

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

bilim ve sosyalizm yayınları

18

YEDİNCİ BASKI

BOLŞEVİK PARTİSİ TARİHİ

STALİN

BOLŞEVİK PARTİSİ TARİHİ
J. STALİN

YEDİNCİ BASKI: MAYIS 2003

Birinci baskı: Ocak 1971, İkinci baskı: Temmuz 1976

Üçüncü baskı: Mayıs 1978, Dördüncü baskı: Mart 1993

Beşinci baskı: Ocak 1995, Altıncı baskı: Mart 1998

Bu yapıt, *Foreign Languages Publishing House, Moskow/1955* yayını ve J. V. Stalin'in *Yapılar*'ının 15. cildi olarak yayınlanan İngilizce metninden ("J. V. Stalin. Works. Volume 15. 1938") dilimize çevrilmiştir.

ISBN 975-8589-05-9

BİLİM VE SOSYALİZM YAYINLARI

Ataş Sokak, No. 36/2

Yenişehir / Ankara

Tel: 431 46 97

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BOLŞEVİK PARTİSİ TARİHİ

**— SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ
(BOLŞEVİKLER) TARİHİ —**

KISA DERS

**SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ
(BOLŞEVİKLER) MERKEZ KOMİTESİ'NİN BİR
KOMİSYONU TARAFINDAN HAZIRLANMIŞTIR**

**SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİ
(BOLŞEVİKLER) MERKEZ KOMİTESİ'NİN ONAYINDAN
GEÇMİŞTİR: 1938.**

**Çeviren
GAYBİKÖYLÜ**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İÇİNDEKİLER

Giriş

15

Birinci Bölüm

RUSYA'DA SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'Nİ KURMA UĞRUNDA SAVAŞIM. (1883 – 1901)

1. Rusya'da toprak köleliğinin (serfliğin) kaldırılması ve sanayi kapitalizminin gelişmesi. Modern sanayi proletaryasının ortaya çıkışı. İşçi sınıfı hareketinin ilk adımları.	17
2. Rusya'da narodizm (popülizm) ve marksizm, Plehanov ve onun "Emeğin Kurtuluşu" grubu. Plehanov'un narodizme karşı savaşı. Rusya'da marksizmin yayılması.	24
3. Lenin'in devrimci faaliyetinin başlangıcı. Petersburg "İşçi Sınıfının Kurtuluşu Uğrunda Savaşın Birliği"	33
4. Lenin'in narodizme ve "Legal Marksizm"e karşı savaşı. İşçi-köylü bağlaşması konusunda Lenin'in düşüncesi. Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Birinci Kongresi	36
5. Lenin'in "Ekonomizm"e karşı savaşı. Lenin'in <i>Iskra</i> gazetesinin çıkışı	40
Kısa Özet	43

İkinci Bölüm

RUSYA SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU. PARTİ İÇİNDE BOLŞEVİK VE MENŞEVİK GRUPLARININ ORTAYA ÇIKIŞI (1901 - 1904)

1. Rusya'da 1901-1904 yıllarında işçi hareketinin yükselişi.	46
2. Lenin'in marksist bir parti kurma planı. "Ekonomistler"in oportünizmi. <i>Iskra</i> 'nın Lenin'in planı uğrunda yürüttüğü savaşım. Lenin'in <i>Ne Yapmalı?</i> adlı yapıtı. Marksist partinin ideolojik temelleri	50
3. Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin İkinci Kongresi. Parti program ve tüzüğünün kabulü ve tek bir partinin oluşturulması. Kongrede çıkan anlaşmazlıklar ve parti içinde iki akımın, Bolşevik ve Menşevik akımlarının ortaya çıkışı	61
4. Menşevik liderlerin bölücü faaliyetleri ve İkinci Kongre'den sonra parti içinde savaşımının keskinleşmesi. Menşeviklerin oportünizmi. Lenin'in <i>Bir Adım İleri, İki Adım Geri</i> adlı yapıtı. Marksist partinin örgüt ilkeleri.	67
Kısa Özet	76

Üçüncü Bölüm

RUS - JAPON SAVAŞI VE BİRİNCİ RUS DEVRİMİ DÖNEMİNDE MENŞEVİKLER VE BOLŞEVİKLER (1904 - 1907)

1. Rus - Japon savaşı, Rusya'da devrim hareketinin yükselmeye devam etmesi. Petersburg'da grevler. 9 Ocak 1905'te Kışlık Saray'ın önünde işçilerin gösterisi. Göstericilerin üzerine ateş açılması. Devrimin başlangıcı. . . .	78
2. İşçilerin politik grevleri ve gösterileri. Köylüler arasında devrim hareketinin yükselişi. Potemkin Zırhlısında ayaklanma	84
3. Bolşeviklerle Menşevikler arasında taktik anlaşmazlıklar. Partinin Üçüncü Kongresi. Lenin'in <i>Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği</i> adlı yapıtı. Marksist partinin taktik esasları	88
4. Devrimin daha da yükselişi. Ekim 1905'te tüm Rusya politik grevi. Çarlığın geri çekilişi. Çarın manifestosu. İşçi Temsilcileri Sovyetleri'nin ortaya çıkışı	105

5. Ekim silahlı ayaklanması. Ayaklanmanın yenilgiye uğraması. Devrimin geri çekilişi. İlk Devlet Duması. Dördüncü (birleştirici) Parti Kongresi	109
6. Birinci Devlet Duması'nın dağıtılması. İkinci Devlet Duması'nın toplanması. Beşinci Parti Kongresi. İkinci Devlet Duması'nın dağıtılması. Birinci Rus devriminin uğradığı yenilginin nedenleri	118
Kısa Özet	126

Dördüncü Bölüm
STOLİPİN GERİCİLİĞİ DÖNEMİNDE
MENŞEVİKLER VE BOLŞEVİKLER.
BOLŞEVİKLERİN BAĞIMSIZ BİR MARKSİST
PARTİ OLARAK ÖRGÜTLENMESİ.
(1908 - 1912)

1. Stolipin gericiliği. Muhalefetçi aydınlar arasında çözülme. Manevi çöküş. Bir kısım partili aydınların marksizm düşmanlarının safına geçişi ve marksist teoriyi revizyon- dan geçirme girişimleri. Lenin'in <i>Materyalizm ve Ampirio-kritisizm</i> adlı yapıtıyla revizyonistlere karşı çıkışı ve marksist partinin teorik temellerini savunması.	129
2. Diyalektik ve tarihsel materyalizm	139
3. Stolipin gericiliği yıllarında Bolşevikler ve Menşevikler. Bolşeviklerin likidatörlere ve Otvovistlere karşı yürüttükleri savaşım	171
4. Bolşeviklerin troçkizme karşı savaşımaları. Parti aleyhtarı Ağustos Bloku.	176
5. 1912 Prag Parti Konferansı. Bolşeviklerin bağımsız bir marksist parti olarak örgütlenmesi	180
Kısa Özet	185

Beşinci Bölüm
BİRİNCİ İMPERYALİST SAVAŞTAN ÖNCE
İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN YENİDEN YÜKSELİŞİ
SIRASINDA BOLŞEVİK PARTİSİ
(1912 - 1914)

1. 1912 – 1914 döneminde devrimci hareketin yükselişi.	188
2. Bolşevik gazetesi <i>Pravda</i> . Dördüncü Devlet Duması'nda Bolşevik grubu	193

3. Legal örgütlerde Bolşeviklerin üstünlük kazanması. Gittikçe yükselen devrimci hareket. Emperyalist savaşın öngünü	201
Kısa Özet	204

Altıncı Bölüm

EMPERYALİST SAVAŞ DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ. RUSYA'DA İKİNCİ DEVRİM (1914 - Mart 1917)

1. Emperyalist savaşın çıkışı ve nedenleri	206
2. İkinci Enternasyonal partilerinin kendi emperyalist hükümetlerini desteklemeleri. İkinci Enternasyonal'in sosyalşoven partilere bölünmesi	210
3. Savaş, barış ve devrim sorunları üzerine Bolşevik Partisi'nin teorisi ve taktikleri	214
4. Çarlık ordusunun yenilgisi. Ekonomik bozukluk. Çarlığın buhranı	221
5. Şubat devrimi. Çarlığın yıkılışı. İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri'nin kuruluşu. Geçici hükümetin kuruluşu. İkili iktidar	223
Kısa Özet	230

Yedinci Bölüm

EKİM SOSYALİST DEVRİMİNİ HAZIRLAMA VE GERÇEKLEŞTİRME DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ. (Nisan 1917 - 1918)

1. Şubat devriminden sonra ülkenin durumu. Partinin gizlilikten çıkışı ve açık politik faaliyete geçişi. Lenin'in Petrograd'a gelişi. Lenin'in Nisan Tezleri. Partinin sosyalist devrime geçiş politikası	232
2. Geçici hükümette buhran başlangıcı. Bolşevik Partisi'nin Nisan Konferansı	239
3. Bolşevik Partisi'nin Başkent'teki başarıları. Geçici hükümet ordularının başarısızlıkla sonuçlanan saldırısı. İşçilerin ve askerlerin temmuz gösterisinin bastırılması	244

4. Bolşevik Partisi'nin silahlı ayaklanma hazırlığına geçişi. Altıncı Parti Kongresi	249
5. General Kornilov'un devrime karşı komplosu. Komplo-nun bastırılması. Petrograd'da ve Moskova'da Sovyetle-rin Bolşeviklerden yana geçmesi	254
6. Petrograd'da Ekim ayaklanması ve geçici hükümetin tutuklanması. Sovyetlerin İkinci Kongresi'nin barış ve toprak üzerine kararları. Sosyalist devrimin zaferi. Sosyalist devrimi zafere götüren nedenler	260
7. Bolşevik Partisi'nin Sovyet iktidarını pekiştirme savaşı-mı. Brest-Litovsk barışı. Yedinci Parti Kongresi	271
8. Sosyalist kuruluştaki ilk adımlar üzerine Lenin'in planı. Yoksul Köylü Komiteleri'nin kurulması ve kulakların dizginlenmesi. "Sol" Sosyalist-Devrimcilerin ayaklan-ması ve ayaklanmanın bastırılması. Sovyetlerin Beşinci Kongresi ve Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuri-yetleri (RFSSC) Anayasasının kabulü	278
K ı s a Ö z e t	283

Sekizinci Bölüm

YABANCI ASKERİ MÜDAHALE VE İÇ SAVAŞ DÖNEMİNDE BOLŞEVİK PARTİSİ (1918 - 1920)

1. Yabancı askeri müdahalenin başlangıcı. İç Savaş'ın ilk dönemi	285
2. Almanya'nın savaşta uğradığı yenilgi. Almanya'da devrim. Üçüncü Enternasyonal'in kuruluşu. Sekizinci Parti Kongresi	291
3. Müdahalenin genişlemesi. Sovyet ülkesinin kuşatılması. Kolçak harekâtı ve yenilgisi. Denikin harekâtı ve yenilgisi. Üç aylık bir ara. Dokuzuncu Parti Kongresi	299
4. Polonya soylularının Sovyet Rusya'ya saldırısı. General Vranghel harekâtı. Polonya planının boşa çıkışı. Vranghel'in yenilgisi. Müdahalenin sonu	304
5. İngiliz - Fransız - Japon - Polonya müdahalesi ile Rusya'daki burjuva - Toprak ağası - Beyaz Muhafız karşı - devrim birleşik kuvvetlerini Sovyet Cumhuriyeti nasıl ve neden yendi?	308
K ı s a Ö z e t	312

Dokuzuncu Bölüm
EKONOMİNİN BARIŞ İÇİNDE
YENİDEN-KURULUŞUNA GEÇİŞ DÖNEMİNDE
BOLŞEVİK PARTİSİ
(1921 - 1925)

1. Müdahalenin ve İç Savaş'ın yenilgiye uğratılmasından sonra Sovyet Cumhuriyeti. Yeniden-kuruluş döneminin güçlükleri	314
2. Partide sendikalar üzerine tartışma. Onuncu Parti Kongresi. Muhalefetin yenilgisi. Yeni Ekonomik Politika'ya (NEP'e) geçiş	317
3. Yeni Ekonomik Politika'nın (NEP'in) ilk sonuçları. Onbirinci Parti Kongresi. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşu. Lenin'in hastalığı. Lenin'in kooperative planı. Onikinci Parti Kongresi	327
4. Ekonominin yeniden-kuruluşunda karşılaşılan güçlüklerle savaşım. Lenin'in hastalığını fırsat bilen troçkistler faaliyetlerini artırıyorlar. Partide yeni bir tartışma. Troçkistlerin yenilgisi. Lenin'in ölümü. Lenin kaydolması. Onüçüncü Parti Kongresi	334
5. Yeniden-kuruluş döneminin sonuna doğru Sovyetler Birliği. Sosyalist kuruluş sorunu ve ülkemizde sosyalizmin zaferi. Zinovyev - Kamenev "Yeni Muhalefet"i. Ondördüncü Parti Kongresi. Ülkenin sosyalist sanayileşme politikası	341
Kısa Özet	352

Onuncu Bölüm
ÜLKENİN SOSYALİST SANAYİLEŞMESİ
UĞRUNDAKİ SAVAŞIMDA
BOLŞEVİK PARTİSİ.
(1926 - 1929)

1. Sosyalist sanayileşme döneminin güçlükleri. Bu güçlükleri yenme savaşımı. Troçkistlerin ve zinovyevcilerin Sovyet aleyhtarı blokunun kuruluşu. Blokun Sovyet aleyhtarı faaliyetleri. Blokun yenilgiye uğratılması	354
2. Sosyalist sanayileşmenin ilerlemesi. Tarımın geride kalması. Onbeşinci Parti Kongresi. Tarımda kolektifleştirme politikası. Troçkist ve zinovyevci blokuna uğratılması. Politik ikiyüzlülük	361
3. Kulaklara karşı saldırı. Parti aleyhtarı Buharin - Rikov grubu. Birinci Beş-Yıllık Plan'ın kabul edilmesi.	

Onbirinci Bölüm

**TARIMIN KOLLEKTİFLEŞTİRİLMESİ
ÜGRUNDA YÜRÜTÜLEN SAVAŞIMDA
BOLŞEVİK PARTİSİ
(1930 - 1934)**

1. 1930 - 1934'te uluslararası durum. Kapitalist ülkelerde ekonomik buhran. Japonya'nın Mançurya'yı ele geçirmesi. Almanya'da faşizmin iktidara gelmesi. İki savaş merkezi. 379
 2. Kulak öğeleri kısıtlama politikasından kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikasına geçiş. Kollektif çiftlik hareketinde parti politikasının tahrif edilmesine karşı savaşım. Bütün cephelerde kapitalist öğelere karşı saldırı. Onaltıncı Parti Kongresi 383
 3. Ulusal ekonominin bütün dallarını yeniden-kurma politikası. Tekniğin önemi, Kollektif çiftlik hareketinin daha ileriye götürülmesi. Makine ve traktör istasyonlarının politik kısımları. Beş-Yıllık Plan'ı dört yılda tamamlamanın ortaya koyduğu sonuçlar. Sosyalizmin bütün cephelerde zaferi. Onyedinci Parti Kongresi 394
 4. Buharincilerin politik sahtekârlar haline gelmeleri. Troçkist sahtekârların katillerden ve casuslardan oluşan bir karşı-devrimciler sürüsü haline gelmeleri. S.M. Kirov'un alçakça öldürülmesi. Bolşevik uyanıklığının artırılması için partinin aldığı önlemler 409
- Kısa Özet 415

Onikinci Bölüm

**SOSYALİST TOPLUMUN KURULUŞUNU
TAMAMLAMA SAVAŞIMINDA BOLŞEVİK
PARTİSİ. YENİ ANAYASANIN KABUL EDİLMESİ.
(1935 - 1937)**

1. 1935 - 1937 döneminde uluslararası durum. Ekonomik buhranın geçici olarak hafiflemesi. Yeni bir ekonomik buhranın başlaması. İtalya'nın Habeşistan'ı ele geçirmesi. İspanya'da Alman ve İtalyan müdahalesi. Japonya'nın

Merkezi Çin'i istila etmesi. İkinci emperyalist savaşın başlaması	417
2. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sanayinin ve tarımın daha da gelişmesi. İkinci Beş-Yıllık Plan'ın zamanından önce gerçekleştirilmesi. Tarımı yeniden-kuruna ve kollektifleştirme çalışmalarının tamamlanması. Kadroların önemi. Stahanov hareketi. Refah düzeyinin yükselmesi. Yükselen kültür düzeyi. Sovyet devriminin gücü	422
3. Sovyetlerin Sekizinci Kongresi. Yeni Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasası'nın kabul edilmesi . . .	430
4. Buharin - Troçki casuslar, yıkıcılar ve vatan hainleri çetesinin kalıntılarını temizleme. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti seçimlerine hazırlık. Partinin izleyeceği yol olarak geniş part içi demokrasi. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti seçimleri	436
S o n s ö z	444

BOLŞEVİK PARTİSİ TARİHİ

GİRİŞ

SOVYETLER Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler), Rusya'da geçen yüzyılın seksenlerinde oluşan ilk küçük marksist derneklerden ve gruplardan başlayarak şimdi yeryüzünde işçilerin ve köylülerin ilk sosyalist devletini yöneten yüce Bolşevik Partisi oluncaya dek uzun ve şanlı bir yol katetti.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) devrim öncesi Rusya'sında, işçi sınıfı hareketi temeli üzerinde gelişti, işçi sınıfı hareketiyle bağ kurmuş olan marksist dernek ve gruplardan oluştu ve bu harekete sosyalist bilinç götürdü.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler)e her zaman marksizm-leninizmin devrimci öğretileri yol gösterdi. Partinin önderleri, emperyalizmin, emperyalist savaşların ve proleter devrimleri çağının yeni koşullarında Marx ve Engels'in öğretilerini yeni ve daha yüksek bir düzeye çıkardılar.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler), işçi sınıfı hareketi içinde küçük-burjuva partilerine —Sosyalist-Devrimcilere (ve daha önce onların öncelleri olan Narodniklere), Menşeviklere, Anarşistlere ve her soydan burjuva milliyetçilerine, parti içinde de Menşevik, oportünist akımlara, yani troçkistlere, buharincilere, milliyetçiliğe sapanlara ve öteki antileninst

gruplara—karşı yürüttüğü temel ilkeler savaşımında gelişti ve güçlendi.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler), işçi sınıfının ve tüm emekçi halkın düşmanlarına karşı, yani büyük toprak ağalarına, kapitalistlere, kulaklara, karşı-devrimcilere, casuslara ve ülkeyi çevreleyen kapitalist devletlerin bütün satılık ajanlarına karşı yürüttüğü devrimci savaşımında güçlendi ve çelikleşti.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler)in tarihi, üç devrimin tarihidir; 1905 burjuva-demokratik devriminin, 1917 Şubat burjuva-demokratik devriminin ve 1917 Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin tarihidir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler)in tarihi, Çarlığı devirme, büyük toprak ağalarının ve kapitalistlerin egemenliğini yıkma tarihidir; iç savaş sırasında silahlı dış saldırıyı tepeleme tarihidir; ülkemizde Sovyet devletini ve sosyalist toplumu kurma tarihidir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) tarihini öğrenmek, bizi ülkemizin işçi ve köylülerinin sosyalizm uğrundaki savaşımalarının deneyimleriyle zenginleştirir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) tarihini öğrenmek, yani marksizm-leninizmin bütün düşmanlarına karşı, emekçi halkın bütün düşmanlarına karşı, partimizin savaşım tarihini öğrenmek, bolşevizmi tam olarak kavramamıza yardım eder ve politik uyanıklığımızı bilir.

Bolşevik Partisi'nin şanlı tarihini öğrenmek bizi, toplumsal gelişme ve politik savaşım yasalarının ve devrimin itici güçlerinin bilgisiyle silahlandırır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) tarihini öğrenmek, Lenin ve Stalin partisinin büyük davasının nihai zaferine, komünizmin tüm dünyada zaferine olan inancımızı pekiştirir. Bu kitap, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler)in kısa bir tarihini anlatmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM
RUSYA'DA
SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİNİ
KURMA UĞRUNDA SAVAŞIM
(1883 - 1901)

1. **RUSYA'DA TOPRAK KÖLELİĞİNİN (SERFLİĞİN) KALDIRILMASI VE SANAYİ KAPİTALİZMİNİN GELİŞMESİ. MODERN SANAYİ PROLETARYASININ ORTAYA ÇIKIŞI. İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN İLK ADIMLARI.**

ÇARLIK Rusyası, kapitalist gelişme yoluna öteki ülkelerden daha sonra girdi. Geçen yüzyılın altmışlarına dek Rusya'da pek az fabrika vardı. Toprak köleliğine (serfliğe) dayanan büyük malikane sahiplerinin toprak mülkiyeti, egemen ekonomi biçimini oluşturunuyordu. Toprak köleliği döneminde sanayi gerçek bir gelişme gösteremezdi. Tarımda toprak kölelerinin bağımlı çalışmalarının üretkenliği düşüktü. Ekonomik gelişmenin tüm gidişi toprak köleliğinin ortadan kaldırılmasını zorunlu duruma getirdi. Kırım savaşı yenilgisiyle zayıf düşen ve büyük toprak ağalarına karşı patlak vermiş köylü ayaklanmalarından korkan Çarlık hükümeti, 1861'de toprak köleliğini ortadan kaldırmak zorunda kaldı.

Ama toprak köleliğinin ortadan kalkmasından sonra da büyük toprak ağaları köylüleri ezmeye devam ettiler. Köylülerin eskiden ekip biçtiği toprakların önemli bir kısmını, "azatlık" döneminde köylülerin elinden zorla çekip alarak

onları soyup soğana çevirdiler. Köylüler, bu ellerinden çekip alınan arazi parçalarına *otrezki (dilimler)* adını verdiler. Köylüler "azat" edilmelerine karşılık olarak büyük toprak ağalarına 2 milyar rubleye yakın bir "azat" hakkı ödemek zorunda kaldılar.

Toprak köleliğinin ortadan kalkmasından sonra, köylüler, büyük toprak ağalarının topraklarını zorunlu olarak en ağır koşullarla kiraladılar. Köylüler, para-rant ödemenin yanısıra toprak ağalarının topraklarının belli bir kısmını ücretsiz olarak kendi araç ve atlarıyla işlemeye zorlanıyorlardı. Buna *Otrabotki*, ya da *barshchine (emek-rant, angarya)* adı verilmişti. Köylü, kiraladığı toprağın kira bedelini, ürettiği ürünün yarısını toprak ağasına çoğu kez ürün olarak ödemek zorundaydı. Buna da *İspolu (yarıcılık)* deniyordu.

Böylece, toprak köleliği zamanında durum nasılsa, hemen hemen olduğu gibi sürüp gidiyordu. Tek fark şuydu: Köylü artık kişi olarak serbestti, bir eşya gibi alınıp satılmazdı.

Toprak ağaları her türlü soygunculuğa başvurarak (kira ve cezalarla) geri köylü işletmelerinin son damlasına dek ilğini emiyordu. Toprak ağalarının baskısı altında köylü yığınlarının büyük çoğunluğu işletmelerini geliştiremiyordu. İşte devrim öncesi Rusya'sında, tarımın sık sık kıtlığa ve açlığa yol açan son derece geriliği bundan ileri geliyordu.

Toprak köleliğinin kalıntıları, çoğu kez köylü işletmelerinin gelirini aşan ağır vergiler ve toprak ağalarına ödenen azat taksitleri, köylü yığınlarını sefaletе düşürüyor, ocaklarını söndürüyor ve yeni geçim yolu aramak üzere köylerinden uzaklaşmaya zorluyordu. Bu köylüler, kentlerde imalathane ve fabrika kapılarına dökülüyorlardı. Böylece fabrikatörler de ucuz işgücü elde ediyorlardı.

Çarı, kapitalistleri, toprak ağalarını, sömürülen emekçi halka karşı koruyan polis, jandarma ve kır polislerinden oluşan tüm bir zaptiye ordusu işçilerin ve köylülerin tepesindeydi. 1903 yılına dek dayak cezası vardı. Toprak köleliğinin kaldırılmış olmasına karşın, en ufak bir kusur yüzünden, ya da vergilerin ödenmemesi yüzünden köylülere meydan dayacağı çekilirdi. İşçileri Kazaklar ve polisler döverdi; hele

işçiler, fabrikatörlerin baskısına dayanamayıp da işlerini bıraktıkları ve grev yaptıkları zaman bunun karşılığı mutlaka dayak olurdu. Çarlık Rusyası'nda işçiler ve köylüler hiçbir politik hakka sahip değillerdi. Zorba Çarlık yönetimi halkın en azılı düşmanıydı.

Çarlık Rusyası, bir uluslar hapishanesiydi. Çarlık Rusyası'nda Rus olmayan çeşitli milliyetler bütün haklardan yoksun bırakılmışlardı ve her zaman her türlü hakarete ve aşağılamaya uğruyorlardı. Çar hükümeti, Rus halkını, milli bölgelerin yerli halklarına aşağı bir ırk gözüyle bakmaya alıştıyor, bu halklara resmen *inorodtsi* (yabancı) diyor, bu halklara karşı kin ve nefret duyguları aşıliyordu. Çar hükümeti, milliyetler arasında düşmanlığı bile bile kızıştırıyor, birini ötekine karşı kışkırtıyor, Yahudi katliamları düzenliyor, Transkafkasya'da Tatarlarla Ermenileri birbirine kırdırıyordu.

Milli bölgelerde devlet memuriyetlerinin hepsini, ya da hemen hemen hepsini Rus memurları işgal ediyorlardı. Devlet dairelerinde, mahkemelerde, bütün işler Rus dilinde yapılıyordu. Rus olmayan milliyetler için kendi dillerinde gazete ve kitap çıkarmak, okullarda ana dillerinde okumak yasak edilmişti. Çar hükümeti, her türlü milli kültür kıvılcımını söndürmeye çalışıyor, Rus olmayan milliyetleri zorla "ruslaştırma" politikası güdüyordu. Çarlık, Rus olmayan halkların bir zorbası ve celladıydı.

Toprak köleliği kaldırıldıktan sonra, sanayi kapitalizminin gelişmesine hâlâ engel olan toprak köleliği kalıntılarına karşın, Rusya'da bu gelişme oldukça hız kazanmıştı. 1865'ten 1890 yılına dek 25 yıl içinde, yalnız büyük fabrikalarda ve demiryollarında işçi sayısı 706 binden 1 milyon 433 bine çıkarak iki katından fazla arttı.

Kapitalist büyük sanayi Rusya'da 1890 -1900 yılları arasında daha büyük bir hızla ilerlemeye başladı. 1890 - 1900 yılları arasında, yalnızca Avrupa Rusyası'nın 50 ilindeki büyük fabrikalarda, maden sanayisinde ve demiryollarında işçi sayısı 2 milyon 207 bini, tüm Rusya'da 2 milyon 792 bini buldu.

Bu, gerek kapitalist işletmelerinde gösterdiği birlik ve

dayanışma, gerek devrimci savaşı nitelikleriyle, toprak köleliği devrindeki fabrikaların işçisinden, küçük çapta sanayide ve öteki her türlü el zanaatlarında çalışan işçilerden kökten farklı olan modern sanayi proletaryasıydı.

Sanayide 1890 - 1900 yılları arasında görülen bu yükselme, her şeyden önce, yoğun bir biçimde yürütülen demiryolu yapımından ileri geliyordu. 1890 -1900 arasındaki bu on yıl içinde, 21 bin verstten [*] fazla yeni demiryolu yapılmıştı. Demiryolları (raylar, lokomotifler ve vagonlar için) çok miktarda madene, gittikçe daha fazla yakıt, kömüre ve petrole gereksinim gösteriyordu. Bu da, metalürjinin ve yakıt sanayilerinin gelişmesine yol açtı.

Bütün kapitalist ülkelerde olduğu gibi, devrim öncesi Rusya'sında da sanayinin yükselme yıllarını, arkasından, işçi sınıfına ağır darbeler indiren, yüzbinlerce işçiye işsizliğe ve sefaletle sürükleyen sanayi buhranı yılları, sanayinin durgunluk yılları izliyordu.

Her ne kadar toprak köleliği kaldırıldıktan sonra Rusya'da kapitalizmin gelişmesi oldukça hızlanmışsa da, Rusya yine de kendi ekonomik gelişmesi bakımından öteki kapitalist ülkelere göre pek geriydi. Nüfusun çok büyük bir kısmı hâlâ tarımla uğraşıyordu. Lenin, *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi* adlı ünlü yapıtında, 1897 yılında yapılan genel nüfus sayımının önemli rakamlarını ele aldı; toplam nüfusun altıda beşine yakın bir kısmının tarımla uğraştığını, büyük ve küçük sanayide, ticarete, demiryolları ve su yolları ulaşımında, inşaatta, kereste vb. işlerinde de, toplam nüfusun ancak altıda birine yakın bir kısmının uğraştığını ortaya koydu.

Bu gösteriyordu ki, Rusya, kapitalizmin gelişmesine karşın, bir tarım ülkesi, ekonomik bakımdan geri bir ülke, bir küçük-burjuvazi ülkesi, yani küçük mülkiyete dayanan, verimliliği düşük bireysel köylü işletmelerinin hâlâ egemen olduğu bir ülkeydi.

Kapitalizm yalnız kentlerde değil, köylük bölgelerde de geliyordu. Devrim öncesi Rusya'sının sayıca en kalabalık sınıfı olan köylülük çözülüp parçalanıyor, tabakalara ayrılı-

[*] Verst: 1.067 Km. —ç.

yordu. Köyde bir yandan zengince köylüler arasından daha yukarı bir tabaka, bir köy burjuvazisi diyebileceğimiz bir üst kulak tabakası sivrilirken, öbür yandan birçok köylülerin ocakları sönüyor, yoksul köylülerin, köy proleterlerinin ve yarı-proleterlerinin sayısı gittikçe artıyordu. Orta köylülerin sayısı da yıldan yıla eksiliyordu.

1903 yılında, Rusya'da 10 milyona yakın köylü ailesi vardı. Lenin, *Yoksul Köylülere* adlı broşüründe, bu 10 milyon aileden en az 3.5 milyonunun *atı olmayan* köylüler olduğunu hesapladı. Bunlar en yoksul köylü aileleriydi; genellikle, ellerindeki toprakların küçük bir parçasını ekip biçer, geri kalan kısmını da köy burjuvalarına (kulaklara) kiraya verir, kendileri başka geçim yolları aramaya çıkarlardı. Bu en yoksul köylüler, proletaryaya en yakın bir durumdaydı. Lenin, bunlara köy proleterleri ya da yarı-proleterler diyordu.

Öte yandan, toplam 10 milyon köylü ailesinden bir buçuk milyon zengin kulak köylü aileleri, köylülerin tüm ekili topraklarının yarısını ellerine geçirmiş bulunuyorlardı. Bu köy burjuvazisi, yoksul ve orta köylüleri ezerek, ırgatların ve gündelikçilerin çalışmalarını sömürerek zenginleşiyorlar, tarım kapitalistleri haline geliyorlardı.

Rusya'da işçi sınıfı, daha 1870 - 1880, hele 1880 -1890 yılları arasında, uyanmaya başlamış ve kapitalistlere karşı savaşıma girişmişti. Çarlık Rusya'sında işçiler çok ağır koşullar içindeydiler. 1880 - 1890 yılları arasında, fabrikalarda işgünü en az 12.5 saatti, dokuma sanayisinde işgünü 14-15 saati buluyordu. Kadın ve çocuk emeğinin sömürüsü geniş ölçüde uygulanıyordu. Çocuklar, büyüklerin çalıştığı kadar çalışıyorlar, ama onlar da kadınlar gibi ücretin en azını alıyorlardı. Ücretler haddinden fazla düşüktü. İşçilerin büyük bir çoğunluğu ayda 7-8 ruble alıyordu. Maden işleme fabrikalarında ve dökümhanelerde en yüksek işçi ücreti ayda 35 rubleyi geçmiyordu. Emeğin korunmasını sağlayacak hiçbir önlem yoktu, bu da çok sayıda işçinin sakatlanmasına ve ölümüne yol açıyordu. İşçi sigortası yoktu, sağlık hizmetleri ancak para karşılığında yapılıyordu. Konut koşulları son derece ağırdı. İşçiler fabrika barakalarında, her "hücre"de 10-12 kişi oturuyordu. Fabrikatörler sık sık işçinin hakkını çalı-

yorlar, işçileri patronların kantinlerinden yiyecek maddelerini en pahalı fiyatlarla satınalmaya zorluyorlar ve ceza üstüne ceza keserek işçileri soyup soğana çeviriyorlardı.

İşçiler kendi aralarında dayanışmaya ve dayanılmaz durumlarının iyileştirilmesi için fabrika sahiplerinden ortak isteklerde bulunmaya başladılar. İşçiler, işlerini terkediyorlar, greve gidiyorlardı. Dayanılmayacak kadar aşırı cezalar, ücretlerin ödenmesi sırasında işçilerin aldatılıp dolandırılması ve ücretlerin indirilmesi, 1870 - 1880 yılları arasında patlak veren ilk grevlerin başlıca nedeniydi.

Dayanamaz duruma gelen işçiler, bu ilk grevlerde, bazan makineleri parçalıyorlar, fabrika binalarının camlarını indiriyorlar, patronların dükkânlarını ve yazıhanelerini kırıp geçiriyorlardı.

Daha uyanık işçiler, kapitalistlere karşı başarılı bir savaşım verebilmek için örgüte gereksinim olduğunu anlamaya başladılar. Ve, işçi sendikaları kurulmaya başlandı.

1875'te Odesa'da "Güney Rusya İşçi Sendikaları" kuruldu. Bu ilk işçi sendikası 8-9 ay yaşadıktan sonra Çarlık hükümeti tarafından ezilip dağıtıldı.

1878'de Petersburg'da, başta marangoz Halturin ve tesviyeci Obronski'nin bulunduğu Rusya İşçileri Kuzey Sendikası kuruldu. Bu sendikanın programında çizilen sendikanın yönü ve amacı, Batı'nın sosyal-demokrat işçi partilerinkine benziyordu. Bu sendika, sosyalist devrimi gerçekleştirmeyi, "son derece adaletsiz bir sistem olan kurulu politik ve ekonomik sistemi yıkmayı" kendisine nihai amaç olarak koydu. Sendikayı kuranlardan Obronski bir süre yurt dışında kalmış, orada marksist sosyal-demokrat partilerin ve Marx'ın yönettiği Birinci Enternasyonal'in çalışmalarını görüp incelemişti. Onun bu niteliği "Rusya İşçileri Kuzey Sendikası"nın programına asıl damgasını vurdu. Bu sendika, halka söz, basın, toplantı özgürlüğü vb. gibi politik özgürlükler ve haklar kazandırılmasını, önüne en acil görev olarak koydu. Sendikanın en yakın hedeflerinden biri de, işgününün kısaltılmasını ve sınırlanmasını sağlamaktı.

Sendikanın üye sayısı 200'ü buluyordu ve bir o kadar da sempatzanı vardı. Sendika, işçi grevlerine katılmaya ve bu

grevleri yönetmeye başladı. Çarlık hükümeti bu işçi sendikasını da ezip dağıttı.

Ama, işçi sınıfı hareketi, bölgeden bölgeye yayılarak yükselmeye devam etti. 1880 - 1890 yılları arasında daha çok sayıda grev patlak verdi. Beş yıl içinde (1881-1886 yılları arasında) 80 bin işçinin katıldığı 48 grev oldu.

Özellikle 1885 yılında Orekhovo-Zuyevo kentinde Morozov'un fabrikasında patlak veren büyük grevin, devrim hareketi tarihindeki yeri büyüktür.

Bu fabrikada 8 bine yakın işçi çalışıyordu. Çalışma koşulları günden güne ağırlaşıyordu: 1882'den 1884 yılına dek ücretler beş kez indirildi ve 1884 yılında ücretler bir kezinde % 25 oranında düşürüldü. Ama yalnızca bu kadar değil; fabrikatör Morozov, kestiği cezalarla işçileri bir kez daha soyuyordu. Grev üzerine açılan yargılamanın evrelerinden anlaşıldığına göre, işçinin kazandığı her rubleden ceza diye fabrikatörün kasasına 30 ilâ 50 kapık kesiliyordu. İşçiler bu soygunculuğa daha fazla dayanamadılar ve Ocak 1885'te greve gittiler. Grev, önceden örgütlendirilmişti. Grevi daha önce "Rusya İşçileri Kuzey Sendikası"nın bir üyesi olan, devrimci eylemde deneyim kazanmış uyanık işçilerden Pyotr Moisseyenko yönetti. Moisseyenko öteki bilinçli dokuma işçileriyle birlikte, fabrika sahibine verilecek bir istekler listesi hazırladı; bu istekler, grev öngününde bütün işçilerin katıldığı gizli bir toplantıda onaylandı. Onlar, her şeyden önce, ceza adı altında yapılan soyguna son verilmesini istiyorlardı.

Bu grev, silah zoruyla bastırıldı. 600'den fazla işçi tutuklandı, içlerinden birçoğu mahkemeye verildi.

Buna benzer grevler, 1885'te İvanovo -Voznesenks kentindeki fabrikalarda da baş gösterdi.

Gitgide büyüyen işçi hareketinden korkuya kapılan Çarlık hükümeti, ertesi yıl cezalara ilişkin bir yasa çıkarmak zorunda kaldı. Bu yasada ücretlerden yapılan ceza kesintilerinin, fabrikatörün cebine gitmeyeceği, işçilerin gereksinimleri için harcanacağı belirtildi.

Morozov fabrikasındaki ve öteki yerlerdeki grevlerin verdiği deneyimlerin sonucu, işçiler, örgütlü savaşım yoluy-

la pek çok şeyler elde edebileceklerini anlamış oldular. İşçi sınıfı hareketi kendi içinden, işçi sınıfının çıkarlarını kararlı bir biçimde savunan yetenekli yöneticiler ve örgütçüler yetiştirmeye başladı.

Aynı zamanda, gelişen işçi sınıfı hareketinin temeli üzerinde ve Batı Avrupa işçi sınıfı hareketinin etkisi altında Rusya'da ilk marksist kuruluşlar ortaya çıkmaya başladı.

2. RUSYA'DA NARODİZM (POPULİZM) VE MARKSİZM. PLEHANOV VE ONUN "EMEĞİN KURTULUŞU" GRUBU. PLEHANOV'UN NARODİZME KARŞI SAVAŞIMI. RUSYA'DA MARKSİZMİN YAYILIŞI.

Rusya'da marksist gruplar ortaya çıkmadan önce, devrimci faaliyetleri marksizmin düşmanı Narodnikler (populistler) yürütüyordu.

Rusya'da ilk marksist grup 1883 yılında ortaya çıktı. Bu, devrimci faaliyetleri yüzünden Çarlık hükümetinin kovuşturmasına uğrayan ve ülke dışına kaçmak zorunda kalan G.V. Plehanov'un Cenevre'de kurduğu "Emeğin Kurtuluşu" grubuydu.

Önceleri Plehanov'un kendisi de Narodnikti. Plehanov, ülke dışında bulunduğu yıllarda marksizmi inceledi, narodizmle ilgisini kesti ve marksizmin seçkin bir propagandacı-sı oldu.

"Emeğin Kurtuluşu" grubu, marksizmi Rusya'ya yayma alanında büyük bir iş başardı. Bu grup, Marx ve Engels'in yapıtlarını rusçaya çevirdi: *Komünist Partisi Manifestosu*'nu, *Ücretli Emek ve Sermaye*'yi, *Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm*'i ve daha başka yapıtlarını rusçaya çevirerek dışarda bastırdı ve Rusya'da gizli gizli yaymaya başladı. G. V. Plehanov, Zasuliç, Akselrod ve bu grubun öteki üyeleri, kendileri de birçok kitap yazdılar; bu yapıtlarında Marx ve Engels'in teorisini, *bilimsel sosyalizm* fikirlerini anlattılar.

Proletaryanın büyük öğretmenleri Marx ve Engels, ütopyik sosyalistlerin tam tersine, sosyalizmin, hayalcilerin (ütopyistlerin) bir buluşu olmadığını, modern kapitalist toplumun gelişmesinin zorunlu bir sonucu olduğunu ilk kez ortaya

koymuşlardı. Onlar, toprak köleliği sisteminin yıkılışı gibi, kapitalist sistemin de devriliş düşeceğini ve kapitalizmin kendisinin, proletaryanın kişiliğinde kendi mezar kazıcılarını yarattığını gösterdiler. Ayrıca, insanlığı kapitalizmden ve sömürden ancak proletaryanın sınıf savaşımının ve ancak proletaryanın burjuvaziye karşı zaferinin kurtaracağını da gösterdiler.

Marx ve Engels, proletaryaya, kendi gücünü anlamasını, kendi sınıf çıkarlarının bilincine varmasını ve burjuvaziye karşı kararlı bir biçimde savaşım yürütmesi için birleşmesini öğrettiler. Marx ve Engels, kapitalist toplumun gelişim yasalarını çözümlediler; ve, kapitalist toplumun gelişmesinin ve bu toplumdaki sınıf savaşımının kaçınılmaz olarak kapitalizmin çöküşüne, proletaryanın zaferine ve *proletarya diktatörlüğüne* varacağını bilimsel olarak ortaya koydular.

Marx ve Engels, sermayenin egemenliğinden kurtulmanın ve kapitalist mülkiyeti toplumsal mülkiyete çevirmenin barışçı yoldan mümkün olmayacağını, ve işçi sınıfının, bunu ancak, burjuvaziye karşı kullanacağı devrimci şiddetiyle, *proleter devrimi* yoluyla, sömürücülerin direncini kırarak ve yeni, sınıfsız toplumu, komünist toplumu kuracak olan kendi politik egemenliği, proletarya diktatörlüğü yoluyla elde edebileceğini öğrettiler.

Marx ve Engels, sanayi proletaryasının en devrimci sınıf olduğunu, bundan dolayı da kapitalist toplumun en ileri sınıfı olduğunu, ve, ancak proletarya gibi bir sınıfın kapitalizmi yıkmak için kapitalizmden zarar gören bütün güçleri kendi yöresinde toplayıp onları kapitalizme karşı saldırıya geçirebileceğini öğrettiler. Ama, proletaryanın, eski dünyayı yıkıp yeni, sınıfsız bir toplum kurmak için kendi öz partisine, Marx ve Engels'in Komünist Partisi adını verdikleri işçi sınıfı partisine gereksinimleri vardır.

Marx ve Engels'in görüşlerini, işte ilk Rus marksist grubu, yani Plehanov'un kurduğu "Emeğin Kurtuluşu" grubu yaymaya başladı

"Emeğin Kurtuluşu" grubu, Rusya'da henüz sosyal-demokrat hareket olmadığı bir sırada, ülke dışında yayınlanan Rus basınında marksizm bayrağını açtı. Bu harekete, her

şeyden önce, teorik ve ideolojik bir temel hazırlamak gerekiyordu. O sıralarda, marksizmin ve sosyal-demokrat hareketin yayılmasına başlıca idolojik engel, uyanık işçiler ve devrimci eğilimler taşıyan aydınlar arasında egemen olan narodnik görüşlerdi.

Rusya'da kapitalizm geliştikçe, işçi sınıfı da, gitgide örgütleniyor, devrimci savaşa yetenekli, ileri ve zorlu bir güç durumuna geliyordu. Ama Narodnikler, işçi sınıfının öncü rolünü anlamıyorlardı. Rus Narodnikleri, yanlış bir düşünceyle, işçi sınıfını değil, köylülüğü başlıca devrimci güç sayıyorlar, Çar ve toprak ağalarının egemenliğini sırf köylü ayaklanmaları yoluyla devirmenin mümkün olacağı düşününü taşıyorlardı. Narodnikler, işçi sınıfının ne olduğunu bilmiyorlar, köylülerin, işçi sınıfıyla bağlaşma yapmadan, işçi sınıfının yönetimi dışında kalarak, tek başına Çarı ve toprak ağalarını yenemeyeceklerini anlamıyorlardı. Narodnikler, işçi sınıfının, toplumun en devrimci ve en ileri sınıfı olduğunu anlamıyorlardı.

Narodnikler ilkin, köylüleri Çarlık iktidarına karşı savaşa kaldırmaya giriştiler. Bu amaçla köylü kılığına giren devrimci aydın gençler köylere, o zamanlar söylendiği gibi "halka doğru" gittiler. Böylece, *Narod*, yani halk sözcüğünden "Narodnik" terimi doğdu. Ama, köylü onların arkasından gitmedi. Çünkü onlar, köylüleri de gereği gibi bilmiyorlar, anlamıyorlardı. Bu genç devrimci aydınların çoğunluğu polis tarafından tutuklandı. Narodnikler bu kez de, zorba Çarlık yönetimine karşı savaşımı, halkın katılması olmaksızın, sırf kendi güçleriyle yürütmeye karar verdiler ki, bu daha da ciddi hatalar doğurdu.

Narodniklerin "Narodnaya Volya" ("Halkın İradesi") adlı gizli örgütü, Çarı öldürmek için hazırlıklara başladı. "Narodnaya Volya"cular, 1 Mart 1881 günü attıkları bir bombayla Çar İkinci Aleksandr'ı öldürmeyi başardılar. Ama bunun halka hiçbir yararı dokunmadı. Tek tek kişileri öldürmekle zorba Çarlık yönetimini devirmek ya da toprak ağaları sınıfını ortadan kaldırmak olanaksızdı. Öldürülen Çarın yerine bir başkası, Üçüncü Aleksandr geçti; ve, bu Çarın yönetiminde işçilerin ve köylülerin yaşamı daha da kötüleşti.

Narodniklerin Çarlığa karşı savaşım için seçtikleri, tek tek kişilere yöneltilmiş suikastler yolu, bireyci terörizm yolu hatalı ve devrim için zararlıydı.

Bireyci terör politikası, Narodniklerin, etkin "kahramanlar"la bu kahramanlardan yiğitlik bekleyen pasif "kalabalık" üzerindeki yanlış teorilerinin sonucuydu. Bu hatalı teori, tarihi ancak, seçkin, tek tek kişilerin yaptığını; Narodnik yazarların küçümseyişle "kalabalık" diye adlandırdıkları yığınlara, halka, sınıflara gelince, bunların bilinçli ve örgütlü hareketlere yetenekleri olmadığını ve "kahramanlar"ın arkasından ancak körükörüne gidebileceklerini ileri sürüyordu. Bunun için, Narodnikler, işçi sınıfı ve köylülerin devrimci yığın eylemlerinden el çektiler, bireyci terörizme başvurdular. Narodnikler, o zamanın en büyük devrimcilerinden biri olan Stepan Halturin'i devrimci işçi sınıfı sendikası kurma işini bırakmak ve sırf terörle uğraşmak zorunda bıraktılar.

Narodnikler, ezen sınıfın temsilcilerini tek tek devrime bir yararı olmayan suikastlerle öldürmeye kalkışmakla, emekçi halkın dikkatini, bu ezen sınıfa karşı savaşımından uzaklaştırıyorlardı. Onlar böylece, işçi sınıfının ve köylünün devrimci girişkenliğinin ve eyleminin gelişmesine set çekiyorlardı.

Narodnikler, devrimde, işçi sınıfının kendi öncü rolünü anlamasına engel oluyorlar, işçi sınıfının bağımsız partisinin kurulmasını köstekliyorlardı.

Narodniklerin gizli örgütü, Çarlık hükümetince ezildiyse de, devrimci eğilimler taşıyan aydınlar arasında narodnik görüşler gene de uzun zaman etkisini sürdürdü. Narodniklerin kalıntıları Rusya'da marksizmin yayılmasına inatla direniyorlar, işçi sınıfının örgütlenmesine engel oluyorlardı.

Bu yüzden, Rusya'da marksizm ancak, narodizmle savaşımında gelişip güçlenebilirdi.

"Emeğin Kurtuluşu" grubu, Narodniklerin hatalı görüşlerine karşı geniş ölçüde savaşımına girişti, Narodniklerin teorisinin ve savaşım yöntemlerinin işçi sınıfı hareketine ne kadar zarar verdiğini ortaya koydu.

Narodniklere karşı yazdığı kitaplarında Plehanov, Na-

rodniklerin kendilerine sosyalist demelerine karşın, bunların görüşlerinin bilimsel sosyalizmle hiçbir ilgisi olmadığını gösterdi.

Narodniklerin hatalı görüşlerinin ilk marksist eleştirisini yapan Plehanov oldu. Narodniklerin görüşlerine amansız vuruşlar indiren Plehanov, aynı zamanda, marksist görüşleri çarpıcı bir biçimde savundu.

Plehanov'un amansız vuruşlarına hedef olan Narodniklerin görüşlerindeki temel hatalar nelerdi?

Birincisi, Narodnikler, kapitalizmin Rusya'da "tesadüfî" bir şey olduğunu, kapitalizmin Rusya'da gelişmeyeceğini, bundan dolayı da proletaryanın büyümeyeceğini ve gelişmeyeceğini ileri sürüyorlardı.

İkincisi, Narodnikler, işçi sınıfını devrimde önde gelen ileri bir sınıf saymıyorlardı. Onlar, sosyalizme proletaryasız kavuşmayı düşünüyorlardı. Narodnikler, başlıca devrimci güç olarak, aydınların yöneteceği köylüyü, sosyalizmin çekirdeği, temeli diye gördükleri köy komünlerini tanıyorlardı.

Üçüncüsü, tüm insanlık tarihinin gidişi üzerine Narodniklerin hatalı ve zararlı görüşleri vardı. Onlar, toplumun ekonomik ve politik gelişme yasalarını bilmiyorlar, anlamıyorlardı. Bu konuda onlar, büsbütün geri insanlardı. Onlara göre, tarihi yapan, sınıflar ve sınıf savaşımı değil, tek tek seçkin kişilerdi, yani yığınların, "kalabalığın", halkın ve sınıfların körükörüne arkalarından koştuğu "kahramanlar"dı.

Narodniklere karşı savaşım yürüten ve bunların içyüzlerini açığa çıkaran Plehanov, Rusya'da marksistlerin ders aldıkları ve yetiştikleri birçok marksist kitap yazdı. Plehanov'un *Sosyalizm ve Politik Mücadele, Aramızdaki Anlaşmazlıklar, Tekçi (Monistik) Tarih Görüşününün Gelişmesi Üzerine* gibi yapıtları Rusya'da marksizmin zaferine giden yolu açtı.

Plehanov, yapıtlarında marksizmin temel sorunlarını açıkladı. Onun, 1895 yılında yayınlanan *Tekçi (Monistik) Tarih Görüşününün Gelişmesi Üzerine* adlı kitabı özellikle büyük önemi olan bir yapıttı. Lenin, bu yapıtın "tüm bir kuşak boyu Rus marksistlerinin yetişmesinc hizmet ettiğini" söyler (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XIV., s. 347).

Plehanov, Narodniklere karşı yazdığı kitaplarında, sorunu Narodniklerin koyduğu gibi, Rusya'da kapitalizm gelişecek mi, gelişmeyecek mi biçiminde koymanın saçma olduğunu ortaya koydu. Plehanov, söylediklerini olaylarla kanıtlandırarak, Rusya'nın kapitalist gelişme yoluna *çoktan girmiş bulunduğunu*, onu bu yoldan döndürebilecek hiçbir gücün olmadığını söylüyordu.

Devrimcilerin işi, Rusya'da kapitalizmin gelişmesini durdurmak değildi. Zaten bu onların elinden gelmezdi. Devrimcilerin görevi, kapitalist gelişme sonucu ortaya çıkan zorlu devrimci güce, işçi sınıfına dayanmak, onun sınıf bilincini geliştirmek ve onu örgütlendirerek kendi öz partisini, işçi sınıfı partisini oluşturması için ona yardım etmektir.

Plehanov, Narodniklerin görüşlerindeki temel hataların ikincisi olan, devrimde proletaryanın öncülük rolünü yadsıyan görüşlerini de çürüttü. Narodnikler, Rusya'da proletaryanın ortaya çıkmasına kendine özgü "tarihsel bir felâket" diye bakarlar ve "proletaryacılık illeti"nden söz ederlerken, marksizm teorisini ve bu teorinin Rusya'ya uygulanmasının tamamen mümkün olduğunu savunan Plehanov, köylünün sayıca üstün ve proletaryanın ona oranla sayıca az olmasına karşın, devrimcilerin başlıca umutlarını proletaryaya ve proletaryanın gelişmesine bağlamaları gerektiğini söylüyordu.

Niçin proletaryaya?

Çünkü, proletarya şimdi sayıca az olmasına karşın, *en ileri* ekonomi biçimi olan büyük çapta üretim sistemine bağlı emekçi bir sınıftır ve bu yüzden de geleceği elinde tutan sınıftır.

Çünkü, proletarya, sınıf olarak, gitgide *büyüyen*, politik bakımdan gitgide *gelişen*, büyük çapta işletmelerdeki çalışma koşulları gereği, kolayca örgütlenebilen bir sınıftır, proleterlik durumundan ötürü en devrimci sınıftır, çünkü onun devrimde zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur.

Köylüye gelince, durum farklıdır.

Sayıca çoğunluğu oluşturmasına karşın, köylü (burada sözkonusu olan başlıbaşına işletme sahibi olan köylüdür, —yapıtı hazırlayanların notu) *en geri* ekonomi biçimi olan küçük üretime bağlı emekçi bir sınıftır, bu yüzden de onun önünde büyük bir geleceği yoktur, olamaz da.

Köylülük, sınıf olarak yükselmek şöyle dursun, tam tersine yıldan yıla *parçalanarak* burjuvazi (kulaklar) ve yoksullar (proleterler ve yarı-proleterler) biçiminde bölümlenmeye uğramaktadır. Üstelik de dağınıklığı yüzünden köylülük, proletaryaya göre daha zor örgütlenebilmekte ve küçük mülkiyetçi durumu gereği, devrim hareketine yanaşmakta proletaryadan daha az istek göstermektedir.

Narodnikler, Rusya'da sosyalizmin proletarya diktatörlüğü yoluyla değil, sosyalizmin çekirdeği ve temeli saydıkları köy komünleri yoluyla geleceğini ileri sürüyorlardı. Ama köy komünleri sosyalizmin ne temeli ne de çekirdeğiydi, olamazdı da; çünkü bu köy komünlerine yoksul köylüleri, ırgatları, ortahalli köylülerin güçsüz olanlarını sömüren köy burjuvaları, köylüyü iliklerine dek emen "mütegallibeler" egemendi. Köy komününün toprak üzerinde resmen sürüp giden mülkiyeti ve toprağın zaman zaman nüfusa göre yeniden bölüşüme uğraması, sorunun niteliğini zerrece değiştirmiyordu. Komün topraklarından, iş hayvanları, tarım aletleri ve tohumu olan komün üyesi köylüler, yani ortahalli köylüler ve köy burjuvaları yararlanıyorlardı. İş hayvanı olmayan, yani atı olmayan köylüler, yoksullar ve genellikle varlıksız köylüler, topraklarını köy burjuvalarına vermek, ücretli işçi ve ırgat olarak çalışmak zorunda kalıyorlardı. Gerçekte köy komünleri, köy burjuvalarının baskısını gizlemekte uygun bir biçim ve köylülerden zincirleme kefalet yöntemiyle vergileri tahsil etmek için hükümetin elinde ucuz bir araçtan başka bir şey değildi. Bu yüzdendir ki, Çarlık, köy komünlerine dokunmuyordu. Bu köy komünlerini sosyalizmin çekirdeği, ya da temeli saymak gülünç bir şeydi.

Plehanov, sosyal gelişmede "kahramanların", seçkin kişilerin ve onların düşünlerinin birinci derecede rol oynadıklarını, yığınların, "kalabalığın", halkın ve sınıfların bu gelişmedeki rollerinin önemi olmadığını söyleyen Narodniklerin temelden hatalı görüşlerinin üçüncüsünü de çürüttü. Plehanov, gerçeğin *idealizmden* yana değil, Marx ve Engels'in *materyalizminden* yana olduğunu göstererek Narodnikleri idealizme saplanmakla suçluyordu.

Plehanov, marksist materyalizm görüşünü geliştirdi ve somut olarak ortaya koydu. Plehanov, marksist materyalizme göre toplumun geçirdiği gelişmenin, sonuç bakımından, seçkin kişilerin istekleri ve dşünleriyle değil, toplumun içinde yaşadığı maddi koşulların gelişmesiyle, toplumun yaşaması için zorunlu maddi nimetlerin üretim yöntemlerinin değişmesiyle, maddi nimetlerin üretiminde sınıfların karşılıklı ilişkilerinin değişmesiyle, maddi nimetlerin üretimi ve bölüşümü alanında sınıfların yer ve durumlarını güçlendirmeye uğrunda yürüttükleri savaşımlarla belirlendiğini gösteriyordu. Bireylerin sosyal ve ekonomik durumlarını belirleyen, düşünleri değil, tam tersine, insanların dşnlerini belirleyen sosyal ve ekonomik durumlarıdır. Eğer seçkin kişilerin istek ve düşünleri toplumun ekonomik gelişmesine ve ileri sınıfın gereksinimlerine aykırı düşerse, bu kişiler bir balon gibi snebilirler. Tersine, seçkin kişilerin istek ve düşünleri, toplumun ekonomik gelişmesinin gereklerini, ileri sınıfın gereksinim ve isteklerini doğru yansıtırsa, bu kişiler gerçekten seçkin kişiler olurlar.

Yığınların bir kalabalık olduğunu, tarihi ancak kahramanların yaptığını ve kalabalığı kahramanların halka dönüştürdüğünü söyleyen Narodniklere marksistlerin yanıtı şuydu: Tarihi kahramanlar yapmaz, tam tersine, kahramanları tarih yapar. Dolayısıyla, halkı yaratan kahramanlar değil, kahramanları yaratan ve tarihi ilerleten, halktır. Kahramanlar, seçkin kişiler, toplumun gelişme koşullarını doğru anlayabildikleri ve bu koşulları iyileştirme yolunu doğru olarak kavrayabildikleri lde ancak, toplumun yaşamında önemli bir rol oynayabilirler. Kahramanlar, seçkin kişiler, toplumun gelişme koşullarını doğru anlayamazlar da kendilerini tarihi "yapan" kişiler sanarak toplumun tarihsel zorunluluklarına karşı gelirlerse, gülünç ve hiç kimsenin işine yaramayan zavallılar durumuna düşebilirler.

Narodnikler, işte bu zavallı kahramanlardı.

Plehanov'un yapıtları ve Narodniklere karşı savaşımı devrimci aydınlar zerindeki Narodniklerin etkinliğini temelden sarstı. Ama, Narodniklerin düşün alanında bozgunu

henüz sona erdirilmekten uzaktı. Bu görev, marksizm düşmanı narodizmin işini tamamen bitirme görevi, Lenin'e düştü.

"Narodnaya Volya" partisinin kapatılmasından biraz sonra, Narodniklerin büyük bir çoğunluğu Çarlık hükümetine karşı devrimci savaşımı bıraktı. Çarlık hükümetiyle uzlaşma ve anlaşma politikası izlemeye ve 1880 - 1890 yılları arasında köy burjuvazisinin çıkarlarını dile getirmeye ve savunmaya başladılar.

"Emeğin Kurtuluşu" grubu, Rus sosyal-demokratlarının programı için, biri 1884'te, öteki 1887'de olmak üzere iki tasarı hazırladı. Bu, Rusya'da marksist sosyal-demokrat partisini kurma uğrundaki hazırlığın önemli bir adımıydı.

Ama, "Emeğin Kurtuluşu" grubunun da ciddi hataları vardı. Bu grubun program için hazırladığı ilk tasarıda hâlâ narodnik görüşlerin kalıntıları görülüyor, bireysel terör taktiği öneriliyordu. Bundan başka Plehanov, devrimin gidişinde proletaryanın kendi arkasından köylüyü sürükleyebileceğini ve sürüklemek zorunda olduğunu, proletaryanın ancak köylülükle bağlaşılarak Çarlığa karşı zafer sağlayabileceğini hesaba katmıyordu. Ayrıca Plehanov, liberal burjuvaziye, kaypak da olsa, devrime destek olabilecek bir güç gözüyle bakıyor, buna karşılık bazı yazılarında köylülüğü hiç hesaba katmıyordu. O, örneğin şöyle diyordu:

"Bizde, burjuvazi ve proletarya dışında Çarlığa muhalif ya da devrimci bir bileşimin dayanabileceği hiçbir toplumsal güç görmüyoruz" (Plehanov, *Yapıtlar*, rusça baskı, c. III., s. 119).

Plehanov'un bu yanlış görüşleri, onun ilerdeki menşevik görüşlerinin tohumu oldu.

"Emeğin Kurtuluşu" grubu olsun, o zamanın marksist dernekleri olsun, işçi hareketine pratik olarak bağlanmış değillerdi. Bu, henüz Rusya'da marksizm teorisinin, marksizm düşünlerinin, sosyal-demokrat hareketin program ilkelerinin ortaya çıkışı ve kök salması dönemi idi. 1884-1894 arasında sosyal-demokrasi hâlâ, geniş işçi sınıfı hareketiyle bağ kuramamış, ya da pek zayıf bir bağ kurabilmiş ayrı ayrı grupçuklar ve dernekler durumundaydı. Sosyal-demokrat hareket,

henüz doğmamış, ama ana rahminde oluşan bir yavrunun, Lenin'in yazdığı gibi, "*rahimde oluşum sürecini*" geçiriyordu.

Lenin, "Emeğin Kurtuluşu" grubu için, "sosyal-demok-rasiyi ancak teoride kurdu ve işçi hareketine doğru ilk adımı attı" diyordu.

Rusya'da marksizmi işçi hareketiyle birleştirme ve "Emeğin Kurtuluşu" grubunun hatalarını düzeltme işi Lenin'i bekliyordu.

3. LENİN'İN DEVRİMCİ FAALİYETİNİN BAŞLANGICI. PETERSBURG "İŞÇİ SINIFININ KURTULUŞU ÜGRUNDA ŞAŞAŞIM BİRLİĞİ"

Bolşevizmin kurucusu Vladimir İlyiç Ulyanov (Lenin), 1870 yılında Simbirsk kentinde (şimdiki Ulyanovsk'ta) doğdu. Lenin, 1887'de Kazan üniversitesine girdi, ama çok geçmeden, devrimci öğrenci hareketine katıldığı için tutuklandı ve üniversiteden çıkarıldı. Kazan'da Fedoseyev tarafından kurulan marksist derneğe girdi. Lenin, Samara'ya geçtikten sonra, Samara marksistlerinin ilk derneği hemen onun çevresinde toplandı. Lenin daha o günden olgun marksizm bilgisiyile herkeste hayranlık uyandırıyordu.

1893 yılının sonunda Lenin Petersburg'a geçti. Verdiği ilk konferanslar, Petersburg marksist derneklerinin üyeleri üzerinde güçlü bir etki bıraktı. Marx üzerindeki derin bilgisi, marksizmi o zamanki Rusya'nın ekonomik, politik durum ve koşullarına uygulamada gösterdiği ustalık, işçi davasının zaferine olan ateşli ve sarsılmaz inancı, eşsiz örgütleyici yeteneği, Lenin'i Petersburg marksistlerinin herkesçe kabul edilen önderi durumuna getirdi.

Lenin, ders verdiği derneklerdeki uyanık işçilerin en ateşli sevgisini kazandı. İşçilerden Babuşkin, anılarında, Lenin'in işçi derneklerindeki derslerinden şöyle söz eder:

"Derslerimiz çok canlı ve ilginçti. Hepimiz bu derslerden çok hoşnut ve öğretmenimizin zekâsına hayrandık."

Lenin, 1895 yılında, Petersburg'da sayısı yirmiyi bulan marksist işçi derneklerinin hepsini tek bir çatı altında, İşçi

Sınıfının Kurtuluşu Uğrunda Savaşım Birliği'nde birleştirdi. Böylece Lenin, devrimci marksist işçi partisinin kuruluşuna giden yolda önemli bir adım attı.

Lenin, geniş işçi hareketiyle sıkı sıkıya bağlanma ve bu hareketin politik yönetimini ele alma işini "Savaşım Birliği"nin önüne görev olarak koydu. Lenin, propaganda çevrelerine giren az sayıdaki uyanık işçiler arasında yapılan marksizm *propagandasından*, işçi sınıfının geniş yığınları arasında güncel politik *ajitasyona* geçilmesini öne sürdü. Geniş yığın ajitasyonuna doğru atılan her adımın, Rusya'da işçi hareketinin daha sonraki gelişmeleri için önemi büyüktü.

1890 - 1900 yılları arasında, Rusya'da sanayi yükselme dönemini yaşıyordu. İşçi sayısı artıyordu. İşçi sınıfı hareketi oldukça güçlenmişti. Eldeki eksik bilgilere göre, 1895'ten 1899 yılına dek olan grevlere katılan işçi sayısı 221 bini buluyordu. İşçi sınıfı hareketi, politik yaşamın önemli bir gücü durumuna geliyordu. Devrim hareketinde işçi sınıfının öncülük rolü üzerine Narodniklerle savaşım sırasında marksistlerin savundukları görüşleri artık yaşamın kendisi doğruluyordu.

İşçi Sınıfının Kurtuluşu Uğrunda Savaşım Birliği, Lenin'in önderliğinde, işçilerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, işgününün kısaltılması, ücretlerin artırılması gibi ekonomik istemler uğrundaki savaşımını, Çarlığa karşı politik savaşım ile birleştirdi. İşçileri politik bakımdan eğitti.

Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluşu Uğrunda Savaşım Birliği, Lenin'in önderliğinde, Rusya'da *sosyalizmi işçi sınıfı hareketiyle birleştirmeye* başlayan ilk kuruluştur. Bir fabrikada grev mi başladı, işçi üyeleri sayesinde sanayi işletmelerindeki durumu iyi bilen "Savaşım Birliği" hemen bildiriler, sosyalist broşürler yayınlayarak harekete katılıyordu. Bu bildiri ve broşürlerde, fabrikatörlerin işçilere yaptıkları baskı gözler önüne seriliyor, işçilerin kendi çıkarları uğrunda nasıl savaşmaları gerektiği açıklanıyor ve işçilerin istekleri öne sürülüyordu. Bildiriler, kapitalizmin kangren olmuş yaraları, işçilerin yoksul yaşamları, dayanılmaz ağırlıktaki 12-14 saatlik işgünü, işçilerin haksız-hukuksuz durumları üzerine bütün gerçekleri dile getiriyorlardı. Yine bu bildirilerde, gerekli politik istekler öne sürülüyordu. 1894 yılı sonunda ve işçi-

lerden Babuşkin'in katılmasıyla, Lenin, Petersburg'da Semyanikov fabrikasında grev yapan işçilere seslenen böyle bir bildiriye ilk olarak yazdı. 1895 yılı sonbaharında da, Tornton fabrikasında grev yapan erkek ve kadın işçilere seslenen bir bildiri yazdı. Milyonlarca kâr sağlayan bu fabrika, İngiliz fabrikatörlerinin elindeydi. Bu fabrikada işgünü 14 saati geçiyordu. Ücretlere gelince, dokumacılar ayda ancak 7 rubleye yakın bir para alıyorlardı. Grev, işçilerin başarısıyla sonuçlandı. "Savaşım Birliği" kısa bir süre içinde, bu nitelikteki bildirilerden çeşitli fabrikaların işçilerine seslenen birçok bildiri yayınladı. Her bildiri, işçilerin kendine güven duygularını alabildiğine yükseltiyordu. Sosyalistlerin kendilerine yardım ettiklerini, kendilerini savunduklarını işçiler bu bildirimlerde açıkça görüyorlardı.

1896 yılı yazında, Petersburg'ta 30 bin dokuma işçisinin grevi "Savaşım Birliği"nin yönetiminde yapıldı. İleri sürülen başlıca istek, işgünü saatinin kısaltılmasıydı. Çarlık hükümeti, bu grevin baskısı altında, 2 Haziran 1897 tarihinde, işgününü 11.5 saatle sınırlayan yasayı çıkarmak zorunda kaldı. Bu yasa çıkmadan önce, işgünü saatinde hiçbir sınır yoktu.

Aralık 1895'te Lenin, Çarlık hükümetince tutuklandı. Ama Lenin, devrimci savaşımını hapishanede de sürdürdü. Hapishaneden broşürler ve bildiriler göndererek, öğütlemelerde ve önerilerde bulunarak "Savaşım Birliği"nin yönetimine yardımcı oldu. Lenin, hapishanede *Grevler üzerine* adlı broşürle Çarlık hükümetinin hunhar ve keyfi hareketlerini gözler önüne seren *Çar Hükümetine* adlı bildiriye yazdı. Parti program tasarısını da yine hapishanede kaleme aldı. (Bu tasarı, bir tıp kitabının satırları arasına sütle yazılmıştı.)

Petersburg "Savaşım Birliği", Rusya'nın öteki kent ve bölgelerinde de işçi kuruluşlarının bu gibi birliklerde toplanma atılımlarına önyak oldu. 1890 - 1900 yılları arasında, Transkafkasya'da da bu gibi marksist kuruluşlar ortaya çıktı. Moskova'da 1894'te Moskova "İşçi Birliği" kuruldu. Sibirya'da, 1890 - 1900 arasının son yıllarında, Sibirya "Sosyal Demokrat Birliği" kuruldu. 1890 - 1900 yılları arasında İvanovo-Voznesenks'te, Yaroslavl'da, Konstroma'da marksist gruplar oluştu. Daha sonra bunlar, "Sosyal Demokrat Partisi

Kuzey Birliği"nde birleştiler. 1895'ten 1900 yılına dek Rostov-na Donu, İkaternoslav, Kiyev, Nikolayev, Tula, Samara, Kazan, Orehovo-Zuyevo ve öteki birçok kentlerde sosyal-demokrat gruplar ve birlikler kuruldu.

Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluğu Uğrunda Savaşım Birliği'nin önemi, Lenin'in anlattığı gibi, *işçi sınıfı hareketine dayanan devrimci partinin kuruluşuna giden yolda atılmış ilk gerçek adım* olmasıydı.

Lenin, Rusya'da marksist sosyal-demokrat partiyi kurma uğrunda giriştiği daha sonraki çalışmalarında, Petersburg Savaşım Birliği'nin devrimci deneyimlerine dayandı.

Lenin'in ve en yakın çalışma arkadaşlarının tutuklanmasından sonra, Petersburg Savaşım Birliği'nin yönetici kadrosunda önemli değişiklikler oldu. Kendilerine "genç", Lenin'e ve arkadaşlarına "yaşlılar" diyen kişiler ortaya çıktı. Bunlar, yanlış bir politika izlemeye başladılar. İşçileri patronlara karşı yalnızca ekonomik savaşıma çağırarak gerektiğini, politik savaşımın ancak liberal burjuvazinin önderliğinde yapılabileceğini ve politik savaşımın liberal burjuvazinin işi olduğunu öne sürüyorlardı.

Bunlara "Ekonomistler" adı verildi.

Bunlar, Rusya'da marksist örgütlerin saflarında ortaya çıkan uzlaşıcı, oportünist grupların ilkiydiler.

4. LENİN'İN NARODİZME VE "LEGAL MARKSİZM"E KARŞI SAVAŞIMI. İŞÇİ-KÖYLÜ BAĞLAŞMASI KONUSUNDA LENİN'İN DÜŞÜNCE-Sİ. RUSYA SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'NİN BİRİNCİ KONGRESİ.

Plehanov, daha 1880 - 1900 yıllarında narodnik görüş sistemine başlıca vuruğu indirmişse de, 1890-1900 arasının ilk yıllarında Narodniklerin görüşleri bir kısım devrimci gençlik arasında hâlâ ilgi görüyordu. Bir kısım gençlik, Rusya'nın kapitalist gelişme yoluna sapmadan onu savuşturabileceğini, devrimde öncü rolü işçi sınıfının değil, köylünün oynayacağını düşünmekte devam ediyordu. Narodniklerin izleyicileri, Rusya'da marksizmin yayılmasına her biçim altında engel olmaya çalışıyorlar, marksistleri her türlü biçimde lekelemeye

aba göstererek onlara karşı bir savaşım yürütüyorlardı. Marksizmin yayılmasını sağlamak ve ilerde sosyal-demokrat partinin kurulması olanaklarını hazırlamak için narodizmi ideoloji alanında kesin olarak *tepelemek* gerekiyordu.

Bunu Lenin başardı.

Lenin, "*Halkın Dostları*" *Kimlerdir ve Sosyal Demokratlara Karşı Nasıl Savaşıyorlar?* adlı yapıtında (1894), Narodniklerin gerçekte halka karşı çıktıklarını, bu sahte "halk dostları"nın gerçek yüzlerini tüm çıplaklığıyla ortaya koydu.

Narodnikler, 1890 - 1900 yılları arasında, arlık hükümetine karşı her türlü devrimci savaşımı çoktan bırakmışlardı. Ve, Liberal Narodnikler, arlık hükümetiyle uzlaşma propagandası yapıyorlardı. Lenin, o günlerin Narodnikleri zerine şöyle yazıyordu: "Onlar, hükümete olabildiğince nazik ve uysalca rica edilirse, hükümetin her şeyi en iyi biçimde yoluna koyacağını saf saf düşünüyorlar" (Lenin, *Toplu yapıtlar*, rusça baskı, c. 1, s. 161).

1890 - 1900 yıllarının Narodnikleri köylerde yoksulların durumuna, köyde sınıf savaşımına, yoksulların köy burjuvazisi tarafından sömürülmesine göz yumuyorlar ve köy burjuvazisinin elindeki işletmelerin gelişmesini vyorlardı. Böylece, onlar, gerçekte köy burjuvazisinin çıkarlarını temsil eden kimseler olarak hareket ediyorlardı.

Aynı zamanda Narodnikler, yayınladıkları dergilerde, marksistlere karşı zehir kusuyorlardı. Rus marksistlerinin görüşlerini bile tahrif ediyorlar ve marksistlerin, güya köylerin yıkılıp harap olmasını, güya "bütün köylülerin fabrika kazanında yanmasını" istediklerini ileri sürüyorlardı. Narodniklerin bu sahte eleştirilerinin içyüzünü ağa çıkaran Lenin, sorunun marksistlerin "istekleri" sorunu olmadığını, kapitalizmin Rusya'da gerçekten gelişmekte olduğunu, bunun yanısıra kaçınılmaz olarak proletaryanın da gelişmekte olduğunu gösterdi. Ve, proletaryanın, kapitalizmin mezar kazıcısı olacağını belirtti.

Lenin, kapitalistlerin ve toprak ağalarının baskısını ortadan kaldırmanın Narodniklerin değil, arlığı yerlebir etmek isteyen gerçek halk dostlarının, marksistlerin işi olduğunu gösterdi.

Lenin, Çarlığı, toprak ağalarını ve burjuvaziyi devirmenin aracı olan devrimci işçi-köylü bağlaşması düşününü ilk kez "*Halkın Dostları*" *Kimlerdir?* adlı yapıtında ileri sürdü.

Lenin, bu dönemde yazdığı birçok yapıtında, Narodniklerin başlıca grubu olan "Narodnaya Volya"cıların ve daha sonraları Narodniklerin davasını sürdüren Sosyalist-Devrimcilerin politik savaşım yöntemlerini, özellikle, bireysel terör taktiğini eleştiriyordu. Lenin, bu bireysel terör taktiğini devrim hareketi için zararlı buluyordu. Çünkü, bu taktik, yığınların savaşımı yerine tek tek kahramanların savaşımını koyuyordu. Bu taktik devrimci halk savaşımına inançsızlığın bir ifadesiydi.

"*Halkın Dostları*" *Kimlerdir?* adlı yapıtında Lenin, Rus marksistlerinin temel görevini saptadı. Ona göre, Rus marksistlerine düşen ilk iş, dağınık marksist derneklerden bir sosyalist işçi partisi oluşturmaktır. Bunun ardından, Rusya işçi sınıfının, özellikle köylüyle bağlaşarak, zorba Çarlık yönetimini yıkacağını söylüyor, bunu başaran Rus proletaryasının, emekçi halkla ve bütün sömürülen yığınlarla bağlaşma içinde ve öteki ülkelerin proletaryasıyla yan yana, açık politik savaşımın dümdüz yolundan muzaffer komünist devrimine varacağını gösteriyordu.

Lenin, böylece, kırk yıldan fazla bir zaman öncesinden[*] işçi sınıfının savaşım çizgisini doğru olarak gösterdi, toplumun ileri, devrimci gücü olan işçi sınıfının rolünü ve işçi sınıfının bağlaşığı köylünün rolünü doğru olarak belirledi.

Lenin ve yandaşlarının narodizme karşı yürüttükleri savaşım, 1890 - 1900 yılları arasında narodizmin ideoloji alanında kesin yenilgisiyle sonuçlandı.

Lenin'in "legal marksizm"e karşı yürüttüğü savaşımın da önemi büyüktü. Tarihte her zaman görüldüğü gibi, büyük sosyal harekete, geçici "yol arkadaşları" katılır. "*Legal Marksistler*" adını alanlar da işte bu türden "yol arkadaşları"ydı. Marksizm Rusya'da geniş ölçüde yayılıyordu. Bu sırada burjuva aydınları da kendilerine marksist süsü vermeye başladılar. Bunlar, yazılarını legal yayın organlarında, yani

[*] Bu kitabın yazıldığı tarih (1938) itibariyle — Yay.

Çarlık hükümetinin izniyle çıkan gazete ve dergilerde yayın-
lıyorlardı. Bu yüzden bunlara "Legal Marksistler" dendi.

"Legal Marksistler", narodizme karşı, kendilerine özgü
bir biçimde savaşıyorlardı. Ama bunlar bu savaşımdan ve
marksizm bayrağından, işçi sınıfı hareketini burjuva toplu-
munun çıkarlarına ve burjuvazinin çıkarlarına bağımlılaştır-
mak ve boyun eğdirmek için yararlanmaya çalışıyorlardı.
Bunlar, marksizmin gerçek özünü, yani proleter devrimi ve
proletarya diktatörlüğü doktrinini bir yana atıyorlardı. "Le-
gal Marksistler"in önde gelen temsilcilerinden Peter Struve,
burjuvaziye övüyor, kapitalizme karşı devrimci savaşım yeri-
ne, "kültürsüzlüğümüzü itiraf etmeyi ve kapitalizmden ders
almayı" öneriyordu.

Lenin, Narodniklere karşı savaşımında "Legal Marksist-
ler"i de sürüklemek amacıyla, bunlarla geçici bir anlaşma
yapmayı, örneğin Narodniklere karşı ortaklaşa bir dergi ya-
yınlamayı uygun görüyordu. Ama, Lenin, aynı zamanda,
"Legal Marksistler"in burjuva niteliklerini de gözler önüne
seriyor, onları amansız bir eleştiriden geçiriyordu.

Bu "yol arkadaşları"nın birçoğu sonradan Anayasacı
-Demokratları, Rus burjuvazisinin başlıca partisini oluşturu-
dular. İç savaş sırasında da bunlar en azılı Beyaz Muhafızcı
kesildiler.

Petersburg, Moskova, Kiyev ve öteki yerlerdeki "Sava-
şım Birlikleri"nin yanısıra Rusya'nın batıdaki sınır bölgele-
rinde de sosyal-demokrat örgütler kuruldu. 1890 - 1900 yılları
arasında Polonya milliyetçi partisinden ayrılan marksist öge-
ler, "Polonya ve Litvanya Sosyal Demokrat Partisi"ni kurdu-
lar. 1890 - 1900'lerin sonlarında Letonya Sosyal Demokrat ör-
gütleri kuruldu. Ekim 1897'de Rusya'nın batı illerinde, Genel
Yahudi Sosyal Demokrat Birliği —Bund— kurdu.

1898 yılında, birkaç "Savaşım Birliği" —Petersburg,
Moskova, Kiyev, İkatereinoslav savaşım birlikleri— ile
Bund, tek bir sosyal-demokrat partisinde birleşmek üzere ilk
atılımı yaptılar ve bu amaçla, 1898 Martında, Minsk kentin-
de Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Birinci Kongresi-
ni yaptılar.

Rusya Sosyal Demortat İşçi Partisi'nin Birinci Kongresi-

ne yalnızca 9 kişi katıldı. Lenin, o sırada Sibirya'da sürgünde olduğu için, kongrede bulunamadı. Kongrede seçilen Parti Merkez Komitesi, çok geçmeden tutuklandı. Kongre adına yayınlanan "Manifesto" birçok bakımdan eksikti. Burada, proletaryanın politik egemenliği ele geçirme görevine hiç değinilmiyor, proletaryanın hegemonyasından hiç söz edilmiyor, Çarlığa ve burjuvaziye karşı savaşında proletaryanın bağlaşıkları sorununa hiç dokunulmuyordu.

Kongre, aldığı kararlarda ve yayınladığı "Manifesto"da "Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi"nin kuruluşunu ilan etti.

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Birinci Kongresinin en önemli yanı, büyük bir devrimci propaganda rolü oynayan bu resmi kararın alınmasıydı.

Ama gene de, Birinci Kongrenin toplanmış olmasına karşın, Rusya'da marksist Sosyal Demokrat İşçi Partisi gerçekte henüz kurulmuş sayılmazdı. Kongre, ayrı ayrı marksist dernek ve örgütleri birleştirmeyi ve bunları örgüt bağlarıyla birbirine bağlamayı henüz başarmış değildi; yerel örgütlerin çalışmalarına temel olacak tek bir hareket çizgisi henüz saptanmamıştı. Henüz parti programı, parti tüzüğü yoktu ve ortada merkezi bir yönetim yoktu.

Bundan dolayı ve daha bir sürü nedenler yüzünden, yerel örgütlerin içinde ideolojik karışıklık artmaya başladı ve bu durum, işçi sınıfı hareketinde oportünist bir akımın, "ekonomizm" in güçlenmesine uygun koşullar yarattı.

Bu karışıklığı giderme, oportünist saplantıları yenme ve Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin gerçek kuruluşunu hazırlama işi, Lenin'in ve onun kurduğu *Iskra* (*Kıvılcım*) gazetesinin birkaç yıl süren çetin bir savaşımını gerektiriyordu.

5. LENİN'İN "EKONOMİZM'E KARŞI SAVAŞIMI. LENİN'İN "ISKRA" GAZETESİNİN ÇIKIŞI.

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Birinci Kongresinde Lenin yoktu. O sırada Lenin, Sibirya'da Şuşenskoye köyünde sürgünde bulunuyordu. "Savaşım Birliği" için açılan kovuşturma yüzünden uzun süre Petersburg hapishanesinde

kaldıktan sonra, Lenin'i Çarlık hükümeti buraya sürmüştü.

Lenin, sürgünde de devrimci faaliyetini sürdürdü. Narodizmin, ideolojik bozgununu kesinleştiren *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi* adlı büyük yapıtını sürgünde tamamladı. Lenin, "*Rusya Sosyal Demokratlarının Görevleri*" adlı ünlü broşürünü de orada yazdı.

Lenin, doğrudan pratik devrimci faaliyetten ayrı düşmüş olmasına karşın, gene de, devrimci pratik içinde olanlarla bazı bağlar kurmayı başardı, sürgünde onlara mektuplar yazıp bilgi istedi, onlara öğütler verdi. Bu sırada Lenin'i özellikle "Ekonomistler" sorunu uğraştırıyordu. Uzlaşıcılığın, oportünizmin asıl çekirdeğinin "ekonomizm" olduğunu, işçi sınıfı hareketinde "ekonomizm"ın zafer sağlamasının, proletaryanın devrimci hareketinin yıkımı ve marksizmin bozguna uğraması demek olacağını Lenin herkesten daha iyi görüyordu.

Bu yüzden Lenin, daha türemeye başladığı ilk günden "Ekonomistler"e karşı zorlu bir saldırıya geçti.

"Ekonomistler", işçilerin sırf ekonomik savaşım la uğraşmaları gerektiğini ileri sürüyorlar, politik savaşımı da, kendilerini işçilerin desteklemesi gereken liberal burjuvazinin yürütmesini istiyorlardı. Lenin, "Ekonomistler"ın bu yoldaki propagandalarını, marksizmden ayrılma, işçi sınıfı için bağımsız bir politik örgütün gereğini yadsıma ve işçi sınıfını burjuvazinin politik bir uydusu durumuna getirme çabası olarak anlıyordu.

1899 yılında "Ekonomistler"den bazıları (sonradan Anayasacı-Demokratlara katılan Prokopoviç, Kuskova vb.) bir manifesto yayınladılar. Bunlar bu manifestoda, devrimci marksizme karşı çıkıyorlar, bağımsız proletarya partisini kurma işinin bırakılmasını, işçi sınıfının bağımsız politik isteklerinin bırakılmasını istiyorlardı. "Ekonomistler", politik savaşımın liberal burjuvazinin bir işi olduğu, işçilere gelince, bunların, patronlara karşı yalnızca ekonomik savaşım la yetinmeleri gerektiği yolunda bir görüş ileri sürüyorlardı.

Lenin, bu oportünist belgeyi görür görmez, sürgün bulunduğu yere yakın yörelerdeki öteki sürgün marksistleri hemen bir araya topladı. Başta Lenin olmak üzere, 17 arkadaş,

"Ekonomistler"e karşı, onların görüşlerinin içyüzünü gözler önüne seren sert bir protesto metni kabul ettiler.

Lenin'in yazdığı bu protesto metni Rusya'daki bütün marksist kuruluşlar arasında dağıtıldı. Rusya'da marksist düşüncelerin, marksist partinin gelişmesinde bu protesto metnin çok büyük bir önemi oldu.

Rus "Ekonomistler"i, dış ülkelerdeki sosyal-demokrat partilerde adlarına Bernstein'ciler denilen marksizm düşmanlarının, yani oportünist Bernstein yandaşlarının yaydıkları aynı görüşlerin propagandasını yapıyorlardı.

Bu bakından, Lenin'in "Ekonomistler"e karşı açtığı savaşım, aynı zamanda uluslararası oportünizme karşı bir savaşımdı.

"Ekonomizm"e karşı ve proletaryanın bağımsız politik partisi uğrunda bu savaşımı temelde, Lenin'in kurduğu ve gizli çıkan *Iskra* gazetesi yürüttü.

1900 yılı başında Lenin ve "Savaşım Birliği"nin öteki üyeleri sürgünde bulundukları Sibiry'a'dan Rusya'ya döndüler. Lenin, tüm Rusya ölçüsünde gizli büyük bir marksist gazete çıkarmayı aklına koymuştu. Rusya'da o güne dek ortaya çıkmış irili ufaklı pek çok sayıda marksist dernek ve kuruluş henüz birbirine bağlı değillerdi. Stalin arkadaşın sözleriyle, "marksist çevrelerin amatörlüğü ve dargörüşlülüğü partiyi baştan aşağı kemirirken, ideolojik karışıklık partinin iç yaşamının başlıca özelliği olmakta sürüp giderken" tüm Rusya ölçüsünde gizli çıkacak bir gazetenin kurulması işi, Rus devrimci marksistlerinin başlıca göreviydi. Ancak böyle bir gazete, dağınık marksist örgütleri birbirine kenetleyebilir ve gerçek bir partinin kuruluşunu hazırlayabilirdi.

Ama, polis baskısı yüzünden böyle bir gazeteyi Çarlık Rusya'sında kurmak olanaksızdı. Çarlık hafiyeleleri, bir iki ay içinde gazetenin izini bulabilir ve gazete yıkıma uğrayabilirdi. Bu yüzden Lenin, gazeteyi ülke dışında çıkarmaya karar verdi. Dışarıda çıkan gazete, en ince, ama en dayanıklı bir kâğıda basılıyor ve Rusya'ya gizlice gönderiliyordu. *Iskra*'nın bazı sayıları da Rusya'da: Bakü'de, Kişinev'de ve Sibiry'a'daki gizli basımevlerinde basılıp çoğaltılıyordu.

Vladimir İlyiç Lenin, tüm Rusya ölçüsünde politik bir

gazete çıkarma konusunda, "Emeğin Kurtuluşu" grubundan arkadaşlarla görüşmek ve anlaşmak üzere, 1900 yılı sonbaharında Avrupa'ya gitti. Lenin, bu düşünüyü, bütün inceliklerine varıncaya dek sürgündeyken düşünmüş ve hesaplamış bulunuyordu. Lenin sürgünden dönerken yolda Ufa, Pskov, Moskova ve Petersburg'a uğradı. Bu sorun üzerinde birçok toplantı ve görüşmeler yaptı. Lenin, her uğradığı yerde, görüştüğü arkadaşlarla gizli haberleşme için şifreler saptıyor, kitap, dergi, gazete vb. göndermek için de adresler alıyor ve bu arkadaşlarla ilerdeki savaşın planlarını gözden geçiriyordu.

Çarlık hükümeti, Lenin'in kişiliğinde, karşısına en tehlikeli düşmanın çıkmış olduğunu sezinlemişti. Çarlık *Okhrana*'sında[*] görevli jandarma Zubatov, verdiği gizli bir raporda, "devrim hareketinde şimdiki halde Ulyanov'dan [Lenin'den] büyük kimse olmadığını", bu yüzden de Lenin'i yoketmenin zorunlu olduğunu yazıyordu.

Lenin, ülke dışına çıktıktan sonra, "Emeğin Kurtuluşu" grubundan Plehanov, Akselrod ve V. Zasuliç'le birlikte *Iskra*'yı çıkarmak için anlaştı. Gazetenin yayın planını baştan sona dek Lenin hazırladı.

Ülke dışında *Iskra*'nın ilk sayısı Aralık 1900'de çıktı. Gazetenin başlık alt yazısı şuydu: "*Kıvılcım bir yangın tutuşturacaktır.*" Bu sözler, Sibirya'da sürgünde bulunan Dekabrist'lerin[**] kendilerine selam yollayan Ozan Puşkin'e verdikleri yanıtın alınmıştı.

Gerçekten de, öyle oldu; Lenin'in ateşlediği kıvılcımdan (*Iskra*), toprak sahibi soyluların, Çarlık monarşisinin ve burjuvazinin gücünü kökünden yakıp kül eden büyük devrim yangınının alevleri yükseldi.

[*] *Okhrana*: Çarlık Rusyası'nda devrimci hareketle savaşım için kurulmuş gizli siyasi polis örgütü — rusça yay.

[**] *Dekabristler*: Soylular arasından mutlak monarşiye ve toprak köleliğine (serfliğe) karşı çıkan devrimciler. Bunlar Aralık 1825'te başarısızlıkla sonuçlanan bir ayaklanmaya girişmişlerdi — rusça yay.

K I S A Ö Z E T

Rusya'da marksist sosyal-demokrat işçi partisi, her şeyden önce, narodizme, onun hatalı ve devrim davası için zararlı görüşlerine karşı yürütülen savaşimlardan geçerek oluştu.

Rusya'da marksist işçi partisinin kuruluşunu hazırlamak, ancak, Narodnikler'in görüşlerini ideoloji alanında yenmekle mümkün olabilirdi. Narodizme karşı ağır vuruşu, geçen yüz yılın seksenlerinde Plehanov ve onun kurduğu "Emeğin Kurtuluşu" grubu indirdi.

Lenin, 1890 - 1900 yılları arasında narodizmin ideoloji alanında kesin yenilgisini tamamladı, Narodizmin işini bitirdi. 1883'te kurulan "Emeğin Kurtuluşu" grubu, marksizmi Rusya'da yayma uğrunda büyük bir iş başardı, sosyal-demokrat hareketin teorik temelini hazırladı ve işçi sınıfı hareketine doğru ilk adımları attı.

Rusya'da kapitalizm geliştikçe sanayi işçisinin sayısı hızla artıyordu. 1880 - 1890 yılları arasında, işçi sınıfı, örgütlendirilmiş grevlerden geçerek, örgütlü savaşım ve yığın hareketleri yoluna girdi. Ne var ki, henüz, marksist dernekler ve gruplar ancak propagandayla uğraşıyorlar, işçi sınıfının içinde bir yığın ajitasyonuna geçme işinin gereğini ve yararını anlamıyorlar, bu yüzden işçi sınıfı hareketine pratik olarak bağlanamıyorlar ve bu hareketi yönetemiyorlardı.

Lenin'in, işçiler arasında yığın ajitasyonu yürüten, yığın grevlerini yöneten Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluşu Uğrunda Savaşım Birliği'ni kurmuş olması (1895), yeni bir aşamaya ulaşılması, işçiler arasında geniş ölçüde ajitasyona geçilmesi ve marksizmin işçi sınıfı hareketine bağlanması demektir. Petersburg Savaşım Birliği, Rusya'da devrimci proletarya partisinin ilk çekirdeği oldu. Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluşu Uğrunda Savaşım Birliği'ni, bütün büyük sanayi merkezlerinde ve ülkenin sınır bölgelerinde marksist kuruluşların ortaya çıkışı izledi.

1898'de, başarısızlıklarla sonuçlanmış olmakla birlikte, marksist sosyal-demokrat örgütleri bir partide birleştirmek üzere ilk girişime geçildi ve Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Birinci Kongresi yapıldı. Ama bu kongre, partiyi

henüz kurabilmiş değildi: partinin ne programı, ne tüzüğü vardı, ne de merkezi bir yönetimi. Ayrı ayrı marksist dernekler ve gruplar arasında hemen hemen hiçbir bağ yoktu.

Lenin, dağınık marksist kuruluşları birbirine bağlamak ve bir partide birleştirmek üzere, tüm Rusya ölçüsünde, devrimci marksistlerin ilk gazetesi olan *Iskra*'yı çıkarmayı planladı ve bunu gerçekleştirdi.

Bu dönemde, bir politik işçi partisi kurulmasının başlıca düşmanı "Ekonomistler"di. Onlar, böyle bir partinin zorunluluğunu yadsıyorlardı. Onlar, ayrı ayrı grupların oldukları gibi, dağınık olarak kalmalarını ve amatörce çalışmalarını öneriyorlardı. Lenin ve onun kurduğu *Iskra* gazetesi, vuruşlarını işte özellikle bunlara karşı yöneltiyordu.

Iskra'nın ilk sayılarının çıkışı (1900 - 1901), yeni bir döneme, dağınık grup ve derneklerden bir Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ni gerçekten kurma dönemine geçiş oldu.

İKİNCİ BÖLÜM
**RUSYA SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ
PARTİSİ'NİN KURULUŞU.
PARTİ İÇİNDE BOLŞEVİK VE MENŞEVİK
GRUPLARININ ORTAYA ÇIKIŞI
(1901 - 1904)**

1. RUSYA'DA 1901-1904 YILLARINDA İŞÇİ HAREKETİNİN YÜKSELİŞİ.

XIX. YÜZYILIN sonlarında Avrupa'da bir sanayi buhranı patlak verdi. Bu buhran, kısa bir süre içinde Rusya'yı da sardı. Buhranın hüküm sürdüğü 1900 - 1903 yılları arasında, irili ufaklı 3 bin kadar işletme kapandı. 100 binden fazla işçi sokağa atıldı. Çalışan işçilerin ücretleri de durmadan indiriliyordu. İşçilerin çetin ekonomik grevlerle kapitalistlerden önceden kopardıkları önemsiz bazı haklar, şimdi kapitalistler tarafından geri alınmıştı.

Sanayi buhranı ve işsizlik, işçi hareketini durduramadı, onun gücünü kıramadı. Tam tersine, işçilerin savaşımları gitgide daha devrimci bir nitelik kazanmaya yüz tuttu. İşçiler, ekonomik grevlerden politik grevlere geçmeye başladılar. Artık, işçiler, gösterilere başvuruyorlar, demokratik özgürlükler için politik istekler ileri sürüyorlar ve "Kahrolsun Zorba Çarlık Yönetimi!" sloganını atıyorlardı.

1901 yılında Petersburg'da Obukhov askeri fabrikasında

patlak veren 1 Mayıs grevi, işçilerle askerler arasında kanlı bir çarpışmaya dönüştü. Çarlığın silahlı askerlerine karşı, işçiler kendilerini ancak taş ve demir parçalarıyla savunuyorlardı. İşçilerin bu inatçı direnişi hunharca kırıldı. Bunun arkasından da sert ve korkunç bir cezalandırma hareketi başladı: 800 kadar işçi tutuklandı. Birçokları hapisanelere atıldı, ağır cezalara mahkûm edildi. Ama kahramanca yapılan "Obukhov Savunması" tüm Rusya'da işçilerin üzerinde derin bir etki uyandırdı, işçiler arasında derin bir sevgi dalgasının doğup yükselmesine yol açtı.

1902 yılının Martında, Batum'da, Batum Sosyal Demokrat Komitesinin örgütlendirdiği büyük işçi grevleri ve işçi gösterileri yapıldı. Bu gösteri ve grevler, arkasından Transkafkasya'nın bütün işçilerini ve geniş köylü yığınlarını harekete getirdi.

Yine 1902 yılında Rostov-na Donu kentinde büyük bir grev başladı. İlk demiryolu işçileri grev ilan ettiler, ardından bunlara daha birçok fabrikaların işçileri katıldılar. Grev, bütün işçileri harekete getirdi, kentin dışındaki mitinglere, birkaç gün içinde, 30 bine yakın işçi katıldı. Bu mitinglerde sosyal-demokrat bildiriler yüksek sesle okunuyor, konuşmacılar işçilere seslenen heyecanlı konuşmalar yapıyorlardı. Polis ve Kazak atlıları, binlerce işçinin katıldığı bu toplantıları birtürlü dağıtamıyorlardı. Birkaç işçinin polis tarafından öldürülmesi üzerine, ertesi günü yapılan cenaze törenine muazzam bir işçi yığını büyük bir gösteriyle katıldı. Çarlık hükûmeti bu grevi, ancak yakın kentlerden getirilen asker desteğiyle bastırabildi. Rostov işçilerinin savaşımını Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Don Çevresi Komitesi yönetiyordu.

1903'te, grevler, daha geniş ölçüde aldı yürüdü. O yıl, Rusya'nın güney bölgelerinde Transkafkasya'yı (Bakü, Tiflis, Batum) ve Ukrayna'nın en büyük kentlerini (Odesa, Kiyev, İkaterinoslav) saran yığınlar halinde politik grevler patladı. Grevler, gitgide daha inatçı ve daha örgütlendirilmiş bir nitelik kazanıyordu. İşçi sınıfının önceki hareketlerinden farklı olarak, hemen her yerde işçilerin politik savaşımını Sosyal Demokrat Komiteler yönetmeye başladılar.

Rusya işçi sınıfı, Çarlık rejimine karşı devrimci bir savaşım yürütmek üzere ayağa kalkıyordu.

İşçi sınıfı hareketi, köylüleri de harekete getirdi. 1902 ilkbahar ve yazında, Ukrayna'da (Poltava ve Harkov illerinde) ve Volga boyu bölgelerinde köylü hareketi aldı yürüdü. Köylüler toprak ağalarının malikanelerini ateşe veriyorlar, topraklarını işgal ediyorlar, nefret ettikleri Zemstvo şeflerini ve toprak ağalarını öldürüyorlardı. Başkaldıran köylülere karşı askeri kuvvetler gönderiliyor, üzerlerine ateş ediliyor, yüzlerce köylü tutuklanıyor, önderler ve örgütleyiciler hapishanelere atılıyordu; ama köylülerin devrimci hareketi önlenemedi, hiç durmadan yükselmeye ve güçlenmeye devam etti.

Devrimci işçi ve köylü hareketi, Rusya'da devrimin olgunlaşmakta ve yaklaşmakta olduğunu gösteriyordu.

İşçilerin devrimci savaşımının etkisiyle Çarlığa karşı direnen öğrenci hareketleri de güçleniyordu. Çarlık hükümeti, öğrencilerin yaptıkları grevlere ve gösterilere karşılık olmak üzere üniversiteleri kapadı, yüzlerce öğrenciyi hapse attı ve son çare olarak da boyun eğmeyen öğrenciler için askere alma yöntemi uyguladı. Buna karşılık, 1901 - 1902 yılı kışında, tüm yüksek okul gençliği, genel bir öğrenci grevine gitti. Greve 30 bine yakın öğrenci katıldı.

İşçi ve köylülerin devrimci hareketi, özellikle öğrencilere karşı yapılan baskı ve zorbalık, Zemstvo denilen kasaba idare meclislerinde yer tutmuş olan liberal toprak ağalarını ve liberal burjuvaziyi de kımıldanmaya, yüksek okullarda okuyan çocuklarına karşı zor kullanan Çarlık hükümetini bu "aşırı" hareketlerine karşı "protesto"larda bulunmaya yöneltti.

Zemstvo liberallerinin dayanak noktaları Zemstvo idare meclisleriydi. Köy halkını ilgilendiren ve yalnızca yerel işlere bakan (yani yol yapmak, hastahane ve okul açmak gibi işleri gören) yerel yönetim organlarına "Zemstvo" deniyordu. Bu meclislerde, liberal toprak ağaları oldukça önemli bir rol oynuyorlardı. Bunlar, liberal burjuvalarla yakın bağlar içinde ve hemen hemen kaynaşmış durumdaydılar; çünkü malikanelerinde yarı toprak köleliği ekonomisi yöntemlerini bırakıp daha kârlı olan kapitalist ekonomi yöntemleri-

ne geçmeye başlamışlardı. Kuşkusuz bu liberal öğelerin her ikisi de Çarlıktan yanaydılar; ama, Çarlığın özellikle böyle "aşırı" gitmesinin devrim hareketini güçlendirebileceğinden korktukları için, Çarlığın bu "aşırı" hareketlerine karşıydılar. Bu liberaller Çarlığın "aşırı" hareketlerinden daha çok, bir devrimden korkuyorlardı. Liberaller, Çarlığın "aşırı" hareketlerine karşı protestoda bulunurlarken iki amaç güdüyorlardı: birinci amaçları Çarın "aklını başına getirmek"; ikincisi de, Çarlığa karşı "büyük bir hoşnutsuzluk" maskesi takınarak halkın güvenini kazanmak, halkı ya da halkın bir kısmını devrimden koparmak ve böylece devrimi zayıf düşürmekti.

Elbette ki, Zemstvo'ların liberal hareketi, Çarlık için, öyle herhangi bir tehlike olmamakla birlikte, bu hareket, onun ta "yüzyıllardan kalma" temelini pek de güvenlik içinde olmadığını gösteriyordu.

Zemstvo'ların liberal hareketi, 1902 yılında, Rusya'da daha sonraları başlıca burjuva partisi Anayasacı Demokrat Parti'nin çekirdeğini oluşturan "Osvobojeniye" (Kurtuluş) adlı burjuva grubunu doğurdu.

İşçi ve köylü hareketinin tüm ülkeye korkunç bir sel gibi yayıldığını gören Çarlık, bu devrim hareketini durdurmak için her çareye başvurmaktan geri kalmıyordu. İşçi grevlerine ve gösterilerine karşı askeri kuvvet kullanma yöntemine gitgide daha çok başvuruldu; işçilerin ve köylülerin hareketine Çarlık hükümetinin kurşun ve kırbaçla karşılık vermesi olağan bir duruma geldi; hapishaneler ve sürgün yerleri tıklım tıklım dolduruldu.

Çarlık hükümeti, bir yandan baskı ve zorbalığı artırırken, öte yandan işçilerin dikkatini devrim hareketinden uzaklaştırmak amacıyla, baskı ve zorbalık niteliği taşımayan başka yöntemlere, daha "esnek" önlemlere de başvuruyordu. Jandarma ve polis güdümünde sahte işçi kuruluşları kurmaya yelteniliyordu. O zaman bu kuruluşlara "polis sosyalizmi" örgütleri, ya da "Zubatov örgütleri" deniliyordu. Zubatov, polis denetimindeki bu işçi örgütlerini kuran bir jandarma albayıydı, bu yüzden bu örgütlere işçiler onun adını takmışlardı. İşçilerin ekonomik isteklerinin yerine getirilmesin-

de güya arlık hükümetinin kendisinin işçilere yardım etmeye hazır olduğunun propagandasını yapan *Okhrana* ajanları işçilerin düşüncesini elmeye çalışıyorlardı. Zubatov'cular işçilere, "ar'ın kendisi işçiden yana olduğuna göre, politikayla uğraşmanın, devrim yapmanın gereği var mı?" diyorlardı. Zubatov'cular, birkaç kentte örgütlendiler. 1904 yılında, Papaz Gapon tarafından, Zubatov örgütlerinden örnek alınarak ve aynı amaçları izlemek üzere, "Petersburg Rus Fabrika İşçileri Topluluğu" adlı bir örgüt kuruldu.

Ama *Okhrana*'nın işçi sınıfı hareketini kendine bağımlılaştırma yolundaki bu girişimi suya düştü. Gitgide yükselen ve güçlenen işçi hareketiyle arlık hükümetinin bu gibi önlemleri başa çıkamadı. İşçi sınıfının gitgide yükselen devrimci hareketi, yolu üzerindeki bu polis örgütlerini sildi süpürdü.

2. LENİN'İN MARKSİST BİR PARTİ KURMA PLANI, "EKONOMİSTLER"İN OPORTÜNİZMİ. "İSKRA" NİN LENİN'İN PLANI UğRUNDA YüRüTTüğü SAVAşIM. LENİN'İN "NE YAPMALI?" ADLI YAPITI. MARKSİST PARTİNİN İDEOLOJİK TEMELLERİ.

1898 yılında partinin kuruluşunu ilan eden Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Birinci Kongresi'ne karşın parti gene de kurulmuş sayılmazdı. Partinin programı ve tüzüğü yoktu. Birinci Kongre'de seçilmiş olan Merkez Komitesi tutuklandı ve bir yenisi seçilmedi; çünkü Merkez Komitesi'ni yenileyecek kimse yoktu. Dahası var: Birinci Kongre'den sonra partideki ideolojik karışıklık ve örgüt dağınıklığı çok daha fazla artmıştı.

1884 - 1894 yılları arası, narodizme karşı bir zafer ve sosyal-demokrat hareketi ideolojik yönden hazırlama dönemiydi. 1894 -1898 dönemi de başarılı olmamakla birlikte, ayrı ayrı marksist kuruluşları bir marksist partide birleştirme dönemi olduğu halde, 1898'den sonraki dönem partide ideolojik karışıklığın ve örgüt dağınıklığının daha da arttığı bir dönem oldu. Marksizmin narodizme zaferi ve marksistlerin haklı olduğunu kanıtlayan işçi sınıfının devrimci hareketleri, devrimci gençliğin marksizme karşı sevgisini artırdı. Mark-

sizm bir moda haline geldi. Teorik bakımdan zayıf, örgütlenme ve politik bakımdan deneyimsiz, marksizm üzerine daha çok "Legal Marksistler"ın tüm basını kaplayan oportünist yazılarından alınmış bulanık ve çoğu yanlış düşünleri olan yığınla genç devrimci aydın marksist örgütlere akın etti. Bu durum, marksist örgütlerin teorik ve politik düzeyinin düşmesine, bu kuruluşlara "Legal Marksistler"ın oportünist zihniyetinin sokulmasına, ideolojik karışıklığın, politik sallantıların ve örgüt bakımından dağınıklığın daha da artmasına yol açtı.

İşçi sınıfı hareketinin gitgide yükselmesi ve yakın bir devrimin apaçık görünmesi, işçi sınıfının devrim hareketini yönetecek tek ve merkezileştirilmiş bir partiye sahip olmasını zorunlu duruma getirmişti. Ama, partinin yerel örgütlerinin, yerel komitelerinin, yerel grup ve çevrelerinin durumları öyle kötü, örgüt bakımından dağınıklıkları ve ideolojik anlaşmazlıkları öyle büyüktü ki, böyle bir partiyi gerçekleştirme görevi son derece zordu.

Partiyi kurma güçlükleri, yalnızca ikide-bir örgütlerin saflarından en yetenekli işçileri koparıp sürgüne gönderen, hapse tıkan, ağır cezalara mahkûm eden Çarlığın amansız baskıları değildi. Güçlükler, bundan başka bir de, yerel komitelerden büyük bir kısmının ve bu komitelerde çalışan işçilerden birçoğunun, kendi yerel küçük pratik işlerinden başka hiçbir şey bilmek istememelerinden, partide örgütsel ve ideolojik birliğin bulunmayışındaki zararı anlamamalarından, partideki dağınıklığa ve ideolojik karışıklığa alışmalarından ve merkezileştirilmiş tek bir parti olmadan da işlerin yürüyebileceği düşüncesinde olmalarından ileri geliyordu.

Merkezileştirilmiş bir parti yaratmak için yerel örgütlerin bu geriliğini, göreneğe alışkanlıklarını ve dar pratikçi tutumlarını yenip aşmak gerekiyordu.

Ama yalnızca bu kadar değil. Parti içinde, *Raboçaya Mysl* (İşçilerin Düşüncesi) adıyla Rusya'da ve *Raboçeye Delo* (İşçilerin Davası) adıyla Rusya dışında gazeteleri çıkan, partideki örgüt dağınıklığını ve ideolojik karışıklığı teorik bakımdan doğru gösteren ve üstelik bu durumu zaman zaman öven, işçi sınıfının tek ve merkezileştirilmiş bir politik

partisini yaratma davasının gereksiz ve uydurma bir iş olduğunu düşünen sayısı oldukça kabarık bir grup insan vardı.

Bunlar, "Ekonomistler" ve onların izleyicileriydi.

Proletaryanın tek ve politik partisini oluşturmak için her şeyden önce "Ekonomistler"i tepelemek gerekiyordu.

İşte Lenin, kendisini tümüyle bu göreve, işçi sınıfının partisini kurma işine verdi.

İşçi sınıfının tek partisini oluşturmak için, işe önce nereden başlanması gerektiği sorunu üzerinde düşünceler farklıydı. Bazıları, partiyi kurma işine, hem yerel örgütleri birleştirecek, hem de partiyi oluşturacak olan İkinci Parti Kongresi'ni toplamaktan başlamak gerektiği düşüncesindeydiler. Lenin, bu düşüncenin karşısındaydı. Lenin, kongreyi toplamadan önce, partinin amacı ve görevleri sorununu aydınlatmak, nasıl bir parti kurmak istediğimizi bilmek, bizi "Ekonomistler"den ayırt eden ideolojik sınırları çizmek, partinin amacı ve görevleri üzerine var olan iki görüşü, "Ekonomistler"in görüşleriyle devrimci Sosyal-Demokratların görüşlerini, partiye içtenlikle açıkça anlatmak, "Ekonomistler"in kendi görüşlerini savunurlarken kendi yayın organlarında yaptıkları gibi, devrimci Sosyal-Demokratların düşüncelerinin basında geniş bir propagandasını yürütmek ve bu iki akımdan birini bilinçli bir biçimde seçebilmeleri için yerel örgütlere olanak sağlamak gerektiği ve ancak bu hazırlık yerine getirildikten sonradır ki, parti kongresini toplamanın mümkün olacağı görüşündeydi.

Lenin, açıkça şöyle diyordu:

"Birleşmeden önce ve birleşebilmek için, aramızdaki ayrılıklara önce kesin ve belirli bir sınır çekmek zorunludur" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. IV., s. 378).

Bundan dolayıdır ki, Lenin, işçi sınıfının politik partisnin kuruluşuna devrimci sosyal-demokrat görüşler yararına propaganda ve ajitasyon yürüten, tüm Rusya ölçüsünde, savaşçı, politik bir gazete çıkarmaktan başlamak gerektiği, ancak böyle bir gazete işinin yürütülmesiyle partinin kuruluşunda ilk adımın atılabileceği görüşündeydi.

"Nereden Başlamalı?" adlı tanınmış yazısında Lenin,

daha sonra yazdığı ünlü *Ne Yapmalı* adlı yapıtında geliştirdiği, partinin nasıl kurulması gerektiğinin somut bir planını çizdi.

Lenin bu yazısında şöyle diyordu:

"Düşüncemize göre, çalışmalarımızın hareket noktası, arzu edilen örgütü[*] oluşturmaya doğru atılacak ilk pratik adım ve sonuç olarak bu örgütü elimize alıp şaşmadan geliştirebileceğimiz, kökleştirebileceğimiz ve dal-budak saldıracığımız asıl ipucu, tüm Rusya ölçüsünde bir politik gazetenin kurulmasıdır. Böyle bir gazete olmadan, genellikle Sosyal-Demokratların sürekli ve başlıca görevi —özellikle halkın en geniş tabakaları arasında, politikaya, sosyalizm sorunlarına karşı bir ilginin uyandığı bu anın öne koyduğu en önemli görev— olan, ilkelere bağlı ve geniş bir propaganda ve ajitasyonun sistemli olarak yürütülmesi olanaksızdır" Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. IV., s. 110).

Lenin, böyle bir gazetenin, partide yalnız ideolojik birlik yaratmanın aracı değil, aynı zamanda, yerel örgütleri bir partide örgüt olarak birleştirecek bir araç da olacağı düşüncesindeydi. Böyle bir gazetenin yerel örgütlerin temsilcilerinden kuracağı irtibatçı muhabirler ağı, çevresinde partiyi örgütleyip toplayacak bir iskelet görevi görecekti. Çünkü, Lenin'in dediği gibi "gazete, yalnız kollektif bir propaganda-cı ve kollektif bir ajitator değil, aynı zamanda kollektif bir örgütleyicidir."

Lenin, aynı yazısında şöyle diyordu:

"Bu muhabirler ağı, işte bize gerekli olan örgütün iskeleti olacak, yani tüm ülkeyi kucaklayacak kadar büyük; çok sıkı ve ayrıntılı bir işbölümünü gerçekleştirebilecek kadar geniş ve ayrıntılı; her koşul altında, her 'dönüş noktasında' ve beklenmedik durumlarda kendi işini şaşmadan sürdürebilecek kadar cesur ve kararlı; bir yandan, düşman bütün kuvvetlerini bir noktada topladığı zaman, onun ezici üstünlükte olan kuvvetleriyle meydan

[*] Partiyi — haz.

savaşından sakınabilecek, öte yandan, bu düşmanın ağır davranmasından yararlanmasını bilerek, düşmana en az beklediği bir zamanda ve hiç ummadığı yerde saldırıya geçebilecek kadar esnek bir örgüt olacaktır" (Aynı cilt, s. 112).

İşte, *Iskra*, böyle bir gazete olacaktı.

Ve gerçekten, *Iskra*, partinin ideoloji ve örgüt bakımından birleşmesini ve dayanışmasını hazırlayan bir politik gazete, yani tüm Rusya çapında böyle bir politik gazete oldu.

Partinin kendi yapısı ve bileşimi sorununa gelince; Lenin, partinin şu iki kısımdan kurulması gerektiği düşüncesindeydi: a) genellikle profesyonel devrimcileri olan, yani parti işinden başka herhangi bir işle uğraşmayan, yeterli bir düzeyde teorik bilgisi, politik deneyimi, örgütleyici alışkanlığı olan, Çarlık polisine karşı savaşmakta ve polisin elinden kurtulmakta ustalık kazanmış, sayıca dar, sistemli çalışan bir önder kadroyu içine alan kısım; b) geniş ölçüde yerel parti örgütleri ağından ve yüzbinlerce emekçinin sevgi, destek ve yardımını gören çok sayıda parti üyeleri yığınınından oluşan kısım.

Lenin, şöyle yazıyordu:

"Ben şunu savunuyorum: 1) Temelli ve savaşımın sürekliliğini sağlayan bir önder yöneticiler örgütü olmadıkça hiçbir devrim hareketi sağlam bir temele dayandırılmaz. 2) Savaşma kendiliğinden giren yığın ne kadar genişse, ... böyle bir örgüte duyulan gereksinim ve zorunluluk da o ölçüde fazladır. Bu nedenledir ki bu örgüt o ölçüde sağlam olmalı. ... 3) Böyle bir örgüt, esas olarak, devrim çalışmalarıyla profesyonelce uğraşan kişilerden kurulmalı. 4) Zorba bir yönetimin egemen bulunduğu bir ülkede, biz böyle bir örgütün üye sayısı bakımından çerçevesini ne kadar daraltır ve bu örgüte girmeyi, devrimci harekete profesyonel olarak katılan ve siyasi polise karşı savaşım sanatında ustalaşmış kimselere ne ölçüde dayandırırsak, bu örgütün 'yakayı ele vermesi' de o kadar güçleşir; ve 5) işçi sınıfı arasından olsun toplumun başka sınıflarından olsun, harekete katılma ve bu

hareketin içinde etkin bir biçimde çalışma olanağını bulacakların sayısı da o derece *artar*" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. IV., s. 456).

Kurulacak partinin niteliğine, işçi sınıfına ilişkin rolüne, amaç ve görevlerine gelince; Lenin, partinin, işçi sınıfının ileri müfrezesi olması gerektiği, işçi sınıfının hareketini yöneten, proletaryanın sınıf savaşımını düzenleyen, bu savaşımaya yön veren bir güç olması gerektiği düşüncesindeydi. Partinin nihai hedefi, kapitalizmi devirmek ve sosyalizmi kurmaktır. En yakın hedefi de, Çarlığı devirmek ve demokratik bir düzen kurmaktır. Çarlığı devirmedikçe kapitalizmi devirme olanağı olmadığından, bu an için partinin başlıca görevi, işçi sınıfını ve halkın tümünü Çarlığa karşı bir savaşıma kaldırmak, Çarlığa karşı devrimci halk hareketini geliştirmek ve sosyalizm yolunda ilk ve ciddi bir engel oluşturan Çarlığı alaşağı etmektir.

Lenin şöyle diyordu:

"Tarih, bugün bizi, öteki herhangi bir ülke proletaryasının önündeki bütün acil görevler arasında *en devrimci* olan *acil* bir görevle karşı karşıya bırakmıştır. Bu görevin yerine getirilmesi, yalnızca Avrupa gericiliğinin değil, (şimdi diyebiliriz ki) Asya gericiliğinin de en güçlü desteğinin yıkılması, Rusya proletaryasını uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü durumuna getirecektir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. IV., s. 382).

Ve, daha ilerde Lenin, şöyle diyordu:

"Unutmayalım ki, ayrı ayrı istekler uğrunda hükümete karşı yürütülen savaşım, ayrı ayrı hakların koparılması, bütün bunlar, düşmanla yapılan ufak tefek çarpışmalardır, ön siperlerde ufak birer çarpışmadır; ve kesin savaş henüz ilerde. Önümüzde, bütün kuvvetleriyle düşman kalesi yükselmektedir. Bu kaleden üzerimize, aramızdan savaşçıların en iyilerini alıp götüren gülle ve kurşun yağdırılmaktadır. Bu kaleyi ele geçirmeliyiz; ve Rusya'da canlı ve dürüst ne varsa hepsinin kendisine doğru akın edeceği bir partide, uyanmakta olan proletaryanın güçleriyle bütün Rus devrimcilerinin güçlerini bir-

leştirirsek, bu kaleyi ele geçirebiliriz. İşte ancak o zaman, devrimci Rus işçilerinden Pyotr Alekseyev'in byk kehaneti gerçekleşecektir: Milyonlarca işçinin pazılı kolları kalkar ve asker snglerinin koruduğu zorbalığın boyunduruğu tuzla buz olur" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. IV., s. 59).

Lenin'in, zorba arlık yönetiminin egemen olduğu Rusya'daki koşullarda, işçi sınıfının partisini kurma planı işte böyleydi.

"Ekonomistler", Lenin'in planına karşı ateş açmakta gecikmediler.

"Ekonomistler", arlığa karşı genel ve politik savaşının, bütün sınıfların ve her şeyden önce burjuvazinin işi olduğunu, bu yüzden bu savaşının işçi sınıfını ciddi olarak ilgilendirmediğini, çünkü işçileri ilgilendiren başlıca şeyin ücretlerini artırmak, çalışma koşullarını düzeltmek vb. uğrunda patronlara karşı ekonomik savaşımdan başka bir şey olmadığını ileri sürüyorlardı. Bundan dolayı, Sosyal-Demokratlar, izleyecekleri en yakın ve başlıca görev olarak, önlerine, arlığa karşı politik savaşını, arlığı devirmeyi değil, "işçilerin patronlara ve hükümete karşı ekonomik savaşını" rgtlendirme işini koymaları gerekir diyorlardı. Ama ne var ki, "Ekonomistler"ın hükümete karşı ekonomik savaşım dedikleri, fabrika yasalarının düzeltilmesi için savaşımdan başka bir şey değildi. "Ekonomistler", bu gibi yöntemlerle "ekonomik savaşımın kendisine politik nitelik verilebileceğini" ne sürüyorlardı.

"Ekonomistler", işçi sınıfı için politik bir partinin zorunluluğuna karşı durmayı artık resmen göze alamıyorlardı. Ama, bunların anlayışına göre, parti işçi sınıfı hareketinin bir ileri müfrezesi olmamalı, parti işçi sınıfının kendiliğinden hareketine karışmamalı ve hele bu hareketi yönetmeye kalkışmamalı, bu harekete ancak ayak uydurmalı, onu incelemeli ve bundan dersler ıkarmalıydı.

"Ekonomistler", bununla da kalmıyorlar, işçi sınıfı hareketinde bilinç öğesinin, sosyalist bilincin, sosyalist teorinin örgütleyici ve yön verici rolünün önemi olmadığını, ya da hemen hemen hiç derecesinde bir önemi olduğunu, Sosyal-

Demokratların, işçilerin bilincini sosyalist bilinç düzeyine çıkarmaları değil, tam tersine Sosyal-Demokratların kendilerini işçi sınıfının ortalama ve hatta daha geri tabakasının düzeyine indirgemeleri ve kendi hareketlerini bu düzeye uydurmaları gerektiğini, Sosyal-Demokratların işçi sınıfına sosyalist bilinç vermelerinin gerekmediğini ve işçi sınıfının kendiliğinden hareketinin onu sosyalist bilince vardırıncaya dek beklemenin zorunlu olduğunu öne sürüyorlardı.

Lenin'in parti kuruluşu üzerindeki örgüt planına gelince; "Ekonomistler" bu planı, kendiliğinden harekete karşı bir tür şiddet hareketi sayıyorlardı.

Lenin, *Iskra*'nın sütunlarında ve özellikle *Ne Yapmalı?* adlı ünlü yapıtında, "Ekonomistler" in bu oportünist felsefesine karşı zorlu bir saldırıya geçti, bu felsefeyi yerlebir etti.

1) Lenin gösterdi ki, patronları ve hükümeti sapasağlam bırakıp işçi sınıfını Çarlığa karşı genel politik savaşımdan saptırmak, işçi sınıfının görevini yalnız patronlara ve hükümete karşı ekonomik savaşla sınırlamak, işçi sınıfını sonsuz bir köleliğe atmak demektir. İşçilerin patronlara ve hükümete karşı ekonomik savaşımı, kapitalistlere işgücünü daha uygun koşullar altında satma uğrunda yürüttükleri bir sendika savaşımından ibarettir; işçiler yalnızca, kendi işgücünü kapitalistlere daha iyi koşullarla satmak için değil, kendi işgücünü kapitalistlere satmaya ve kendilerini sömürüye mahkûm eden kapitalist sistemin kendisini ortadan kaldırıp yoketmek için de savaşmak istiyorlar. Ne var ki, kapitalizmin bekçiköpeği olan Çarlık, işçi sınıfı hareketinin yolu üstünde durdukça, işçiler kapitalizme karşı savaşımını, sosyalizm uğrundaki savaşımını yürütüp genişletemezler. Bu yüzden, partinin ve işçi sınıfının en acil görevi, yolu üzerinden Çarlığı atmak ve böylelikle sosyalizme giden yolu açmaktır.

2) Lenin gösterdi ki, işçi sınıfı hareketinde, kendiliğinden gelişme sürecini abartmak ve partinin rolünü olayları kaydeden bir istatistikçi durumuna indirgeyerek yönetici rolünü yadsımak. *Khvostism*'in (*kuyrukçuluğun*) propagandasını yapmak demektir, partiyi kendiliğinden gelişme sürecinin kuyruğuna takma propagandası yapmak demektir, partiyi

kendiliğinden gelişme sürecine ayak uydurmaktan ve hareketin kendi kendine yürümesine güvenmekten başka bir yeteneği olmayan pasif bir güce, yani hareketin pasif bir gücüne çevirmek demektir. Böyle bir şeyi savunmak, partiyi yıkma götürmek demektir; işçi sınıfını partisiz bırakmak, işçi sınıfını silahsız bırakmak demektir. Ama, işçi sınıfının karşısında, her türlü savaş araçlarıyla silahlanmış olan Çarlık, üstelik modern biçimde örgütlenmiş ve işçi sınıfına karşı savaşımını yöneten bir partiye sahip burjuvazi gibi düşmanların durduğu bir sırada, işçi sınıfını silahsız bırakmak, işçi sınıfını satmak demektir.

3) Lenin gösterdi ki, işçi sınıfının kendiliğinden hareketini abartmak, bilincin rolünü, sosyalist bilincin ve sosyalist teorinin rolünü küçültmek demektir: birincisi, işiğe atılır gibi bilinçliliğe atılan işçilerle alay etmek; ikincisi, parti için teoriyi gözden düşürmek, şimdiki durumu kavramak ve geleceği görmek için partinin kullandığı silahı, teori silahını değerden düşürmek; üçüncüsü, tümenden ve kesin olarak oportünizm bataklığına yuvarlanmak demektir.

Lenin, şöyle diyordu:

"Devrimci bir teori olmadıkça devrimci bir eylem de olmaz. ... İleri bir savaşçı rolünü ancak, ileri bir teoriyle yönetilen bir parti oynayabilir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. IV., s. 380).

4) Lenin gösterdi ki, "Ekonomistler" sosyalist ideolojinin, kendiliğinden gelme işçi sınıfı hareketinden doğabileceğini öne sürerlerken, işçi sınıfını aldatıyorlardı; çünkü aslında, sosyalist ideoloji, kendiliğinden gelme hareketten değil, bilimden doğar. "Ekonomistler" işçi sınıfına sosyalist bilinç vermenin zorunluluğunu yadsılamakla burjuva ideolojisinin yollarını temizliyorlar, bu ideolojinin işçi sınıfı arasına girip yayılmasını kolaylaştırıyorlar, dolayısıyla işçi sınıfı hareketini sosyalizmle birleştirme düşüncesini bir yana atıyorlar ve böylece burjuvaziye yardım ediyorlardı.

Lenin şöyle diyordu:

"İşçi sınıfı hareketinin kendiliğindenliğini, her ne türlü olursa olsun abartmak, bilinç ögesinin rolünü, sosyal-

demokrasinin rolünü her ne türlü olursa olsun küçümsemek, *küçümseyenler istesinler ya da istemesinler, işçiler arasında burjuva ideolojisinin güçlenmesine yol açarlar*" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. IV., s. 390).

Ve, devam ediyordu:

"İkisinden *yalnızca* biri: ya burjuva ideolojisi, ya da sosyalist ideoloji. Bunun ortası yoktur. ... Bundan dolayı sosyalist ideolojiyi *her ne biçimde olursa olsun küçümseme, bu ideolojiden her ne biçimde olursa olsun uzaklaşma*, burjuva ideolojisinin kuvvetlenmesi demektir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. IV., s. 391-392).

5) Lenin, "Ekonomistler"ın bütün bu hatalarının bir bilançosunu yaparak şu sonuca vardı: "Ekonomistler" işçi sınıfını kapitalizmden kurtaracak bir sosyal devrim partisi değil, kapitalist egemenliğin yerinde kalmasını öngören bir "sosyal reform" partisi yaratmak istiyorlardı; dolayısıyla bunlar, proletaryanın canalıcı ve temel çıkarlarına ihanet eden reformistlerdi.

6) Ensonu, Lenin gösterdi ki, "Ekonomizm" Rusya'da rastgele bir olay değildir; "Ekonomistler", burjuva etkisini işçiler arasında yayan burjuvazinin kollarıdır; bunlar, Batı Avrupa sosyal-demokrat partilerindeki revizyonistlerle ve oportünist Bernstein'in izleyicileriyle bağışık durumdadırlar. Batı Avrupa sosyal-demokrat partilerindeki oportünist akım, Marx'ı "özgürce eleştirme" bayrağı altında, Marx'ın teorisinin revizyondan geçirilmesini, yani yeniden-gözden geçirilmesini ("revizyonizm" terimi buradan gelir), devrimin, sosyalizmin ve proletarya diktatörlüğünün bırakılmasını isteyen bir akımdı. Lenin, Rus "Ekonomistler"ının de aynı çizgiyi izlediklerini, devrimci savaşımı, sosyalizmin ve proletarya diktatörlüğünün bırakılmasını istediklerini gösterdi.

İşte, Lenin'in *Ne Yapmalı?* adlı yapıtında geliştirdiği başlıca teorik ilkeler bunlardı. Geniş ölçüde okunan bu kitabın yayınından (Mart 1902) bir yıl sonra, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin İkinci Kongresi toplandığı zaman, "ekonomizm"ın ideolojik cephesinden kala kala ancak kötü bir anı kaldı; ve "Ekonomist" adı, parti üyelerinin çoğunluğunca bir aşağılama olarak karşılanmaya başlandı.

Bu, "ekonomizm"ın tam bir ideolojik yenilgisi, oportünizmin, *Khvostism*'in (*kuyrukçuluğun*), kendiliğinden gelme hareket ideolojisinin tepelenmesiydi.

Ama, Lenin'in *Ne Yapmalı?* adlı yapıtının önemi yalnızca bu kadar değil.

Tarihsel önemi olan bu ünlü yapıtında Lenin:

1) Marksist düşünce tarihinde ilk olarak, oportünizmin ideolojik kaynaklarını köklerine dek açtı, gözler önüne serdi; bu akımın, her şeyden önce, işçi sınıfının kendiliğinden gelme hareketini abartmaya, işçi sınıfı hareketinde sosyalist bilincin rolünü küçümsemeye dayandığını gösterdi.

2) İşçi sınıfının kendiliğinden gelme hareketini devrimcileştirici, yönetici bir güç olarak teorinin, bilincin ve partinin önemini ortaya koydu.

3) Marksist partinin, işçi sınıfı hareketiyle sosyalizmin birleşmesi olduğunu söyleyen temel marksist ilkeyi başarıyla uyguladı.

4) Marksist partinin ideolojik esaslarına tam bir açıklık getirdi.

Ne Yapmalı? adlı yapıtta geliştirilen teorik tezler, Bolşevik Partisi'nin ideolojisine temel olmuştur.

Böyle bir teori zenginliğine sahip olan *Iskra* gazetesi, parti kurulmasına ilişkin Lenin planı uğrunda, parti kuvvetlerini bir araya toplama uğrunda, partinin İkinci Kongresi uğrunda, devrimci sosyal-demokrasi için "Ekonomistler"e karşı ve her türden oportünistlere ve revizyonistlere karşı geniş ölçüde bir savaşım yürütebilecek durumdaydı ve gerçekte de böyle bir savaşım yürüttü.

Iskra'nın en önemli işi, parti program tasarısını hazırlamaktı. Bildiğimiz gibi, bir işçi partisinin programı, işçi sınıfının savaşımının hedef ve amaçlarının kısa ve bilimsel bir biçimde ortaya konmasıdır. Program, proletaryanın devrimci hareketinin nihai hedefini belirlediği gibi, partinin bu nihai hedefe yürürken gerçekleştirilmesi için savaşım yürüttüğü istekleri de belirler. Bu nedenle, program tasarısını hazırlama işi birinci derecede önem taşıyordu.

Program tasarısı hazırlanırken, *Iskra*'nın yazı işleri kuru-

lunda Lenin'le Plehanov ve yazı işlerinin öteki üyeleri arasında ciddi anlaşmazlıklar baş gösterdi. Bu anlaşmazlıklar ve tartışmalar, Lenin'le Plehanov arasındaki ilişkinin az kalsın tümünden kesilmesine dek gidiyordu. Ama gene de o zaman bu ilişki kopmadı. Lenin, program tasarısına, proletarya diktatörlüğüne ilişkin en önemli maddenin geçirilmesini ve devrimde işçi sınıfının öncü ve yönetici rolünün açıkça gösterilmesini sağladı.

Parti programında, toprak sorununa ilişkin kısmı hazırlayan da Lenin'di. Lenin, daha o zaman toprağın millileştirilmesinden yanaydı, ama savaşımın ilk aşamasında *otrezki*'nin (*dilimler*), yani köylülerin "azat" edilmesi sırasında toprak ağalarının köylü topraklarından kesip almış oldukları arazi parçalarının, köylülere geri verilmesini ileri sürmeyi zorunlu görüyordu. Plehanov, toprağın millileştirilmesine karşı çıktı.

Partinin programı üzerinde Lenin'in Plehanov'la yaptığı tartışmalar, gelecekte Bolşevikler'le Menşevikler arasındaki ayrılıkların belirtileri sayılabilirdi.

3. RUSYA SOSYAL DEMOKRAT İŞÇİ PARTİSİ'NİN İKİNCİ KONGRESİ. PARTİ PROGRAM VE TÜZÜĞÜNÜN KABULÜ VE TEK BİR PARTİNİN OLUŞTURULMASI. KONGREDE ÇIKAN ANLAŞMAZLIKLAR VE PARTİ İÇİNDE İKİ AKIMIN, BOLŞEVİK VE MENŞEVİK AKIMLARININ ORTAYA ÇIKIŞI.

Böylece, Lenin ilkelerinin zaferi ve *Iskra*'nın Lenin'in örgüt planı uğrunda yürüttüğü başarılı savaşım, partiyi oluşturmak, daha doğrusu, o zamanın diliyle gerçek partiyi kurmak için, öncelikle gerekli bütün koşulları hazırlamış oldu. Rusya'da Sosyal-Demokrat örgütleri arasında *Iskra*'nın savunduğu yön zafer sağladı. Artık İkinci Kongre toplanabilirdi.

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin İkinci Kongresi 17 (yeni takvimle 30) Temmuz 1903'te açıldı. Kongre ülke dışında, gizli olarak toplandı. Kongrenin toplantıları başlangıçta Brüksel'de yapıliyordu. Ama Belçika polisi, kongre delegelerine Belçika'yı terketmelerini önerdi. Bunun üzerine, kongre Londra'ya taşındı.

Kongreye, 26 örgütten 43 delege geldi. Her komitenin kongreye iki delege gönderme hakkı vardı, ama bazı komiteler ancak birer delege gönderdiler. Böylelikle, 43 delege 51 oya sahip oluyordu.

Kongrenin başlıca görevi, *Iskra*'nın ileri sürdüğü ve geliştirip hazırladığı ilkeler ve örgüt esasları üzerinde "gerçek bir parti yaratmaktı" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. VI., s. 164).

Kongreye katılanların hepsi aynı nitelikte değildi. Bozguna uğradıkları için "Ekonomistler" kongrede açıktan açığa temsil edilmemişlerdi. Ama, bu dönem içinde "Ekonomistler" öyle ustalıkla bir kılık değiştirmişlerdi ki, gene de birkaç delegelerini kongreye sokmayı başardılar. Bundan başka, Bund'un delegeleri de "Ekonomistler"den ancak sözde farklı görünüyorlar, ama işe gelince "Ekonomistler"den yana hareket ediyorlardı.

Böylece, kongrede yalnız *Iskra*'dan yana olanlar değil, ona karşı olanlar da bulunuyordu. *Iskra*'dan yana olanlar 33 kişiydi, yani çoğunluğu oluşturuyorlardı. Ama, kendisini *Iskra*'cı sayanların hepsi *Iskra*'cı, leninci değildi. Delegeler birkaç gruba ayrıldılar. Lenin'den yana olanların, yani sağlam *Iskra*'cılarının 24 oyu vardı, 9 *Iskra*'cı Martov'un arkasından gidiyordu. Bunlar, yalpalayıp duran kararsız *Iskra*'cılardı. Bir kısım delegeler de *Iskra* ile hasımları arasında bocalıyordu. Bu gibilerin 10 oyu vardı ve merkezi oluşturuyorlardı. *Iskra*'ya açıktan açığa karşı olanların oy sayısı 8'di (3 "Ekonomist" ve 5 Bund'cu). *Iskra*'cıların aralarında anlaşmazlığa düşüp bölünmeleri halinde *Iskra*'nın düşmanları hemen zafer sağlayabilirlerdi.

Bundan belliydi ki, kongrenin durumu pek karışıktı, Lenin, kongrede *Iskra*'nın zaferini sağlamak için pek çok çaba harcadı.

Kongrenin en önemli işi, parti programını kabul etmektir. Program tasarısı görüşülürken, kongredeki oportünist kanadın direnmelerine yol açan başlıca sorun, proletarya diktatörlüğü sorunuydu. Oportünistler, öteki bir dizi program sorunlarında da kongredeki devrimci kanatla aynı düşüncede değillerdi. Bunlar, yabancı ülkelerdeki bir kısım sosyal-de-

mokrat partilerin programlarında da proletarya diktatörlüğüne ilişkin madde bulunmadığını, bundan dolayı Rusya Sosyal Demokrat Partisi'nin programına da bu maddeyi koymasının zorunlu olmadığını ileri sürerek, bu temel sorun üzerinde, proletarya diktatörlüğü sorununda, savaşıma girme kararını verdiler.

Oportünistler, köylü sorununa ilişkin isteklerin parti programına alınmasına da karşı koyuyorlardı. Bu kişiler, devrim istemiyorlardı ve bu yüzden de, işçi sınıfının bağlaştığı olan köylüye yabancı gözüyle bakıyorlar, köylüyü hor görüyorlardı.

Bund'cular ve Polonya Sosyal-Demokratları ulusların kendi yazgılarını belirleme hakkına karşı koyuyorlardı. Lenin, işçi sınıfının milli baskıya karşı savaşım yürütmek zorunda olduğunu her zaman belirtmişti. Programda bu isteğin yer almasına karşı koymak, proleter enternasyonalizmini bırakmayı ve milli baskıya yardımcı olmayı önermek demekti.

Lenin, bütün bu karşı koymalara ezici bir vuruş indirdi..

Kongre, *Iskra*'nın önerdiği programı kabul etti.

Bu program, biri azami program, öteki asgari program olmak üzere iki kısımdan oluşuyordu: azami programda, işçi sınıfı partisinin ana hedefinden, yani sosyalist devrimden, kapitalistlerin egemenliğini devirmekten ve proletarya diktatörlüğünü kurmaktan söz ediliyordu. Asgari program, kapitalist rejim devrilmeden ve proletarya diktatörlüğü kurulmadan önce, partinin en önde gerçekleştirilmesi gereken hedeflerden, yani Çarlık istibdadını devirmekten, demokratik bir cumhuriyet kurmaktan, işçiler için 8 saatlik işgününün kabul edilmesinden, köylerde bütün toprak köleliği kalıntılarını ortadan kaldırmaktan, toprak ağalarının köylülerin elinden çekip aldıkları toprakların, *dilimler*'in (*otrezki*) köylüye geri verilmesinden söz ediyordu.

Daha sonraları, Bolşevikler, *dilimler*'in (*Otrezki*) köylülere geri verilmesi isteği yerine, toprak ağalarının ellerindeki bütün topraklara el koyma isteğini öne sürdüler.

İkinci Kongre'de kabul edilen program, işçi sınıfı partisinin devrimci programıydı.

Bu program, Sekizinci Parti Kongresi'ne dek, yani proleter devrimin zaferinden sonra partimizin yeni programını kabul ettiği ana dek yürürlükte kaldı.

Program kabul edildikten sonra, İkinci Parti Kongresi, parti tüzüğü tasarısını ele aldı. Programı kabul etmekle partinin ideolojik birliğinin temelini atmış olan kongre, artık amatör çalışma yöntemlerine, dernekçiliğe, örgütsel dağınıklığa ve sıkı disiplin yokluğuna bir son vermek için parti tüzüğünü de kabul etmesi gerekiyordu.

Ama, programın kabul edilişi oldukça kolay geçtiği halde, parti tüzüğü sorunu kongrede çok zorlu tartışmalara yol açtı. En sert tartışmalar tüzüğün birinci maddesinin formüle edilmesi üzerinde, yani parti üyesinin tanımı üzerinde koptu. Partiye kim üye olabilir, partinin bileşimi nasıl olacaktır, örgütsel yönden parti örgütlü bir tüm mü, yoksa biçimden yoksun bir şey mi olacaktır? İşte, tüzüğün birinci maddesi görüşülürken baş gösteren sorunlar bunlardı. Tartışmalar iki formül üzerinde yürüyordu: Biri Lenin'in önerdiği, Plehanov'la sağlam *Iskra*'cıların savunduğu formül, öteki de Martov'un, Akselrod'un, Zasuliç'in, yalpalamalar gösteren *Iskra*'cılarının, Troçki'nin ve kongrede açıktan açığa oportünist olan kanadın savunduğu formül.

Lenin'in formülünde, partinin programını kabul eden, partiyi maddi bakımdan destekleyen ve parti örgütlerinden birinde üye olan herkesin parti üyesi olabileceği ileri sürülüyordu. Martov'un formülündeyse, parti üyesi olabilmek için, parti programının kabul edilmesi ve partinin maddi bakımdan desteklenmesi zorunlu bir koşul sayılmakla birlikte, parti üyesi olmak için parti örgütlerinden birinde üye olma koşulu aranmıyor, parti üyesinin partinin herhangi bir örgütünde üye olmasının gerekmediği ileri sürülüyordu.

Lenin, partiyi, üyeleri kendi kendilerini partiye kaydeden bir *örgüt* olarak değil, üyeleri parti örgütlerinden biri tarafından kabul edilen, dolayısıyla parti disiplinine uyan, örgütlü bir müfreze olarak tanıdığı halde, Martov partiye, üyeleri kendi kendilerini partiye kaydeden, parti örgütlerinden birine üye olmaları zorunlu olmadığına göre de parti disipli-

nine uymak zorunda olmayan, örgütçe *biçimden yoksun* bir şey gözüyle bakıyordu.

Böylece, Lenin'in formülünden farklı olarak, Martov'un formülü, kaypak ve proleter olmayan ögelere partinin kapılarını ardına dek açıyordu. Burjuva-demokratik devrim öngününde, burjuva aydınları arasında devrime karşı geçici olarak sevgi duyan kimseler vardı. Bunların partiye bazan ufak tefek hizmetleri de olabilirdi. Ama, bu gibi kimseler, örgüte girecek, parti disiplinine uyacak, partinin verdiği görevleri yerine getirecek ve bütün bunların tehlikelerini göze alacak kimseler değillerdi. Martov ve öteki Menşevikler, işte bu gibi kimselerin partiye üye olmalarını, bunlara parti işlerini etkileme hak ve olanakları verilmesini öneriyorlardı; Anarşistlerin ve Sosyalist-Devrimcilerin de desteğiyle, Martov ve öteki Menşevikler, hatta her grevciye, kendisini partiye üye "sayma" hakkının verilmesini istiyorlardı.

İş öyle bir biçim alıyordu ki, Lenin'in ve leninistlerin istedikleri, kongrede uğrunda savaşım yürüttükleri parti yerine, bir tümü oluşturan, düzenli bir biçimde örgütlü, savaşçı bir parti yerine, Martov'cular, alacalı, karışık, biçimden yoksun bir parti, zaten karışık olacağı ve sıkı bir disiplin kuramayacağı için de savaşçı olmayacak bir parti istiyorlardı.

Kaypak *Iskra*'cılarının sağlam *Iskra*'cılardan ayrılmaları, merkezçilerle bağlaşma kurmaları, açık oportünistlerin de bunlara katılmaları, bu konuda Martov'a bir güç üstünlüğü sağladı. Kongre 22'ye karşı 28 ve bir çekimser oyla, parti tüzüğünün birinci maddesini Martov'un formülüne göre yazılmış biçimde kabul etti.

Tüzüğün birinci maddesi yüzünden *Iskra*'cılarının ikiye bölünmesi üzerine, kongrede savaşım daha da sertleşti. Kongre sona eriyor, partinin yönetim organlarının, yani partinin merkez organı *Iskra*'nın yazı kurulunun ve Merkez Komitesi'nin seçimine yaklaşıyordu. Ama seçim işlerine henüz geçilmemişti ki, kongrede güçler arasındaki oranı değiştiren birkaç olay oldu.

Parti tüzüğü görüşmelerinde kongre Bund'la uğraşmak zorunda kalmıştı. Bund, parti içinde özel bir duruma sahip olmak istiyordu; Rusya'da Yahudi işçilerin tek temsilcisi

olarak tanınmasını istiyordu. Bund'un bu isteğini kabul etmek, parti örgütlerinde işçileri milliyetlerine göre bölmek, işçilerin bölge esasına göre kurulmuş ortak sınıf örgütlerinden vazgeçmek demektir. Kongre, Bund'un örgüt içindeki milliyetçiliğini reddetti. Bunun üzerine Bund'cular kongreyi terkettiler. Kongre, "Ekonomistler"ın ülke dışındaki birliğini partinin dış ülkelerdeki temsilcisi olarak tanımayınca, "Ekonomistler"den de iki delege kongreyi terkedip gittiler.

Bu yedi oportünistin kongreden gitmesi, güçler arasındaki oranı leninistler yararına değiştirdi.

Lenin, daha başından beri, partinin merkez organlarının kuruluş sorunu üzerinde dikkatle duruyordu. Lenin, Merkez Komitesi'ne kararlı, cesur ve sonuna dek devrimci olanların seçilmesini zorunlu görüyordu. Martovcularsa, Merkez Komitesi'nde oportünistlerin, kaypak ve kararsız kimselerin üstün gelmelerini sağlamak için uğraşıyorlardı. Bu konuda kongrenin çoğunluğu Lenin'in arkasından gitti. Merkez Komitesi'ne Lenin'i destekleyenler seçildi.

Lenin'in önerisi üzerine, *Iskra*'nın yazı kuruluna Lenin, Plehanov ve Martov seçildi. Martov, çoğu kendisinden yana olan bütün eski başyazarlardan 6'sının da *Iskra*'nın yazı kuruluna seçilmesini istediye de, kongre, oyların çoğunluğuyla bu öneriyi reddetti; Lenin'in önerdiği üç kişi seçildi. Bunun üzerine Martov, merkez organının yazı kuruluna girmeyeceğini bildirdi.

Böylece kongre, partinin merkez organları konusunda verdiği oylarla, Martov'cuların yenilgisini ve Lenin'cilerin zaferini bir kez daha perçinledi.

O zamandan bu yana, seçimlerde oyların çoğunu kazanan leninistlere Bolşevik (*bolşinstvo*'dan çoğunluk), oyların azını alanlara, yani Lenin'e karşı olanlara da Menşevik (*menşinstvo*'dan azınlık) denildi.

İkinci kongre çalışmalarının bilançosunu yaparken, şu sonuçlara varılır:

1) Kongre, "ekonomizm"e, açık oportünizme karşı marksizmin zaferini kesinleştirdi.

2) Kongre, parti programını ve parti tüzüğünü kabul etti,

Sosyal Demokrat Parti'yi oluşturdu, böylece tek bir partinin yapısını belirlemiş oldu.

3) Kongre, örgüt sorunları üzerinde partiyi iki kesime, devrimci Sosyal-Demokrasi'nin örgütsel ilkelerini savunan Bolşeviklerle, örgütsel biçimden uzak bir bataklığa, oportünizme batan Menşevikler olarak iki kesime bölen ciddi anlaşmazlıkların varlığını ortaya koydu.

4) Kongre, daha önce partinin yenilgiye uğrattığı oportünistlerin, yani "Ekonomistler"ın yerini, partide yeni oportünistlerin, yani Menşeviklerin almaya başladığını gösterdi.

5) Kongre, örgüt sorunlarını tam olarak çözüme bağlamadı, sallantılar geçirdi, durum bazan Menşeviklerin güç üstünlüğü kurmalarına dek vardı, sona doğru işi düzeltmiş olmakla birlikte, Menşeviklerin örgüt sorunlarındaki oportünizmini açığa çıkarmayı ve onları partiden yalıtmayı başaramadığı gibi, partinin önüne böyle bir görev de koyamadı.

Bu durum, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki savaşımın kongreden sonra yatışmaması bir yana, bunun daha da şiddetlenmesinin başlıca nedenlerinden biri oldu.

4. MENŞEVİK LİDERLERİN BÖLÜCÜ FAALİYETLERİ VE İKİNCİ KONGREDEN SONRA PARTİ İÇİNDE SAVAşIMLARININ KESKİNLEşMESİ. MENŞEVİKLERİN OPORTÜNİZMİ. LENİN'İN "BİR ADIM İLERİ. İKİ ADIM GERİ" ADLI YAPITI. MARKSİST PARTİNİN ÖRGÜT İLKELERİ.

İkinci Kongre'den sonra parti içi savaşım daha da keskinleşti. Menşevikler, İkinci Kongre'nin kararlarını geçersiz hale getirmek ve partinin merkez organlarını ele geçirmek için var güçleriyle uğraşıyorlardı. Menşevikler, *Iskra*'nın yazı kurulunda kendilerine çoğunluk sağlayacak ve Merkez Komitesi'nde Bolşeviklerle eşit olarak temsil edilecek sayıda kendi temsilcilerinin *Iskra* yazı kuruluna ve Merkez Komite-si'ne alınmasını istediler. Bolşevikler, İkinci Kongre'nin kabul ettiğı kararlara aykırı olan Menşeviklerin bu isteklerini reddettiler. Bunun üzerine Menşevikler, başta Martov, Troçki ve Akselrod olmak üzere, partiden gizli ve parti aleyhtarı bir klik oluşturdular, ve, Martov'un yazdığı gibi, "leninizme karşı başkaldırdılar". Onlar, Lenin'in dediğı gibi, "bütün par-

ti faaliyetlerini altüst etmeyi, işleri bozmayı, her işi, her şeyi frenlemeyi" partiye karşı savaşım yöntemi olarak seçtiler. Onlar, üyelerinin onda dokuzu Rusya'daki faaliyetle ilişkili olmayan göçmen aydınlar olan Rus Sosyal Demokratları Yurt Dışı Birliği'ni kendilerine siper edinerek, oradan partiye, Lenin'e ve leninistlere ateş etmeye başladılar.

Menşevikler Plehanov'dan da çok yardım gördüler. İkinci Kongre'de Plehanov Lenin'le birlikte yürüyordu. Ama İkinci Kongre'den sonra Plehanov, Menşeviklerin partiyi ikiye bölme tehdidine kendini kaptırdı, Menşeviklerle her ne pahasına olursa olsun "barışmaya" karar verdi. Plehanov'u Menşeviklere iten, kendisinin bir yığın eski oportünist hatalarıydı. Menşevik oportünistleriyle uzlaşıcılığı seçen Plehanov, çok geçmeden kendisi bir Menşevik oldu. Plehanov, kongrenin reddettiği bütün eski Menşevik yazarların *Iskra*'nın yazı kuruluna alınmalarını istedi. Elbette ki, Lenin böyle bir isteğe katılamazdı; partinin Merkez Komitesi'nde güçlü bir yer tutmak ve bu mevziden oportünistleri ateş altına almak için *Iskra*'nın yazı kurulundan çekildi. Bunun hemen arkasından Plehanov, kongrenin kararlarını çiğneyerek eski Menşevik yazarları *Iskra*'nın yazı kuruluna aldı. *Iskra*'nın 52. sayısından itibaren Menşevikler *Iskra*'yı kendi organları haline getirerek bu gazete yoluyla oportünist görüşlerini yaymaya başladılar.

O zamandan bu yana, eski *Iskra*, partide leninist Bolşevik *Iskra*'sı; yeni *Iskra* da Menşevik oportünist *Iskra*'sı diye anılmaya başlandı.

Iskra Menşeviklerin eline geçtikten sonra, bu gazete, Lenin'e, Bolşeviklere karşı bir savaşım organı, özellikle örgüt sorunları üzerinde Menşevik oportünizminin propagandasını yapan bir organ haline geldi. Menşevikler, "Ekonomistler"le ve Bund'cularla birleşerek *Iskra*'nın sütunlarında, kendi deyişleriyle, leninizme karşı sefere çıktılar. Uzlaşıcılık mevzilerinde tutunamayan Plehanov da bir süre sonra bu sefere katıldı. Zaten işin gidişindeki mantığa göre de, bu böyle olacaktı; çünkü, oportünistlere karşı uzlaşıcılıkta ayak direyen herkes, oportünizme yuvarlanır. Yeni *Iskra*'nın sütunlarından, partinin örgütlü bir tüm olmaması gerektiğini,

parti organlarının kararlarına uymak zorunda olmayan bağımsız grup ve bireylere partide yer verilmesi gerektiğini, partiye yakınlık duyan her aydına, "her grevciye" ve "gösteriye katılan herkese" kendilerini parti üyesi ilan etme hakkı verilmesi gerektiğini, partinin bütün kararlarına uyulmasını istemenin "biçimsel ve bürokratik" olduğunu, azınlığın çoğunluğa uymasını istemenin parti üyelerinin istemini "mekanik bir biçimde boğmak" olduğunu, liderinden sıradan üyesine dek bütün parti üyelerinin parti disiplinine aynı biçimde uymak zorunda tutulması isteğinin parti içinde "köleliği" uygulamak olduğunu, partide "gereksindiğimiz" şeyin, merkeziyet değil, bireylere ve parti örgütlerine partinin kararlarını yerine getirmeme hakkını veren anarşik "özerklik" olduğunu savunan bir sürü demeçler ve yazılar yağdırılmaya başlandı.

Bu, örgütte gevşekliğin ve başıboşluğun, partiyi ve parti disiplini baltalamanın, aydın bireyciliğini övmenin ve anarşik disiplinsizliği haklı göstermenin azgınca ve alabildiğine propagandasını yapmaktan başka bir şey değildi.

Menşevikler, açıktan açığa, partiyi İkinci Kongre'de vardığı noktadan geriye, örgütlenme alanındaki eski dağınıklığa, dernekçiliğe ve amatörce faaliyetlere çekmek istiyorlardı.

Menşeviklere kesin ve sert bir karşılık vermek gerekiyordu.

Onlara bu karşılığı, 1904 yılı Mayısında çıkan *Bir Adım İleri İki Adım Geri* adlı ünlü yapıtında Lenin verdi.

Lenin bu yapıtta, ilerde Bolşevik Partisi'nin örgütsel temellerini oluşturacak olan aşağıdaki temel örgüt ilkelerini geliştirdi:

1) Marksist parti, işçi sınıfının bir parçası, bir müfrezesidir. Ama, işçi sınıfının birçok müfrezeleri vardır, bu nedenle de işçi sınıfının her müfrezesine işçi sınıfının partisi denilemez. Partiyi işçi sınıfının öteki müfrezelerinden ayırt eden ayırım, her şeyden önce, partinin basit bir müfreze değil, işçi sınıfının, sosyal yaşamın bilgisiyle dopdolu bulunan, sosyal yaşamın gelişme yasalarını bilen, sınıf savaşımının yasalarını kavramış, dolayısıyla işçi sınıfına *öncülük* yapabilecek, işçi sınıfının savaşımını yönetecek yetenekte olan ileri bir müfrezesi, *bilinçli* bir müfrezesi, *marksist* bir müfrezesi olu-

şundadır. Şu halde, nasıl parçayla tüm birbirine karıştırılamazsa, partiyle işçi sınıfı da birbirine karıştırılamaz. Her grevcinin kendisini parti üyesi ilan edebilmesi istenemez; çünkü partiyle sınıfı birbirine karıştıran herkes, partinin bilinç düzeyini, "her grevci"nin düzeyine indirgiyor demektir, partiyi işçi sınıfının öncü ve bilinçli müfrezesi olarak ortadan kaldırıyor demektir. Partinin görevi, kendi düzeyini "her grevci"nin düzeyine *indirmek* değil, tam tersine, işçi yığınlarını, "her grevci"yi partinin düzeyine *yükseltmektir*.

Lenin, şöyle yazıyordu:

"Biz, bir sınıfın partisiyiz ve bu yüzden *sınıfın hemen hemen tümü* (savaş sırasında, iç savaş sırasında sınıfın tümü) partimizin yönetiminde hareket etmeli, partimize olabildiğince sıkı sıkıya bağlanmalıdır. Ama kapitalizm koşullarında, sınıfın hemen hemen tümünün, ya da sınıfın tümünün, kendi ileri müfrezesinin düzeyine, kendi Sosyal Demokrat Partisi'nin bilinç ve etkinliği düzeyine yükselebileceğini düşünmek, manilovizm[*] ve "*khvostizm*" (*kuyrukculuk*). yani olayların ve yığınların arkasından sürüklenmek olur. Kapitalizm koşullarında (henüz ilkel, gelişmemiş tabakaların bilincinde daha kolay kavranabilen) meslek birliklerinin bile işçi sınıfının tümünü ya da tümüne yakın bir kısmını kendi içine alamayacağı konusunda, şimdiye dek aklı başında hiçbir Sosyal-Demokrat kuşkuyla düşmemiştir. İleri müfrezeyle ona eğilim gösteren bütün yığınlar arasındaki ayrımı unutmak, gittikçe daha geniş yığınları bu ileri düzeye *yükseltme* konusundaki ileri ve öncü müfrezenin sürekli görevlerini unutmak olur; bu yalnızca kendimizi aldatmak, görevlerimizin büyüklüğüne göz yummak ve bu görevlerin sınırını daraltmak olur" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. VII., s. 205 - 206).

2) Parti, işçi sınıfının yalnız ileri, bilinçli müfrezesi değil, aynı zamanda, üyelerinin uymak zorunda oldukları bir disiplini olan, işçi sınıfının *örgütlü* bir müfrezesidir. Bu nedenle, parti üyelerinin parti örgütlerinden birine üye olmalara-

[*] *Manilovizm*: Kaygısızlık, avarelik, hayalcilik. — Manilov, Gogol'ün "Ölü Ruhlar" adlı yapıtının bir kahramanıdır —rusça yay.

rı zorunludur. Parti, sınıfın *örgütlü* müfrezesi, bir *örgüt sistemi* değil de, kendi kendilerini parti üyesi ilan eden, ama parti örgütlerinden herhangi birine girmeyen, yani *örgüte kaydolmamış* olan, dolayısıyla parti kararlarına uymak zorunda olmayan basit bir insan kalabalığı olması durumunda, hiçbir zaman tek bir istence sahip olamaz, üyelerinin hareketlerinde hiçbir zaman birlik sağlayamaz, bu nedenle de işçi sınıfının savaşımlarını yönetme olanağına sahip olamaz. Partinin bütün üyeleri, istenç birliğiyle, hareket birliğiyle, disiplin birliğiyle kaynaşmış tek ve ortak bir müfrezede *örgütlendiği takdirde* ancak, parti, işçi sınıfının savaşımlarını fiilen yönetebilir, tek bir hedefe doğru götürebilir.

Böyle olunca, birçok aydınların, örneğin profesörlerin, yüksek okul ve lise öğrencilerinin vb. parti safları dışında kalacağını, çünkü bunların, ya parti disiplininin kendilerine ağır gelmesi, ya da Plehanov'un İkinci Kongre'deki sözleriyle "şu ya da bu yerel örgüte girmeyi kendileri için bir aşağılık" saymaları yüzünden, partinin herhangi bir örgütüne girmek istemediklerini söyleyen Menşevik itirazları, Menşevikler'in kendilerinin de aleyhine dönüyor; çünkü partinin, parti disiplininin kendileri için ağır bulan ve parti örgütüne girmekten korkan üyelere gereksinimi yoktur. İşçiler disiplinden ve örgütten korkmuyorlar, parti üyesi olmaya karar verdiler mi seve seve örgüte giriyorlar, disiplinden ve örgütten korkanlar bireyci zihniyette olan aydınlardır; bunlar gerçekten de parti dışında kalıyorlar. Zaten bunun böyle olması da iyidir. Çünkü, kaypak ve kararsız öğelerin partiye olan akınından, özellikle burjuva-demokratik devrimin yükselmeye başladığı bir sırada güçlenmiş olan bir akından, parti kendisini kurtarır.

Lenin şöyle yazıyordu:

"Parti, *örgütlerinin bir toplamı*, (ama yalnız aritmetik bir toplamı değil, aynı zamanda karmaşık bir toplamı) olmalıdır diyorsam, bununla ... işçi sınıfının ileri bir müfrezesi olarak partinin, olabildiğince *iyi örgütlü* olması, partinin kendi içine ancak, *hiç olmazsa asgari örgütlü olmayı kabul eden* öğeleri alınması konusundaki is-

teğimi apaçık ve düpedüz söylüyorum demektir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. VI., s. 203).

Lenin, daha ilerde şöyle diyordu:

"Martov'un formülü, *sözde* proletaryanın geniş tabakalarının çıkarlarını savunuyor. Ama *gerçekte* bu formül, proleter disiplinden ve örgütten ürken *burjuva aydınlari-nin* çıkarlarına hizmet eder. Çağdaş kapitalist toplumların *ayrı bir tabakası olarak aydınlarin*, özellikle *bireyci*, disiplin ve örgütsel bakımdan yeteneksiz genel niteliğini hiç kimse yadsımaya kalkışamaz." *Aynı cilt*, s. 212.)

Ve şöyle sürdürüyordu:

"Proletarya, örgütten ve disiplinden korkmaz. ... Proletarya, örgüt denetiminde çalışmamak için örgüte girmek istemeyen değerli profesör ve öğrencileri, parti üyesi sayma tasası çekmez. ... Örgüt ve disiplin ruhuyla *kendi kendini eğitmeyi* gerekseyen, proletarya değil, partimizdeki *bazı aydınlardır*." (*Aynı Cilt*, s. 307.)

3) Parti, yalnızca örgütlü bir müfreze değil, işçi sınıfının öteki bütün örgütleri arasında, işçi sınıfını ve onun öteki bütün örgütlerini yönetmesi gereken "*en yüksek örgüt biçimidir*". İleri teoriyle, sınıf savaşımı yasalarının bilgisiyle, devrim hareketinin deneyimleriyle dopdolu olan ve sınıfının en iyi adamlarından oluşan parti, en yüksek örgüt biçimi olarak, işçi sınıfının öteki bütün örgütlerini yönetmek için bütün olanaklara sahiptir ve bu yönetimi eline almak zorundadır. Menşeviklerin, partinin öncü rolünü küçümsemek ve alçaltmak için gösterdikleri çabalar, proletaryanın parti yönetimindeki öteki bütün örgütlerini zayıf düşürme ve dolayısıyla proletaryayı zayıf düşürme ve silahsız duruma getirme eğilimindedir. Çünkü "proletaryanın egemenliği ele geçirme uğrundaki savaşımında örgütten başka hiçbir silahı yoktur" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. VI., s. 328).

4) Parti, işçi sınıfının ileri müfrezesinin, *işçi sınıfının milyonlarcasıyla bağlanmasının bir anlatımıdır*. Parti, ne kadar sağlam bir müfreze ve ne kadar sağlam örgütlü olursa olsun, parti dışında kalan yığınlarla arasında bağlar kurmadan, bu bağları sıklaştırıp güçlendirmeden yaşayamaz ve gelişemez. Kendi kabuğuna çekilen, kendini yığınlardan yalı-

tan, kendi sınıfıyla bağlarını koparan, hatta bu bağları gevşeten bir parti, yığınların güvenini ve desteğini yitirir, sonuç olarak da tümünden yok olur gider. Parti bütün yaşamını yakalayabilmesi ve gelişebilmesi için yığınlarla bağlarını sıklaştırması ve kendi sınıfının milyonlarca geniş yığınlarının güvenini kazanması gerekir.

Lenin şöyle diyordu:

"Bir Sosyal-Demokrat *Parti* olabilmek için, *sınıfın desteğini kesinlikle kazanmak zorundayız.*" (Aynı c. s. 208.)

5) Doğru ve sistemli çalışmak, yığınları bir hedef üzerinde yönetebilmek için, parti, tek bir tüzüğe, ortak bir parti disiplinine, başta parti kongresi kişiliğinde, iki kongre arasındaki dönemde de Merkez Kongresi kişiliğinde tek bir önder organa sahip olmalı, azınlık çoğunluğa, her bir örgüt merkeze, alt örgütler üst örgütlere bağımlı olmak üzere, *merkeziyet* ilkesi temeli üzerinde kurulmalıdır. Bu koşullar olmadıkça işçi sınıfının partisi gerçek bir parti olamaz, sınıfı yönetme görevini yerine getiremez.

Elbette ki zorba Çarlık yönetimi koşullarında, varlığını gizli olarak sürdürdüğü günlerinde, parti örgütleri aşağıdan yukarıya seçim esasına göre kurulamazdı; ve bunun bir sonucu olarak da, parti kesinlikle gizli olmalıydı. Böyle olmakla birlikte Lenin, partimizin yaşamının bu *geçici* özelliğinin Çarlığın ortadan kaldırılmasıyla kalkacağını, partinin açık, legal bir duruma geleceğini ve parti örgütlerinin demokratik seçim, *demokratik merkeziyet* ilkelerine dayanılarak kurulacağını düşünüyordu.

Lenin şöyle yazıyordu:

"*Önceleri* partimiz, resmen örgütlenmiş bir tüm değil, özel grupların ancak bir toplamıydı; bu nedenle bu gruplar arasında ideolojik bir etkiden başka bir ilişkinin varlığı da olanaksızdı. *Şimdi* biz örgütlü bir parti olduk, bu bir otoritenin kurulması, düşünce gücünün otorite gücüne çevrilmesi, alt parti örgütlerinin üst parti örgütlerine bağımlı duruma getirilmesi demektir" (Lenin *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. VI., s. 291).

Lenin, üzerlerinde parti otoritesini ve disiplini kabul

etmeyen Menşevikleri, örgütsel nihilizm ve aristokratik anarşizmle suçlarken şöyle yazıyordu:

"Bu aristokratik anarşizm, özellikle Rus nihilistlerine özgü bir şeydir. Parti örgütü ona son derece acayip bir 'fabrika' gibi görünür, parçanın tüme, azınlığın çoğunluğa uyması, ona 'köleleşme' gibi gelir. ... Merkezin yönetimi altındaki işbölümüyle insanlar 'çarkın dişlileri' durumuna getiriliyor diye, bu işbölümü nihilistin trajikomik yaygaralar koparmasına yol açar (yazarların birer memur durumuna getirilmeleri, onlar için, bu değişikliğin özellikle zorbaca bir biçimidir), parti örgüt tüzüğü konusu onda küçümser bir gülümseyişe, hiç tüzük olmadan da olurdu gibi 'biçimcileri' hedef alan alaycı sözlere yol açar" (Aynı cilt, s. 310).

6) Parti, safları arasında *birliği* korumak istiyorsa, çalışmalarında, liderlerden sıradan üyelere dek herkes için *eşit* derecede zorunlu olan *tek* bir proleter disiplini uygulamalıdır. Partide, disipline uymak zorunda olmayan "seçkin kişiler" ve disipline uymakla sınırlı "sıradan kimseler" diye bir ayrım gözetilmemelidir. Bu koşul yerine getirilmedikçe, partinin bütünlüğü ve safları arasında birlik sağlanamaz.

Lenin, şöyle yazıyordu:

"Kongrece seçilen yazı kuruluna karşı Martov ve avenesinin yürüttüğü savın *tutarlı* olmayışının en iyi kanıtı, onların 'biz toprak kölesi değiliz' tekerlemesidir. ... Kendisini yığın örgütünün ve yığın disiplininin üstünde 'seçkin kişi' sayan burjuva aydınının ruh hali burada en açık biçimiyle ortaya çıkıyor. ... Aydın bireyciliğine *tüm* proleter örgütü ve disiplini *toprak köleliği* rejimi gibi görünmektedir" (Aynı cilt, s. 282).

Ve, şöyle sürdürüyordu:

"*Gerçek* bir partinin oluşturulması yolunda ilerlediğimiz sürece, bilinçli işçiler, proleter ordusu erlerinin ruh halini, anarşik anlatımlarla çalım satan burjuva aydınının ruh halinden ayırt etmeyi öğrenmelidirler; ve yalnızca sıradan üyelere değil, 'yukarının adamları'ndan da parti üyesine düşen görevlerin yerine getirilmesini *iste-*

meyi öğrenmelidirler." (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. VI., s. 312).

Anlaşmazlıklarla ilgili çözümlemelerini özetlerken Menşeviklerin tutmuş olduğu cepheyi "örgüt sorunlarında oportünizm" diye tanımlayan Lenin, proletaryanın kendi kurtuluşu uğrunda yürüttüğü savaşında biricik silahı olan parti *örgütünün* önemini küçümsemenin, menşevizmin işlemekte devam ettiği başlıca günahlardan biri olduğunu ortaya koyuyordu. Menşevikler, devrimin zaferi için proletarya partisi *örgütünün* ciddi bir önemi olmadığı düşüncesindeydiler. Menşeviklerin tersine, Lenin, zafer için proletaryanın yalnız *ideolojik* birliğinin *yeterli* olmadığını, zafer sağlamak için *ideolojik* birliği proletaryanın "maddi *örgüt* birliğiyle" "*sağlamlaştırmak*" gerektiği kanısındaydı. Lenin, proletaryanın ancak bu koşulla yenilmez bir güç durumuna gelebileceği düşüncesindeydi.

Lenin, şöyle yazıyordu:

"Proletaryanın, egemenliği ele geçirme uğrundaki savaşımında örgütten başka silahı yoktur. Burjuva dünyasında anarşik rekabetin baskısı altında ayrılığa düşürülen, sermayeye kölecesine çalıştırılarak ezilen ve sürekli olarak koyu yoksulluk, gerilik ve yozlaşmanın 'derinliklerine' itilen proletarya, ancak, marksizm ilkelerine dayanan *ideolojik* birliğinin milyonlarca emekçiyi işçi sınıfının ordusunda sıkışıkya toplayan örgütün maddi birliğiyle perçinlemesi sayesinde ki yenilmez bir güç durumuna gelir; ve, gelecektir de. Bu ordunun önünde ne Rus Çarlığının köhne yönetimi, ne de uluslararası sermayenin köhneleşen egemenliği tutunabilir." (*Aynı cilt*, s. 328).

İşte, Lenin'in yapıtı ileriye gören bu sözlerle biter.

Lenin'in *Bir Adım İleri, İlki Adım Geri* adlı ünlü yapıtında geliştirdiği ana örgüt ilkeleri işte böyledir.

Bu yapıtın önemi, her şeyden önce, dernekçiliğe karşı *particiliği* savunmuş, partiyi bozgunculardan kurtarmış, örgüt sorunlarında Menşevik oportünizmini tuz buz etmiş ve Bolşevik Partisi'nin örgütsel temellerini atmış olmasındadır.

Ama yapıtın önemi yalnız bu kadarla kalmaz. Bu yapıtın tarihi önemi, Lenin'in, marksizm tarihinde ilk olarak, bu ya-

pıttı, proletarya diktatörlüğü savaşımının partisiz kazanılamayacağını ortaya atmasında, proletaryanın öncü *örgütü* ve başlıca *silahı* olarak *parti doktrinini* geliştirmiş olmasındadır.

Lenin'in *Bir Adım İleri, İki Adım Geri* adlı yapıtının parti üyeleri arasında yayılması, yerel örgütlerden çoğunun Lenin'in çevresinde sıkışıkya toplanmasına yol açtı.

Ama, örgütler, Bolşeviklerin çevresinde ne kadar daha sıkı toplandıysa, Menşevik liderlerin garazkâr davranışları da o kadar şiddetlendi.

1904 yazında, Menşevikler, Plehanov'un yardımı ve bozulmuş iki Bolşevik'in, Krasin'le Noskov'un ihanetleri yüzünden, Merkez Komitesi'nde çoğunluğu ele geçirdiler. Menşeviklerin, partiyi bölmek için çaba harcadıkları ortadaydı. *Iskra* ile Merkez Komitesi'nin elden gitmesi Bolşevikleri güç bir duruma soktu. Kendi Bolşevik gazetelerini örgütlemeleri gerekiyordu. Yeni Merkez Komitesi'ni oluşturmak ve Menşeviklerle hesaplaşmak için yeni bir kongre toplamak, Üçüncü Parti Kongresi'ni toplamak, zorunluydu.

Lenin'in önderliğinde Bolşevikler bu işe giriştiler.

Ve, Üçüncü Parti Kongresi'ni toplamak için geniş bir faaliyete koyuldular. 1904 yılı Ağustos'unda İsviçre'de Lenin'in önderliğinde 22 Bolşevik toplanıp konuştu. Bu toplantıda, Bolşeviklerin Üçüncü Parti Kongresi'ni toplama uğrundaki savaşımalarında bir program niteliği kazanan, "Partiye" başlığı altında bir çağrıyı kabul etti.

Üç bölgedeki Bolşevik komitelerinin (Güney, Kafkasya ve Kuzey komitelerinin) toplantısında partinin Üçüncü Kongre'sini toplama hazırlıklarını fiilen yürütmek üzere bir Çoğunluk Komiteleri Bürosu seçildi.

4 Ocak 1905'te, *Vperyod (İleri)* adlı Bolşevik gazetesinin ilk sayısı yayınlandı.

Böylece, parti içinde, ayrı merkezleri ve yayın organları olan iki grup, Bolşevik ve Menşevik grupları ortaya çıktı.

K I S A Ö Z E T

1901 - 1904 yılları döneminde, yükselen ve ilerleyen dev-

rimci işçi sınıfı hareketinin temeli üzerinde, Rusya'da mark-sist sosyal-demokrat örgütlerin sayısı arttı ve güçlendi. "Ekonomistler"e karşı yürütülen çetin ilke savaşımında, le-ninci *Iskra*'nın devrimci çizgisi zafer sağladı, ideolojik dağınıklık ve "amatörce çalışma yöntemi" yenilip geride bırakıldı.

Iskra, dağınık sosyal-demokrat dernekleri ve grupları birbirine bağladı. İkinci Parti Kongresi'ni hazırladı. 1903'te İkinci Kongre'de Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi kuruldu, partinin programı ve tüzüğü kabul edildi, partinin merkez yönetim organları oluşturuldu.

Iskra'nın izlediği çizginin kesin zaferi uğrunda İkinci Kongre'de verilen savaşım, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi içinde iki grup ortaya çıktı: Bolşevikler grubu, Menşevikler grubu.

İkinci Kongre'den sonra, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki başlıca anlaşmazlık konusu örgüt sorunları oldu.

Menşevikler, "Ekonomistler"e yaklaştılar ve partide onların yerlerini aldılar. Menşeviklerin oportünizmi henüz örgüt sorunları üzerinde kendini gösteriyordu. Menşevikler, leninist tipte savaşçı, devrimci bir partinin karşısına geçtiler. Onlar, dağınık, örgütlenmemiş, arkadan dürtüklenen, *kuyrukçu (Khvostist)* bir partiden yana oldular; partide ayrılık çıkarma yolunu tuttular. Plehanov'un yardımıyla *Iskra*'yı ve Merkez Komitesi'ni ele geçirdiler, bu organları kendi bölücü amaçları için kullandılar.

Menşevikler'in bölme ve parçalama tehlikesi karşısında Bolşevikler bölücüleri engellemek için önlemler aldılar, Üçüncü Parti Kongresi'ni toplamak üzere yerel örgütleri harekete geçirdiler ve *Vperyod* adlı kendi gazetelerini kurdular.

Böylece, birinci Rus devriminin öngününde, Rus - Japon savaşının henüz başladığı bir dönemde, Bolşeviklerle Menşevikler, ayrı birer politik grup olarak ortaya çıktılar.

Ü Ç Ü N C Ü B Ö L Ü M
RUS - JAPON SAVAŞI VE
BİRİNCİ RUS DEVRİMİ DÖNEMİNDE
MENŞEVİKLER VE BOLŞEVİKLER
(1904 - 1907)

1. RUS - JAPON SAVAŞI. RUSYA'DA DEVRİM HAREKETİNİN YÜKSELMEYE DEVAM ETMESİ. PETERSBURG'DA GREVLER. 9 OCAK 1905'TE KIŞLIK SARAY'IN ÖNÜNDE İŞÇİLERİN GÖSTERİSİ. GÖSTERİCİLERİN ÜZERİNE ATEŞ AÇILMASI. DEVRİMİN BAŞLANGICI.

XIX. YÜZYILIN sonlarından bu yana emperyalist devletler büyük Okyanus'ta egemenliklerini kurmak ve Çin'i paylaşmak için zorlu bir savaşıma giriştiler. Bu savaşıma Çarlık Rusyası da katıldı. 1900 yılında, Çar birlikleri, Japon, Alman, İngiliz ve Fransız birlikleriyle birlikte Çin'de, keskin yanı yabancı emperyalistlere karşı çevrilmiş olan halk ayaklanmasını eşi görülmemiş bir şiddetle bastırdılar. Daha önce de Çarlık hükümeti Çin'i, Port Arthur Kalesi'yle, Lyadun yarımadasını Rusya'ya vermek zorunda bırakmıştı. Rusya, Çin topraklarında demiryolları yapma hakkını elde etmişti. Kuzey Mançurya'da Çin Doğu Demiryolu yapılmış ve bu demiryolunu savunmak için de buralara Rus birlikleri getirilmişti. Kuzey Mançurya'yı Çarlık Rusyası işgal altına almış-

tı. Çarlık Kore'ye sokuluyordu. Rus burjuvazisi, Mançurya'da bir "Sarı Rusya" meydana getirme planları kuruyordu.

Çarlık, Uzak Doğu'da yürüttüğü istila hareketinde, başka bir yırtıcı devletle, çok kısa bir zaman içinde bir emperyalist ülke durumuna gelmiş olan ve Asya kıtasında istila amaçları peşinde koşan, her şeyden önce Çin'den parçalar koparmak isteyen Japonya'yla karşı karşıya geldi. Çarlık Rusyası gibi Japonya da Kore'yi ve Mançurya'yı ele geçirmeye çalışıyordu. Japonya daha o zamanlardan Sahalin'i ve Uzak Doğu'yu ele geçirme düşleri içindeydi. Çarlık Rusyası'nın Uzak Doğu'da güçlenmesinden korkan İngiltere, el altından Japonya'yı destekliyordu. Rus - Japon savaşı başlamak üzereydi. Çarlık hükümetini bu savaşa yeni sürüm pazarları arayan büyük burjuvaziyle toprak ağalarının en geri tabakaları sürüklediler.

Japonya, Çarlık hükümetinin savaş ilan etmesine zaman bırakmadan kendisi daha önce savaşı başlattı. Rusya'da sağlam örgütlü bir casusluk servisine sahip olan Japonya, bu savaşta karşısında hazırlıksız bir düşman bulacağını hesapladı; savaş ilan etmeden, Ocak 1904'te Rusya'nın Port Arthur Kalesi'ne ansızın saldırdı ve Port Arthur limanındaki Rus donanmasını ağır zararlara uğrattı.

Rus - Japon savaşı da böylece başlamış oldu.

Çarlık hükümeti, politik durumunu güçlendirmek ve devrimi durdurmak için, savaşın kendisine yararı olacağına güveniyordu. Ama hükümetin hesapları boşa çıktı. Savaş Çarlığı daha fazla sarstı.

İyi silahlanmamış ve iyi eğitilmemiş Rus ordusu, beceriksiz ve satılık generallerin kumandası altında yenilgiden yenilgiye uğramaya başladı.

Kapitalistler, yüksek memurlar, generaller savaş vurgunlarıyla ceplerini dolduruyorlardı. Çalıp çırpma her yanda aldı yürüdü. Ordunun bakım ve donatım durumu çok kötüydü. Siperlerde obüs yokken, kendisiyle adeta alay edilircesine, orduya vagonlar dolusu azizlerin resimleri gönderiliyordu. Askerler acı acı "Japonlar bize obüsle, biz de onlara ikonalarla saldırıyoruz" diyorlardı. Yaralıları götürecek yerde,

özel trenler, Çarlık generallerinin talan ettikleri malları taşıyorlardı.

Japonlar Port Arthur Kalesi'ni önce kuşattılar, sonra da ele geçirdiler. Çarlık ordusuna vuruş üstüne vuruş indiren Japonlar, bu orduyu Mukden yöresinde tepelediler. Üç yüzbin kişilik Çarlık ordusu bu çarpışmada 120 bin ölü, yaralı ve tutsak verdi. Arkasından da Baltık denizinden kuşatma altında bulunan Port Arthur'un yardımına gönderilen Çarlık donanması Susima boğazında tam bir yenilgiye uğradı ve yerlebir oldu. Susima yenilgisi tam bir felaket demekti. Çarın gönderdiği yirmi savaş gemisinden onüçü batırılıp yok edilmiş, dördü de tutsak düşmüştü. Çarlık Rusyası için bu savaş kesin olarak kaybedilmiş bulunuyordu.

Çarlık hükümeti Japonya ile rezilce bir barış imzalamak zorunda kaldı. Japonya Kore'yi ele geçirdi, Rusya'dan Port Arthur'u ve Sahalin adasının yarısını aldı.

Halk yığınları bu savaşı istememiş, Rusya'ya getireceği zararı da anlamıştı. Halk, Çarlık Rusyası'nın geriliğini pek pahalı ödüyordu.

Bolşeviklerle Menşeviklerin bu savaş karşısındaki tutumları birbirinden farklıydı.

Troçki de içinde, Menşevikler, Çarın, toprak ağalarının ve kapitalistlerin "Anavatan"ını savunma durumuna düştüler.

Bunun tam tersine, Lenin ve Bolşevikler, Çarlık hükümetinin bu yağmacılık savaşında yenik düşmesinin yararlı olacağı, çünkü bu yenilginin Çarlığı zayıflatacağı ve devrimi güçlendireceği düşüncesindeydiler.

Çar ordularının uğradığı yenilgiler geniş halk yığınlarının gözleri önünde, Çarlığın çürüklüğünü ortaya koydu. Halk yığınları arasında Çarlığa karşı kin ve nefret günden güne artıyordu. Lenin, "Port Arthur'un düşüşü Çarlığın çöküşünün bir başlangıcıdır" diye yazıyordu. Çar, devrimi savaşla boğmak istiyordu; ama bunun tersi oldu. Rus - Japon savaşı devrimi hızlandırdı.

Çarlık Rusyası'nda, Çarlık boyunduruğu kapitalist boyunduruğunu daha da ağırlaştırıyordu. İşçiler yalnız kapitalist sömürden, insanlık dışı çalışma koşullarından değil,

halkın tümüyle birlikte her türlü haklardan yoksun olmanın da acısını çekiyorlardı. Bu yüzden, bilinçli işçiler, kent ve köylülerin bütün demokratik öğelerinin Çarlığa karşı gelişen devrim hareketinin başına geçmeye çalışıyorlardı. Köylüler topraksızlık ve bir yığın toprak köleliği kalıntısı yüzünden soluk alamıyorlar, boğuluyorlar, toprak ağalarının ve kulakların baskısı altında eziliyorlardı. Çarlık Rusyası'ndaki çeşitli milliyetten halklar, hem kendi hem de Rus toprak ağalarının ve kapitalistlerinin çifte sömürüsü altında inliyorlardı. 1900 - 1903 yılları arasındaki ekonomik buhran, emekçi halk yığınlarının korkunç yoksulluğunu daha da artırdı, savaş bu felaketi daha keskin bir duruma getirdi. Savaş cephelerindeki yenilgiler, halk yığınlarının Çarlığa karşı kin ve nefretini daha da biletti. Halkın sabrı tükenmek üzereydi.

Bir devrim için gereğinden çok nedenler vardı.

Aralık 1904'te Bolşeviklerin Bakü Komitesi'nin yönetiminde, Bakü işçileri, sağlam örgütlü görkemli bir grev yaptılar. Grev, işçilerin zaferiyle, Rusya'da işçi sınıfı hareketi tarihinde, işçilerle petrol sanayicileri arasında ilk kollektif sözleşmenin imzalanmasıyla sonuçlandı.

Bakü grevi, Transkafkasya'da ve Rusya'nın daha birçok bölgelerinde devrim dalgasının yükselişine bir başlangıç oldu.

"Bakü grevi, tüm Rusya'da Ocak ve Şubat aylarındaki şanlı hareketlerin belirtisi oldu" (*Stalin*). Bu grev, büyük devrim fırtınası öngününde boradan önce parlayan bir şimşek gibi çıktı.

Petersburg'da 9 (yeni takvimle 22) Ocak 1905 olayı, devrim fırtınasının başlangıcı oldu.

3 Ocak 1905'te Petersburg'un en büyük fabrikalarından Putilov fabrikasında (şimdiki Kirov fabrikasında) grev başladı. Grev fabrikada dört işçinin işten atılmasıyla patlak verdi. Putilov fabrikasındaki grev hızla büyüdü ve Petersburg'un öteki fabrikaları da bu greve katıldılar. Grev, genel bir greve dönüştü. Hareket, korkunç bir yükseliş gösteriyordu. Çarlık hükümeti, hareketi daha başlar başlamaz bastırmaya karar verdi.

Polis, Putilov fabrikasındaki grevden daha önce, 1904

yılında, provokatör Papaz Gapon'un yardımıyla, işçiler arasında kendi örgütünü, "Rus Fabrika İşçileri Derneği" adında bir örgüt kurmuştu. Bu örgütün tüm Petersburg bölgesinde şubeleri vardı. Grev başladığı zaman, Papaz Gapon, kurmuş olduğu derneğin toplantılarında kahpece bir plan ileri sürdü. Plan şuydu: 9 Ocak'ta bütün işçiler toplanacaklar, ellerinde kilise bayrakları ve Çarın resimleri olduğu halde, uysal, sessiz bir yürüyüşle Kışlık Saray'a gidecekler, Çara isteklerini bildiren bir dilekçe verecekler. Papaz Gapon, Çar elbette halka görünür, istekleri dinler ve yerine getirir, diyordu.

Gapon, işçileri kışkırtıp üzerlerine ateş açtırmak, böylece, işçi hareketini kana boğmak için *Okhrana*'ya yardım göreviyle hareket ediyordu. Ama polisin bu planı Çarlık hükümetinin aleyhine döndü.

Dilekçe, işçi toplantılarında tartışıldı, üzerinde gerekli düzeltmeler yapıldı, eksikler giderildi. Kendilerinin Bolşevik olduklarını açıkça söylemeksizin, bu toplantılarda Bolşevikler de söz aldılar. Bunların etkisi altında, dilekçeye basın ve söz özgürlüğü, işçi sendikaları kurma özgürlüğü, Rusya'da politik düzeni değiştirmek üzere bir kurucu meclisin toplanması, yasalar karşısında herkesin eşitliği, kilisenin devletten ayrılması, savaşın sona erdirilmesi, 8 saatlik işgününün kabul edilmesi, toprakların köylüye verilmesi istekleri eklendi.

Bu toplantılarda söz alan Bolşevikler, Çara dilekçe vermekle özgürlüğe kavuşulmayacağını, özgürlüğün silaha sarılmakla elde edileceğini işçilere anlattılar. İşçilerin üzerine ateş edileceğini önceden kestiren Bolşevikler, işçilere uyarıcı konuşmalar yaptılar. Ama gene de Kışlık Saray'a doğru yapılacak yürüyüşü durduramadılar. İşçilerin büyük bir çoğunluğu hâlâ Çarın kendilerine yardım edeceği kanısındaydı. Hareket, görkemli bir güçle yığınları içine aldı.

Petersburg işçilerinin dilekçesinde şunlar yazılıydı:

"Biz Petersburg işçileri, karılarımız, çocuklarımız ve çaresiz kalmış analarımız ve babalarımızla, gerçeği ve himayeyi bulmak için sana geldik hükümdarımız. Biz yoksulluk içinde kırılıyoruz, bizi eziyorlar, bize dayanılmaz işler yüklüyorlar, hakaret ediyorlar, bizi insandan sayımı-

yorlar. ... Biz bunlara katlanıyorduk, ama bizi boyuna yoksulluğun, haksızlığın ve cehaletin bataklığına daha da itip sürüklüyorlar, zorbalıklar ve kanunsuzluklar altında boğuluyoruz. ... Sabrımız tükendi artık. Bizim için öyle korkunç bir an gelmiştir ki, bu dayanılmaz acıları çekmektense ölmek daha iyidir. ..."

9 Ocak 1905'te, işçiler sabahın erken saatlerinde Çarın o sırada oturmakta olduğu Kışlık Saray'a doğru yürüdüler. Aileleriyle birlikte, karıları, çocukları, yaşlı anaları ve babalarıyla birlikte, işçiler Çara gidiyorlardı. Elllerinde Çarın resimleri, kilise bayrakları taşıyorlar, ilâhiler söylüyorlardı. Silahsızdılar. Caddeleri 140 binden fazla insan doldurmuştu.

İkinci Nikola onları düşmanca karşıladı, silahsız işçilerin üzerine ateş edilmesi buyruğunu verdi. O gün, Çarın askerleri binden fazla işçi öldürdü, iki binden fazla işçiye yaraladı. Petersburg'un sokakları işçilerin kanıyla boyandı.

Bolşevikler işçilerle omuz omuza yürüdüler. Birçoğu öldürüldü, birçoğu tutuklandı. Orada, işçi kanına boyanan sokaklarda Bolşevikler, bu korkunç cinayetin suçlusunun kim olduğunu ve onunla nasıl savaşmak gerektiğini işçilere anlattılar.

9 Ocak gününe "Kanlı Pazar" adı verildi. 9 Ocakta işçiler kanlı bir ders aldılar. O gün işçilerin Çara olan inançları kurşuna dizildi. İşçiler haklarını ancak savaşla elde edebileceklerini anladılar. Daha 9 Ocak akşamı işçi semtlerinde barikatlar kurulmaya başlandı. İşçiler şöyle diyorlardı: "Çar bize kıydı, şimdi bizden karşılığını görecek!"

Çarın işlediği kanlı cinayetin korkunç haberleri birden her yana yayıldı. Tüm işçi sınıfını, tüm ülkeyi bir kin ve öfke, bir kaynaşmadır sardı. Çarın bu vahşi cinayetini protesto için her kentte işçilerin grevleri ve politik istekleri birbirini kovaladı. İşçiler artık sokaklarda "Kahrolsun Çarlık!" sloganıyla haykırıyorlardı. Ocak ayında greve katılan işçilerin sayısı 440 bin gibi görkemli bir sayıya ulaştı. Bu bir ay içinde grev yapanların sayısı, önceki on yıl içinde greve katılanların toplamından daha fazlaydı. İşçi sınıfı hareketi, görkemli bir yükseliş gösterdi.

Rusya'da devrim başlamıştı.

2. İŞÇİLERİN POLİTİK GREVLERİ VE GÖSTERİLERİ. KÖYLÜLER ARASINDA DEVRİM HAREKETİNİN YÜKSELİŞİ. POTEMKİN ZIRHLISINDA AYAKLANMA.

9 Ocaktan sonra işçilerin devrimci savaşımı daha keskin bir nitelik, politik bir nitelik kazandı. İşçiler ekonomik grevlerden, dayanışma grevlerinden, politik grevlere, gösterilere geçmeye, yer yer de Çar askerlerine karşı silahla karşı koymaya başladılar. Özellikle Petersburg, Moskova Varşova, Riga, Bakü gibi işçi yığınlarının oldukça daha toplu bulunduğu büyük kentlerdeki grevler, sağlam örgütlü ve kararlı bir nitelik taşıyordu. Savaşan proletaryanın ön saflarında maden sanayisi işçileri yürüyordu. İşçilerin öncü müfrezeleleri, yaptıkları grevlerle, daha az bilinçli tabakaları harekete getiriyor ve tüm işçi sınıfını savaşa kaldırıyordu. Sosyal-Demokrasinin etkisi hızla artıyordu.

1 Mayıs gösterileri sırasında, birçok yerlerde, polis ve askerlerle çarpışmalar oldu. Varşova'da üzerlerine ateş edilen göstericilerden birkaç yüz kişi ölü ve yaralı düştü. Varşova'da göstericilere ateş edilmesine karşılık olarak işçiler, Polonyalı Sosyal-Demokratların çağrısı üzerine, genel bir protesto grevi başlattılar. Tüm Mayıs ayı boyunca grevler ve gösteriler birbirini kovaladı. Rusya'da Mayıs ayı grevlerine 200 binden fazla işçi katıldı. Genel grev, Bakü, Lodz, İvano-vo-Voznesensk işçilerini içine alıyordu. Grevci işçilerle Çar askerleri arasında çarpışmalar gün geçtikçe kızışıyordu. Çarpışmalar. Odesa'da, Varşova'da, Riga'da, Lodz'da ve daha birçok kentlerde aldı yürüdü.

Polonya'nın büyük sanayi merkezi Lodz kentindeki savaş, özellikle keskin bir nitelik gösterdi. Lodz işçileri, kentin caddelerinde sayısız barikatlar kurdular, üç gün (22-24 Haziran 1905) Çar askerleriyle sokak çarpışmaları yaptılar. Burada, bu silahlı hareket genel grevle kaynaştı. Lenin, bu çarpışmaları Rusya'da işçilerin ilk silahlı hareketi sayıyordu.

Yaz aylarında yapılan grevler arasında, özellikle İvano-vo-Voznesensk işçilerinin grevi çarpıcı bir biçimde gelişti. Bu grev 1905 yılı Mayıs sonundan Ağustos başlangıcına dek, hemen hemen iki buçuk ay sürdü. Birçoğu kadın olmak üzere 70 bine yakın işçi greve katıldı. Bu grevi, Bolşevik Kuzey Komitesi yönetiyordu. Kentin dışında Talka ırmağı kıyısında

hemen her gün binlerce işçi toplanıyordu. Bu toplantılarda işçiler gereksinimlerini ve isteklerini görüşüp konuşuyorlardı. İşçilerin toplantılarında Bolşevikler söz alıyorlardı. Grevi bastırmak için Çarlık hükümet makamları, orduya işçileri dağıtmasını, işçilerin üzerine ateş açılmasını emrettiler. Birçok işçi öldürüldü, yüzlerce işçi yaralandı. Kentte sıkıyönetim ilan edildi. Ama işçi tam bir kararlılıkla dayanıyor ve işbaşı yapmıyordu. İşçiler ve aileleri aç duruyorlar, ama teslim olmuyorlardı. Ancak son derece takatten düşmeleri, onları işbaşı yapmak zorunda bıraktı. Bu grev, işçileri çelikleştirdi; işçi sınıfının yiğitliğine, cesaretine, kararlılığına ve dayanışma yeteneğine örnek oldu. Bu grev, İvanovo-Voznesensk işçilerinin politik eğitimleri için gerçek bir okul oldu.

Bu grev sırasında İvanovo-Voznesensk işçileri bir Delegeler Kurulu oluşturdular; gerçekte, bu kurul, Rusya'da ilk işçi temsilcileri sovyetlerinden biriydi.

İşçilerin politik grevleri tüm ülkeyi ayağa kaldırdı. Kentlerden sonra, köylüler de ayaklanmaya başladılar. İlk baharda köylü ayaklanmaları baş gösterdi. Köylüler büyük kalabalıklar halinde, toprak ağalarına karşı harekete geçiyorlar, bunların çiftliklerinin, şeker ve rakı fabrikalarının altını üstüne getiriyorlar, köşklerini, saraylarını ateşe veriyorlardı. Birçok yerlerde köylüler, toprak ağalarının topraklarını zapt ediyorlar, yığın halinde ormanları baltadan geçiriyorlar, toprak ağalarının elindeki toprakların halka verilmesini istiyorlardı. Köylüler, toprak ağalarının yiyecek ve hububat ambarlarını zorla boşaltıyorlar, aç kalanlara dağıtıyorlardı. Toprak ağaları, korkudan kentlere kaçmak zorunda kalıyorlardı. Çarlık hükümeti, köylü ayaklanmalarını bastırmak için, onların üstüne asker ve Kazakları gönderiyordu. Askerler köylüleri kurşuna diziyor, "elebaşları"nı yakalıyor, meydan dayağı çekiyor, işkence ediyorlardı. Ama köylüler savaşlarını durdurmadılar.

Köylü hareketi Rusya'nın merkez kesiminde, Volga boyunca, Transkafkasya'da ve özellikle Gürcistan'da genişlemeye yüz tuttu.

Sosyal-Demokratlar köylerde daha etkin olmaya başladılar. Parti Merkez Komitesi, "Köylüler, Sözümüz Sizedir!"

başlığı altında köylülere bir çağrı yayınladı. Tver, Saratov, Poltava, Çernigov, İkaterinoslav, Tiflis illerinde ve daha birçok illerde Sosyal-Demokrat Komiteler köylülere seslenen çağrılar yayınladılar. Sosyal-Demokratlar, köylerde toplantılar yapıyorlar, köy birlikleri kuruyorlar, köylü komiteleri oluşturuyorlardı. 1905 yazında birçok yerlerde Sosyal-Demokratların örgütlendirdiği tarım işçileri grevlere gittiler.

Ama bunlar, köylü savaşımının ancak başlangıcıydı. Köylü hareketi henüz 85 ilçeyi, Çarlık Rusyası'nın Avrupa kesimindeki bütün ilçelerin ancak yedide birini içine alıyordu.

İşçi ve köylü hareketi ve Rus - Japon savaşında Rus ordularının uğradığı sayısız yenilgiler, ordu üzerinde etkisini gösterdi. Çarlığın bu kalesi sallanmaya başladı.

Haziran 1905'te, Karadeniz filosunda, *Potemkin* zırhlısında ayaklanma oldu. Zırhlı bu sırada, işçilerin genel grev halinde olduğu Odesa'ya yakın bir yerde demirlemişti. Ayaklanan denizciler, en çok nefret ettikleri subaylardan acılarını çıkarıp, zırhlıyı Odesa'ya getirdiler. *Potemkin* zırhlısı devrim cephesine geçti.

Lenin bu ayaklanmaya büyük önem verdi. Lenin, Bolşeviklerin bu ayaklanmayı yönetmelerini, işçilerin, köylülerin ve yerel garnizonların hareketlerine bağlamalarını zorunlu görüyordu.

Çar, *Potemkin* zırhlısına karşı savaş gemileri gönderdi; ama bu gemilerin tayfaları ayaklanan arkadaşlarına ateş etmek istemediler. *Potemkin* zırhlısının direğinde birkaç gün, devrimin kızıl bayrağı dalgalandı. Ne var ki, o sıralar, 1905 yılında, Bolşevik Partisi daha sonra 1917'de olduğu gibi, hareketi yöneten biricik parti değildi. *Potemkin* zırhlısında birçok Menşevik, Sosyalist-Devrimci ve Anarşist vardı. Bu yüzden, ayrı ayrı birkaç Sosyal-Demokrat ayaklanmaya katılmış olmakla birlikte, bu ayaklanmanın başında doğru ve yeterli derecede deneyimli bir önder yoktu. En kritik anlarda denizcilerin bir kısmı kararsızlığa düştü. Karadeniz filosunun öteki gemileri ayaklanan zırhlıya katılmadı. Kömürü ve yiyeceği tükenen devrimci zırhlı Romanya kıyılarına gidip Romen hükümet makamlarına teslim olmak zorunda kaldı.

Potemkin zırhlısında denizcilerin ayaklanması yenilgiyle

sonuçlandı. Sonradan Çarlık hükümetinin eline düşen denizciler, mahkemeye verildiler; bunların bir kısmı idam edildi, bir kısmı da ağır cezalara çarptırıldı. Ama bu ayaklanma son derece büyük önemde bir olaydı. *Potemkin* zırhlısındaki ayaklanma ordu ve donanmada ilk devrimci yığın hareketiydi, Çar askeri kuvvetlerinden büyük bir birliğin devrim safına geçtiği bir olaydı. Bu ayaklanma, ordunun ve donanmanın işçi sınıfıyla, halkla birleşmesi düşüncesini, bizzat işçi, köylü, özellikle asker ve denizci yığınlar için daha anlaşılır ve güvenilir bir duruma getirdi.

Geniş işçi yığınlarının politik grevlere ve gösterilere geçmesi, köylü hareketinin güçlenmesi, halkın polis ve askerlerle silahlı çarpışmaları ve ardından Karadeniz filosundaki ayaklanma, bütün bu olanlar, halkın silahlı ayaklanmaya geçmesi için koşulların olgunlaşmakta olduğunu gösteriyordu. Bu durum liberal burjuvaziye ciddi bir biçimde harekete geçmek zorunda bıraktı. Devrimden korkan, aynı zamanda Çarı da devrim umacısıyla korkutan liberal burjuvazi, devrime karşı Çarla uzlaşma çareleri arıyor ve halkı "yatıştırmak", devrim güçlerini parçalamak ve böylece "devrimin korkunç tehlikeleri"ni önlemek amacıyla "halk için" ufak tefek reformlar yapılmasını ileri sürüyordu. Liberal cephe içinde yer alan toprak ağaları "topraklarımızın birazını köylüye verelim, yoksa kelleimizi veririz" diyorlardı. Liberal burjuvazi, iktidarı Çarla paylaşmaya hazırlanıyordu. O günlerde, işçi sınıfının taktiğiyle liberal burjuvazinin taktiği üzerinde dururken Lenin, "proletarya savaşıyor, burjuvazi sinsice iktidar mevkiine sokuluyor" diye yazıyordu.

Çarlık hükümeti işçileri ve köylüleri hunharca ezmeye devam ediyordu. Ama gene de, sırf baskı ve zor yöntemi kullanarak devrimle başa çıkamayacağını biliyordu. Bu yüzden baskı ve şiddetle birlikte politik bir manevraya başvurdu. Bir yandan kendi provokatörlerinin yardımıyla Rusya'daki çeşitli milliyetten halkları birbirine karşı kışkırtıyor, Yahudi katliamları düzenliyor, Ermenilerle Tatarları birbirine kırdırıyordu. Öte yandan bir de, *Zemski Sobor*[*] ya da

[*] *Zemsky Sobor*: Rusya'da XVI. ve XVII. yüzyıllarda hükümete danışmanlık eden sosyal zümre temsilcileri meclisi —rusça yay.

Devlet Duması biçiminde bir "temsilciler meclisi" toplamayı vadetti; bakanlardan Buligin'i, yasa çıkarma hakkı verilmemek koşuluyla böyle bir meclisin planını hazırlamakla görevlendirdi. Bütün bunlar, devrim güçlerini parçalamak, halkın ılımlı tabakalarını devrimden yalıtma içindi.

Bolşevikler, Buligin Duma'sını boşa çıkarmak için, halk temsilciliğinin bu karikatür planını boykot ettiler.

Menşevikler, tam tersine, Duma'nın toplanmasını boşa çıkarmamayı ve Duma'ya katılmayı zorunlu gördüler.

3. BOLŞEVİKLERLE MENŞEVİKLER ARASINDA TAKTİK ANLAŞMAZLIKLAR. PARTİNİN ÜÇÜNCÜ KONGRESİ. LENİN'İN "DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ" ADLI YAPITI: MARKSİST PARTİNİN TAKTİK ESASLARI.

Devrim toplumun bütün sınıflarını harekete getirdi. Ülkenin politik yaşamında devrimin ortaya koyduğu değişiklik, bu sınıfları eski, yerleşmiş oldukları cephelerinden kırmırdattı, yeni durum ve koşullara göre yeni mevziler almak zorunda bıraktı. Her sınıf, her parti kendi taktiğini, kendi hareket çizgisini, öteki sınıflara karşı, hükümete karşı alacağı tavrı belirlemeye çalışıyordu. Çarlık hükümeti bile, "temsilciler meclisini" —Buligin Duma'sını— toplama vaadiyle kendisi için yeni, alışmamış olduğu bir taktik plan hazırlamak zorunda kaldı.

Sosyal Demokrat Parti'nin de kendisi için taktikler saptaması gerekiyordu. Gitgide yükselen devrim hareketi bunu emrediyordu. Silahlı ayaklanmayı hazırlamak, Çarlık hükümetini devirmek, geçici bir devrimci hükümet kurmak, Sosyal Demokrat Parti olarak bu hükümete katılmak, köylüler için ve liberal burjuvaziye karşı takınılacak tutum vb. gibi proletaryanın önünde yükselen ve gecikmeye dayanması olmayan pratik sorunlar bunu zorluyordu. Sosyal Demokratların kendileri için tutarlı ve dikkatle düşünülmüş marksist taktikler saptamaları gerekiyordu.

Ama, Menşeviklerin oportünizmi ve partiyi parçalamak için çaba göstermeleri yüzünden, Rusya Sosyal Demokrat İş-

çi Partisi bu sırada iki gruba bölünmüş bulunuyordu. Gerçi bu bölünme henüz tamamlanmış sayılmazdı. Ve, bu iki grup henüz *resmen* iki ayrı parti değildi. Ama *gerçekte*, bunların her ikisi de ayrı merkezleri ve ayrı yayın organları olan iki ayrı partiyi çok andırıyordu.

Menşeviklerin, *örgütsel* sorunlarda, partinin çoğunluğuyla aralarında olan o eski anlaşmazlıklarına bir yenisini, *taktik* sorunlardaki anlaşmazlığı da eklemeleri, ayrılığın daha da derinleşmesine yol açtı.

Ortada dayanışık bir partinin olmaması, tutarlı parti taktiklerinin de olmamasının bir nedeniydi.

Üçüncü Parti Kongresi'nin bir an önce toplanması, kongrede tutarlı taktiklerin saptanması ve partideki azınlığın kongre kararlarını içtenlikle yaşama geçirmeye, kongredeki çoğunluğun kararlarına uymaya zorunlu tutulması, çıkar bir yol olabilirdi. Bolşevikler, Menşeviklere işte özellikle bu yolu öneriyorlardı. Ama Menşevikler Üçüncü Kongre'nin adını bile iştirmek istemiyorlardı. Partinin onayından geçmiş ve bütün parti üyeleri için uymak zorunluluğu olan taktiklerden partiyi yoksun bırakmayı sürdürmenin bir suç olacağını düşünen Bolşevikler, Üçüncü Parti Kongresi'ni toplama girişimini üzerlerine aldılar.

Kongreye, Bolşevik ve Menşevik, bütün parti örgütleri çağrıldı. Ama Menşevikler, Üçüncü Kongre'ye katılma önerisini reddettiler ve kendileri ayrı bir kongre toplamayı kararlaştırdılar. Delegelerinin sayısı az olduğu için onlar toplayacakları kongreye konferans adını verdiler; gerçekte bu, bir Menşevik kongresiydi, kararları bütün Menşevikler için uymak zorunluluğu olan bir parti kongresiydi.

1905 yılı Nisanında, Londra'da Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Üçüncü Kongresi toplandı. Kongreye 20 Bolşevik komitesinden 24 delege geldi. Partinin bütün büyük örgütleri kongrede temsil edildiler. Kongre, Menşevikleri "partiden kopmuş bir kesim" olarak tanımladı ve gündemindeki parti taktiklerinin hazırlanmasıyla ilgili sorunları görüşmeye başladı.

Kongre ile aynı zamanda Cenevre'de Menşeviklerin konferansı toplandı.

Lenin, bu durumu "İki kongre—iki parti demektir" sözleriyle saptadı.

Kongre de, konferans da aslında aynı taktik sorunları görüşme konusu yaptılar; ama, bu sorunlarla ilgili olarak alınan kararların niteliği birbirine taban tabana aykırıydı. Kongrede ve konferansta kabul edilen kararlardan herbiri, Üçüncü Parti Kongresi'yle Menşeviklerin konferansı arasındaki, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki taktik anlaşmazlıkları tüm derinliğiyle açığa vurdular.

Bu anlaşmazlıkların başlıca noktaları şunlardı:

Üçüncü Parti Kongresi'nin taktik çizgisi. İlerlemekte olan devrimin burjuva-demokratik niteliğine ve bu devrimin, içinde yaşanılan şu anda kapitalizmin çerçevesi içinde olanaklı olanın ötesine geçemeyeceği gerçeğine karşın, kongre, devrimin tam zaferinden en başta proletaryanın çıkarları olduğu, çünkü bu devrimin zafere ulaşmasının proletaryaya, kendisini örgütlemeye, politik bakımdan yükselmeye, emekçi halk yığınlarına öncülük etmede deneyimce zenginleşmeye ve burjuva devrimden sosyalist devrime geçmeye olanak vereceği düşüncesindeydi.

Proletaryanın, burjuva-demokratik devrimin tam zafere ulaşmasını hedef alan taktikleri yalnız köylülüğün desteğini alabilirdi; çünkü devrim tam zafer sağlayamazsa, köylü toprak ağalarının üstesinden gelemez, topraklarını ele geçiremezdi. Bu yüzden köylülük, proletaryanın doğal bir bağlaştığıydı.

Bu devrimin tam zaferinden liberal burjuvazinin çıkarı yoktu, çünkü bu burjuvazinin kendisini en çok korkutan işçi ve köylülere karşı Çarlık rejimine bir kamçı olarak gereksinimi vardı, ve, kendi haklarını biraz kısmak pahasına da olsa, Çarlık rejimini korumak için çaba gösterecekti. Bu nedenle liberal burjuvazi, anayasalı bir monarşi temeli üzerinde Çarla anlaşma yoluyla işi bitirmeye çalışacaktı.

Ne zaman ki, proletarya, devrimin başına geçer, devrimin öncüsü olarak köylülükle bağlaşma kurar; liberal burjuvazi yalıtılır; Çarlığa karşı halk ayaklanmasını örgütlendirme işine Sosyal Demokratlar etkin bir biçimde katılır; ve za-

fere ulaşan ayaklanma sonunda karşı-devrimci hareketin kökünü kazıyacak ve tüm halkı temsil eden temsilciler meclisini toplayacak yetenekte devrimci bir geçici hükümet kurulur; ve, devrimi sonuna dek vardırmak için Sosyal Demokrat Parti, uygun koşullarda devrimci geçici hükümete katılmaktan çekinmez; işte ancak bu koşullarla devrim zafer sağlayabilirdi.

Menşevik Konferansı'nın taktik çizgisi. Devrim, mademki burjuva devrimdi, o halde devrimin öncüsü ancak liberal burjuvazi olabilirdi. Proletarya, köylülükle değil, liberal burjuvaziyle bağlaşma kuralıydı. Önemli olan, liberal burjuvaziye devrimcilikle ürkütmemek ve devrime sırt çevirmesi için ona bahane vermemektir. Çünkü liberal burjuvazi devrime sırt çevirirse, devrim zayıf düşerdi.

Ayaklanma belki zafer sağlayabilirdi; ama ayaklanmanın zaferinden sonra liberal burjuvaziye ürkütmemek için Sosyal Demokrat Parti yana çekilmeliydi. Ayaklanmanın sonunda belki devrimci bir hükümet kurulurdu; ama niteliği bakımından bu hükümet, sosyalist bir hükümet olmayacağına göre ve özellikle, Sosyal Demokrat Parti, kendi devrimciliğiyle liberal burjuvaziye ürkütebileceği için, bu yüzden de devrimi suya düşürebileceği için bu hükümete kesinlikle girmemeliydi.

İşçi sınıfının dışardan baskı altında tutulabileceği *Yüksək Zəntsvo* meclisi ya da Devlet Duması gibi herhangi bir temsilciler meclisinin toplanması, sonradan bunun temsilciler meclisine dönüştürülmesi ya da temsilciler meclisini toplamaya doğru itilmesi, devrimin perspektifleri bakımından daha iyi olurdu.

Proletaryanın kendine özgü çıkarları, sırf işçi çıkarları vardı, o doğrudan ve özellikle bu çıkarları gözetmeli, genel politik nitelikte bir devrim olan ve bu yüzden de yalnız proletaryayı değil, bütün sınıfları ilgilendiren burjuva devrimin başına geçmeye çalışmamalıydı.

İşte, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin iki grubunun birbirinden farklı iki taktiği, kısaca böyleydi.

Demokratik devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği adlı tarihsel yapıtında Lenin, Menşevik taktiklerinin klasik

bir eleştirisini yaptı, Bolşevik taktiklerini dehanın parlaklığıyla kökleştirdi.

Bu yapıt, 1905 yılı Temmuzunda, Üçüncü Parti Kongresi'nden iki ay sonra çıktı. Başlığına bakarak, insan belki, Lenin'in bu yapıtında sırf burjuva-demokratik devrim aşamasına ilişkin taktik sorunlara değindiğini ve yalnız Rus Menşeviklerini söz konusu ettiğini sanabilir. Gerçekte Lenin, Menşeviklerin taktiklerini eleştirirken, aynı zamanda uluslararası oportünizmin yürüttüğü taktiklerin de içyüzünü açığa çıkardı; marksistlerin burjuva devrim aşamasındaki taktiklerinin esasını kurarken ve burjuva devrimle sosyalist devrim arasındaki ayrımı gösterirken, aynı zamanda, burjuva devrimden sosyalist devrime geçiş dönemindeki marksist taktiklerin esaslarını da kurdu.

Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği adlı yapıtında Lenin'in geliştirdiği esas taktik ilkeler şunlardır:

1) Lenin'in yapıtında baştan sona dek izlenen esas taktik ilke, proletaryanın Rusya'da burjuva-demokratik devrimin *öncüsü* ve burjuva-demokratik devrimin *yöneticisi* olabileceği ve olması gerektiğidir.

Lenin, bu devrimin burjuva niteliğini kabul ediyordu; çünkü kendisinin de gösterdiği gibi, bu devrim "sırf demokratik bir devrimin sınırlarını *doğrudan* geçme yeteneğinden yoksundu". Ama Lenin, bu devrimi, yukardan gelme bir devrim değil, halkın tümünü, tüm işçi sınıfını ve tüm köylülüğü harekete getiren bir halk devrimi sayıyordu. Bu yüzden Lenin, burjuva devrimin proletarya için önemini küçümsemeye, bu devrimde proletaryanın rolünü aşağılamaya ve proletaryayı bu devrimden uzak tutmaya yeltenen Menşeviklerin girişimlerini, proletaryanın çıkarlarına ihanet sayıyordu.

Lenin şöyle diyordu:

"Marksizm, proletaryaya burjuva devrimde yana çekilmeyi, bu devrime karşı kayıtsız kalmayı, bu devrimde yönetici rolü burjuvaziye bırakmayı değil, tam tersine, enerjik bir biçimde devrime katılmayı, sonuna dek vardırılacak proleter demokrasisi için, devrimi sonuna dek vardırmak için kararlı bir biçimde savaşım yürütmeyi

öğretir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. VIII., s. 58).

Lenin, şöyle sürdürüyordu:

"Unutmayalım ki, sosyalizmi yakınlaştırmak için, şimdiki durumda tam bir politik özgürlükten, demokratik cumhuriyetten başka bir araç yoktur, olamaz da" (*aynı cilt*, s. 104).

Lenin, devrimin olası iki sonucunu önceden gördü:

a) İş, ya Çarlığa karşı kesin zaferle, Çarlığın devrilmesiyle ve demokratik cumhuriyetin kurulmasıyla bitecektir; b) ya da, güçler yetmezse, halkın zararına, Çarın burjuvaziyle uzlaşması biçiminde herhangi bir sefil anayasayla, daha doğrusu bir anayasa karikatürüyle sonuçlanacaktır.

Proletaryanın çıkarı, devrimin olumlu yönde sonuçlanmasına, yani devrimin Çarlığa karşı kesin zaferine bağlıdır. Ama böyle bir sonuç ancak, proletaryanın devrimin öncüsü, yöneticisi olabilmesi halinde olanaklıdır.

Lenin şöyle yazıyordu:

"Devrimin geleceği, işçi sınıfının, burjuvazinin bir yamağı, yani otokrasi üzerine yapacağı saldırı ve baskı yönünden güçlü, ama politik yönden yetersiz bir yamağı rolünü mü, yoksa halk devriminin öncüsü rolünü mü oynayacağına bağlıdır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı c. VIII., s. 32).

Lenin, burjuvazinin yamağı olma sonucundan kurtulmak ve burjuva-demokratik devrimin öncüsü olmak için proletaryanın elinde her türlü *olanakların* bulunduğu görüşündeydi. Lenin'e göre, bu olanaklar şunlardı:

Birincisi: "Durumu bakımından en ileri ve sonuna dek devrimci biricik sınıf olan proletarya, bu durumu gereği, Rusya'da genel demokratik devrimci harekette öncü rol oynayacaktır" (*aynı cilt*, s. 75).

İkincisi: Proletaryanın burjuvazinkinden ayrı, kendi bağımsız politik partisi vardır; bu parti, proletaryaya "başlıbaşına ve tek bir bağımsız politik güç" halinde birleşme olanağını sağlamaktadır (*aynı cilt*, s. 75).

Üçüncüsü: "*Belirli anlamda* burjuva devrimin proletarya

için *yararı* burjuvaziye olduğundan *daha fazla*" olması yüzünden, proletarya, devrimin kesin zaferiyle burjuvaziden daha fazla ilgilidir (*aynı cilt*, s. 57).

Lenin diyordu ki:

"Proletaryaya karşı geçmişin bazı kalıntılarına, örneğin monarşiye, sürekli orduya vb. dayanmak burjuvazinin yararınadır. Burjuva devrimin, geçmişin kalıntılarını tümünden ortadan kaldırmaması, bunların bazılarını yerinde bırakması, yani işini tümüyle sona erdirici olmaması, hedefinin sonuna dek gitmemesi, tutarlı ve amansız davranmaması burjuvazinin yararınadır. ... Burjuva demokrasisi yönünde zorunlu olan değişikliklerin, devrim yoluyla değil, yavaş yavaş, azar azar, sakına sakına, yumuşakça yapılması, yani reform yoluyla yapılması burjuvazinin daha da yararınadır. ... Öyle ki, bu değişiklikler halkın, yani köylülerin ve özellikle işçilerin bağımsız devrimci eylemini, girişkenliğini ve enerjisini olabildiğince az geliştirsün vb., yoksa, Fransızların dediği gibi 'tüfeği bir omuzdan ötekine geçirmek' yani, burjuva devrimin vereceği silahları, burjuva devrimin sağlayacağı özgürlüğü, toprak köleliğinden temizlenen temel üzerinde yükselecek demokratik kurumları burjuvaziye karşı çevirmek işçiler için o derece kolay olur. Bunun tam tersine, burjuva demokrasisi yönünde zorunlu olan değişikliklerin reform yoluyla değil, özellikle devrim yoluyla yapılması işçi sınıfının daha yararınadır. Çünkü reform yolu, işi sürüncemede bırakma, oyalama, ulusal organizmanın çürüyüp kokmuş parçalarının açık bir biçimde yavaş yavaş çözülmesi yoludur. Bu uzuvların kokuşmasından en başta ve herkesten çok proletarya ve köylülük işkence ve acı çekmektedir. Devrimci yol, en hızlı ve proletarya için en az acılı olan bir ameliyat yoludur, çürümekte olan kısımların doğrudan kesilip atılması yoludur, monarşiye ve buna bağlı olan iğrenç, çirkin, çürümüşlük ve çürük kokusuyla ortalığı zehirleyen kurumlara karşı en az boyun eğme ve sakıngan davranma yoludur" (*aynı cilt*, s. 57-58).

Lenin, şöyle sürdürüyordu:

"Bunun içindir ki, proletarya, burjuvazinin ürküp ürk-meyeceğini göz önüne almak gibi kendisine yaraşmayan budalaca düşünceleri ve öğütleri nefretle reddederek, cumhuriyet uğrunda savaşımanın ön saflarında savaşı-maktadır" (*aynı cilt*, s. 94).

Devrimin proletarya tarafından yönetilmesi *olanakları-nın gerçekleşmesi* için, proletaryanın *gerçekte* burjuva devri-min öncüsü, yöneticisi haline gelmesi için, Lenin'e göre en azından şu iki koşulun bulunması zorunluydu:

Birincisi, proletaryanın, Çarlığa karşı kesin zaferinde çı-karı olan ve öncülüğünü kabul etme eğiliminde olan bir bağ-laşık gereksiniminin bulunması. Bu, öncülük düşüncesinin kendisinin de zorunluluğudur. Çünkü yönetilecekler olma-yınca, yönetici, yönetici olmaktan; öncülük edilecekler ol-mayınca, öncü, öncü olmaktan çıkar. Lenin, böyle bir bağ-laşık olarak köylülüğü sayıyordu.

İkincisi, devrimin yönetimini ele alma uğrunda proletar-ya ile dövüşen ve devrimin biricik öncüsü olmak isteyen sı-nıf öncülük alanından atılmalı ve yalıtılmalıdır. Bu, devri-min iki öncüsü olması olasılığına olanak tanımayan öncülük düşüncesinin kendisinin de zorunluluğudur. Lenin, böyle bir sınıf olarak, liberal burjuvaziye sayıyordu.

Lenin, şöyle yazıyordu:

"Demokrasi uğrunda sonuna dek savaşacak sınıf ancak proletarya olabilir. Proletaryanın demokrasi uğrunda muzaffer duruma gelebilmesi ancak, devrimci savaşıma-na köylü yığınların katılmasıyla olanaklıdır (Lenin, *Top-lu Yapılar*, rusça baskı, c. VIII., s. 65).

Ve, şöyle sürdürüyordu:

"Köylülük küçük-burjuva öğelerle birlikte yarı-proleter yığınları da içine almaktadır. Bu da köylülüğün kararsızlığının bir nedenidir; ve, proletaryayı tam anlamıyla bir sınıf partisinde sıkı sıkıya birleşmeye zorlar. Ama, köylülüğün kararsızlığı, burjuvazinin kararsızlığından temelden farklıdır; çünkü köylülüğün çıkarı şu anda, özel mülkiyetin kayıtsız şartsız sürdürülmesinden çok, bu mülkiyetin başlıca biçimlerinden biri olan toprak ağalarının topraklarını ele geçirmesini gerektirmektedir.

Köylülük, bunu istemekle, sosyalist olmaksızın, ya da küçük-burjuva ögesi olmaktan çıkmaksızın, demokratik devrimin candan ve köktenci bir yandaşı olmak durumundadır. Köylülüğe ışık tutan devrim olaylarının akışı, burjuvazinin ihaneti ve proletaryanın yenilgisiyle, erken bir kesintiye uğramazsa, kaçınılmaz olarak köylü proletaryanın bağlaştığı olacaktır. Bütün bu koşullar içinde, kaçınılmaz olarak, köylülük, devrimin ve cumhuriyetin dayanağı olacaktır. Çünkü, toprak reformu alanında *her şeyi*, köylünün istediği, köylünün düşünü gördüğü ve köylünün gerçekten gereksindiği *her şeyi*, köylüye ancak tam bir zaferle sonuçlanan devrim verebilir" (*aynı cilt*, s. 94-95).

Bolşeviklerin yürüttüğü bu taktiklerin "burjuva sınıflarını devrimden ürkütüp yüz çevirmek zorunda bırakacağını, bu yüzden de devrimin menzilini daraltacağını" ileri süren Menşeviklerin itirazlarını inceleyen Lenin, bu itirazları "devrime ihanet taktiği", "proletaryayı burjuva sınıflarının zavallı bir yardakçısı durumuna getirme taktiği" olarak niteliyor ve şöyle yazıyordu:

"Zafere giden Rus devriminde köylülüğün rolünü gerçekten anlayan kişi, burjuvazi yüz çevirirse devrimin menzilinin daralacağını aklından bile geçirmez. Çünkü gerçekte, burjuvazi yüz çevirdiği ve köylü yığınları etkin devrimciler olarak proletarya ile omuz omuza öne atıldığı zamandır ki, Rus devrimi gerçek menziline girer ve burjuva-demokratik devrim döneminde olanaklı en güçlü devrimci atılımına kavuşur. Bizim demokratik devrimimiz, sonuna dek vardırılması için, burjuvazinin kaçınılmaz olan yarı yolda kalıcılığını felce uğratma yeteneğindeki güçlere, yani, özellikle 'burjuvaziyi devrimden ürkütüp yana çekilmek zorunda bırakabilecek' güçlere dayanmalıdır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. VIII., s. 95-96).

Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği adlı yapıtında Lenin'in geliştirdiği temel taktik ilkeler, burjuva devrimin öncüsü olarak proletaryaya ilişkin, burjuva

devrimde proletaryanın hegemonyasına (yönetici rolüne) ilişkin temel taktik ilkeler işte böyledir.

Bu, marksist partinin burjuva-demokratik devrimdeki taktik sorunları konusunda yeni ve marksizmin silah deposunda o zamana dek bulunan taktik tezlerinden temelden farklı bir tezdir. O zamana dek, örneğin Batı'da, burjuva devrimlerde öncülük rolü burjuvazideydi, proletarya ister istemez burjuvazinin yardımcısı rolünü oynardı, köylülük de burjuvazinin yedek gücü görevini görürdü. Marksistler böyle bir bileşimi, proletaryanın elden geldiğince kendisinin en acil sınıf isteklerini savunması ve kendi politik partisine sahip olması koşuluyla, aşağı yukarı kaçınılmaz bir şey sayarlardı. Lenin'e göre, yeni tarihsel koşullarda, artık durum değişmiştir; proletarya burjuva devrimin öncü gücüdür, burjuvazi devrimin yönetiminden uzaklaştırılmış ve köylülük proletaryanın yedek gücü durumuna gelmiştir.

Plehanov'un "da" proletaryanın hegemonyasından "yana olduğu" savı yanlış bir anlayışa dayanır. Plehanov, proletarya hegemonyası düşüncesine kur yapıyordu, üstelik bunu sözde kabul etmekten çekinmiyordu da. Bu doğru. Ama gerçekte Plehanov, bu düşüncenin özüne karşı çıkıyordu. Proletaryanın hegemonyası demek, köylülükle *bağlaşma kurma*, liberal burjuvaziyi *yalıtma* politikası yürüten proletaryanın burjuva devrimde öncü ve yönetici rolü demektir. Oysa Plehanov, bildiğimiz gibi liberal burjuvazinin yalıtılması politikasının *karşısındaydı*, liberal burjuvaziyle *anlaşma* politikası yürütülmesinden yanaydı. Proletaryanın köylülükle *bağlaşma kurmasının karşısındaydı*. Gerçekte Plehanov'un taktik tezi, proletaryanın hegemonyasını reddeden menşevik bir tezdir.

2) Lenin, Çarlığı devirmek ve demokratik cumhuriyet kurmak için en önemli araç olarak, halkın zafere giden silahlı ayaklanmasını kabul ediyordu. Menşeviklerin tersine, Lenin, "genel demokratik devrimci hareketin *artık* silahlı ayaklanmayı *zorunlulaştırdığı*" ve "partinin en önemli, başlıca ve *zorunlu* görevlerinden biri olarak proletaryayı ayaklanmaya hazırlama işinin" artık "gündeme girmiş oduğu" ve "proletaryayı silahlandırma ve ayaklanmayı doğrudan yönetme olanağını

sağlamak için *en enerjik* önlemleri almak" gerektiği düşünce-siydi. (Lenin *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. VIII., s. 75).

Lenin, yığınları ayaklandırma ve ayaklanmayı tüm bir halk hareketi yapma konusunda, yığınların devrimci giriş-kenliğine yol verecek, yığınları ayaklanma için örgütleyebi-lecek ve Çarlık iktidar mekanizmasını felce uğratabilecek sloganlara, çağrılara başvurulmasını zorunlu görüyordu. Le-nin, bu sloganların *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokra-sinin İki Taktiği* adlı yapıtında savunduğu Üçüncü Parti Kongresi'nin taktik kararlarından çıkarılmasını düşünüyordu.

Lenin'e göre bu sloganlar şunlardı:

a) "Ayaklanmanın başlangıcında ve gidişinde büyük önemi olan politik yığın grevleri" yapmak (*aynı cilt*, s. 75).

b) "8 saatlik işgününün ve işçi sınıfının öteki acil istek-lerinin devrim yoluyla hemen gerçekleştirilmesi" işini örgüt-lendirmek (*aynı cilt*, s. 47).

c) Toprak ağalarının topraklarına el koyma işine varın-caya dek "bütün demokratik dönüşümleri" devrim yoluyla "gerçekleştirmek için devrimci köylü komitelerini hemen kurmak" (*aynı cilt*, s. 88).

d) İşçileri silahlandırmak.

Burada özellikle şu iki nokta önemlidir:

Birincisi, kentte 8 saatlik işgününün, köyde demokratik dönüşümlerin *devrim yoluyla* gerçekleştirilmesi; yani hükü-mete, yasalara aldırmadan, devlete ve yasa düzenine aldır-madan, yürürlükteki yasaları parçalayarak, yasa dışı eylemle bir olup bitti biçiminde yeni bir düzen kuracak yaklaşımla gerçekleştirilmesi. Bunun uygulanması, Çarlık iktidarının yönetim mekanizmasını felce uğratan, yığınların etkinliğine ve yaratıcı girişkenliklerine yol veren yeni bir taktik yön-temdi. Bu taktik, kentlerde devrimci grev komitelerini, köy-lerde de devrimci köylü komitelerini doğurdu; sonradan, bu grev komitelerinden İşçi Temsilcileri Sovyetleri, köylü ko-mitelerinden de Köylü Temsilcileri Sovyetleri oluşular.

İkincisi, devrimin gidişi içinde yığınları devrimci biçim-de seferber etmede birinci derecede rol oynamış olan *politik yığın grevleri*'nin *genel politik grevler*'in yapılması. Bu, pro-letaryanın elinde, o zamana dek marksist partilerin faaliyet-

lerinde bilinmeyen ve sonradan kazanılan yeni ve çok önemli bir silahtı. Lenin, halk ayaklanmasının zaferle sonuçlanmasından hemen sonra, Çarlık hükümetinin yerine, devrimci geçici bir hükümetin getirilmesi gerektiği düşüncesindeydi. Devrimci geçici hükümetin görevleri, devrimin elde ettiği başarıları perçinlemek, karşı-devrimcilerin direnişini kırmak ve Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin asgari programını gerçekleştirmekti. Lenin, bu görevler başarılmadan Çarlığa karşı kesin zaferin olanaksız olacağı düşüncesindeydi. Bu görevleri gerçekleştirmek ve Çarlığa karşı kesin zafer sağlamak için de, devrimci geçici hükümet, bildiğimiz herhangi bir hükümet değil, üstünlük kazanan sınıfların, işçilerin ve köylülerin bir diktatörlük hükümeti olmalıydı; proletaryanın ve köylülüğün devrimci diktatörlüğü olmalıydı. Marx'ın, "devrimden sonra her geçici devlet kuruluşunun diktatörlüğe, özellikle enerjik bir diktatörlüğe gereksinimi olduğu" ünlü tezini anımsatarak Lenin, devrimci geçici hükümetin, Çarlığa karşı kesin zafer sağlamak istiyorsa, proletaryanın ve köylülüğün diktatörlüğünden başka bir şey olmayacağı sonucuna vardı.

Lenin şöyle yazıyordu:

"Devrimin Çarlığa karşı kesin zaferi demek, *proletaryanın ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü* demektir. ... Ve, bu yolda bir zafer, özellikle bir diktatörlük olacaktır; çünkü böyle bir zafer yasal yoldan, 'barışçı yoldan' kurulmuş şu ya da bu kurumlara değil, ister istemez silah gücüne, silaha sarılan yığınların ayaklanmasına dayanacaktır. Bu, ancak bir diktatörlük olabilir; çünkü proletarya ve köylülük için, kaçınılmaz olarak hemen yapılması gerekli değişikliklerin gerçekleştirilmesi, toprak ağalarını, büyük-burjuvaziye ve Çarlığı var güçleriyle direnmeye yöneltecektir. Diktatörlük olmadan bu direnişi kırmak, karşı-devrimci başkaldırımları ezmek olanaksızdır. Ama bu, elbette ki, sosyalist diktatörlük değil, bir demokratik diktatörlük olacaktır. Bu diktatörlük (devrimci gelişmede bir dizi aşamalar geçirmeden) kapitalizmin esaslarına dokunmayacaktır. Bu diktatörlük, olsa olsa, toprak mülkiyetinin köylünün çıkarına olarak baştanbaşa

yeniden dağıtılmasını, bir cumhuriyetin kurulması da içinde, tam ve sona erdirici bir demokrasiyi, yalnız köy yaşamından değil, fabrika yaşamından da Asya köleliğinin bütün ezici yönlerinin kökünden sökülüp atılmasını, işçilerin durumlarında ciddi bir iyileşmeye, yaşama düzeylerini yükseltmeye doğru adımların atılmasını ve sonuncu olarak —sıra bakımından sonuncu, ama önem bakımından sonuncu olmayan— devrim yangınının Avrupa'ya yayılmasını gerçekleştirebilir. Böyle bir zafer, henüz burjuva devrimimizi sosyalist devrime asla dönüştüremez; demokratik devrim, burjuva sosyal-ekonomik ilişkilerin çerçevesini doğrudan aşamaz; ama gene de böyle bir zaferin gerek Rusya'nın, gerek tüm dünyanın ilerdeki gelişmesi için önemi ölçülemez derecede büyüktür. Rusya'da başlamış olan devrimin bu kesin zaferi kadar hiçbir şey, uluslararası proletaryanın devrimci enerjisini artırmaz, uluslararası proletaryanın tam zaferine giden yolu hiçbir şey bu kadar kısaltamaz" (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. VIII., s. 62-63).

Sosyal Demokrat Parti'nin devrimci geçici hükümet konusundaki tutumu üzerinde, Sosyal Demokrat Parti'nin bu hükümete katılıp katılmaması konusu üzerinde dururken, Lenin, Üçüncü Parti Kongresi'nin bu konudaki kararını tümüyle savunuyordu. Kararda şöyle deniliyordu:

"Bütün karşı-devrimci yeltenmelere karşı amansız bir savaşım yürütmek ve işçi sınıfının sınıf çıkarlarını korumak amacıyla, güçler arasındaki oranlar ve önceden tamı tamına kestirilemeyen öteki etkenler göz önüne alınmak koşuluyla, partimizin temsilcileri devrimci geçici hükümete katılabilirler. Bu hükümete katılmak için, partinin kendi temsilcileri üzerinde sıkı bir denetim uygulaması ve tam sosyalist bir devrim için savaşım veren ve bundan dolayı da bütün burjuva partilerinin uzlaşmaz bir düşmanı olan Sosyal Demokrat Parti'nin tam bağımsızlığını koruması, yerine getirilmesi zorunlu bir koşuldur. Sosyal Demokrat Parti, devrimci geçici hükümete girsin ya da girmesin, devrimin kazançlarını savunmak, kökleştirmek ve genişletmek amacıyla, yönetimindeki

silahlı proletaryanın sürekli olarak geçici hükümet üzerinde baskı yapması düşüncesini işçi sınıfının geniş yığınları arasında yayması gerekir" (aynı cilt, s. 37).

Geçici hükümetin eninde sonunda bir burjuva hükümeti olacağı ve, Fransız burjuva hükümetine katılmış olan Mille-rand'ın işlediği hata işlenmemek isteniyorsa, Sosyal Demokrat Parti'nin böyle bir hükümte girmesine meydan verilmemesi gerektiği yolunda Menşeviklerin ileri sürdükleri itirazları ele alan Lenin, Menşeviklerin bu işte *farklı* iki şeyi birbirine karıştırdıklarını ve soruna inarksistçe yanaşmakta tümünden yetersiz olduklarını gösterdi. Sözü edilen olay, Fransa'da devrimci bir durumun *bulunmadığı* bir sırada, sosyalistlerin Fransız *gerici* burjuva hükümetine girmeleriyle ilgilidir; bu durum sosyalistleri böyle bir hükümete girmekten uzak durmak zorunda bırakıyordu. Rusya'da sorun, devrimin *kızıdığı* bir dönemde, *devrimin zaferi* uğrunda savaşım yürüten *devrimci* bir burjuva hükümetine sosyalistlerin girmesi sorunudur. Durum odur ki, karşı-devrimcileri yalnız "aşağıdan", dışardan değil, "yukardan", hükümet içinden de tepelemek için, Sosyal Demokrat Parti'nin böyle bir hükümete girmesini *gerektirmektedir* ve uygun koşullarda bunu bir *zorunluluk* durumuna sokmaktadır.

3) Lenin, burjuva devrimin zaferi ve demokratik cumhuriyetin kurulması uğrunda savaşım verirken, asla demokratik aşamada saplanıp kalmak ve devrimci hareketin menzilini burjuva-demokratik görevlerin yerine getirilmesi işine dayandırmak niyetinde değildi. Tam tersine, Lenin, demokratik görevler yerine getirildikten sonra, bunun hemen ardından proletaryanın ve sömürülen öteki yığınların *sosyalist* devrim uğrunda savaşıma geçmeleri gerektiğini düşünüyordu. Lenin bunu biliyordu ve burjuva-demokratik devrimin sosyalist devrime yükselip *geçmesi* için gerekli bütün önlemlerin alınmasını Sosyal Demokrat Parti'ye düşen bir görev sayıyordu. Lenin'e göre, proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü, Çarlığa karşı zaferi kesinleştirmek ve bununla devrimi *sona erdirmek* için değil, devrim durumunu olabildiğince *uzatmak*, karşı-devrimin kalıntılarını tümünden yoketmek, devrim yangınının Avrupa'yı sarmasını sağlamak ve bu za-

man içinde proletaryaya politik bakımdan bilinçlenme ve büyük bir orduda örgütlenme olanağını sağlayarak sosyalist devrime doğrudan geçmeye başlamak için gerekliydi.

Burjuva devrimin menzilinden ve marksist partinin bu menzile ne gibi bir nitelik vermesi gerektiğinden söz ederken Lenin, şunları yazıyordu:

"Proletarya, istibdadın direnişini zora başvurarak ezmek ve burjuvazinin kaypaklığını felce uğratmak için, köylü yığınlarını kendi safına çekerek demokratik devrimi sonuna vardırmalıdır. Ve, burjuvazinin direnişini zora başvurarak ezmek, köylülüğün ve küçük-burjuvazinin kaypaklığını felce uğratmak için, proletarya, halkın yarı-proleter ögesini oluşturan yığınları kendi safına çekerek sosyalist devrimi yapmalıdır. Devrimin hedefine ilişkin bütün yargılarında ve kabul etmiş oldukları bütün karar örneklerinde yeni *Iskra*'cıların (Menşeviklerin –*Hazırlayanın notu*) sürekli olarak dar bir biçimde sundukları proletaryanın görevleri işte böyledir" (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça, baskı, c. VIII., s. 96).

Ve, şöyle sürdürüyordu:

"Bütün halkın başında ve özellikle köylülüğün başında tam bir özgürlüğe doğru, sonuna dek vardiye olacak demokratik devrime ve cumhuriyete doğru yürümek! Ve, ardından, bütün emekçilerin ve sömürülenlerin başında sosyalizme doğru yürümek! İşte, devrimci proletaryanın politikası gerçekte böyle olmalıdır; devrim sırasında işçi partisinin her taktik sorununu çözecek, pratikte her adımını belirleyecek ve bunlara egemen olacak sınıf sloganı işte böyledir" (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. VIII., s. 105).

Lenin, *İki Taktik* adlı yapıtının çıkışından iki ay sonra, aydınlatılmamış hiçbir nokta bırakmamak için, "Sosyal Demokratların Köylü Hareketi Karşısındaki Tutumu" başlıklı yazısında, şu açıklamayı yapıyordu:

"Gücümüz oranında, bilinçli ve örgütlü proletaryanın gücü oranında, demokratik devrimden hemen sosyalist devrime geçmeye başlayacağız. Biz, kesintisiz devrimden yanayız. Yarı yolda kalmayacağız" (*aynı c.*, s. 186).

Bu, burjuva ve sosyalist devrimler arasındaki ilişki sorununda yeni bir çizgi, burjuva devrimin sonlarına doğru, doğrudan sosyalist devrime geçiş için, güçleri proletarya çevresinde toplamaya ilişkin yeni bir teori, sosyalist devrime geçişte burjuva demokratik devrim teorisiydi.

Bu yeni çizgiyi işlerken Lenin; birinci olarak 1840'ların sonunda, Marx'ın Komünist Birliği'nde verdiği söylevde ke-sintisiz devrim konusunda ortaya attığı ünlü tezi; ikinci olarak, 1856 yılında Marx'ın Engels'e yazdığı mektupta, "Al-manya'da tüm sorun, proleter devrimin, herhangi biçimde bir kez daha yinelencek köylü savaşıyla desteklenmesine bağlıdır" diye anlattığı, devrimci köylü hareketini proletarya devrimiyle birleştirmek gerektiği yolundaki ünlü düşüncesine dayanıyordu. Ama Marx'ın, dehanın parlaklığıyla ortaya attığı bu düşünce sonradan Marx ve Engels'in yapıtlarında ele alınıp geliştirilmedi; İkinci Enternasyonal'in teorisyenleri de bu düşünceyi mezara gömmek ve büsbütün unutturmak için her çareye başvurdular. Marx'ın unutturulmuş tezlerini gün ışığına çıkarma ve bunlara tam hakkını verme görevi Lenin'e düştü. Ama Marx'ın bu tezlerine tam hakkını verirken Lenin, bunları yalnızca yinelemedi —yinelemekle kalamazdı da— daha ileriye götürdü ve sosyalist devrimin *zorunlu* bir etkeni olarak, proleter devrimin zaferi için *zorunlu* olan, kent ve köy proleterlerinin ve yarı-proleter öğçelerinin *bağlaşması* gibi yeni bir esası soruna katarak, bu tezleri proleter devrimin uyumlu bir teorisi durumuna getirdi.

Bu çizgi, yoksul köylüler de içinde olmak üzere, köylü yığınlarının burjuva devrimden sonra kesinlikle devrimden uzaklaşacağını ve bu yüzden de, burjuva devrimi uzun bir *dönemin*, 50 - 100 yıl, hatta daha da uzun sürecek bir "ses-sizlik" *döneminin* izleyeceğini, yeni bir devrime, sosyalist devrime sıra gelinceye dek bu dönem süresince proletarya-nın "barış içinde" sömürüleceğini, burjuvazinin de "meşru olarak" zenginleşeceğini hesap eden Batı Avrupa sosyal-de-mokrat partilerinin taktiklerini tuz buz etti.

Bu teori, burjuvazinin *tümü* karşısında yalıtılmış prole-taryanın değil, halkın yarı-proleter öğçelerinin kişiliğinde, "milyonlarca emekçi ve sömürülen yığınların" kişiliğinde

bağlaşıkları bulunan ve hegemonya kendisinde olan proletaryanın gerçekleştireceği sosyalist devrimin yeni bir teorisiydi.

Bu teoriye göre, proletaryanın köylülükle *bağlaşmada* gerçekleşen burjuva devrimdeki hegemonyası, sosyalist devrimde proletaryanın öteki emekçi ve sömürülen yığınlarla *bağlaşmada* gerçekleşen hegemonyası yönünde ilerleyecektir. Proletarya ile köylülüğün demokratik diktatörlüğü, proletaryanın sosyalist diktatörlüğüne bir geçiş olacaktır.

Bu teori, kent ve köy yarı-proleter yığınlarının devrimci olanaklarını yadsıyan ve "bizde, hükümet aleyhtarı ya da devrimci bileşimlerin burjuvazi ve proletaryadan başka dayanabileceği hiçbir sosyal güç görmüyoruz" diyen (Plehanov'un bu sözleri Batı Avrupa sosyal-demokratları için tipiktir) düşünceyi altüst etti.

Batı Avrupa sosyal-demokratları, sosyalist devrimde *tüm* burjuvaziye karşı proletaryanın *tek başına* hareket edeceği, proleter olmayan bütün sınıflara ve tabakalara karşı *bağlaşıksız* yürüyeceği düşüncesindeydiler. Bunlar, sermayenin yalnız işçiyi değil, kapitalizmin ezdiği ve toplumu kapitalist egemenlikten kurtarma savaşımında proletaryanın *bağlaşığı* olabilecek kent ve köy yarı-proleter tabakalarının milyonlarca geniş yığınlarını da sömürmekte olduğu gerçeğine gözlerini kapıyorlardı. Bu yüzden, Batı Avrupa sosyal-demokratları, Avrupa'da sosyalist devrim için koşulların henüz olgunlaşmadığı, toplumun ilerdeki ekonomik gelişmesi sonucunda proletaryanın ulusun çoğunluğu, toplumun çoğunluğu durumuna geldiği zamandır ki ancak, bu koşulların olgunlaşmış sayılacağı düşüncesindeydiler.

Leninist sosyalist devrim teorisi, Batı Avrupa sosyal-demokratlarının bu çürük ve anti-proleter tezini yerlebir etti.

Lenin'in teorisinde, tek bir ülkede sosyalizmin zafere ulaşması olasılığı üzerinde henüz doğrudan bir sonuca ulaşılmış değildi. Ama er geç böyle bir sonuca ulaşmak için zorunlu olan temel öğelerin tümünü, ya da hemen hemen tümünü bu teorinin içinde bulmak mümkündür.

Bildiğimiz gibi, Lenin bu sonuca on yıl sonra, 1915'te ulaştı.

İşte. *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki*

Taktiği adlı tarihsel yapıtında Lenin'in geliştirdiği temel taktik ilkeler böyledir.

Lenin'in bu yapıtının tarihsel önemi, her şeyden önce Menşeviklerin küçük-burjuva taktik çizgisini ideolojik bakımdan tümüyle yıkmış olmasında, Rusya'nın işçi sınıfını burjuva-demokratik devrimi daha da ileriye götürmek ve Çarlık üzerine yeni bir saldırı yapmak için silahlandırmış olmasında ve burjuva devrimin sosyalist devrime yükselmesi zorunluluğu konusunda Rus sosyal-demokratlarına geniş bir bakış açısı kazandırmış olmasındadır.

Ama yalnızca bu kadar değil. Lenin'in bu yapıtının asıl önemi, marksizmi yeni bir devrim teorisiyle zenginleştirmiş olmasında ve ülkemiz proletaryasının 1917 yılında kapitalizme karşı zafer kazanmasında yararı olan taktiklerin, Bolşevik Partisi'nin devrimci taktiklerinin temellerini atmış olmasındadır.

4. DEVRİMİN DAHA DA YÜKSELİŞİ. EKİM 1905'TE TÜM RUSYA POLİTİK GREVİ. ÇARLIĞIN GERİ ÇEKİLİŞİ. ÇARIN MANİFESTOSU. İŞÇİ TEMSİLCİLERİ SOVYETLERİNİN ORTAYA ÇIKIŞI.

1905 güzüne doğru devrim hareketi tüm ülkeyi sardı. Hareket, görkemli bir güçle yükseliyordu.

19 Eylülde Moskova'da basımevi işçilerinin grevi başladı. Bu grev, Petersburg'a ve daha birçok kentlere sıçradı. Moskova'da basımevi işçilerinin grevi, öteki işkollarında çalışan işçilerin desteklemesiyle genel bir politik grev niteliğine büründü.

Ekim başında, Moskova - Kazan demiryolunda grev patladı. Bir gün sonra, tüm Moskova demiryolu hatlarında çalışan işçiler greve gittiler. Çok geçmeden, grev ülkenin bütün demiryollarını sardı. Posta ve telgraf işleri durdu. Rusya'nın çeşitli kentlerinde işçiler, binlerce kişilik mitingler düzenliyor, işleri bırakmayı kararlaştırıyorlardı. Grevler, fabrikadan fabrikaya, kentten kente, bölgeden bölgeye yayılıyordu. Küçük memurlar, öğrenciler, aydınlar —avukat, mühendis, doktor— grevci işçilere katılıyorlardı.

Ekim politik grevi, en uzak bölgelere varıncaya dek he-

men hemen bütün bölgeleri, en geri tabakalarına varıncaya dek hemen hemen bütün işçileri içine alarak, tüm Rusya'yı ayağa kaldırdı. Demiryolu işçileri, posta, telgraf memurları vb. gibi büyük sayılarla greve girmiş olanların dışında, genel politik greve sırf sanayi işçisi olarak bir milyona yakın işçi katıldı. Ülkede tüm yaşam durdu. Hükümetin gücü felce uğradı.

İşçi sınıfı, halk yığınlarının istibdada karşı açtığı bu savaşı başına geçti.

Bolşeviklerin, politik yığın grevi sloganı meyvesini vermişti.

Proletarya hareketinin gücünü ortaya koymuş olan Ekim genel grevi, büyük bir korkuya düşen Çarı 17 Ekim'de bir manifesto çıkarmak zorunda bıraktı. 17 Ekim 1905 tarihini taşıyan bu manifestoda halka "vatandaş özgürlüklerinin sarsılmaz esasları, yani kişinin gerçek dokunulmazlığı, vicdan, söz, toplantı ve dernek kurma özgürlüğü" getirileceği söyleniyordu. Bir yasama meclisi toplanmasına, halkın bütün sınıflarının seçime katılmasına söz veriliyordu.

Böylece, Buligin Danışma Duması devrimin gücüyle ortadan süpürülmüş oldu. Bolşeviklerin, Buligin Duması'nı boykot taktiği doğru çıktı.

Ama gene de, 17 Ekim manifestosu, halk yığınlarını aldatmak, Çarın saf insanları yatıştırmak, güçlerini toparlamakta zaman kazanmak ve ardından devrime vuruş indirmek için başvurduğu bir hileden başka bir şey değildi. Çarlık hükümeti, sözde özgürlük getireceğini söyledi, ama gerçekte, önemli hiçbir şey yapmadı. İşçiler ve köylüler hükümetten boş sözlerden başka bir şey görmedi. 21 Ekim'de beklenen geniş siyasi af yerine, siyasi tutukluların çok az bir kısmı için af çıkarıldı. Aynı zamanda, halkın gücünü parçalamak amacıyla hükümet, binlerce insanın öldürülmesine yol açan yoğun bir Yahudi katliamı düzenledi. Devrimi bastırmak için de, "Rus Halkı Birliği", "Büyük Melek Mihail Birliği" gibi, polis yönetiminde haydut örgütleri kurdu. İçlerinde özellikle toprak ağalarının, tüccarların, papazların, lumpen proletaryadan gelen yarı-cani öğelerin rol oynadıkları bu örgütlere halk, "Kara-Yüzler" adını taktı. Bu örgütlerin adam-

ları, uyanık işçileri, devrimci aydınları, öğrencileri, polis desteğinde giriştikleri açık saldırılarla hırpalıyorlar, öldürüyorlar, kundakçılık yapıyorlar ve halkın miting ve toplantılarına ateş yağıdırıyorlardı. Çarın çıkardığı manifesto işte o sırada böyle bir sonuç verdi.

Çarın manifestosu üzerine halk arasında şöyle bir türkü dolaşıyordu:

"Çar korktu, çıkardı bir vaadname:

Ölülere özgürlük, dirilere hapisane."

Bolşevikler, 17 Ekim manifestosunun bir tuzak olduğunu yığınlara anlattılar; bu manifestonun yayınından sonraki hükümetin davranışını bir kışkırtma olarak nitelediler; işçileri silah başına, silahlı ayaklanmaya çağırdılar.

İşçiler, savaş müfrezeleri kurma işine daha enerjik bir biçimde giriştiler. İşçiler açıkça anladılar ki, 17 Ekim'de, genel politik grev yoluyla elde edilen ilk zafer, kendilerinden ilerde de çaba gösterilmesini istemektedir. Çarlığı devirmek için savaşa atılmak gerekmektedir.

Lenin, 17 Ekim manifestosunu, güçlerin geçici bir denge anının dile gelişi olarak görüyordu. Ona göre durum şuydu: Çardan manifestoyu koparmış olan işçi sınıfı ve köylülük, *henüz Çarlığı devirecek güçte değildir; Çarlık da artık yalnızca eski yöntemlerle ülkeyi yönetememekte*. "vatandaş özgürlüğü" ve "yasama" meclisi gibi şeyler getireceğini *vaadetmek* zorunda kalmaktadır.

Ekim politik grevinin fırtınalı günlerinde, Çarlıkla savaşımın ateşi içinde, işçi yığınlarının devrimci yaratıcılığı, yeni, güçlü bir silah olan İşçi Temsilcileri Sovyetleri'ni oluşturdu. Bütün fabrikaların temsilcilerini biraraya getiren İşçi Temsilcileri Sovyetleri, işçi sınıfının şimdiye dek yeryüzünde görülmemiş politik yığın örgütleriydi. İlk kez 1905 yılında ortaya çıkan Sovyetler, proletaryanın Bolşevik Partisi'nin önderliğinde 1917 yılında kurduğu Sovyet İktidarı'nın ilk *örneğiydi*. Sovyetler halkın yaratıcı gücünün yeni, devimci bir biçimiydi. Sovyetler, halkın en devrimci tabakalarınca Çarlığın bütün yasalarını, her türden kurallarını altüst ederek oluşturuluyorlardı. Sovyetler, Çarlığa karşı savaşa kalkmakta olan halkın girişkenliğinin ürünüydüler.

Bolşevikler, Sovyetlere devrimci iktidarın bir çekirdeği olarak bakıyorlardı. Onlar, Sovyetlerin gücünün ve öneminin, tümüyle, ayaklanmanın gücüne ve başarı derecesine bağlı olduğu düşüncesindeydiler.

Menşeviklere gelince, onlar Sovyetleri ne devrimci iktidarı yaratacak bir çekirdek organ, ne de bir ayaklanma organı sayıyorlardı. Onlar Sovyetlere, demokratikleştirilmiş belediyeleri andıran yerel yönetim organları gözüyle bakıyorlardı.

13 (yeni takvimle 26) Ekim 1905'te Petersburg'da, bütün fabrikalarda İşçi Temsilcileri Sovyetleri seçimi yapıldı. İlk Sovyet o gece toplandı. Petersburg'u Moskova İşçi Temsilcileri Sovyeti'nin kuruluşu izledi.

Çarlığın imparatorluk başkentinin sovyeti olarak, tüm Rusya'da en büyük sanayi merkezinin ve devrim merkezinin sovyeti olarak Petersburg İşçi Temsilcileri Sovyeti'nin 1905 devriminde belirleyici bir rol oynaması gerekiyordu. Ama bu sovyet, başında berbat, menşevik bir yönetimin bulunması yüzünden görevlerini yerine getiremedi. Bildiğimiz gibi o sırada, Lenin henüz Petersburg'da değildi, ülke dışında bulunuyordu. Lenin'in orada bulunmamasından yararlanan Menşevikler Petersburg Sovyeti'ne sokuldular ve yönetimini ele geçirdiler. Bu koşullar içinde Hrustalyov, Troçki, Parvus vb. gibi Menşeviklerin Petersburg Sovyetini ayaklanma politikasına karşı çevirmekte başarılı olmalarının şaşılacak bir yanı yoktu. Onlar, askerlerin, Sovyet'le ilişkisini sağlamlaştıracak ve bunları ortak savaşında birleştirecek yerde, askerlerin Petersburg'dan çıkarılmasını istiyorlardı. Bu Sovyet, işçileri silahlandırarak ve onları ayaklanmaya hazırlayacak yerde, yerinde sayıyor, ayaklanma hazırlıklarına karşı olumsuz bir tavır takınıyordu.

Moskova İşçi Temsilcileri Sovyeti, devrimde büsbütün başka bir rol oynadı. Moskova Sovyeti, kuruluşunun daha ilk günlerinden başlayarak tümüyle devrimci bir politika yürütebiliyordu. Moskova Sovyeti'nde yönetim Bolşeviklerdi. Bolşevikler sayesinde, Moskova'da İşçi Temsilcileri Sovyeti'nin yanı sıra Asker Temsilcileri Sovyeti kuruldu. Ve, Moskova Sovyeti, silahlı ayaklanmanın organı oldu.

1905 yılı Ekim -Aralık ayları içinde birçok büyük kentte ve hemen hemen bütün işçi merkezlerinde İşçi Temsilcileri Sovyetleri kuruldu. Asker ve Denizci Temsilcileri Sovyetleri kurma ve bunları İşçi Temsilcileri Sovyetleri'yle birleştirme girişimlerine geçildi. Bazı yerlerde de İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri kuruldu.

Sovyetler görkemli bir etkiye sahiptiler. Çoğu kez kendiliğinden oluşan Sovyetler, bileşimleri yönünden pek belirlenmemiş ve biçimlenmemiş olmalarına karşın, bunlar bir hükümet gibi hareket ediyorlardı. Sovyetler, basımevlerini zorla ellerine geçirerek basın özgürlüğünü gerçekleştiriyorlar, 8 saatlik işgününü uyguluyorlar, halkı Çarlık hükümetine vergi vermemeye çağırıyorlardı. Sovyetler, zaman zaman Çarlık hükümetinin paralarına el koyuyorlar, bunları devrim gereksinimlerine harcıyorlardı.

5. EKİM SİLAHLI AYAKLANMASI. AYAKLANMANIN YENİLGİYE UĞRAMASI. DEVRİMİN GERİ ÇEKİLİŞİ. İLK DEVLET DUMASI. DÖRDÜNCÜ (BİRLEŞTİRİCİ) PARTİ KONGRESİ.

1905 yılı Ekim ve Kasım aylarında yığınların devrimci savaşımları, görkemli bir güçle geliyor, işçi grevleri sürüp gidiyordu.

1905 sonbaharında köylülerin toprak ağalarına karşı savaşımları alabildiğine bir genişlik kazandı. Tüm ülkede ilçelerin üçte birinden fazlasını köylü hareketi sardı. Saratov, Tambov, Çernigov, Tiflis, Kutayis illerinde ve daha bazı illerde gerçek köylü ayaklanmaları aldı yürüdü. Ama, gene de köylü yığınlarının saldırıları ve baskısı henüz yeter ölçüde değildi. Köylü hareketinin örgüte ve yönetime gereksinimi vardı.

Tiflis, Vladivostok, Taşkent, Semerkant, Kursk, Sohum, Varşova, Kiyev, Riga gibi sayısız kentlerde, askerler arasında da kargaşalıklar arttı. Kronştad'da ve Karadeniz filosu denizcileri arasında Sivastopol'da (Kasım 1905'te) ayaklanmalar baş gösterdi. Ama birbirinden ayrı düşen bu ayaklanmalar Çarlık hükümetince bastırıldı.

Ordu ve donanmanın ayrı ayrı kesimlerinde patlak veren bu ayaklanmalara, subayların son derece kaba davranışları,

berbat yiyecekler ("fasülye ayaklanması") ve benzeri nedenler yol açıyordu. Ayaklanan asker ve denizci yığınlar Çarlık hükümetini devirme, silahlı savaşımı kararlılıkla sürdürme zorunluluğunu henüz açıkça kavrayabilmiş değillerdi. Ayaklanan asker ve denizciler, henüz pek uysal ve saf davranıyorlar, ayaklanmanın başlangıcında tutukladıkları subayları serbest bırakıyorlar, bazan yanlış hareketler yapıyorlar, kendilerini amirlerinin vaadlerine ve döktükleri dillere kaptırıyorlardı.

Devrim doğrudan silahlı ayaklanmaya varıp dayanmıştı. Bolşevikler, yığınları Çara ve toprak ağalarına karşı silahlı ayaklanmaya çağırıyorlar, yığınlara bunun kaçınılmaz bir iş olduğunu anlatıyorlardı. Bolşevikler, durup dinlenmek bilmeden silahlı ayaklanmayı hazırlıyorlardı. Askerler ve denizciler arasında devrimci çalışmalar yürütülüyordu. Ordu birliklerinde, Parti'nin askeri örgütleri kuruldu. Sayısız kentlerde işçilerden savaş müfrezeleri oluşturuluyor ve bu müfrezelerin erlerine silah eğitimi yaptırılıyordu. Ülke dışından silah satın alma, bu silahları Rusya'ya gizliden sokma işi yoluna konuldu. Dışardan silah sağlama işinin örgütlendirilmesinde partinin ileri gelen üyeleri görev aldılar.

1905 Kasım'ında Lenin Rusya'ya döndü. Çarın jandarma ve hafiyelerinden saklanan Lenin, o günlerde silahlı ayaklanma hazırlıklarına doğrudan katıldı. "*Novaya Zhizn*" (*Yeni Yaşam*) adlı Bolşevik gazetesinde çıkan Lenin'in yazıları partinin günlük pratik çalışmalarına yol gösteriyordu.

Stalin arkadaş bu sırada Transkafkasya'da büyük bir devrimci faaliyet yürütüyordu. Stalin arkadaş, devrimin ve silahlı ayaklanmanın düşmanı olan Menşeviklerin içyüzünü gözler önüne seriyor, onları bozguna uğratiyordu. Stalin arkadaş, işçiye istibdada karşı kesin bir savaş için sıkışıkya hazırlıyordu. Çarın manifestosunun ilan edildiği gün, Tiflis'te yapılan mitingde Stalin arkadaş, işçiye şöyle diyordu:

"Gerçekten zafer sağlamamız için neye gereksinimimiz var. Üç şeye: birincisi—silahlanmak, ikincisi—silahlanmak ve üçüncüsü—gene ve gene silahlanmak."

Aralık 1905'te Finlandiya'da, Tammerfors kentinde, Bolşeviklerin konferansı toplandı. Her ne kadar Bolşevikler ve

Menşevikler resmen bir sosyal demokrat partinin içinde bulunuyordularsa da, gerçekte ayrı merkezleri olan ayrı iki parti oluşturuyorlardı. Lenin'le Stalin ilk kez bu konferansta karşılaştılar. O zamana dek Lenin ve Stalin mektuplarla birbirleriyle ya da arkadaşlar aracılığıyla ilişki halindeydiler.

Tammerfors konferansının kararlarından ikisini belirtmek gerekir: Biri, gerçekte iki partiye ayrılmış olan partinin birliğini yeniden kurma, öteki de, Vitte Duması denilen ilk meclisi boykot etme konusundaki karardır.

O sırada, Moskova'da silahlı ayaklanma artık başlamış bulunuyordu; Lenin'in önerisiyle, konferans ivedi olarak işini bitirdi ve delegeler, ayaklanmaya doğrudan katılmak üzere geldikleri yerlere dağıldılar.

Ama Çarlık hükümeti de uyumuyordu. O da, kesin bir savaşın hazırlığı içindeydi. Japonya ile barış imzalamakla düştüğü çetin durumu hafifleten Çarlık hükümeti, işçi ve köylüye karşı saldırıya geçti. Çarlık hükümeti, köylü ayaklanmalarının sardığı birçok illerde sıkıyönetim ilan etti, "yakaladıklarınızı temizleyin", "mermi esirgemeyin" gibi vahşi emirler çıkardı; devrim hareketini yönetenlerin tutuklanmasını, İşçi Temsilcileri Sovyetleri'nin dağıtılmasını emretti.

Moskova Bolşevikleri ve bunların yönetimindeki geniş işçi yığınlarıyla bağlı bulunan Moskova İşçi Temsilcileri Sovyeti, bu durum karşısında silahlı ayaklanmaya başlanması için ivedi hazırlıklar yapılmasına karar verdiler. 5 (yeni takvimle 18) Aralık'ta Moskova Bolşevik Komitesi, savaşımın gidişi içinde ayaklanmaya dönüştürülmek üzere, bir genel politik grev ilan etmesi için, Sovyet'e çağrıda bulunulmasına karar verdi. Bu karar, geniş yığınları içine alan işçi toplantılarında desteklendi. Moskova Sovyeti, işçi sınıfının istemini ve isteklerini göz önüne alarak genel politik greve başlanılmasına oybirliğiyle karar verdi.

Moskova proletaryası ayaklanmaya girişirken kendi öz savaşım örgütüne, yarısından çoğu Bolşevik olan bine yakın savaş müfrezesine sahipti. Moskova fabrikalarının birçoğunda savaş müfrezeleri vardı. Ayaklanan işçilerin elinde, toplamı iki bine ulaşan savaş müfrezesi eri bulunuyordu. İşçiler, Moskova garnizonunu tarafsız hale getirebileceklerini ve

garnizonun bir kesimini saflarına çekebileceklerini umut ediyorlardı.

7 (yeni takvimle 20) Aralık'ta, Moskova'da politik grev başladı. Ama, grevi tüm ülkeye yaymakta başarı sağlanamadı. Grev, Petersburg'da yeterince destek görmedi, bu da grevin başarı şansını daha başından azalttı. (Şimdi Oktobr adını taşıyan) o zamanki Nikola Yevskaya demiryolu Çarlık hükümetinin elinde kaldı. Bu hatta greve gidilmemesi yüzünden hükümet, ayaklanmayı bastırmak için Petersburg'dan Moskova'ya muhafız alaylarını gönderebildi.

Moskova'daki askeri garnizon kararsızlık geçiriyordu. İşçiler, bir ölçüde garnizonun yardımına bel bağlayarak ayaklanmaya girmişlerdi. Ama devrimciler çok oyalanıp vakit kaybettiler. Çarlık hükümeti de garnizondaki kargaşalığın üstesinden gelmeyi başardı.

9 (yeni takvimle 22) Aralık'ta, Moskova'da ilk barikatlar kuruldu. Çok geçmeden Moskova'nın sokaklarını barikatlar kapladı. Çarlık hükümeti topçu birliklerini harekete geçirdi. Ve ayaklanan işçilerden birkaç kat fazla asker yığdı. Birkaç bin silahlı işçi 9 gün kahramanca savaştı. Çarlık hükümeti, Petersburg'dan, Tver'den ve batı bölgelerinden alaylarla asker getirip yığıldıktan sonradır ki ancak, ayaklanmayı bastırebildi. Ayaklanmanın tam eşiğinde, yönetici organların bir kısmı tutuklanmış bir kısmı da yalıtılmış bulunuyordu. Bolşeviklerin Moskova Komitesi de tutuklanmıştı. Silaha sarılma hareketi birbiriyle bağlantısı olmayan ayrı ayrı semtlerin ayaklanması halini aldı. Yönetici merkezden yoksun bırakılan ve kent ölçüsünde bir genel savaş planları olmayan semtler, daha çok savunma durumunda kaldılar. Lenin'in sonradan belirttiği gibi, bu durum başarısız Moskova ayaklanmasının asıl kaynağı ve ayaklanmanın uğradığı yenilginin temel nedenlerinden biriydi.

Ayaklanma, Moskova'nın Krasnaya Presnya semtinde özellikle inatçı ve zorlu bir nitelik almıştı. Krasnaya Presnya semti ayaklanmanın başlıca kalesi ve merkeziydi. Bolşeviklerin yönettiği en sağlam savaş müfrezeleri buradaydı. Ama, Krasnaya Presnya ateşten ve kılıçtan geçirildi, kana boyan-

dı, topçu ateşinin çıkardığı yangınların alevleri içinde cayır cayır yandı. Moskova ayaklanması bastırılmıştı.

Ayaklanma yalnızca Moskova'da değildi. Daha birçok kent ve bölgeleri devrimci ayaklanmalar sardı. Krasnoyarsk, Motoviliha (Perm), Novorossisk, Sormono, Sivastopol ve Kronstad'da silahlı ayaklanmalar baş gösterdi.

Rusya'nın ezilen çeşitli milliyetlerinden halklar da silahlı savaşım için ayağa kalktılar. Ayaklanma hemen hemen tüm Gürcistan'ı sardı. Ukrayna'da, Doneç bölgesinde Gorlovka, Aleksandrovska ve Lugansk'ta (Voroşilovgrad'da) büyük ayaklanmalar oldu. Letonya'da savaş inatçı bir nitelik kazandı. Finlandiya'da işçiler kendi Kızıl Muhafız taburlarını kurdular ve ayaklanmaya geçtiler.

Ama, Moskova ayaklanması gibi bütün bu ayaklanmalar da Çarlık kuvvetlerince hunharca bastırıldı.

Menşevikler ve Bolşevikler Aralık silahlı ayaklanmasını farklı biçimde değerlendirdiler.

Silahlı ayaklanmadan sonra Menşevik Plehanov, "silaha sarılınmamalıydı" diye, partiyi eleştirmeye kalktı. Menşevikler, ayaklanmanın gereksiz ve zararlı bir şey olduğu, devrimde ayaklanmaya girişmeden de işin yürütülebileceği, başarının silahlı ayaklanmayla değil, barışçı savaşım yoluyla kazanılabileceği düşüncesindeydiler.

Bolşevikler, Menşeviklerin bu tutumunu ihanet olarak nitelediler. Moskova silahlı ayaklanmasında kazanılan deneyimin, yalnızca işçi sınıfının başarılı bir silahlı savaşım verebileceğini doğrulamış olduğunu savundular. Plehanov'un, Bolşeviklere yönelttiği "silaha sarılınmamalıydı" yollu suçlamasına karşı, Lenin şu karşılığı verdi:

"Tam tersine, silaha daha kararlı, daha enerjik ve daha keskin bir saldırı atılımıyla sarılmalıydık; yığınlara öyle yalnız kavgasız, barışçı yoldan grevlerle yetinilemeyeceğini ve amansız silahlı savaşımın kaçınılmaz olduğunu anlatmalıydık" (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. X., s. 50).

Aralık 1905 ayaklanmasında devrim en yüksek noktasına ulaştı. Aralık'ta Çarlık istibdadı ayaklanmayı yenilgiye

uğrattı. Aralık ayaklanmasının uğradığı yenilgiden sonra, devrim ateşi azar azar düşmeye ve doruğuna çıkan devrim dalgası yavaş yavaş yatışmaya başladı.

Çarlık hükümeti, devrimin işini bitirmek için, bu yenilgiden ivedilikle yararlanmaya koyuldu. Çarlığın cellatları ve zindancıları kanlı işlerine başladılar. Polonya'da, Letonya'da, Estonya'da, Transkafasya'da, Sibiry'a da yürütülen cezalandırma seferleri ortalığı kasıp kavurdu.

Ama gene de devrim henüz ezilmiş değildi. İşçiler ve devrimci köylüler adım adım, dövüşe dövüşe geri çekiliyorlardı. Savaşım yeni yeni işçi kesimlerini içine alıyordu. 1906 yılında grevlere 1 milyondan fazla işçi katıldı. 1907'de, 740 bin işçi greve girdi. Köylü hareketi, 1906 yılının ilk altı ayında Çarlık Rusyası'nın bütün ilçelerinin yarısına yakın kısmını, aynı yılın ikinci yarısında da bütün ilçelerin beşte birini kucakladı. Ordu ve donanma birliklerinde de kargaşalıklar sürüp gidiyordu.

Çarlık hükümeti devrime karşı savaşımında yalnızca baskı ve zor kullanmakla kalmadı; baskı ve şiddetle ilk başarıyı elde ettikten sonra, yeni bir Duma, bir "yasama" Duması toplayarak, devrime yeni bir vuruş indirmeyi tasarladı. Böyle bir Duma toplamakla Çarlık hükümeti, köylülere devrimden yüz çevirtmek ve böylelikle devrimin işini bitirmek istiyordu. 1905 yılı Aralık ayında, Çarlık hükümeti Bolşeviklerin yaptığı boykotla süpürülüp atılan eski Buligin "danışma" Duması'ndan farklı olarak, yeni bir Duma, bir "yasama" Duması'nın toplanması için bir yasa çıkardı. Çarlığın seçim yasası, elbette ki anti-demokratik bir yasaydı. Seçim genel değildi. Halkın yarıdan fazlası, —örneğin kadınlar ve 2 milyondan fazla işçi— oy hakkından yoksundu. Seçimlerde eşit oy hakkı yoktu. Seçmenler, o zamanın diliyle 4 kesime; tarım (toprak ağaları), kent (burjuvazi), köylü ve işçi kesimlerine ayrılmıştı. Seçim tek dereceli değil, birkaç dereceliydi. Gerçekte gizli oy diye bir şey yoktu. Seçim yasası, Duma'da bir avuç toprak ağasının ve kapitalistin milyonlarca işçi ve köylüye karşı büyük bir sayı üstünlüğü sağlamalarına yarıyordu.

Çar, yığınları devrimden soğutmak için Duma'dan yararlanmayı tasarlıyordu. O sırada, köylünün önemli bir kısmı,

Duma aracılığıyla toprağa kavuşabileceklerine inanıyorlardı. Anayasacı Demokratlar, Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, halkın gereksindiği düzenin ayaklanma ve devrim olmaksızın da gerçekleşebileceğini ileri sürerek işçiyi ve köylüyü aldattılar. Bu durum karşısında, Tammerfors konferansında kabul edilen karara göre, Bolşevikler, Birinci Devlet Duması'nı boykot taktiğini ilan ettiler ve uyguladılar.

İşçiler, Çarlığa karşı savaşım verirken, aynı zamanda parti kuvvetlerinin birliğini, proletarya partisinin birliğini istiyorlardı. Tammerfors konferansının birlik üzerine verdiği ünlü kararlar silahlanmış olan Bolşevikler işçilerin bu isteğini benimsediler ve Menşeviklere partiyi birleştirecek bir kongre toplanması için öneride bulundular. İşçi yığınlarının baskısı altında, Menşevikler bu öneriyi kabul etmek zorunda kaldılar.

Lenin birleşmeden yanaydı, ama devrim sorunları üzerindeki anlaşmazlıkları örtbas etmeyen bir birleşmeden yanaydı. Bolşeviklerle Menşevikler arasında ciddi anlaşmazlıkların olmadığını kanıtlamaya çalışan teslimiyetçiler (Bogdanov, Krasin ve ötekiler) partiye büyük zarar veriyorlardı. Teslimiyetçilere karşı savaşım yürüten Lenin, Bolşeviklerin tutumlarını ve birleşmenin hangi temel üzerinde gerçekleşmesi gerektiğini işçilerin açıkça görebilmeleri için, Bolşeviklerin kongreye kendi platformlarıyla gelmelerini istiyordu. Bolşevikler böyle bir platform hazırladılar ve tartışılmak üzere parti üyelerine verdiler.

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin, Birlik Kongresi diye bilinen Dördüncü Kongresi 1906 Nisan'ında Stokholm'de (İsveç'te) toplandı. Kongreye, 57 yerel örgütten oy verme hakkı olan 111 delege katıldı. Ayrıca, kongrede, Bund'dan 3 delege, Polonya Sosyal Demokrat Partisi'nden 3 delege ve 3 delege de Letonya Sosyal Demokrat örgütünden olmak üzere, üç ayrı milliyetten Sosyal Demokrat Parti temsil edildi.

Aralık ayaklanması sırasında ve ayaklanmadan sonra darmadağın edilmiş olmaları yüzünden, Bolşevik örgütlerinin hepsi kongreye delege gönderememişti. Öte yandan, Menşevikler, 1905 yılının "özgürlük günlerinde" devrimci

marksizmle hiçbir ilişiği olmayan birçok kk-burjuva aydınları saflarına almış bulunuyorlardı. Bu arada, Tiflis Menşeviklerinin (bu kentte çok az sanayi işçisi vardı) kongreye, en bk proleter rgt olan Petersburg rgt kadar delege gnderdiklerine değinmek yeter. Bu yzden, Stockholm kongresinde, önemsiz de olsa, oğunluk Menşeviklerin yanındaydı.

Kongrenin bu bileşimi, birçok sorunlarla ilgili kararların menşevik nitelikte olmasına yol açtı.

Kongrede yalnızca *resmen* bir birleşme oldu. Gerçekte, Bolşevikler ve Menşevikler kendi grşlerine bağlı kaldılar ve kendi bağımsız rgtleriyle hareket ettiler.

Drdnc Kongre'de grşlen bellibaşlı sorunlar şunlardı: toprak sorunu, içinde yaşanılan anın ve proletaryanın sınıf grevlerinin belirlenip saptanması, Devlet Duması'na karşı takınılacak tavır ve rgt sorunları.

Menşevikler bu kongrede çoğunluğu ellerinde bulundurmalarına karşın, işçileri kendilerinden uzaklaştırmamak için, parti tzğnn parti üyeliğiyle ilgili birinci maddesini aynen Lenin'in formle ettiği haliyle kabul etmek zorunda kaldılar.

Toprak sorununda, Lenin, toprağın *millileştirilmesini* savundu. Lenin, ancak devrimin zafer sağlamasıyla, ancak arlığın devrilmesinden sonra, toprakta millileştirmenin mmkn olacağı grşndeeydi. Toprakta bu koşullarda gerçekleştirilecek millileştirme, yoksul kyllkle bağlaşma durumundaki işçi sınıfının sosyalist devrime geçmesini kolaylaştıracaktı. Toprağın millileştirilmesi gerekiyordu, kylnn çıkarına olarak toprak ağalarının ellerindeki topraklara para ödemeksizin el konması gerekiyordu. Bolşeviklerin toprak programı, kylleri ara ve toprak ağalarına karşı devrime çağıran bir programdı.

Menşeviklerin tutumu bambaşka bir yoldaydı. Onlar bu konuda, bir *belediyeleştirme* programı getirdiler ve bunda ayak dirediler. Bu programa gre, toprak ağalarının toprakları, kylnn ortak kullanımına ve hatta işletmesine değil, belediyelerin (yerel ynetimlerin ya da Zemstvo'ların) emrine verilmesi gerekiyordu. Kyl, gcnn elverdiği ölçüde bu toprakları *kiralayabilecekti*.

Menşeviklerin belediyeleştirme programı uzlaşıcı bir programdı, bu yüzden de devrim için zararlıydı. Toprak ağalarının toprak üzerindeki mülkiyetlerini kökten ortadan kaldırmayı hedef almayan bu program, köylüleri devrimci savaşıma kaldıramazdı. Bu Menşevik programı, devrimini yarım-yamalak bir sonuca bağlamak amacıyla öne sürülüyordu. Menşevikler, köylüleri devrime kaldırmak istemiyorlardı.

Kongre, Menşevik programını oy çokluğuyla kabul etti.

Menşevikler, özellikle, içinde yaşanılan an ve Devlet Duması'yla ilgili karar tasarıları görüşülürken, kendi anti-proleter oportünist içyüzlerini apaçık ortaya koydular. Menşevik Martinov, devrimde proletaryanın hegemonyasına açıktan açığa karşı çıktı. Stalin arkadaş, Menşeviklere karşı sorunu, kestirmeden, apaçık koydu:

"Ya proletaryanın hegemonyası, ya demokratik burjuvazinin hegemonyası. — İşte, parti içindeki sorun budur, aramızdaki anlaşmazlığın nedeni budur."

Devlet Duması'na gelince; Menşevikler devrim sorunlarını çözenin, halkı Çarlıktan kurtarmanın en iyi çaresi olarak gördükleri Duma'yı karar tasarılarında göklere çıkardılar. Bolşevikler, tam tersine, Duma'ya, Çarlığın cılız bir peyki, Çarlığın yaralarını örten ve rahatsız ettiği zaman Çarlığın hemen kaldırıp atacağı bir paravana gözüyle bakıyorlardı.

Dördüncü Kongre'de seçilen Merkez Komitesi'ne 3 Bolşevik ve 6 Menşevik girdi. Merkez organının yazı kuruluna yalnız Menşevikler seçildi.

Parti içindeki savaşımın sürüp gideceği apaçık ortadaydı.

Dördüncü Kongre'den sonra Bolşeviklerle Menşevikler arasında savaşım yeni bir hızla alevlendi. Resmen birleştirilmiş olan yerel örgütlere, kongrelerle ilgili raporlar, biri Bolşevik öteki Menşevik olmak üzere, çoğu kez iki kişi tarafından gönderiliyordu. Yürütülen ayrı iki çizgi üzerindeki tartışmalar sonunda, örgüt üyelerinin çoğu, daha çok Bolşeviklerin yanında yer alıyordu.

Yaşam, Bolşeviklerin haklı olduklarını her geçen gün biraz daha doğruladı. Dördüncü Kongre'de seçilen oportünist

Menşevik Merkez Komitesi'nin, yığınların devrim hareketi-
ne önderlik etmede tümünden yetersiz olduğu her geçen gün
biraz daha açığa çıktı. 1906 yazında ve güzünde, yığınların
devrimci savaşımı yeniden güçlendi. Kronştad'da ve Svea-
borg'da denizciler ayaklandı, köylünün toprak ağalarına kar-
şı savaşımı alevlendi. Bunlar olurken, Menşevik Merkez Ko-
mitesi, yığınları sürüklemekten aciz, oportünist sloganlar
ileri sürüyordu.

6. BİRİNCİ DEVLET DUMASI'NIN DAĞITILMASI. İKİNCİ DEVLET DU-
MASI'NIN TOPLANMASI. BEŞİNCİ PARTİ KONGRESİ. İKİNCİ DEV-
LET DUMASI'NIN DAĞITILMASI. BİRİNCİ RUS DEVRİMİNİN UĞRA-
DIĞI YENİLGİNİN NEDENLERİ.

Birinci Devlet Duması, yeterince uysal olmaması yüzün-
den, 1906 yazında Çarlık hükümetince dağıtıldı. Hükümet,
halka karşı kullandığı baskı ve şiddeti daha da artırdı; ülkenin
her yanında Yahudi katliamlarına ve ortalığı kasıp kavuran
şiddet hareketlerine hız verdi; ve kısa süre içinde İkinci Dev-
let Duması'nı toplamaya karar verdiğini ilan etti. Çarlık hükü-
meti küstahlığı açıkça ele almıştı. Devrimin yatışmakta oldu-
ğunu gören Çarlık hükümeti, artık devrimden korkmuyordu.

Bolşeviklerin İkinci Duma'ya girme, ya da onu boykot
etme sorununa bir çözüm getirmeleri gerekiyordu. Bolşevik-
ler, boykottan söz ederlerken, seçimlerde oy vermemek gibi
pasif bir tutumu değil, etkin boykotu kastediyorlardı. Bolşe-
vikler, etkin boykotu, halkı devrim yolundan çaracı "anayasa"
yoluna saptırma çabalarına karşı halkı devrimci bir yolda
uyarma aracı sayıyor, Çarın planını suya düşürecek ve halkı
yeniden Çarlık üzerine saldırıya ve baskıya yöneltecek bir
araç olarak ele alıyorlardı.

Buligin Duması'na karşı boykot deneyi, bu boykotun,
"olayların tamamen doğruladığı biricik doğru taktik" oldu-
ğunu göstermişti. (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. X.,
s. 27). Bu boykot başarılı olmuştu, çünkü halkı çaracı anaya-
sa yolunun tehlikesine karşı uyarmakla kalmamış, Duma'yı
daha doğmadan mezarına gömmüştü; bu boykot başarılı ol-
muştu, çünkü devrimin yatışmaya yüz tuttuğu bir sırada de-

ğil, *devrim dalgasının yükselmeye başladığı* bir sırada yapılmıştı ve Duma'nın suya düşürülmesi de ancak *devrim dalgasının* yükselişi koşulları içinde mümkün olabilirdi.

Vitte Duması'nın, yani Birinci Duma'nın boykotu, Aralık ayaklanmasının yenilgiye uğramasından sonra ve Çarın üstünlüğü ele aldığı bir sırada, devrim dalgasının yatışmaya yüz tuttuğunu gösteren inandırıcı kanıtların varolduğu bir sırada yapılmıştı.

Lenin, şöyle diyordu:

"Ama, kendiliğinden anlaşılır ki, bu zaferi (Çarın zaferini — *Hazırlayanın notu*) kesin bir zafer olarak nitelemek için henüz vakit erkendi. Aralık 1905 ayaklanması, dağınık, birbirinden kopuk, bir dizi askeri ayaklanmalar ve grevler biçiminde sürüp gidiyordu. Vitte Duması'nı boykot sloganı, bu ayaklanmaları birbirine bağlama, bütünleştirme ve genelleştirme uğrunda atılmış bir savaşım sloganıydı" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XII., s. 20).

Vitte Duması'nı boykot, Duma'nın etkisini önemli ölçüde kırarak, halkın bir kesiminde, ona olan inancı zayıflatmakla birlikte, toplanmasını engelleyemedi; çünkü boykot, şimdi belli olduğu üzere, devrimin yatışmakta, gerilemekte olduğu bir sırada yapıldı. Bu yüzden, 1906 yılında Birinci Duma'yı boykot işi başarı sağlayamadı. Bu konuda Lenin, *Sol Komünizm — Bir Çocukluk Hastalığı* adlı ünlü broşüründe şunları yazıyordu:

"1905 yılında Bolşeviklerin "parlamentoyu" boykotu, açık ve gizli, parlamento içinde ve dışında yapılan savaşım biçimlerinin ikisi de birarada yürütüldüğü zaman, parlemanter savaşım biçimlerinden vazgeçmeyi bilmenin, bazan yararlı ve hatta zorunlu olduğunu göstermekle, devrimci proletaryayı olağanüstü değerde bir deneyimle zenginleştirdi. ... 1906 yılında Bolşeviklerin Duma'yı boykotu, küçük ve kolay düzeltilebilir bir hata olmakla birlikte, gene de bir hataydı. ... Tek tek kişilere uygulanabilen şeyler —gerekli değişikliklerle— politika ve partililere de uygulanabilir. Akıllı kişi hatalar işlemeyen kişi değildir. Böyle insan yoktur, olamaz da.

Akıllı kişi, önemli hatalar işlemeyen, hatalarını kolayca ve çabucak düzeltmesini bilen kişidir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*. rusça baskı, c. XXV., s. 182-183).

İkinci Devlet Duması'na gelince, Lenin, koşulların ve durumun değışmesi, devrimin yatışması dolayısıyla, Bolşeviklerin "Devlet Duması'nı boykot sorununu yeniden incelemeleri gerektiğı" düşüncesindeydi (Lenin, *Toplu Yapıtlar*. rusça baskısı, c. X., s. 26).

Lenin şöyle yazıyordu:

"Tarih şunu gösterdi ki, Duma toplandığı zaman, Duma içinde ve buna bağılı olarak Duma dışında, etkili ajitasyon olanakları elde edilebilir. Ve devrimci köylülükle güçleri birleştirme taktiğı, Duma içinde Anayasacı Demokratlara karşı da uygulanabilir" (*aynı cilt*, s. 29).

Bütün bunlardan şu sonuç çıkıyordu: Yalnızca devrimin yükseldiğı sırada kesin ve kararlı bir saldırıya, ön saflarda saldırıya yetenekli olmak değıl, aynı zamanda devrimin yükselişi durduğı sırada, değışen durum ve koşullara göre taktiğı değıştirerek, düzenlice geri çekilmeyi; en arkada geri çekilmeyi; soğukkanlılığı kaybetmeden, panik yaratmadan, kadroları düşman ateşi altından çıkarmak, onları yeniden düzenlemek, kuvvetleri toplamak ve düşman üzerine yeni bir saldırıya geçmek için en küçük olanaklardan yararlanarak toplu ve örgütlü bir biçimde geri çekilmeyi bilmek gereklidir.

Bolşevikler, İkinci Duma seçimine katılmaya karar verdiler.

Ama, Bolşevikler Duma'ya, Menşeviklerin yaptıkları gibi Anayasacı Demokratlarla bir blok oluşturmak, organik "yasama" işlerinde bulunmak için değıl, onu devrimin yararına bir kürsü olarak kullanmak için giriyorlardı.

Bunun tam tersine, Menşevik Merkez Komitesi Duma'ya, Çarlık hükümetini yola getirebilecek bir yasama kurumu gözüyle bakıyor, Anayasacı Demokratlarla seçim anlaşmaları yapılmasını ve onların Duma'da desteklenmesini istiyordu.

Parti örgütlerinin çoğı, Menşevik Merkez Komitesi'nin politikasına karşı olduklarını açıkladılar.

Bolşevikler, partinin yeni kongresinin toplanmasını istediler.

1907 Mayıs'ında, Londra'da Partinin Beşinci Kongresi toplandı. Kongre öngününde, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin (milli sosyal-demokrat örgütler de içinde) 150 bin kadar üyesi vardı. Kongrede toplam 336 delege hazır bulunuyordu. Bolşevikler 105, Menşevikler 97 kişiydi. Geri kalan delegeler, bir önceki kongrede Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ne kabul edilen 3 ayrı milliyetten örgütü —Polonya, Letonya sosyal demokratlarını ve Bund'u— temsil ediyorlardı.

Troçki, kongrede ayrıca ortayolcu bir grup, yarı-menşevik bir grup oluşturmak istediye de kimse onun arkasından gitmedi.

Bolşevikler, Polonyalılarla Letonyalıların desteğini sağladılar ve böylece kongrede kendi içinde tutarlı bir çoğunluk oluşturdular.

Burjuva partilerine karşı izlenecek politika, kongrede başlıca tartışma konularından biri oldu. Bu sorun üzerinde Bolşeviklerle Menşevikler arasında daha İkinci Parti Kongresi'nde savaşım vardı. Kongre'de Bolşevikler, proleter olmayan —Kara Yüzler, Oktobristler (17 Ekim Birliği), Anayasacı Demokratlar, Sosyalist-Devrimciler— bütün politik kuruluşların Bolşevik bir değerlendirmesini yaptılar ve bunlara karşı izlenecek Bolşevik taktiklerini formüle ettiler.

Kongre, Bolşeviklerin politikasını onayladı; ve gerek "Rus Halkının Birliği", Monarşistler, Birleşmiş Soylular Kurulu gibi bütün aşırı gerici partilere karşı, gerek "17 Ekim Birliği"ne (Oktobristler), Ticaret ve Sanayi Partisine, "Barışçı Yenilik Partisi"ne karşı amansız bir savaşım yürütülmesine karar verdi. Bütün bu partiler açıktan açığa karşı-devrimciydiler.

Anayasacı Demokrat Parti'yi oluşturan liberal burjuvaziye gelince, kongre onların maskesini düşürmek için amansız bir savaşım yürütülmesini istedi: Anayasacı Demokrat Parti'nin ikiyüzlü ve sahte "demokrasiciliğinin" tüm içyüzü açığa çıkarılmalı, köylü hareketinin başına geçme çabası içindeki bu liberal burjuvazinin girişimleri boşa çıkarılmalıydı.

Narodnik ya da Trudovik diye adlandırılan partiler (Halkçı Sosyalistler, Trudovik[*] Grup, Sosyalist-Devrimciler) üzerine de kongre, bu partilerin kendilerini sosyalist olarak maskeleyen çabalarının açığa çıkarılmasını istiyordu; ama o sıralarda bunlar demokratik partiler oldukları, kent ve köy küçük-burjuvazisinin çıkarlarını yansıttıkları için, Çarlığa ve Anayasacı Demokrat burjuvaziye karşı aynı zamanda ve ortaklaşa bir saldırı ve baskıda bulunabilmek amacıyla, bu partilerle ayrı ayrı anlaşmalar yapılmasını olanaklı görüyordu.

Menşevikler daha kongreden önce ortaya attıkları bir öneriyle "İşçi Kongresi" adı altında bir kongre toplanmasını istiyorlardı. Menşeviklerin hesabı, Sosyal Demokratlarla birlikte Sosyalist-Devrimcilerin ve Anarşistlerin de katılacakları bir kongre toplamaktı. Bu "İşçi Kongresi" bir tür "partisizler partisi" ya da programsız "geniş ölçüde" bir küçük-burjuva işçi partisi oluşturacaktı. Lenin, Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ni ortadan kaldırma ve işçi sınıfının öncü müfrezesini küçük-burjuva yığınları arasında dağıtıp eritme amacını taşıyan bu son derece zararlı Menşevik girişimini tüm içyüzünü ortaya koyarak boşa çıkardı. Kongre, Menşeviklerin bu "İşçi Kongresi" sloganını en sert biçimde suçladı.

Kongrenin görüştüğü konular arasında meslek örgütleri sorunu özel bir yer tuttu. Menşevikler, meslek örgütlerinin "yan tutmamasını" savunuyorlar, bu örgütlerde partinin öncülük rolüne karşı çıkıyorlardı. Kongre, Menşeviklerin önerisini reddetti ve meslek örgütleri konusunda Bolşevik karar tasarısını kabul etti. Bu karar tasarısında, meslek örgütlerinde partinin ideolojik ve politik öncülüğü elde etmesi isteniyordu.

Beşinci Kongre, işçi sınıfı hareketinde Bolşeviklerin sağladığı büyük bir zaferdi. Ama, Bolşevikler bu zaferin gururuyla gevşemediler. Lenin, böyle şeyler öğretmiyordu. Bolşevikler, ilerde Menşeviklere karşı daha pek çok savaşım verileceğini biliyorlardı.

[*] *Trudovikler*: 1906'da Birinci Devlet Duması'nda bir kısım köylü temsilcilerinin oluşturduğu bir küçük-burjuva grubu. Bu grubun başında Sosyalist-Devrimcilerden aydınlar bulunuyordu —rusça yay.

1907 yılında yayımlanan "Delegenin Notları" adlı yazısında Stalin arkadaş, kongrenin sonuçlarını şöyle değerlendiriyordu:

"Tüm Rusya'nın ileri işçilerinin *devrimci* Sosyal-Demokrasinin bayrağı altında tek bir partide, Tüm Rusya Partisi'nde gerçekten birleşmesi—işte, Londra Kongresi'nin anlamı budur, onun genel niteliği böyledir."

Stalin arkadaş, bu yazıda kongrenin *bileşimi* üzerinde de bilgi veriyordu. Bu bilgi, Bolşevik delegelerin kongreye, genellikle büyük sanayi bölgelerinden (Petersburg, Moskova, Urallar, İvanovo-Voznesensk vb. gibi yerlerden) geldiğini gösteriyordu; Menşevik delegelerse, kongreye zanaatkârların, yarı-proleterlerin çoğunlukta olduğu küçük üretim bölgelerinden ve köylük bölgelerden geliyorlardı.

Kongrenin değerlendirmesini yapan Stalin arkadaş şunu gösterdi:

"Açıktır ki, Bolşeviklerin taktiği, büyük sanayi işçilerinin taktiğidir, sınıf çelişmelerinin özellikle belirgin olduğu ve sınıf savaşımının özellikle keskin bir durum aldığı bölgelerin taktiğidir. Bolşevizm demek, sapına dek bir proleter taktiği demektir. Öte yandan, şu da açıktır ki, Menşeviklerin taktiği genellikle zanaatkârların, köyün yarı-proleterlerinin taktiğidir; sınıf çelişmelerinin açıkça belirgin olmadığı ve sınıf savaşımının maskelenmiş bulunduğu bölgelerin taktiğidir. Menşevizm demek, proletaryanın yarı-burjuva öğelerinin taktiği demektir. Rakamlar bunu gösteriyor" (*Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Beşinci Kongresi'nin zabıtları*, rusça baskı, s. XI. ve XII., 1935 basımı).

Birinci Duma'yı dağıtan Çar, toplayacağı İkinci Duma'nın daha uysal hareket edeceğini düşünüyordu. Ama İkinci Duma da Çarın umduğu gibi çıkmadı. Bu yüzden Çar, bu Duma'yı da dağıttı; ve daha uysal davranacağı umuduyla daha berbat bir seçim yasası hazırlayarak Üçüncü Duma'yı toplamaya karar verdi.

Beşinci Kongre'den sonra çok zaman geçmemişti ki, Çarlık hükümeti 3 Haziran darbesi diye bilinen *hükümet*

darbesini yaptı; İkinci Duma'yı dağıttı. Duma'daki 65 kişilik Sosyal Demokrat grubu tutuklandı. Ve Sibiry'a sürüldü. Yeni bir seçim yasası çıkarıldı. İşçilerin ve köylülerin hakları daha da kısıtlandı. Çarlık hükümetinin saldırıları sürüp gidiyordu.

Çarın bakanı Stolipin, işçiler ve köylüler üzerinde kanlı, cellatlı, işkence ve baskı faaliyetini genişletiyordu. İnha birlikleri binlerce devrimciyi, işçiye ve köylüyü kurşuna dizdiler, darağaçlarına çektiler. Çarlık zindanlarında devrimcilere dayanılmaz acılar çektiriliyor, işkence ediliyordu. Özellikle işçi örgütleri ve en başta Bolşevikler, azgınca ve hunharca izleniyorlardı. Çar hafiyeleri, Finlandiya'da saklanmakta olan Lenin'i arıyorlardı. Devrimin önderini yoketmek istiyorlardı. Aralık 1907'de Lenin, büyük tehlikeler içinde yeniden yurt dışına çıkmayı başardı.

Stolipin gericiliğinin ağır ve çetin yılları başladı.

Ve, böylece birinci Rus devrimi yenilgiyle sonuçlandı.

Bu yenilginin nedenleri şunlardı:

1) Devrimde, Çarlığa karşı, henüz sağlam bir işçi-köylü bağlaşması yoktu. Köylüler, toprak ağalarına karşı savaşıma geçtiler ve toprak ağalarına karşı işçi sınıfıyla bağlaşmaya yanaştılar. Ama, köylüler, Çarı devirmedikçe toprak ağalarını devirmenin olanaksızlığını henüz anlayabilmiş değillerdi, Çarın toprak ağalarıyla birlikte hareket ettiğini kavrayabilmiş değillerdi. Köylülerin önemli bir kısmı hâlâ Çara inanıyor ve Çarlık Devlet Duması'na umut bağlıyordu. Bu yüzden birçok köylüler, Çarlığı devirmek için işçi sınıfıyla bağlaşmaya yanaşmıyorlardı. Köylüler, Bolşeviklerden —gerçek devrimcilerden— daha çok, uzlaşıcı Sosyalist-Devrimci Partie inanıyorlardı. Sonuç olarak, köylülerin toprak ağalarına karşı yürüttükleri savaşım yeterince örgütlendirilebilmiş değildi. Lenin, şöyle diyordu:

"...köylüler, pek çok dağınık, örgütsüz hareket ediyorlar, gevşek saldırılarda bulunuyorlardı. İşte, devrimin yenilgiye uğramasının başlıca nedenlerinden biri de budur" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XIX., s. 354).

2) Köylülerin önemli bir kısmının işçi sınıfıyla birlikte Çarlığı devirmeye yanaşmak istemeyişi, çoğu asker ünifor-

ması giymiş köylü çocukları olan ordu birliklerinin tutumunda kendini gösteriyordu. Çarlık ordusunun tek tek birliklerinde kargaşalıklar ve ayaklanmalar çıktı. Ama, askerlerin çoğu işçi grevlerini ve işçi ayaklanmalarını bastırmakta Çara yardım ettiler.

3) İşçiler de hareketlerinde yeterince dayanışma göstere-mediler. İşçi sınıfının öncü müfrezeleri 1905 yılında kahramanca bir devrim savaşımları verdi. Daha az bilinçli tabakalar —sanayileşme yönünden geri illerin işçileri, köylerdeki işçiler— daha ağırdan aldılar. Bunlar devrim savaşımına özellikle 1906 yılında daha güçlü bir biçimde katıldılar. Ama o zamana dek işçi sınıfının öncüleri büyük ölçüde zayıflatılmış bulunuyordu.

4) İşçi sınıfı devrimin öncüsü ve temel gücüydü; ama, işçi sınıfının partisinde, saflar arasında yeterince birlik ve dayanışma yoktu. Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi —işçi sınıfının partisi— iki parçaya, Bolşevik ve Menşevik gruplarına ayrılmıştı. Bolşevikler, kararlı bir devrimci politika yürütüyorlar, işçi sınıfını Çarlığı devirmeye çağırıyorlardı. Menşevikler, yürüttükleri uzlaşıcı taktiklerle devrimi frenliyorlar, işçi sınıfının önemli bir kısmının kafasını bulandırıyorlar, işçi sınıfı içinde ayrılık ve nifak yaratıyorlardı. Dolayısıyla, işçiler devrimde her zaman dayanışmalı hareket edemiyorlardı. Bu nedenlerledir ki, kendi öz saflarında henüz yeterince birliğe sahip olamayan işçi sınıfı, devrimin gerçekten öncüsü olamadı.

5) Çarlık istibdadının 1905 devrimini bastırmasına Batı Avrupa emperyalistleri yardım ettiler. Yabancı kapitalistler, Rusya'daki sermaye yatırımlarının ve sağladıkları muazzam kârların elden gitmesinden korkuyorlardı. Bu yüzden, Batı Avrupa emperyalistleri, cellat Çara yardım ettiler. Fransız bankerleri, devrimi bastırması için Çara büyük kredi yardımında bulundular. Alman İmparatoru bir askeri müdahaleyle Rus Çarının yardımına koşmak üzere, büyük bir orduyu hazır bulunduruyordu.

6) Japonya'yla 1905 Eylül'ünde imzalanan barış Çarın çok işine yaradı. Savaş alanlarındaki yenilgi üstüne yenilgi ve devrimin heybetle yükselişi, Çarı bir an önce barış imza-

lamak zorunda bırakmıştı. Savaşın kaybedilmesi Çarlığı zayıf düşürmüştü. Barış, Çarın durumunu güçlendirdi.

K I S A Ö Z E T

Birinci Rus Devrimi, ülkemizin gelişme sürecinde başlıbaşına tarihsel bir dönemi kapsar. Bu tarihsel dönem, iki aşamadan geçti. Birinci aşama, Mançurya ovalarında yenilgiden yenilgiye uğrayan Çarlığın zayıf düşmesinden yararlanarak Buligin Duması'nı silip süpüren ve Çarlıktan ödün üstüne ödün koparan devrimin, Ekim genel politik grevi sınırlarını da aşarak, Aralık silahlı ayaklanmasına vardığı aşamadır. İkinci aşama, Japonya'yla imzalanan barıştan sonra durumunu düzelten Çarlığın, devrim karşısında liberal burjuvazinin duyduğu korkudan, köylünün gösterdiği sallantıdan yararlanarak Vitte Duması'nı bunların önüne bir sadaka gibi attığı ve işçi sınıfına karşı, devrime karşı saldırıya geçtiği aşamadır.

Devrimin üç yıllık süresi içinde (1905-1907), işçi sınıfı ve köylüler, otuz yıl sürecek barışçı bir dönem içindeki gelişmenin veremeyeceğinden daha zengin bir politik eğitim geçirdiler. Barış koşullarındaki gelişmenin sayısız yılları içinde yığınlara kavratılamayacak olan şeyleri, devrimin birkaç yıllık süresi apaçık anlaşılır duruma getirdi.

Devrim, Çarlığın, halkın azılı düşmanı olduğunu, Çarlığın kamburunu ancak mezarın düzeltebileceğini açığa koydu.

Devrim, liberal burjuvazinin, halkla değil, Çarla bağlaşmak istediğini, karşı-devrimci bir güç olduğunu ve onunla bağlaşmanın halka ihanet demek olduğunu ortaya koydu.

Devrim, burjuva-demokratik devrimde ancak işçi sınıfının öncü olabileceğini, ancak bu sınıfın anayasacı liberal burjuvaziyi bir yana atabilecek, köylüyü burjuvazinin etkisinden kurtarabilecek ve sosyalizme giden yolu açabilecek yetenekte olduğunu ortaya koydu.

Sonuç olarak, devrim, emekçi köylünün, gösterdiği sal-

lantılara karşın, işçi sınıfıyla bağlaşılabilecek yetenekte biricik ciddi güç olduğunu ortaya koydu.

Devrim sırasında Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi içinde iki politik çizgi, Bolşevik ve Menşevik politik çizgileri savaşım durumundaydı. Bolşevikler, devrimin genişletilip sürdürülmesini, Çarlığı silahlı ayaklanma yoluyla devirmeyi, işçi sınıfının hegemonyasını, anayasacı demokrat burjuvazinin yalıtılmasını, köylüyle bağlaşmayı, işçi ve köylü temsilcilerinden devrimci bir geçici hükümet kurulmasını, devrimin zaferle sonuçlanmasını hedef alan bir çizgi izliyorlardı. Menşevikler, tam tersine, devrimi daraltıp durdurmayı hedef alan bir çizgi izliyorlardı. Çarlığı silahlı ayaklanma yoluyla devirmek yerine, bunlar Çarlık rejiminde reform yapılmasını, Çarlığın "iyileştirilmesi"ni, işçi sınıfının hegemonyası yerine liberal burjuvazinin hegemonyasını, köylüyle bağlaşma yerine anayasacı demokrat burjuvaziyle bağlaşmayı, devrimci geçici hükümet yerine ülkenin "devrimci güçlerinin" merkezi diye Devlet Duması'nı öneriyorlardı.

Menşevikler, böylece, işçi sınıfının saflarına burjuva etkilerini sokmanın bir aracı, gerçekte işçi sınıfı içinde burjuvazinin ajanları durumuna gelerek, uzlaşıcılık bataklığına yuvarlandılar.

Bolşeviklerin, parti içinde ve ülkede biricik devrimci marksist güç oldukları ortaya çıktı.

Bu nitelikteki ciddi anlaşmazlıklardan sonra Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin gerçekte ikiye —Bolşevik ve Menşevik partilerine— bölünmüş olması anlaşılır bir şeydi. Dördüncü Parti Kongresi, parti içinde varolan bu fiili durumda hiçbir değişiklik yapmadı. Bu kongre, partinin ancak *resmi* birliğini korudu ve bu birliği az çok güçlendirdi, böylece partinin bolşevizm bayrağı altında *gerçekten* birleştirilmesine doğru bir adım atmış oldu.

Devrimci hareketin değerlendirmesini yapan Dördüncü Parti Kongresi, Menşeviklerin izlediği çizgiyi uzlaşıcı bir çizgi olarak mahkûm etti; ve daha önce onaylamış olduğu Bolşeviklerin çizgisini devrimci, marksist bir çizgi olarak bir kez daha doğruladı.

Devrim, koşullar gerektirdiğinde, Bolşeviklerin saldırıya

geçmesini bildiklerini, ön saflarda dövüşmesini, halkı kendi yanına çekerek saldırıya kaldırmasını öğrendiklerini gösterdi. Devrim, ayrıca, koşulların uygun olmayan bir nitelik alması, devrim dalgasının yatışmaya yüz tutması halinde, Bolşeviklerin, düzenli olarak geri çekilme yeteneğinde olduklarını, kadrolarını korumak, kuvvetleri toplamak, yeni durum ve koşullara göre, saflarını yeniden düzenleyip düşman üzerine yeni bir saldırıya geçmek üzere, panik yaratmadan, soğukkanlılığı kaybetmeden, nasıl düzen içinde geri çekilmesini öğrendiklerini gösterdi. Nasıl saldırıya geçileceğini bilmeden, düşmanı bozguna uğratmak olanaksızdır.

Yenilgi halinde, düzenli olarak geri çekilmesini, panik yaratmadan, karışıklığa yol açmadan geri çekilmesini bilmeden, bozguna uğramaktan kurtulmak olanaksızdır.

D Ö R D Ü N C Ü B Ö L Ü M
STOLİPİN GERİCİLİĞİ DÖNEMİNDE
MENŞEVİKLER VE BOLŞEVİKLER.
BOLŞEVİKLERİN BAĞIMSIZ BİR MARKSİST PARTİ
OLARAK ÖRGÜTLENMESİ
(1908 - 1912)

1. STOLİPİN GERİCİLİĞİ. MUHALEFETÇİ AYDINLAR ARASINDA ÇÖZÜLME. MANEVİ ÇÖKÜŞ. BİR KISIM PARTİLİ AYDINLARIN MARKSİZM DÜŞMANLARININ SAFINA GEÇİŞİ VE MARKSİST TEORİYİ REVİZYONDAN GEÇİRME GİRİŞİMLERİ. LENİN'İN "MATERYALİZM VE AMPİRİO - KRİTİSİZM" ADLI YAPITIYLA REVİZYONİSTLERE KARŞI ÇIKIŞI VE MARKSİST PARTİNİN TEORİK TEMELLERİNİ SAVUNMASI.

İKİNCİ DEVLET DUMASI Çarlık hükümeti tarafından 3 Haziran 1907'de dağıtılmıştı. Bu tarih, *3 Haziran hükümet darbesi* olarak tarihe geçmiştir. Çarlık hükümeti, İkinci Devlet Duması'na yapılacak seçim için yeni bir yasa çıkardı ve bu yasayla 17 Ekim 1905 tarihli manifestosunu kendisi çiğnedi. Çünkü bu manifestoya göre, Çarlık hükümeti yeni yasaları ancak Duma'nın görüşünü alarak çıkarmak zorundaydı. İkinci Duma'daki Sosyal-Demokrat grup mahkemeye verildi; işçi sınıfının temsilcileri müebbet hapse mahkûm edildiler, sürgüne gönderildiler

Yeni seçim yasası, Duma'da toprak ağalarının, ticaret ve sanayi burjuvazisinin temsilcilerinin sayısını daha da artıracak bir biçimde tasarlanıp düzenlenmişti; buna göre, işçile-

rin, köylülerin temsilcilerinin zaten az olan sayısı birkaç kat daha azalacaktı.

Nitekim Üçüncü Duma'da, Kara Yüzler [aşırı gericiler] ve Anayasacı Demokratlar büyük bir çoğunluk oluşturdular. Toplamı 442'yi bulan temsilcilerden 171'i sağcı (Kara Yüzler), 113'ü Oktobrist ve bunlara yakın gruptandı; 101'i Anayasacı Demokratlar ve onlara yakın gruptandı, 13'ü Trudovik ve 18'i de Sosyal Demokrat'tı.

Sağcıların (bunlar, Duma'da sağda oturdukları için kendilerine böyle deniyordu) kişiliğinde işçilerin, köylülerin en azılı düşmanları —köylü hareketi bastırılırken yığınla köylüye meydan dayağı çektirenler, köylüleri kurşuna dizdirenler, Yahudi katliam ve yağmalarını düzenleyenler, işçi gösterilerine katılanları kırıp geçirenler, devrim günlerinde toplantıların yapıldığı binaları canavarca ateşe verdirenler—, Kara Yüzler, feodal toprak ağaları temsil ediliyordu. Sağcılar, emekçi halk hareketlerinin hunharca bastırılmasından, hiçbir sınırı olmayan zorba Çarlık iktidarından yana ve 17 Ekim 1905'te Çarın çıkardığı manifestonun karşısındaydılar.

Duma'da, Oktobrist Partisi, öteki adıyla "17 Ekim Birliği" sağcılarla bağlaşma halindeydi. Oktobristler, büyük sanayi sermayesinin ve kapitalist tarım işletmecisi büyük toprak sahiplerinin [büyük toprak burjuvazisinin —ç.] çıkarlarını temsil ediyorlardı (1905 devriminin başlangıcında, büyük toprak sahiplerinden birçok Anayasacı Demokrat kendi partilerini bırakarak Oktobristlere geçtiler). Oktobristlerin sağcılardan tek ayrımı, bunların, yalnızca sözde kalmak üzere, 17 Ekim manifestosunu tanımış olmalarıdır. Oktobristler, Çarlık hükümetinin iç ve dış politikasını tümüyle destekliyorlardı.

Anayasacı Demokrat Parti (Kade)'nin İkinci Duma'da, Birinci Duma'dakinden daha az temsilcisi vardı. Bunun nedeni, kapitalist toprak sahiplerinin bir kısım oylarının Anayasacı Demokratlardan Oktobristlere geçmiş olmasıydı.

Üçüncü Duma'da Trudovik'ler adını taşıyan sayıca az, bir küçük-burjuva demokrat grubu vardı. Trudovik'ler Duma'da, Anayasacı Demokratlarla işçi demokratlar (Bolşevikler) arasında bocalıyorlardı. Lenin, Trudovik'ler Duma'da

pek zayıf olmakla birlikte, bunların *yığınları*, köylü yığınlarını temsil etmekte olduklarını belirtiyordu. Trudoviklerin Anayasacı Demokratlarla işçi demokratlar arasında bocalamaları, kaçınılmaz olarak, küçük işletme sahiplerinin sınıf durumlarından ileri geliyordu. Lenin, "zayıf, küçük-burjuva demokratlara yardım etmek, bunları liberallerin etkisinden kurtarmak ve yalnız sağcılara karşı değil, karşı-devrimci Anayasacı Demokratlara karşı da demokrasi cephesini birleştirip perçinlemek" gerektiğini Bolşevik temsilcilerinin önüne bir görev olarak koyuyordu (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. XV., s. 486).

1905 devrimi boyunca, özellikle bu devrim yenilgiye uğradıktan sonra, Anayasacı Demokratlar kendilerini gitgide daha da artan bir biçimde karşı-devrimci bir güç olarak göstermeye başladılar. Onlar, yüzlerindeki "demokrat" maskesini gitgide daha fazla sıyrarak gerçek monarşistler, Çarlığın gerçek savunucuları haline geldiler. 1909 yılında, Anayasacı Demokratlardan en önde gelen bir grup yazar *Vehki (İşaret Taşları)* adı altında çıkardıkları bir dergide Çarlığa devrimi bastırmış olması yüzünden burjuvazi adına teşekkür ediyorlardı. Kırbacı ve darağacını elinden bırakmayan Çarlık hükümeti karşısında alçakça dalkavukluk eden Anayasacı Demokratlar açıktan açığa, "bizi (liberal burjuvaziyi) süngüleri ve zindanlarıyla, halkın öfkesinden ve ateşinden tek başına koruyan bu iktidarı takdis etmeliyiz" diyorlardı.

İkinci Devlet Duması'nı dağıtan ve Devlet Duması'ndaki Sosyal Demokrat grubun varlığına son veren Çarlık hükümeti, proletaryanın politik ve mesleki örgütlerini olan şiddetini kullanarak darmadağın etmeye başladı. Müebbet mahkûmlar için kullanılan zindanlar, kaleler, sürgün yerleri tıkabasa devrimcilerle dolduruldu. Buralarda devrimcilere en zalim yöntemler uygulanıyor, işkence ediliyordu. Kara Yüzler'in terörü ortalığı kasıp kavuruyordu. Çarın Bakanı Stolipin tüm ülkede baştanbaşa darağaçları kurdurdu. Binlerce devrimci darağaçlarında can verdi. Bu yüzden, o günlerde darağaçlarına "Stolipin boyunbağı" deniyordu.

İşçilerin, köylülerin devrimci hareketlerini bastırma çabalarında Çarlık hükümeti, yalnızca baskı ve şiddet kullan-

makla, cezalandırma hareketleriyle, kurşuna dizmelerle, zindanlarla, müebbet mahkûmiyetlerle kalamazdı. Çarlık hükümeti, köylülerin 'Çar baba'larına karşı saf inançlarının gitgide zayıfladığını kaygıyla görüyordu. Bu yüzden büyük bir hileye başvurdu: Köylük bölgelerde kalabalık bir sınıf olan köy burjuvazisinin —kulakların— kişiliğinde kendisine sağlam bir destek yaratmayı tasarladı.

9 Kasım 1906'da, Stolipin, köylüleri köy komünlerinden ayrılıp tek tek toprak işletmecisi yapmaya doğru götürecek yeni bir toprak yasası çıkardı: Stolipin toprak yasası, topraktan ortaklaşa yararlanma sistemini ortadan kaldırıyor, her köylünün hissesine düşen toprağı özel olarak işletmesini ve köy komünlerinden çekilmesini istiyordu. Köylü o zamana dek sahip olmadığı bir hakka sahip olacak, kendi payına düşen toprağı satabilecekti. Köy komününden çekilen her köylüye, komün, tüm bir parça olarak toprak (*hutor, otrub — toprak parçası, dilim*) ayırmak zorundaydı.

Böylece, zengin köylüler, kulaklar, hali-vakti yerinde olmayan köylülerin topraklarına yok pahasına sahip olmak fırsatını ele geçiriyorlardı. Bu yasanın çıkışını izleyen birkaç yıl içinde hali-vakti yerinde olmayan bir milyondan fazla köylü topraktan büsbütün yoksun edildi, yıkıma uğratıldı. Hali-vakti yerinde olmayan köylülerin topraktan yoksun edilmeleriyle, kulak çiftliklerinin ve işletmelerinin sayısı arttı. Bu çiftliklerin bazıları, ücretli ırgat çalışmasının geniş ölçüde kullanıldığı tam bir malikane durumundaydılar. Hükümet, köylülere, köy komününün en iyi topraklarını, köy komününden ayrılan kulaklara vermelerini şart koşuyordu.

Köylüler "azat"lıktan kurtulurken toprak ağaları köylülerin topraklarını nasıl yağma etmişlerse, şimdi de kulaklar en iyi toprakları ele geçirmek, hali-vakti yerinde olmayan köylülerin toprak paylarına yok pahasına sahip olmak yoluyla köy komünlerinin topraklarını yağma ediyorlardı.

Çarlık hükümeti, toprak satın almaları ve çiftlikler kurmaları için kulaklara önemli ölçüde krediler açıyordu. Stolipin, kulakları Çar istibdadının sadık savunucuları haline getirmek istiyordu.

9 yıl içinde, 1906'dan 1915'e dek, iki milyondan fazla

köylü ailesi, köy komünlerinden ayrıldı.

Stolipin'in politikası, hali-vakti yerinde olmayan az topraklı köylülerle yoksul köylülerin durumlarını daha da ağırlaştırdı. Köylülük içindeki ayrışma daha da derinleşti. Köylülerle kulaklar arasında çatışmalar başladı.

Ve, aynı zamanda köylü, Çarlık hükümeti ve toprak ağalarıyla Anayasacı Demokratların egemen bulunduğu Devlet Duması varoldukça, toprak ağalarının ellerindeki topraklarını alamayacaklarını anlamaya başladı.

Kulak çiftliklerinin arttığı yıllar içinde (1907-1909), köylü hareketi tavsadı. Ama çok geçmeden, 1910 -1911 yıllarında ve daha sonraları, köy komününde kalan köylülerle kulak çiftçiler arasında baş gösteren çarpışmalar, toprak ağalarına ve kulaklara karşı yürütülen köylü hareketini daha da yoğunlaştırdı.

Devrimden sonra sanayileşme alanında da önemli değişiklikler oldu. Sanayinin gitgide daha güçlenen kapitalist grupların elinde toplanması daha da hızlandı. Daha 1905 devriminden önce, kapitalistler, ülke içinde emtia fiyatlarını yükselterek elde ettikleri fazla kârları, dış pazarlara ucuz fiyatlarla mal satabilmek ve böylece dış pazarları ele geçirmek amacıyla oluşturulan ihracatın desteklenmesi fonuna aktarmak için kuruluşlar oluşturmaya başlamışlardı. Bu kapitalist kuruluşlara (tekellere) tröst ve sendika deniyordu. Devrimden sonra bunların sayısı daha da arttı. Büyük bankaların da sayısı çoğalıyor, sanayideki rolleri yükseliyordu. Rusya'ya yabancı sermaye akını gitgide artıyordu.

Böylece, Rusya'da kapitalizm, gitgide artan bir ölçüde tekелci kapitalizme, emperyalist kapitalizme dönüşüyordu.

Birkaç yıl süren bir durgunluktan sonra, sanayi yeniden canlandı: kömür, maden ve petrol üretimi arttı; kumaş imalatı ve şeker üretimi arttı; dış ülkelere hububat ihracatı daha da arttı.

Bu zaman içinde Rusya, sanayileşmede ileri adımlar atmakla birlikte, gene de Batı Avrupa'ya göre geri bir ülkeydi ve yabancı kapitalistlere bağımlı bir durumdaydı. Rusya'da makine ve tezgâh imalatı yoktu, makineler ve tezgâhlar dışardan ithal ediliyordu. Aynı biçimde, otomobil sanayisi,

kimya sanayisi, kimyasal gübre üreten sanayi de yoktu. Rusya silah imalatında da öteki kapitalist ülkelere göre geri bir durumdaydı.

Rusya'da maden tüketiminin düşük bir düzeyde olmasını ülkenin geriliğinin bir göstergesi olarak gören Lenin, şöyle diyordu:

"Köylülerin azat edilmesinden bu yana geçen yarım yüzyıl içinde, Rusya'da demir tüketimi beş kat artmış olduğu halde, Rusya inanılmayacak derecede, eşi görülmemiş derecede geri, yoksul, yarı-barbar bir ülkedir; modern üretim araçları bakımından İngiltere'den dört kat, Almanya'dan beş kat ve Amerika'dan on kat kötü donatılmış halde bulunmaktadır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XVI., s. 543).

Rusya'nın ekonomik ve politik geriliği, gerek Rus kapitalizminin, gerek Çarlığın kendisinin doğrudan Batı Avrupa kapitalizmine bağımlı olması sonucunu veriyordu.

Bu durum, maden kömürü, petrol, elektrik sanayisi ve metalürji gibi en önemli ulusal sanayi dallarının yabancı sermayenin elinde bulunmasında ve Çarlık Rusyası'nın gereksindiği hemen hemen bütün makineleri ve bütün donatım malzemesini dış ülkelerden ithal etmek zorunda olmasında kendini gösteriyordu.

Bu durum, faizlerini ödemek için, Çarlığın her yıl ülke halkından yüz milyonlarca ruble çekmesini gerektiren, tut-saklığa mahkûm edici pek ağır koşullarla yapılmış dış borçlanma anlaşmalarında kendini gösteriyordu.

Bu durum, savaş çıkması halinde, "müttefiklerin" yardımına koşmak, İngiliz ve Fransız kapitalistlerinin muazzam kârlarını korumak için, Çarlığın emperyalist savaş cephelerine milyonlarca Rus askeri yollanmasını taahhüt altına alan "müttefiklerle" yapılmış gizli andlaşmalarda kendini gösteriyordu.

Stolipin gericiliği yılları, jandarma ve polisin, Çarlık ajan provokatörlerinin ve Kara Yüzler zorbalarının işçi sınıfına karşı yürüttükleri haydutça, barbarca saldırılar ve baskılarla dolu geçen yıllardı. Ama, işçilere baskı ve şiddetle çullananlar, yalnızca Çarlığın ücretli zorbaları değildi. Sanayinin durgunluk dönemine girdiği, işsizliğin arttığı yıllarda,

patronlar, fabrikatörler, işçi sınıfına karşı saldırılarını özellikle şiddetlendirerek, bu yolda ötekilerden geri kalmıyorlardı. Patronlar ve fabrikatörler, yığınlar halinde işçiyi işten çıkarıyorlar, grevlere etkin bir biçimde katılan bilinçli işçileri "kara liste"lerine geçiriyorlardı. "Kara liste"ye geçen bir kimse, artık o işkolundaki fabrikatörler birliğinin eli altındaki işletmelerin hiçbirinde işe alınmıyordu. İşçi ücretleri daha 1908 yılında yüzde 10 -15 oranında indirildi. İşgünü her yerde 10 -12 saate çıkarıldı. Ceza kesme adı altında yapılan soygun yeniden aldı yürüdü.

1905 devriminin yenilgisi, devrimin "yol arkadaşları" arasında çözülme ve yozlaşmayı da yanında getirdi. Aydınlar arasında düş kırıklığı ve manevi çöküş özellikle derinleşti. Devrimin coşkun bir yükseliş gösterdiği sıralarda, burjuva çevrelerinden gelip devrim saflarına katılan "yol arkadaşları", gericiliğin at oynattığı günlerde partiden uzaklaştılar. Bunların bir kısmı, açıktan açığa devrim düşmanı olanların safına geçti. Bir kısmı da işçi sınıfının ayakta kalabilmiş legal derneklerine yerleşerek, proletaryayı devrim yolundan saptırma, proletaryanın devrimci partisini gözden düşürme yolunda çaba harcamaya başladılar. Bir zamanlar devrime katılmış olan bu "yol arkadaşları" devrimden ayrılıp uzaklaşırlarken, gericilerin gözüne girme, Çarlıkla hoş geçinme yolu aramaya koyuldular.

Çarlık hükümeti devrimin yenilgisinden yararlanarak, devrimin "yol arkadaşları"ndan en ödle ve en çıkar düşkünü olanları ajan ve provokatör olarak kullandı. Çarlık *Okh-rana*'sının işçi sınıfı ve parti örgütlerine soktuğu bu alçak hain provokatörler, bu örgütlerde casusluk yapına ve devrimcileri ele verme yolunda faaliyet gösterdiler.

Karşı-devrim ideolojik cephede de saldırıya geçti. Marksizmi "eleştiren", "baltalayan", devrimi küçümseyen, alaya alan, devrime ihaneti öven ve "kişiye saygı" perdesi altında cinsel ahlâksızlığı dile getiren bir sürü moda yazar türedi.

Felsefe alanında marksizmi "eleştirme", "yeniden-gözden geçirme" (revizyondan geçirme) girişimleri aldı yürüdü; ve aynı biçimde, sahte bilimsel teorilerin örtüsü altında türlü türlü din akımı baş gösterdi.

Marksizmi "eleştirmek" bir moda halini aldı.

Bütün bu baylar, aralarındaki çeşitli ayrımlara karşın, tek bir ortak amaçta birleşiyorlardı: yığınları devrimden saptırmak.

Manevi çöküş ve inançsızlık, kendilerini marksist sayan, ama hiçbir zaman marksist mevzilerde kesinlikle yer almadığı bulunan bir kısım parti aydınlarına da bulaştı. Bunlar arasında, Bogdanov, Bazarov, Lunaçarski (1905 yılında Bolşeviklere katılmışlardı), Yüşkeviç ve Valentinov (Menşevikler) gibi yazarlar vardı. Bunlar, aynı zamanda marksist teorisinin felsefi temellerine, yani diyalektik materyalizme karşı, marksizmin bilimsel ve tarihsel temellerine, yani tarihsel materyalizme karşı bir "eleştiri" yürütüyorlardı. Bu eleştirinin, alışılmış biçimlerde yapılagelenlerden ayrımı, açıkça ve dürüstçe değil, marksizmin temellerini "savunma" bayrağı altında, üstü örtülü ve ikiyüzlüce yapılmasındaydı. Bunlar, marksist olduklarını ileri sürüyorlar, ama marksizmi bazı temel ilkelerinden uzaklaştırarak, "reformdan" geçirmek istiyorlardı. Gerçekte bunlar, marksizme düşmandılar, çünkü marksizme düşman olduklarını sözde ikiyüzlüce yadsıdıkları halde, kendilerine ikiyüzlüce marksist demeyi sürdürdükleri halde, marksizmin teorik temellerini sarsıp yıkmaya çalışıyorlardı. Bu derece ikiyüzlülükle yürütülen eleştirinin tehlikesi, saf parti işçilerini aldatma amacına yöneltilmiş olmasında, saf işçileri doğru yoldan saptırma hünerine sahip olmasındaydı.

Marksist teorisinin temellerini sarsıp yıkmayı hedef alan bu eleştirinin ikiyüzlülük derecesi ne kadar arttıysa, parti için taşıdığı tehlike de o ölçüde büyük oldu. Çünkü bu eleştiri, ikiyüzlülüğü ölçüsünde partiye karşı, devrime karşı gerici güçlerin açmış olduğu genel seferberlikle kaynaşıyordu. Marksizmden ayrılıp uzaklaşmış olan bazı aydınlar, yeni bir din kurmanın zorunlu olduğunu vaazedecek kadar ileri gittiler (bunlara "tanrı arayıcılar" ve "tanrı kurucular" deniliyordu).

Marksistler, marksist teori alanında, dönemlere gereken karşılığı vermek, bunların maskelerini düşürmek, içyüzlerini tamamen açığa çıkarmak ve böylece, marksist partinin teo-

rik temellerini savunmak gibi zorunlu bir görevle karşı karşıya bulunuyorlardı.

Bu görevin yerine getirilmesi işini, kendilerini "marksizmin ünlü teorisyenleri" sayan Plehanov'la onun Menşevik dostlarının yüklenmeleri beklenebilirdi. Ama bunlar, edebi türden önemsiz bir-iki yazı yazdıktan sonra alanı terketmeyi yeğ tuttular.

Bu görevi, 1909'da çıkan *Materyalizm ve Amprio-kritisizm* adlı ünlü yapıtıyla Lenin yerine getirdi.

Lenin, bu yapıtında şöyle yazıyordu:

"Yarım yıldan daha az bir zaman içinde hemen hemen tümüyle diyalektik materyalizme saldırılardan başka bir şey olmayan başlıca dört kitap çıkmıştır. Bunların ilki ve en önemlisi, *Marksizm Felsefesi Üstüne* (Marksizm Felsefesine Karşı demek daha uygun olurdu) *İnceleme*'dir; bu kitap S. Petersburg'da 1908'de çıkmıştır; Bazarov, Bogdanov, Lunaçarski, Berman, Helfond, Yüşkeviç ve Suvorov'un yazılarını bir araya getirmektedir. Arkasından, Yüşkeviç'in *Materyalizm ve Eleştirici Gerçekçilik* adlı kitabı, Berman'ın *Modern Bilgi Teorisi Işığında Diyalektik* adlı kitabı ve Valentinov'un *Marksizmin Felsefi Yapıları* adlı kitabı çıkmıştır. ... Politik görüşleri arasındaki keskin ayrımlara karşın, diyalektik materyalizme karşı düşmanlıkta birleşmiş olan bütün bu kişiler, aynı zamanda, felsefede kendilerinin marksist olduklarını ileri sürüyorlar. Berman, Engels diyalektiğinin bir 'mistisizm' olduğunu söylüyor. Bazarov, yukardan bir tavırla, sanki çok belli bir şeyden söz eder gibi, Engels'in görüşlerinin 'eskimiş' olduğunu söylüyor. Sanırsınız ki, 'modern bilgi teorisinden', 'en yeni felsefeden' (ya da 'en yeni pozitivistizmden'), 'modern doğa bilimi felsefesinden', 'XX. Yüzyıl doğa bilimi felsefesinden' gururla söz eden cesur savaşçılarımız tarafından materyalizm çürütülmüş oluyor" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XIII., s. 11).

Felsefeleri revizyonist olan dostlarını haklı çıkarma çabası içinde "belki de yanılıyoruz, ama arıyoruz" diyen Lunaçarski'yi yanıtlarken, Lenin şöyle yazıyordu:

"Bana gelince, ben de felsefede 'arayıcı'lardanım. Özellikle bu notlarda (Materyalizm ve Ampirio-kritisizmde —*Hazırlayanın notu*). ipe-sapa gelmez son derece karışık ve gerici sözleri marksizm adı altında sunanların neyin üzerinde akıllarını oynattıklarını araştırıp bulmayı görev edindim" (aynı c., s. 12).

Ama gerçek o ki, Lenin'in yapıtı, bu mütevazı görevin çerçevesini çok aştı. Aslında bu yapıt, yalnız, kitaplarında marksist materyalizme aykırı, ince ve cilalı bir idealizm sunmaya yeltenen Bogdanov'un, Yüşkeviç'in, Bazarov'un, Valentinov'un ve bunların felsefe hocaları olan Avenariyus'la Mach'ın eleştirileriyle kalmamış, aynı zamanda, marksizmin teorik temellerinin —diyalektik ve tarihsel materyalizmin— savunmasıydı, ve, bilimin, özellikle doğa bilimlerinin, Engels'in ölümünden Lenin'in *Materyalizm ve Ampirio-kritisizm* adlı yapıtının çıkışına dek geçen tüm bir tarih dönemi boyunca, bulunduğu önemli ve esaslı her şeyin materyalist bir genellemesi idi.

Lenin bu yapıtında, Rus ampirio-kritiklerini ve onların yabancı hocalarını sıkı bir eleştiriden geçirdikten sonra, felsefe ve teori alanındaki revizyonizme karşı şu sonuçlara vardı:

1. "Marksizmin gittikçe daha ince noktalarda bozulması, materyalizme karşı olan teorilerin daha ustalıkla marksizm diye gösterilmesi — işte modern revizyonizmin ekonomi politikte olsun, taktik sorunlarda olsun, genellikle felsefe alanında olsun belirgin niteliği budur" Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XIII., s. 270).
2. "Mach ve Avenariyus okulunun tümü idealizme yönelmiştir" (aynı cilt, s. 291).
3. "Machçılarımızın tümü idealizme saplanmışlardır" (aynı cilt, s. 282).
4. "Ampirio-kritisizmin bilgi teorisine ilişkin skolastik görüşünün arkasında yatan savaşimleri, felsefe alanındaki parti savaşimlarını, son çözümlemede, modern toplumun düşman sınıflarının eğilimlerini ve ideolojisini anlatan savaşimlarını görmemek olanaksızdır" (aynı cilt, s. 292).

5. "Ampirio-kritisizmin objektif sınıfsal rolü, genellikle materyalizme, özellikle tarihsel materyalizme karşı savaşım yürüten fideistlere (bilim karşısında imana öncelik tanıyan gericiler — *hazırlayanın notu*), tamamen uşaklık etmekten başka bir şey değildir" (aynı cilt, s. 292).
6. "Felsefî idealizm, ... yobazlığa doğru giden bir yoldur" (aynı cilt, s. 304).

Lenin'in bu yapıtının partimizin tarihindeki büyük önemi değerlendirebilmek ve Stolipin gericiliği yıllarının her türden ve her soydan revizyonistlerine ve döneeklerine karşı Lenin'in nasıl bir teorik hazineyi savunmuş olduğunu anlayabilmek için, diyalektik ve tarihsel materyalizmin esaslarını kısaca da olsa bilmek gerekiyor.

Diyalektik ve tarihsel materyalizm, komünizmin teorik temellerini, marksist partinin teorik temellerini oluşturduğu için ve partimizin her etkin işçisi bunları bilmek, kavrayıp benimsemek gibi bir görev karşısında bulunduğu için, elbette ki, bu esasları öğrenmek zorunludur.

O halde:

1. Diyalektik materyalizm nedir?
2. Tarihsel materyalizm nedir?

2. DİYALEKTİK VE TARİHSEL MATERYALİZM.

Diyalektik materyalizm, marksist-leninist partinin dünya görüşüdür. Doğa olaylarına yaklaşışı, onları inceleme ve anlama yöntemleri *diyalektik*, doğa olaylarını yorumlayışı, bu olayları kavrayışı ve teorisi *materyalist* olduğundan, bu dünya görüşü, diyalektik materyalizm adını almıştır.

Tarihsel materyalizm, diyalektik materyalizmin ilkelerini toplum yaşamının incelenmesinde kullanır; bu ilkeleri toplum yaşamındaki olaylara, toplum ve toplum tarihi üzerindeki çalışmalara uygular.

Marx ve Engels, diyalektik yöntemlerini tanımlarlarken, genellikle, Hegel'i diyalektiğin temel niteliklerini formüle eden filozof olarak gösterirler. Ama bu, Marx ve Engels di-

yalektiğinin Hegel diyalektiğinin aynısı olduğu anlamına gelmez. Çünkü, Marx ve Engels, Hegel diyalektiğinin idealist kabuğunu bir yana iterek, onun yalnızca rasyonel özünü almışlar ve daha da geliştirerek, ona modern, bilimsel bir biçim vermişlerdir.

Marx şöyle diyor:

"Benim diyalektik yöntemim, Hegel'inkinden yalnızca temelde farklı değil, üstelik onun tam karşıtıdır. Hegel'e göre 'ide' adı altında bağımsız bir konu (subject) haline bile dönüşen düşünme süreci, gerçeğin yaratıcısıdır; ve gerçek, 'ide'nin fenomenal [dış-olaysal] biçimidir. Bana göreyse, bunun tersine, düşünme süreci, insan kafasında yansıyan ve düşünce biçimlerine dönüşen madde dünya-sından başka bir şey değildir." (*Kapital, Cilt I.*)

Marx ve Engels, kendi materyalizmlerini tanımlarlarken, genellikle, Feuerbach'tan, materyalizmi doğrularına oturarak yeniden kuran filozof olarak söz ederler. Ama bu, Marx ve Engels materyalizminin Feuerbach materyalizminin aynısı olduğu anlamına gelmez. Gerçekten de, Marx ve Engels, Feuerbach materyalizminin "asıl özünü" alarak, onu materyalizmin bilimsel ve felsefi bir teorisi biçiminde geliştirmişler ve onun idealist, dini - ahlâkî kabuğunu kaldırıp atmışlardır. Biliyoruz ki, Feuerbach aslında bir materyalist olduğu halde, materyalizmin adına karşı çıkmıştır. Engels birkaç kez belirtmiştir ki, "Feuerbach, materyalist temeline karşın, geleneksel idealist zincirden kurtulmuş değildir; ve ondaki gerçek idealizm, din ve ahlâk felsefesine gelir gelmez açıkça kendini göstermektedir." (*Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu*).

Diyalektik, Eski Yunan dilindeki, konuşmak, tartışmak anlamına gelen *dialego* sözcüğünden çıkmıştır. Eski zamanlarda diyalektik, muhatabın savındaki çelişkileri ortaya koyup bu çelişkilerin üstesinden gelmek yoluyla gerçeğe ulaşma sanatı demekti. Eski zamanlarda, düşüncedeki çelişkileri ortaya çıkarmanın ve karşıt görüşlerin çatışmasının, gerçeğe ulaşmada en iyi yöntem olduğunu kabul eden filozoflar vardı. Düşüncenin bu diyalektik yöntemi, sonraları doğa olaylarını da kapsadı; doğadaki olayları sürekli bir hareket ve de-

ğişme içinde gören, doğadaki gelişmeleri, doğadaki çelişkilerin gelişmesi sonucu olarak ve doğadaki karşıt güçlerin birbirlerini karşılıklı etkilemeleri sonucu olarak kabul eden, doğanın diyalektik kavranması biçiminde geliştirdi.

Diyalektik, özünde metafiziğin tam karşıtıdır.

1. Marksist Diyalektik Yöntemin Temel Nitelikleri şunlardır:

a) Diyalektik, metafiziğin tersine, doğaya, rastgele toplanmış, birbirleriyle ilişkisiz, birbirlerinden bağımsız, ayrı şeyler, ayrı olaylar gözüyle değil; maddelerin ve olayların birbirleriyle organik olarak ilişkili bulunduğu, birbirlerine dayandığı ve birbirleriyle belirlendiği tam ve bağımlı bir bütün gözüyle bakar.

Bu yüzden, diyalektik yönetime göre, mademki doğanın herhangi bir kesimindeki bir olay, çevresindeki koşullarla ilişkisiz, onlardan ayrı olarak düşünüldüğünde bizce anlamsız olacaktır, öyleyse doğadaki hiçbir olay tek başına, çevresindeki olaylardan ayrı olarak kavranamaz; bunun tersi olarak da, çevresindeki olaylarla ayrılmaz bağlar içinde ve çevresindeki olaylarla koşullandırılmış olarak düşünülen her olayı kavramak ve açıklamak mümkündür.

b) Diyalektik, metafiziğin tersine, doğanın, durgunluk ve hareketsizlik, durağanlık ve değişmezlik halinde olmadığını, hep bir şeylerin doğduğu ve geliştiği, bazı şeylerin de parçalanıp öldüğü, sürekli bir hareket ve değişme, sürekli bir yenilenme ve gelişme halinde olduğunu kabul eder.

Bu yüzden, diyalektik yönetime göre, olaylar, yalnızca karşılıklı bağıntıları ve dayanışmaları açısından değil, ayrıca, bu olayların hareketleri, gelişmeleri, gelişmeleri, varoluşları ve varoluştan yokoluşa geçişleri açısından da düşünülmelidir.

Diyalektik yönetime göre, asıl önemli olan, o anda kalıcı gibi görünen, ama daha o andan başlayarak ölmeye yüz tutmuş olan şey değil, o anda kalıcı gibi görünmese bile, doğan ve gelişmekte olan şeydir. Çünkü diyalektik yöntem, ancak, yeni doğan ve gelişmekte olan şeylerin yenilmez olduğunu kabul eder.

Engels, şöyle diyor:

"Tüm doğa, en küçüğünden en büyüğüne dek, küçük bir kum tanesinden güneşe, canlı en ilkel hücreden insana dek, sürekli bir varoluş ve yokoluş, sürekli bir akış, sonsuz bir hareket ve değişme içindedir." (*Doğanın Diyalektiği*).

Onun için, Engels'in söylediği gibi, diyalektik, "şeyleri ve onların zihindeki yansımalarını, temel olarak karşılıklı ilişkileri, birbiriyle bağıntıları, hareketleri, doğuş ve yokoluş koşulları içinde ele alır." (*Aynı yapıt*).

c) Diyalektik, metafiziğin tersine, gelişme sürecini, nicel değişmelerin nitel değişmelere yol açmadığı basit bir büyüme süreci gözüyle görmez; gelişmeyi, önemsiz ve belirsiz nicel değişmelerden, açık, temel nitel değişmelerine geçilen ve bu nitel değişmelerin, yavaş yavaş değil de, bir sıçrayış biçiminde, bir durumdan ötekine kesin ve hızlı olarak gerçekleştiği bir süreç olarak kabul eder. Buna göre, nitel değişmeler, rastgele değil, görünmeyen ve yavaş yavaş oluşan nicel değişmelerin doğal sonuçları olarak ortaya çıkarlar.

Bu yüzden, diyalektik yönetime göre, gelişme süreci, daireler çemberi üzerinde dönen bir hareket ya da geçmişteki olayların basit birer yinelenmesi olarak anlaşılmamalı; sürekli ve ileri bir hareket, eski bir nitel durumdan yeni bir nitel duruma geçen, basitten karmaşığa, alçaktan yükseğe doğru bir gelişme olarak bilinmelidir.

Engels, diyor ki:

"Doğa, diyalektiğin denektaşısıdır. Denilebilir ki, modern doğa bilimleri bu doğrulama için son derecede zengin ve gün geçtikçe çoğalan materyaller sağlamış; ve böylece, doğa sürecinin, son çözümlemede, metafizik değil, diyalektik olduğunu, sonsuz bir tekdüzellikle sürekli olarak daireler çemberi üstünde dönmeyip gerçek bir tarih çizgisinden geçtiğini tanıtlamıştır. Bu konuda hemen, bitki ve hayvanlardan insana dek, bugünün organik dünyasının tümünün bir gelişme sürecinin ürünü olduğunu ve milyonlarca yıldan bu yana gelişmekte olduğunu ortaya koyarak, doğanın metafizik kavranışına kesin bir

vuruş indiren Darwin'den söz etmek gerekir." (*Ütopik ve Bilimsel Sosyalizm*).

Engels, diyalektik gelişmeyi, nicel değişmelerden nitel değişmelere geçiş olarak tanımlarken, şöyle diyor:

"Fizikte ... her değişme, cismin kendinde var olan ya da dışardan cisme verilmiş olan bir hareket biçiminin sonucu olarak, nicel değişmeyle nicelikten niteliğe geçiştir. Sözelimi, suyun ısı derecesi önceleri onun sıvı durumuna etkili değildir. Ama sıvı durumundaki suyun ısı derecesi azalır ya da çoğalırsa, molekülleri arasındaki çekim bir an sonra değişecek ve durum değiştirerek buza ya da buhara dönüşecektir. ... Bir platin telin akkor duruma gelmesi için belli miktarda asgari bir elektrik akımı gereklidir. Her sıvının, elimizdeki olanaklarla ve gerekli olan ısı derecesiyle elde edebileceğimiz belli bir basınç altında, belli bir donma ve kaynama noktası vardır. Ve sonuç olarak, her gazın uygun basınç ve soğutma koşullarında sıvı durumuna dönüşebileceği kritik bir noktası vardır. ... Fiziğin sabiteleri (değişmezleri, bir durumdan öteki bir duruma geçiş noktaları — *Haz. notu*) dediğimiz şey, birçok durumlarda, eldeki cismin durumundaki hareketin nicel (değişmesi) artışı ya da azalışı sonucu nitel değişmenin ortaya çıktığı ve bundan dolayı da niceliğin niteliğe dönüştüğü düğüm noktalarından başka bir şey değildir." (*Doğanın Diyalektiği*).

Engels, kimyaya geçerek, şöyle devam ediyor:

"Kimya, nicel bileşimlerin değişmeleri etkisiyle oluşan cisimlerin nitel değişmelerinin bilimi olarak tanımlanabilir. Bu, Hergel'ce de bilinen bir gerçektir. ... Oksijeni ele alalım: molekülde iki atom yerine üç atom bulunursa, kokusu ve reaksiyonu âdi oksijenden tamamen farklı bir cisim olan ozonu elde ederiz. Ve yine, oksijenin azot ve sülfürle değişik oranlarda birleşmesi sonunda, her kezinde, bütün öteki cisimlerden nitelikçe ayrı cisimlerin ortaya çıkması olayı da aynı kapsama girer." (*Aynı yapı*).

Sonuç olarak Engels, Hegel'de değerli olan ne varsa beğenmeyip reddeden, ama yine de onun, cansızlar dünyasın-

dan canlılar dünyasına, inorganik madde diyarından organik madde diyarına geçişi yeni bir sıçrama dönemi olarak açıklayan ünlü tezini gözaçıklıkla aşırın Dühring'i eleştirirken, şöyle diyor:

"Bu tam anlamıyla hegelci ölçü bağıntılarının düğüm çizgisi üstündeki düğüm noktalarında yalnızca nicel artma ya da azalmanın ortaya koyduğu *nitel sıçramadır*. Sözelimi, suyun ısıtılması ya da soğutulması durumunda —normal basınç altında— düğüm noktaları olan kaynama ve donma noktaları, yeni bir kümelenme durumuna geçiş sıçraması ve sonuç olarak da niceliğin niteliğe dönüşmesi durumudur." (*Anti-Dühring*).

d) Diyalektik, metafiziğin tersine, doğadaki her şeyin ve her olayın yapısında iç çelişkilerin varlığını kabul eder. Çünkü hepsinin olumlu ve olumsuz yanları, bir geçmişi ve bir geleceği, ölen bir yanı ve gelişen bir yanı vardır. İşte bu karşıtlar arasındaki savaşım, yeniyile eski arasındaki, ölenle doğan arasındaki, yitip gidenle gelişen arasındaki savaşım, gelişme sürecinin iç kapsamını, yani nicel değişmelerin nitel değişmelere dönüşmesi biçiminde beliren iç kapsamını, oluşturur.

Bundan dolayı, diyalektik yöntemle göre, alçaktan yükseğe doğru olan gelişme süreci, olayların uyumlu bir evrimi biçiminde olmayıp, maddelerin ve olayların özünde var olan çelişmelerin ortaya çıkmasına ve bu çelişmelerin temelindeki karşıt yönelişlerle işleyen "savaşım"a dayanır.

Lenin, "en uygun anlamıyla, diyalektik, şeylerin *asıl özündeki* çelişmenin incelenmesidir" diyor. (*Felsefe Defterleri*).

Ve, daha ilerde, Lenin şöyle der:

"Gelişme, karşıtların 'savaşımı'dır." (*Materyalizm ve Ampirio-Kritisizm*).

İşte, marksist diyalektik yöntemin temel nitelikleri kısaca bunlardır.

Diyalektik yöntemin ilkelerinin, toplum yaşamının ve toplum tarihinin incelenmesi alanına uzatılmasının ne kadar gerekli olduğu, bu ilkelerin toplum tarihine, proletarya parti-

sinin pratik faaliyetlerine uygulanmasının ne büyük önem taşıdığı kolaylıkla anlaşılmaktadır.

Dünyada olaylar her şeyden ayrı ve tek başlarına değilse, bütün olaylar birbirlerine bağlı ve birbirlerini karşılıklı olarak koşullandırıyorlarsa, açıkça görülür ki, tarihteki bütün sosyal sistemler ve sosyal hareketler de, çoğu tarihçilerin sık sık başvurdukları gibi, "sonsuz adalet" ya da başka bir takım ön yargılar açısından değerlendirilemezler; ancak ve ancak, o sistemi ya da sosyal hareketi doğuran ve o sisteme ilişkin koşullar açısından değerlendirilebilirler.

Günümüzün koşulları altında köleci sistem, saçma, aptalca ve anormal olurdu. Ama çözülmeye yüz tutmuş bir ilkel komünal sistem koşullarında, ilkel komünal sisteme göre daha ileri bir adım olan köleci sistem tamamen doğal ve mantıki bir olgudur.

Çarlığın ve burjuva toplumunun varlığı sırasında, sözgelimi 1905 Rusyası'nda, burjuva-demokratik cumhuriyeti kurma istemi tamamen anlaşılır, yerinde ve devrimci bir istemdi. Çünkü o zamanlar burjuva cumhuriyeti ileriye doğru bir adım demektir. Ama şimdi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği koşullarında, burjuva-demokratik cumhuriyeti kurma istemi çok anlamsız ve karşı-devrimci bir istem olur. Çünkü, Sovyet Cumhuriyeti'yle karşılaştırıldığında, burjuva cumhuriyeti kurma çabası geriye atılmış bir adımdır.

Her şey koşullara, zamana ve yere bağlıdır.

Şurası açıktır ki, sosyal olaylara böyle tarihsel bir açıdan bakılmadıkça, tarih biliminin varlığı ve gelişmesi olanaksız olacaktır. Çünkü, ancak böyle bir görüş, tarih bilimini bir karmakarışıklık, bir rastlantılar ve saçmasapanlıklar yığını olmaktan kurtarabilir.

Devam edelim. Dünya sürekli bir hareket ve gelişme halindeyse, eskinin ölmesi ve yeninin büyümesi bir gelişme yasasıysa, açıktır ki, artık "değişmez" sosyal sistemlerin, özel mülkiyet ve sömürünün "sonsuz ilkeleri"nin, köylünün toprak ağasına, işçinin kapitaliste baş eğdirilmesine ilişkin "öncesiz ve sonsuz fikirler"nin varlığı olanaksız bir şeydir.

Bu yüzden, nasıl bir zamanlar feodal sistemin yerini ka-

pitalist sistem aldıysa, kapitalist sistemin yerini de sosyalist sistem alabilir.

Onun için, çabalarımızı, bugün en egemen gücü oluşturmuş olsalar da, toplumun artık gelişmeyen tabakaları üzerine değil, bugün egemen güç sayılmasalar bile, gelişen ve önünde geniş bir geleceği olan tabakaları üzerine dayandırmalıyız.

1880 - 1890 yıllarında, marksistlerin Narodniklere karşı savaşımlı döneminde, Rusya proletaryası, nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan kendi başına köylüler yığınınına göre çok küçük bir azınlıktı. Ama köylüler bir sınıf olarak çözölürlerken, proletarya sınıf olarak gelişıyordu. Ve, proletaryanın bir sınıf olarak gelişmesi yüzündendir ki, marksistler eylemlerini proletaryaya dayandırmışlardı. Bunda da yanılmamışlardı. Çünkü bildiğimiz gibi, sonradan proletarya önemsiz bir güç olmaktan çıkıp birinci derecede tarihsel ve politik bir güç durumuna geldi.

Bu yüzden, politikada hata yapmamak için, hep ileriye bakılmalıdır, geriye değil.

Devam edelim. Yavaş nicel değişimlerden hızlı ve anitel değişimlere geçiş bir gelişme yasasıysa, ezilen sınıfların yaptığı devrimlerin çok normal ve kaçınılmaz olduğu da apaçık ortaya çıkar.

Bu bakımdan, kapitalizmden sosyalizme geçiş ve işçi sınıfının kapitalist boyunduruktan kurtulması, yavaş yavaş değişimlerle, reformlarla değil, ancak, kapitalist sistemin nitel değişimiyle, devrim yoluyla, gerçekleşebilir.

Bu bakımdan, politikada hata yapmamak için, devrimci olmak gerekir, reformist değil.

Devam edelim. Gelişme, iç çelişmelerin ortaya çıkmasıyla, bu çelişmeler temeline dayanan karşıt güçler arasındaki çatışmalarla ve çatışmaların sonucunda bu çelişmelerin aşılması yoluyla oluşuyorsa, açıkça anlaşılacağı gibi, proletaryanın sınıf savaşımlı çok normal ve kaçınılmaz bir olgudur.

Bu yüzden, kapitalist sistemdeki çelişmeleri örtbas etmemeli, onları üstünü açıp gözler önüne sermeliyiz; sınıf savaşımını kısıtlamamalı, ve onu sonuna dek sürdürmeliyiz.

Bu yüzden, politikada hata yapmamak için, proletarya ve burjuvazinin çıkarlarının uzlaşması üstüne kurulmuş reformist bir politika değil, "kapitalizmin sosyalizmle kaynaşması"nı öngören uzlaşıcı bir politika değil, uzlaşmaz bir proleter sınıf politikası yolu izlenmelidir.

İşte, marksist diyalektik yöntemin, toplum yaşamına, toplum tarihine uygulanmış biçimi budur.

Marksist felsefi materyalizme gelince, bu da, temelde felsefi idealizmin tam karşıtıdır.

2. Marksist Felsefi Materyalizmin Temel Nitelikleri şunlardır:

a) Dünyayı, bir "mutlak ide"nin, bir "evrensel ruh"un, "bilinç"in cisimleşmesi olarak gören idealizmin tersine, marksist felsefi materyalizm, dünyayı, haliyle *maddi* olarak kabul eder; dünyadaki bütün değişik olayları, hareket halindeki maddenin değişik biçimleri olarak görür; diyalektik yöntemin ortaya koyduğu gibi, olayların karşılıklı ilişkileri ve birbirine bağılılıkları, hareket eden maddenin gelişme yasasıdır; dünya, maddenin hareket yasalarına uygun olarak gelişir ve hiçbir "evrensel ruh"a gereksinimi yoktur.

Engels diyor ki:

"Materyalist dünya görüşü, doğanın, olduğu gibi, hiçbir şey katmaksızın kavranmasıdır." (*L. Feuerbach'ın Tezi*).

"Dünya bir tümdür; hiçbir insan tarafından yaratılmamıştır; o, sistemli olarak parlayan ve sistemli olarak sönen öncesiz ve sonsuz canlı bir alev halindeydi ve öyle olarak da kalacaktır" diyen eski filozof Heraklit'in materyalist görüşünden söz ederken Lenin, "diyalektik materyalizm ilkelerinin çok güzel bir anlatımıdır bu" diyor. (*Felsefe Defterleri*).

b) Gerçekte yalnız bilincimizin var olduğunu, maddi dünyanın, varlığın, doğanın, ancak bizim bilincimizde, duyularımızda, fikir ve algılarımızda bulunduğunu savunan idealizmin tersine, marksist materyalist felsefe, maddeyi, doğayı, varlığı bilincimizin dışında ve ondan bağımsız olarak var olan nesnel bir gerçek olarak kabul eder. Madde, bütün duyuların, fikirlerin ve bilincin kaynağı olduğu için, ilk

veridir. Maddenin, varlığın bir yansıması olan bilinçse, ikinci veridir. Düşünce, gelişmesinde yüksek bir kusursuzluk düzeyine erişmiş olan bir maddenin, yani beynin ürünüdür. Beyin düşünme organıdır ve bu yüzden, insanın düşünceyi maddeden ayırması büyük bir yanlışlık yapması demektir.

Engels, şöyle diyor:

"Düşüncenin varlıkla, ruhun doğayla ilişkisi sorunu bütün felsefenin en önemli sorunudur. Filozofların bu soruya verdikleri yanıtlar, onları iki büyük kampa ayırmıştır. Ruhun doğaya göre öncelik taşıdığını ileri sürenler ... *idealizm* kampını oluştururlar. Doğaya öncelik tanıyan ötekilerse *materyalizm*'in çeşitli ekollerini oluştururlar." (*L. Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu*).

Engels, şöyle devam ediyor:

"Tek gerçek, bizim de içinde olduğumuz, duyusal olarak algılanabilen maddi dünyadır... Bilincimiz ve düşünce-miz, ne kadar duyuların üstünde görünürlerse de, maddi ve bedeni bir organın, yani beynin ürünüdürler. Madde ruhun ürünü değil, tersine, ruhun kendisi maddenin en yüksek ürününden başka bir şey değildir." (*Aynı Yapıt*).

Madde ve düşünce sorunu üzerine, Marx şöyle diyor: "*Düşünceyi düşünen maddeden ayırmak olanaksızdır. Bütün değişikliklerin öznesi maddedir.*" (*Kutsal Aile*).

Lenin, marksist materyalist felsefeyi tanımlarken şöyle diyor:

"Genellikle, materyalizm, nesnel gerçek varlığın (maddenin) bilinçten, duyulardan ve deneyimden bağımsız olduğunu kabul eder. ... Bilinç ... varlığın bir yansımasından başka bir şey değildir ve en fazla, varlığın yaklaşık olarak doğru (yeterli, tamı tamına) bir yansımasıdır." (*Materyalizm ve Ampirio-Kritisizm*).

Ve, Lenin şöyle devam ediyor:

"Madde, duyu organlarımıza etki yaparak duygular yaratan şeydir. Madde bize duyularla verilen nesnel bir gerçektir. ... Madde, doğa, varlık, fiziksel olan her şey ilk veridir; ruh, bilinç, duyular, ruhsal olan her şey ise ikinci veridir." (*Aynı yapıt*).

"Dünya tablosu, maddenin nasıl hareket ettiğini ve maddenin *nasıl düşündüğü*'nü gösteren bir tablodur." (Aynı yapıt).

"Beyin düşünme organıdır." (Aynı yapıt).

c) Dünyanın ve onun yasalarının bilinebileceğini yadsıyan, bilgilerimizin değerine inanmayan, nesnel gerçeği kabul etmeyen ve dünyanın bilimle anlaşılamayacak "kendinde şeyler"le dolu olduğunu savunan idealizmin tersine, marksist felsefi materyalizm, dünyayı ve onun yasalarını tümüyle bilinebilir, deneyim ve pratikle doğrulanmış olan doğa yasaları üzerine bilgilerimizin nesnel gerçeğin tutarlılığını taşıyan geçerli bilgiler olduğunu kabul eder. Ve dünyada bilinmeyecek hiçbir şey yoktur, yalnızca henüz bilemediğimiz, ama bilim ve pratik yoluyla açıklanacak ve bilinir duruma sokulacak şeyler vardır.

Dünyanın bilinemeyeceğini ve kavranamayacak "kendinde şeyler"in var olduğunu savunan Kant ve öteki idealistlerin görüşlerini eleştirip bilgimizin sağlam bilgi olduğunu ileri sürerek, materyalist tezi savunurken, Engels, şunları yazıyor:

"Bunu ve bütün öteki felsefi fantezileri en etkili biçimde çürüten şey, pratik, özellikle deneyim ve sanayi pratiğidir. Bir doğa sürecini kavrayışımızın doğruluğunu, o süreci kendimiz yaparak, onu kendi öz ortamında oluşturarak ve üstelik kendi amaçlarımız için kullanarak tanıtlatabiliyorsak, Kant'ın o kavranması olanaksız olan 'kendinde şey'ine bir son vermiş oluruz. Bitki ve hayvan organlarından elde edilen kimyasal maddeler, organik kimya, onları art ardına üretmeye başlayana dek, böyle 'kendinde şeyler' olarak kaldılar. Bundan sonradır ki, o 'kendinde şey' bizim için bir şey haline geldi. Sözgelimi, kökboyanın renkli maddesi alıçeri, tarlalarda kökboya yetiştirmekle değil, şimdi artık çok daha ucuz ve kolaylıkla kömür katranından elde edilmektedir. Üç yüzyıl boyunca, Kopernik'in güneş sistemi bir hipotez olarak kaldı, doğruluğu üzerine bire karşı yüzbin, onbin bahse girilebilecek bir hipotez olarak, ama yine de bir hipotez olarak. Ama ne zaman ki, Leverrier, bu sistem saye-

sinde elde edilen sayılara dayanarak bilinmeyen bir gezegenin varlığının gerekliliğini ortaya koydu ve üstelik bu gezegenin gökte mutlaka olması gereken durumunu hesapladı; ne zaman ki, Galile, gerçekten bu gezegeni buldu, Kopernik sistemi de tanıtılmış oldu." (*Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu*).

Bogdanov, Bazarov, Yüşkeviç ve Mach'ın öteki izleyicilerinin fideizmini[*] suçlayarak, doğa yasaları üzerine edindiğimiz bilimsel bilgilerin sağlamlığını, bilimsel yasaların nesnel gerçekleri temsil ettiğini ileri süren ünlü materyalist tezi savunurken, Lenin, şöyle diyor:

"Çağdaş fideizm hiçbir zaman bilimi reddetmez. Reddettiği tek şey, bilimin 'abartılmış savlar'ı, yani nesnel gerçeği bilme savlarıdır. Materyalistlerin düşündüğü gibi, nesnel gerçek varsa, insan 'deneyiminde' dış dünyayı yansıtan doğa bilimleri, yalnız onlar bize nesnel gerçeği vermeye yetenekliyse, fideizmin tümü çürütülmüş demektir." (*Materyalizm ve Ampirio-Kritisizm*).

Marksist felsefi materyalizmin karakteristik nitelikleri kısaca işte bunlardır.

Felsefi materyalizm ilkelerinin toplum yaşamını ve toplum tarihini inceleme alanlarına uzatılmasının ne kadar gerekli olduğu, bu ilkelerin toplum tarihine ve proletarya partisinin pratik faaliyetine uygulanmasının ne büyük önem taşıdığı kolayca anlaşılmaktadır.

Doğa olayları arasındaki karşılıklı ilişki, bağlılık doğanın gelişme yasalarıysa, bundan, sosyal yaşamdaki olaylar arasındaki karşılıklı ilişki ve bağlılığın da toplumun gelişme yasaları olduğu ve rastgele bir şey olmadığı sonucu çıkar otaya.

Böylece, toplumsal yaşam ve toplum tarihi bir "rastlantılar" yığını olmaktan kurtulur; çünkü toplum tarihi, toplumun zorunlu bir gelişmesi haline ve toplumsal tarihin incelenmesi de bir bilim haline gelir.

Bu yüzden, proletarya partisinin pratik faaliyeti, "seçkin

[*]Fideizm: İlk doğruların bilgisi imanla kazanılır diyen ve akla göre imana öncelik tanıyan felsefi anlayış —Ç.

kişilerin" iyi niyetleri, "aklın", "evrensel ahlâk"ın v.b. isterleri üzerine değil, toplumun gelişme yasaları ve bu yasaların incelenmesi üzerine oturtulmalıdır.

Devam edelim. Dünya bilinebilirse, doğanın gelişme yasaları üzerine edindiğimiz bilgiler nesnel gerçeklerin geçerliliğini taşıyan sağlam bilgilerse, bundan, toplum yaşamının, toplumsal gelişmenin de bilinebileceği, ve toplumsal gelişme yasaları üzerine edinilen bilimsel bilgilerin nesnel gerçek geçerliliği taşıyan sağlam bilgiler olduğu sonucu çıkar ortaya.

Bu yüzden, toplum tarihi bilimi, toplum yaşamındaki olayların bütün karmaşıklığına karşın, sözgelimi biyoloji kadar kesin bir bilim haline gelebilir ve toplumsal gelişme yasalarından pratik amaçlar için yararlanılabilir.

Bu yüzden, proletarya partisi pratik faaliyeti içinde, kendine, olur-olmaz nedenlerle değil, toplumsal gelişme yasalarıyla ve bu yasalardan çıkartılan pratik sonuçlarla yön vermelidir.

Bu yüzden, sosyalizm, eskiden olduğu gibi insanlık için mükemmel bir gelecek düşü olmaktan çıkar, bir bilim haline gelir.

Bu yüzden bilimle pratik faaliyet, teoriyle pratik arasındaki bağ, aralarındaki birlik, proletarya partisinin yol gösterici yıldızı olmalıdır.

Devam edelim. Doğa, varlık, maddi dünya birinci veri, bilinç ve düşünce ikinci, türevsel veriyse, maddi dünya insan bilincinden bağımsız olarak var olan nesnel gerçeği temsil ediyorsa ve bilinç bu nesnel gerçeğin bir yansımasıysa, bundan, aynı biçimde toplumun maddi yaşamının ve varlığının önde geldiği, ruhsal yaşamının ikinci, türevsel bir veri olduğu ve toplumun maddi yaşamının insan iradesinden bağımsız olarak var olan nesnel bir gerçek olduğu, toplumun ruhsal yaşamının bu nesnel gerçeğin, bu varlığın bir yansıması olduğu sonucu çıkar ortaya.

Bu yüzden, toplumun ruhsal yaşamının oluşum kaynağını, sosyal fikirlerin, sosyal teorilerin, politik görüş ve politik kurumların doğuş kaynaklarını, bu fikirlerin, teorilerin, görüşlerin ve politik kurumların kendilerinde değil, bu fikirle-

ri, teorileri, görüşleri vb. yansıtan toplumsal varlıkta, toplumun maddi yaşam koşullarında aramak gerekir.

Bu yüzden, toplum tarihinin değişik dönemlerinde değişik sosyal fikir, teori, görüş ve politik kurumlar görülebiliyorsa; köleci sistemde belli bir takım sosyal fikir, teori, görüş ve politik kurumlarla karşılaşmışken feodalizmde başkalarına, kapitalizmde daha başkalarına rastlıyorsak; bu fikirler, teoriler, politik görüş ve politik kurumlar kendi "doğası" ve "özellikleri"yle değil, sosyal gelişmenin değişik dönemlerinde toplumun maddi yaşam koşullarının da değişik oluşuyla açıklanmalıdır.

Toplumun varlığı, toplumdaki yaşam koşulları nasılsa, o toplumun fikirleri, teorileri, politik görüş ve politik kurumları da öyledir.

Marx, bu konuyla ilgili olarak, şöyle diyor:

"İnsanların varlığını belirleyen bilinçleri değil, tersine, bilinçlerini belirleyen sosyal varlıklarıdır." (*Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı'ya Önsöz*).

Bu yüzden, politikada hata yapmamak ve boş hayalciler durumuna düşmemek için, proletarya partisi, eylemlerini soyut "insan aklının ilkeleri" üzerine değil, sosyal gelişmeyi belirleyen toplumun somut maddi yaşam koşulları temeline oturtmalı, "büyük adamların" iyi niyetlerine değil, toplumun maddi yaşamının gelişmesinin gerçek gereksinimleri üzerine dayandırılmalıdır.

Narodnikler, Anarşistler ve Sosyalist-Devrimciler'i de kapsayan tüm ütopyacıların başarısızlıklarının nedenleri arasında, toplumun maddi yaşam koşullarının toplumsal gelişmede oynadığı birinci derecedeki rolü anlayamayışları, ve, idealizme saplanarak, pratik faaliyetlerini toplumun maddi yaşam koşullarının gelişme gereksinimleri üzerine değil, bu gereksinimlerin dışında ve bunlara karşı olan, toplumun gerçek yaşamından kopmuş "ideal planlar" ve "geniş kapsamlı projeler" üzerine dayandırmaları da vardır.

Marksizm-leninizmin gücü ve canlılığı, pratik faaliyeti, toplumun maddi yaşam koşullarındaki gelişmenin gereklerine dayandırmasından ve onu toplumun gerçek yaşamından hiçbir zaman ayırmamasından gelir.

Ama, Marx'ın söylediklerinden, sosyal fikirlerin, teorilerin, politik görüş ve politik kurumların toplum yaşamında hiç önemi olmadığı, sosyal varlığı, toplumun maddi yaşam koşullarının gelişmesini karşılıklı olarak etkilemediği sonucu çıkmaz. Biz buraya dek yalnızca, sosyal fikirlerin, teorilerin, politik görüş ve politik kurumların *kaynaklarından, ortaya çıkışlarından* söz ettik; bunların toplumun ruhsal yaşamının, onun maddi yaşam koşullarının bir yansıması olduğunu söyledik. Bu sosyal fikirlerin, teorilerin, politik görüş ve politik kurumların önemine, tarihteki rollerine gelince, tarihsel materyalizm onları asla yadsımaz; tersine, onların toplum yaşamı ve toplum tarihi üzerindeki *rollerini ve önemlerini* özellikle belirtir.

Değişik türde sosyal teoriler ve fikirler vardır. Günlerini doldurmuş olan ve toplumun cançekişen güçlerinin çıkarlarına hizmet eden eski fikirler ve teoriler vardır. Bunların önemi, toplumsal gelişme ve ilerlemeye zarar vermelerinden dolayıdır. Bir de, toplumun ilerici güçlerinin çıkarlarına hizmet eden, yeni ve ileri fikirler vardır. Bunlar, toplumun gelişmesine, ilerlemesine yardımcı oldukları için önem taşırlar ve toplumun maddi yaşam koşullarındaki gelişmenin gereklerini ne kadar doğru yansıtırlarsa önemleri de o kadar büyüktür.

Yeni sosyal fikirler ve teoriler, ancak, toplumun maddi yaşamındaki gelişmenin, toplumun önüne yeni görevler koymasıyla ortaya çıkarlar. Ama bir kez ortaya çıktıktan sonra da, toplumun maddi yaşamındaki gelişmenin ortaya koyduğu yeni görevlerin gerçekleştirilmesini kolaylaştıran, toplumun ilerlemesine yardım eden en büyük güç haline gelirler. İşte tam bu noktada, yeni fikirlerin, yeni teorilerin, yeni politik görüş ve politik kurumların örgütleyici, harekete geçirici, değiştirici tüm önemi apaçık kendini gösterir. Yeni sosyal fikirler ve teoriler, topluma tamamen gerekli oldukları için ve bunların örgütleyici, harekete geçirici ve değiştirici nitelikleri olmaksızın toplumun maddi yaşam koşullarındaki gelişmenin zorunlu amaçlarının başarılmaması *olanaksız* olacağı için, ortaya çıkarlar. Toplumun maddi yaşamındaki gelişmenin ortaya koyduğu görevler tarafından ortaya çıkarılan bu yeni sosyal fikirler ve teoriler kendilerine yol bularak yı-

ğınların malı olurlar, yığınları toplumun can çekişen güçlerine karşı harekete geçirerek örgütlerler, böylece de, toplumun maddi yaşamındaki gelişmeye zarar veren bu güçlerin yıkılmasını kolaylaştırırlar.

Bu yüzden, toplumun maddi yaşamının gelişmesiyle, toplumsal varlığın göstermekte olduğu gelişmenin olgunlaşmış görevlerinin temeli üzerinde fışkıran sosyal fikirler, teoriler, politik görüş ve politik kurumlar, sonradan kendileri de toplumun maddi yaşamının olgunlaşmış görevlerini tümüyle sonuna dek yerine getirmek ve onun daha da gelişmesi olanağını sağlayacak gerekli koşulları yaratmak yoluyla, toplumsal varlığı ve toplumun maddi yaşamını etkilerler.

Marx, bununla ilgili olarak, şöyle diyor:

"Teori yığınları kavradığı anda, maddi bir güç haline gelir." (*Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi*).

Bu yüzden, toplumun maddi yaşam koşullarını etkilemek ve gelişmesini, ilerlemesini hızlandırmak için, proletarya partisi, öyle bir sosyal teoriye, öyle bir sosyal fikre dayanmalıdır ki, bu sosyal fikir ve teori, toplumun maddi yaşamındaki gelişmenin gereklerini doğru bir biçimde yansıtsın; ve böylece de, geniş halk yığınlarını harekete geçirmeye, onları karşı-devrimci güçleri ezmeye ve toplumun ileri güçlerine yol açmaya hazır proletarya partisinin büyük ordusu içinde seferber etmeye ve örgütlemeye yetenekli olsun.

"Ekonomistler"in ve Menşeviklerin başarısızlıklarının nedenlerinden biri de, ilerici teorinin, ilerici fikirlerin harekete geçirici, örgütleyici ve değiştirici rollerini kavrayamamaları, bu rollerin önemlerini hemen hemen sıfıra indirgeyerek, partiyi pasifliğe ve zayıflığa mahkûm etmeleridir.

Marksizm-leninizmin gücü ve canlılığı, toplumun maddi yaşamındaki gelişmenin gereklerini doğru bir biçimde yansıtan ilerici bir teoriye dayanmasından, teoriyi kendine uygun bir düzeye çıkarmasından, bu teorinin harekete geçirici, örgütleyici ve değiştirici gücünün her zerresini kullanmayı bir görev kabul etmesinden gelir.

İşte, tarihsel materyalizmin, toplumsal varlıkla toplum-

sal bilinç arasındaki, toplumun maddi yaşamındaki gelişmeyle toplumun ruhsal yaşamının gelişmesi arasındaki ilişkiler sorununa getirdiği çözüm budur.

3. Tarihsel Materyalizm

Şimdi, geriye şu soruyu açıklığa kavuşturmak kalıyor: Tarihsel materyalizm açısından son çözümlemede, toplumun görünüşünü, fikirlerini, görüşlerini, politik kurumlarını vb. belirleyen "toplumun maddi yaşam koşulları"yla ne anlatılmak isteniyor?

"Toplumun maddi yaşam koşulları" ne demektir, bunların ayırt edici nitelikleri nelerdir?

Kuşkusuz bir şeydir ki, "toplumun maddi yaşam koşulları" kavramı, her şeyden önce, toplumun maddi yaşamının en vazgeçilmez ve değişmezlerinden biri olan, toplumsal gelişmeyi haliyle etkileyen coğrafi ortamı, toplumu çevreleyen doğayı kapsamaktadır. Peki, coğrafi ortamın toplumsal gelişmedeki rolü nedir? Coğrafi ortam, toplumun görünüşünü, insanların sosyal sisteminin niteliğini, bir sistemden ötekine geçişini belirleyen ana etken midir?

Tarihsel materyalizm bu soruya olumsuz karşılık verir.

Coğrafi ortam, hiç kuşkusuz, toplumun değişmez ve vazgeçilmez koşullarından biridir. Ve elbete ki, toplumun gelişmesini etkiler: bu gelişmeyi hızlandırır ya da yavaşlatır. Ama, mademki toplumdaki gelişme ve değişimler coğrafi ortamdaki gelişmelerden karşılaştırılamayacak kadar bir hızla ilerliyor, öyleyse, bu etki *belirleyici* bir etki değildir. Üç bin yıllık bir sürede, Avrupa'da birbiri ardısıra üç ayrı sistem gelmiştir: ilkel komünal sistem, kölecilik ve feodal sistem. Doğu Avrupa'da, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği toprağı üzerinde art arda dört ayrı sosyal sistem geçmiştir. Oysa, bu süre içinde Avrupa'daki coğrafi koşullar ya hiç değişmemiştir ya da coğrafyada kaydedilemeyecek kadar az değişiklik olmuştur. Bu anlaşılır bir şeydir. Coğrafi ortamda az-çok önemli bir değişme olması için milyonlarca yılın geçmesi gerekli olduğu halde, insanların toplumsal sisteminde hatta çok önemli bir değişikliğin olabilmesi için birkaç yüzyıl ya da iki bin şu kadar yıl yeter.

Bundan da anlaşılıyor ki, coğrafi ortam, sosyal gelişmenin ana nedeni, *belirleyicisi* olamaz. Çünkü onbinlerce yıllık bir süre içinde hemen hemen değişmeden kalan bir şey, birkaç yüzyılda köklü değişikliklere uğrayan bir şeyin gelişmesinde temel neden olamaz.

Kuşkusuz bir şeydir ki, "toplumun maddi yaşam koşulları" kavramı, nüfus artışını, şu ya da bu kadar olan nüfus yoğunluğunu da kapsar. Çünkü insan, toplumun maddi yaşam koşullarının zorunlu unsurlarından biridir. Belli bir asgari insan sayısına erişilmedikçe toplumun herhangi bir maddi yaşamı olamaz. Öyleyse, nüfus artışı, insanoğlunun sosyal sisteminin niteliğini belirleyen temel bir güç müdür?

Tarihsel materyalizm bu soruya da olumsuz karşılık verir.

Kuşkusuz, nüfus artışı toplumdaki gelişmeyi etkiler, bu gelişmeyi hızlandırır ya da yavaşlatır; ama toplumun gelişmesinde asıl güç olamaz ve toplumun gelişmesi üzerine olan etkisi *belirleyici* nitelikte bir etki değildir. Çünkü, nüfus artışı tek başına, bir sosyal sistemin yerini, neden başkasına değil de, tam şu biçimde bir sosyal sisteme bıraktığını, neden ilkel komünal sistemin ardından kesinlikle köleci sistemin, onun ardından feodal sistemin, onun ardından da burjuva sisteminin gelip bir başka sistemin gelmediğini açıklayabilecek ipuçları veremez.

Nüfus artışı toplumsal gelişmenin belirleyici gücü olsaydı, daha fazla bir nüfus yoğunluğu, zorunlu olarak, buna bağlı daha yüksek biçimde bir sosyal sistem doğururdu. Ama durumun böyle olmadığını görüyoruz. Çin'deki nüfus yoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri'ndekinden dört kat daha fazladır. Sosyal gelişme sırasında Amerika Birleşik Devletleri Çin'den önde gelir. Çünkü Çin'de hâlâ yarı-feodal bir sistem hüküm sürmektedir[*]. Oysa Amerika Birleşik Devletleri kapitalist gelişmenin en yüksek aşamasına erişeli çok oluyor. Belçika'daki nüfus yoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri'ndekinden 19, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ndekinden 26 kat fazladır. Ama yine de, Amerika

[*]Bu kitap yazıldığı zaman (Eylül 1938) henüz Çin'de ulusal demokratik devrim gerçekleşmiş değildi — ç.

Birleşik Devletleri sosyal gelişme sırasında Belçika'dan ilerdedir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne gelince, Belçika'yı tüm bir tarih döneminin gerisinde bırakmıştır. Çünkü Belçika'da kapitalist sistem hüküm sürdüğü halde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği daha şimdiden kapitalizmle işini bitirmiş ve sosyalist bir sistem kurmuştur.

Bunlar gösteriyor ki, nüfus artışı, toplumsal gelişmenin temel gücünü, sosyal sistemin temel niteliğini ve toplumun görünüşünü *belirleyen* güç değildir, olamaz da.

a) Peki ama, toplumun maddi yaşam koşulları düzeni içinde toplumun görünüşünü, sosyal sistemin niteliğini, toplumun bir sistemden ötekine gelişmesini belirleyen temel güç öyleyse nedir?

Tarihsel materyalizme göre, bu güç insanın varoluşu için gerekli olan *Yaşama araçlarının elde edilmiş biçimi*; toplumun yaşayabilmesi ve gelişebilmesi için zorunlu olan yiyecek, elbise, ayakkabı, ev, yakacak, üretim aletleri vb. gibi *maddi malların üretim biçimidir*.

İnsanların yaşamak için yiyeceğe, giyeceğe, ayakkabıya, barınağa, yakacağa vb. sahip olmaları, bu maddi mallara sahip olmak için de onları üretmeleri gerekir; ve bunları üretmek için insanların yiyecek, giyecek, ayakkabı, barınak, yakacak vb. üretebilecekleri üretim aletlerine sahip olmaları, bu aletleri üretebilmeleri, kullanabilmeleri gerekir.

Maddi değerlerin üretilmesinde kullanılan *üretim aletleri*, belirli bir *üretim deneyimi* ve *iş becerisi* sayesinde bu üretim aletlerini kullanan ve maddi değerler üretimini sürdüren *insanlar*. İşte bütün bu öğeler hep birlikte, toplumun üretim güçlerini oluştururlar.

Ama üretim güçleri, üretimin yalnızca bir yanı, üretim biçiminin ancak bir kesimi, yani insanla maddi değer üretiminde yararlanılan şeyler ve doğa güçleri arasındaki ilişkileri anlatan bir yönüdür. Üretimin, üretim biçiminin başka bir yanı da, üretim sürecinde insanın insanla olan ilişkileri, yani insanlar arasındaki *üretim ilişkileri*'dir. İnsanlar doğaya karşı olan savaşımalarını sürdürürlerken ve maddi değerlerin üretiminde doğadan yararlanırlarken, birbirlerinden yalıtılmış ve birbirlerinden ayrı kişiler olarak değil, birlik halinde,

grup halinde, topluluk halinde bulunurlar. Bundan dolayı, üretim, her zaman ve her koşul altında *sosyal* bir üretimdir. Maddi değerlerin üretiminde insanlar, üretim içinde, şu ya da bu biçimde aralarında karşılıklı ilişkiler, şu ya da bu biçimde üretim ilişkileri kurarlar. Bu ilişkiler, sömürüden kurtulmuş özgür insanlar arasında işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma biçiminde olabilir, egemenlik ve boyun eğme ilişkileri biçiminde olabilir, ya da bir üretim ilişkisi biçiminden öteki üretim ilişkisi biçimine geçiş biçiminde olabilir. Ama, üretim ilişkilerinin niteliği ne olursa olsun, her zaman ve her sistemde, aynen toplumun üretim güçleri gibi, üretimin zorunlu öğelerinden biridir.

Marx, şöyle diyor:

"Üretim içinde insanlar, yalnızca doğaya değil, birbirlerine de etki yaparlar. Ancak belli bir biçimde işbirliği ve faaliyetlerini mübadele ederek üretimde bulunurlar. Üretim yapabilmek için birbirleriyle belli bağıntılar kurarlar ve ilişkilere girerler; ve ancak, bu sosyal bağıntı ve ilişkiler içinde doğa üzerine olan eylemleri, yani üretim, gerçekleşir." (*Ücretli Emek ve Sermaye*).

Sonuç olarak, üretim ve üretim biçimi, hem toplumun üretim güçlerini, hem de insanların üretim ilişkilerini kapsar; bu yüzden de, bunların maddi değerler üretimi sürecindeki birliğinin bir anlatımıdır.

b) Üretimin *ilk özelliği*, bir noktada asla uzun bir süre kalmaması ve sürekli bir değişme ve gelişme halinde olmasıdır. Ayrıca, üretim biçimindeki değişmeler, kaçınılmaz olarak, sosyal sistemin tümünde, sosyal fikirlerde, politik görüş ve politik kurumlarda da bir değişmeyi gerektirir; üretim biçiminin değişmesi sosyal ve politik sistemin tümünün yeniden kurulmasını zorlar. Değişik gelişme derecelerinde, insanlar değişik üretim araçları kullanırlar, ya da daha kabaca söylersek, değişik yaşama biçimleri sürdürürler. İlkel komünde bir üretim biçimi, kölecilikte başka bir üretim biçimi, feodalizmde de daha başka bir üretim biçimi vardır vb... Buna bağlı olarak, insanların sosyal sistemleri, ruhsal yaşamları, politik görüş ve politik kurumları da bu üretim biçimlerine göre değişikliğe uğrar.

Üretim biçimi nasılsa, toplumun kendisi, toplumdaki fikir ve teoriler, politik görüş ve politik kurumlar da esas olarak öyledirler. Ya da, sorunu daha kabaca koyarsak, insanın yaşama tarzı nasılsa, düşünme tarzı da öyledir.

Bu demektir ki, toplumun gelişme tarihi, her şeyden önce, üretimin gelişme tarihi, yüzyıllar boyunca birbirini izleyen üretim biçimleri tarihi, üretim güçlerindeki ve insanların üretim ilişkilerindeki gelişmenin tarihidir.

Bu yüzden, sosyal gelişme tarihi, aynı zamanda, maddi değerleri üretenlerin, üretim süreci içinde temel güç olan ve toplumun varlığı için gerekli olan maddi değerlerin üretimini sürdüren emekçi yığınların tarihidir.

Bu yüzden, tarih bilimi, gerçek bir bilim olacaksa, artık sosyal gelişme tarihini kralların, generallerin davranışlarına, o devletteki "fatihlerin" ve "galiplerin" yaptıklarına indirgemekten kurtulmalı, bu bilim, her şeyden önce, maddi değerleri üretenlerin tarihi, emekçi yığınların tarihi, halkın tarihi olma yoluna girmelidir.

Bu yüzden, toplum tarihi yasalarının incelenmesinde anahtar olarak, insanların aklını, toplumun görüş ve fikirlerini değil, herhangi bir tarih döneminde toplumun uyguladığı üretim biçimini, toplumun ekonomik yaşamını almamız gerekir.

Bu yüzden, tarih biliminin birinci görevi, üretimin yasalarını, üretim güçlerinin ve üretim ilişkilerinin gelişme yasalarını incelemek ve ortaya çıkarmaktır.

Bu yüzden, proletarya partisi, gerçek bir parti olacaksa, her şeyden önce, üretimin gelişme yasalarını ve toplumun ekonomik gelişme yasalarını kavramalı ve bilmelidir.

Bu yüzden, proletarya partisi, politikasında hata yapmamak için, programını saptarken olsun pratik faaliyetinde olsun, esas olarak, üretimin gelişme yasalarına, toplumun ekonomik gelişme yasalarına dayanmalıdır.

c) Üretimin *ikinci özelliği* de şudur: üretimdeki değişme ve gelişmeler, daima, üretim güçlerinde ve her şeyden önce, üretim aletlerinde olan değişme ve gelişmelerle başlar. Bundan dolayı, üretim güçleri, üretimin en hareketli ve en dev-

rimci ögesidir. İlk toplumun üretim güçleri değişir ve gelişir; sonra da, bu gelişmelere *bağlı* ve *uygun* olmak üzere, insanlar arasındaki üretim ilişkileri, onların ekonomik ilişkileri değişikliğe uğrar. Ama bu, üretim ilişkilerinin üretim güçlerinin gelişmesi üzerinde etkili olmadığı ve üretim güçlerinin üretim ilişkilerine bağlı olmadığı anlamına gelmez. Gelişmeleri üretim güçlerinin gelişmesine bağlı bulunan üretim ilişkileri de, aynı biçimde üretim güçlerinin gelişmesi üzerinde etkili olur, bu gelişmeyi hızlandırır ya da yavaşlatır. Ayrıca, şunu da belirtelim ki, üretim ilişkileri çok uzun süre üretim güçlerindeki gelişmenin gerisinde kalamaz ve bu gelişmeyle çatışma halinde bulunamaz; çünkü, üretim ilişkilerinin, üretim güçlerinin niteliğine ve durumuna uygun düşmesiyle ve üretim güçlerinin gelişmesine eksiksiz bir ortam yaratmasıyla ki üretim güçleri ancak o zaman tam olarak gelişebilir. Bundan dolayı, üretim ilişkileri, üretim güçlerindeki gelişmenin ne kadar gerisinde kalırsa kalsın, eninde sonunda, üretim güçlerindeki gelişme düzeyine ve üretim güçlerinin niteliğine uygun duruma gelmek zorundadır; ve gerçekte de böyle olur. Tersine durumda, üretim güçleriyle üretim ilişkilerinin üretim sistemindeki birliği temelden bozulabilir, üretim tümüyle sarsıntıya uğrayabilir, üretim krizi ve üretim güçlerinin yıkımı gibi bir durum çıkabilir ortaya.

Üretim araçları üzerindeki kapitalist özel mülkiyetin üretim sürecinin toplumsal niteliği ve üretim güçlerinin niteliğiyle apaçık bir çelişme halinde bulunduğu kapitalist ülkelerdeki ekonomik krizler, üretim ilişkileriyle üretim güçlerinin nitelikleri arasındaki uyuşmazlığın, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çatışmanın bir örneğini oluşturur. Üretim güçlerinin tahribi sonucunu veren ekonomik krizler, bu uyuşmazlığın sonucudur; ayrıca, bu uyuşmazlık, kurulu üretim ilişkilerini yıkmak ve üretim güçlerinin niteliğine uygun yeni ilişkiler kurmakla görevli sosyal devrimin ekonomik temelini oluşturur.

Tersine, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin üretim sürecinin toplumsal niteliğiyle tam bir uyuşma halinde bulunduğu, dolayısıyla ne ekonomik krizlerin ne de üretim güçlerinin tahribinin söz konusu olduğu Sovyet Sosyalist

Cumhuriyetleri Birliği sosyalist ekonomisi, üretim ilişkileriyle üretim güçlerinin nitelikleri arasındaki tam uyumluluğun bir örneğini oluşturur.

Sonuç olarak, üretim güçleri üretimin yalnızca en hareketli ve en devrimci öğesi değil, aynı zamanda, üretimdeki gelişmenin belirleyici öğesidir.

Üretim güçleri nasılsa, üretim ilişkileri de öyle olmak zorundadır.

Üretim güçlerinin durumu bir soruya, insanların gereksinimleri olan maddi değerleri ne gibi üretim aletleriyle ürettikleri sorusuna yanıt oluştururken, üretim ilişkilerinin durumu da bir başka soruya, *üretim araçları* (toprak, ormanlar, sular, maden kaynakları, hammaddeler, üretim aletleri, işletme binaları, ulaşım ve haberleşme araçları vb.) kimin elindedir, bu üretim araçları kimin denetimi altındadır, toplumun tümünün mü, yoksa bu araçları, öteki bireyleri, grupları, sınıfları sömürmek için kullanan tek başına bireylerin, grupların ya da sınıfların mı sorusuna, yanıt oluşturur.

İşte, üretim güçlerinin en eski zamanlardan günümüze dek gelişmesinin şematik bir tablosu: Yontmataş aletlerden ok ve yaya geçiş, ve bununla birlikte, avcılık yaşamından hayvanların evcilleştirilmesine ve ilkel hayvancılığa geçiş, taş aletlerden maden aletlere (demir balta, demir uçlu geliştirilmiş saban vb.) geçiş; ve buna ilişkin olarak da bitki ekimine ve tarıma geçiş; madenlerin işlenmesine yarayan madeni aletlerin daha da gelişmesi, demirci körüğünün, çömlekçiliğin icadı ve bunlara bağlı olarak el sanatlarının gelişmesi, el sanatlarının tarımdan ayrılması, bağımsız el sanatlarının ve sonra manüfaktürün gelişmesi, el sanatı aletlerinden makineye geçiş, el sanatı ve manüfaktürün makineleşmiş sanayiye dönüşmesi, makine sistemine geçiş ve modern, makineleşmiş büyük sanayinin doğuşu —işte, insanlık tarihi boyunca toplumun üretim güçlerindeki gelişmenin, tam değilse bile, genel çizgisi böyledir. Açıkça anlaşılıyor ki, üretim aletlerindeki gelişme ve ilerlemeler üretimle ilişkili olan insanlar tarafından meydana getirilmiş, insanlardan bağımsız kalmamışlardır. Bunun sonucu, üretim aletlerinin değişmesiyle birlikte, üretim güçlerinin esas öğesi olan insanlar da değişir

ve gelişirler; üretim deneyimleri, çalışma alışkanlıkları, üretim aletlerini kullanma yetenekleri değişir ve gelişir.

Tarih boyunca, toplumun üretim güçlerinde görülen değişme ve gelişmeye uygun olarak, insanların üretim ilişkileri, ekonomik ilişkileri de değişmiş ve gelişmiştir.

Tarihte beş *temel* üretim ilişkisi tipi bilinmektedir: ilkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist.

İlkel komünal sistemde, üretim araçları üzerindeki kolektif mülkiyet, üretim ilişkilerinin temelidir. Bu durum, esas olarak o dönemin üretim güçlerinin niteliğine karşılık düşer. Taş aletler ve daha sonra ortaya çıkan ok ve yay, insanların doğa güçlerine ve vahşi hayvanlara karşı tek başlarına savaşım yürütmelerini güçleştiriyordu. Ormandan meyve toplamak, balık yakalamak, barınaklar yapabilmek için, insanlar ortaklaşa çalışmak zorundaydılar; ancak böylece, aç kalıp ölmekten, vahşi hayvanlara ya da komşu kabilelere kurban olmaktan kurtulabiliyorlardı. Ortak çalışma hem üretim araçlarının hem de ürünlerin ortak mülkiyetine yol açmıştı. O zamanlar, vahşi hayvanlara karşı savunma aracı olarak da kullanılan üretim aletleri dışında, herhangi bir üretim aracı üzerinde özel mülkiyet kavramı henüz yoktu. O zamanlar ne sömürme vardı ne de sınıflar.

Köleci sistemde, üretim ilişkilerinin temeli üretim araçları üzerindeki ve ayrıca, üretimde çalışan ve sahibinin herhangi bir hayvan gibi alıp satabildiği ya da öldürebildiği köle üzerindeki köle sahibinin mülkiyetidir. Bu gibi üretim ilişkileri, esas olarak, o dönemdeki üretim güçlerinin durumuna karşılık düşer. Taş aletler yerine, insanlar artık madeni aletlere sahiptirler; ne çobanlığın, ne çiftçiliğin bilindiği ilkel ve sefil bir avcılık yerine, hayvancılığın, tarımın, el sanatlarının ve bu çeşitli üretim kolları arasında bir işbölümünün ortaya çıktığı görülür; bireyler ve gruplar arasında ürünlerin mübadelesine, servetin birkaç kişi elinde birikmesine, üretim araçlarının gerçek birikiminin bir azınlığın elinde toplanmasına ve çoğunluğun azınlık tarafından boyun eğdirilip köleleştirilmesine yol açan olanakların belirdiği görülür. Artık burada, toplumun bütün üyelerinin üretim süreci içindeki ortak ve özgür çalışması görülmez; burada egemen

olan şey, çalışmayan köle sahipleri tarafından sömürülen kölelerin zorla çalıştırılmasıdır. Onun için, artık burada, üretim araçlarının ya da üretilen ürünlerin ortak mülkiyeti yoktur. Bunun yerini özel mülkiyet almıştır. Burada köle sahibi, ilk ve esas mal sahibi, mutlak mal sahibidir.

Zenginler ve yoksullar, sömürenler ve sömürülenler, bütün haklara sahip olan insanlar ve hiçbir hakka sahip olmayan insanlar ve bunlar arasında zorlu sınıf savaşımı—işte, köleci sistemin görünüşü.

Feodal sistemde, üretim ilişkilerinin temeli, feodal beyin üretim araçları üzerindeki mülkiyeti ve onun öldürmeye artık hakkı olmadığı ama alıp satabildiği üretici olan serf üzerindeki sınırlı mülkiyetidir. Feodal mülkiyet, köylü ve zanaatçının üretim aletleri ve bireysel çalışma ürünü olan özel ekonomisi üzerindeki bireysel mülkiyetiyle bir arada bulunur. Bu üretim ilişkileri, esas olarak, o dönemdeki üretim güçlerinin durumuna karşılık düşer. Demirin eritilmesi, işlenmesi ve daha da geliştirilmesi, demir uçlu saban ve dokuma tezgâhının yayılması, tarımın, bahçıvanlığın, bağcılığın, zeytinyağı imalatının sürekli gelişmesi, el sanatları atelyelerinin yanında imalathanelerin de belirmesi — işte, bu sistemin üretim güçlerinin durumundaki bellibaşlı çizgiler bunlar.

Yeni üretim güçleri, emekçinin üretimde belirli bir girişkenlik göstermesini, çalışmaya bir yakınlık ve ilgi duymasını gerektirir. Bu yüzden, feodal bey, işe ilgi duymayan ve hiçbir girişkenliğe sahip olmayan köleden vazgeçiyor, kendisine ait toprağı ve üretim aletleri olan ve toprağı ekip biçerek elde ettiği üründen bir kısmını feodal beye ödeyecek derecede işe ilgi duyan serfle ilgilenmeyi yeğ tutuyor.

Burada özel mülkiyetin daha da gelişmiş olduğunu görüyoruz. Sömürü, biraz hafiflemiş olmakla birlikte, hemen hemen kölecilikte olduğu kadar zorludur. Sömürenlerle sömürülenler arasındaki sınıf savaşımı feodal sistemin ana çizgisini oluşturur.

Kapitalist sistemde, üretim ilişkilerinin temeli, üretim araçları üzerindeki kapitalist mülkiyettir. Üreticiler üzerinde, yani ücretli işçiler üzerinde artık mülkiyet yoktur. Bu sistemde, işçiler kişi olarak bağımlılıktan kurtuldukları için,

kapitalist onları öldüremez, satamaz; ama, üretim araçlarından yoksun olduklarından, açlıktan ölmek için işgücünü kapitaliste satmak ve sömürü boyunduruğuna katlanmak zorundadırlar. Üretim araçları üzerinde, kapitalist mülkiyetin yanı sıra, serflikten kurtulan köylülerin ve zanaatçıların kendi bireysel emeklerine dayanan ve önceleri oldukça geniş ölçüde yaygın bulunan özel mülkiyetleri de yer alır. El sanatları atelyeleri ve imalathaneler yerini, makinelerle donatılmış kocaman fabrikalara ve işyerlerine bırakır. Köylülerin ilkel üretim aletleriyle ekip biçtikleri feodal beylerin malikanelerinin yerini, bilimsel yollarla işletilen, tarım makineleriyle donatılmış güçlü kapitalist işletmeler alır.

Yeni üretim güçleri, üretimde çalışanların, bilisiz ve alıklaştırılmış serflerden daha bilgili ve daha kavrayışlı olmalarını, makineleri anlayıp onları kullanabilecek yetenekte olmalarını gerektirir. Bu yüzden, kapitalistler, serfliğin bağlarından kurtulmuş ve makineyi doğru-dürüst kullanabilecek derecede eğitim görmüş ücretli işçilerle iş görmeyi yeğ tutarlar.

Ama üretim güçlerini devasa ölçülerde geliştirmek için kapitalizm, kendisinin de çözemeyeceği çelişmelerle bir ağ gibi sarılmıştır. Gitgide daha fazla emtia üreterek ve bunların fiyatlarını düşürerek, kapitalizm, rekabeti keskinleştirir; küçük ve orta özel mülk sahipleri yığınını yıkıma uğratar, onları proleterleştirir, satınalma güçlerini azaltır. Sonuç olarak, imal edilen metaların sürümü olanaksız duruma girer. Üretimi genişleten ve milyonlarca işçiye kocaman fabrika ve işyerlerinde toplayan kapitalizm, üretim sürecine yığınsal bir nitelik verir ve böylece kendi temelini kendisi sarsar. Çünkü, üretim sürecinin sosyal niteliği, üretim araçlarının sosyal mülkiyetini gerektirir. Oysa üretim araçları özel kapitalist mülkiyet olarak kalır ve bu durum üretim sürecinin sosyal niteliğiyle bağdaşamaz.

Üretim güçlerinin niteliğiyle üretim ilişkileri arasındaki bu uzlaşması olanaksız çelişmeler, nöbet nöbet patlak veren fazla üretim krizleri sırasında açıkça kendini gösterir; yığınları yıkıma uğratmaları yüzünden yeterince alıcı bulamayan kapitalistler, ürünleri yakmak, mamul malları yoketmek,

üretimi durdurmak, üretim güçlerini tahrip etmek zorunda kalırlar ve bu durum, emtia azlığından değil, fazla emtia üretildiğinden dolayı ve milyonlarca insanın işsizlik ve açlıktan acı çektikleri sırada olur.

Bu demektir ki, artık kapitalist üretim ilişkileri toplumdaki üretim güçlerinin durumuna uygun düşmemekte ve onlarla uzlaşmaz çelişmeler halinde bulunmaktadır.

Bu demektir ki, kapitalizm, üretim araçları üzerindeki kapitalist mülkiyet yerine, sosyalist mülkiyeti koyma görevini yerine getirecek olan bir devrime gebedir.

Bu demektir ki, sömürenlerle sömürülenler arasında çok zorlu bir sınıf savaşımı, kapitalist sistemin esas özelliğidir.

Şimdilik yalnız Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde [kitabın yazıldığı tarih, Eylül 1938 itibariyle — ç.] gerçekleştirilmiş olan sosyalist sistemdeki üretim ilişkilerinin temeli üretim araçlarının sosyal mülkiyetidir. Burada, artık ne sömürenler vardır ne de sömürülenler. Ürünler, harcanan emeğe göre ve "çalışmayan yemez" ilkesine dayanılarak dağıtılır. Burada, insanların üretim süreci içindeki karşılıklı ilişkileri, arkadaşça bir işbirliği ve sömürüden kurtulmuş işçilerin sosyalist dayanışmaları biçimindedir. Burada, üretim ilişkileriyle üretim güçlerinin durumu arasında tam bir uygunluk vardır. Çünkü, üretim sürecinin sosyal niteliği, üretim araçları üzerindeki sosyal mülkiyetle desteklenmiştir.

Bu yüzden, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ndeki sosyalist üretimde, nöbet nöbet patlak veren fazla üretim krizleri ve bunun sonucu olan saçmalıkların hiçbiri görülmez.

Bu yüzden, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde, üretim güçleri hızlandırılmış bir tempoyla gelişir; çünkü bunlara karşılık düşen üretim ilişkileri, böyle bir gelişme için elverişli bir ortam yaratırlar.

İşte, insanlık tarihi boyunca, insanlar arasındaki üretim ilişkilerinin gelişme tablosu.

İşte, üretim ilişkilerindeki gelişmenin, toplumun üretim güçlerinin gelişmesine ve özellikle üretim aletlerinin gelişmesine bağlılığı böyledir; ve bu bağlılık sonucudur ki, üretim güçlerindeki değişme ve gelişmeler, eninde sonunda üretim ilişkilerinde de değişmelere ve gelişmelere yol açarlar.

Marx, şöyle diyor:

"İş araçlarının[*] kullanımı ve yapımı, bunlar embriyo halinde bazı hayvan türleri arasında da görülmekle birlikte, insanın yürüttüğü spesifik iş sürecinin belirleyici niteliğidir; ve bundan dolayı, Franklin, insanı 'alet yapan hayvan' (a tool-making animal) diye tanımlar. Fosil durumundaki kemik kalıntılarının bulunup biraraya getirilmesi, soyu tükenmiş hayvan türlerinin yapılarını anlamak için nasıl bir önem taşıyorsa, alet, yani iş araçları kalıntıları da tarihe karışmış ekonomik toplum biçimleri üzerine yapılan inceleme ve varılacak sonuçlar için aynı önemi taşır. Ekonomik çağları birbirinden ayırt eden şey, yapılmış olan maddeler değil, bunların nasıl ve hangi iş araçlarıyla yapılmış olduğudur... İş araçları yalnızca, insan işgücünün geçirmiş olduğu gelişmenin derecesini ölçen şeyler olmakla kalmazlar, aynı zamanda, bu işgücünün hangi toplumsal koşullar altında kullanılmış olduğunu da gösterirler." (*Kapital, Cilt I.*).

Yine, Marx şöyle diyor:

"Sosyal ilişkiler, üretim güçleriyle sıkı sıkıya bağlıdır. İnsanlar yeni üretim güçleri elde ederek üretim biçimlerini değiştirirler ve üretim biçimlerini, yaşamlarını kazanma tarzlarını değiştirerek, bütün sosyal ilişkilerini değiştirirler. El değirmeni size feodal toplumu, buhar makinesi kapitalist toplumu verecektir." (*Felsefenin Se-faleti*).

Üretim güçlerinin gelişmesinde, sosyal ilişkilerin yıkımında, fikirlerin oluşumunda sürekli bir hareket vardır; değişmeyen tek şey hareketin soyutlamasıdır." (*Aynı yapıt*).

Komünist Manifesto'da formüle edilmiş olan tarihsel materyalizmin niteliğinden söz ederken, Engels, şöyle diyor:

"Her tarih döneminin ekonomik üretimi ve zorunlu olarak bundan çıkan toplumsal biçimlenme, o dönemin politik ve düşünce tarihinin temelidir; ve bunun sonucu olarak, (ilkel komünal toprak mülkiyetinin ortadan kalk-

[*]İş araçları derken Marx'ın düşündüğü, esas olarak üretim aletleriydi.

masından bu yana) tüm tarih, sömürenle sömürülen, egemen olanla egemen olmayan sınıfların toplumsal gelişmenin çeşitli aşamalarındaki savaşımının, yani sınıf savaşımının tarihidir; ama bu savaşımın şimdi ulaştığı aşamada, sömürülen ve ezilen sınıf (proletarya), aynı zamanda tüm toplumu sömürüden, ezilmeden ve sınıf savaşımından nihai olarak kurtarmadan, kendisini sömüren ve ezen sınıftan (burjuvaziden) kurtaramaz..." (*Komünist Manifesto*'nun almanca baskısına önsöz).

d) Üretimin *iççüncü özelliği*, yeni üretim güçlerinin ve buna bağlı olarak üretim ilişkilerinin, eski sistemin dışında ve eski sistemin yok olmasından sonra değil, eski sistemin içinde doğmasıdır. Bu, insanın önceden düşünülmüş ve bilinçli faaliyetinin bir sonucu değil, kendiliğinden ve insan iradesinden bağımsız bir oluşumdur. Kendiliğinden ve insan iradesinden bağımsız oluşması da iki nedene dayanır.

Bu nedenlerden birincisi, insanların şu ya da bu üretim biçimini seçme özgürlüğüne sahip olmayışı, yaşama giren her yeni kuşağın, bir önceki kuşağın çalışmaları sonucu yaratılmış olan üretim güçleriyle ve üretim ilişkileriyle yüz yüze gelmesi ve bu nedenle de maddi değer üretimi için, önceden üretim alanında hazır bulduğu her şeye kendini uydurmak ve her şeyi kabul etmek zorunda olmasıdır.

İkinci neden de, insanın, şu ya da bu üretim aletini, üretim güçlerindeki şu ya da bu öğeyi geliştirirken, bu gelişmelerin *sosyal* sonuçlarını göremeyişi, anlayamayışı ve bunu durup düşünemeyiştir. Onu ilgilendiren, günlük çıkarları, işinin kolaylaşması ve kendisi için doğrudan ve elle tutulur bir takım yararlar sağlamasıdır.

İlkel komünal toplumun üyelerinden bazıları, yavaş yavaş, araştıra araştıra, taş aletlerden demir aletlere geçtikleri zaman, hiç kuşkusuz bu buluşun yol açacağı *sosyal* sonuçları bilmiyorlardı ve bunu durup düşünmemişlerdi. Madeni aletlere geçişin üretimde bir devrim olduğunu ve sonunda köleci sistemi getireceğini görmemişler, anlamamışlardı. Onların istedikleri yalnızca işlerinin kolaylaşması ve kısa sürede maddi yarar sağlayabilmeleriydi. Bilinçli faaliyetleri, günlük çıkarlarının dar sınırlarını aşmıyordu.

Feodal sistem döneminde, Avrupa'nın genç burjuvazisi, küçük zanaatçı atelyelerinin yanısıra büyük imalathaneler de kurup, böylece toplumun üretim güçlerini geliştirmeye başladığı zaman, kuşkusuz bu buluşun *sosyal* sonuçlarını bilmiyordu ve bunu durup düşünmemişti; burjuvazi, bu "küçük" buluşun, sosyal güçleri yeniden gruplaştıracaklarını ve bunun, burjuvaziye olan iyiliklerine pek değer verilen krallık egemenliğine karşı olsun burjuvazinin en ileri gelenlerinin çoğu kez aralarına girmek için can attıkları soylulara karşı olsun, bir devrimle sonuçlanacağını görmemiş, anlamamıştı. Onun istediği yalnızca üretilen metaların maliyetini düşürmek, Asya ve yeni keşfedilmiş bulunan Amerika pazarlarına fazla miktarda emtia yığabilmek ve daha fazla kâr elde edebilmektir. Onun bilinçli faaliyeti, bu pratik günlük çıkarların dar sınırlarını aşmıyordu.

Rus kapitalistleri, yabancı kapitalistlerle birlikte, Çarlığa dokunmadan ve köylüleri ağaların pençesine atarak, Rusya'ya büyük modern makineleşmiş sanayiye soktukları zaman, hiç kuşku yok ki, üretim güçlerindeki bu aşırı büyümenin ne gibi *sosyal* sonuçlar doğuracağını bilmiyorlardı ve bunu durup düşünmemişlerdi. Görmemişler ve anlamamışlardı ki, toplumun üretim güçlerindeki bu büyük atılım, sosyal güçleri yeniden gruplandırarak, bu da proletaryanın köylülerle birlik olarak, sosyalist devrime zafer kazandırmasını sağlayacaktı. Onların istediği yalnızca, sanayi üretimini olabildiğince genişletmek, geniş iç pazarın denetimini ele geçirmek, üretimi tekelleştirmek ve ulusal ekonomiden olabildiğince çok kâr sızdırmaktır. Onların bilinçli faaliyeti tamamen pratik günlük çıkarların ötesine geçmiyordu.

Bu konuda, Marx, şöyle diyor:

"İnsanlar, varlıklarının sosyal üretiminde (yani, insanların yaşamaları için gerekli maddi malların üretiminde — *Haz.*), aralarında zorunlu, iradelerinden *bağımsız**, belirli ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişme derecesine karşılık düşer." (*Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı'ya Önsöz*).

* Altını biz çizdik. — *Haz.*

Ama, bu, üretim ilişkilerindeki değişmeler ve eski üretim ilişkilerinden yeni üretim ilişkilerine geçiş, düzenli olarak, çatışmasız ve karışıklık olmadan gerekleşiş demek değildir. Tersine, böyle bir geçiş, genellikle, eski üretim ilişkilerinin devrimle yıkılması ve yeni üretim ilişkilerinin kurulması biçiminde olur. Üretim güçlerinin gelişmesi ve üretim ilişkileri alanındaki değişmeler, belirli bir döneme dek, kendiliğinden, insan iradesinden bağımsız olarak gerekleşiş. Ama bu ancak, belirli bir ana dek, yeni ve gelişen üretim güçleri yeterli bir olgunluk aşamasına erişinceye dek, böyle gider. Yeni üretim güçleri olgunlaştıktan sonra, kurulu üretim ilişkileri ve bu ilişkileri temsil eden egemen sınıflar, ancak, yeni sınıfların bilinçli eylemiyle, bu sınıfların zorlu eylemiyle, devrimle yıkılabilecek, "baş edilemez" bir engel haline gelirler. İşte burada, apaçık bir biçimde, görevleri eski üretim ilişkilerini yoketmek olan yeni sosyal fikirlerin, yeni politik kurumların ve yeni bir politik gücün *büyük rolü* ıkar ortaya. Yeni üretim güçleriyle eski üretim güçleri arasındaki çatışma, toplumun yeni ekonomik gereksinimleri, yeni sosyal fikirler doğrurular; bu yeni fikirler, yığınları örgütler ve harekete geçirir; yığınlar, yeni bir politik ordu içinde birleşişirler; yeni bir devrimci iktidar kurarlar ve bu iktidarı, üretim ilişkileri alanındaki eski düzeni zorla ortadan kaldırmak ve yeni bir düzen kurmak için kullanırlar. Kendiliğinden gelişme süreci, yerini bilinçli eylemlere; barışçı gelişme, yerini zorlu karışıklıklara; evrim de yerini devrime bırakır.

Marx, şöyle diyor:

"Proletarya, burjuvaziyle olan savaşında, mutlaka kendini bir sınıf olarak, örgütler... Devrim yoluyla, egemen sınıf durumuna gelir ve egemen sınıf olarak eski üretim koşullarını zorla süpürüp atar." (*Komünist Manifesto*).

Marx, şöyle sürdürüyor:

"Proletarya, politik üstünlüğünden, sermayeyi burjuvaziden dilim dilim koparıp almak için, bütün araçlarını devletin, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde toplamak ve olabildiğince hızla, toplam üretici güçlerin miktarını artırmak için yararlanacaktır." (*Aynı yapıt*).

"Zor, yeni bir topluma gebe olan her eski toplumun ebesidir." (*Kapital*).

Marx, tanınmış yapıtı *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkısı*'nın tarihsel önsöz'ünde (1859), tarihsel materyalizmin özünün şu dahiyane tanımını verir:

"Varlıklarının sosyal üretiminde insanlar, aralarında belirli, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine karşılık düşer. Bu üretim ilişkilerinin tümü, toplumun ekonomik altyapısını, belirli sosyal bilinç biçimlerine karşılık düşen bir hukuki ve politik üstyapının üzerinde yükseldiği gerçek temeli oluşturur. Maddi yaşamın üretim biçimi, sosyal, politik ve genel olarak entellektüel yaşam sürecini koşullandırır. İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilinçlerini belirleyen sosyal varlıklarıdır. Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana dek içinde hareket ettikleri kurulu üretim ilişkileriyle, ya da bunların hukuki anlatımından başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkileriyle çelişkiye düşerler. Bu ilişkiler, üretici güçlerin gelişmesinin sonucu olan biçimler olmaktan çıkıp bu gelişmenin önünde engeller niteliğine bürünürler. O zaman toplumsal devrim çağı başlar. Ekonomik temeldeki değişme, koca üstyapının tümünü büyük ya da az bir hızla dönüşüme uğratır. Bu gibi altüst oluşların incelenmesinde daima, ekonomik üretim koşullarının maddi altüst oluşuyla —ki bu, doğa bilimlerinin kesinliğiyle saptanabilir—, hukuki, ekonomik, dini, estetik ya da felsefi biçimleri, kısaca, insanların bu çatışmanın bilincine vardıkları ve onu sonuna dek götürdükleri ideolojik biçimleri ayırt etmek gerekir. Nasıl ki, bir kimse üzerine onun kendisi için taşıdığı fikre dayanılarak bir yargıya varılmazsa, böyle bir altüst oluş dönemi de, bu dönemin kendi kendini değerlendirmesi göz önünde tutularak onun üzerine bir yargıya varılamaz; tam tersine, bu değerlendirmeleri maddi yaşamın çelişkileriyle, sosyal üretici güçlerle, üretim ilişkileri arasındaki çatışmayla açıklamak gerekir. İçerebildiği bütün

Üretici güçler gelişmeden önce bir sosyal biçimlenme asla yok olmaz; yeni ve daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık koşulları eski toplumun bağrında iek açmadan asla gelip yerlerini almazlar. Onun içindir ki, insanlık, kendi önüne ancak çözüme bağlayabileceği sorunları koyar; çünkü yakından bakıldığında, her zaman görülecektir ki, sorunun kendisi, ancak onu çözüme bağlayacak olan maddi koşulların var olduğu ya da gelişmekte bulunduğu yerde ortaya çıkar." (*Ekonomi Politiiğin Eleştirisine Katkı'ya nsz*).

İşte, toplumsal yaşama, toplum tarihine uygulanmış marksist materyalizmin öğrettiği şey budur.

Diyalektik ve tarihsel materyalizmin temel özellikleri bunlardır.

Bundan, Lenin'in, parti için ne kadar değerli bir hazineyi savunduğu, partiyi revizyonistlerin ve döneklerin saldırılarına karşı koruduğu ve *Materyalizm ve Ampirio-kritisizm* adlı yapıtının partimizin gelişmesinde ne kadar önem taşıdığı kolaylıkla görülmektedir.

3. STOLİPİN GERİCİLİğİ YILLARINDA BOLşEVİKLER VE MENşEVİKLER. BOLşEVİKLERİN LİKİDATÖRLERE VE OTZOVİSTLERE KARşI YÜRÜTTÜKLERİ SAVAşIM.

Gericilik yıllarında parti örgütlerinde çalışmak, devrimin gelişme gösterdiği önceki yıllara göre birkaç kat daha zordu. Parti yelerinin sayısı pek çok eksilmiş bulunuyordu. Partideki küçük-burjuva yol arkadaşlarından birçok aydın, arlık hükümetinin baskısından korkarak parti saflarını terk ediyorlardı.

Lenin, böyle anlarda, devrimci partilerin bilgilerini eksiksiz hale getirmeleri gereğini belirtiyordu. Devrimin yükselmekte olduğu dönemde bu partiler saldırıya geçmesini ğrenmeliydiler. Gericilik döneminde de, bunlar, düzenli olarak nasıl geri çekilmeleri gerektiğini ğrenmeliydiler; ne biçimde gizli çalışma yapmak gerektiğini ve gizli parti örgütlerini nasıl koruyup güçlendirmek gerektiğini ğrenmeliydiler; legal olanaklardan ne biçimde yararlanmak, yığın-

larla bağları güçlendirmek için her türlü legal örgütlerden, özellikle yığın örgütlerinden nasıl yararlanmak gerektiğini öğrenmeliydiler.

Menşevikler, devrimin yeni bir yükselişi olanağına inanmayarak panik içinde geri çekiliyorlar, parti programının devrimci isteklerinden ve partinin devrimci sloganlarından utanç verici bir biçimde vazgeçiyorlar ve proletaryanın devrimci, gizli partisini dağıtmak, ortadan kaldırıp yoketmek istiyorlardı. Bu nedenle Menşeviklerin böylelerine *Likidatörler* denmeye başlandı.

Bolşevikler, Menşeviklerden farklı olarak önlerindeki birkaç yıl içinde devrimde bir yükselme olacağı, partinin, yığınları devrimin bu yeni yükselişine hazırlama göreviyle karşı karşıya bulunduğu görüşündeydiler. Devrimin temel davaları henüz çözüme kavuşmuş değildi. Köylü, toprak ağalarının topraklarını ele geçirmiş değildi. İşçiler 8 saatlik işgününü henüz elde edememişlerdi. Halkın 1905 yılında kopardığı önemsiz politik özgürlükleri yeniden geri alan ve halkın nefretini üzerine toplamış bulunan Çarlık hükümeti henüz devrilmiş değildi. Böylelikle 1905 devrimini doğurmuş olan nedenler hâlâ ortada duruyordu. Bu yüzden, Bolşevikler, devrim hareketinin kaçınılmaz olarak yeniden yükseleceği görüşündeydiler; kendilerini bu yükselişe hazırlıyorlar ve işçi sınıfının güçlerini topluyorlardı.

Bolşevikler, bir de şu nedenle devrimin kaçınılmaz olarak yeniden yükseleceği görüşündeydiler:

1905 devrimi, işçi sınıfına, kendi haklarını devrimci yığın savaşıyla kazanmak yolunu öğretmişti. Gericilik yıllarında, sermayenin saldırıya geçtiği yıllarda işçiler, 1905'in verdiği dersleri unutamazlardı. Lenin'in toparladığı işçi mektuplarında, fabrikatörlerin yeniden başvurduğu işkence ve baskılarla karşı karşıya kalan işçiler, *hele durun, 1905 yılı gene gelir* diyorlardı.

Bolşeviklerin temel politik hedefleri, 1905'te olduğu gibi, Çarlığı devirmek, burjuva-demokratik devrimi sonuna dek vardırarak ve sosyalist devrime geçmektir. Bolşevikler, hedefi bir an gözden kaçırmıyorlar, halk yığınlarına temel devrim sloganlarını —demokratik cumhuriyet, toprak ağala-

rının topraklarına el koyma ve 8 saatlik işgünü sloganlarını— inatla sürdürüyorlardı.

Ama partinin *taktikleri* 1905'dekinin, devrimin yükseliş dönemindekini aynıysa olarak kalamazdı. Söz gelişi, yakın gelecekte yığınları bir genel politik greve, ya da silahlı ayaklanmaya çağırarak yanı ş olurdu. Çünkü, devrim hareketi tavsamış, gerilemiş bulunuyordu; işçi sınıfı son derece yorgun düşmüştü; gerici sınıflar önemli derecede güçlenmişlerdi. Parti, ortaya çıkan yeni durum ve koşulları hesaba katmazlık edemezdi. Saldırı taktiği yerine savunma taktiğini, güç toplama ve biriktirme taktiğini, kadroları gizli çalışmaya yöneltme ve gizli eylemlere atılma taktiğini, gizli yürütülen çalışmayla işçi sınıfı örgütlerindeki legal çalışmayı birbirine uydurup bağlama taktiğini kullanmak gerekiyordu.

Ve, Bolşevikler, bu görevi başarıyla yerine getirdiler.

Lenin, şöyle yazıyordu:

"Biz, devrimden uzun yıllar önce, çalışmasını biliyorduk. Bize boşuna 'kaya gibi sağlam insanlar' denmemiştir. Sosyal Demokratlar, ilk silahlı saldırı ve atılımın başarısızlığa uğraması yüzünden yılgınlığa düşmeyecek, kendini kaybetmeyecek, maceralara kapılmayacak bir proleter partisi ortaya koymuşlardır."

(Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. XII., s. 126).

Bolşevikler, gizli parti örgütlerinin korunması ve güçlendirilmesi uğrunda savaşım yürütüyorlardı. Ama aynı zamanda yığınlarla bağları sürdürmeyi ve böylece, bu partiyi güçlendirme sonucunu verecek bütün legal olanaklardan ve açık kapılardan yararlanmayı zorunlu görüyorlardı.

"Bu partimizin Çarlığa karşı açık ve doğrudan yürüttüğü devrimci savaşımın dolaylı savaşım biçimlerine, yardım derneklerinden Duma kürsüsüne varıncaya dek her türlü legal olanaklardan yararlanmayı denediği bir dönemdi. Bu, 1905 devriminde uğradığımız yenilgiden sonra, bir geri çekilme dönemi idi. Bu dönem, güçlerimizi toplayıp biriktirdikten sonra, Çarlığa karşı açık bir savaşımı yeniden başlatmak için gerekli yeni savaşım yöntemleri denememizi sağladı" (Stalin, *Partinin XV nci*

Kongresinin Stenoya Alınmış Raporları, s. 366-367. 1935 rusça basımı).

Ayakta kalabilen legal örgütler, partinin gizli örgütleri için bir perde ve yığınlarla bağları sürdürmekte bir araç görevini yerine getirdiler. Yığınlarla bağları korumak amacıyla Bolşevikler, meslek birliklerinden hayır kurumları, işçi kooperatifleri, işçi kulüpleri, kültür dernekleri ve halk evleri gibi legal kamu örgütlerinden yararlandılar. Çarlık hükümetinin politikasını tüm içyüzüyle açığa çıkarmak, Anayasacı Demokratların tüm içyüzünü açığa çıkarmak ve köylülüğü proletaryadan yana çekmek için de Devlet Duması kürsüsünden yararlandılar. Gizli parti örgütünün korunması ve bu örgüt aracıyla politik eylemlerin bütün öteki biçimlerinin yönetilmesi, partiye doğru bir politik çizginin izlenmesini ve devrimin yeniden yükselişi koşullarına güçlerin hazırlanmasını sağlıyordu.

Bolşevikler, devrimci politik çizgilerini *iki cephe*de, parti içindeki oportünizmin iki biçimine karşı —partinin açık-tan açığa düşmanı olan *likidatörlere* karşı ve partinin gizli ve maskeli düşmanları olan *Otzovistlere* karşı— sürdürdükleri savaşında gerçekleştirdiler.

Lenin ve Bolşevikler, likidatörlüğün henüz yeni yeni belirlendiği ilk günlerden başlayarak, bu oportünist akıma karşı uzlaşmaz bir savaşıma giriştiler. Lenin, likidatörlerin parti içinde liberal burjuvazinin ajanları olduğuna işaret etti.

Aralık 1908'de Paris'te Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin (Tüm-Rusya) Konferansı toplandı. Lenin'in önerisi üzerine bu konferans, likidatörlüğü, yani bir kısım partili aydınların (Menşeviklerin), "Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin mevcut örgütünü dağıtıp ortadan kaldırma ve yerine parti programından, taktiklerinden ve geleneklerinden açıkça vazgeçme pahasına, onu ne olduğu belirsiz legal çalışan bir dernek haline getirme" girişimlerini suçladı (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Kararları*, rusça baskı, Kısım I., s. 128).

Konferans bütün parti örgütlerini likidatörlük girişimlerine karşı kesin bir savaşıma çağırdı.

Ama, Menşevikler, konferansın bu kararına uymadılar,

likidatörlük yoluna, devrime ihanet bataklığına, Anayasacı Demokratlarla işbirliğine gitgide daha çok yuvarlandılar. Menşevikler proleter partisinin programından, programın demokratik cumhuriyet, 8 saatlik işgünü ve toprak ağalarının topraklarına el koyma isteklerinden, giderek daha açıktan açığa vazgeçiyorlardı. Menşevikler, partinin program ve taktiklerinden vazgeçmek pahasına, Çarlık hükümetinden açık, legal ve sözde bir "işçi" partisinin varlığı için izin almak istiyorlardı. Menşevikler Stolipin rejimiyle uzlaşmaya, bu rejime ayak uydurmaya hazırdılar. Bu yüzden onlar, "Stolipin İşçi Partisi" diye de adlandırıldılar.

Bolşevikler, Dan, Akselrod, Portesov tarafından yönetilen ve Martov, Troçki ve daha başka Menşeviklerden yardım gören devrimin açık düşmanları likidatörlere karşı olduğu kadar, oportünizmlerini "sol" lafazanlıkla maskeleyen Otvovistlere karşı da uzlaşmaz bir savaşım yürütüyorlardı. Otvovist adı, işçi temsilcilerinin Devlet Duması'ndan geri alınmalarını ve genellikle legal örgütlerde her tür eyleme bir son verilmesini isteyen bir kısım eski Bolşevikler için söyleniyordu. (*Otviv*, geri alma anlamına gelir.)

1908 yılında bir kısım Bolşevikler Sosyal Demokrat temsilcilerin Devlet Duması'ndan geri alınmalarını istedi. Kendilerine "Otvovist" adı verilmesi bu yüzdendi. Otvovistler, Lenin'e ve Lenin'in politik çizgisine karşı savaşıma girişen ayrı bir grup (Bogdanov, Lunaçarski, Aleksinski, Pokrovski, Bubnov vb.) oluşturdular. Otvovistler, işçi sendikalarında ve öteki legal örgütlerde çalışmayı kesinlikle reddediyorlardı. Hareketleri işçi davasına büyük zararlar veriyordu. Otvovistler, partiyi işçi sınıfından ayırmaya, partinin, partisiz yığınlarla bağlarını koparmaya yönelerek, gizli bir örgütün kabuğu içine çekilmek istiyorlar ve böylece, partiyi legal örtülerden yararlanma olanaklarından yoksun bırakarak tehlike altına sokuyorlardı. Otvovistler, Bolşeviklerin Devlet Dumasında ve Duma aracılığıyla köylüler üzerindeki etkilerini genişletebileceklerini, Çarlık hükümetinin izlediği politikanın içyüzünü açığa çıkarabileceklerini ve köylüleri aldatma yoluyla kendilerinden yana çekmeye uğraşan Anayasacı Demokratların izlediği politikanın içyüzünü açığa çıkarabi-

leceklerini anlamıyorlardı. Onlar, devrimin yeni bir yükselişi koşullarına hazırlık için güçleri toplamaya engel oluyorlardı. Bu yüzden, Otvovistler içi dışına çevrilmiş "Likidatörler"di: Çünkü bunlar legal örgütlerden yararlanabilme olanaklarını ortadan kaldırmaya çalışıyorlar ve proletaryanın parti dışında kalan geniş yığınlara devrimci öncülüğünü tanımıyorlar, devrimci eylemi reddediyorlardı.

1909'da Otvovistlerin tutumunu görüşmek üzere toplanan Bolşevik gazetesi *Proletery*'in [*proleter*] genişletilmiş yazı kurulu Otvovistleri suçladı. Bolşevikler, Otvovistlerle hiçbir ilgileri kalmadığını bildirdiler ve bunları Bolşevik örgütlerinden attılar.

Likidatörler olsun, Otvovistler olsun, bunlar proletaryanın ve proletarya partisinin küçük-burjuva "yol arkadaşları"ndan başka bir şey değillerdi. Proletaryanın zor koşullar içinde bulunduğu bir sırada likidatörlerin ve Otvovistlerin gerçek nitelikleri bütün çıplaklığıyla açığa çıktı.

4. BOLŞEVİKLERİN TROÇKİZME KARŞI SAVAŞIMLARI. PARTİ ALEYHTARI AĞUSTOS BLOKU.

Bolşeviklerin, likidatörlere ve Otvovistlere karşı iki cephede birden yürüttüğü proletarya partisinin tutarlı çizgisi uğrundaki kararlı savaşımı sürüp giderken, Troçki, Menşeviklikidatörleri destekliyordu. İşte bu dönemde Lenin, Troçki'yi "Yuda Troçki" (Hain Troçki) diye niteledi. Troçki, Viyana'da (Avusturya) bir yazarlar grubu kurarak sözde tarafsız, ama gerçekte menşevik bir gazete çıkarmaya başlamıştı. Lenin o zamanlar Troçki üzerine, "Troçki en alçak bir mevki düşkününü ve bölücü olarak hareket ediyor ... sözde partiye bağlı kalıyor, ama gerçekte bütün bölücülerden daha kötü hareket ediyor" diye yazıyordu.

Daha sonraları, 1912 yılında Troçki, Ağustos Bloku'nun, yani Lenin'e ve Bolşevik Partisi'ne karşı olan bütün bolşevizm aleyhtarı grupları ve akımları içine alan blokun örgütlendiricisi oldu. Bu bolşevizm aleyhtarı blokta likidatörler ve Otvovistler bir araya gelmekle aralarındaki akrabalıkları açtılar.

ğa vurmuş oldular. Troçki ve troçkistler bütün temel sorunlar üzerinde likidatörce bir durum aldılar. Ama Troçki, kendi likidatör hareketlerini ve niteliğini ortayolculukla, yani uzlaşıcılıkla örtüyor ve maskeliyordu; Bolşeviklerin de Menşeviklerin de dışında bulunduğunu, bunları güya barıştırmaya çalıştığını ileri sürüyordu. Bununla ilgili olarak Lenin, Troçki'nin gerçekte tamamen menşevik-likidatörleri desteklediği halde, güya "hizipler üstünde"ymiş gibi davranarak işçileri aldattığını, bu yüzden de açıktan açığa likidatör olanlardan daha alçak ve tehlikeli olduğunu söylüyordu. Troçkistler, ortayolculuğu yayan ve kökleştirmeye çalışan bir gruptu.

Bu konuda, Stalin arkadaş şöyle yazıyordu:

"Ortayolculuk politik bir kavramdır. Ortayolculuğun ideolojisi uzlaştırıcı bir ideolojidir; *ortak bir parti çerçevesi içinde* proletaryanın çıkarlarını, küçük-burjuvazinin çıkarlarına bağımlılaştıran bir ideolojidir. Bu ideoloji leninizme yabancı ve temelden aykırıdır." (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 379, 9 ncü basım).

Bu dönem içinde Kamenev, Zinovyev, Rikov gerçekte Troçki'nin ajanlarıydılar. Çünkü sık sık Lenin'e karşı Troçki'yi destekliyorlardı. Ocak 1910'da Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı, Zinovyev, Kamenev ve Rikov'un ve Troçki'yi gizliden destekleyen ötekilerin yardımıyla, *Lenin'in isteğine aykırı olarak* toplantıya çağrıldı. Yakın bir süre önce, Bolşeviklerin birçoğunun tutuklanmış olmaları yüzünden Merkez Komitesi üyelerinde değişiklik olmuştu. Merkez Komitesi'nde yer alan kaypak kişiler anti-leninist kararlar çıkartılması olanağını buluyorlardı. Bu yüzden, Merkez Komitesi'nin bu Genişletilmiş Toplantısında *Proleter* adlı Bolşevik gazetesinin kapatılmasına ve Troçki'nin Viyana'da çıkarmakta olduğu *Pravda* gazetesine mali yardımda bulunulmasına karar verildi. Troçki'nin çıkarmakta olduğu gazetenin yazı kuruluna katılmış olan Kamenev, Zinovyev'le birlikte Troçki'nin gazetesini Merkez Komitesi'nin organı haline getirmeye çalışıyordu.

Merkez Komitesi'nin bu Genişletilmiş Toplantısı'nda, likidatör hareketini ve otzovizmi suçlama kararı, ancak Le-

nin'in diretmesi üzerine alındı. Ama gene de Zinovyev ve Kamenev, bu sorun üzerinde likidatörlerin gerçek adlarıyla anılmamalarını isteyen Troçkist öneriyi ısrarla savundular.

Durum, Lenin'in önceden gördüğü ve dediği gibi çıktı: Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı'nın kararına yalnız Bolşevikler uydular; yayın organları *Proleter* gazetesini kapattılar. Ama Menşevikler, "*Golos Sotsial Demokrata*" (*Sosyal Demokratın Sesi*) adlı likidatör, hizipçi gazetelerini çıkarmayı sürdürdüler.

Sosyal Demokrat'ın onbirinci sayısında özel olarak yer alan bir yazısında Stalin arkadaş, Lenin'in tutumunu tümüyle destekliyordu. Bu yazıda, troçkizmi destekleyenlerin hareketleri suçlandırılıyor, Kamenev, Zinovyev ve Rikov'un hainane hareketleri yüzünden Bolşevik grubunda ortaya çıkan anormal duruma bir son verilmesi zorunluluğundan söz ediliyordu. Bu yazıda, Parti Genel Konferansının toplanması, legal bir parti gazetesinin çıkarılması ve Rusya'da pratik faaliyeti yönetecek gizli bir parti merkezinin oluşturulması ileri sürülüyordu. Bunlar ve çözüm bekleyen daha bazı acil görevler, sonradan Prag Parti Konferansında gerçekleştirildi. Stalin arkadaşın yazısı, Lenin'i tümüyle destekleyen Bakü Komitesi'nin kararlarına dayanıyordu.

Troçki'nin likidatörlerden, troçkistlerden, Otvovistlere ve allah kurucularına varıncaya dek bütün parti aleyhtarı öğelerden oluşturduğu parti aleyhtarı Ağustos Blokuna bir karşılık olmak üzere, gizli proletarya partisinin korunmasını ve güçlendirilmesini isteyenlerden kurulu bir parti bloku oluşturuldu. Bu bloka, başta Lenin olmak üzere Bolşevikler; ve başta Plehanov olmak üzere partiyi destekleyen az sayıda Menşevik girdi. Plehanov ve onun partiyi destekleyen Menşevikler grubu, bazı sorunlar üzerinde menşevik görüşlerini sürdürmekle birlikte, Ağustos Blokundan ve likidatörlerden kendilerini kesinlikle ayrı tutarak Bolşeviklerle anlaşmaya varmak istiyorlardı. Lenin, Plehanov'un önerisini kabul ederek parti aleyhtarı öğelere karşı Plehanov'la geçici bir blok kurmaya razı oldu; çünkü Lenin'e göre, böyle bir blok, parti için yararlı, ama likidatörler için ağır bir darbe olacaktı.

Stalin arkadaş, bu bloku tümüyle destekliyordu. O sıra-

da sürgünde bulunan Stalin arkadaş, Lenin'e gönderdiği bir mektupta şöyle yazıyordu:

"Düşünceme göre, blok politik çizgisi (Lenin-Plehanov bloku) biricik doğru politik çizgidir. Çünkü: 1) Rusya'da gerçekten partiyi destekleyen ögelerin yeniden bir araya gelmesini ve kenetlenmesini zorunlu duruma getiren faaliyetin gerçek çıkarlarına yalnızca ve ancak bu politik çizgi hizmet edebilir. 2) Yalnızca ve ancak bu blok politik çizgisidir ki, Mek[*] işçilerle likidatörler arasında uçurum yaratarak likidatörleri dağıtmak ve silmek yoluyla legal örgütlerin likidatörlerin baskısından kurtulması sürecini hızlandırabilir" *Lenin ve Stalin Külliyyatı*, rusça baskı, c. I., s. 529-530).

Bolşevikler, gizli çalışmalarını legal çalışmalarla yanyana ve ustalıkla yürüterek legal işçi örgütlerinde önemli bir güç durumuna gelmeyi başardılar. Bu, o sıralarda toplanan dört legal kongrenin —Halk Üniversiteleri Kongresi, Kadınlar Kongresi, Fabrika Hekimleri Kongresi ve İçki Düşmanları Kongresi— işçi grupları üzerinde Bolşeviklerin büyük etkisinde de kendini gösterdi. Bolşeviklerin bu kongrelerde yaptıkları konuşmaların politik bakımdan büyük önemi vardı; konuşmalar, ülkenin her yanında yankılar uyandırdı. Örneğin, Halk Üniversiteleri Kongresinde konuşan Bolşevik işçi delegeleri, Çarlığın her tür kültür çalışmalarını boğan politikasının içyüzünü açığa çıkardılar, Çarlık ortadan kaldırılıp yokedilmedikçe ülkede gerçek bir kültürel gelişmenin olanaksızlığını açıkladılar; Fabrika Hekimleri Kongresinde konuşan işçi delegeler, işçilerin çalışmak ve yaşamak zorunda bırakıldıkları korkunç koşulların sağlık bakımından ne kadar feci olduğunu, sonuç olarak, Çarlık rejimini devirmedikçe fabrikalarda sağlıklarının güven altına alınamayacağını gösterdiler.

Bolşevikler, ayakta kalabilmiş çeşitli legal örgütlerden likidatörleri yalıtarak uzaklaştırdılar. Plehanov'un partiyi destekleyen grubuyla oluşturulan birleşik cephenin taktiği,

[*]Mek.: Menşeviklerin kısaltılmışı.

bir kısım Menşevik işçi örgütünün (Vıborg bölgesi, İkaterinoslav vb.). Bolşevikler'den yana geçmesi olanağını sağladı.

Bu zor dönemde Bolşevikler, legal çalışmayla gizli çalışmanın nasıl birleştirilebileceğinin eşsiz örneğini verdiler.

5. 1912 PRAG PARTİ KONFERANSI. BOLŞEVİKLERİN BAĞIMSIZ BİR MARKSİST PARTİ OLARAK ÖRGÜTLENMESİ.

Likidatörlere ve Otvovistlere karşı ve aynı zamanda troçkistlere karşı yürütülen savaşım, Bolşevikleri, bütün Bolşevikleri bir araya getirip sıkışıkya kenetlemek, bunları bağımsız bir Bolşevik partisinde örgütlendirmek gibi acil bir görevle karşı karşıya getirdi. Bu yalnız, parti içinde işçi sınıfını parçalayan ve bölünmelere uğratan oportünist akımların işini bitirmek için değil, aynı zamanda, işçi sınıfı güçlerini biraraya toplama işini sonuna dek vardırarak ve işçi sınıfını devrimin yeni bir yükselişine hazırlamak için zorunluuydu.

Ama bu görevi yerine getirmek için, her şeyden önce partiyi oportünistlerden, Menşeviklerden arındırmak gerekiyordu.

Bolşeviklerin ilerde de Menşeviklerle birlikte aynı partide kalmalarının olanaksız olduğunda, artık hiçbir Bolşevik'in kuşkusu yoktu. Stolipin gericiliği döneminde Menşeviklerin hainane tutumları, bunların proleter partiyi dağıtıp ortadan kaldırma ve yeni, reformist bir parti kurma yolundaki girişimleri, onlardan ayrılmayı kaçınılmaz bir görev haline getirdi. Bolşevikler, Menşeviklerle birlikte aynı partide bulundukça, Menşeviklerin izlediği çizginin manevi sorumluluğunu kaçınılmaz olarak yüklenmiş oluyorlardı. Ama Bolşevikler, partiye ve işçi sınıfına karşı hain durumuna düşmek istemezlerdi; ve Menşeviklerin açıktan açığa ihanetlerinin manevi sorumluluğunu yüklenmeleri elbette artık akla sığmaz bir şey olurdu. Aynı partide Menşeviklerle birlikte kalmak, işçi sınıfına ve işçi sınıfının partisine karşı artık bir ihanet olurdu. Bunun için, Menşeviklerle Bolşevikler arasında gerçekte var olan ayrılığı kesinleştirmek ve bu ayrılığı örgüt bakımından da resmen tamamlayıp Menşevikleri parti-

den atmak zorunlu hale geldi.

Ancak bu yoldan yürümektedir ki, proletaryanın tek bir programa, tek bir taktiğe, tek bir sınıf örgütüne sahip devrimci partisi yeni baştan kurulabilirdi.

Ancak bu yoldan yürümektedir ki, Menşeviklerin yıkıma götürdüğü gerçek (yalnız resmen değil) parti birliği kurulabilirdi.

Bu görevi, Bolşeviklerin hazırladığı Altıncı Tüm Rusya Parti Konferansı yerine getirecekti.

Ama bu görev, sorunun yalnızca bir yönüydü. Menşeviklerden resmen ayrılma ve Bolşeviklerin ayrı bir partide örgütlenmeleri, elbette ki çok önemli bir politik sorundu. Ama Bolşevikler, başka ve daha önemli bir görev karşısında bulunuyorlardı. Görev, yalnız Menşeviklerden ayrılmak ve ayrı bir parti oluşturmak değil, her şeyden önce, onlardan ayrıldıktan sonra *yeni tipte* bir parti, Batı Avrupa'nın malûm sosyal-demokrat partilerinden farklı, oportünist öğelerden arınmış ve proletaryayı egemenlik uğrunda savaşıma götürme yeteneğinde *yeni tipte* bir parti oluşturmaktı.

Aralarında hiçbir fark, hiçbir ayrılık olmamak üzere, Akselrod'la Martinov'dan Martov'la Troçki'ye dek bütün Menşevikler, Bolşeviklere karşı yürütegeldikleri savaşımalarında değişmez bir biçimde, Batı Avrupa sosyal-demokratlarının cephaneliğinden aldıkları silahları kullanıyorlardı. Onlar, Rusya'da, örneğin Alman, ya da Fransız sosyal-demokrat partileri gibi bir parti istiyorlardı. Onlar Bolşeviklerde sırf yeni bir şey, alışılmamış ve Batı Avrupa'daki sosyal-demokratlardan farklı bir şey sezinledikleri içindir ki, Bolşeviklere karşı savaşıma koyulmuşlardı. Acaba o zamanlar Batı Avrupa sosyal-demokrat partileri nasıl bir şeydiler? Bu partiler, marksist ve oportünist öğelerin, devrimin dostlarının ve düşmanlarının, parti ilkesinden yana olanların ve onun düşmanlarının birer karışımıydılar; bunlardan birinciler, giderek ikincilere ideolojik yönden fiilen bağımlı bir duruma düşüyorlardı. Bolşevikler, Batı Avrupa sosyal-demokratlarına, oportünistlerle ve devrimin hainleriyle nasıl bir amaç uğrunda uzlaşılabilir diye soruyorlar, onlarsa Bolşeviklere, "parti içinde barış" uğrunda, "partide birlik" uğ-

runda diye karşılık veriyorlardı. Kiminle birlik, oportünistlerle mi sorusunu, evet oportünistlerle birlik, diye yanıtlıyorlardı. Böyle partilerin devrimci partiler olamayacağı açıktı.

Engels'in ölümünden sonra Batı Avrupa sosyal-demokrat partilerinin, sosyal devrim partileri olmaktan çıkıp soysuzlaşmaya ve "sosyal reform" partileri haline gelmeye başlamış olduklarını, bu partilerden herbirinin, bir örgüt olarak, artık yönetici bir güç olmaktan çıkıp kendi parlamento grubunun kuyruğu haline gelmiş olduğunu Bolşeviklerin görmemeleri olanaksızdı.

Böyle bir partiden proletaryaya hayır gelmeyeceğini, böyle bir partinin işçi sınıfını devrime götürecek yetenekte olmayacağını Bolşeviklerin bilmemeleri olanaksızdı.

Proletaryanın böyle bir partiye değil, tümüyle başka bir partiye, oportünistlere karşı uzlaşmaz ve amansız, burjuvaziye karşı devrimci, kendi içinde sağlam bir biçimde kenetlenmiş tek bir partiye, sosyal devrimi ve proletarya diktatörlüğünü hedef alan, yeni ve gerçek bir marksist partiye gereksinimi olduğunu Bolşeviklerin bilmemeleri olanaksızdı.

Bolşevikler, ülkelerinde işte böyle yeni bir partiye sahip olmak istiyorlardı. Ve, Bolşevikler, böyle bir parti kurma hazırlığı içindeydiler. "Ekonomistler"e, Menşeviklere, troçkistlere, Otvovistlere ve ampirio-kritiklere varıncaya dek, her türden idealistlere karşı yürütülen savaşımın tüm tarihi, işte özellikle böyle bir partinin hazırlanması tarihiydi. Bolşevikler, gerçek devrimci ve marksist bir partiye sahip olma amacı taşıyanların hepsi için örnek olabilecek yeni bir partiyi, *Bolşevik* partisini yaratmak istiyorlardı. Bolşevikler, ta eski *Iskra* gazetesi günlerinden bu yana böyle bir parti hazırlıyorlardı. Bu hazırlık çalışmalarında Lenin'in *Ne Yapmalı, İki Taktik* vb. gibi yapıtları belirleyici bir rol oynadı. Lenin böyle bir partiyi, *ideolojik* bakımdan *Ne Yapmalı?* adlı yapıtında, *örgütsel* bakımdan *Bir Adım İleri, İki Adım Geri* adlı yapıtında hazırladı; *Politik* bakımdan *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği* adlı yapıtında ve böyle bir partinin *teorik* bakımdan silahlanmasını da *Materiyalizm ve Ampirio-kritisizm* adlı yapıtında sağladı.

Kesinlikle söylenebilir ki, tarihte hiçbir zaman, hiçbir

politik grup, bir çatı altında toplanıp parti olarak biçimlenmek için Bolşevik grubu derecesinde köklü bir hazırlık içinden geçmemiştir.

Böylesine köklü bir hazırlık içinden geçen Bolşeviklerin bir partide örgütlenmesi tümüyle hazır ve olgunlaşmış bir duruma gelmişti.

Altıncı Parti Konferansı'nın görevi, artık hazırlanmış olan bir işi, Menşevikleri partiden atarak, yeni partiyi, Bolşevik Partisi'ni resmen kurma işini gerçekleştirmekti.

Altıncı Tüm Rusya Parti Konferansı, Ocak 1912'de Prag'da toplandı. Konferansta 20'den fazla parti örgütü temsil edildi. Bu bakımdan, konferans, partinin olağan bir kongresi kadar önem taşıyordu.

Konferansın, parti merkez mekanizmasının yenilendiğini ve bir Merkez Komitesi'nin kurulduğunu ilan eden bildirisinde, bir örgüt olarak ortaya çıktığı günden bu yana Rusya Sosyal Demokrat Partisi için en çetin dönemin gericilik yılları olduğu açıklandı. Bütün polis baskısına, dıştan gelen darbeler, işkencelere ve parti içinde oportünistlerin ihanetlerine ve kaypaklıklara karşın, proletarya partisinin örgütünü ve bayrağını kararlılıkla koruduğu belirtildi.

Konferansın bildirisinde şöyle deniliyordu: "Rusya Sosyal Demokrat Partisi'nin yalnız bayrağı değil, programı ve devrimci geleneği de ayakta kaldı; proletarya partisi takibat ve baskılarla zayıflatılmasına karşın, hiçbir zaman parçalanmaya uğratılamadı, onun yaşamasına engel olunamadı."

Konferans, Rusya'da işçi sınıfı hareketinde yeni bir yükselişin ilk belirtisi ve parti çalışmalarında yeni bir canlanışın ifadesiydi.

Delegelerin sunduğu raporları değerlendiren konferans, "her yerde, sosyal demokrat işçiler arasında, yerel gizli sosyal demokrat örgütlerin ve grupların güçlendirilmeleri için enerjik çalışmalar yapıldığını" saptadı.

Konferans, geri çekilme dönemleriyle ilgili Bolşevik taktiklerinin en önemli kuralının, çeşitli legal işçi kuruluşlarında ve birliklerinde, gizli çalışmayla legal çalışmanın yan yana yürütülmesi kuralının bütün bölgelerde yerine getirildiğini saptadı.

Prag konferansı, bir Bolşevik Merkez Komitesi seçti. Merkez Komitesi'ne Lenin, Stalin, Orjonikidze, Sverdlov, Spandaryan, Goloşçekin ve daha başkaları girdiler. Stalin ve Sverdlov arkadaşlar, Merkez Komitesi'ne seçildiklerinde sürgünde bulunuyorlardı. Kalinin arkadaş, Merkez Komitesi'ne seçilen yedek üyeler arasındaydı.

Rusya'da devrim faaliyetlerini yönetmek üzere, Stalin arkadaşın başkanlığında, bir uygulama merkezi (Merkez Komitesi Rusya Bürosu) kuruldu. Merkez Komitesi Rusya Bürosu'na, Stalin arkadaştan başka Y. Sverdlov, S. Spandaryan, S. Orjonikidze, M. Kalinin ve Goloşçekin seçildiler.

Prag konferansı, Bolşeviklerin oportünizme karşı o güne dek yürüttükleri savaşımın tümünün bir değerlendirmesini yaptı ve Menşeviklerin partiden atılmalarına karar verdi.

Ve, Prag konferansı, Menşevikleri partiden atmakla, Bolşevik Partisi'nin bağımsız varlığını resmen başlatmış oldu.

Bolşevikler, Menşevikleri ideoloji ve örgüt alanında bozguna uğratarak partiden uzaklaştırdıktan sonra, partinin eski bayrağını, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi bayrağını taşımaya devam ettiler. Bolşevik partisi, 1918 yılına dek, "Boşevikler" sözcüğünün eklenmesiyle Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi adını taşıdı.

Lenin, 1912'nin başında Prag konferansının sonuçları üzerinde Gorki'ye şunları yazıyordu:

"Bu alçak likidatörlere karşın, en sonunda, partiyi ve Merkez Komitesi'ni diriltmeyi başardık. Umarım ki, buna siz de bizimle birlikte sevinirsiniz" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXIX., s. 19).

Stalin arkadaş, Prag konferansının önemini belirtirken şöyle diyordu:

"Partimizin tarihinde bu konferansın önemi ölçülemez derecede büyüktür. Çünkü bu konferans Bolşeviklerle Menşevikler arasına bir sınır çekmiş ve ülkenin her yanındaki Bolşevik örgütlerini tek bir partide, Bolşevik Partisi'nde birleştirmiştir" (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi* [Bolşevikler] *Onbeşinci Kongresinin steno ile saptanmış Raporları*, rusça baskı, s. 361-362).

Menşevikler partiden uzaklaştırıldıktan ve Bolşevikler bağımsız bir partide birleştikten sonra, Bolşevik Partisi daha sağlam ve güçlü bir parti haline geldi. *Parti, saflarını oportünist öğelerden arındırarak güçlenir* – bu yeni tipte bir parti olan, İkinci Enternasyonal'in sosyal-demokrat partilerinden temelden farklı olan Bolşevik Partisi'nin bir ilkesiydi. İkinci Enternasyonal partileri, kendilerini marksist partiler saydıkları halde, gerçekte saflarında marksizm düşmanlarının ve açıktan açığa oportünistlerin yer almasına izin vermişler, bunların İkinci Enternasyonal'i yıkıma götürmelerine göz yummuşlardı. Bolşevikler, tam tersine, oportünistlere karşı uzlaşmaz ve amansız bir savaşım yürüttüler, proletarya partisini oportünizmin pisliklerinden temizlediler ve yeni tipte bir parti yaratmayı, leninist bir parti, proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirecek bir parti yaratmayı başardılar.

Proletarya partisinin safları arasından oportünistler temizlenmemiş olsaydı, Bolşevik Partisi geniş ölçüde ortaya çıkıp proletaryaya önderlik edemezdi; iktidarı ele geçiremez, proletarya diktatörlüğünü kuramaz, iç savaştan zaferle çıkamaz, sosyalizmi kuramazdı.

Prag konferansı, partinin önde gelen acil politik sloganları olarak asgari programda ileri sürülen istemleri, demokratik cumhuriyet, 8 saatlik işgünü ve toprak ağalarının bütün topraklarına el koyma sloganlarını ortaya attı.

Bolşevikler, Dördüncü Devlet Duması seçim çalışmalarında bu devrimci sloganlarla hareket ettiler.

1912-1914 yılları arasında, işçi yığınlarının devrimci eylemlerindeki yeni yükselişe bu solaganlar yol gösterdi.

K I S A Ö Z E T

1908-1912 yılları arası, devrimci çalışmalar için çetin bir dönemdi. Devrim yenilgiye uğradıktan sonra, devrim hareketinin tavsayıp gerilediği, halk yığınlarının yorgun düştüğü bu koşullar içinde Bolşevikler, taktiklerini değiştirdiler, Çarlığa karşı doğrudan savaşımından dolayı savaşıma geçti-

ler. Stolipin gericiliğinin ağır koşulları içinde Bolşevikler, yığınlarla bağlarını korumak için (hastalara yardım derneklerinden, işçi sendikalarından Duma kürsüsüne dek) en küçük legal olanaklardan yararlandılar. Devrim hareketinin yeni bir yükselişi için yorulmak bilmez bir çaba harcayarak, güçlerini topladılar.

Devrimin yenilgiye uğraması karşısında muhalefetçi akımların çözülmesi, devrimin gidişinden düş kırıklığına uğramış ve partiden uzaklaşmış olan aydınlarca (Bogdanov, Bazarov ve ötekiler) partinin teorik temellerine karşı yöneltilen revizyonist saldırıların güçlenmesi gibi ağır koşullar içinde, parti bayrağını indirmeyen, parti programına bağlı kalan ve marksist teori "eleştiricileri"nin saldırılarını püs-kürten (Lenin'in *Materyalizm ve Ampirio-kritisizm* adlı yapıtı) biricik güç Bolşeviklerdi. Lenin'in çevresinde sıkıca toplanmış olan Bolşeviklerin öncü çekirdeğinin marksist-leninist ideolojiyle donatılmış olması, bu öncü çekirdeğin, devrimin uzun erimli hedeflerini anlamasına, devrimci ilkeleri korumasına yardım etti. Lenin Bolşeviklerden söz ederken "bize, boşuna kaya gibi sağlam insanlar denmemiştir" diyordu.

Bu dönemde Menşevikler devrimden gittikçe daha fazla uzaklaştılar. Menşevikler, likidatörler haline geldiler, proletaryanın gizli devrimci partisinin dağıtılıp yok edilmesini istediler, partinin programından, devrimci görevlerinden ve slogalarından gittikçe daha açık bir biçimde vazgeçtiler, işçilerin "Stolipin İşçi Partisi" adını verdikleri reformist partiyi örgütlendirmeye çalıştılar. Troçki, "parti birliği" sloganı perdesi altında ikiyüzlüce hareket ederek likidatörleri destekledi

Öte yandan, Çarlığa karşı yeni, dolaylı savaşım yöntemlerine geçme zorunluluğunu anlamamış olan bir kısım Bolşevikler, legal olanakları kullanmaktan vazgeçilmesini, işçi temsilcilerinin Devlet Duması'ndan geri alınmasını istediler. Bu Otvovistler partiyi yığınlardan koparmaya doğru itiyorlar, devrimin yeni bir yükselişi için güçlerin bir araya getirilmesine engel oluyorlardı. Bunlar, tıpkı likidatörler gibi "sol" lafazanlığın ardına gizlenerek, gerçekte devrimci eyle-

mi reddettiler. Likidatörler ve Otzovistler, Lenin'e karşı Troçki'nin örgütlendirdiği blokta, Ağustos Blokunda birleştiler.

Likidatörlere ve Otzovistlere karşı savaşında, Ağustos Blokuna karşı savaşında Bolşevikler, üstünlüğü ele aldılar ve gizli proletarya partisini kurmayı başardılar.

Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Prag konferansı (Ocak 1912) bu dönemin en önemli olayıydı. Bu konferansta Menşevikler partiden çıkarıldılar ve Bolşeviklerin Menşeviklerle aynı parti içindeki resmi birliğine kesinlikle bir son verildi. Bolşevikler bir grup olmaktan çıkarak, bağımsız Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi (Bolşevikler) olarak örgütlendiler. Böylece, Prag konferansı yeni tipte bir partinin, leninist partinin, *Bolşevik Partisi*'nin başlangıcı oldu.

Prag konferansında, proletarya partisinin oportünistlerden, Menşeviklerden arındırılması olayı, partinin ve devrimin ilerdeki gelişmeleri için önemli ve belirleyici bir rol oynadı. Bolşevikler işçi sınıfı davasına ihanet eden uzlaşıcı Menşevikleri partiden atmamış olsalardı, 1917'de proletarya partisinin, yığınları proletarya diktatörlüğünü kurma uğrunda ayağa kaldırması mümkün olamazdı.

B E Ŗ İ N C İ B Ö L Ü M
BİRİNCİ EMPERYALİST SAVAŞTAN ÖNCE
İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN YENİDEN YÜKSELİŞİ
SIRASINDA BOLŞEVİK PARTİSİ
(1912 - 1914)

1. 1912-1914 DÖNEMİNDE DEVRİMCİ HAREKETİN YÜKSELİŞİ.

STOLİPİN gericiliğinin zaferi uzun sürmedi. Halka kırbaç ve darağacından başka bir şey veremeyen bir hükümet güçlü olamazdı. Halk, baskı ve şiddete öylesine alışmıştı ki, artık bundan korkmuyordu. Devrimin yenilgisini izleyen ilk yılların işçilere getirdiği eziklik kaybolmaya yüz tuttu. İşçiler yeniden savaşıma giriştiler. Olaylar, devrimin kaçınılmaz olarak yeniden yükseleceğini söyleyen Bolşeviklerin haklı olduğunu doğruladı. 1911 yılı içinde, grev yapan işçilerin sayısı artık 100 bini geçiyordu. Oysa, ondan önceki yıllarda grevcilerin sayısı ancak 50-60 bini buluyordu. Ocak 1912'de toplanan Prag parti konferansı, işçi sınıfı hareketindeki canlanışın belirtilerine parmak basmıştı. Ama, işçi sınıfı hareketindeki asıl yükseliş 1912'nin Nisan ve Mayıs aylarında, Lena'da işçilerin üzerine ateş edilmesi ve öldürülmesi yüzünden patlak veren politik yığın grevleriyle kendini gösterdi.

4 Nisan 1912'de, Sibirya'da, Lena altın madenlerindeki grev sırasında, Çarlık jandarmasından bir subayın emriyle 500'den fazla işçi öldürüldü ve yaralandı. Maden işletmesi

yöneticileriyle görüşüp anlaşmak üzere sakin sakin yola koyulmuş olan silahlı Lena maden işçilerinin üzerine ateş edilmesi tüm ülkeyi ayağa kaldırdı. Çarlık istibdadının bu yeni katliamı, Lena altın madenlerinin patronları olan İngiliz kapitalistlerine yaranmak amacıyla, maden işçilerinin ekonomik grevini bastırmak için işlendi: İşçileri en hayasız bir biçimde sömürerek, İngiliz kapitalistleri ve onların Rus ortakları, Lena altın madenlerinden her yıl 7 milyon rubleyi aşan korkunç bir kâr sağlıyorlardı. İşçilere hiç denilecek kadar düşük bir ücret ödüyorlar, bozuk ve çürük yiyecek maddeleri yediriyorlardı. İşkencelere ve aşağılamalara artık dayanamayan 6 bin işçi Lena altın madenlerinde greve başladı.

Lena'da işçilerin üzerine ateş edilmesi ve öldürülmesi olayına proletarya, Petersburg'da, Moskova'da, bütün sanayi merkezlerinde ve bütün sanayi bölgelerinde başlatılan yığın grevleriyle, yığın gösterileriyle ve mitinglerle karşılık verdi.

"Biz, öyle sarsıldık, öyle donakaldık ki, o anda duygularımızı dile getirecek sözleri bulamadık. Ne ölçüde bir protestoda bulunursak bulunalım, bu protesto, herbirimizin içinde kaynayan hıncın ancak silik bir gölgesi olabilir. Bize ne gözyaşları, ne de protestolar, hiçbir şey çare olamaz. Bize ancak, örgütlü yığın savaşı çare olabilir." Bir grup fabrikanın işçileri, kararlarını işte böyle açıklıyorlardı.

Lena'da işçilerin üzerine ateş edilmesi ve öldürülmesi olayı üzerinde, Devlet Duması'ndaki Sosyal Demokrat grubun gensorusuna Çarın bakanlarından Makarov'un "böyledir ve böyle de olacaktır" diye küstahça verdiği karşılık, işçilerin köpüren öfkesini daha da artırdı. Lena işçilerinin katliamı sonucu başlatılan politik protesto grevlerine katılan işçilerin sayısı 300 bini buldu.

Lena günleri, Stolipin rejiminin yarattığı "huzur"u bir fırtına gibi darmadağın etti.

Stalin arkadaş, bu konuda 1912 yılında, Petersburg Bolşevik gazetesi *Zvezda*'da (*Yıldız*) şunları yazıyordu:

"Lena'da patlayan silahlar, sessizliğin buzlarını paramparça etti ve arkasından halk hareketi seli sökün etti. Evet sökün etti. ... Bugünkü rejimde kötü, uğursuz ne varsa hepsi, acı çeken Rusya'nın bütün hastalıkları tek

bir olayda, Lena olaylarında birikti. Lena'da patlayan silah seslerinin grevlere ve gösterilere yol açmış olması işte bu yüzdendir."

Likidatörlerin ve troçkistlerin devrimi gömme çabaları boşa çıktı. Lena olayları, devrimci güçlerin sağ olduğunu, işçi sınıfında görkemli bir devrim enerjisinin biriktiğini ortaya koydu. Mayıs 1912 grevleri 400 bine yakın işçiyi içine aldı. Apaçık politik bir nitelik taşıyan bu grevler, demokratik cumhuriyet, 8 saatlik işgünü, toprak ağalarının bütün topraklarına el koyma gibi Bolşevik sloganları altında yürüyordu. Bu temel sloganlar, istibdada karşı devrimci bir saldırı için, yalnız geniş işçi yığınlarını değil, köylüleri ve askerleri de birleştirmeyi hedef alıyordu:

Lenin, "Devrimci Yükseliş" yazısında şöyle diyordu:

"Tüm Rusya proletaryasının görkemli Mayıs grevi ve bu greve bağlı olarak yapılan gösteriler, devrimci bildiriler ve işçi yığınları önünde yapılan devrimci konuşmalar Rusya'nın devrimin yükseliş dönemine girdiğini açıkça ortaya koydu" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XV., s. 533).

İşçilerin devrimciliğinden telaşa düşen likidatörler grev hareketine karşı çıktılar; olayları "grev humması" diye nitelilediler. Likidatörler ve onların bağlaştığı Troçki, proletaryanın devrimci savaşımı yerine bir "dilekçe kampanyası" açmak istiyorlardı. İşçileri, sonradan Devlet Duması'na gönderilmek üzere bir kâğıt parçasından başka bir şey olmayan bir dilekçe imzalamaya çağırdılar. Bu dilekçede örgütlenme hakkını kısıtlayıcı önlemlerin kaldırılması, grev hakkı vb. gibi "haklar" ileri sürülüyordu. Bolşeviklerin sloganları altında yüzbinlerce işçi sıkısıkıya birleşmişken, likidatörler ancak 1300 imza toplayabildiler.

İşçi sınıfı, Bolşeviklerin gösterdiği yoldan yürüyordu.

O dönemde, ülkenin ekonomik durumu şöyleydi:

Sanayi alanındaki durguluk sona ermiş, daha 1910 yılında bir canlılık, bellibaşlı sanayi dallarında bir üretim artışı görülmeye başlamıştı. Pik demir üretimi 1910'da 186 milyon pud olduğu halde, 1912'de 256 milyon puda, 1913'te 283 milyon puda vardı. Kömür üretimi 1910'da 1 milyon 522 bin

pud olduğu halde, 1913'te 2 milyon 214 bin puda vardı.

Kapitalist sanayideki büyümeye bağılı olarak işçi sınıfı da hızla gelişti. Sanayideki gelişmenin özelliğı, üretimin büyük sanayi işletmelerinde toplanmasıydı. 500 ve daha fazla işçi çalıştıran büyük işletmeler, 1901'de bütün işçinin yüzde 46.7'sini içine aldığı halde, bu oran 1910'da yüzde 54'ü buldu; yani tüm işçinin yarısından fazlası bu tip işletmelerde çalışıyordu. Bu durum sanayide o güne dek görülmemiş bir yoğunlaşmanın ifadesiydi. Kuzey Amerika gibi ileri bir sanayi ülkesinde bile, o zamanlar büyük işletmelerde tüm işçinin ancak üçte biri çalışıyordu.

Proletaryanın gelişmesi ve büyük işletmelerde toplanması, üstelik Bolşevik Partisi gibi devrimci bir partinin varlığı, Rusya işçi sınıfını ülkede politik yaşamın en büyük gücü haline getirdi. Fabrikalarda işçilerin barbarca sömürülmesi ve buna bağılı olarak Çarın küçük memurlarının dayanılmaz zorbalığı, her ciddi greve politik bir nitelik veriyordu. Böylece, ekonomik savaşımın politik savaşımına kaynaşması yığın grevlerinde görülmemiş derecede devrimci bir güçle kendini gösteriyordu.

Devrimci işçi sınıfı hareketinin başında Petersburg'un kahraman proletaryası yürüyordu. Petersburg'u Baltık bölgeleri, Moskova, Moskova ili, sonra Volga boyu bölgesi ve Rusya'nın güney bölgeleri izliyordu. 1913 yılında hareket, batı bölgesini, Polonya'yı ve Kafkasya'yı tümüyle sardı. Resmi rakamlara göre 1912 yılında 725 bin işçi, daha geniş istatistiklere göre bir milyondan fazla işçi grevlere katıldı. 1913'te resmi rakamlara göre 861 bin, daha genişletilmiş istatistiklere göre 1 milyon 272 bin işçi grevlere katıldı. 1914'ün ilk yarısında, grevlere katılan işçilerin sayısı artık birbuçuk milyonu buluyordu.

Böylece 1912-1914 yılları arasında, devrim dalgasının yükselişi, grev hareketlerinin genişleyip yayılması, ülkeyi 1905 devriminin başlangıcında yaşanan günlere benzer bir duruma yaklaşıtıyordu.

Proletaryanın devrimci yığın grevleri *halkın tümü* için bir dönüm noktasıydı. İstibdada karşı yöneltilmiş olan grevler, emekçi halkın muazzam çoğunluğundan destek görüyor-

du. Fabrikatörler, grevci işçilerden, greve karşı lokavt yaparak öç alıyorlardı. 1913 yılında, Moskova ilinde kapitalistler 50 bin dokuma işçisini sokağa attılar. 1914 Mart'ında, Petersburg'da bir gün içinde 70 bin işçinin işine son verildi. Öteki fabrikalarda ve sanayi dallarında çalışan işçiler, aralarında para toplayarak, bazan da dayanışma grevlerine başvurarak grevcilere ve işlerinden atılan arkadaşlarına destek oluyorlardı.

Yükselen işçi sınıfı hareketi ve yığın grevleri, köylü yığınlarını da harekete getiriyor ve savaşıma kaldırıyordu. Köylüler, toprak ağalarına karşı yeniden ayaklandılar. Toprak ağalarının malikanelerini ve kulak çiftliklerini yakıp yakmaya başladılar. 1910 - 1914 yılları arasında köylünün hoşnutsuzluğunu ortaya koyan 13 binden fazla olay patlak verdi.

Ordu birliklerinde de devrimci ayaklanmalar baş gösterdi. 1912 yılında, Türkistan'da, askerler silahlı bir ayaklanmaya giriştiler. Baltık filosunda ve Sivastopol'da ayaklanma belirtileri görülüyordu.

Bolşevik Partisi'nin yönettiği devrimci grev hareketleri ve gösteriler, işçi sınıfının, kısmi gereksinimler, "reformlar" için değil, halkı Çarlığın elinden kurtarmak için savaşım vermekte olduğunu gösteriyordu. Ve, ülke yeni bir devrime doğru ilerliyordu.

Lenin, Rusya'ya daha yakın bir yerde bulunmak için, 1912 yazında Paris'ten Galiçya'ya (Eski Avusturya) geçti. Burada, Lenin'in başkanlığı altında, Merkez Komitesi üyelerinin ve önde gelen parti görevlilerinin katıldığı iki toplantı yapıldı. Toplantılardan biri, 1912 yılı sonunda Krakovi'de, öteki 1913 yılı güzünde Krakovi yakınlarında Poronino kasabasında yapıldı. Bu toplantılarda, partinin devrimci hareketin yükselişi ve grevlerle ilgili görevleri, gizli örgütlerin güçlendirilmesi, Duma'daki Sosyal Demokrat grup, partinin yayın organları, hastalara yardım kampanyası gibi, işçi sınıfı hareketini ilgilendiren son derece önemli sorunlar üzerinde kararlar alındı.

2. BOLŞEVİK GAZETESİ "PRAVDA". DÖRDÜNCÜ DEVLET DUMA-SI'NDA BOLŞEVİK GRUBU.

Petersburg'da çıkan gündelik Bolşevik *Pravda* (Gerçek) gazetesi, Bolşevik örgütlerini güçlendirme ve yığınlar arasında etkinlik kazanma işinde, Bolşevik partisinin elinde güçlü bir silah oldu. Bu gazete Lenin'in işaretleri üzerine, Stalin, Olmski ve Poletaye tarafından kuruldu. İşçi yığın gazetesi olan *Pravda* yeniden yükselen devrimci hareketle birlikte doğdu. 22 Nisan (yeni takvimle 5 Mayıs) 1912'de *Pravda*'nın ilk sayısı çıktı. Bu, işçi sınıfı için gerçek bir bayram günüydü. *Pravda*'nın çıkışını kutlamak için 5 Mayıs, işçi basınının bayram günü olarak kabul edildi.

Pravda'dan önce, ileri işçiler için *Zvezda* adlı haftalık bir Bolşevik gazetesi çıkıyordu. Lena olayı günlerinde *Zvezda* büyük bir rol oynadı. Bu gazetede, Lenin ve Stalin'in işçi sınıfını savaşıma kaldıran bir dizi savaşçı, politik yazıları çıktı. Ama, devrimin yükselişi koşulları içinde, Bolşevik Partisi için artık haftalık gazete yetmiyordu. Geniş işçi yığınları için günlük çıkan bir politik yığın gazetesine gereksinim vardı. *Pravda*, işte böyle bir gazeteydi.

O dönemde *Pravda* çok büyük bir rol oynadı; işçi sınıfının geniş yığınlarını bolşevizmden yana kazandı. Sansürün yasakladığı yazıları ve haberleri yayınladığı için boyuna polis takibatına uğrayan, toplattırılan, para cezalarına çarptırılan *Pravda* bu koşullar içinde ancak onbinlerce ileri işçinin etkin yardımıyla yaşayabilirdi. Çok büyük para cezalarını ancak geniş işçi yığınları arasında toplanan paralarla ödeyebiliyordu. İleri işçiler, daha gecedan basımevine gelip tomar tomar gazete götürdükleri için, çoğu kez *Pravda*'nın toplattırılan sayfalarından önemli bir kısmı gene işçilerin eline geçiyordu.

Çarlık hükümeti ikibuçuk yıl içinde *Pravda*'yı 8 kez kapattı, ama işçilerin yardımıyla, benzer adlar altında, örneğin *Za Pravda* (Gerçek Uğrunda), *Put Pravdi* (Gerçek Yolu), *Trudovaya Pravda* (Emekçi Gerçeği) adları altında yayını sürdürdü.

Pravda günde ortalama 40 bin basılıp dağıtılırken "*Luç*" (ışık) adlı günlük Menşevik gazetesinin baskısı 15-16 bini geçmiyordu.

İşçiler *Pravda*'yı kendilerinin gazetesi biliyorlar, *Pravda*'ya karşı büyük bir güven besliyorlar ve gazetenin sesine dikkatle kulak veriyorlardı. *Pravda*'nın her nüshası elden ele geçiyor, sayısız işçiler tarafından okunuyor, işçilerin sınıf bilincini biçimlendiriyor, onları eğitiyor, örgütlendiriyor, savaşıma kaldırıyordu.

Pravda nelerden söz ediyordu?

Pravda'nın her sayısında işçi yaşamını, işçinin nasıl canavarca sömürüldüğünü ortaya koyan, kapitalistler ve onların yönetici memurlarıyla ustabaşları tarafından işçilere yapılan işkence ve baskıları ortaya koyan sayısız işçi mektubu yayınlanıyordu. Bunlar kapitalist sistemi şiddetle darbeleyen mektuplardı. *Pravda*'nın haber sütunlarında, iş bulma umudunu yitirmiş, işsiz, aç işçilerin intiharları üzerine sık sık haberler çıkıyordu.

Pravda'da ayrı ayrı fabrikalarda ve ayrı ayrı sanayi dallarında çalışan işçilerin gereksinimleri, istekleri ve işçilerin kendi istekleri uğrunda nasıl savaşım yürüttükleri konusunda yazılar çıkıyordu. *Pravda*'nın hemen hemen her sayısında fabrikalarda patlak veren grevler üzerine yazılar çıkıyordu. Büyük ve uzun süreli grevlerde *Pravda*, öteki fabrika ve sanayi dallarında çalışan işçilerin grevcileri desteklemek için örgütlenmelerine yardımcı oluyordu. İşçilerin çoğunun günde ancak 70-80 kopik kazandığı o dönemde, grevler için toplanan para bazan onbinlerce rubleyi buluyordu. Bu, işçiler arasında proleter dayanışmanın ve bütün işçilerin çıkarlarının aynı olduğu bilincinin bir ifadesiydi.

İşçiler *Pravda*'ya mektup, selam, protesto vb. göndererek, her politik olayı, her zafer ya da yenilgi karşısındaki tepkilerini dile getiriyorlardı. *Pravda*'da çıkan yazılar, işçi sınıfı hareketinin görevlerini tümüyle Bolşevik görüş açısından aydınlatıyordu. Elbette ki, legal bir gazete, işçileri açıktan açığa Çarlığı devirmeye çağıramaz, buna ancak üstü örtülü değinebilirdi. Bu anlatımları bilinçli işçiler en iyi biçimde anlıyorlar ve yığınlara anlatıyorlardı.

Örneğin, *Pravda*'da "1905 yılının eksiksiz ve kısıtlanmamış istekleri" üzerine yazılar çıktığı zaman işçiler, Bolşev-

viklerin devrimci sloganlarından söz edildiğini, Çarlığın devrilmesi, demokratik cumhuriyet kurulması, toprak ağalarının topraklarına el koyma, 8 saatlik işgünü sloganlarından söz edildiğini anlıyorlardı.

Pravda. Dördüncü Duma'nın seçimi öngününde, ileri işçileri örgütlendirdi; liberal burjuvaziyle anlaşma yapılmasından yana olanların, "Stolipin İşçi Partisi"nin ve Menşeviklerin hainane tutumlarını açığa vurdu. *Pravda*, işçileri "1905 yılının eksiksiz ve kısıtlanmamış istekleri"nden yana olan Bolşeviklere oy vermeye çağırıyordu. Seçim birkaç dereceliydi: işçi toplantılarında önce delegeler seçildi, sonra bu delegeler seçmenleri seçtiler, seçmenler de Duma'ya gönderilecek işçi temsilcilerinin seçimine katıldılar. *Pravda*, seçim günü, Bolşevik seçmenlerin listesini yayınladı, işçilere bu listeye oy vermelerini öğütledi. Adları ileri sürülen adayları tutuklanma tehlikesine karşı korumak gerekiyordu; bu yüzden de, liste daha önceden yayınlanamazdı.

Pravda proletaryanın yığın hareketlerinin örgütlenmesinde yardımcı oluyordu. 1914 ilkbaharında, Petersburg'daki fabrikalarda büyük lokavt yapıldığı ve yığın grevlerine başvurmanın yararlı olmadığı bir sırada *Pravda*, işçileri başka biçimlerde savaşıma, fabrikalarda yığın mitingleri ve alanlarda gösteriler yapmaya çağırıyordu. Gazetede bunu açıktan açığa yazmak olanaksızdı. Ama, Lenin'in "İşçi Sınıfı Hareketinin Değişik Biçimleri" gibi teknik bir başlık altında çıkan yazısını okuyan bilinçli işçiler, burada asıl söylenmek isteneni anladılar. Lenin, bu yazısında, işçi sınıfını o anda grev yerine miting ve gösteri gibi daha yüksek biçimde bir savaşıma çağırıyordu.

Böylece, Bolşeviklerin gizli devrimci faaliyetleri *Pravda* yoluyla yapılan açık ajitasyon ve işçi yığınlarını örgütlendirme faaliyetleriyle yan yana yürütülüyordu.

Pravda, yalnız işçi yaşamı, işçi grevleri ve gösterileri üzerine değil, köylü yaşamını, köylünün çektiği açlığı, toprak ağalarının köylüleri nasıl sömürdüğünü, Stolipin "reform"u sonucunda, köylülerin en iyi topraklarının kulak çiftçiler tarafından nasıl yağmalandığını sistemli bir biçimde ortaya koyuyordu. *Pravda*, köylük bölgelerdeki yaygın ve bü-

yük hoşnutsuzluğa bilinçli işçilerin dikkatini çekiyordu. *Pravda*, 1905 devriminin önündeki görevlerin başarılmamış olduğunu, proletaryaya ilerde yeni bir devrim olacağını öğretiyordu. *Pravda*, proletaryaya, bu yeni devrimde halkın gerçek yol gösterici ve yöneticisi olarak ileri atılması gerektiğini, bu devrimde, devrimci köylülük gibi güçlü bir bağlaşıklık bulacağını öğretiyordu.

Menşevikler, proletaryanın, devrim davasını yoketmeye, halkın düşünmemesini sağlamaya çalışıyorlar, işçilere, köylünün çektiği açlık ve aşırı gerici (Kara Yüzler) feodal toprak ağalarının egemenliği üzerine düşümlerini kafalarından çıkarmalarını, "dernek kurma özgürlüğü" uğrunda savaşım yürütmelerini ve bu yolda Çarlık hükümetine "dilekçeler" göndermelerini öğütüyorlardı. Bolşevikler, devrimden vazgeçmek, köylülükle bağlaşmaktan vazgeçmek demek olan bu Menşevik propagandasının burjuvazinin çıkarına yapıldığını, işçilerin, köylüyle bağlaşımları halinde Çarlığın mutlaka altedileceğini, Menşevikler gibi budala yol göstericilerin devrim düşmanları olarak bir yana itilmesi gerektiğini işçilere anlatıyorlardı.

Pravda, "Köylü Yaşamı" sütunlarında nelerden söz ediyordu?

1913 yılında yayınlanan birkaç mektubu örnek alalım:

"Bir Toprak Davası" başlığı altında Samara'dan gelen bir mektupta, komünden çekilenlere, komün topraklarından ayrılacak parçaları işaretlemek için, Bugulmin ilçesinin Novohasbulat köyüne gelen kadaastro memuruna karşı koymaları yüzünden mahkemeye verilen 45 köylüden pek çoğunun ağır cezalara çarptırıldıkları bildiriliyordu.

Pskov ilinden gelen kısa bir mektupta yazılanlar şöyleydi:

"Psisa köyünün (Zavalye istasyonuna yakın) köylüleri jandarmaya silahla karşı koydular. Yaralılar var. Çarpışma, toprak anlaşmazlığından ileri geldi. Psisa'yı jandarma bastı. Vali yardımcısı ve savcı da oraya gittiler."

Ufa ilinden gelen bir mektup, köylünün toprak paylarının satışa çıkarıldığını, açlığın ve komünlerden çekilmeye izin veren yasanın gittikçe daha fazla köylünün topraklarını

kaybetmesine yol açtığını bildiriyordu. Ve, işte Borissovka adında küçük bir köy: Burada 27 ailenin 543 desyatini (Desyatini 0.92 hektar) toprağı vardır. Kıtılıkta 5 aile, herbir desyatini 25-33'er rubleden 31 desyatini toprağı sattılar. Oysa, toprağın fiyatı bundan 3-4 kat daha pahalıdır. Aynı köyde 7 aile 177 desyatini toprağı ipotek ettirip herbir desyatini toprak için yüzde 12 faizle ve 6 yıl süreyle 18-20'şer ruble aldılar. Halkın yoksulluğı ve yüksek faiz göz önüne alınırsa, kesinlikle söylenebilir ki, 177 desyatini topraktan yarısı tefecilerin eline geçecektir; çünkü 6 yıl içinde böyle büyük bir meblağı borçlulardan yarısının bile ödeyebilmesi kuşkuludur.

Lenin *Pravda*'da çıkan "Rusya'da Toprak Ağası ve Küçük Köylü Toprak Mülkiyeti" adlı yazısında, toprak ağalarının ellerinde ne kadar büyük toprakların bulunduğunu işçilere, köylülere açık bir biçimde gösterdi. Yalnızca 30 bin büyük toprak ağasının elinde 70 milyon desyatine yakın toprak vardı. 10 milyon köylü ailesine de ancak bu kadar toprak düşüyordu. Ortalama bir hesapla, her büyük toprak ağasına 2.300 desyatini toprak düştüğü halde, kulak aileler de içinde olmak üzere, her köylü ailesine yaklaşık olarak 7 desyatini toprak düşüyordu. Şu da var ki, hali-vakti yerinde olmayan 5 milyon köylü ailesinde, yani tüm köylünün yarısında, herbir aile başına 1-2 desyatinden daha fazla toprak düşmüyordu. Bu durum, köylülerin çektiğı yoksulluğun ve açlığın köklerinin, toprak ağalarının toprak üzerindeki mülkiyetinde ve toprak köleliğı kalıntılarında yattığını, köylünün bunlardan ancak işçi sınıfının yönettiğı devrim yoluyla kurtulabileceğini apaçık gösteriyordu.

Pravda, köylerle bağları bulunan işçiler yoluyla köylere giriyor ve uyanık köylüleri devrimci savaşıma kaldırıyordu.

Pravda'nın kurulduğu sıralarda gizli Sosyal Demokrat örgütler tümüyle Bolşeviklerin elindeydi. Ama, Duma grubu, basın, hastalara yardım dernekleri, meslek birlikleri gibi legal örgütler, Menşeviklerin elinden henüz tümüyle alınmış değildi. İşçi sınıfının legal örgütlerinden likidatörleri kovmak için Bolşeviklerin kesin bir savaşım yürütmeleri gerekiyordu. Bu savaşım *Pravda* sayesinde başarıyla sonuçlandı.

Pravda, parti ilkesi uğrındaki, işçi sınıfının devrimci yığın partisinin kurulması uğrındaki savaşımın tam ortasında bulunuyordu. Gazete, legal örgütleri Bolşevik Partisinin gizli merkezleri çevresinde sıkışıkya topluyor ve işçi sınıfı hareketini beli bir hedefe, devrimin hazırlanmasına yöneltiyordu.

Pravda'nın pek çok işçi muhabiri vardı. Yalnızca bir yıl içinde *Pravda*'da 11 binden fazla işçi mektubu yayınlandı. Ama, işçi yığınlarıyla yalnızca mektup ve haberleşme yoluyla bağlanmış değildi. Gazetenin işyerine her gün fabrikalardan birçok işçi uğruyordu. Partinin örgüt işlerinin önemli bir kısmı *Pravda*'nın işyerinde toplanmış bulunuyordu. Yerel parti hücrelerinden gelen temsilcilerle toplantılar burada yapılıyor, fabrika ve çeşitli işletmelerdeki parti çalışmalarına ilişkin bilgiler buraya geliyor, partinin Petersburg Komitesi'nin ve Merkez Komitesi'nin direktifleri buradan veriliyordu.

İşçi sınıfının devrimci yığın partisini yeniden kurmak için likidatörlere karşı iki buçuk yıl süren kararlı bir savaşım sonunda Bolşevikler, 1914 yazma doğru, Rusya'nın etkin işçilerinin *beşte dördünün* Bolşevik Partisi'nin arkasından, *Pravda*'nın taktiği arkasından gitmelerini sağladılar. 1914 yılında işçi basını için para toplayan 7 bin işçiden 5600'ünün bolşevik basın için ve ancak 1400'ünün de menşevik basın için para toplaması buna örnek gösterilebilir. Oysa, Menşeviklerin, liberal burjuvazi arasında, burjuva aydınlar arasında, menşevik basın için gerekli paraların yarısından fazlasını veren birçok "zengin dostları" vardı.

O sırada Bolşeviklere "Pravdacılar" deniyordu. Devrimci proletaryanın tüm bir kuşağını, Ekim Sosyalist Devrimi'ni gerçekleştirecek olan kuşağı *Pravda* yetiştirdi. Onbinlerce, yüzbinlerce işçi *Pravda*'dan yanaydı. Devrimin yükselişi yıllarında (1912-1914) Bolşevik yığın partisinin temelleri öyle sağlam atıldı ki, emperyalist savaş sırasında Çarlığın zulmü bu temelleri yıkamadı.

"1912 yılı *Pravda*'sı, 1917 yılındaki Bolşevik zaferinin temelini attı" (Stalin).

Partinin tüm Rusya ölçüsünde bir başka legal organı da, Dördüncü Devlet Duması'ndaki Bolşevik grubuydu.

1912 yılında hükümet, Dördüncü Duma için seçim yapılacağını ilan etti. Partimiz, seçime katılmaya büyük bir önem veriyordu. Çünkü, Bolşevik Partisi, yığınlar arasındaki devrimci çalışmalarını tüm Rusya ölçüsünde legal işleyişinin başlıca üsleri olan Duma'daki Sosyal Demokrat grup ve *Pravda* yoluyla yürütüyordu.

Bolşevik Partisi, Duma seçimlerine bağımsız olarak, hem hükümete hem de liberal burjuvaziye (Anayasacı Demokratlara) vuruşlar indirerek, kendi bağımsız sloganları altında katıldı. Demokratik cumhuriyet, 8 saatlik işgünü, toprak ağalarının topraklarına el koyma, Bolşeviklerin seçim kampanyasındaki sloganlarıydı.

Dördüncü Duma seçimleri 1912 sonbaharında yapıldı. Petersburg'da seçimlerin gidişinden hoşnut olmayan hükümet, Ekim ayının başlangıcında bazı büyük fabrika işçilerinin seçim haklarını kaldırmaya yeltendi. Bu durum karşısında, Stalin arkadaşın önerisi üzerine, partimizin Petersburg Komitesi, büyük fabrikalarda çalışan işçileri bir günlük greve çağırdı. Güç duruma düşürülen hükümet, sonunda yelkenleri indirmek zorunda kaldı; böylece, işçiler de toplantılarda istediği kişileri seçme olanağını buldular. İşçiler, delegelere ve temsilcilere verilmek üzere, Stalin arkadaşın hazırladığı direktifi (*Nakaz*) büyük bir çoğunlukla onayladılar. "Petersburg İşçilerinin Kendi İşçi Temsilcilerine Verdikleri Direktif"te 1905'in gerçekleştirilmemiş görevleri anımsatılıyordu.

Bu "Direktif"te şöyle deniliyordu:

"Öyle sanıyoruz ki, Rusya büyük yığın hareketleri öngününde, belki 1905'te olanlardan daha derin yığın hareketleri öngününde bulunuyor. ... 1905 yılında olduğu gibi, Rusya toplumunun en ileri sınıfı, Rusya proletaryası bu hareketlere öncülük edecektir. İşçi sınıfının bağlaştığı da ancak, Rusya'nın kölelikten kurtuluşunda canalcı çıkarları olan ve en çok acı çeken köylüler olabilir."

"Direktif"te halkın ilerdeki hareketlerinin, hem Çarlık hükümetine, hem de Çarlıkla uzlaşma yolu arayan liberal burjuvaziye karşı, iki cepheli bir savaşım biçiminde yürütülmesi ileri sürülüyordu.

Lenin, işçileri devrimci savaşıma çağıran "Direktif"e büyük önem veriyordu. İşçiler de, aldıkları kararlarda bu çağrıya uydular.

Bolşevikler seçimlerden zaferle çıktı; Duma'ya Petersburg işçilerinden Budayev arkadaş seçildi.

Duma seçimlerinde işçiler halkın öteki kesimlerinden ayrı olarak İşçi Seçmen Kesimi (Kurya) adıyla oy kullandılar. İşçi Seçmen Kesimince seçilen 9 temsilciden 6'sı Bolşevik Partisi'nin üyesiydi: Budayev, Petrovski, Muranov, Samoylov, Şagov ve (sonradan provokatör olduğu ortaya çıkan) Malinovski. Bolşevik temsilciler işçi sınıfının en azından beşte dördünü içine alan büyük sanayi merkezlerinden seçildiler. Ama bazı likidatörler, işçilerce, yani İşçi Seçmen Kesimince seçilmemişti. Bu yüzden, Duma'da 6 Bolşevik temsilciye karşı 7 likidatör vardı. Başlangıçta, Bolşevikler ve likidatörler Duma'da tek bir Sosyal Demokrat grup oluşturuyorlardı. Bolşeviklerin devrimci eylemini köstekleyen likidatörlere karşı yürütülen kararlı bir savaşımdan sonra, Bolşevik temsilciler 1913 Ekim'inde, Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'nin direktifi üzerine, ortak Sosyal Demokrat gruptan çekildiler ve ayrı bir Bolşevik grup oluşturdular.

Bolşevik temsilciler, Duma'da Çarlık istibdadının tüm içyüzünü gözler önüne seren devrimci konuşmalar yapıyorlar, işçilere yapılan baskı ve şiddet, işçilerin kapitalistler tarafından uğradıkları barbarca sömürü üzerine soru önergele-ri veriyorlardı.

Bolşevik temsilciler, Duma'da toprak sorunu üzerinde yaptıkları konuşmalarla köylüleri feodal toprak ağalarına karşı savaşıma çağırıyorlar, toprak ağalarının topraklarına el konmasına ve bütün toprakların köylülere verilmesine karşı çıkan Anayasacı Demokrat Parti'nin içyüzünü gözler önüne seriyorlardı.

Bolşevikler, Duma'ya 8 saatlik işgünü için bir yasa tasarısı verdiler. Bu tasarı elbette Kara Yüzler Duması'nda yasalasamazdı, ama büyük bir ajitasyon rolü oynadı.

Duma'daki Bolşevik grup Parti Merkez Komitesi'ne, Lenin'e sıkısıkıya bağlı hareket ediyor, Lenin'den direktifler

alıyordu. Stalin arkadaş, Petersburg'da bulunduğu sırada bu grubu doğrudan yönetiyordu.

Duma'daki çalışmalarıyla yetinmeyen Bolşevik temsilciler, Duma dışında da büyük bir faaliyet gösteriyorlardı; fabrikalara giderek işçilerle konuşuyorlar, ülkenin işçi merkezlerini dolaşarak konferanslar veriyorlar, yaptıkları gizli toplantılarda partinin kararlarını anlatıyorlar, yeni parti örgütleri kuruyorlardı. Temsilciler, legal çalışmayla gizli çalışmayı yan yana ustalıkla yürütüyorlardı.

3. LEGAL ÖRGÜTLERDE BOLŞEVİKLERİN ÜSTÜNLÜK KAZANMASI. GİTTİKÇE YÜKSELEN DEVRİMCİ HAREKET. EMPERYALİST SAVAŞIN ÖNGÜNÜ.

Bu dönem içinde Bolşevik Partisi, proletaryanın sınıf savaşımının bütün biçimlerine ve ortaya çıkışlarına önderlik etmenin eşsiz bir örneğini verdi. Bolşevik Partisi, gizli örgütler kuruyor, gizli bildiriler yayınlıyor, yığınlar arasında gizli devrimci çalışmalar yürütüyordu. Bu arada, işçi sınıfının çeşitli legal örgütlerini gitgide daha fazla kendinden yana kazanıyordu. Parti, işçi sendikalarını, halk evlerini, gece üniversitelerini, kulüpleri, hastalara yardım derneklerini kendinden yana kazanıyor, buralardaki etkisini gitgide artırıyordu. Bu legal örgütler, çoktandır likidatörler için birer sığınak yeri olmuştu. Legal kuruluşları partimizin birer kalesi durumuna getirmek için Bolşevikler, kararlı bir savaşıma girdiler. Gizli çalışmayla legal çalışmayı yan yana ustalıkla yürüten Bolşevikler, Petersburg'da ve Moskova'da işçi sendikalarından çoğunu kendilerinden yana kazandılar. Özellikle 1913 yılında, Petersburg'da, Maden İşçileri Sendikası'nın yönetim kurulu seçiminde Bolşevikler parlak bir zafer kazandılar. Toplantıda bulunan 3 bin maden işçisinden likidatörlere oy verenlerin sayısı 150 kişiyi geçmiyordu.

Dördüncü Devlet Duması'nda bir legal örgüt olarak büyük önem taşıyan Sosyal Demokrat grup için de aynı şey söylenebilir. Duma'da Menşeviklerin 7 temsilcisi, Bolşeviklerin 6 temsilcisi vardı. Bununla birlikte, ülkenin başlıca sa-

nayi merkezlerinden (Petersburg, Moskova, İvanovo-Voznesensk, Kostroma, İkaterinoslav, Harkov) seçilmiş olan 6 Bolşevik temsilci, Rusya işçi sınıfının beşte dördünden fazlasını temsil ettiği halde, genellikle ülkenin işçi bölgeleri dışında kalan yerlerinden seçilen 7 Menşevik temsilci Rusya işçi sınıfının en çok beşte birini temsil ediyordu. İşçiler, 7 Menşevik temsilciyi değil, 6 Bolşevik temsilciyi (Budayev, Petrovski ve ötekileri) kendi temsilcileri biliyorlardı.

Bolşevikler, Çarlığın hunharca zulmüne, likidatörlerin ve troçkistlerin düzenbazlıklarına, çelmelemelerine karşın, gizli partiyi koruyabildiler, safları arasında sıkı bir disiplin kurabildiler, işçi sınıfının çıkarlarını tam bir kararlılıkla savunabildiler, yığınlara sıkısıkıya bağlanarak işçi sınıfı hareketinin düşmanlarına karşı uzlaşmaz ve amansız bir savaşım yürüttüler; ve böylece legal örgütleri de kendilerinden yana kazanmayı başardılar.

Legal örgütlerde Bolşeviklerin üstünlüğü ele almaları, Menşeviklerin yenilgisi aynı çizgide ilerliyordu. Duma'da yürütülen ajitasyon çalışmalarında olsun, işçi basınında ve öteki legal örgütlerde olsun, Menşevikler arka plana itildiler. Devrim hareketinin kavradığı işçi sınıfı, Menşevikleri bir yana itiyor, Bolşeviklerin bayrağı altında sıkıca kenetlenerek ilerliyordu.

Yenilgiden yenilgiye uğrayan Menşevikler, ulusal sorunda da iflas ettiler. Devrim hareketinin Rusya'nın sınır bölgelerinde ulusal sorunda açık-seçik bir programa gereksinimi vardı. Ama, Bund'un hiç kimseyi kandırmayan "kültür özerkliği" programı hesaba katılmazsa, Menşevikler bu sorunda hiçbir programa sahip değildi. Ulusal sorun üzerinde yalnızca Bolşevikler marksist bir programa sahipti. Stalin arkadaşın "Marksizm ve Ulusal Sorun" adlı yazısında, Lenin'in "Ulusların Yazgılarını Belirleme Hakkı" ve "Ulusal Sorun üzerine Eleştiri Notları" adlı yazılarında ortaya konulan bir program vardı.

Menşeviklerin bu yenilgilerinden sonra, Ağustos Bloku- nu tutan bağların kopmaya başlamış olmasında şaşılacak bir şey yoktu. Farklı öğelerin biraraya gelmesiyle kurulmuş olan bu blok, Bolşeviklerin baskın saldırılarına dayanamadı,

parçalanıp dağılmaya başladı. Bolşeviklere karşı kurulan Ağustos Bloku çok geçmeden Bolşeviklerin vuruşları altında yok olup gitti. Bloktan önce, *Vperyod (İleri)* gazetesi çevresinde toplananlar (Bogdanov, Lunaçarski ve daha başkaları) arkasından Letonyalılar çekildiler, sonra da geri kalanların hepsi dağılıp gitti.

Bolşeviklere karşı savaşımда yenilgiye uğrayan likidatörler, yardım için İkinci Enternasyonal'e başvurdular. İkinci Enternasyonal, likidatörlerle Bolşevikleri "barıştıрма" ve "partide barışı kurma" bahanesiyle, Bolşeviklerden likitadörlerin uzlaşıcılık politikalarını eleştirmelerine son vermelerini istedi. Ama, Bolşevikler uzlaşmaya yanaşmadılar. Oportünist İkinci Enternasyonal'in kararlarına boyun eğmediler ve hiçbir konuda geri adım atmadılar.

Legal örgütlerde Bolşeviklerin üstünlük sağlaması bir rastlantı değildi, olamazdı da. Bunun bir rastlantı olmayışı Bolşeviklerin, yalnızca doğru marksist teoriye ve açık-seçik bir programa ve savaşım içinde çelikleşmiş devrimci bir proletarya partisine sahip olmalarıyla değil, ayrıca, kurduğu bu üstünlüğün gitgide yükselen devrim dalgasını yansıtmış olmasıyla da anlaşılır bir şeydi.

İşçilerin devrimci hareketi, sürekli olarak büyüyor, kentten kente, bölgeden bölgeye yayılıp genişliyordu. 1914'ün başında işçi grevleri, dinmek bir yana, yeni bir atılımla daha da genişleyip açılmaya başladı. Grevler gitgide daha inatçı bir hal alıyor, gitgide daha çok işçiyi içine alıyordu. 9 Ocak'ta 140 bini Petersburg'da olmak üzere 250 bin işçi greve gitti ve 1 Mayıs'ta, 250 binden çoğu Petersburg'da olmak üzere, yarım milyondan fazla işçi greve gitti. İşçiler grevlerde olağanüstü bir kararlılıkla hareket ediyorlardı. Petersburg'da, Obuhov fabrikasındaki grev iki aydan fazla sürdü. Ve, Lesner fabrikasındaki grev üç ay kadar sürdü. Petersburg'daki bazı fabrikalarda işçilerin yığın halinde zehirlenmesi olayı 115 bin işçinin grev çıkarmasına ve arkasından yığın gösterilerine yol açtı. Hareket yükselip genişlemekte devam ediyordu. 1914'ün ilk altı ayı içinde (Temmuz başlangıcı da içinde olmak üzere) toplam 1 milyon 425 bin işçi greve gitti.

Mayıs ayında Bakü'de Rusya'nın tüm işçi sınıfının dikkatini üzerine çeken, petrol işçilerinin genel grevi başladı. Grev örgütlü bir biçimde ilerliyordu. 20 Haziran'da, Bakü'de, 20 bin işçinin katıldığı bir gösteri oldu. Polis, Bakü işçilerine karşı hunharca davrandı. Arkasından olayı protesto etmek ve Bakü işçilerine bağlılık göstermek üzere Moskova'da grev patlak verdi. Bu grev öteki bölgelere de hızla yayıldı.

3 Temmuz'da, Petersburg'da Putilov fabrikasında, Bakü grevi dolayısıyla bir miting yapıldı. Polis işçilerin üzerine ateş açtı. Petersburg proletaryası büyük bir hiddet dalgasıyla ayağa kalktı. 4 Temmuz'da, Partinin Petersburg Komitesi'nin çağrısı üzerine, 90 bin işçi protesto grevine gitti. Greve katılan işçi sayısı, 7 Temmuz'da 130 bini, 8 Temmuz'da 150 bini, 11 Temmuz'da 200 bini buldu.

Bütün fabrikalar bir hiddet dalgası içindeydi, her yerde mitingler, gösteriler oluyordu. Durum, barikatlar kurmaya dek vardı. İşçiler Bakü'de ve Lodz'da da barikatlar kurmaya başladılar. Birçok yerlerde, polis işçilerin üzerine ateş açtı. Hareketi bastırmak için hükümet "olağanüstü" önlemler aldı, başkent Petersburg bir askeri kampa döndü. *Pravda* kapatıldı.

Ama tam bu sırada, uluslararası nitelikte bir etken ortaya çıktı; bütün olayların akışını değiştiren emperyalist savaş patlak verdi. Temmuz'daki devrimci olaylar sürüp giderken, çıkmak üzere olan savaşla ilgili olarak Çarla görüşmelerde bulunmak için Fransız Cumhurbaşkanı Poincaré, Petersburg'a geldi. Birkaç gün sonra Almanya Rusya'ya savaş ilan etti. Çarlık hükümeti, Bolşevik örgütlerini dağıtmak ve işçi sınıfı hareketini ezmek için savaşı büyük bir fırsat olarak kullandı. Çarlık hükümetinin devrimden kurtulma çaresini aradığı dünya savaşı devrimin ilerlemesini sekteye uğrattı.

K I S A Ö Z E T

Devrimin yeniden yükseldiği yıllarda (1912-1914), Bolşevik Partisi işçi sınıfı hareketinin başına geçti ve bolşevik sloganlar altında hareketi yeni bir devrime doğru götürdü.

Parti, gizli çalışmayla legal çalışmayı yan yana yürütmeyi ustalıkla başardı. Likidatörlerin ve onların dostlarının —troçkistlerin ve Otvovistlerin— direncini kırdı. Legal kuruluşların önderliğini ele geçirdi ve bunları kendi devrimci çalışmalarının birer üssü haline getirdi.

Parti, işçi sınıfının düşmanlarına ve bunların işçi sınıfı hareketi içindeki ajanlarına karşı savaşım yürüterek saflarını sağlamlaştırdı, işçi sınıfıyla daha geniş bağlar kurdu. Parti, devrimci ajitasyon için Duma kürsüsünden geniş ölçüde yararlandı, *Pravda* gibi yetkin bir yığın gazetesini gerçekleştirerek, "Pravdacılar" adı verilen yeni bir devrimci işçi kuşağı yetiştirdi. Bu işçi kuşağı emperyalist savaş yıllarında, enternasyonalizm bayrağına ve proleter devrimi bayrağına tam bir bağlılıkla hareket etti. İlerde de, 1917 Ekim Devrimi günlerinde Bolşevik Partisi'nin çekirdeğini oluşturan aynı kuşak oldu.

Parti, emperyalist savaşın öngününde, işçi sınıfının devrimci hareketlerine önderlik etti. Bu hareketler, emperyalist savaşın sekteye uğrattığı öncü çarpışmalardı. Ama bu çarpışmalar, Çarlığı devirmek için, üç yıl sonra yeniden başlayacaktı. Bolşevik Partisi, emperyalist savaşın çetin dönemine proleter enternasyonalizmi bayrağını açarak girdi.

ALTINCI BÖLÜM
EMPERYALİST SAVAŞ DÖNEMİNDE
BOLŞEVİK PARTİSİ.
RUSYA'DA İKİNCİ DEVRİM
(1914 - Mart 1917)

1. EMPERYALİST SAVAŞIN ÇIKIŞI VE NEDENLERİ.

ÇARLIK HÜKÜMETİ 14 (yeni takvimle 27) Temmuz 1914'te, genel seferberlik ilan etti. 19 Temmuz'da (1 Ağustos'ta) Almanya Rusya'ya savaş ilan etti.

Rusya savaşa girdi.

Başta Lenin olmak üzere Bolşevikler, savaşın kaçınılmaz olduğunu savaş başlamadan çok önce görmüşlerdi. Uluslararası sosyalist kongrelerde Lenin, savaşın patlak vermesi halinde, sosyalistlerin izleyecekleri devrimci çizginin saptanmasını isteyen önerilerde bulunmuştu.

Lenin, kapitalizmin kaçınılmaz olarak savaşa yol açacağını belirtiyordu. Yabancı toprakların yağma edilmesi, sömürgelerin ele geçirilmesi ve yağma edilmesi, yeni pazarların ele geçirilmesi, daha önce de kapitalist devletlerin fetih savaşlarına yol açmıştı. Tıpkı işçi sınıfının sömürülmesi gibi, savaş da, kapitalist ülkeler için doğal ve meşru bir şeydi.

Kapitalizm XIX. Yüzyılın sonlarında ve XX. Yüzyılın başlarında, gelişmesinin son ve en yüksek aşamasına, emperyalizm aşamasına ulaşıncı, savaşlar özellikle kaçınılmaz

bir hal aldı. Emperyalizm döneminde güçlü kapitalist birlikler (tekeller) ve bankalar, kapitalist devletlerin yaşamında belirleyici bir rol oynadılar. Mali sermaye, kapitalist devletlerin efendisi oldu. Mali sermaye, yeni pazarlar, yeni sömürgeler ele geçirmek, sermaye ihracı için yeni sürüm pazarları ve yeni hammadde kaynakları ele geçirmek istiyordu.

Ama XIX. Yüzyılın sonunda, yeryüzünün bütün toprakları kapitalist devletler arasında artık paylaşılmış bulunuyordu. Oysa, emperyalizm döneminde kapitalizmin gelişmesi son derece eşit olmayan bir biçimde ve sıçrayışlarla ilerliyordu: Eskiden birinci sırada yer alan bazı ülkelerin sanayi gelişmesi nispi olarak yavaşlıyor, bir zamanlar geri sıralarda yer alan öteki ülkeler onlara hızlı sıçrayışlarla yetişiyor ve öne geçiyordu. Emperyalist devletlerin ekonomik ve askeri güçleri arasındaki oranlar değişiyordu. Böylece dünyayı yeniden paylaşma çabaları baş gösterdi. Dünyayı yeni baştan paylaşma uğrunda bu savaşım emperyalist savaşı kaçınılmaz hale getirdi. 1914 savaşı, dünyanın ve nüfuz bölgelerinin yeniden paylaşılması uğrunda bir savaştı. Bu savaş bütün emperyalist devletler çoktandır hazırlıyordu. Bu savaşın suçluları bütün ülkelerin emperyalistleriydi.

Ama bu savaş özellikle, bir yanda Almanya ve Avusturya, öte yanda Fransa ve İngiltere ve onlara bağımlı olan Rusya hazırladılar. 1907 yılında İngiltere, Fransa ve Rusya arasında bir bağlaşma, İtilaf devletleri bağlaşması kurulmuştu. Almanya, Avusturya, Macaristan ve İtalya da başka bir emperyalist bağlaşma oluşturmuyorlardı. Ama 1914 yılında savaş başlayınca, İtalya bu bağlaşmadan çekildi ve İtilaf devletleri arasına katıldı. Bulgaristan ve Türkiye, Almanya ile Avusturya-Macaristan'ı tutuyorlardı.

Almanya, emperyalist savaşa hazırlanırken, İngiltere ve Fransa'dan sömürgeleri, Rusya'dan Ukrayna'yı, Polonya'yı, Baltık bölgelerini almayı hesap ediyordu. Bağdat demiryolunu döşeyen Almanya, İngiltere'nin Yakın Doğu'daki egemenliğini tehdit ediyordu. Almanya'nın deniz silahlarının artışı da İngiltere'yi korkutuyordu.

Çarlık Rusya'sı, Türkiye'nin paylaşılması için çalışıyor, İstanbul'u ve Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan Boğazları ele

geçirmek istiyordu. Avusturya - Macaristan'ın bir parçası olan Galiçya'nın ele geçirilmesi de Çarlık hükümetinin planları içindeydi.

İngiltere, tehlikeli rakibi Almanya'yı savaşa yoketmek istiyordu; çünkü savaştan önceki yıllarda Alman malları bütün dünya pazarlarında İngiliz mallarının gitgide daha fazla yerini almaya başlamıştı. Bundan başka İngiltere, Türkiye'nin elinden Mezopotamya'yı, Filistin'i almak ve Mısır'da sağlam bir biçimde yerleşmek istiyordu.

Fransız kapitalistleri, zengin kömür ve demir yatakları olan Saar Havzası ile 1870-1871 savaşında Almanya'nın Fransa'dan çekip aldığı Alsas-Loren'i Almanya'nın elinden koparmak istiyordu.

Ve, iki grup kapitalist devlet arasındaki bu büyük çelişmeler emperyalist savaşa yol açtı.

Dünyanın yeniden paylaşılması için patlak veren bu yağma savaşı, bütün emperyalist ülkelerin çıkarlarını ilgilendiriyordu. Bu yüzden Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ve öteki daha birçok devlet de sonradan bu savaşa sürüklendiler.

Savaş, bir dünya savaşına döndü. Burjuvazi, emperyalist savaşı kendi halklarından habersiz, gizlice hazırlamıştı. Savaş patlak verdiği zaman, her emperyalist hükümet saldırıyı kendisinin başlatmadığını, komşularının kendisine saldırdığını tanıtlamaya çalışıyordu. Burjuvazi, savaşın gerçek amacını, emperyalist istilacı niteliğini gizleyerek halkları aldattı. Bütün emperyalist hükümetler kendi vatanlarını savunmak için savaşa girdiklerini ileri sürdüler.

Halkı aldatmada, İkinci Enternasyonal'in oportünistleri burjuvaziye yardımcı oldular. İkinci Enternasyonal'in sosyal-demokratları, sosyalizm davasına, proletaryanın uluslararası dayanışması davasına alçakça ihanet ettiler. Bunlar savaşa karşı çıkmak şöyle dursun, tam tersine, saldırgan devletlerin işçilerini ve köylülerini, vatani savunma bayrağı altında, öteki ülkelerin işçileri ve köylüleri üzerine kışkırtmada burjuvaziye desteklediler.

Rusya'nın İtilaf devletlerine bağlı olması, emperyalist savaşa İngiltere ve Fransa'nın yanında girmesi bir rastlantı değildi. 1914'ten önce, Rusya'nın en önemli sanayi işletme-

leri, başta Fransa, İngiltere, Belçika, yani İtilaf ülkeleri olmak üzere, yabancı sermayenin elindeydi. Rusya'nın en önemli metalürji fabrikaları Fransız kapitalistlerinin elinde bulunuyordu. Genellikle, metalürjinin hemen hemen dörtte üçü (yüzde 72'si) yabancı sermayeye bağlıydı. Kömür işletmesinde —Doneç Havzasında— durum aynıydı. Petrol üretiminin yarısına yakın kısmı İngiliz - Fransız sermayesinin elindeydi. Rusya sanayisinden sağlanan kârların aslan payı yabancı bankalara, daha çok da İngiliz ve Fransız bankalarına akıyordu. Bütün bunlar ve üstelik Çarın Fransa'dan ve İngiltere'den almış olduğu milyarlarca borç para, Çarlığı İngiliz - Fransız emperyalizmine bağımlılaştırmış, Rusya'yı bu ülkelerin bir haraç alanı, yarı-sömürgesi haline getirmişti.

Rus burjuvazisi, savaşa girerken, durumunu düzeltmeyi hesap ediyordu; yeni yeni pazarlar ele geçirmeyi, savaş anlaşmalarıyla büyük kârlar sağlamayı, ayrıca savaş durumundan yararlanarak devrim hareketini ezmeyi hesap ediyordu.

Çarlık Rusyası, savaşa hazırlıksız girdi. Rusya sanayisi, öteki kapitalist ülkelerin sanayisinden çok geri bir durumdaydı. Sanayi, genellikle köhne makinelerle donatılmış eski atelye ve fabrikalardan ibaretti. Toprak köleliği kalıntılarını ve yoksullaşmış, sefaletle boğulmuş köylü yığınlarını içine alan köy ekonomisi sürekli bir savaş için sağlam bir ekonomik temel görevini yerine getiremezdi.

Çarlığın başlıca dayanağı feodal toprak ağalarıydı. Büyük kapitalistlerle bağlaşma halinde olan aşırı gerici (Kara Yüzler) toprak ağaları, Devlet Duması'nda ve ülkede istediklerini yapıyorlardı. Onlar, Çarlık hükümetinin iç ve dış politikasını tümüyle destekliyorlardı. Rus emperyalist burjuvazisi, bir yandan yeni pazarlar, yeni topraklar ele geçirmek, öte yandan da işçilerin ve köylülerin devrimci hareketini ezmek için tüm umudunu Çarlık istibdadına bağlamıştı.

Liberal burjuvazisinin partisi (Anayasacı Demokrat Parti) bir muhalefet partisi gibi görüldüğü halde, Çarlık hükümetinin dış politikasını kayıtsız şartsız destekliyordu.

Savaşın ta başından itibaren, küçük-burjuva partileri, Sosyalist-Devrimciler ve Menşevikler, sosyalizm bayrağını bir maske gibi kullanarak, burjuvazinin halkı aldatmasına,

savaşın emperyalist, yağmacı niteliğini gizlemesine yardımcı oluyorlardı. Onlar, burjuva "anavatan"ı savunmanın ve "Prusya barbarları"na karşı vatani korumanın zorunlu bir görev olduğu propagandasını yapıyorlar, "vatandaşlar arasında barış" politikasını destekliyorlar, böylece tıpkı Alman İmparatorluğu hükümetinin "Rus barbarları"na karşı savaşına Alman sosyal-demokratlarının yardım ettikleri gibi, Çarlık hükümetinin savaşına yardımcı oluyorlardı.

Çarlık istibdadına karşı, toprak ağalarına ve kapitalistlere karşı, emperyalist savaşa karşı kesin marksist tutumu ve kararlı savaşımı savunan Bolşevik Partisi, yalnız o, devrimci enternasyonalizmin yüce bayrağına sadık kaldı. Bolşevik Partisi, savaşın ilk günlerinden itibaren savaşa vatani savunmak için değil, yabancı toprakları ele geçirmek, toprak ağalarının ve kapitalistlerin çıkarına öteki halkları soymak için girildiğini, işçilerin bu savaşa karşı kesin bir savaşım açmaları gerektiğini ileri sürdü.

İşçi sınıfı, Bolşevik Partisi'ni destekledi.

Gerçi, savaş başladığında, aydınları ve köylülüğün kulak tabakasını sarmış olan aşırı savaş taraftarlığı bir kısım işçileri de etkisi altına aldı. Ama bunlar, genellikle, habis "Rus Halkı Birliği" üyesi olan işçilerle, Sosyalist-Devrimci ve Menşevik eğilimli işçilerdi. Elbette ki, bunlar işçi sınıfının duygularını yansıtmıyorlardı, yansıtmaları da mümkün değildi. Savaşın ilk günlerinde Çarlık hükümetinin düzenlediği şoven burjuvazinin savaş taraftarı gösterilerine katılanlar da bu öğelerdi.

2. İKİNCİ ENTERNASYONAL PARTİLERİNİN KENDİ EMPERYALİST HÜKÜMETLERİNİ DESTEKLEMELERİ. İKİNCİ ENTERNASYONALİN SOSYAL-ŞOVEN PARTİLERE BÖLÜNMESİ.

Lenin, İkinci Enternasyonal'in oportünizmi ve liderlerinin kaypak tutumu konusunda birçok uyarılarda bulunmuştu. İkinci Enternasyonal'in liderlerinin savaşa yalnızca sözde karşı olduklarını, savaş başladığı zaman bunların tutum değiştirip emperyalist burjuvaziden yana geçeceklerini ve savaş taraftarlığı yapacaklarını, Lenin birçok kez söylemişti.

Daha savaşın ilk günlerinde Lenin'in bütün dedikleri çıktı.

1910 yılında, İkinci Enternasyonal'in Kopenhag Kongresinde, parlamentodaki sosyalistlerin savaş kredileri aleyhinde oy vermeleri için karar alınmıştı. 1912'de Balkan Savaşı sırasında Basel kentinde toplanan İkinci Enternasyonal'in uluslararası kongresi, kapitalistlerin kârlarını artırımları için işçilerin birbirlerine ateş etmelerinin bütün ülkelerin işçilerince bir cinayet sayıldığını ilan etmişti. Onlar sözde, aldıkları kararlarda böyle bir tutum içindeydiler.

Ama, emperyalist savaş patlak verip de bu kararları yaşama geçirme işi gelip çattığı zaman, İkinci Enternasyonal liderlerinin ihanetleri, proletaryaya ihanetleri ve burjuvaziye uşaklıkları ortaya çıktı; açıkça savaş taraftarı oldular.

1914'ün 4 Ağustos'unda, Alman Sosyal-Demokratları, parlamentoda savaş kredileri lehinde oy verdiler, emperyalist savaşı desteklediler. Fransa, İngiltere, Belçika ve öteki ülkelerde de sosyalistlerin büyük bir çoğunluğu aynı biçimde hareket ettiler.

İkinci Enternasyonal yıkıldı. Gerçekte, birbirleriyle savaşan ayrı ayrı sosyal-şoven partiler haline gelerek dağıldı.

Sosyalist partilerin liderleri, proletaryaya ihanet ederek bir sosyal-şoven tutum benimsediler, emperyalist burjuvaziye desteklediler. Onlar, işçi sınıfını aldatmada ve milliyetçilikle zehirlemede emperyalist hükümetlere yardım ediyorlardı. Bu sosyal-hainler, anavatani savunma bayrağı altında, Alman işçilerini Fransız işçilerine karşı, İngiliz ve Fransız işçilerini de Alman işçilerine karşı kışkırtıyorlardı. İkinci Enternasyonal'de ancak pek küçük bir azınlık bu akıma karşı durarak, yeter derecede güvenilir ve kararlı olmamakla birlikte, enternasyonalist tutuma bağlı kaldı.

Yalnız Bolşevik Partisi, emperyalist savaşa karşı, anında ve hiç duraksamadan, kararlı devrimci savaşım bayrağını açtı. 1914 sonbaharında, savaş üzerine yazdığı tezlerde Lenin, İkinci Enternasyonal'in uğradığı çöküşün bir rastlantı olmadığını belirtiyordu. İkinci Enternasyonal'i batıranlar, devrimci proletaryanın önde gelen temsilcilerince uzun zamandır nitelikleri ortaya konmuş olan oportünistlerdi.

İkinci Enternasyonal partilerine, oportünizm hastalığı

daha savaştan önce bulaşmıştı. Oportünistler, devrimci savaşımdan vazgeçilmesini açıkça savunuyorlar, "kapitalizmden sosyalizme barışçı geçiş" teorisini yayıyorlardı. İkinci Enternasyonal oportünizme karşı bir savaşım vermek istemedi, oportünizmle uzlaşma yolunu seçti, böylece de onun güçlenmesine olanak sağlamış oldu. Oportünizme karşı uzlaşıcı bir politika izleyen İkinci Enternasyonal'in, giderek kendisi oportünist olup çıktı.

Emperyalist burjuvazi sömürgelerden ve sömürülen geri ülkelerden sağladığı kârların bir kısmını nitelikli işçilerin üst tabakasına, yani işçi aristokrasisi denilen tabakaya, daha yüksek bir ücret olarak ödemek ve başka yollardan çıkar sağlamak yoluyla, bu işçi aristokrasisini sistemli bir biçimde satın alıyordu. Bu işçi tabakasından, sendika yöneticileri, kooperatif yöneticileri, parlemanter kuruluşların üyeleri, belediye üyeleri, gazeteciler ve sosyal-demokrat örgüt görevlileri az çıkmamıştır. Durumlarının sarsılmasından ve yerlerini kaybetmekten korkan bu adamlar, savaş başlayınca devrim düşman kesildiler, kendi burjuvazilerinin, kendi emperyalist hükümetlerinin en ateşli savunucuları haline geldiler.

Ve, oportünistler, sosyal-şoven oldular.

Sosyal-şovenler ve bu arada Rus Menşevikleri ve Sosyalist-Devrimciler, ülke içinde, işçi sınıfıyla burjuvazi arasında *sınıf barışı* propagandası, ülke dışında da öteki halklara karşı savaş propagandası yapıyorlardı. Bunlar, kendi ülkelerinin burjuvazisinin savaştan suçlu olmadığı yalanını ortalığa yayararak, savaşın gerçek sorumlularının kimler olduğu konusunda yığınları aldatıyorlardı. Birçok sosyal-şoven, kendi ülkelerinin emperyalist hükümetlerinde bakanlık görevi aldılar.

Proletarya davası için, sosyal-şovenlerden daha az tehlikeli olmayan bir grup da, kendilerine ortayolcu denenlerdi. Aralarında Kautsky, Troçki, Martov ve daha başkaları bulunan ortayolcular, sosyal-şovenleri açıktan açığa savunuyorlar, tutumlarını haklı gösteriyorlardı. Böylece onlar, işçi sınıfını aldatmak için, savaşa karşı savaşım gibi "sol" lafazanlıkla ihanetlerini örterek, sosyal-şovenlerle birlikte proletaryaya ihanet ettiler. Gerçekte, ortayolcular savaştan yanaydılar; çünkü onların savaş kredileri aleyhinde oy verilmemesi

ve çekimser kalınması yolundaki önerileri savaşı desteklemekten başka bir anlama gelmezdi. Tıpkı sosyal-şovenler gibi onlar da kendi emperyalist hükümetlerinin savaşını engellememesi için, savaş sırasında sınıf savaşımından vazgeçilmesini istiyorlardı. Ortayolcu Troçki, savaş ve sosyalizme ilişkin bütün önemli sorunlarda Lenin'e ve Bolşevik Partisi'ne karşı çıktı.

Savaşın daha ilk günlerinden itibaren Lenin, yeni bir enternasyonalin, Üçüncü Enternasyonal'in kurulması için güçleri biraraya getirmeye başladı. Daha 1914 Kasım'ında, Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, yayınladığı savaş aleyhtarı manifestoda, rezilce iflas etmiş olan İkinci Enternasyonal'in yerine, Üçüncü Enternasyonal'in kurulmasını önerdi.

1915 Şubat'ında, Londra'da, İtilaf ülkelerinin sosyalistlerini biraraya getiren konferansta, Lenin'in direktifi üzerine Litvinov arkadaş söz aldı. Litvinov, sosyalistlerin (Vanderelde, Sembat, Guesde) Belçika ve Fransa burjuva hükümetlerinden çekilmelerini, emperyalistlerle olan ilişkilerini tümenden kesmelerini ve emperyalistlerle işbirliğinden vazgeçmelerini istedi. Litvinov, bütün sosyalistlerden, kendi emperyalist hükümetlerine ve savaş kredilerine karşı kesin bir savaşım açmalarını istedi. Ama, bu konferansta Litvinov'u destekleyen tek bir ses çıkmadı.

Eylül 1915 başlarında, Simmervald'de, enternasyonalistlerin ilk konferansı toplandı. Lenin bu konferansı, savaşa karşı enternasyonal hareketin gelişmesinde "ilk adım" sayıyordu. Bu konferansta Lenin, Simmervald sol grubunu kurdu. Ama bu grup içinde, yalnızca Lenin'in önderliğinde Bolşevik Partisi savaşa karşı tutarlı bir çizgi izledi. Simmervald sol grubu almanca *Vorboie (Haberci)* adlı bir dergi kurdu. Lenin'in yazıları bu dergide yayınlanıyordu.

Enternasyonalistler 1916 yılında, Kintal adlı bir İsviçre köyünde ikinci bir konferans toplamayı başardılar. Bu konferans, İkinci Simmervald Konferansı olarak bilinir. Hemen hemen bütün ülkelerde enternasyonalist grupların doğması ve sosyal-şovenlerle enternasyonalist öğelerin kesin bir biçimde birbirlerinden ayrılması bu dönemde oldu. Ama bu dönemin asıl önemli olayı, savaşın ve onun doğurduğu fela-

ketlerin etkisi altında yığınların kendisinin sola kaymış olmasıdır. Kintal manifestosu, konferansta çarpışan çeşitli grupların anlaşmaları sonucunda hazırlanmıştı. Bu manifesto, Simmervald manifestosuna göre ileri bir adımdı.

Ama Kintal Konferansı da, emperyalist savaşın iç savaşa dönüştürülmesi, kendi emperyalist hükümetlerinin savaşta yenilgiye uğratılması ve Üçüncü Enternasyonal'in kurulması gibi Bolşevik politikasının ana ilkelerini kabul etmedi. Bununla birlikte Kintal Konferansı, ileride Üçüncü, Komünist Enternasyonal'i oluşturacak olan enternasyonalist öğeleri ortaya çıkardığı için yararlı olmuştur.

Lenin, "sol" sosyal-demokratlardan Rosa Lüksemburg ve Karl Liebknecht gibi tutarlı enternasyonalist olmayanların hatalarını eleştiriden geçirmiş, ama aynı zamanda doğru bir tutuma girmeleri için onlara yardım etmiştir.

3. SAVAŞ, BARIŞ VE DEVRİM SORUNLARI ÜZERİNE BOLŞEVİK PARTİSİ'NİN TEORİSİ VE TAKTİKLERİ.

Bolşevikler, "sol" sosyal-demokratların çoğunluğu gibi, barış özlemi çekerek barış propagandası yapmakla yetinen pasifistler değillerdi. Bolşevikler, barış uğrunda savaş yanlısı emperyalist burjuvazinin egemenliğini de yıkmayı hedef alan etkin devrimci bir savaş yanlısıydılar. Savaşı yoketmenin, hiçbir toprak ilhakına ve tazminata dayanmayan adil bir barışa kavuşmanın, ancak emperyalist burjuvazinin egemenliğini devirmekle mümkün olacağı görüşünde olan Bolşevikler için barış, proleter devrimin zaferine bağlı bir davaydı.

Bolşevikler, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin devrimden vazgeçmelerine ve savaş sırasında haince ortaya attıkları "iç barış" sloganlarına karşı, "*emperyalist savaş iç savaşa dönüştürme*" sloganını ileri sürdüler. Bu slogan, şu demekti: asker üniforması taşıyan silahlı işçiler ve köylüler de içinde olmak üzere, bütün emekçiler savaştan kurtulmak ve adil bir barışa kavuşmak istiyorlarsa, silahlarını kendi burjuvazilerinin göğsüne çevirmelidirler ve bu burjuvazinin egemenliğini yıkmalıdır.

Bolşevikler, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin burjuva anavatanı savunma politikalarına karşı, "*emperyalist savaşta kendi hükümetini yenilgiye uğratma*" politikasını savundular. Bu politika, şu demekti: savaş kredileri aleyhinde oy vermeli, ordu içinde gizli devrimci örgütler kurmalı, cep-hede iki tarafın askerleri arasında kardeşlik duyguları uyandırmalı, savaşa karşı işçilerin ve köylülerin devrimci eylemlerini örgütlenirerek bu eylemleri emperyalist hükümetlere karşı bir ayaklanmaya dönüştürmelidir.

Bolşevikler, emperyalist savaşta Çarlık hükümetinin askeri yenilgiye uğramasını halk için daha yararlı görüyorlardı. Çünkü bu yenilgi, Çarlığa karşı halkın zaferini ve işçi sınıfının kapitalist boyunduruktan ve emperyalist savaşlardan kurtulma uğrundaki savaşımını kolaylaştıracaktı. Ama Lenin, kendi emperyalist hükümetini savaşta yenilgiye uğratma politikasını yalnız Rus devrimcilerinin değil, savaşan *bütün* ülkelerin devrimci işçi sınıfı partilerinin de yürütmeleri gerektiğini ileri sürüyordu.

Bolşevikler, *her tür savaşa* karşı değil, yalnızca fetih savaşına, emperyalist savaşa karşıydılar. Bolşeviklere göre iki tür savaş vardı:

a) Fetih savaşı değil, bir kurtuluş savaşı olan, halkları yabancı saldırıya ve boyunduruk altına almaya karşı savunmak için, ya da halkları kapitalist boyunduruktan kurtarmak için ve ensonu sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri emperyalizmin boyunduruğundan kurtarmak için yürütülen *haklı* savaşlar; ve,

b) Fetih savaşları olup, yabancı ülkeleri fethetmek için, yabancı halkları boyunduruk altına almak için yürütülen *haksız* savaşlar.

Bolşevikler, birinci tür savaşlardan yanaydılar. İkinci tür savaşlara gelince, Bolşevikler, bu savaşlara karşı halkların kendi emperyalist hükümetlerini devirmeleri ve devrime ulaşmaları için kararlı savaşımın yürütmeleri gerektiğini savunuyorlardı.

Lenin'in savaş sırasında yaptığı teorik çalışmaların bütün ülkelerin işçi sınıfı için büyük önemi vardı. 1916 ilkbaharında Lenin, *Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperya-*

lizm adlı yapıtını yazdı. Lenin bu yapıtında, emperyalizmin, kapitalizmin en yüksek aşaması olduğunu ve bu aşamada kapitalizmin artık "ilerici" döneminden asalaklık dönemine girdiğini, çürüyen, cançekişen kapitalizm haline geldiğini gösterdi. Elbette ki, bu, proletaryanın devrimi olmadan kapitalizmin kendi kendine sönüp gideceği, kapitalizmin öyle durup dururken çürüyüp yokolacağı anlamına gelmezdi. Lenin, daima, proletaryanın devrimi olmadan kapitalizmi devirmenin olanaksızlığını öğretti. Bu bakımdan, emperyalizmi cançekişen kapitalizm olarak tanımlayan Lenin, aynı zamanda gösterdi ki, "emperyalizm, proletaryanın sosyal devriminin öngünüdür."

Lenin, emperyalizm çağında kapitalist boyunduruğun gitgide daha fazla ağırlaşacağını, emperyalizmin egemenliği altında proletaryanın kapitalizmin temellerine karşı öfkесinin gitgide daha fazla kabaracağını ve kapitalist ülkelerde devrimci patlama öğelerinin gitgide daha fazla yoğunlaşacağını gösterdi.

Lenin, emperyalizm çağında, sömürge ve bağımlı ülkelerde devrimci buhranın gitgide daha fazla derinleşeceğini, emperyalizme karşı ayaklanan güçlerin, emperyalizme karşı kuruluş savaşlarının gitgide daha fazla büyüyeceğini gösterdi.

Lenin, emperyalizm koşullarında kapitalizmin eşit olmayan gelişmesinin çelişmelerinin özellikle keskinleştiğini, emtia sürümü ve sermaye ihracı için pazar bulma uğrunda, sömürgeler ve hammadde kaynakları uğrunda yürütölen savaşımın dünyanın yeniden paylaşılması için nöbet nöbet patlak veren emperyalist savaşları kaçınılmaz hale soktuğunu gösterdi.

Lenin, emperyalizm güçlerini zayıf düşüren, emperyalist cepheyi en zayıf yerinden yarma olanağı veren emperyalist savaşların özellikle kapitalizmin eşit olmayan gelişmesi yüzünden ileri geldiğini gösterdi.

Bütün bunlara dayanarak Lenin, şu sonuca vardı ki, proletarya emperyalist cepheyi bir ya da birkaç yerinden yarabilir; sosyalizmin başlangıçta birkaç ülkede, hatta bir tek ülkede zafere ulaşması *olanaklıdır*; bütün ülkelerde kapitalizmin eşit olmayan gelişmesi yüzünden sosyalizmin bütün bu ülkelerde

aynı anda zafere ulaşması *olanaksızdır*; sosyalizm önce bir ülkede ya da birkaç ülkede zafere ulaşacak, öteki bazı ülkeler bir süre daha burjuva ülkeleri olmaya devam edeceklerdir.

Lenin'in emperyalist savaş sırasında yazdığı iki yazıda, dehanın parlaklığıyla ulaştığı bu sonuç şöyledir:

- 1) "Eşit olmayan ekonomik ve politik gelişme, kapitalizmin değişmez bir yasasıdır. Bundan dolayı, sosyalizmin başlangıçta birkaç ülkede, hatta bir tek kapitalist ülkede zafere ulaşması olanaklıdır. Bu ülkenin muzaffer proletaryası, ülke içinde kapitalistlerin malını mülkünü zorla çekip aldıktan ve sosyalist üretimi örgütlendirdikten sonra, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına kazanarak, kapitalist dünyanın *karşısına* dikilebilir" (1915 Ağustos'unda yazdığı *Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine* adlı yazısından, Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XVIII., s. 232-233).
- 2) Kapitalizm, değişik ülkelerde son derece eşit olmayan bir biçimde gelişmektedir. Emtia üretimi sisteminde başka türlü de olamaz. Bundan şu kesin sonuca varılır: sosyalizm, *bütün* ülkelerde birden zafere ulaşamaz. Sosyalizm başlangıçta birkaç ülkede, ya da bir tek ülkede zafer sağlar, öteki ülkeler bir süre daha burjuva, ya da burjuva-öncesi düzende kalır. Bu durum, yalnızca çatışmalar doğurmakla kalmaz, öteki ülkelerin burjuvazilerini sosyalizm devletinin muzaffer proletaryasını ezme çabasına yöneltir. Bu durumda, bizim girişeceğimiz bir savaş haklı ve meşru bir savaş olur. Bu ancak, sosyalizm uğrunda, öteki ulusları burjuvazinin elinden kurtarmak için bir savaş olur" (1916 sonbaharında yazdığı *Proleter Devrimin Savaş Programı* adlı yazısından, Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XIX., s. 325).

Bu, sosyalist devrimin *yeni* ve eksiksiz bir teorisiydi. Sosyalizmin tek bir ülkede zafere ulaşabilme olanakları, zafer koşulları ve uzun erimli hedefleri üzerine bir teori... Bu teorinin ana çizgilerini Lenin, daha 1905'te, *Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği* adlı yapıtında saptamıştı.

Bu teori, *emperyalizm-öncesi* kapitalizm döneminde yaşayan marksistler arasında egemen olan görüşten temelden farklı bir teoriydi. Eskiden sosyalizmin tek bir ülkede zafere ulaşmasının *olanaksızlığı*, devrimin bütün uygar ülkelerde aynı anda gerçekleşeceği düşünülüyordu. Lenin, *Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm* adlı ünlü yapıtında *emperyalist* kapitalizmin gerçeklerinden hareket ederek, bu teorinin artık geçersiz olduğunu gösterdi ve yeni bir teori geliştirdi. Bu yeni teoriye göre, sosyalizmin bütün ülkelerde aynı anda zafere ulaşması *olanaksızdır* ve tek bir kapitalist ülkede sosyalizmin zafere ulaşması *olanaklıdır*.

Lenin'in geliştirdiği sosyalist devrim teorisinin en büyük önemi, yalnızca marksizmi zenginleştirmiş ve ilerletmiş olmasında değil, aynı zamanda her ayrı ülkenin proletaryasının önüne devrimci bir görüş açısı getirmesinde, ona kendi ülkesinin ulusal burjuvazisine karşı saldırıya geçme girişkenliği kazandırmasında, bu saldırıya hazırlanırken bir savaş durumundan yararlanmayı öğretmesinde ve proletaryanın proleter devrimin zaferine olan inancını pekiştirmiş olmasındadır.

Bolşeviklerin savaş, barış ve devrim sorunları üzerindeki teorisi ve taktik görüşleri işte böyleydi.

Bolşevikler, Rusya'daki pratik faaliyetlerini buna göre yürüttüler.

Savaş başladığı zaman şiddetli polis baskısına karşın, Duma'daki Bolşevik temsilcileri Budayev, Petrovski, Muranov, Mamoylov ve Şagov birçok örgütleri dolaşarak Bolşeviklerin savaş ve devrim konusundaki tutumlarını açıklayan konferanslar verdiler. 1914 Kasım'ında, savaş karşısında izlenecek tutumu tartışmak üzere, Devlet Duması'ndaki Bolşevik grubu bir konferans düzenledi. Konferansın üçüncü gününde bu konferansa katılanların hepsi tutuklandı. Mahkeme, Devlet Duması'ndaki Bolşevik temsilcilerin kamu haklarını kaldırdı ve hepsinin Doğu Sibirya'ya sürülmelerine karar verdi. Çarlık hükümeti, Devlet Duması'ndaki Bolşevik temsilcilerini "vatana ihanet"le suçlandırıyordu.

Duma'daki Bolşevik temsilcilerin mahkemede ortaya konan çalışmaları partimizin saygınlığını artırdı. Bolşevik tem-

silciler, Çarlık mahkemesi önünde mertçe hareket ettiler ve mahkemeden bir kürsü gibi yararlanmasını bilerek Çarlığın istilacı politikasını açığa çıkardılar.

Ama, aynı mahkemede Kamenev böyle hareket etmedi; korkaklığı yüzünden, tehlikeyi görür görmez, Bolşevik Partisinin politikasından döndü. Kamenev, mahkemede Bolşevik Partisi'nin savaş sorunu üzerindeki politikasına katılmadığını tanıtlamak için Menşevik Yordanski'nin tanık olarak mahkemeye çağrılmasını istedi.

Bolşevikler, savaş gereksinimlerini karşılamak için kurulan Savaş Sanayisi Komiteleri'ne karşı ve işçileri emperyalist burjuvazinin etkisi altına sürüklemeye yolundaki Menşevik girişimlerine karşı büyük bir savaşım verdiler. Burjuvazi, emperyalist savaşı tüm halkın savaşı olarak göstermek için yaygın bir propaganda yürütüyordu. Burjuvazi, savaş sırasında Zemstvo ve Kasabalar Birliği gibi örgütlerini Rusya ölçüsünde yaygınlaştırarak, devlet işlerini büyük ölçüde etkisi altına aldı. Burjuvazi, işçileri de kendi yönetimi altına çekmek, kendi etkisi altına almak istiyordu. Burjuvazi bunun için Savaş Sanayisi Komiteleri'nde "İşçi Grupları" adı altında bir örgüt kurmayı tasarladı. Menşevikler, burjuvazinin bu tasarısına hemen sarıldılar. Savaş gereksinimlerine obüs, top, tüfek, fişek vb. yetiştiren fabrikalarda işin verimliliğini artırmak için, işçi yığınları arasında ajitasyon yürütebilecek işçi temsilcilerini bu Savaş Sanayisi Komiteleri'ne çekmek burjuvazinin işine geliyordu. "Her şey savaş için, herkes savaş için"— burjuvazinin sloganı işte buydu. Gerçekte bu slogan, "savaş anlaşmalarından ve yabancı ülkele- rin istilasından alabildiğine zenginleşelim" anlamına geliyordu. Burjuvazinin ortaya attığı bu sahte yurtseverlik girişimlerinde, Menşevikler etkin bir rol oynadılar. Kapitalistleri destekleyen Menşevikler, Savaş Sanayisi Komiteleri'ndeki "İşçi Grupları" seçimine katılmaları için, işçiler arasında büyük bir kampanya yürüttüler. Bolşevikler, bu tertibe karşı çıktılar, Savaş Sanayisi Komiteleri'nin boykot edilmesini sağladılar ve bu boykotu başarıyla yönettiler. Ama gene de, ünlü Menşevik Gvozdev'in ve provokatör Abrosinov'un yönetiminde hareket eden bir kısım işçiler, Savaş Sanayisi Ko-

miteleri'nin çalışmalarına katıldılar. 1915 Eylül'ünde, Savaş Sanayisi Komiteleri'nin "İşçi Grupları"na yapılacak kesin seçim için toplanan işçi temsilcilerden çoğunun bu komitelere katılmaktan yana olmadıkları anlaşıldı. Bu toplantıda, işçi temsilcilerinin çoğunluğu Savaş Sanayisi Komiteleri'ne katılmama konusunda kesin karar aldı ve işçilerin barışı getirme uğrunda, Çarlığı devirme uğrunda savaşıma verdiklerini ilan etti.

Bolşevikler ordu ve deniz birliklerinde de büyük bir faaliyet gösterdiler; asker ve denizci yığınlara savaşın eşi görülmemiş korkunçluğundan, halkın çektiği acılardan kimlerin sorumlu olduğunu, halkın emperyalist mezbahadan kurtulması için tek çıkar yolun devrim olduğunu anlattılar; ordu ve deniz birliklerinde, cephedeki ve cephe gerisindeki askeri birliklerde hücreler kurarak, savaşa karşı savaşıma çağırın bildiriler dağıttılar.

Bolşevikler, Kronştad'da, partinin Petrograd Komitesi'yle sıkı bağları bulunan deniz birlikleri içinde *Kronştad Askeri Örgütü Merkez Kollektifi*'ni kurdular. Ayrıca, garnizonlar arasındaki çalışmaları yürütmek üzere, Petrograd Komitesi askeri bir örgüt kurdu. 1916 Ağustos'unda Petrograd *Okhrana*'sı şefi bir raporunda, "Kronştad Kollektifi çok ciddi ve gizli bir biçimde örgütlendirilmiştir; bütün üyeleri çok temkinli ve dikkatli; bu kollektifin karada da temsilcisi var" diyordu.

Parti, birbirleriyle savaşan orduların askerlerinin kardeşliğini sağlamak için cephelerde ajitasyon yürütüyor, düşmanın uluslararası burjuvazi olduğu, savaşı sona erdirmenin ancak, emperyalist savaşı iç savaşa dönüştürdükten sonra ve herkesin silahlarını kendi burjuvazisinin göğsüne ve burjuvazinin hükümeti üzerine çevirdikten sonra mümkün olacağı gerçeğini açıklıyordu. Tek tek askeri birliklerde baş gösteren saldırıya kalkmama olayları birbirini kovalamaya başladı. Bu olaylar daha 1915 yılından itibaren ve özellikle 1916 yılında kendini gösterdi.

Bolşevikler, özellikle Baltık bölgesinde, Kuzey Cephesi Orduları içinde büyük bir faaliyet gösterdiler. 1917'nin başlarında Kuzey Cephesi Orduları Başkomutanı General Ruzs-

ki, Bolşeviklerin bu cephede yürüttükleri büyük devrimci faaliyeti üst makamlara bildiriyordu.

Savaş, halkların yaşamına, dünya işçi sınıfının yaşamına büyük bir değişiklik getirdi. Devletlerin, halkların ve sosyalist hareketin geleceği tehlikeye girmişti. Bu bakımdan, savaş, aynı zamanda, kendilerini sosyalist sayan bütün partiler ve akımlar için bir denektaşı, bir sınav oluyordu. Bu partiler ve akımlar sosyalizm davasına, enternasyonalizm davasına sadık mı kalacaklardı, yoksa bayraklarını indirip kendi ulusal burjuvazilerinin ayakları altına sererek işçi sınıfına ihanet yolunu mu seçeceklerdi? Sorun buydu.

Savaş, İkinci Enternasyonal partilerinin bu sınava dayanamadıklarını, bayraklarını kendi ulusal burjuvazilerinin ayakları altına serdiklerini, işçi sınıfına ihanet ettiklerini gösterdi.

İçinde oportünizmi barındıran, oportünistlere, milliyetçilere ödün verme pratiğinden geçen bu partiler zaten başka türlü de davranamazlardı.

Savaş, Bolşevik Partisi'nin, onurlu bir sınav geçiren biricik parti olduğunu, sosyalizm davasına, proleter enternasyonalizmi davasına tam bir bağlılıkla hareket eden biricik parti olduğunu gösterdi.

Bu anlaşılır bir şeydi; çünkü, ancak böyle yeni tipte bir parti, oportünizme karşı uzlaşmaz savaşım ruhuyla eğitilmiş bir parti, oportünizmden ve milliyetçilikten arınmış bir parti, ancak böyle bir parti, bu büyük sınavın onurla üstünden gelebilir, işçi sınıfının davasına, sosyalizm ve enternasyonalizm davasına sadık kalabilirdi.

Bolşevik Partisi, işte böyle bir partiydi.

4. ÇARLIK ORDUSUNUN YENİLGİSİ. EKONOMİK BOZUKLUK. ÇARLIĞIN BUHRANI.

Savaş üç yıldır sürüp gidiyordu. Milyonlarca insan cephelerde öldürülmüş, ya da aldığı yaralardan ve savaşın getirdiği salgın hastalıklardan ölüp gitmişti. Burjuvazi ve toprak ağaları savaş vurgunlarıyla büyük servetler elde ediyorlardı.

Ama işçiler ve köylüler gitgide yoksulluğa ve sefaletle batıyorlardı. Savaş, Rusya'nın ekonomik yaşamını bir yıkıma doğru götürüyordu. 14 milyona yakın sapasağlam insan üretimden kopararak askere alınmıştı. Fabrikalar, atelyeler işleri durdurmak üzereydi. Hububat ekimi azalmış, çünkü yeterli sayıda çalışacak insan kalmamıştı. Halk ve cephedeki askerler aç, çıplak ve yalınayaktılar. Savaş, ülkenin bütün kaynaklarını kemirip yutuyordu.

Cephelerde Çarlık orduları yenilgiden yenilgiye uğruyordu. Yeterince topu, mermisi, hatta tüfeği olmayan Çarlık ordularını Alman topçusu mermi yağmuruna tutuyordu. Bazan üç askere bir tüfek düşüyordu. Savaş devam ederken Çarın Savaş Bakanı Suhomlinov'un, cepheye ikmalinde karışıklık yaratmak, cepheyi topsuz tüfeksiz bırakmak suretiyle, Alman casusluk örgütünün emirlerini yerine getiren, Alman casuslarıyla işbirliği yapan bir hain olduğu ortaya çıkarıldı. Çarlığın bazı bakan ve generalleri Alman ordusuna el altından yardım ediyorlardı. Onlar, Almanlarla irsi bağları olan Çariçe'yle birlikte, askeri sırları Almanlara bildiriyorlardı. Çarlık ordularının yenilgiye uğrayarak geri çekilmek zorunda kalmasında şaşılacak bir şey yoktu. 1916 yılına doğru, Almanlar, Polonya'yı ve Baltık bölgesinin bir kısmını ele geçirmiş bulunuyorlardı.

Bütün bu olanlar, işçiler, köylüler, askerler, aydınlar arasında Çarlığa karşı nefret ve öfke uyandırıyor, cephe ve cephe gerisinde olsun, sınır bölgelerinde ve içerlerde olsun, ülkenin her yerinde, savaşa karşı, Çarlığa karşı halk yığınlarının devrimci hareketini güçlendiriyor, keskinleştiriyordu.

Hoşnutsuzluk, Rus emperyalist burjuvazisini de sarmaya başladı. Almanlarla ayrı bir barış yapılması yolunda açıkça çaba gösteren Rasputin gibi şarlatanların Çarlık sarayında egemen olması, burjuvazinin öfkesini büsbütün kızıştırıyordu. Burjuvazi, her geçen gün biraz daha, Çarlık hükümetinin savaşı başarıyla sürdürmekte yetersiz olduğu kanısına varıyor ve Çarlığın kendi durumunu kurtarmak için Almanlarla ayrı bir barış yapacağından korkuyordu. Bu yüzden, Rus burjuvazisi, Çar İkinci Nikola'yı devirip yerine, burjuvaziyle bağları bulunan Mihail Romanov'u geçirmek amacıyla bir

saray darbesi tezgahlamaya karar verdi. Böylelikle, burjuvazi bir taşla iki kuş vurmak istiyordu: birincisi, iktidarı ele geçirmek ve emperyalist savaşı sürdürmek; ikincisi, küçük bir saray darbesiyle, gittikçe yükselen bir dalgayla gelen büyük bir halk devrimini önlemek.

Bu konuda, İngiliz ve Fransız hükümetleri Rus burjuvazisini tümüyle destekliyorlardı. İngilizler ve Fransızlar, Çarın savaşı sürdürebilecek yetenekte olmadığını görüyorlar ve Almanlarla ayrı bir barış yaparak savaşı sona erdireceğinden korkuyorlardı. Çünkü Çarlık hükümetinin Almanlarla ayrı bir barış yapması halinde, İngiliz ve Fransız hükümetleri düşmanın bütün kuvvetlerini yalnız kendi cephesi üstüne çekmekle kalmayacak, aynı zamanda Rusya'nın kişiliğinde Fransa'ya onbinlerce seçme Rus askeri veren bağlaşıklarını kaybedeceklerdi. Onların, bir saray darbesi tezgahlayan Rus burjuvazisini desteklemeleri bu yüzdendi.

Böylece, Çar, yalıtılmış bir durumda kaldı.

Bir yandan cephelerde uğranan başarısızlıkların ardı arkası gelmiyor, öte yandan ekonomik buhran gitgide derinleşiyordu. Ocak - Şubat 1917'de yiyecek, hammadde ve yakıt sıkıntısı sınırına gelip dayandı. Petrograd'da ve Moskova'da yiyecek maddeleri stoku tükenmek üzereydi. Fabrikalar ve atelyeler birbiri ardısıra kapandı. İşsizlik arttıkça arttı. Özellikle işçilerin durumu dayanılmaz bir hal aldı. Halkın gitgide daha geniş yığınları, bu dayanılmaz durumdan kurtulmanın tek çıkar yolu olarak, Çarlık istibdadını devirmek olduğu kanısına varıyorlardı.

Çarlık, artık bir ölüm buhranı geçiriyordu.

Burjuvazi, bu buhranı saray darbesi yoluyla gidermek istiyordu.

Ama, halk, bunu kendi bildiği gibi çözdü.

5. ŞUBAT DEVRİMİ. ÇARLIĞIN YIKILIŞI. İŞÇİ VE ASKER TEMSİLCİLERİ SOVYETLERİNİN KURULUŞU. GEÇİCİ HÜKÜMETİN KURULUŞU. İKİLİ İKTİDAR.

1917 yılı, 9 Ocak greviyle başladı. Grev süresi boyunca Petrograd'da, Moskova'da, Bakü'de, Nijni Novgorod'da gös-

teriler oldu. Moskova'da, 9 Ocak'ta başlayan greve işçilerin üçte birine yakın kısmı katıldı. Tverskoy bulvarında yapılan iki bin kişilik gösteriyi atlı polisler dağıttı. Petrograd'da, Vıborg şosesinde göstericilere askerler de katıldı.

Petrograd polisi, raporunda, "genel grev düşüncesi günden güne yeni yandaşlar kazanıyor, 1905'te olduğu gibi gitgide yaygınlaşıyor" diyordu.

Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, baş gösteren bu devrim hareketini liberal burjuvazinin işine gelen bir sınır içinde tutmak için çaba gösteriyorlardı. Menşevikler 14 Şubat'ta, Devlet Duması'nın açılış gününde, işçilerin Devlet Duması'na doğru bir yürüyüş düzenlemelerini öneriyordu. Ama işçi yığınları Duma'ya değil, Bolşeviklerin arkasından giderek bir gösteri yürüyüşü yaptılar.

18 Şubat 1917'de, Petrograd'da Putilov fabrikasında grev başladı. 22 Şubat'ta büyük fabrikaların çoğunda işçiler greve girdiler. 23 Şubat'ta (yeni takvimle 8 Mart), uluslararası kadınlar gününde, Bolşeviklerin Petrograd Komitesi'nin çağrısı üzerine, kadın işçiler, açlığa, savaşa, Çarlığa karşı gösteri için sokağa çıktılar. İşçiler Petrograd'da genel bir grev hareketiyle kadın işçilerin gösterisini desteklediler. Politik grev, Çarlık rejimine karşı genel bir politik gösteri halini almaya başladı.

24 Şubat'ta (9 Mart), gösteriler daha büyük bir güçle tazelendi. Artık 200 bine yakın işçi grev halindeydi.

25 Şubat'ta (10 Mart), devrim hareketi Petrograd işçisinin tümünü içine aldı. Petrograd'ın bütün semtlerinde alıp yürüyen politik grevler, kent ölçüsünde genel politik bir grev halini aldı. Her yanda gösteriler yapılıyor, polisle çarpışmalar oluyordu. İşçi yığınlarının üzerinde, "Kahrolsun Çar!", "Kahrolsun Savaş!", "Ekmek İstiyoruz!" sloganları yazılı kıvılcık bayraklar dalgalanıyordu.

26 Şubat (11 Mart) sabahı, politik grevler ve gösteriler ayaklanma girişimlerine dönüştü. Polislerin ve jandarmaların silahlarını ele geçiren işçiler silahlандılar. Ne var ki, polisle yapılan silahlı çarpışmalar, Znamenski alanında göstericilerin üzerine ateş açılmasıyla sonuçlandı.

Petrograd Askeri Bölge Komutanı General Habalov, 28

Şubat'a (13 Mart) dek işçilerin işbaşı yapmalarını, yoksa cepheye gönderileceklerini ilan etti. 25 Şubat'ta (10 Mart), Çar, General Habalov'a emir verdi: "Başkentteki kargaşalıklara yarına dek son vermenizi istiyorum!"

Ama, devrime "son vermek" artık olanaksız bir şeydi.

26 Şubat'ta (11 Mart) Pavlovski Alayı İhtiyat Taburunun 4'üncü Bölüğü ateş açtı; ama ateş açan askerler, namlularını işçilerin üzerine değil, işçilerle çarpışan atlı polisler üzerine çevirdiler. Orduyu kazanına uğrındaki savaşında enerjik bir atılım oldu bu. Savaşımı özellikle, doğrudan askerlere seslenen, askerlerle kardeşleşen ve nefret ettikleri Çarlık istibdadını devirmek için askerleri halka yardım etmeye çağıran kadın işçiler yürütüyorlardı.

O sıralarda, Bolşevik Partisi'nin pratik çalışmalarını, başında Molotov arkadaşın bulunduğu Parti Merkez Komitesi'nin, Petrograd'daki Bürosu yönetiyordu.

Merkez Komitesi Bürosu, 26 Şubat'ta (11 Mart) bir bildiri yayınlarak, Çarlığa karşı silahlı savaşımın sürdürülmesi ve devrimci geçici bir hükümet kurulması için çağrıda bulundu.

27 Şubat'ta (12 Mart), Petrograd'da, askerler, işçiler üzerine ateş etmek istemediler ve ayaklanan halktan yana geçmeye başladılar. 27 Şubat sabahı, ayaklanan asker sayısı 10 bin kadardı, aynı günün akşamı 60 bini geçti.

Ayaklanan işçiler ve askerler, hapisteki devrimcileri kurtarmak için Çarın bakanlarını ve generallerini tutuklamaya başladılar. Serbest kalan siyasi mahkûmlar devrimci savaşıma katıldılar.

Evlerin çatı aralarına makineli tüfeklerle mevzilenmiş olan polis ve jandarmalarla sokaklardaki halk arasında silahlı çarpışmalar sürüp gidiyordu. Ama, askerlerin hızla işçilerden yana geçmeleri, Çarlık istibdadının yazgısını belirledi.

Petrograd'da devrimin zafer sağladığı haberi öteki kentlerde ve cephede yayılınca, işçiler ve askerler Çarlık memurlarını ülkenin her yerinde alaşağı etmeye başladılar.

Şubat burjuva-demokratik devrimi zafere ulaşmıştı.

Devrimin zafere ulaşmasının nedeni, asker üniforması giymiş milyonlarca köylünün "barış, ekmek ve özgürlük"

için giriştiği hareketi işçi sınıfının yönetmiş olmasıydı. Devrimin başarısını sağlayan, proletaryanın hegemonyasıydı.

Devrimin ilk günlerinde, Lenin şöyle yazıyordu:

"Devrimi proletarya yaptı. Proletarya kahramanlık gösterdi, kanını verdi, yoksul emekçi halkın en geniş yığınlarını arkasından sürükledi" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XX., s. 23-24).

Birinci devrim, 1905 devrimi, 1917'deki ikinci devrimin çabuk zafere ulaşması olanaklarını hazırlamıştı.

Lenin, şöyle diyordu:

"Rus proletaryasının 1905-1907 arasında üç yıl boyunca sürdürdüğü görkemli sınıf savaşları ve devrimci atılımı olmasaydı, ikinci devrimin *ilk* aşamasının, böyle birkaç gün içinde tamamlanacak kadar büyük bir hızla gelişme göstermesi düşünülemezdi" (*aynı cilt*, s. 13).

Sovyetler, devrimin daha ilk günlerinde doğdu. Zafere ulaşan devrim, İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri'ne dayanıyordu. Ayaklanan işçiler ve askerler, İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri'ni oluşturdular. 1905 devrimi Sovyetlerin birer silahlı ayaklanma organı olduğunu ve aynı zamanda yeni, devrimci iktidarın çekirdeğini oluşturduklarını göstermişti. Bu bakımdan Sovyetler, işçi sınıfı yığınlarında canlı bir düşünce olarak yaşıyordu; Çarlık yıkılır yıkılmaz, daha ikinci gün, işçiler bu düşüncayı gerçekleştirdiler. Ancak bu, farklı bir biçimde oldu: 1905'te yalnızca *İşçi* Temsilcileri Sovyetleri oluşturulmuştu, ama bu, 1917 Şubat'ında, Bolşeviklerin girişkenliğiyle *İşçi ve Asker* Temsilcileri Sovyetleri olarak ortaya çıktı.

Bolşevikler, yığınların savaşımını sokaklarda doğrudan yönetirken, uzlaşıcı partiler, Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, Sovyetlerde çoğunluk sağlayarak temsilci sayılarını artırmaya bakıyorlardı. Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, Petrograd sokaklarında serbestçe dolaşırlarken, Bolşevik Partisi liderlerinden çoğunun hapisanelerde ve sürgünlerde bulunması (Lenin'in ülke dışında, Stalin ve Sverdlov'un Sibirya'da sürgünde bulunması) durumu da buna fırsat veriyordu. Böylelikle, Petrograd Sovyeti'nin ve onun Yürütme Komitesi'nin başına uzlaşıcı partilerin, yani

Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin temsilcileri geçtiler. Moskova'da ve daha birçok kentlerde de aynı şey oldu. Ancak İvanovo-Voznesensk, Krasnoyarsk ve öteki bazı kentlerde, daha ilk günden itibaren, Sovyetlerde çoğunluk Bolşeviklerin elinde kaldı.

Silahlanmış halk —işçiler ve askerler— temsilcilerini gönderdikleri Sovyeti, halk iktidarının bir organı olarak görüyorlardı. Onlar, İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'nin, devrimci halkın bütün isteklerini yerine getireceğine ve, her şeyden önce, barışı getireceğine inanıyorlardı.

Ama, işçilerin ve askerlerin körükörüne besledikleri bu güven, durumu onların aleyhine çevirdi. Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin, savaşı sona erdirmeyi ve barışı getirmeyi düşündükleri bile yoktu. Onlar, devrimden, savaşı sürdürmek için yararlanmak istiyorlardı. Onlar devrim ve halkın devrimci istekleri konusunda da, devrimin zaten sona ermiş olduğunu ve artık yapılacak işin devrimi mühürlemek ve burjuvaziyle yan yana "normal" bir anayasa düzeni içinde yaşama dönemine geçmekten ibaret olduğunu düşünüyorlardı. Bu yüzden, Petrograd Sovyeti'nin Menşevik ve Sosyalist-Devrimci yöneticileri, savaşın sona erdirilmesi ve barış sorununun örtbas edilmesi ve iktidarın burjuvaziye teslim edilmesi için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlardı.

27 Şubat (12 Mart) 1917'de Devlet Duması'ndaki liberal temsilciler, Sosyalist-Devrimci ve Menşevik liderleriyle gizli bir anlaşmaya vararak Devlet Duması Geçici Komitesi'ni kurdular; komitenin başına Dördüncü Duma Başkanı, bir toprak ağası ve monarşist olan Rodzyanko'yu getirdiler. Hemen birkaç gün sonra da, Devlet Duması'nın Geçici Komitesi ile İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'nin Yürütme Komitesi'ndeki Sosyalist-Devrimci ve Menşevik liderler, Bolşeviklerden gizli olarak, Rusya'nın yeni hükümetini kurmak üzere anlaştılar — bu, Şubat devriminden önce Çar İkinci Nikola'nın kendi hükümetine başkan yapmak istediği Prens Lvov'un başkanlığında bir burjuva geçici hükümet olacaktı. Geçici Hükümete Anayasacı Demokratların lideri Milyukov, Oktobristlerin lideri Guçkov ve kapitalist sınıfın ileri gelen

öteki temsilcileri girdiler; "demokrasi"nin temsilcisi olarak da hükümete Sosyalist-Devrimci Kerenski alındı.

Böylece, Sovyet Yürütme Komitesi'nin Sosyalist-Devrimci ve Menşevik yöneticileri, iktidarı burjuvaziye teslim ettiler. Durumu sonradan öğrenen İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti de, Bolşeviklerin karşı koymalarına karşın, Sosyalist-Devrimci ve Menşevik liderlerin hareketini oy çoğunluğuyla onayladı.

Lenin'in dediği gibi, "burjuvazinin ve burjuvalaşmış olan toprak ağalarının" temsilcilerinden oluşan yeni devlet iktidarı işte böyle kuruldu.

Ama, bu burjuva hükümetle yan yana başka bir iktidar organı daha —İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti— vardı. Sovyet'te asker temsilcilerin çoğunluğu, savaş için seferber edilmiş olan köylülerdi. İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti, Çarlık iktidarına karşı, işçi - köylü bağlaşmasının organıydı; aynı zamanda, işçilerin, köylülerin kendi iktidamlarının, işçi sınıfı ve köylü diktatörlüğünün organıydı.

Böylece, iki iktidar, iki diktatörlük, kendine özgü bir biçimde birbiriyle kaynaştı: Geçici Hükümetin temsil ettiği burjuva diktatörlüğü ile İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'nin temsil ettiği proletarya ve köylü diktatörlüğü.

Bir ikili iktidar baş göstermişti.

Sovyetler'de çoğunluğun, ilkin Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin elinde olması nasıl açıklanabilirdi?

Zafere ulaşan işçilerin ve köylülerin, *gönüllü* olarak iktidarı burjuvazinin temsilcilerine teslim etmeleri nasıl açıklanabilirdi?

Lenin bunu, politik deneyimi olmayan milyonlarca insanın uyanıp politik eyleme girişmesi nedenine dayandırıyor. Çoğunlukla bunlar, küçük mülk sahipleri, köylüler, köylülükten yeni gelen işçiler, yani burjuvaziyle proletarya arasında yer alan öğelerdi. Avrupanın bütün büyük ülkeleri arasında Rusya, o zaman küçük-burjuvazisi en fazla olan ülkeydi. Bu ülkede, "görkemli bir küçük-burjuva dalgası her şeyin üzerinden geçti, bilinçli proletaryayı bile, yalnızca sayıca üstünlüğüyle değil, ideolojik bakımdan da ezip geçti. Yani

geniş işçi çevrelerine küçük-burjuva politik görüşlerini aşıladı" (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. XX., s. 115).

Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler gibi küçük-burjuva partilerini birden öne çıkaran da bu küçük-burjuva dalgasıydı.

Lenin, savaş sırasında proletaryanın bileşiminin değişmiş olmasını ve devrimin oluşum aşamasında proletaryanın yeterince bilinçli ve örgütlü olmamasını bunun başka bir nedeni olarak görüyordu. Savaş sırasında, proletaryanın bileşiminde önemli değişiklikler olmuştu. Sürekli işçilerin yüzde 40'a yakın bir kısmı askere alınmıştı. Savaş yıllarında, proletaryanın ideolojisine yabancı olan pek çok küçük mülk sahibi, esnaf ve zanaatçı, askere alınmaktan korktukları için fabrikalara girmişti.

İşçilerin bu küçük-burjuva tabakaları, küçük-burjuva politikacılarının —Menşeviklerin ve Sosyalist-devrimcilerin— dayandığı zemini oluşturuyordu.

Bunun içindir ki, politik deneyimi olmayan, küçük-burjuva ortamının dalgasına kapılan, devrimin ilk başarılarıyla başı dönen geniş halk yığınları, devrimin ilk aylarında uzlaşıcı partilerin tutsaklığına sürüklendiler ve burjuva iktidarının Sovyetlerin kendi işlerini yürütmesine engel olmayacağını sanarak devlet iktidarını burjuvaziye teslim etmeye razı oldular.

Bolşevik Partisi, yığınlar arasında sabırlı bir uyarıcı çalışmayla, Geçici Hükümetin emperyalist niteliğini açığa çıkarmak, Sosyalist-Devrimcilerin ve Menşeviklerin ihanetini açığa çıkarmak ve Geçici Hükümetin yerine Sovyet Hükümeti geçirilmeden barışın sağlanamayacağını göstermek gibi görevlerle karşı karşıyaydı.

Ve, Bolşevik Partisi bu işe tüm enerjisiyle girişti.

Bolşevik Partisi, kendi legal yayın organlarını yeniden kurdu. Şubat devriminden hemen 5 gün sonra, Petrograd'da *Pravda* ve bundan birkaç gün sonra da Moskova'da *Sotsial Demokrat (Sosyal Demokrat)* gazetesi çıkmaya başladı. Parti, liberal burjuvaziye, Menşeviklere ve Sosyalist-Devrimcilere karşı güvenini yitirmekte olan yığınların başına geçmeye başladı. Parti, askerlere, köylülere işçi sınıfıyla birlik-

te hareket etmenin zorunluluğunu sabırla anlatıyor, devrim daha ileriye götürülmedikçe ve burjuva Geçici Hükümetin yerine Sovyet Hükümeti geçirilmedikçe köylülerin toprağa ve barışa kavuşmalarının olanaklı olmadığını açıklıyordu.

K I S A Ö Z E T

Emperyalist savaş, kapitalist ülkelerin eşit olmayan gelişmesi, belligaşı devletler arasında dengenin bozulması, emperyalistlerin savaş yoluyla dünyayı yeniden paylaşma ve yeni bir güç dengesi kurma zorunluluğuyla karşı karşıya kalmaları yüzünden patlak verdi.

İkinci Enternasyonal partileri işçi sınıfının davasına ihanet etmemiş olsalardı, İkinci Enternasyonal kongrelerinin savaşa karşı aldığı kararlarını çiğnememiş olsalardı, etkin bir biçimde hareket ederek işçi sınıfını kendi emperyalist hükümetlerine ve savaş kundakçılarına karşı ayaklandırmayı göze alabilmiş olsalardı, savaş, böylesine yıkıcı bir nitelikte olmaz, belki hiç de bu kadar büyük boyutlara ulaşmazdı.

Bolşevik Partisi'nin sosyalizm ve enternasyonalizm davasına sadık kalan ve kendi emperyalist hükümetine karşı iç savaşı hazırlayan biricik parti olduğu belli oldu. İkinci Enternasyonal'in bütün öteki partileri, kendi yönetici grupları yoluyla burjuvaziye bağlı olmaları yüzünden emperyalizme teslim oldular. Ve, kendi saflarını terkederek emperyalistlerden yana geçtiler.

Kapitalizmin genel buhranının bir aynası olan savaş, bu buhranı daha da yoğunlaştırdı ve dünya kapitalizmini zayıf düşürdü. Rusya işçi sınıfı ve Bolşevik Partisi, dünyada ilk olarak kapitalizmin zayıflığından başarıyla yararlandılar, emperyalist cepheyi yardılar, Çarlığı devirdiler ve İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri'ni kurdular.

Devrimin ilk başarılarıyla başı dönen ve Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin bundan böyle her şeyin düzeleceği yolunda verdikleri vaazlarla yatışan geniş küçük-burjuvazi, askerler, hatta işçi yığınları, Geçici Hükümete güvenmeye ve onu desteklemeye başladılar.

Bolşevik Partisi, devrimin tam zaferinin henüz uzak olduğunu, iktidar burjuva Geçici Hükümetinin elinde kaldıkça ve sovyetler uzlaşıcıların, yani Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin yönetiminde kaldıkça, halkın barışa, toprağa ve ekmeğe kavuşmasının mümkün olmadığını, tam zafer için ileriye bir adım daha atıp iktidarı Sovyetler'e geçirmenin zorunlu olduğunu, ilk başarılarından başı dönen işçi ve asker yığınlarına anlatmak görevleriyle karşı karşıyaydı.

YEDİNCİ BÖLÜM
EKİM SOSYALİST DEVRİMİNİ HAZIRLAMA VE
GERÇEKLEŞTİRME DÖNEMİNDE
BOLŞEVİK PARTİSİ
(Nisan 1917 - 1918)

1. ŞUBAT DEVRİMİNDEN SONRA ÜLKENİN DURUMU. PARTİNİN GİZLİLİKTE ÇIKIŞI VE AÇIK POLİTİK FAALİYETE GEÇİŞİ. LENİN'İN PETROGRAD'A GELİŞİ. LENİN'İN NİSAN TEZLERİ. PARTİNİN SOSYALİST DEVRİME GEÇİŞ POLİTİKASI.

OLAYLAR ve Geçici Hükümetin tutumu, Bolşeviklerin izlediği çizginin doğruluğunu her gün biraz daha açıklığa kavuşturuyordu. Olaylar, Geçici Hükümetin, halktan yana değil, halka karşı olduğunu, barıştan yana değil, savaştan yana olduğunu, asla barış, toprak ve ekmek vermek istemediğini ve veremeyeceğini gün geçtikçe daha açık olarak gösteriyordu. Ve, Bolşeviklerin bütün bunları anlatma yolundaki çalışmaları uygun bir ortam buluyordu.

İşçiler ve askerler Çarlık hükümetini devirip monarşinin köklerini kazırlarken, Geçici Hükümet açıktan açığa monarşiyi koruma yolunda çaba gösteriyordu. Bu hükümet, 2 Mart 1917'de, Guçkov ve Şulgin'i gizliden Çara gönderdi. Burjuvazi, iktidarı Nikolay Romanov'un kardeşi Mihail'e devretmek istiyordu. Ama, demiryolu işçilerinin bir mitinginde konuşan Guçkov, "Yaşasın İmparator Mihail!" diye sözünü bitirince, öfkelenen işçiler, "Hepiniz Kahrolun!" diye bağıra-

rak, Guçkov'un hemen tutuklanmasını ve üzerinin aranmasını istediler.

İşçilerin, monarşinin yeniden diriltilmesine izin veremeyecekleri apaçık görülüyordu.

Devrimi gerçekleştiren ve bunun için kanlarını akıtan işçilerin ve köylülerin, savaşın sona erdirilmesini bekledikleri, ekmeğe ve toprağa kavuşmak için uğraştıkları, ekonomik bozukluğun giderilmesi için köklü önlemler alınmasını istedikleri bir sırada, Geçici Hükümet, halkın bu canalcı isteklerini görmezlikten geliyordu. Kapitalistlerin ve toprak ağalarının önde gelen temsilcilerinden kurulmuş olan bu hükümet, toprak isteyen köylülerin bu isteklerini yerine getirmeyi aklının ucundan bile geçirmiyordu. Bu hükümet, emekçi halka ekmek de veremezdi; çünkü bunu yapmak için, büyük hububat tüccarlarının çıkarlarına dokunmak zorunda kalacak, toprak ağalarının ve kulakların ellerinden hububatı almak için her türlü önleme başvurmamak zorunda kalacaktı. Oysa hükümet, bu sınıfların çıkarlarıyla bağlıydı ve bu işleri yapamazdı. Bu hükümet, barışı da getiremezdi. İngiliz - Fransız emperyalistlerine bağlı olan Geçici Hükümet, değil savaşı sona erdirmeyi düşünmek, tam tersine, emperyalist savaşa Rusya'nın daha etkin bir biçimde katılması, İstanbul, Boğazlar ve Galiçya üzerindeki emperyalist amaçlarını gerçekleştirmesi için devrimden yararlanmaya çalışıyordu.

Halk yığınlarının Geçici Hükümetin politikasına beslediği güvenin çok yakında sona ereceği belliydi.

Şubat devriminden sonra ortaya çıkan ikili iktidar durumunun artık uzun süre devam edemeyeceği anlaşıyordu. Çünkü olayların akışı, iktidarın iki elden birinde toplanmasını, ya tümüyle Geçici Hükümete, ya da tümüyle Sovyetlere geçmesini zorunlu duruma getirmişti.

Gerçi, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin uzlaşıcı politikalarının halk yığınları arasında hâlâ desteklendiği doğrudur. "Yakında Kurucu Meclisin toplanıp her şeyi barışçı yoldan çözeceğine" inanan, savaşın istila amacıyla değil —devleti korumak için— zorunlu olarak yapıldığını sanan işçilerin, askerlerin ve köylülerin sayısı az değildi. Lenin, bu insanlar için, bilmeyerek yolunu sapıtmış savaş des-

tekçileri diyordu. Bu insanlar hâlâ Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin boş vaadlere dayanan bu yaltaklanma politikasına doğru bir politika gözüyle bakıyorlardı. Ama boş vaadlerin ve yaltaklanmaların uzun ömürlü olamayacağı açıktı; olayların akışı ve Geçici Hükümetin tutumu, Sosyalist-Devrimcilerin ve Menşeviklerin uzlaşıcı politikalarının, oyalama ve saf insanları aldatma politikaları olduğunu her geçen gün biraz daha ortaya çıkarıyordu.

Geçici Hükümet, yığınların devrimci hareketine karşı yalnızca gizliden gizliye savaşım yürütmek, devrime karşı komplolar hazırlamakla kalmıyordu, zaman zaman demokratik özgürlüklere açıktan açığa saldırıyor, özellikle askerler arasında "disiplini yeniden kurma" ve "düzeni sağlama" önlemlerine başvuruyor, bir sözcükle devrimi burjuvazinin çıkarlarına uygun sınırlar içine almaya yelteniyordu. Ama, hükümetin bütün bu çabaları, halk yığınlarının, söz, basın, örgütlenme, toplantı ve gösteri özgürlüklerini canla-başla kullanmaları karşısında boşa çıktı. İşçiler ve askerler, ülkenin politikasında etkin bir rol oynamak, durumu kavramak ve ilerde nasıl hareket edileceğine karar vermek için, her şeyden önce, elde ettikleri demokratik özgürlüklerden sonuna dek yararlanmaya çalışıyorlardı.

Bolşevik Partisinin Çarlık döneminin zorlu koşulları içinde gizli çalışmalar yürütmüş olan örgütleri, Şubat devriminden sonra açık çalışmaya geçtiler, politik ve örgütsel çalışmalarını açık bir biçimde genişletmeye koyuldular. O sırada, Bolşevik örgütlerinin üye sayısı 40-45 bini geçmiyordu. Ama bunlar, savaşım içinde çelikleşmiş devrimcilerdi. Parti komiteleri demokratik merkeziyet ilkesine uygun olarak yeniden düzenlendi. En üstten en aşağıya dek bütün parti organları seçime bağlı hale getirildi.

Parti legal çalışmaya geçince, saflarında ayrılıklar olduğu ortaya çıktı. Kamenev ve Moskova örgütünün Rikov, Budnov, Nogin gibi bir kısım görevlileri, Geçici Hükümetin ve savaş taraftarlarının politikasını bazı koşullarla desteklemek yoluyla, yarı Menşevik bir tutum benimsediler. Sürgünden henüz dönmüş olan Stalin, Molotov ve ötekiler, partinin çoğunluğuyla birlikte, Geçici Hükümete güvenmeme politi-

kasını yürüttüler, savaş taraftarlarına karşı çıktılar, yığınları barış için ve emperyalist savaşa karşı etkin savaşıma çağır-dılar. Partinin bir kısım görevlileri uzun zaman hapis-hane-lerde, sürgünlerde kalmanın doğurduğu politik geriliğin bir sonucu olarak, kararsızlık gösteriyorlardı.

Parti önderinin, Lenin'in yokluğu duyuluyordu.

3 Nisan (16 Nisan) 1917'de dışarda geçen uzun bir süre-den sonra Lenin, Rusya'ya döndü.

Lenin'in gelişi, parti için, devrim için büyük bir önem taşıyordu.

Daha İsviçre'deyken, devrimle ilgili haberleri alır almaz Lenin, "Uzaktan Mektuplar" başlığı altında, partiye ve Rus-ya işçi sınıfına şunları yazıyordu:

"İşçiler, Çarlığa karşı yürüttüğünüz İç Savaş'ta, proleter ve halk kahramanlığının eşsiz örneklerini verdiniz. Şim-di, devrimin ikinci aşamasında da, sizi zafere ulaştıracak yolları açmak için proleter örgütlenmenin ve tüm halkı örgütlendirmenin eşsiz örneklerini vermelisiniz" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XX., s. 19).

Lenin, Petrograd'a 3 Nisan gecesı geldi. Lenin'i karşıla-mak için, Finlandiya garını ve istasyon önündeki alanı dol-duran binlerce işçi, asker ve denizcinin, Lenin trenden iner-ken gösterdikleri coşkunluk anlatılamaz ölçüde oldu. Lenin'i elleri üzerine aldılar ve önderlerini istasyonun büyük bekle-me salonuna götürdüler. Burada, Menşeviklerden Cheidze ve Skobelev, Petrograd Sovyeti adına birer "hoşgeldiniz" söylevine başlayarak, Lenin'le aralarında "ortak bir dil" kul-lanılabilceği yolunda "umut beslediklerini" söylediler. Ama Lenin, durup onları dinlemek bile istemedi, yanlarından ge-çerek işçi ve askerlere doğru yürüdü; ve bir zırhlı otomobi-lin üstüne çıkarak, yığınları sosyalist devrimin zaferi uğrun-da savaşıma çağırın ünlü konuşmasını yaptı. Dışarda geçen uzun yıllardan sonraki bu ilk konuşmasını Lenin, "Yaşasın Sosyalist Devrim!" sözleriyle bitirdi.

Lenin, Rusya'ya gelince, kendini olanca gücüyle dev-rimci çalışmalara verdi. Gelişinden hemen bir gün sonra Bolşeviklerin toplantısında savaş ve devrim üzerine bir ra-por sundu; arkasından, Bolşeviklerden başka, Menşeviklerin

de katıldığı bir toplantıda, gene bu raporun tezleri üzerinde durdu.

Bu tezler, Lenin'in partiye ve proletaryaya burjuva devrimden sosyalist devrime geçiş için açık-seçik devrimci bir çizgi sağlayan ünlü Nisan Tezleri'ydi.

Lenin'in tezleri, partinin önündeki görevler ve devrim açısından büyük önem taşıyordu. Devrim, ülkenin yaşamında canalcı bir dönüm noktası olacaktı. Çarlığın devrilmesinden sonra parti, yeni savaşım koşulları içinde, yeni bir yoldan cesaretle ve güvenle ilerleyebilmek için yeni bir çizgiyi gereksiniyordu. İşte bu yeni çizgiyi partiye Lenin'in tezleri verdi.

Lenin'in Nisan Tezleri, partinin, burjuva-demokratik devrimden sosyalist devrime geçme, devrimin ilk aşamasından ikinci aşamasına —sosyalist devrim aşamasına— geçme uğrundaki savaşımının dehanın parlaklığıyla çizilmiş bir planıydı. Parti, tüm tarihi boyunca bu büyük göreve hazırlanmış bulunuyordu. Daha 1905 yılında, *Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği* adlı yapıtında Lenin, proletaryanın, Çarlığı devirdikten sonra sosyalist devrimi gerçekleştirmeye koyulacağını yazmıştı. Tezlerdeki yenilik, bu tezlerin, sosyalist devrime geçişin ilk adımları için, teorik temele dayanan somut bir plan getirmiş olmasıydı.

Ekonomi alanında atılacak ilk adımlar için izlenecek yol şöyleydi: Toprak ağalarının topraklarına el koymak üzere, toprakların millileştirilmesi, bütün bankaların İşçi Temsilcileri Sovyeti'nin denetimi altında tek bir ulusal bankada birleştirilmesi ve ürünlerin sosyal üretimi ve dağıtımı üzerinde bir denetimin kurulması.

Lenin, politik alanda da, parلمانter cumhuriyetten Sovyetler cumhuriyetine geçilmesini öneriyordu. Bu, marksizmin teori ve pratiğinde ileriye doğru atılmış önemli bir adımdı. O güne dek, marksist teorisyenler, parلمانter cumhuriyeti sosyalizme geçişin en iyi biçimi sayıyorlardı. Oysa, Lenin, parلمانter cumhuriyet yerine, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde toplumun politik kuruluşuna en uygun biçim olarak bir Sovyetler Cumhuriyeti öneriyordu.

Tezlerde şöyle deniliyordu:

"Şu anda Rusya'nın içinde bulunduğu durumun en çarpıcı özelliği, —proletaryanın yeterince bilinçli ve örgütlü olmaması yüzünden iktidarın burjuvaziye teslim edildiği— devrimin birinci aşamasından *ikinci aşamasına*, iktidarı proletaryanın ve köylülüğün en yoksul tabakalarının eline verecek olan aşamasına, *geçiş* noktasında bulunmasıdır" (Lenin, *Toplu Yapılar*. rusça baskı, c. XX., s. 88).

Ve, daha ilerde şöyle deniliyordu:

"Bir parlamenter cumhuriyet değil —çünkü, İşçi Temsilcileri Sovyetlerinden parlamenter cumhuriyete dönmek geriye doğru bir adım atmak olur— tüm ülkede, bütün kademelerde İşçi, Irgat ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri Cumhuriyeti" (*aynı cilt*, s. 88).

Lenin, yeni, Geçici Hükümet döneminde de, savaşın bir talan ve yağma savaşı olarak, emperyalist savaş olarak sürdüğünü, partinin görevinin, bunu anlatmak, burjuvaziyi devirmedikçe, savaşı zorla dayatılmış bir barışla değil, gerçekten demokratik bir barışla sona erdirmenin olanaksızlığını yığınlara göstermek olduğunu söylüyordu.

Geçici Hükümetle ilgili olarak Lenin'in attığı slogan şuydu: "Geçici Hükümeti desteklemeyin!"

Lenin'in tezlerinde, bir başka nokta olarak da, partimizin Sovyetler'de azınlıkta olduğuna, proletaryaya burjuva etkisini aşıl原因an Menşeviklerle Sosyalist-Devrimcilerden oluşan blokun Sovyetler'de egemen bulunduğuna değiniliyordu. Bu yüzden, partinin görevi şuydu:

"Kurulması *olanaklı biricik* devrimci hükümetin İşçi Temsilcileri Sovyeti olduğu yığınlara anlatılmalıdır; bu yüzden bizim görevimiz ancak, *bu* hükümet burjuvazinin etkisinde kaldığı sürece, taktiklerinin yanlışlığını, sabırla, ısrarla, sistemli bir *açıklamasını* ve özellikle yığınların pratik gereksinimlerine uygun bir açıklamasını yapmak olabilir. Azınlıkta kaldığımız sürece, hataları eleştirip ortaya çıkarmalı ve aynı zamanda, devlet iktidarının tümünden İşçi Temsilcileri Sovyeti'ne geçmesinin zorunlu olduğunu savunmalıyız" (*aynı c.* s. 88).

Bundan, Lenin'in, o sırada Sovyetlerin güvenine sahip

olan Geçici Hükümete karşı bir ayaklanma çağrısında bulunmadığı, bu hükümetin devrilmesini istemediği anlamı çıkıyordu. Ama Lenin'in istediği, açıklama ve üye kazanma çalışmalarıyla Sovyetler'de çoğunluğu sağlamak, Sovyetlerin politikasını değiştirmek ve Sovyetler yoluyla hükümetin oluşimini ve politikasını değiştirmekti.

Bu, devrimin barışçı gelişimini öngören bir çizgidi.

Lenin, ayrıca "kirli gömleğin" atılmasını, partinin, artık Sosyal Demokrat adını değiştirmesi gerektiğini ileri sürüyordu. Çünkü, İkinci Enternasyonal partileri de, Rus Menşevikleri de kendilerine sosyal demokrat diyorlardı. Bu, oportünistler, sosyalizme ihanet edenler tarafından kirletilmiş, alçaltılmış bir addı. Lenin, Bolşeviklerin partisinin Marx ve Engels'in kendi partilerine verdikleri adı, *Komünist Partisi* adını almasını önerdi. Bu, bilimsel bakımdan doğru bir addı, çünkü Bolşevik Partisi'nin nihai hedefi komünizme ulaşmaktı. İnsanlık, kapitalizmden doğrudan yalnızca sosyalizme, yani üretim araçları üzerinde ortak mülkiyete ve ürünlerin herkesin çalışmasına göre paylaşılması sistemine geçebilir. Oysa, Lenin, partimizin daha ileriye baktığını söylüyordu. Sosyalizmden, bayrağında "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre" yazılı komünizme kaçınılmaz olarak ve kerte kerte yükselip geçilecekti.

Son olarak Lenin, tezlerinde, oportünizmden ve sosyalsovenizmden arınmış yeni bir enternasyonalin, Üçüncü Enternasyonal'in, Komünist Enternasyonal'in kurulmasını istiyordu.

Lenin'in tezleri, burjuvazinin, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin arasında korkunç bir uğultu kopardı.

Menşevikler, "Devrim Tehlikededir" başlığı altında yayınladıkları bir bildiriyle işçilere başvurdular. Menşeviklerin tehlike olarak gördüğü şey, Bolşeviklerin, iktidarın İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'ne geçmesi gerektiğini ileri sürmüş olmalarıydı.

Plehanov, *Yedinstvo (Birlik)* adlı gazetesinde yayınlanan bir yazısında, Lenin'in konuşmasını "*deli saçması*" olarak nitelendirdi. Bu yazıda, Menşevik Cheidze'den yapılan bir

aktarmada şöyle deniliyordu: "Lenin tek başına devrim dışında kalacak, biz kendi yolumuzda yürüyeceğiz..."

14 Nisan'da, Bolşeviklerin Petrograd Genel Konferansı toplandı. Konferans Lenin'in tezlerini onayladı ve bu tezleri konferansın çalışmalarına esas kabul etti.

Bir süre sonra, Lenin'in tezlerini partinin yerel örgütleri de onayladılar.

Kamenev, Rikov, Piatakov tipindeki birkaç kişi dışında *tüm parti*, Lenin'in tezlerini tümüyle benimsedi.

2. GEÇİCİ HÜKÜMETTE BUHRAN BAŞLANGICI. BOLŞEVİK PARTİSİNİN NISAN KONFERANSI.

Bolşevikler devrimi ileriye götürmeye hazırlanırken, Geçici Hükümetin halka karşı faaliyetleri sürüyordu. 18 Nisan'da, Geçici Hükümetin Dışişleri Bakanı Milyukov, müttefiklere, "kesin bir zafere ulaşınca dek tüm halkın, dünya savaşının sürdürülmesinde kararlı olduğunu ve müttefiklere karşı yüklenilen taahhütlere Geçici Hükümetin sonuna dek bağlı kalma kararında olduğunu" bildirdi.

Böylece, Geçici Hükümet, Çarlık andlaşmalarına bağlı kalacağı yolunda and içiyor ve "kesin bir zafer"e ulaşılması için halkın kanını dökmeye devam etmekten geri durmayacağı yolunda emperyalistlere söz veriyordu.

19 Nisan'da işçiler ve askerler, bu demeçten (Milyukov Notası'ndan) haberdar oldular. 20 Nisan'da, Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, yığınları Geçici Hükümetin emperyalist politikasını protestoya çağırdı. 1917'nin 20-21 Nisan'ında (3-4 Mayıs) "Milyukov Notası" karşısında büyük bir kızgınlıkla harekete geçen işçiler ve askerler en az 100 bin kişilik bir yığın halinde gösteri yaptılar. Pankartların üzerinde "Gizli Andlaşmaları Bilelim!", "Kahrolsun Savaş!", "Tüm İktidar Sovyetlere!" sloganları yer alıyordu. Kentin varoşlarından yürüyüşe geçen işçiler ve askerler, merkeze, Geçici Hükümet binasına doğru ilerliyorlardı. Nevski caddesinde ve daha bazı yerlerde ayrı ayrı burjuva gruplarıyla çarpışmalar oldu.

General Kornilov gibi daha da hayasız olan karşı-devrimciler, göstericilerin üzerine ateş açılmasını istediler, hatta bu yolda emirler bile verdiler. Ama, askeri birlikler bu emirleri yerine getirmeyi reddettiler.

Partinin Petrograd Komitesi üyelerinden küçük bir grup (Bagdatyev ve ötekiler), gösteri sırasında, Geçici Hükümeti hemen devirme sloganını öne sürdü. Bu sloganı zamansız ve yanlış bulan, bunun Sovyetler'de Bolşeviklerin çoğunluğu kazanma yolundaki çabalarını köstekleyici ve devrimin barışçı yoldan gelişmesi konusundaki parti direktifine aykırı bir slogan olduğunu düşünen Parti Merkez Komitesi, bu "sol" maceracıların hareketini şiddetle suçladı.

20-21 Nisan olayları, Geçici Hükümette bir buhranın başlangıcı demektir.

Bu, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin izledikleri teslimiyet politikasında açılan ilk ciddi gedikti.

2 Mayıs 1917'de, yığınların baskısı altında Milyukov ve Guçkov, Geçici Hükümet'ten uzaklaştırıldılar.

İlk *koalisyon* Geçici Hükümeti kuruldu. Bu hükümete burjuvazinin temsilcileriyle birlikte, Menşevikler (Skobelev, Çereteli) ve Sosyalist-Devrimciler (Çernov, Kerenski ve ötekiler) girdiler.

Böylece, 1905'te Sosyal Demokrat Parti temsilcilerinin *devrimci* geçici hükümete katılmalarını ilan etmiş olan Menşevikler, şimdi kendi temsilcilerinin *karşı-devrimci* Geçici Hükümete katılmalarını mümkün görüyorlardı.

Bu, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin, karşı-devrimci burjuvazinin kampına geçmeleri demektir.

24 Nisan 1917'de Bolşeviklerin Yedinci Konferansı (Nisan Konferansı) açıldı. Partinin kuruluşundan bu yana ilk kez açık bir Bolşevik Konferansı toplanıyordu. Partinin tarihinde bu konferans, partinin olağan bir kongresi kadar önemli yer tutar.

Tüm Rusya Nisan Konferansı, partinin görkemli bir hızla gelişme gösterdiğini ortaya koydu. Konferansa oy hakkına sahip 133 delege ile yalnızca söz hakkına sahip 18 delege katıldı. Bunlar, örgütlenmiş 80 bin parti üyesini temsil ediyorlardı.

Konferans, savaş ve devrimi ilgilendiren bütün temel sorunları görüştü; mevcut durum, savaş, Geçici Hükümet, Sovyetler, toprak sorunu ve ulusal sorun vb. üzerindeki partinin çizgisini saptadı.

Lenin, raporunda, Nisan Tezleri'nde ileri sürmüş olduğu ilkeleri daha da geliştirmişti. Partinin görevi, "iktidarı burjuvaziye veren devrimin birinci aşamasından, iktidarı proleterya ile köylülüğün en yoksul tabakasına vermesi gereken *ikinci aşamasına*" geçişi gerçekleştirmektir (*Lenin*). Parti, sosyalist devrimi hazırlamaya doğru yönelmeliydi. Acil görev, Lenin'in "Tüm İktidar Sovyetlere!" sloganıyla belirlendi.

"Tüm İktidar Sovyetlere!" sloganı, ikili iktidara, yani iktidarın Geçici Hükümetle Sovyetler arasında parçalanmış olmasına bir son vermek, *tüm* iktidarı Sovyetler'e geçirmek, toprak ağalarının ve kapitalistlerin temsilcilerini iktidar organlarından kovmak demektir.

Konferans, partinin en önemli görevlerinden birinin de, "Geçici Hükümetin, niteliği bakımından, toprak ağalarının ve burjuvazinin iktidar organı olduğu" gerçeğini ve bunun yanı sıra halkı yalan vaatlerle aldatan, halkı emperyalist savaşla ve karşı-devrimin darbeleriyle karşı karşıya bırakan Sosyalist-Devrimcilerin ve Menşeviklerin teslimiyetçi politikalarının yol açtığı felaketli sonuçları yığınlara bıkıp usanmadan anlatmak olduğunu saptadı.

Konferansta, Kamenev ve Rikov, Lenin'e karşı çıktılar; Menşevikler gibi, Rusya'nın sosyalist devrim için olgunlaşmadığını, Rusya'da ancak bir burjuva cumhuriyetin varolabileceğini öne sürdüler. Bunlar, partiye ve işçi sınıfına, Geçici Hükümeti "denetlemek"le yetinmelerini öneriyorlardı. Aslında, Menşevikler gibi bunlar da, kapitalizmin sürdürülmesinden ve burjuvazinin iktidarından yanaydılar.

Konferansta, Zinovyev de Lenin'e karşı çıktı. Sorun, Bolşevik Partisi'nin Simmervald bağlaşmasında kalması, ya da bu bağlaşmayla bağlarını koparıp yeni bir enternasyonal kurması sorundaydı. Savaş yılları göstermişti ki, bu bağlaşma, barış uğrunda propaganda yürütmekle birlikte, burjuvazinin savaş taraftarlarıyla bağlarını hiçbir zaman kesmemişti. Lenin, bu bağlaşmadan hemen çekilerek yeni bir enter-

nasyonalin, Komünist Enternasyonal'in kurulmasında diretiyordu. Zinovyev ise, Simmervald bağlaşmasında kalınmasını öneriyordu. Lenin, Zinovyev'in taktiklerini "aşırı oportünist ve zararlı taktikler" olarak nitelendirerek onun bu önerisini şiddetle suçladı.

Nisan Konferansı, toprak sorununu ve ulusal sorunu da görüştü.

Lenin'in toprak sorunu üzerine verdiği raporla ilgili olarak, konferansta, köylü komitelerine verilmek üzere, toprak ağalarının topraklarına el konması ve ülkedeki bütün toprakların millileştirilmesi çağrısında bulunan bir karar alındı. Bolşeviklerin kararında, köylü toprak uğrunda savaşıma çağrılıyor, toprak ağalarını devirmekte Bolşevik Partisi'nin tümüyle köylülerin yanında yer alan biricik devrimci parti olduğu açıklanıyordu.

Stalin arkadaşın ulusal sorun üzerine verdiği rapor büyük bir önem taşıyordu. Daha devrimden önce, emperyalist savaşın öngününde Lenin ve Stalin, Bolşevik Partisi'nin ulusal sorun üzerindeki politikasının ilkelerini saptamış bulunuyorlardı. Lenin ve Stalin, proletarya partisinin, ezilen ulusların emperyalizme karşı yürüttükleri ulusal kurtuluş hareketlerini desteklemesi gerektiğini belirtiyorlardı. Ve, Bolşevik Partisi, ayrılıp bağımsız devletler haline gelme hakkı da içinde olmak üzere, ulusların kendi yazgılarını belirleme hakkını savunuyordu. Konferansta, Stalin arkadaşın Merkez Komitesi adına verdiği raporda savunduğu görüş buydu.

Daha savaş yılları içinde, ulusal sorunda şoven-milliyetçi bir tavır takınmış olan Buharin'le Piatakov, Lenin'e ve Stalin'e karşı hareket ettiler. Onlar, ulusların kendi yazgılarını belirleme hakkına karşı çıkıyorlardı.

Ulusal sorun üzerinde izlediği tutarlı ve kararlı çizgi, bütün ulusların tam eşitliği ve her türlü ulusal baskının ve uluslar arasında eşitsizliğin ortadan kaldırılması uğrundaki savaşımı sayesinde, parti ezilen ulusların sevgi ve desteğini kazandı.

Nisan konferansında, ulusal sorun üzerinde kabul edilen karar şuydu:

"İstibdadın ve monarşinin mirası olan ulusal baskı poli-

tikası, toprak ağalarının, kapitalistlerin ve küçük-burjuvazinin kendi sınıf çıkarlarını korumak ve çeşitli ulusların işçileri arasındaki birliği parçalamak için destekledikleri bir politikadır. Zayıf ulusları boyunduruk altına alma çabalarını artıran çağdaş emperyalizm, ulusal baskıyı keskinleştiren yeni bir etkidir.

"Kapitalist toplumda ulusal baskı ortadan kaldırılabilirse, bu ancak tutarlı bir demokratik cumhuriyet kuruluşunda ve bütün ulusların ve dillerin tam eşitliğini sağlayan bir devlet yönetiminde mümkün olabilir.

"Rusya içindeki bütün uluslara, serbestçe ayrılma ve bağımsız devlet kurma hakları tanınmalıdır. Böyle bir hakkın yadsınması ve bu hakkın pratik olarak gerçekleştirilmesini sağlayacak önlemlerin alınmaması, istila ya da ilhak politikasını desteklemek demektir. Ancak proletarya, ulusların ayrılma haklarını tanımakla, çeşitli ulusların işçileri arasında tam bir dayanışma sağlayabilir ve ulusların gerçekten demokratik yakınlaşmasına destek olabilir.

"Ulusların serbestçe ayrılma hakkı, belli bir ulusun belli bir zamanda ayrılmayı uygun bulmasıyla karıştırılmamalıdır. Proletarya partisi, bu sorunu her özel durum için, bir tüm olarak sosyal gelişmenin çıkarlarını göz önünde bulundurarak, proletaryanın sosyalizm uğrunda sınıf savaşımının çıkarlarını göz önünde bulundurarak çözüme bağlamalıdır.

"Parti, bölgeler için geniş bir özerklik ister; yukarıdan denetimin ve zorunlu bir resmi dilin kaldırılmasını, ekonomik ve toplumsal koşulları ve nüfusu oluşturan ulusal bileşimleri vb. göz önünde tutarak, kendi kendini yöneten özerk bölge halklarının, sınırlarını bizzat kendilerinin belirlemelerini ister.

"Proletarya partisi, 'ulusal kültür özerkliği' denilen şeyi, yani eğitimin devlet yönetiminden alınıp bir tür ulusal meclislerin yönetimine verilmesini kesinlikle reddeder. Ulusal kültür özerkliği, aynı semtte oturan ve hatta aynı sanayi işletmelerinde çalışan işçileri farklı 'ulusal kültür'lere bağlı olmaları yüzünden, yapay olarak böler; ya-

ni ayrı ayrı ulusların burjuva kültürüyle işçiler arasındaki bağı güçlendirir. Oysa Sosyal Demokratların görevi, bütün ülkelerin proletaryasının enternasyonal kültürünü güçlendirmektir.

"Parti, herhangi bir ulusun herhangi bir ayrıcalığını elinden alan ve ulusal azınlıkların haklarının her ne biçimde olursa olsun çiğnenmesini yasaklayan temel bir yasanın anayasaya konulmasını ister.

"İşçi sınıfının çıkarları, Rusya'daki bütün milliyetlerden işçilerin aynı proleter örgütlerde —politik örgütlerde, sendikalarda, kooperatiflerde, kültür örgütlerinde— birleşip kaynaşmalarını ister. Ancak böyle, değişik milliyetlerden işçilerin aynı örgütlerde kaynaşmasıyla ki, proletarya, uluslararası sermayeye ve burjuva milliyetçiliğine karşı zafere giden bir savaşım yürütme olanağını elinde bulundurabilir" (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi [Bolşevikler] Kararları*, rusça baskı, I. Kısım, s. 239-240).

Böylece, Nisan Konferansı'nda Kamenev, Zinovyev, Piatakov, Buharin ve Rikov'un ve bunların pek az sayıda olan yandaşlarının oportünist, anti-leninist tutumları açığa çıkarıldı.

Konferans, bütün önemli sorunlarda takındığı açık-seçik bir tavırla, sosyalist devrimin zaferine giden bir yol benimseyerek, Lenin'i oybirliğiyle destekledi.

3. BOLŞEVİK PARTİSİ'NİN BAŞKENTTEKİ BAŞARILARI. GEÇİCİ HÜKÜMET ORDULARININ BAŞARISIZLIKLA SONUÇLANAN SALDIRISI. İŞÇİLERİN VE ASKERLERİN TEMMUZ GÖSTERİSİNİN BASTIRILMASI.

Parti, Nisan Konferansı'nın kararları temeli üzerinde, yığınları kazanma uğrunda, yığınları savaş için eğitime ve örgütlendirme uğrunda geniş bir çalışmaya koyuldu. O dönemde partinin çizgisi, Bolşevik politikasını sabırla açıklamak, Menşeviklerle Sosyalist-Devrimcilerin teslimiyetçi politikalarını açığa çıkararak bu partileri yığınlardan yalıtma ve Sovyetler'de çoğunluğu kazanmaktı.

Bolşevikler, Sovyetler'de olduğu gibi, sendikalarda ve fabrika komitelerinde de geniş çalışmalar yaptılar.

Ordu içinde yürütülen çalışmalar özellikle büyük ölçüde oldu. Her yerde askeri örgütler kurulmaya başlandı. Bolşevikler, cephede ve cephe gerilerinde askerleri ve denizcileri örgütlendirmek için durup dinlenmek bilmeden çalışıyorlardı. Askerleri devrimcileştirme işinde Bolşeviklerin *Okopna-ya Pravda (Siper Gerçeği)* adlı cephe gazetesi özellikle büyük bir rol oynadı.

Bolşeviklerin yürüttükleri bu propaganda ve ajitasyon çalışmaları sayesinde, devrimin daha ilk aylarında birçok kentlerde işçiler, Sovyetler'de ve daha çok yerel Sovyetler'de yeniden seçimler yaparak, Menşevikleri ve Sosyalist-Devrimcileri yönetimden uzaklaştırdılar ve yerlerine Bolşevik yandaşlarını seçtiler.

Çalışmalar özellikle Petrograd'da, başarılı sonuçlar verdi.

30 Mayıs - 3 Haziran 1917'de, Petrograd Fabrika Komiteleri Konferansı toplandı. Bu konferansta, delegelerin dörtte üçü Bolşevikleri destekledi. Petrograd proletaryasının hemen hemen tümü, Bolşeviklerin "Tüm İktidar Sovyetlere!" sloganının arkasından gitti.

3 (16) Haziran 1917'de Sovyetlerin Birinci Tüm Rusya Kongresi toplandı. Bolşevikler Sovyetler'de henüz azınlık-taydılar; Menşeviklerin, Sosyalist-Devrimcilerin ve ötekilerin toplam 7 - 8 yüzü bulan delegelerine karşılık, bu kongrede Bolşevikler 100'den ancak biraz fazla delegeyle temsil edildiler.

Bolşevikler, Sovyetlerin Birinci Kongresinde, burjuvaziyle uzlaşmanın felaketli sonuçlar doğurduğunu ısrarla ortaya koydular ve savaşın emperyalist niteliğini gösterdiler. Lenin, kongrede yaptığı konuşmada, yalnız Sovyetler iktidarının çalışan halka ekmek, köylüye toprak verebileceğini, barışı getirebileceğini ve ülkeyi harap durumdan kurtarabileceğini anlatarak, Bolşeviklerin izledikleri çizginin doğruluğunu tanıtladı.

O sırada, Petrograd'ın işçi mahallelerinde, gösterilere girişmek ve Sovyetler Kongresine istekler sunmak için, büyük

bir kampanya yürütölüyordu. İşçilerin kendi iznini almadan yapacakları bir gösteriyi önlemek ve yığınların devrimci duygularını kendi çıkarına kullanmak isteyen Petrograd Sovyeti Yürütme Komitesi, 18 Haziran'da (1 Temmuz), Petrograd'da bir gösteri yapılması için çağrıda bulunmaya karar verdi. Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, gösterinin bolşevizme karşı sloganlar altında yapılacağını umuyorlardı. Bolşevik Partisi bu gösteriye büyük bir enerjiyle hazırlanmaya koyuldu. O günlerde, Stalin arkadaş *Pravda* gazetesinde şöyle yazıyordu: "...Görevimiz, 18 Haziran'da Petrograd'da yapılacak gösterinin bizim devrimci sloganlarımız altında geçmesini sağlamaktır."

Devrim uğrunda canlarını verenlerin mezarları önünde yapılan 18 Haziran 1917 gösterisi, Bolşevik Partisi'nin gerçek bir güç gösterisi oldu. Bu gösteri, yığınların durmadan güçlenen devrimciliğini ve Bolşevik Partisi'ne karşı güvenlerinin gitgide arttığını ortaya koydu. Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin, Geçici Hükümete güvenilmesi ve savaşın sürdürölmesi yolunda ortaya attıkları sloganlar, Bolşevik sloganlarının dalgaları arasında boğulup gitti. 400 bin gösterici, bayraklarında "Kahrolsun 10 Kapitalist Bakan!", "Tüm İktidar Sovyetler'e!" sloganlarını yükselttiler.

Bu, Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler için feci bir başarısızlık, Geçici Hükümetin Başkent'te tam bir yenilgisi demektir.

Ama gene de, Geçici Hükümet, Sovyetler'in Birinci Kongresinin desteği sayesinde, emperyalist politikasını sürdürme kararı aldı. Geçici Hükümet, İngiliz - Fransız emperyalistlerinin isteklerini yerine getirmek için, tam 18 Haziran günü cephede askerleri saldırıya kaldırdı. Burjuvazi devrime son vermenin biricik çaresini bu saldırıda görüyordu. Burjuvazi saldırının başarıyla sonuçlanması halinde, tüm iktidarı ele geçirebileceğini, Sovyetler'i safdışı edebileceğini ve Bolşevikleri ezebileceğini umuyordu. Saldırının başarısızlıkla sonuçlanması halinde de, bunun bütün kabahatını gene Bolşeviklere yükleyebilir, Bolşevikleri orduyu parçalamakla suçlayabilirdi.

Saldırının başarısızlığa uğrayacağı belli bir şeydi. Nite-

kim öyle oldu. Askerler yorgun düşmüştü, ne uğruna saldırıya kalkıldığını bilmiyorlardı, kendilerine yabancı olan komutanlara güvenmiyorlardı, yeterince cephane yoktu. Bütün bunlar, saldırının boşa çıkmasının nedenleriydi.

Cephedeki saldırı ve arkasından ulaşan yenilgi haberleri Başkent'i ayağa kaldırdı. İşçileri ve askerleri sınırsız bir öfke sardı. Geçici Hükümetin barış politikası izleyeceğini ilan ederken halkı aldattığı, emperyalist savaşın sürdürülmesinden yana oduğu iyice açığa çıktı. Geçici Hükümetin canice hareketlerine, Sovyetler'in Tüm Rusya Yürütme Komitesi'nin ve Petrograd Sovyeti'nin engel olmak istemeyişleri, ya da engel olamayışları ve buna ayak uyduruşları da iyice açığa çıktı.

Petrograd işçilerinin ve askerlerinin kabaran devrimci öfkesi kabına sığmıyordu. 3 (16) Temmuz'da, Petrograd'da, Vıborg semtinde kendiliğinden gösteriler patlak verdi. Bu gösteriler tüm gün sürdü. Ayrı ayrı gösteriler, birleşerek, iktidarın Sovyetler'e geçmesini isteyen sloganlar altında, görkemli ve silahlı genel bir gösteriye dönüştü. Bolşevik Partisi, o anda silahlı bir harekete karşıydı. Çünkü, Bolşevik Partisi'ne göre, devrimci buhran henüz olgunlaşmış değildi. ordu ve iller henüz Başkent'teki bir ayaklanmayı desteklemeye hazır değillerdi ve Başkent'te zamansız patlak verecek yalıtılmış bir ayaklanma, ancak, devrimin öncüsünü ezmekte karşı-devrimin işini kolaylaştırabilirdi. Ama, yığınları gösteri yapmaktan alıkoymanın olanaksızlığı belli olunca, parti, gösteriye katılma, gösteriye barışçı ve örgütlü bir nitelik kazandırma kararı aldı. Bolşevik Partisi bu kararını başarıyla uyguladı. Yüzbinlerce gösterici, Petrograd Sovyetine ve Sovyetlerin Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi binasına doğru yürüdüler; orada, Sovyetler'in iktidarı almasını, emperyalist burjuvaziyle ilişkisi kesmesini ve etkin bir barış politikası yürütmesini istediler.

Gösterinin barışçı bir nitelik kazanmasına karşın, göstericilerin üzerine gerici birlikler (subay ve askeri okul birlikleri) gönderildi. Petrograd sokaklarında işçi ve asker kanı aktı. İşçileri bastırmak için, cepheden en gerici, en karşı-devrimci birlikler getirilmişti.

Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, burjuvaziyle ve Beyaz Muhafız generalleriyle birleşerek işçi ve askerlerin gösterisini bastırdıktan sonra Bolşevik Partisi'nin üzerine yüklendiler. *Pravda*'nın idarehanesi basıldı, tahrip edildi. *Pravda*, *Soldatskaya Pravda* (Asker Gerçeği) ve öteki bazı Bolşevik gazeteleri kapatıldı. Voinov adlı bir işçi, sırf *Listok Pravdi* (Gerçek Yapağı) gazetesini sattığı için askeri okul öğrencileri tarafından sokak ortasında öldürüldü. Kızıl Muhafızların ellerinden silahları alınmaya başlandı. Petrograd garnizonunun devrimci birlikleri Başkent'ten alınarak cepheye gönderildi. Cephede ve cephe gerisinde tutuklamalar oldu. 7 Temmuz'da Lenin'in tutuklanması için emir çıktı. Bolşevik Partisi'nin bazı ileri gelenleri tutuklandı. Bolşevik yayın organlarının basımının yapıldığı "Trud" (Emek) basımevi tahrip edildi. Petrograd savcısının bir açıklamasında, Lenin'in ve önde gelen öteki bazı Bolşeviklerin "vatana ihanet" ve silahlı ayaklanma hazırlama suçuyla mahkemeye verildikleri bildiriliyordu. Lenin'e yöneltilen suçlama, General Denikin'in karargâhında, casusların ve provokatörlerin jurnalleri üzerine düzenlenmişti.

Böylece, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin Çereteli ve Skobelev, Kerenski ve Çernov gibi önde gelen temsilcilerinin de içinde bulunduğu Geçici Koalisyon Hükümeti, kesin olarak emperyalizm ve karşı-devrim bataklığına yuvarlandı. Barış politikası yerine, bu hükümet, savaşı sürdürme politikası izledi. Halkın demokratik haklarını koruyacak yerde, bu hükümet, bu hakları ortadan kaldırma, işçileri ve askerleri silah zoruyla sindirme politikası yürüttü.

Burjuvazinin temsilcileri Guçkov ve Milyukov'un göze alamadıkları şeyi, Kerenski ve Çereteli, Çernov ve Skobelev gibi "Sosyalist"ler yaptılar.

İkili iktidar sona erdi.

Hem de burjuvazinin lehine olarak, tüm iktidar Geçici Hükümetin eline geçti; Sovyetler'le bunların Menşevik ve Sosyalist-Devrimci yöneticileri de Geçici Hükümetin uydusu haline geldiler.

Devrimin barışçı dönemi sona ermişti. Süngü gündeme girmiş bulunuyordu.

Değişen durumu göz önünde tutan Bolşevik Partisi, taktiklerini değiştirmeye karar verdi. Gizli çalışmaya geçti. Önderi Lenin'i güvenilir bir yere sakladı ve burjuvazinin iktidarını silah zoruyla devirmek ve Sovyet iktidarını kurmak için, ayaklanma hazırlığına geçti.

4. BOLŞEVİK PARTİSİ'NİN SİLAHLI AYAKLANMA HAZIRLIĞINA GEÇİŞİ. ALTINCI PARTİ KONGRESİ.

Bolşevik Partisi'nin Altıncı Kongresi burjuva ve küçük-burjuva basınının azgın Bolşevik avı kampanyası ortamında, Petrograd'da toplandı; Beşinci (Londra) Kongreden on yıl ve Bolşeviklerin Prag Konferansından da beş yıl sonra, gizli yapılan kongre, 1917'nin 26 Temmuz'undan 3 Ağustos'una dek sürdü. Gazetelerde yalnızca kongrenin toplanacağı bildirilmiş, kongrenin yeri belirtilmemişti. İlk toplantılar Vıborg semtinde yapıldı. Son toplantılar, Narski kapısının yanında, şimdi kültür evi yapılan yerdeki okul binasında geçti. Burjuva basını kongreye katılanların tutuklanmalarını istiyordu. Gizli polis, kongrenin yapıldığı yeri bulabilmek için pek çok çaba harcadı, ama bir şey elde edemedi.

Böylece, Çarlığın devrilmesinden 5 ay sonra, Bolşevikler gene gizlice toplanmak zorunda kalmışlar ve o sırada proletarya partisinin önderi Lenin de Razliv istasyonu yakınlarında, bir kulübede gizlenmek zorunda kalmıştı.

Geçici Hükümetin ajanlarınca her yerde arandığı için, Lenin kongrede bulunamadı; ama yakın çalışma arkadaşları Stalin, Sverdlov, Molotov, Orjonikidze aracılığıyla, Petrograd'da saklı bulunduğu yerden kongreyi yönetti.

Kongreye, oy sahibi 157 delegeyle yalnızca söz sahibi 128 delege katıldı. O sırada, partinin 240 bine yakın üyesi vardı. Daha 3 Temmuz'da, işçi gösterisi bastırılmadan önce, Bolşevikler henüz legal çalışırlarken, partinin gazete ve dergi olarak 41 yayın organı vardı; bunlardan 29'u rusça, 12'si de öteki dillerde çıkıyordu.

Temmuz günlerinde Bolşeviklere ve işçi sınıfına karşı yürütülen baskı, partimizin etkisini zayıflatmadığı gibi, tam

tersine daha da artırdı. Yerel örgütlerden gelen delegeler, işçilerin ve askerlerin Menşevikleri ve Sosyalist-Devrimcileri nefretle, "Sosyal Zındancılar" diye adlandırarak, yığınlar halinde onları terkettiklerini gösteren sayısız örnekler verdiler. Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin partilerine üye olan işçiler ve askerler, üyelik kartlarını yırtıp atıyorlar, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin partilerinden öfke ve tiksinti içinde ayrılıyorlar ve Bolşevik Partisi'ne girmek için başvuruyorlardı.

Merkez Komitesi'nin politik raporu ile politik durum sorunu, kongrede görüşülen başlıca konular oldu. Bu sorunlar üzerindeki raporlarında Stalin arkadaş, burjuvazinin devrimi bastırmak amacıyla giriştiği bütün çabalara karşın, devrimin gelişmekte olduğunu apaçık ortaya koydu. Stalin arkadaş gösterdi ki, ürünlerin üretimi ve dağıtımı üzerinde işçilerin denetiminin gerçekleştirilmesi, toprağın köylüye verilmesi, iktidarın burjuvazinin elinden alınarak işçi sınıfının ve yoksul köylülüğün eline geçirilmesi gibi görevler devrimin gündemine girmiştir. Ve, devrim, sosyalist devrim niteliğine bürünmüştür.

Temmuz günlerinden sonra ülkede politik durum tümüyle değişmişti. İkili iktidar sona ermiş, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin yönetimindeki Sovyetler, tüm iktidarı ele geçirmeyi reddetmişler ve bu yüzden iktidarı tümüyle ellerinden kaçırmışlardı. Artık, iktidar tümüyle burjuva Geçici Hükümetinin elinde toplanmış bulunuyordu. Bu hükümet, devrimi silahsız hale getirme, devrim örgütlerini ezme ve Bolşevik Partisi'ni dağıtma yolunda durmadan çaba gösteriyordu. Devrimin barışçı yoldan ilerlemesi olanakları kaybolmuştu. Stalin arkadaş, Geçici Hükümeti devirip, iktidarı zorla ele geçirmekten başka bir çare kalmadığına işaret ediyordu. Ve, iktidarı zora başvurarak ancak yoksul köylülükle bağlaşma kuran proletarya ele geçirebilirdi.

Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler yönetiminde burjuvazinin kampına sürüklenen Sovyetler'den, bu koşullar altında ancak Geçici Hükümete bağlı olarak hareket etmeleri beklenebilirdi. Stalin arkadaş, Temmuz günlerinden sonra "Tüm İktidar Sovyetlere!" sloganının geri alınması gerekti-

ğini söylüyordu. Ama bu sloganın geçici olarak kaldırılması, asla, Sovyetler iktidarı uğruna savaşımdan vazgeçmek demek değildi. Söz konusu olan genellikle bir devrimci savaş organı olan Sovyetler değil, yalnızca Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimciler'in yönetimindeki Sovyetler'di.

Stalin arkadaş şöyle diyordu:

"Devrimin barışçı dönemi sona erdi, barışçı olmayan bir dönem, çatışmalar ve patlamalar dönemi başladı" (*Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi [Bolşevikler] Altıncı Kongre Zabıtları*, rusça baskı. s. 111).

Parti, silahlı ayaklanmaya doğru gidiyordu.

Kongrede, burjuva eğilimleri taşıyan bazı kimseler, sosyalist devrim yoluna girilmesine karşı çıktılar.

Troçkist Preobrajenski, iktidarı ele geçirmeye ilişkin kararda, ancak Batı'da proleter devrimi olursa ülkenin sosyalizme yönelebileceğinin belirtilmesini önerdi.

Stalin arkadaş, bu troçkist öneriye karşı çıktı; ve şöyle dedi:

"Özellikle Rusya'nın sosyalizme yol açacak ülke olması olasılık dışı değildir. ...Bize ancak Avrupa'nın yol gösterebileceğini söyleyen eski düşünleri bir yana atalım. Bir dogmatik marksizm, bir de yaratıcı marksizm vardır. Ben, yaratıcı marksizm zemini üzerinde duruyorum" (*aynı yerde* s. 233-234).

Troçkist bir tutumda hareket eden Buharin köylülerin "anavatan savunucuları" yanlısı bir ruh hali taşıdıklarını, burjuvaziyle bağlaşma halinde bulunduklarını ve işçi sınıfının arkasından gitmeyeceklerini ileri sürdü.

Stalin arkadaş, Buharin'in görüşünü yere çaldı; köylüden köylüye fark olduğunu, bir emperyalist burjuvaziye destekleyen zengin köylüler, bir de işçi sınıfıyla bağlaşma kurmak isteyen ve devrimin zaferi uğrunda savaşımda işçi sınıfını desteklemeye hazır yoksul köylülük olduğunu ortaya koydu.

Kongre, Preobrajenski'nin ve Buharin'in önerilerini reddetti ve Stalin arkadaşın önerdiği karar tasarısını kabul etti.

Kongre, Bolşevik Partisi'nin ekonomik programını da görüşüp onayladı. Toprak ağalarının topraklarına el koyma

ve ÷lkede bütün toprakların millileştirilmesi, bankaların millileştirilmesi, büyük sanayinin millileştirilmesi, ürünlerin üretim ve dağıtımını üzerinde işçilerin denetimi, bu programın ana noktalarını oluştuyordu.

Kongre, üretim konusunda işçilerin denetimi uğrunda yürüt÷len savaşımın önemi üzerinde durarak, bunun büyük sanayinin millileştirilmesine geçiş sırasında büyük bir rol oynayacağını belirtti.

Altıncı Kongre bütün kararlarında, sosyalist devrimin zaferinin koşulu olarak, proletarya ile yoksul köylülüğün bağlaşması konusunda Lenin tezini özellikle kalın çizgilerle belirtti.

Kongre, işçi sendikalarının tarafsız olması yolundaki Menşevik teorisini reddetti. Ve, Bolşevik Partisi'nin politik önderliğini tanıyan savaşçı bir sınıfın örgütleri olarak kaldıkları sürece ancak, işçi sendikalarının Rusya işçi sınıfının önündeki acil görevleri yerine getirebileceğini belirtti.

Kongre, o sıralarda çoğu kez kendiliklerinden ortaya çıkan "Gençlik Birlikleri" konusunda da bir karar aldı. Parti, daha sonraki çabaları sonucu, bu gençlik örgütlerini kendi yedek gücü haline getirmeyi başardı.

Kongre, Lenin'in mahkeme önüne çıkıp çıkmaması sorununu tartıştı. Daha kongre öncesinden Kamenev, Rikov, Troçki ve ötekiler Lenin'in karşı-devrimcilerin mahkemesine gitmesi gerektiğini savunuyorlardı. Stalin arkadaş, Lenin'in mahkeme önüne çıkması görüşüne şiddetle karşı koydu. Sonuçta, Altıncı Kongre, bunun mahkeme değil, bir linç olacağını göz önünde bulundurarak, Lenin'in mahkemeye gitmesini kararlaştırdı. Kongre, bu mahkemede burjuvazinin tek bir şey elde etmek istediğı, en tehlikeli düşmanı Lenin'i ortadan kaldırmak istediğı konusunda en küçük bir kuşku taşımıyordu. Kongre, devrimci proletaryanın önderlerine yapılan burjuva polis zulmünü protesto etti; ve Lenin'e selam gönderdi.

Altıncı Kongre, yeni bir parti tüzüğü kabul etti. Tüzükte partinin bütün örgütlerinin *demokratik merkeziyetçilik* ilkesi üzerine kurulmaları gerektiğini saptadı.

Bu demekti ki:

1) Partinin en alt basamağından en üst basamağına dek bütün yönetim organları seçimle işbaşına geleceklerdir.

2) Parti organları, çalışmaları üzerinde belli aralıklarla kendi parti örgütlerine hesap vereceklerdir.

3) Sıkı bir parti disiplini kurulacak, azınlık çoğunluğa uyacaktır.

4) Üst organların kararlarına, alt organlar ve partinin bütün üyeleri uymak zorunda olacaklardır.

Parti tüzüğünde, partiye üye kabulü için, iki üyenin önerisi ve yerel parti örgütünün kongresinin onayı alınmak biçiminde yerel parti örgütlerinin aracılığı şart koşuluyordu.

Altıncı Kongre, *Mejrayontsi*'leri ve liderleri Troçki'yi partiye kabul etti. Bu, Petrograd'da kurulmuş olan küçük bir gruptu, 1913'te troçkist-menşevikleri ve partiden ayrılan bir kısım eski Bolşevikleri içine alıyordu. *Mejrayontsi*'ler savaş sırasında ortayolcu bir örgüttü: Bolşeviklere karşı savaşım vermişler, ama Menşeviklerle de birçok noktada ayrılmışlar, böylece, ortayolcu, kaypak bir tutumda hareket etmişlerdi. Altıncı Parti Kongresi sırasında *Mejrayontsi*'ler bütün sorunlarda Bolşeviklerle aynı düşünde olduklarını bildirerek partiye kabul edilmelerini istediler. Kongre, zamanla bunlar gerçekten Bolşevik olabilirler diye hesap ederek isteklerini yerine getirdi. *Mejrayontsi*'lerden bazıları, örneğin Volodarski, Uritski ve daha bazıları, sonradan gerçekten Bolşevik oldular. Troçki ve onun bazı yakın dostlarına gelince; sonradan anlaşıldığı gibi, bunlar partiye, partinin çıkarına çalışmak için değil, partiyi içeriden sarsmak ve yıkmak için girmişlerdi.

Altıncı Kongre'nin bütün kararları, proletaryayı ve yoksul köylülüğü silahlı ayaklanmaya hazırlama amacını taşıyordu. Altıncı Kongre, partiyi silahlı ayaklanmaya, sosyalist devrime yöneltti.

Kongre, işçileri, askerleri, köylüleri burjuvaziye karşı kesin bir savaş için güç toplamaya çağıran bir Parti Manifestosu yayınladı. Manifesto, şu sözlerle bitiyordu:

"Savaş arkadaşlarımız, artık yeni meydan çarpışmalarına hazır olunuz! Provokasyonlara kapılmadan, azimle, cesaretle, kararlı adımlarla güçlerinizi toplayınız, savaş

düzenine giriniz! Proleterler ve askerler, partinin bayrağı altına geçiniz! Ezilen köylüler, bayrağımızın altına geliniz!"

5. GENERAL KORNİLOV'UN DEVRİME KARŞI KOMPLosu. KOMPLO-NUN BASTIRILMASI. PETROGRAD'DA VE MOSKOVA'DA SOVYETLERİN BOLŞEVİKLERDEN YANA GEÇMESİ.

Tüm iktidarı ele geçiren burjuvazi, güçten düşmüş olan Sovyetler'i ezme ve apaçık karşı-devrimci bir diktatörlük kurma hazırlığına koyuldu. Milyoner Ryabuşinski, küstahça, tek çıkar yolun, "açlığın kuru elinin, halkın sefaletinin, halkın yalancı dostlarını —demokratik Sovyetler'i ve Komitele-ri— boğazından yakalamasında gördüğünü" söyledi. Cephe-de savaş mahkemeleri ve askerlere idam cezaları şiddet ortamını doruğuna ulaştırmıştı. 3 Ağustos 1917'de Başkomutan General Kornilov, idam cezalarının cephe gerisinde de uygulanmasını istedi.

Burjuvazinin ve toprak ağalarının güçlerini seferber etmek amacıyla, Geçici Hükümetin düzenlediği Devlet Konferansı 12 Ağustos'ta, Moskova'da, Büyük Tiyatro'da açıldı. Konferansta, esas olarak, toprak ağaları, burjuvazi, general-ler, subaylar ve Kazaklar temsil edildiler. Sovyetler'i Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler temsil ediyorlardı. Devlet Konferansının açılış günü, konferansı protesto etmek için, Bolşevikler işçileri genel greve çağırdılar. Greve işçilerin çoğunluğu katıldı. Zaten o sırada birçok kentte işçiler greve gitmiş bulunuyorlardı.

Sosyalist-Devrimci Kerenski, konferansta yaptığı konuşmada, bir övünme krizine kapılarak, devrimci hareketi ezmek için her yola başvuracağı, bu arada, toprak ağalarının topraklarına el koymaya kalkışan köylüleri "demirle ve kanla" bastıracağı tehdidini savurdu.

Karşı-devrimci General Kornilov, açıktan açığa "Komitelerin ve Sovyetler'in dağıtılmasını" istedi.

O sırada, bankerler, tüccarlar, fabrikatörler "Stavka" denilen başkomutanlık karargâhına, yani General Kornilov'a koşup para yardımı ve destek vaadediyorlardı.

General Kornilov'a "müttefik" İngiltere ve Fransa'nın temsilcileri de geldiler. Ondan, devrime karşı harekete geçmekte gecikmemesini istediler.

General Kornilov'un devrime karşı bir komploya geçmesi an işiydi.

Komplo açıkça hazırlanıyordu. Komplocular, dikkatleri başka bir yöne kaydırmak için, Bolşeviklerin devrimin ilk altı ayının sonuna rastlayan 27 Ağustos'ta, Petrograd'da, ayaklanma hazırladıkları söylentisini ortaya attılar. Kerenski başkanlığındaki Geçici Hükümet, Bolşeviklere karşı şiddetli bir saldırıya geçti, proletarya partisine yönelttiği baskı ve terörü daha da yoğunlaştırdı. Bir yandan da General Kornilov, Petrograd üzerine harekete geçerek, Sovyetler'i ezip yok etmek ve bir askeri diktatörlük hükümeti kurmak için, durmadan yığınak yapıyordu.

Kornilov, yapacağı karşı-devrimci hareket üzerinde Kerenski'yle önceden anlaşmıştı. Ama, Kornilov tam harekete geçtiği sırada Kerenski birden dönüş yaptı ve müttefikinden yüz çevirdi. Kerenski, Kornilov olayıyla bağlarını koparmaması halinde, Kornilov'culara karşı ayaklanıp onu bozguna uğratacak halk yığınlarının, başında bulunduğu burjuva hükümetini de silip süpüreceğinden korkmuştu.

Kornilov, "vatanı kurtaracağını" ilan ederek, 25 Ağustos'ta, Üçüncü Süvari Kolordusunu, General Krimov'un komutası altında, Petrograd üzerine yürüttü. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Kornilov karşı-devrim ayaklanmasını ezme üzere, işçileri ve askerleri, olan güçlerini ortaya koyarak silahlı karşı koymaya çağırırdı. İşçiler hızla silahlanıp karşı koymaya hazırlandılar. Hemen o günler içinde Kızıl Muhafız müfrezeleri birkaç katına çıkarıldı. İşçi sendikaları, üyelerini harekete geçirdiler. Petrograd'ın devrimci askeri birlikleri de savaşa hazır bir duruma getirildi. Petrograd'ın çevresinde siperler kazıldı, dikenli tel engelleri yapıldı, kente gelen demiryolları söküldü. Kronştad'dan birkaç bin silahlı denizci, Petrograd'ı savunmaya geldiler. Petrograd üzerine harekete geçen "vahşi tümen"e temsilciler gönderildi. Temsilciler, "vahşi tümen"i oluşturan Kafkasyalı dağlılara Kornilov harekâtının nedenini anlattılar; ve sonuçta, tümen Pet-

rograd üzerine saldırıdan vazgeçti. Öteki Kornilov birliklerine de ajitatörler gönderildi. Tehlike olan her yerde Kornilov harekâtına karşı koymak için, devrim komiteleri ve karar-gâhlar kuruldu.

Kerenski de içinde, büyük bir korkuya düşen Sosyalist-Devrimci ve Menşevik liderler, o günlerde Bolşeviklerin desteğini sağlamaya çalışıyorlardı. Çünkü, biliyorlardı ki, Başkent'te Kornilov'u bozguna uğratabilecek biricik gerçek güç Bolşeviklerdi.

Ama Bolşevikler, Kornilov'u ezmek için yığınları harekete geçirirlerken, Kerenski Hükümetine karşı savaşımı da durdurmadılar. Onlar, Kornilov'un karşı-devrimci komplosunu, yürüttükleri bütün politikalarıyla nesnel olarak destekleyen Kerenski Hükümeti'nin, Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin içyüzlerini, yığınların gözleri önüne serdiler.

Bu önlemler sonucu, Kornilov ayaklanması bastırıldı. General Krimov intihar etti. Kornilov ve yordakçıları Denikin ve Lukomski tutuklandılar. (Ama çok geçmeden Kerenski bunları serbest bıraktı.)

Kornilov ayaklanmasının bastırılması, devrimle karşı-devrim arasındaki güç oranını şimşek gibi apaçık ortaya koydu. Ve generallerden, Anayasacı Demokrat Parti'den burjuvaziye teslim bayrağı çeken Menşevikler ve Sosyalist-Devrimcilere dek karşı-devrim kampının tümünden çökmeye mahkûm olduğunu apaçık ortaya koydu. Savaşın dayanılmaz yükünü sürdürmenin ve uzayan savaşın getirdiği ekonomik yıkımın, bunların halk yığınları arasındaki etkisini kesin olarak sildiğini apaçık ortaya koydu.

Kornilov ayaklanmasının bastırılması, aynı zamanda, Bolşevik Partisi'nin devrimin belirleyici bir gücü haline geldiğini, karşı-devrimin her türlü girişimlerini ezebilecek bir güç haline geldiğini gösterdi. Partimiz henüz iktidarı ele geçirmemiş olmasına karşın, Kornilov ayaklanması günlerinde iktidarda bir partiymiş gibi hareket etti: Partinin direktiflerini işçiler ve askerler hiç duraksamadan yerine getirdiler.

Sonuç olarak, Kornilov ayaklanmasının bastırılması, ölmüş gibi görünen Sovyetler'in, gerçekte görkemli devrimci

bir güce sahip olduklarını gösterdi. Kornilov askerlerinin yolunu kesen ve onları bozguna uğratan gücün Sovyetler ve bunların devrim komiteleri olduğunda hiç kuşku yoktu.

Kornilov ayaklanmasına karşı koyma savaşı, eski gücünü yitiren İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetlerini yeniden canlandırdı. Onları teslimiyetçi politikanın boyunduruğundan kurtardı, devrimci savaşımın açık yoluna çıkardı ve Bolşevik Partisi'ne doğru yöneltti.

Sovyetler'de Bolşeviklerin etkisi her zamankinden daha çok arttı.

Bolşeviklerin etkisi köylük bölgelerde de hızla yayılmaya başladı.

Kornilov ayaklanması geniş köylü yığınlarına, toprak ağalarıyla generallerin, Bolşevikleri ve Sovyetler'i ezmeyi başarmış olmaları halinde, sıranın kendilerine geleceğini göstermiş oldu. Bu yüzden, geniş yoksul köylü yığınları Bolşevik Partisi'nin çevresinde sıkıca toplanmaya başladılar. Sallantılı durumlarıyla 1917 Nisan'ından Ağustos'una dek geçen dönem içinde devrimin gelişmesini köstekleyen orta köylülüğe gelince; Kornilov bozgunundan sonra, bunlar da yoksul köylü yığınlarına katılarak, kesin olarak Bolşevik Partisi'ne yönelmeye başladılar. Geniş köylü yığınları, yalnızca Bolşevik Partisi'nin kendilerini savaştan kurtarabileceğini, toprak ağalarını dize getirebileceğini ve toprağı köylüye vermeye hazır olduğunu anlamaya başladılar. Eylül - Ekim 1917'de köylülerin toprak ağalarının topraklarını ele geçirmesi olayları alabildiğine arttı. Toprak ağalarının topraklarını ele geçiren köylülerin bu toprakları hiçbir şey dinlemeden sürmeye koyulmaları yaygın bir durum aldı. Köylü devrim yolunda harekete geçmişti. Artık onu ne boş vaadler, ne de imha birlikleri yolundan çevirebilirdi.

Devrim dalgası gitgide yükseliyordu.

Bunu, Sovyetler'in canlanması ve bileşimlerinin *bolşevikleşmesi* dönemi izledi. Temsilcilerini yeniden seçen fabrikalar, atelyeler ve askeri birlikler Sovyetler'e Sosyalist-Devrimcilerin ve Menşeviklerin yerine Bolşevik Partisi'nin temsilcilerini gönderdiler. Kornilov'a karşı kazanılan zaferden bir gün sonra, 31 Ağustos'ta, Petrograd Sovyet'i, Bolşe-

vik politikasını oylarıyla destekledi. Petrograd Sovyeti'nin Sosyalist-Devrimcilerden ve Menşeviklerden oluşma eski yönetim kurulu üyeleri, başta Cheidze olduğu halde, görevlerinden çekilerek yerlerini Bolşeviklere bıraktılar. 5 Eylül'de Moskova İşçi Temsilcileri Sovyet'i Bolşeviklerden yana geçti. Moskova Sovyetinin Sosyalist-Devrimci ve Menşevik yönetim kurulu da görevinden çekildi ve yerini Bolşeviklere açık bıraktı.

Durum başarılı bir ayaklanma için zorunlu koşulların artık olgunlaşmış olduğunu gösteriyordu.

"Tüm İktidar Sovyetlere!" sloganı yeniden gündeme girdi.

Ama bu slogan, artık iktidarın Sosyalist-Devrimci ve Menşevik Sovyetlerine geçmesi sonucunu verecek eski slogan değildi. Bu slogan, artık ülkede tüm iktidarı Bolşeviklerin yönetiminde hareket eden Sovyetler'in ele geçirmesi için Geçici Hükümete karşı ayaklanmaya çağıran bir slogandı.

Uzlaşıcı partilerde çözülme başladı.

Devrimci köylülerin baskısı altında, Sosyalist-Devrimci Parti'den sol bir kanat, burjuvaziyle uzlaşma politikasına karşı hoşnutsuzluk gösteren Sol Sosyalist-Devrimci kanat, koptu.

Menşevik Partisi'nde de, Bolşeviklere yaklaşan "sol" bir grup, "Enternasyonalistler" grubu ortaya çıktı.

Anarşistlere gelince; zaten oldum-olası önemsiz bir etkisi olan bu grup tümünden çözüldü, küçük gruplara bölündü. Bunların bir kısmı toplumun tortusu olan adi suçlu, hırsız ve provokatör öğeler arasına karıştılar; bir kısmı kendilerinde mülksüzleştirme hakkı görerek, köylüleri ve kasabalıları soyan, işçi kulüplerini basarak işçilerin biriktirdikleri paraları yağmalayan "idealist"ler oldu; öteki bir kısmı da açıktan açığa karşı-devrimci kampa geçti ve rahatlığını burjuvaziye adice hizmet etmekte buldu. Bunların hepsi, iktidarın her türlüşüne karşıydılar ve özellikle, işçilerin ve köylülerin devrimci iktidarına karşıydılar. Çünkü, devrimci iktidarın kendilerine halkı soyma ve halkın malını yağmalama olanağını vermeyeceğini biliyorlardı.

Kornilov ayaklanması bastırıldıktan sonra da, Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler, gitgide yükselen devrimi önle-

mek için, bir girişimde daha bulundular. Bunlar 12 Eylül 1917'de sosyalist partilerin, uzlaşıcı Sovyetler'in, işçi sendikalarının, "Zemstvo"ların, ticaret ve sanayi çevrelerinin ve askeri birliklerin temsilcilerinden oluşan bir Tüm Rusya Demokratik Konferansı topladılar. Konferans, bir *Pre-parliament* (ön-parlamento) seçti. Uzlaşıcılar, bu Ön-parlamento sayesinde devrimi durdurmak, ülkeyi Sovyet devrimi yolundan, burjuva anayasacı gelişme yoluna, burjuva parlamentarizmi yoluna saptırmak istiyorlardı. Ama bu, iflas eden politikacıların, devrimin çarkını geriye doğru çevirme yolunda giriştikleri umutsuz bir çabaydı. Bu girişim başarısızlıkla sonuçlanmaya mahkûmdu. Ve, gerçekte de öyle oldu. İşçiler, uzlaşıcıların bu parlamento oyunları ile alay ediyorlar, *Pre-parliament*'e (Ön-parlamento'ya) *Predbannik* (Hamam Avlusu) diyorlardı.

Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, Ön-parlamento'yu boykot kararı aldı. Gerçi, Kamenev ve Teodoroviç gibi kimşelerin yer aldığı Ön-parlamento'daki Bolşevik grubu, burayı terketmek istemiyordu. Ama, Merkez Komitesi, bunları Ön-parlamento'yu terketmek zorunda bıraktı.

Kamenev ve Zinovyev, Ön-parlamento'da temsil edilme-yi inatla savunuyorlar, böylece de, partiyi ayaklanma hazırlığından döndürmeye uğraşıyorlardı. Tüm Rusya Demokratik Konferansı'ndaki Bolşevik grubunun bir toplantısında konuşan Stalin arkadaş, Bolşeviklerin Ön-parlamentoya girmelerine kesinlikle karşı çıktı. Stalin arkadaş, Ön-parlamento'ya "Kornilov ayaklanmasının düşürdüğü piç" adını verdi.

Lenin ve Stalin, Ön-parlamento'ya, kısa bir süre için de olsa, girmeyi ciddi bir hata sayıyorlardı; çünkü böyle bir hareket, Ön-parlamento'nun emekçi halk için gerçekten bazı şeyler yapabileceği yolunda yığınlar arasında aldatıcı bir umut uyandırabilirdi.

Bolşevikler, o sırada, Sovyetler'in İkinci Tüm Rusya Kongresi'ni toplamak için yoğun bir çalışma içindeydiler; ve Sovyetler'de çoğunluğu kazanacaklarını hesap ediyorlardı. Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi'ne yerleşen Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin bütün hilelerine karşın, Bolşevik Sovyetler'in baskısı altında, Sovyetler'in İkinci

Tüm Rusya Kongresi'nin 15-31 Ekim 1917'de toplanması kararlaştırıldı.

6. PETROGRAD'DA EKİM AYAKLANMASI VE GEÇİCİ HÜKÜMETİN TUTUKLANMASI. SOVYETLER'İN İKİNCİ KONGRESİ VE SOVYET HÜKÜMETİNİN KURULMASI. SOVYETLER'İN İKİNCİ KONGRESİNİN BARIŞ VE TOPRAK ÜZERİNE KARARLARI. SOSYALİST DEVRİMİN ZAFERİ. SOSYALİST DEVRİM ZAFERE GÖTÜREN NEDENLER.

Bolşevikler, olan güçleriyle ayaklanma hazırlığına koyuldular. Lenin, her iki başkentte de —Moskova'da ve Petrograd'da— İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri'nde çoğunluğu sağlamış olan Bolşeviklerin devlet iktidarını ele geçirebileceklerini ve ele geçirmeleri gerektiğini söyledi. Aşılan yolu yeniden gözden geçiren Lenin, "halkın çoğunluğu bizden *yanadır*" dedi. Merkez Komitesi'ne ve Bolşevik örgütlerine gönderdiği yazılarında, mektuplarında Lenin, ayaklanmanın somut bir planını çıkardı; ayaklanmanın başarıya ulaşmasını sağlamak *vb.* için askeri birliklerden, donanmadan ve Kızıl Muhafızlardan nasıl yararlanılacağını, Petrograd'da hangi kilit noktaların ele geçirilmesi gerektiğini ayrıntılı bir biçimde gösterdi.

Lenin, 7 Ekim'de gizlice Finlandiya'dan Petrograd'a geldi. 10 Ekim 1917'de yapılan Parti Merkez Komitesi'nin tarihsel toplantısında, yakın günler içinde silahlı ayaklanmaya geçilmesine karar verildi. Merkez Komitesi'nin Lenin tarafından yazılan tarihsel kararında şöyle deniliyordu:

"Merkez Komitesi şu görüştedir ki, Rus devriminin uluslararası durumu (tüm Avrupa'da uluslararası sosyalist devrimin yükselişinin son derece güçlü belirtisi olarak Almanya'da donanmada çıkan ayaklanma ve sonra, Rus devrimini boğazlamak amacıyla emperyalistler arasında barış tehlikesi), askeri durum (Rus burjuvazisi ile Kerenski ortaklarının Petrograd'ı hiç duraksamadan Almanlar'a vermek amacıyla almış oldukları karar), proletarya partisinin Sovyetler'de çoğunluğu sağlaması, bütün bunların yanısıra köylü ayaklanması ve halkın güveninin partimiz üzerinde toplanması (Moskova'da yapılan se-

çim) ve son olarak, İkinci Kornilov ayaklanmasının açıktan açığa hazırlanması (Petrograd'dan askerlerin çekilmesi, Kazakların Petrograd üzerine yürütülmesi, Kazaklar tarafından Minsk'in kuşatılması vb.), bütün bunlar, silahlı ayaklanmayı günün gereği haline getirmiştir. "Bu yüzden, silahlı ayaklanmanın kaçınılmaz olduğunu ve tümüyle olgunlaşmış bulunduğunu kabul eden Merkez Komitesi, partinin bütün örgütlerine buna göre hareket etmelerini ve bütün pratik sorunları (Kuzey Bölgesi Sovyetler'i askerlerinin Petrograd'dan çekilmesi, Moskovalıların ve Minsklilerin hareketleri vb.) bu açıdan ele alıp çözüme bağlamalarını önerir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*. rusça, baskı, c. XXI., s. 330).

Merkez Komitesi'nin iki üyesi, Kamenev ve Zinovyev, bu tarihsel karara katılmadıklarını bildirdiler ve aleyhte oy kullandılar. Menşeviklerin yaptıkları gibi, bunlar da bir burjuva parlemenar cumhuriyet düşüyorlar ve işçi sınıfının sosyalist devrimi gerçekleştirmek için yeterince güçlü olmadığını, iktidarı ele alacak derecede olgunlaşmadığını ileri sürerek, bu sınıfa iftiralar savuruyorlardı.

Troçki toplantıda bu karar aleyhinde oy kullanmadığı halde, ayaklanmanın başarıya ulaşma şansını hiçe indirecek ve çabaları suya düşürecek bir değişiklik önerisinde bulundu. Troçki'nin önerisine göre, Sovyetler'in İkinci Kongresi açılıncaya dek ayaklanmaya geçilmemeliydi. Bu, ayaklanmayı sürüncemeye koymak, ayaklanma gününü vaktinden önce açığa vurmak ve ayaklanmadan Geçici Hükümeti haberdar etmek demektir.

Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, bölgelerde ayaklanmayı örgütlendirmek için Doneç havzasına, Urallar'a, Helsingfors'a, Kronştad'a, Güneybatı bölgesine ve daha başka yerlere temsilciler gönderdi. Vorosilov, Molotov, Dzerjinski, Orjonikidze, Kirov, Kaganoviç, Kuybişev, Frunze, Yaroslavski ve daha başka arkadaşlar, parti tarafından özel olarak bölgelerde ayaklanmayı yönetmek üzere görevlendirildiler. Jdanov arkadaş, Urallar'da Şudrinsk'teki askerler arasında çalışmaları yürüttü. Yejov arkadaş, Batı bölgesinde Beyaz Rusya'daki askerler arasında ayaklanma hazırlıklarının

başında bulundu. Merkez Komitesi temsilcileri, yerel parti örgütlerinin önde gelen yöneticilerine ayaklanma planı üzerinde ayrıntılı bilgiler verdiler; Petrograd'daki ayaklanmayı desteklemeleri için onları harekete geçirdiler.

Parti Merkez Komitesi'in direktifi üzerine, Petrograd Sovyeti'nde bir *Devrimci Askeri Komite* kuruldu; bu komite, ayaklanmanın legal karargâhı haline geldi.

Bu arada karşı-devrimciler de hızla güçlerini biraraya getiriyorlardı. Subaylar, Subaylar Birliği denen karşı-devrimci bir örgüt kurdular. Karşı-devrimciler her yerde, saldırı taburları oluşturmak için karargâhlar kuruyorlardı. Ekim sonunda karşı-devrimcilerin emrinde 43 saldırı taburu bulunuyordu. Sen Georgi madalyası almış olanlardan özel taburlar oluşturuldu.

Kerenski Hükümeti, hükümetin Petrograd'dan Moskova'ya taşınması sorununu ortaya attı. Hükümetin, Petrograd'daki ayaklanmayı önlemek amacıyla, Petrograd'ın Almanlar'a teslimine hazırlandığı anlaşılıyordu. Petrograd'da işçilerin ve askerlerin protestosu Geçici Hükümeti Petrograd'da kalmak zorunda bıraktı.

16 Ekim'de Merkez Komitesi'nin Genişletilmiş Toplantısı yapıldı. Bu toplantıda, ayaklanmayı yönetecek bir *Parti Merkezi* seçildi; başına Stalin arkadaş getirildi. Bu Parti Merkezi, Petrograd Sovyeti'ndeki Devrimci Askeri Komite'nin karargâhıydı ve gerçekte tüm ayaklanmayı yönetiyordu.

Merkez Komitesi'nin toplantısında, teslimiyetçilerden Zinovyev ve Kamenev ayaklanmaya gene karşı çıktılar. Redde uğrayınca da, hemen ayaklanmaya karşı, partiye karşı açıktan açığa hareket edecek kadar işi azıttılar. 18 Ekim'de Menşeviklerin *Novaya Jizn (Yeni Yaşam)* adlı gazetesinde Kamenev'le Zinovyev'in, Bolşeviklerin ayaklanma hazırladıkları ve kendilerinin bunu bir macera saydıkları yolunda demeçleri çıktı. Böylece, Kamenev ve Zinovyev, Merkez Komitesi'nin *ayaklanma* kararını, yakın günler içinde girişilecek bir ayaklanmanın planlandığını, düşmanın önünde açığa vurdular. Bu bir ihanetti. Bu olay üzerine, Lenin şöyle yazıyordu: "Kamenev ve Zinovyev, partilerinin Merkez Komitesi'nde alınmış olan silahlı ayaklanma kararını Rodzyan-

ko'ya ve Kerenski'ye ihbar ettiler." Ve, Lenin, Merkez Komitesi'ne, Kamenev'le Zinovyev'in partiden çıkarılmaları sorununu getirdi.

Hainlerin ihbarı üzerine devrim düşmanları, ayaklanmayı önlemek ve devrimin yönetim karargâhı olan Bolşevik Partisi'ni ezmek için hemen önlemler almaya koyuldular. Geçici Hükümet gizli bir toplantı yaptı; bu toplantıda Bolşeviklere karşı yürütülecek savaşım yolları kararlaştırıldı. 19 Ekim'de, Geçici Hükümet cephedeki birlikleri ivedi olarak Petrograd'a çağırdı. Sokaklarda devriyeler kolgezmeye başladı. Karşı-devrim, özellikle büyük ölçüde yığınak yapmayı başardı. Geçici Hükümet'in planı şuydu: Sovyetlerin İkinci Kongresi açılmadan bir gün önce Smolni'ye —Bolşevik Merkez Komitesi karargâhına— saldırılarak burası ele geçirilecek, Bolşevik yönetim merkezi yokedilecekti. Geçici Hükümet, kendine bağlılığına güvendiği askeri birlikleri Petrograd'a bu amaçla çağırdı.

Ama, Geçici Hükümet'in artık günleri ve saatleri sayılıydı. Sosyalist devrimin zafere doğru yürüyüşünü artık hiçbir güç durduramazdı

21 Ekim'de Bolşevikler bütün devrimci askeri birliklere Devrimci Askeri Komite'nin temsilcilerini gönderdiler. Ayaklanmadan önceki günlerde askeri birliklerdeki ve fabrikalardaki savaş hazırlıkları büyük bir canlılık içinde yürütüldü. *Aurora* zırhlısı ve *Zarya Svobodi* gibi savaş gemilerine belirli görevler verildi.

Petrograd Sovyeti'nin toplantısında övünerek yaptığı bir gevezelikle Troçki, ayaklanma gününü, Bolşeviklerin ayaklanmaya geçecekleri günü, düşmana ifşa etti. Parti Merkez Komitesi, Kerenski Hükümeti'nin silahlı ayaklanmayı bastırmasına olanak vermemek için, ayaklanmayı gününden önce, Sovyetlerin İkinci Kongresi'nin açılışından bir gün önce, başlatıp sonuçlandırmaya karar verdi.

Kerenski, 24 Ekim (6 Kasım) sabahı erkenden, Bolşevik Partisi'nin merkez organı *Raboçi Put* (*İşçinin Yolu*) gazetesinin kapatılmasına karar vererek ve gazetenin yönetim merkezi ile Bolşeviklerin basımevi önüne zırhlı otomobiller göndererek saldırısını başlattı. Ama Stalin arkadaşın direkti-

fi üzerine, Kızıl Muhafızlar ve devrimci askerler sabah saat 10'a doğru zırhlı otomobilleri geri çekilmek zorunda bıraktılar; *Raboçi Put* gazetesinin basımevini ve yönetim merkezini destekli bir kuşatma altına aldılar. Saat 11'e doğru, *Raboçi Put* gazetesi, Geçici Hükümeti *devirmeye* çağıran bir çağrı yayınladı. Aynı anda, ayaklanmayı yönetmek için kurulmuş olan Parti Merkezi'nin verdiği direktif üzerine, Smolni'ye devrimci askerler ve Kızıl Muhafız müfrezeleri gönderildi.

Ayaklanma başlamıştı.

24 Ekim gecesi Lenin, Smolni'ye geldi ve ayaklanmanın yönetimini kendi üzerine aldı. Tüm bir gece Smolni'ye akın akın devrimci askeri birlikler ve Kızıl Muhafız müfrezeleri geliyorlardı. Bolşevikler, bunları Geçici Hükümetin mevzilediği Kışlık Sarayı kuşatmak için Başkent'in merkezine gönderdiler.

25 Ekim'de (7 Kasım) Kızıl Muhafızlar ve devrimci askerler, tren istasyonlarını, postaneyi, telgrafhaneyi, bakanlıkları, Devlet Bankası'nı ele geçirdiler.

Ön-parlamento dağıtıldı.

Petrograd Sovyeti'nin ve Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'nin karargâhı Smolni, devrimin bütün savaş emirlerinin yayınlandığı bir karargâh haline geldi.

O günlerde, Petrograd işçileri, Bolşevik Partisi'nin yönetiminde yetkin bir eğitimden geçmiş olduklarını gösterdiler. Bolşeviklerin yürüttükleri çalışmalarla ayaklanmaya hazırlanmış olan devrimci askeri birlikler, savaş emirlerini tümüyle yerine getiriyorlar ve Kızıl Muhafızlarla omuz omuza dövüşüyorlardı. Donanma da ordudan geri kalmadı. Kronştad, Bolşevik Partisi'nin bir kalesiydi ve Geçici Hükümetin otoritesini tanımayı çoktan reddetmişti. *Aurora* zırhlısı, Kışlık Saray üzerine çevirdiği toplarının gürlemesiyle, 25 Ekim'de yeni bir çağın, Büyük Sosyalist Devrim çağının başlangıcını ilan etti.

25 Ekim'de (7 Kasım), Bolşeviklerin yayınladıkları bir manifestoda, "Rusya Vatandaşlarına" burjuva Geçici Hükümetin devrildiği ve devlet iktidarının Sovyetlere geçtiği bildiriliyordu.

Geçici Hükümet, askeri öğrencilerin ve saldırı taburlarının koruduğu Kışlık Saray'a sığınmıştı. 25-26 Ekim gecesi, devrimci işçiler, devrimci askerler ve denizciler saldırıya geçerek Kışlık Saray'ı ele geçirdiler ve Geçici Hükümeti tutukladılar.

Petrograd'da silahlı ayaklanma zafere ulaşmıştı.

Sovyetlerin Tüm Rusya İkinci Kongresi, Petrograd'da zafere ulaşan ayaklanmanın en ateşli anını yaşadığı ve Başkent'te iktidarın fiilen Petrograd Sovyeti'nin eline geçtiği bir sırada, 25 Ekim (7 Kasım) 1917'de gece saat 22.45'te Smolnî'de açıldı.

Bolşevikler, kongrede ezici bir çoğunluk sağladılar. Kendilerine artık söz düşmediğini gören Menşevikler, Bund'cular ve Sağ Sosyalist-Devrimciler, kongrenin çalışmalarına katılmayacaklarını bildirerek kongreyi terkettiler. Bunlar, Sovyetlerin Kongresi'nde okunan bir demeçlerinde, Ekim Devrimi'ne "askeri komplo" diyorlardı. Kongre, Menşeviklerle Sosyalist-Devrimcilerin çıkıp günelerini üzüntüyle değil, tam tersine hoşnutlukla karşıladı; çünkü, hainlerin ayrılmasıyla kongre, gerçekten devrimci bir İşçi ve Asker Temsilcilerinin kongresi haline geldi; ve, Menşeviklerle Sosyalist-Devrimcileri mahkûm etti.

Kongre, tüm iktidarın Sovyetlere geçtiğini ilan etti:

"İşçilerin, askerlerin ve köylülerin büyük çoğunluğunun istemine, Petrograd'da işçilerin ve garnizonun zafere ulaşan ayaklanmasına dayanan kongre, iktidarı ele almıştır."

Sovyetlerin İkinci Kongresi'nin bildirisi böyle diyordu.

26 Ekim (8 Kasım) 1917 gecesi, Sovyetlerin İkinci Kongresi *Barış Kararı*'nı kabul etti. Kongre, barış görüşmelerinin başlayabilmesi için, savaşmakta olan ülkelere en az üç aylık bir ateşkesin hemen yapılması çağrısında bulundu. Kongre, savaşmakta olan ülkelerin hükümetlerine ve halklarına seslenirken, aynı zamanda, "insanlığın en ileri üç ulusunun ve savaşa katılan en büyük üç devletin, yani İngiltere'nin, Fransa'nın ve Almanya'nın bilinçli işçilerine" sesleniyordu. Kongre, bu işçileri, "barış davasını ve aynı zamanda çalışan ve sömürülen yığınları her tür kölelikten ve her tür

sömürüden kurtarma davasını başarılı bir sonuca ulaştırmak" uğrunda yardıma çağırıyordu.

Aynı gece, Sovyetlerin İkinci Kongresi, *Toprak Kararı*'nı kabul etti. Bu kararda, "toprak ağalarının toprak üzerindeki mülkiyetleri, hiçbir karşılık ödenmeksizin şu andan itibaren kaldırılmıştır" deniliyordu. Değişik bölgelerden 242 köylü istek listelerine göre hazırlanmış olan bir köylülük Talepnamesi (*Nakaz*), bu toprak kararının temelini oluşturuyordu. Talepname uyarınca, toprakta özel mülkiyet tümüyle ortadan kaldırılıyor, yerine kamu, ya da devlet mülkiyeti geçiriliyordu. Toprak ağalarının, Çar ailesinin ve manastırların toprakları, serbestçe ekip-biçimleri için tümüyle emekçilere devrediliyordu.

Bu kararla Ekim Sosyalist Devrimi, o ana dek toprak ağalarının, burjuvazinin, Çar ailesinin, manastırların ve kiliselerin elinde olan 150 milyon desyatinden (1.012.500 dönüm) fazla toprağı köylülere devretti.

Ayrıca köylüler, toprak ağalarına yılda 500 milyon altın rubleyi aşan kirayı ödemekten de kurtuldular.

Bütün yeraltı zenginlikleri (Petrol, kömür, maden vb.), ormanlar, sular kamu mülkiyetine geçirildi.

Ve, Sovyetlerin Tüm Rusya İkinci Kongresi'nde ilk Sovyet Hükümeti —Halk Komiserleri Kurulu— kuruldu. Halk Komiserleri Kurulu tümüyle Bolşeviklerden oluştu. İlk Halk Komiserleri Kurulu Başkanlığına Lenin seçildi.

Sovyetlerin tarihsel İkinci Kongresi'nin çalışmaları böylece sona erdi.

Kongre delegeleri, Sovyetlerin Petrograd'daki zaferini yaymak ve Sovyet iktidarının tüm ülkeyi sarmasını sağlamak için ülkenin dörtbir yanına dağıldılar.

İktidar, ülkenin her yerinde birden Sovyetlerin eline geçmedi. Petrograd'da Sovyet iktidarı kurulmuş olduğu halde, Moskova'da, daha birkaç gün çetin ve şiddetli sokak çarpışmaları sürdü. İktidarın Moskova Sovyeti'nin eline geçmesine meydan vermemek için karşı-devrimci Menşevik ve Sosyalist-Devrimci partiler Beyaz Muhafızlarla ve askeri öğrencilerle birlikte, işçilere ve askerlere karşı silahlı bir savaşa gi-

riştiler. Karşı-devrimcileri bozguna uğratmak ve Moskova'da Sovyetler iktidarını kurmak birkaç gün sürdü.

Devrimin zaferinin daha ilk günlerinde karşı-devrimciler Petrograd'ın içinde ve bazı semtlerinde, Sovyet iktidarını devirmeye yeltendiler. Ayaklanma sırasında Petrograd'dan Kuzey Cephesi'ne kaçan Kerenski 10 Kasım 1917'de bazı Kazak birliklerini biraraya topladı, bunların başına General Krasnov'u getirerek Petrograd üzerine yürüttü. 11 Kasım 1917'de "Devrim ve Anavatanın Kurtuluşu Komitesi" adında Sosyalist-Devrimcilerin yönetimindeki karşı-devrimci örgüt Petrograd'da askeri öğrencileri ayaklanmaya kaldırdı. Ama karşı-devrimciler kolaylıkla tepelendi. Kızıl Muhafızlar ve denizciler askeri öğrencilerin ayaklanmasını o gün akşama dek, bir gün içinde bastırdılar. 13 Kasım'da da, Pulkov tepeleri önünde General Krasnov bozguna uğratıldı. Ekim Devrimi günlerinde olduğu gibi, Sovyetlere karşı ayaklanmaların bastırılmasını Lenin kendisi yönetiyordu. Lenin'in sarsılmaz kararlılığı ve zafere olan soğukkanlı güveni yığınları coşturuyor, aralarındaki dayanışmayı artırıyor. Düşman bozguna uğratılıp ezildi. Krasnov tutsak alındı ve Sovyet iktidarına karşı savaşımdan el çektiğine "şeref sözü" verdi. Bunun üzerine serbest bırakıldı. Ama sonra, General, vermiş olduğu "şeref sözüne" ihanet etti. Kerenski'ye gelince, o, kadın kılığına girerek "bilinmez bir yerlerde kaybolma"yı başardı.

Mohilev'deki Ordu Genel Karargâhında Başkomutan General Dukonin de bir ayaklanma girişiminde bulundu. Sovyet Hükümeti, Dukonin'e Alman Komutanlığıyla hemen ateşkes görüşmelerine girişmesini bildirdiğı zaman, Dukonin hükümetin emrini yerine getirmek istemedi. Bunun üzerine Sovyet Hükümetinin emriyle Dukonin görevinden uzaklaştırıldı. Karşı-devrimci Genel Karargâh dağıtıldı. Ve Dukonin, o sırada kendisine karşı ayaklanan askerler tarafından öldürüldü.

Partide adı çıkmış bazı oportünistler —Kamanev, Zinoviyev, Rikov, Şiliapnikov ve ötekiler— de Sovyet iktidarına karşı bir harekette bulunmaya yeltendiler. Bunlar Ekim Devrimi'nin henüz devirmiş olduğu Menşeviklerin ve Sosyalist-Devrimcilerin de katılacakları bir "Tüm-Sosyalist Hükü-

met" in kurulmasını istediler. 15 Kasım 1917'de, Bolşevik Partisi Merkez Komitesi, bu karşı-devrimci partilerle anlaşmayı reddeden ve Kamanev'le Zinovyev'i devrimin hainleri ilan eden bir karar kabul etti. Parti politikasını benimsemediklerini ileri süren Kamenev, Zinovyev, Rikov, Milyutin, 17 Kasım'da Merkez Komitesi'nden ayrıldıklarını bildirdiler. Aynı gün, 17 Kasım'da Nogin, kendi adına ve Halk Komiserleri Kurulu üyeleri Rikov, V. Milyutin, Teodoroviç, A. Şliapnikov, D. Riazanov, Yürenev, Larin adına, Parti Merkez Komitesi'nin politikasını kabul etmediklerini ve Halk Komiserleri Kurulu'ndan çekildiklerini bildirdi. Bu bir avuç korkağın kaçması Ekim Devrimi'nin düşmanlarını son derece sevindirdi. Etekleri zil çalan burjuvazi ve onun uşakları, bolşevizmin dağılmakta olduğunu ilan ettiler. Bolşevik Partisi'nin sonununun yaklaştığı yollu kehanetler savurdular. Ama bu bir avuç kaçak, partiyi bir an bile kararsızlığa düşürmedi. Parti Merkez Komitesi bunları, devrim kaçakları ve burjuvazinin suç ortakları olarak mahkûm etti ve önündeki işlere koyuldu.

"Sol" Sosyalist-Devrimcilere gelince, bunlar, Bolşeviklere karşı yakınlık duyan köylü yığınları üzerindeki etkilerini sürdürmek amacıyla, Bolşeviklerle arayı açmamaya ve bir süre onlarla aynı cephede bulunmaya karar verdiler. Kasım 1917'de toplanan Köylü Sovyetleri Kongresi, Ekim Sosyalist Devrimi'nin bütün zaferlerini ve Sovyet Hükümeti'nin bütün kararlarını tanıdı. "Sol" Sosyalist-Devrimcilerle varılan bir anlaşma üzerine, bunlardan birkaç kişi (Kolegayev, Spiridonova, Proşyan ve Steynberg) Halk Komiserleri Kurulu'na alındı. Ama, bu anlaşma ancak, Brest-Litovsk barış anlaşmasının imzalanmasına ve Yoksul Köylü Komiteleri'nin kurulmasına dek sürdü. Köylüler arasında derin bir tabakalaşmanın başladığı o sıralarda, köy burjuvalarının (kulakların) çıkarlarını gitgide daha çok yansıtan "Sol" Sosyalist-Devrimciler, Bolşeviklere karşı bir ayaklanmaya giriştiler ve Sovyet iktidarı tarafından bozguna uğratıldılar.

Ekim 1917'den Şubat - Mart 1918'e dek Sovyet devrimi tüm ülkeye öylesine hızla yayıldı ki, Lenin bu durumu, Sovyet iktidarının "zafer yürüyüşü" olarak adlandırdı.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi zafere ulaşmıştı.

Rusya'da sosyalist devrimin oldukça kolay zafere ulaşmasının çeşitli nedenleri vardı. Bu nedenlerin başlıcaları şunlardı:

1) Ekim Devrimi, Rus burjuvazisi gibi, oldukça zayıf, kötü bir biçimde örgütlenmiş, politikada yeterince deneyimi olmayan bir düşmanla karşı karşıyaydı. Ekonomik bakımdan henüz kendisini toplayamamış olan ve tümüyle devlet ihalelerine bağımlı bulunan Rus burjuvazisi, buhrandan sıyrılabilmek için, gerekli politik yeterlilik ve girişkenlikten yoksundu. Örneğin, ne Fransız burjuvazisi gibi geniş ölçüde politik tertipler düzenleme ve politik dolaplar çevirme alanında zengin deneyimi, ne de İngiliz burjuvazisi gibi kurnazca uzlaşma geleneği vardı. Daha dün, Çarla anlaşma yoluna gitmiş olan Rus burjuvazisi, Şubat devrimiyle Çar alaşağı edilip de kendisi iktidara geldiği zaman, esas olarak, menfur Çarın politikasını sürdürmekten başka bir yol bulamamıştı. Savaş, ülkeyi yiyip bitirmiş, halkı ve orduyu tam bir bitkinliğe düşürmüştü olduğu halde, burjuvazi de, tıpkı Çar gibi "zafere dek savaş" taraftarlığı yaptı. Köylüler topraksızlık yüzünden toprak ağalarının zulmü altında ezilirken, Rus burjuvazisi, tıpkı Çar gibi, toprak üzerinde esas olarak toprak ağalarının mülkiyetini korumaya kararlıydı. İşçi sınıfına karşı yürüttüğü politikaya gelince; Rus burjuvazisi, işçi sınıfına karşı kin ve nefretinde Çardan daha ileri gitti; çünkü burjuvazi, yalnızca patronların ve fabrikatörlerin zulmünü sürdürmek ve güçlendirmekle kalmadı, lokavtlar ve yığın halinde işten çıkarmalar yoluyla bu zulmünü dayanılmaz ölçüde yoğunlaştırdı.

Bu yüzden ki, halkın Çarın politikasıyla burjuvazinin politikası arasında esasta hiçbir fark görmemesi ve Çara olan nefretini burjuvazinin Geçici Hükümeti'ne karşı çevirmesi hiç de şaşılacak bir şey değildi.

Uzlaşıcı Sosyalist Devrimci ve Menşevik partilerinin halk üzerinde az çok etkisi bulunduğu sürece, burjuvazi bu partileri kendine siper alarak iktidarını koruyabilirdi. Ama Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler kendilerini emperyalist burjuvazinin ajanları olarak açığa vurduktan, ve böylece,

halk üzerindeki etkilerini kaybettikten sonradır ki, burjuvazi ve onun Geçici Hükümeti dayanaksız kalakaldı.

2) Ekim Devrimi'nin başında, Rusya işçi sınıfı gibi devrimci bir sınıf, savaşlarda çelikleşmiş, kısa bir süre içinde iki devrim yaşamış ve üçüncü devrimin eşiğine doğru, barış, toprak, özgürlük ve sosyalizm uğrunda verilen savaşımında halkın öncülüğünü kazanmış bir sınıf bulunuyordu. Devrimin, Rusya işçi sınıfı gibi halkın güvenini kazanmış bir öncüsü olmasaydı, işçi-köylü bağlaşması gerçekleşemezdi; böyle bir bağlaşma olmayınca da Ekim Devrimi zafere ulaşamazdı.

3) Rusya işçi sınıfının, devrimde, köylü nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan yoksul köylülük gibi önemli bir bağlaşığı vardı. 8 aylık bir devrim deneyimi —bu hiç duraksamadan onyıllarca sürecek "normal" bir gelişimin deneyimiyle denk tutulabilir— emekçi köylü yığınları için boşa gitmiş değildi. Bu süre içinde onlar, Rusya'da bütün partileri pratikte denemek; Anayasacı Demokratlar olsun, Sosyalist-Devrimciler olsun, Menşevikler olsun, bunların hiçbirinin toprak ağalarıyla arayı açmayı ciddi olarak göze alamayacaklarını, köylülerin çıkarları için toprak ağalarına karşı savaşmayacaklarını ve kendilerini feda etmeyeceklerini görmek; Rusya'da toprak ağalarıyla hiçbir bağı olmayan biricik partinin, köylülerin çıkarları için toprak ağalarını ezmeye hazır biricik partinin Bolşevik Partisi olduğu kanısına varmak olanağına sahip oldular. Bu durum, proletarya ile yoksul köylülük arasındaki bağlaşmanın gerçek temelini oluşturdu. İşçi sınıfı ile yoksul köylülük arasındaki bu bağlaşmanın varlığı, uzun zamandır bocalayan ve ancak Ekim ayaklanmasının eşiğinde yoksul köylülüğe katılarak kesinlikle devrim cephesine geçen orta köylülüğün hareket çizgisini de belirledi.

Açıktır ki, böyle bir bağlaşma olmasaydı, Ekim Devrimi zafere ulaşamazdı.

4) İşçi sınıfının başında, Bolşevik Partisi gibi, politik savaşımın zengin deneyimlerinden geçmiş bir parti vardı. Ancak Bolşevik Partisi gibi bir parti, halkı nihai bir saldırıya kaldıracak kadar cesur ve hedefe giden yolda bütün tehlike

ve engellerin üstesinden gelecek kadar sağlam adımlar atan bir parti, birbirinden farklı devrimci hareketleri, barış uğrunda genel demokratik hareketi, toprak ağalarının topraklarını ele geçirme uğrunda demokratik köylü hareketini, ezilen ulusların bağımsızlık ve eşitlik uğrunda ulusal kurtuluş hareketlerini ve işçi sınıfının burjuvaziyi devirme ve proletarya diktatörlüğünü kurma uğrunda sosyalist hareketini, tek bir ortak devrimci selin içinde ustalıkla kaynaştırabilirdi. Hiç kuşkusuz, Rusya'da kapitalizmin yazgısını, bu farklı devrimci akımların tek bir ortak güçlü devrimci selin içinde kaynaştırılmış olması belirlemiştir.

5) Ekim Devrimi, emperyalist savaşın hâlâ en kızgın noktasında bulunduğu bir sırada, başlıca burjuva devletlerinin iki düşman kampa ayrıldığı, birbirleriyle savaşmakta ve birbirlerini zayıflatmakta oldukları, bu yüzden de "Rusya işlerine" etkin bir biçimde karışma ve Ekim Devrimi'ne karşı etkin bir biçimde harekete geçme olanağına sahip olmadıkları bir sırada başladı.

Hiç kuşku yok ki, bütün bunlar, Ekim Sosyalist Devrimi'nin zaferini önemli ölçüde kolaylaştırmıştır.

7. BOLŞEVİK PARTİSİ'NİN SOVYET İKTİDARINI PEKİŞTİRME SAVAŞIMI. BREST-LİTOVSK BARIŞI. YEDİNCİ PARTİ KONGRESİ.

Sovyet iktidarını pekiştirmek için, eski, burjuva devlet aygıtını kırıp parçalamak, yerine yeni, Sovyet devlet aygıtını kurmak gerekiyordu.

Ayrıca toplumu ayrıcalıklı sınıflara ayıran rejimin bütün kalıntılarını ortadan kaldırmak ve ulusal baskı rejimini yıkmak, kilisenin ayrıcalıklarını kaldırmak, karşı-devrimci basını, legal ve gizli bütün karşı-devrimci örgütleri ortadan kaldırmak, burjuva Kurucu Meclisi dağıtmak gerekiyordu. Toprağın millileştirilmesinin hemen arkasından, tüm büyük sanayiye de millileştirmek gerekiyordu. Ve, Sovyet iktidarının pekiştirilmesine en büyük engeli oluşturan savaş durumundan çıkmak ve savaş sona erdirmek gerekiyordu.

Bütün bu önlemler, 1917 yılının sonundan 1918 yılı ortalarına dek, birkaç ay içinde gerçekleştirildi.

Menşevikler ve Sosyalist-Devrimciler tarafından tezgâhlanan eski bakanlık yetkililerinin sabotaj hareketleri bastırıldı, yokedildi. Bakanlıklar kaldırıldı, yerlerine Sovyet yönetim aygıtı ve gerekli halk komiserlikleri geçirildi. Ülke sanayisini yönetmek için Ulusal Ekonomi Yüksek Meclisi kuruldu. Karşı-devrime ve sabotaja karşı savaşım için Tüm Rusya Olağanüstü Komisyonu (Veçeka) kuruldu, başına F. Dzerjinski getirildi. Kızıl Ordu ve Donanmanın kurulması kararlaştırıldı. Ekim Devrimi'nden önce seçilmiş olan ve İkinci Sovyetler Kongresi'nde barış, toprak ve iktidarın Sovyetler'e geçmesi konularında alınan kararları tanımak istemeyen Kurucu Meclis dağıtıldı.

Feodalizm kalıntılarının, toplumu ayrıcalıklı sınıflara ayıran rejimin ve toplum yaşamının bütün alanlarındaki eşitsizliğin kökünü kurutmak için, sınıf ayrıcalıklarının kaldırılması, milliyete ya da dine dayanan ayrımların kaldırılması için, kiliseyi devletten ve okulu kiliseden ayırmak için, kadınların eşitliği ve Rusya'daki bütün milliyetlerin eşitliği için kararlar çıkarıldı.

Sovyet Hükümeti'nin ünlü "Rusya Halklarının Hakları Deklarasyonu" adlı özel kararı Rusya halklarına serbestçe gelişme ve tam eşitlik haklarını yasalaştırdı.

Burjuvazinin ekonomik gücünü çökertmek ve yeni, Sovyet ulusal ekonomisini, her şeyden önce de, yeni Sovyet sanayisini yaratmak için bankalar, demiryolları, dış ticaret, ticaret filoları ve bütün sanayi kolları —kömür, maden, petrol, kimya sanayisi, makine imalatı, dokuma, şeker sanayisi vb.— millileştirildi.

Ülkemizi mali bakımdan yabancı kapitalistlerin boyunduruğundan ve sömürsünden kurtarmak için, Rus Çarı ve sonra Geçici Hükümet tarafından girilmiş borçlanma taahhütleri feshedildi. Ülkemiz halkı, fetih savaşını sürdürmek için girilmiş olan ve ülkemizi yabancı sermayenin boyunduruğu altına sokan dış borçları reddetti.

Bu ve benzeri bütün önlemler, burjuvazinin, toprak ağalarının, gerici yüksek memurların, karşı-devrimci partilerin iktidarını kökünden kazıdı ve Sovyet iktidarının ülke içindeki durumunu önemli ölçüde pekiştirdi.

Ama Rusya, Almanya ve Avusturya ile savaş halinde kaldığı sürece, Sovyet iktidarının durumu kesin olarak güvenlik altına alınmış olamazdı. Sovyet iktidarını kesinlikle pekiştirmek için, savaşı sona erdirmek gerekiyordu. Bu yüzden ki, parti, Ekim Devrimi'nin daha ilk günlerinden başlayarak, barış uğrunda savaşıma girişti.

Sovyet Hükümeti, "savaşan bütün halklara ve onların hükümetlerine adil, demokratik bir barış için hemen görüşmelere başlanması" çağrısında bulundu. Ama "müttefikler" —İngiltere ve Fransa— Sovyet Hükümeti'nin çağrısına uymayı reddettiler. Bunun üzerine, Sovyet Hükümeti, Sovyetler'in isteklerine uygun olarak, Almanya ve Avusturya ile görüşmelere başlamaya karar verdi.

Görüşmeler, 3 Aralık'ta, Brest-Litovsk'ta başladı. 5 Aralık'ta bir ateşkes anlaşması imzalandı.

Görüşmeler, ülkenin ekonomik bir çöküntü içinde bulunduğu bir sırada, genel bir savaş yorgunluğu ortamında, askeri birliklerimizin siperleri terketmiş oldukları ve cephelerin düşmek üzere olduğu koşullar içinde yapıliyordu. Görüşmeler sırasında, Alman emperyalistlerinin eski Çarlık imparatorluğu topraklarının büyük bölümlerini ele geçirmeye çalıştıkları Polonya'yı, Ukrayna'yı ve Baltık ülkelerini Almanya'ya bağımlı ülkeler haline getirmek istedikleri anlaşıldı.

Bu koşullar altında savaşı sürdürmek henüz doğmuş olan Sovyetler Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye sokmak olurdu. İşçi sınıfı ve köylülük, zaman kazanmak, Sovyet iktidarını güçlendirip pekiştirmek, ülkeyi düşman saldırısına karşı koruyabilecek yeni bir orduyu, Kızıl Ordu'yu kurmak için, ağır barış koşullarını kabul etmek, o zamanın en tehlikeli yağmacısı —Alman emperyalizmi— önünde geri çekilmek zorunluluğuyla karşı karşıyaydı.

Menşeviklerle Sosyalist-Devrimcilerden en azılı Beyaz Muhafızlara dek bütün karşı-devrimciler, barışın sağlanmasına engel olmak için çılgınca bir kampanyaya giriştiler. Onların politikası belliydi: Barış görüşmelerini boşa çıkarmak, bir Alman saldırısını kışkırtmak ve henüz zayıf olan Sovyet iktidarını, işçi ve köylülerin elde ettikleri kazançları tehlikeye sokmak istiyorlardı.

Bu kirli işte, bağlaşıkları Troçki ve onun suç ortağı olan Radek ve Piatokov'la birlikte, "Sol Komünistler" adı altında kendini gizleyen, ama parti aleyhtarı olan bir grubu yöneten Buharin'di. Troçki ve "Sol Komünistler" grubu, savaşın sürdürülmesini isteyerek, parti içinde Lenin'e karşı şiddetli bir savaşıma giriştiler. Bu kişiler, açıktan açığa Alman emperyalistlerinin ve ülke içindeki karşı-devrimcilerin değirmeni-ne su taşıyorlardı; işleri-güçleri, genç ve henüz ordusu olmayan Sovyet Cumhuriyeti'ni Alman emperyalizminin vuruşlarıyla karşı karşıya bırakmak için çaba göstermekti.

Bu aslında, sol lâfazanlıkla ustaca maskelenmiş bir provokasyon politikasıydı.

10 Şubat 1918'de Brest-Litovsk barış görüşmeleri kesildi. Lenin ve Stalin, Parti Merkez Komitesi adına, barışın imzalanması için direttikleri halde, Brest-Litovsk'ta Sovyet delegasyonunun başında bulunan Troçki, Bolşevik Partisi'nin kesin direktiflerini haince çiğnedi. Troçki, Almanlar'a, Sovyet Cumhuriyeti'nin Almanların ileri sürdüğü koşullarla barışı imzalamak istemediğini ve aynı zamanda onlara, Sovyet Cumhuriyeti'nin savaşmayacağını, orduyu terhis etmeye devam edeceğini bildirdi.

Bu, canavarca bir şeydi. Sovyet ülkesinin çıkarlarına ihanet eden bu adamdan Alman emperyalistleri daha fazlasını bekleyemezlerdi.

Alman Hükümeti ateşkesi bozdu ve saldırıya geçti. Eski ordunun kalıntıları Alman birliklerinin saldırısı karşısında parçalandı ve dağıldı. Almanlar, geniş topraklar ele geçirerek ve Petrograd'ı tehdit ederek, hızla ilerlediler. Sovyet ülkesine dalan Alman emperyalizminin niyeti, Sovyet iktidarını yıkmak, ülkemizi kendi sömürgesi haline getirmektir. Eski Çarlık ordusunun kalıntıları Alman emperyalizminin silahlı sürüleri karşısında tutunamadılar ve onların vuruşları altında sürekli olarak geri çekildiler.

Ama, Alman emperyalistlerinin silahlı müdahalesi ülkede görkemli bir devrimci yükselişe yol açtı. Parti ve Sovyet Hükümeti'nin, "Sosyalist Anayurt Tehlikede!" çağrısına işçi sınıfı büyük bir atılımla Kızıl Ordu birlikleri kurarak uydu. Yeni ordunun, devrimci halk ordusunun genç birlikleri, tepe-

den tırnağa silahlı Alman yağmacılarının saldırısına kahramanca karşı koydular. Narva ve Pskov önlerinde Alman istila birlikleri kesin olarak püskürtüldü. Almanların Petrograd üzerine ilerleyişleri durduruldu. 23 Şubat —Alman emperyalizmi ordularına karşı bu direnişin gösterildiği gün— genç Kızıl Ordu'nun doğum günü olarak anılır.

Daha 18 Şubat 1918'de Parti Merkez Komitesi, hemen bir barış imzalanması için Alman Hükümetine tel çekilmesini isteyen Lenin'in önerisini onaylamış bulunuyordu. Ama Almanlar, kendilerine daha uygun barış koşulları sağlamak amacıyla saldırılarını sürdürdüler; ve Alman Hükümeti ancak 22 Şubat'ta, barışın imzalanmasını istediğini belirtti. Ama bu kez barış koşulları eskisinden çok daha ağırdı.

Barıştan yana bir karar alınması için, Lenin, Stalin ve Sverdlov, Merkez Komitesi'nde Troçki'ye, Buharin'e ve öteki troçkistlere karşı çetin bir savaş yürütmek zorunda kaldılar. Lenin belirtiyordu ki, Buharin ve Troçki "gerçekte Alman emperyalistlerine *yardım etmişler* ve Almanya'da devrimin gelişip yükselmesine *engel olmuşlardır*" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXII., s. 307).

23 Şubat'ta, Merkez Komitesi, Alman Komutanlığının ileri sürdüğü koşulları kabul etmeye ve barış andlaşmasını imzalamaya karar verdi. Troçki ve Buharin'in ihaneti, Sovyet Cumhuriyetine pahalıya mal oldu. Yalnızca Polonya değil, Letonya ve Estonya da Almanların eline geçti. Ukrayna Sovyet Cumhuriyetinden koparıldı ve Alman Devletine bağımlı hale getirildi. Sovyet Cumhuriyeti, Almanlar'a savaş tazminatı ödemek zorunda bırakıldı.

Bu arada, "Sol Komünistler", Lenin'e karşı savaşımalarını sürdürüyorlar ve gitgide daha çok ihanet bataklığına saplanıyorlardı.

"Sol Komünistler" (Buharin, Osinski, Yakovleva, Stukov, Mantsev) tarafından geçici olarak ele geçirilen Parti Moskova Bölge Bürosu, Merkez Komitesi'ne karşı güvensizlik gösteren, partiyi bölmeye yönelik bir karar aldı, "yakın gelecekte partinin parçalanmasını önlemenin kuşkulu olduğunu" bildirdi. Bu kararda, onlar işi Sovyetlere karşı bir tavır takınacak kadar ileri götürdüler. "Sol Komünistler"ın ka-

rarında, "uluslararası devrimin çıkarları adına, şimdi yalnızca biçimsel bir nitelik almaya yüz tutan Sovyet iktidarının yokolma olasılığını benimsiyoruz" deniliyordu.

Lenin, bu kararı "acayip ve canavarca" bir karar diye nitelendirdi.

O sıralarda, Troçki'nin ve "Sol Komünistler" in parti aleyhtarı bu hareketlerinin gerçek nedenleri parti tarafından henüz yeterince kavranmış değildi. Ama, son zamanlarda (1938 yılı başlangıcında) Sovyetler'e karşı olan "Sağcılar ve Troçkistler Bloku" nun duruşması açıkça gösterdi ki, Buharin ve onun başında bulunduğu "Sol Komünistler" grubu, o sıralarda, Troçki ve "Sol" Sosyalist-Devrimcilerle birlikte Sovyet Hükümetine karşı gizli bir komplo hazırlıyorlardı. Şimdi biliniyor ki, Buharin, Troçki ve onların suç ortakları, Brest-Litovsk barış andlaşmasını boşa çıkarma, V. İ. Lenin'i, J. V. Stalin'i, Y. M. Sverdlov'u tutuklayıp öldürme, buharincilerden, troçkistlerden ve "Sol" Sosyalist-Devrimcilerden yeni bir hükümet kurma amacı peşindeydiler.

Bu karşı-devrimci gizli komployu hazırlayan "Sol Komünistler" grubu, aynı zamanda, Troçki'nin desteğiyle Bolşevik Partisi'ne karşı açıktan açığa saldırıya geçti, partiyi bölmek ve parti saflarını parçalamak için çaba gösterdi. Ama parti, bu çetin anda, Lenin'in, Stalin'in ve Sverdlov'un çevresinde daha sıkıca toplandı ve bütün öteki sorunlarda olduğu gibi barış sorununda da Merkez Komitesi'ni destekledi.

"Sol Komünistler" grubu yalıtıldı ve yenilgiye uğratıldı.

Barış sorununu kesin bir çözüme bağlamak için Yedinci Parti Kongresi toplandı. Kongre 6 Mart 1918'de açıldı. Bu, partimizin iktidarı ele geçirmesinden sonra toplanan ilk parti kongresiydi. Kongreye, oy hakkı olan 46 delege ve yalnızca söz hakkı olan 58 delege katıldı; bunlar 145 bin parti üyesini temsil ediyorlardı. Oysa, o sırada partinin en az 270 bin üyesi vardı. Bu farklılık, kongrenin ivedilikle toplanması yüzünden, parti örgütlerinin önemli bir kısmının kongreye zamanında delege yollayamayışları, o sırada toprakları Alman işgali altında kalan örgütlerin delege gönderme olanağına sahip olamayışları yüzündendi.

Lenin, bu kongrede, Brest-Litovsk barışı üzerine verdiği

raporda, "...parti içinde bir 'sol' muhalefetin ortaya çıkması yüzünden, partinin geçirmekte olduğu ağır buhran, Rus devriminin karşı karşıya olduğu en büyük buhranlardan biridir" diyordu (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXII., s. 321).

Lenin'in Brest-Litovsk barışı konusunda getirdiği karar tasarısı, 12 muhalif ve 4 çekimser oya karşı 30 oyla kabul edildi.

Kararın kabul edilmesinden bir gün sonra, Lenin, "Acıklı Bir Barış" adlı yazısında şöyle diyordu:

"Barış koşulları dayanılmayacak kadar ağırdır. Ama gene de, tarih çizgisini izleyecektir. ... Örgütlenmek, örgütlenmek ve örgütlenmek için çalışalım. Güçlüklerimiz nice büyük olursa olsun, gelecek bizimdir" (*aynı cilt*, s. 288).

Kongrenin kararında, emperyalist devletlerin Sovyet Cumhuriyetine karşı ilerde de saldırılara girişmelerinin kaçınılmaz olduğu üzerinde duruluyor, bunun için kongrenin partinin öz disiplinini, işçilerin ve köylülerin disiplinini pekiştirmek, yığınları sosyalist yurdu özverilikle savunmaya hazırlamak, Kızıl Ordu'yu oluşturmak ve askeri eğitimi zorunlu hale getirmek için enerjik ve kesin önlemlerin alınmasını partinin en önemli görevi saydığı belirtiliyordu.

Kongre, Brest-Litovsk barışı sorununda Lenin'in politik çizgisini onaylayarak Buharin'le Troçki'nin tutumlarını mahkûm etti ve yenilgiye uğrayan "Sol Komünistler"in partiyi bölücü hareketlerini kongrede de sürdürmüş olmalarını kınadı.

Brest-Litovsk andlaşmasının imzalanması, Sovyet iktidarını güçlendirip pekiştirmek ve ülkenin ekonomik durumunu düzenlemek için partiye zaman kazandırdı.

Barış, Sovyet iktidarına, emperyalizm kampındaki çatışmalardan (Avusturya ve Almanya ile İtilaf devletleri arasında sürüp giden savaştan) yararlanarak düşman güçlerini dağıtma, Sovyet ekonomi sistemini örgütleme ve bir Kızıl Ordu yaratma olanağını verdi.

Barış, proletaryaya, köylülüğün desteğini korumak ve İç Savaş sırasında Beyaz Muhafız generallerini bozguna uğratmak için, güçlerini toplama olanağını verdi.

Ekim Devrimi döneminde Lenin, Bolşevik Partisi'ne, saldırıya geçmek için zorunlu koşullar varolduğu zaman nasıl hiç korkmadan ve kararsızlığa düşmeden saldırıya geçmek gerektiğini öğretmişti. Brest-Litovsk barışı döneminde de Lenin, partiye, düşman kuvvetlerinin bizden çok daha güçlü olduğu zaman, bütün gücümüzle yeni bir saldırıya hazırlanmak için düzenli olarak nasıl geri çekilmemiz gerektiğini öğretti.

Tarih, Lenin'in çizgisini tamamen doğruladı.

Yedinci Kongre'de, partinin adı ve parti programı değiştirildi. Ve partinin adı, Rusya Komünist Partisi (Bolşevikler) —RKP (B)— oldu. Partimize komünist partisi adı verilmesini Lenin önerdi; çünkü bu ad, partinin nihai hedefine, komünizmin gerçekleştirilmesi hedefine tümüyle uygundu

Partinin yeni programını hazırlamak için özel bir komisyon seçildi; bu komisyona Lenin, Stalin ve daha başkaları girdi. Lenin'in hazırlamış olduğu tasarı, programın temeli olarak kabul edildi.

Böylece, Yedinci Kongre, tarihsel önemi büyük bir iş başardı: parti safları arasına sokulmuş olan gizli düşmanları, "Sol Komünistler"i ve troçkistleri bozguna uğrattı; ülkeyi emperyalist savaştan çekip çıkarmayı başardı; bir barış ve soluk alma dönemi getirdi; Kızıl Ordu'yu örgütlendirmek için zaman kazandırdı; ve partiye ulusal ekonomide sosyalist bir düzen kurma görevini yükledi.

8. SOSYALİST KURULUŞTA İLK ADIMLAR ÜZERİNE LENİN'İN PLANI. YOKSUL KÖYLÜ KOMİTELERİ'NİN KURULMASI VE KULAKLARIN DİZGİNLENMESİ. "SOL" SOSYALİST DEVRİMCİLERİN AYAKLANMASI VE AYAKLANMANIN BASTIRILMASI. SOVYETLER'İN BEŞİNCİ KONGRESİ VE RUSYA FEDERATİF SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ (RFSSC) ANAYASASININ KABULÜ.

Barışı sağlamış ve böylece bir zaman kazanmış olan Sovyet Hükümeti, sosyalist kuruluş çalışmalarına koyuldu. 1917 Ekim'inden 1918 Şubat'ına dek süren dönemi Lenin, "Kızıl Muhafızların sermayeye saldırısı" dönemi diye adlandırdı. Sovyet iktidarı, 1918'in ilk altı ayı içinde, burjuvazi-

nin ekonomik gücünü kırmayı, ulusal ekonominin kilit noktalarını (fabrikaları, atelyeleri, bankaları, demiryollarını, dış ticareti, ticaret filosunu vb.) kendi elinde toplamayı, burjuva devlet iktidar aygıtını kırıp parçalamayı ve Sovyet iktidarını devirmek için girişilen ilk karşı-devrimci başkaldırmaları ezmeyi başardı.

Ama, bu yetmezdi. Bir ilerleme olacaksa, eski düzenin yıkılışını, yeni bir düzenin kuruluşu izlemeliydi. Bu yüzden ki, 1918 ilkbaharında, sosyalist kuruluşun yeni bir döneme, "mülksüzleştiricilerin mülksüzleştirilmesi"nden sosyalist kuruluşun yeni bir dönemine —kazanılan zaferleri örgütlü olarak pekiştirme ve güvenlik altına alma, Sovyet ulusal ekonomisini kurma dönemine— geçiş başladı. Lenin, sosyalist ekonominin temelini kurma çalışmalarına girişmekte bu kazanılan soluk alma döneminden en geniş ölçüde yararlanmayı zorunlu görüyordu. Bolşeviklerin, üretimi yeni yöntemlerle örgütlendirmeyi ve yönetmeyi öğrenmeleri gerekiyordu. Lenin, Bolşevik Partisi'nin Rusya'yı inandırdığını, Bolşevik Partisi'nin Rusya'yı halk için zenginlerin elinden çekip kurtardığını yazıyor ve Bolşevik Partisi'nin artık Rusya'yı yönetmeyi de öğrenmesi gerektiğini söylüyordu.

Lenin, bu aşamada, ülkede üretilen her şeyin hesabının tutulmasını ve bütün ürünlerin dağıtımının denetlenmesini en önemli görev sayıyordu.

Ülkenin ekonomik sisteminde küçük-burjuva öğeler egemendi. Kentte ve köyde milyonlarca küçük mülk sahibi, kapitalizm için bir üreme alanıydı. Bu küçük mülk sahipleri ne çalışma disiplini, ne de kamu disiplini tanıyorlardı; devlet muhasebesine ve denetim sistemine bağımlı olmak istemiyorlardı. Bu çetin dönemde, küçük-burjuva spekülasyon ve vurgunculuk batağı, küçük mülk sahiplerinin ve tüccarların halkın gereksinimlerinden yararlanarak zenginleşme çabaları özel bir tehlike oluştuyordu.

Parti, çalışma alanındaki başıbozukluk, sanayide çalışma disiplininin yokluğu karşısında çetin bir savaşıma girişti. Yığınlar, yeni çalışma kurallarına alışmakta güçlük çekiyorlardı. Bu yüzden, çalışma disiplini uğrunda verilen savaşım, giderek o dönemin başlıca görevi halini aldı.

Lenin, sanayide sosyalist yarışın geliştirilmesi, herkese üretkenliğine göre ücret verilmesi, ücret eşitliğine karşı, devletten olabildiğince fazla koparmak isteyenlere karşı, aylaklara ve vurgunculara karşı eğitim ve ikna yollarının yanısıra, zora da başvurulması zorunluluğuna değiniyordu. Lenin, yeni disiplinin —çalışma disiplininin, arkadaşça ilişkiler disiplininin, Sovyet disiplininin— çalışan milyonların günlük, pratik çalışmalarının gidişi içinde gelişecek bir şey olduğu ve "bu görevin tüm bir tarihsel çağı kapsayacağı" kanısındaydı (Lenin, *Toplu Yapıtlar*. rusça baskı, c. XXIII., s. 44).

Yeni, sosyalist üretim ilişkilerinin, sosyalist kuruluşun bütün bu sorunlarını Lenin, *Sovyet Hükümetinin Acil Görevleri* adlı ünlü yapıtında ele aldı.

Menşevikler ve Sosyalist-Devrimcilerle birlikte hareket eden "Sol Komünistler", bu sorunlar üzerinde de Lenin'e karşı harekete geçtiler. Buharin, Osinski ve ötekiler, disiplinin yerleştirilmesine, işletmelerde tek elden yönetime, sanayide uzmanların çalıştırılmasına ve işletmelerde verimli çalışma yöntemlerinin uygulanmasına karşı çıktılar. Bu politikanın burjuva düzenine dönüş demek olduğunu ileri sürerek, Lenin'i karalamak istiyorlardı. "Sol Komünistler", aynı zamanda, Rusya'da sosyalist kuruluşun ve sosyalizmin zaferinin olanaksız olduğu yolundaki troçkist görüşlerin propagandasını yapıyorlardı.

"Sol Komünistler"in bu "sol" lafazanlıklarının altında disipline karşı çıkan, devletin ekonomik yaşamı düzenlemesine, muhasebeye ve denetime karşı düşmanca hareket eden kulakları, aylakları, vurguncuları koruma amaçları yatıyordu.

Yeni, Sovyet sanayisini örgütlendirme ilkelerini saptayan parti, arkasından, o sırada yoksul köylülerle kulaklar arasında zorlu savaşımın alıp yürüdüğü köylük bölgelere el attı. Kulaklar gitgide güçleniyorlar, toprak ağalarından el koyma yoluyla alınan toprakları ele geçiriyorlardı. Yoksul köylülerin yardıma gereksinimi vardı. Kulaklar, proletarya devletine karşı koyuyorlar, belirlenmiş fiyatlar üzerinden devlete hububat satmak istemiyorlardı. Onlar, Sovyet devletini açlıkla karşı karşıya bırakarak sosyalist yöntemler uygulamaktan vazgeçirmek istiyorlardı. Parti, karşı-devrimci ku-

lakları ezmeyi önüne görev olarak koydu. Yoksul köylülüğü örgütlendirmek ve ürün fazlalarını saklamakta olan kulaklara karşı savaşımın kazanılmasını sağlamak göreviyle, köylere sanayi işçilerinden kurulu ekipler gönderildi.

Lenin şöyle yazıyordu:

"Arkadaşlar, işçiler, devrimin tehlikeli bir durumda bulunduğunu aklınızdan çıkarmayın. Unutmayın ki, devrimi, başkası değil, *ancak siz* kurtarabilirsiniz. Politik bakımdan ileri, seçkin, sosyalizm davasına sadık, rüşvete ve yağmacılığın çekiciliğine kendini kaptırmayan, kulaklara, vurgunculara, çapulculara, rüşvetçilere ve rejim düşmanlarına karşı demir bir güç yaratabilecek yetenekte onbinlerce işçiye gereksinimimiz vardır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXIII., s. 25).

Lenin, "Ekmek için savaşım, sosyalizm için bir savaşım"dır" diyordu. Köylere gönderilen işçi ekipleri bu slogan altında örgütlendirildiler. Yiyecek-içecek alanında diktatörlük kuran ve belirlenmiş fiyatlarla hububat alımında Halk Yiyecek-İçecek Komiserliği'ne olağanüstü yetkiler veren bir dizi kararname çıkarıldı.

11 Haziran 1918 tarihli kararnameyle *Yoksul Köylü Komiteleri* kuruldu. Yoksul Köylü Komiteleri kulaklara karşı savaşımında, el konan toprakların yeniden bölüşümünde, tarım aletlerinin paylaşımında, kulaklardan yiyecek fazlalarının alımında, işçi sınıfı merkezlerine ve Kızıl Ordu'ya yiyecek maddelerinin sağlanmasında büyük işler gördüer. 50 milyon hektarlık kulak toprağı yoksul ve orta köylülüğün eline geçti. Yoksul köylülüğün çıkarına, kulakların ellerindeki üretim araçlarının önemli bir kısmına el kondu.

Yoksul Köylü Komiteleri'nin kurulması, sosyalist devrimi köylük bölgelerde daha ileri bir aşamaya ulaştırdı. Yoksul Köylü Komiteleri, Proletarya diktatörlüğünün köylerdeki kaleleriydi. Kızıl Ordu'ya köylüden asker sağlanması da önemli ölçüde Yoksul Köylü Komiteleri sayesinde başarıyla yürütüldü.

Köylük bölgelere proletarya seferberliği ve Yoksul Köylü Komiteleri'nin kurulması, köylük bölgelerde Sovyet ikti-

darını güçlendirdi ve pekiştirdi; orta köylülüğü Sovyet iktidarına kazanmada politik bakımdan önemli bir rol oynadı.

1918 yılı sonunda, görevlerini başarmış olan Yoksul Köylü Komiteleri'nin Köylü Sovyetleriyle birleşerek, varlıkları sona erdi.

4 Temmuz 1918'de, Sovyetler'in Beşinci Kongresi açıldı. Kongrede "Sol" Sosyalist-Devrimciler kulakları savunmaya ve Lenin'e karşı zorlu bir savaşıma geçtiler. Onlar, kulaklara karşı savaşıma son verilmesini ve işçilerden kurulan yiyecek-içecek müfrezelerinin köylere gönderilmesinden vazgeçilmesini istiyorlardı. "Sol" Sosyalist-Devrimciler, izledikleri çizgiye kongrenin çoğunluğunun şiddetle karşı çıktığını görünce Moskova'da bir ayaklanma başlattılar. Trioksviatitelski Bulvarını kontrollerine geçirdiler; oradan Kremlin'i top ateşine tutmaya kalkıştılar. Ama "Sol" Sosyalist-Devrimcilerin bu çılgınca macerasını Bolşevikler birkaç saat içinde bastırdılar. Ülkenin birkaç noktasında, "Sol" Sosyalist-Devrimciler yerel örgütlerde de ayaklanma çıkarmaya yeltendiler; ama her yerde, bu maceracı hareket hemen yok edildi.

Sovyetler'e karşı "Sağcılar ve Troçkistler Bloku"nun yargılanmasının şimdi ortaya koyduğuna göre, "Sol" Sosyalist-Devrimcilerin ayaklanması, Buharin'in ve Troçki'nin bilgisi ve onayıyla tezgahlanmıştı; buharincilerin, troçkistlerin ve "Sol" Sosyalist-Devrimcilerin Sovyet iktidarına karşı giriştikleri bir genel karşı-devrimci komplonun parçasıydı.

Sonradan Troçki'nin ajanlığını yapan Blumkin adlı bir "Sol" Sosyalist-Devrimcinin Alman Elçiliğine girerek, Almanya ile savaş çıkmasına yol açmak amacıyla, Almanya'nın Moskova Elçisi Mirbah'ı öldürmesi yine bu sırada oldu. Ama Sovyet Hükümeti savaşı önlemeyi ve karşı-devrimcilerin provokasyonlarını boşa çıkarmayı başardı.

Sovyetler'in Beşinci Kongresi ilk Sovyet Anayasasını —Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Anayasasını— kabul etti.

K I S A Ö Z E T

1917 yılı Şubat'ından Ekim'ine dek, sekiz ay içinde, Bolşevik Partisi, işçi sınıfının çoğunluğunu ve Sovyetler'de çoğunluğu ve sosyalist devrime milyonlarca köylüyü kazanmak gibi eşsiz bir görev başardı. Parti, küçük-burjuva partilerinin (Sosyalist-Devrimcilerin, Menşeviklerin ve Anarşistlerin) işçi sınıfının çıkarlarına aykırı olan politikalarını adım adım açığa çıkararak, yığınları bu partilerin etkisinden kurtardı. Bolşevik Partisi, cephe gerisinde yürüttüğü görkemli bir politik çalışmayla, yığınları Ekim Sosyalist Devrimi'ne hazırladı.

Bu dönemde, Lenin'in ülke dışındaki sürgün yaşamından dönüşü, Lenin'in Nisan Tezleri, partinin Nisan Konferansı ve Altıncı Parti Kongresi, partinin tarihinde belirleyici önemde rol oynadılar. İşçi sınıfı partinin kararlarında, kendi gücüne ve zaferine inandı, bu kararlarda devrimin en önemli sorunlarının çözümünü buldu. Nisan Konferansı, partiyi burjuva-demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş savaşımına yöneltti. Altıncı Kongre, burjuvaziye ve onun Geçici Hükümetine karşı silahlı ayaklanmayı partinin önüne görev olarak koydu.

Uzlaşıcı Sosyalist-Devrimci ve Menşevik partilerinin, Anarşistlerin ve komünist olmayan öteki partilerin gelişme dönemleri kapandı. Bunların hepsi, daha Ekim Devrimi öncesinden burjuva partileri haline geldiler, kapitalist sistemin bütünlüğü ve korunması için savaşım verdiler. Bolşevik Partisi, yığınların burjuvaziye alaşağı etme ve Sovyet iktidarını kurma uğrundaki savaşını tek başına yönetti.

Bolşevikler, aynı zamanda, Zinovyev, Kamenev, Rikov, Buharin, Troçki, Piatakov gibi parti içindeki teslimiyetçilerin, partiyi sosyalist devrim yolundan saptırma yönündeki girişimlerini yenilgiye uğrattılar.

Bolşevik Partisi'nin yönetimindeki işçi sınıfı, yoksul köylülükle bağlaşılarak, askerlerin ve denizcilerin desteğini sağlayarak burjuvazinin iktidarını devirdi ve Sovyet iktidarını kurdu, yeni tipte bir devleti —Sosyalist Sovyet Devleti— kurdu, toprak ağalarının toprak üzerindeki mülkiyetine

son verdi, işletmeleri için toprağı köylüye devretti, ülkedeki bütün toprakları millileştirdi, kapitalistleri mülksüzleştirdi, Rusya'yı savaştan çekip çıkardı, barışı sağladı, zorunlu gereksinim olan soluk alma olanağını elde etti, böylece sosyalist kuruluşun gelişmesi için gerekli koşulları yarattı.

Ekim Sosyalist Devrimi kapitalizmi ezdi; burjuvaziyi üretim araçlarının mülkiyetinden uzaklaştırdı; fabrikaları, atelyeleri, toprağı, demiryollarını, bankaları tüm halkın mülkü, kamu mülkü haline getirdi.

Ekim Devrimi, proletarya diktatörlüğünü kurdu ve bu geniş ülkenin yönetimini işçi sınıfına devrederek, işçi sınıfını egemen sınıf durumuna yükseltti.

Böylece, Ekim Sosyalist Devrimi, insanlık tarihinde yeni bir çağı —proleter devrimleri çağını— başlattı.

SEKİZİNCİ BÖLÜM
**YABANCI ASKERİ MÜDAHALE
VE İÇ SAVAŞ DÖNEMİNDE
BOLŞEVİK PARTİSİ
(1918 - 1920)**

1. YABANCI ASKERİ MÜDAHALENİN BAŞLANGICI. İÇ SAVAŞIN İLK DÖNEMİ.

BATIDA savaşın hâlâ tüm şiddetiyle sürüp gittiği bir sırada yapılan Brest-Litovsk barışı ve Sovyet iktidarının aldığı bir dizi devrimci ekonomik önlemler sonucunda, bu iktidarın güçlendirilip pekiştirilmesi, Batı emperyalistleri arasında, özellikle İtilaf devletleri emperyalistleri arasında büyük bir telaş uyandırdı.

İtilaf devletleri emperyalistleri, Almanya ile Rusya arasında yapılacak bir barışın, Almanya'nın askeri durumunu rahatlatmasından, dolayısıyla cephede kendi ordularının durumunu güçleştirmesinden korkuyorlardı. Onlar ayrıca, Rusya ile Almanya arasında yapılacak bir barışın, bütün ülkelerde, bütün cephelerde barış isteklerini güçlendirmesinden ve böylelikle savaşın sürdürülmesini sekteye uğratmasından ve emperyalist amaçlarına zarar vermesinden korkuyorlardı. Onlar, geniş bir ülkenin toprakları üzerinde Sovyet iktidarı-

nın varlığının ve bu iktidarın, burjuva iktidarını devirdikten sonra ülke içinde sağladığı başarıların, Batı'nın işçilerine ve askerlerine bulaşıcı bir örnek olacağından korkuyorlardı; uzayıp giden savaş yüzünden derin bir hoşnutsuzluk içinde bulunan işçilerin ve askerlerin, Rus işçilerinin ve askerlerinin izinden giderek, süngülerini kendi efendilerine, kendilerini ezenlere karşı çevirmelerinden korkuyorlardı. Bu yüzden, İtilâf devletleri hükümetleri Sovyet iktidarını devirmek ve ülkede burjuva düzenini yeniden kuracak, Almanlar'la yapılan barış andlaşmasını yırtacak, Almanya ile Avusturya'ya karşı askeri cepheyi yeniden kuracak bir burjuva hükümetini işbaşına getirmek amacıyla Rusya'ya silahlı müdahaleye karar verdiler.

Sovyet iktidarının sallantıda olduğu kanısıyla, bu iktidarın, düşmanlarının belli bir çabası sonucunda kesin olarak hemen yuvarlanıp gideceğini sanan İtilâf devletleri emperyalistleri, bu kirli işe dört elle sarıldılar.

Sovyet iktidarının başarıları ve güçlenip pekişmesi, devrilmiş olan sınıflar arasında —toprak ağaları ve kapitalistler arasında, yenilgiye uğratılan partilerin saflarında—, Anayasacı Demokratların, Menşeviklerin, Sosyalist-Devrimcilerin, Anarşistlerin ve her türden burjuva milliyetçilerinin saflarında; Beyaz Muhafız generalleri, Kazak subayları vb. arasında daha da büyük bir paniğe yol açtı.

Bütün bu düşman ögeler, Ekim Devrimi zaferinin daha ilk gününden, Sovyet iktidarı için Rusya'da zemin olmadığı, bu iktidarın yıkılıp gitmeye mahkûm olduğu, bir iki hafta, bilemedin bir ay, ya da olsa olsa iki üç ay sonra yıkılmasının kesin olduğu yaygarasını kopararak hareket ettiler. Ama Sovyet iktidarı, düşmanlarının bütün beddualarına karşın, yaşamaya ve güçlenmeye devam etti; ve Sovyet iktidarının Rusya içindeki düşmanları, onun, düşündüklerinden çok daha güçlü olduğunu ve Sovyet iktidarını devirmek için karşıdevrimin bütün güçlerinin çok ciddi çabalar göstermesine ve şiddetli bir savaşa girişmeye gereksinim olduğunu kabul etmek zorunda kaldılar. Bu yüzden onlar, bütün karşıdevrimci güçleri seferber etmek, askeri kadrolar kurmak ve

ayaklanmalar çıkarmak için, özellikle Kazak ve kulak bölgelerinde, geniş ölçüde karşı-devrimci çalışmalara girişmeye ve ayaklanmalar örgütlemeye karar verdiler.

Böylece, daha 1918'in ilk yarısında, biri İtilâf devletleri emperyalistleri, öteki Rusya'daki karşı-devrim olmak üzere, Sovyet iktidarını devirme hazırlıklarına girişen başlıca iki güç kendini gösterdi.

Bu güçlerden hiçbiri Sovyet iktidarını devirmeyi tek başına göze alabilmek için gerekli önkoşullara yeterince sahip değildi. Rusya'da karşı-devrimin elinde, Sovyet iktidarına karşı ayaklanma çıkarmak için, Kazakların üst tabakasından ve kulaklardan biraraya getirilmiş belirli bir askeri kadro ve insan gücü vardı. Ama ne parası, ne de silahı vardı. Öte yandan, yabancı emperyalistlerin paraları ve silahları vardı, ama onların da müdahale için yeterli sayıda askeri birlik "ayırarak" durumları yoktu. Bunun nedeni, yalnızca birliklerini Almanya ve Avusturya ile yaptıkları savaş için kullanmak zorunda olmaları değil, ayrıca, Sovyet iktidarına karşı yapacakları savaşta birliklerinin tam güvenilir birlikler olamayacağı olasılığıydı.

Sovyet iktidarına karşı savaşımın koşulları, Sovyetlere karşı olan, iç ve dış, bu iki gücü birleşmeye doğru itti. Bu birleşme, 1918'in ilk yarısında gerçekleşti.

Sovyet iktidarına karşı onun Rusya içindeki düşmanlarınca çıkarılan karşı-devrimci ayaklanmaların desteğindeki yabancı askeri müdahale, işte böyle başladı.

Bu, Rusya'da kazanılan soluk alma döneminin sonu ve Rusya uluslarının, işçilerinin ve köylülerinin Sovyet iktidarının iç ve dış düşmanlarına karşı bir savaşın, bir iç savaşın başlangıcıydı.

İngiltere, Fransa, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri emperyalistleri, askeri müdahalelerine, bunun bir savaş, Rusya'ya karşı bir savaş, hem de savaşların en kötüsü olmasına karşın, savaş ilan etmeksizin başladılar. Bu "uygar" çapulcular kıyılarıımıza gizlice, sinsice sokularak askerlerini Rusya topraklarına çıkardılar.

İngilizler ve Fransızlar kuzeyden çıkarma yaptılar. Arkanjel'i ve Nurmansk'ı işgal ettiler, orada baş gösteren bir

Beyaz Muhafız ayaklanmasını desteklediler. Sovyetler'i devirdiler ve Beyaz "Kuzey Rusya Hükümeti"ni kurdular.

Japonlar Vladivostok'ta çıkarına yaptılar. Primorye bölgesini ele geçirdiler, Sovyetler'i dağıttılar ve sonradan burjuva düzenini yeniden kuran Beyaz Muhafız karşı-devrimcilerini desteklediler.

Kuzey Kafkasya'da Kornilov, Alekseyev, Denikin gibi generaller, İngilizlerin ve Fransızların desteğiyle, Beyaz Muhafız "Gönüllü Ordu"yu kurdular, Kazakların üst tabakalarını ayaklandırıdılar. Ve, Sovyetler'e karşı savaşa giriştiler.

Don kıyılarında, Krasnov ve Mamontov gibi generaller, Alman emperyalistlerinin gizli desteğiyle (Almanlar, Rusya ile barış andlaşması yapmış olduğu için bunları açıktan açığa desteklemeyi göze alamıyordu) Don Kazaklarını ayaklandırıdılar. Don bölgesini işgal ettiler ve Sovyetler'e karşı savaşa giriştiler.

Orta Volga bölgesinde ve Sibirya'da, İngilizlerin ve Fransızların kışkırtmasıyla Çekoslovak kolordusu ayaklandırıldı. Savaş tutsaklarından oluşan bu kolordu, Sovyet Hükümeti'nden Sibirya ve Uzak Doğu yoluyla vatanlarına dönme izni almıştı. Ama bu kolordu, yolda Sosyalist-Devrimciler, İngilizler ve Fransızlar tarafından Sovyet iktidarına karşı ayaklanma çıkarmak için kullanıldılar. Kolordunun ayaklanması Volga boyunda ve Sibirya'da kulakların ayaklanmasına, Votkinsk ve İzhevsk fabrikalarında Sosyalist-Devrimcilerin etkisi altında kalan işçilerin ayaklanmasına bir işaret oldu. Volga boyunda, Samara'da, Beyaz Muhafızlarla Sosyalist-Devrimciler ortak bir hükümet kurdular. Omsk'ta, Sibirya Beyaz Muhafız hükümeti kuruldu.

İngiliz - Fransız - Japon - Amerikan blokunun bu askeri müdahalesine, Almanya, hiç değilse bu blokla savaş halinde bulunması yüzünden, katılmadı ve katılamazdı. Ama gene de, hiçbir Bolşevik'in Rusya ile Almanya arasında barış andlaşması bulunmasına karşın, Kayzer Vilhelm hükümetinin de İngiliz, Fransız, Japon ve Amerikan askeri müdahalecileri gibi, Sovyet Rusya'nın azgın düşmanı olduğunda kuşkusu yoktu. Gerçekten de, Alman emperyalistleri, Sovyet Rusya'yı yalıtma, zayıf düşürmek ve yoketmek için ellerinden

gelen her şeyi yaptılar. Ondan —Beyaz Muhafız Ukrayna Radası[*] ile yapılan "andlaşma" gereğince— Ukrayna'yı kopardılar. Ukrayna Radası'nın isteği üzerine askerlerini Ukrayna'ya soktular, Ukrayna halkının Sovyet Rusya'yla herhangi bir ilişkide bulunmasına duvar çekerek, bu halkı haysızca soymaya, ezmeye başladılar. Transkafkasya'yı Sovyet Rusya'dan kopardılar. Gürcistan ve Azerbaycan milliyetçilerinin istekleri üzerine, buralara Alman ve Türk birlikleri soktular. Bakü'de ve Tiflis'te efendilik rolü oynamaya başladılar. Sovyet iktidarına karşı Don bölgesinde başkaldıran General Krasnov'a el altından geniş ölçüde silah ve malzeme yardımında bulundular.

Böylece, Sovyet Rusya, temel yiyecek-içecek, hammadde ve yakıt kaynaklarından yoksun kaldı.

O dönemde, Sovyet Rusya ağır koşullar içindeydi. Ekmek ve et yetmiyordu. İşçiler açlık çekiyorlardı. Moskova ve Petrograd işçilerine iki günde bir, kişi başına elli gram ekmek dağıtılıyordu. Hiç ekmek dağıtılmadığı zamanlar da oluyordu. Hammadde ve yakıt sıkıntısından fabrikalar durmuş, ya da hemen hemen durmak üzereydi. Ama, işçi sınıfı umutsuzluğa düşmedi. Bolşevik Partisi umutsuzluğa düşmedi. O dönemin inanılmaz güçlüklerinin üstesinden gelme uğrunda yürütülen kararlı savaşım, işçi sınıfının tükenmez bir enerji taşıdığını ve Bolşevik Partisi'nin yığınlar üzerindeki etkisinin görkemli ve sonsuz olduğunu gösterdi.

Parti, ülkeyi bir askeri kamp ilan etti ve ülkenin ekonomik, politik ve kültürel yaşamını savaş durumunun gereksinimlerine göre düzene koydu. Sovyet Hükümeti, "Sosyalist Anavatan Tehlikede!" diye seslendi ve tüm halkı direnişe çağırdı. Lenin, "Her Şey Cephe İçin!" sloganını attı—ve, yüzbinlerce işçi ve köylü, gönüllü olarak Kızıl Ordu'ya katıldı, cepheye gitti. Parti ve Komünist Gençler Birliği üyelerinin yarısına yakın kısmı cepheye gitti. Parti, müdahaleci yabancı orduların istilasına karşı, devrimin alaşağı ettiği sömürücü sınıfların ayaklanmalarına karşı, halkı *Anavatan İçin*

[*]*Ukrayna Radası*: Ukrayna milliyetçi, karşı-devrimci burjuvazisinin hükümeti. Bu hükümet, devrimi boğmak için Almanya-Avusturya emperyalistlerini Ukrayna'ya sokmuştu — rusça yay.

Savaş'a kaldırdı. Lenin'in örgütlenirdiği İşçi ve Köylü Savunma Konseyi, cepheye insan, yiyecek, giyecek, malzeme ve silah sağlama işini yönetiyordu. Gönüllü askerlik sisteminden zorunlu askerlik görevi yöntemine geçilmesi Kızıl Ordu'ya yüzbinlerce yeni asker kazandırdı ve Kızıl Ordu kısa süre içinde mevcudu milyonu aşan bir ordu haline geldi.

Ülkenin zor durumuna ve genç Kızıl Ordu'nun henüz yeterince sağlamlaşmamış olmasına karşın, alınan savunma önlemleri ilk meyvelerini verdi. Ele geçirdiği Çaritsin'de durumunu garanti ettiğini sanan General Krasnov, buradan püskürtölüp Don ırmağı ötelere atıldı. General Denikin'in harekâtı Kuzey Kafkasya'nın ufak bir bölgesine sıkıştırılırken, General Kornilov, Kızıl Ordu'ya karşı yürüttüğü bir hareket sırasında öldürölldü. Çekoslovaklar, Sosyalist-Devrimciler ve Beyaz Muhafız çapulcuları, Kazan, Simbirsk ve Samara'dan atılıp Urallar'a doğru sürölldüler. Yaroslavl'da Beyaz Muhafız Savinkov'un yönettiği ayaklanma bastırıldı ve bu ayaklanmayı tezgâhlayan Moskova'daki İngiliz Elçiliğinin Başlı Lockhart tutuklandı. Uritski ve Volodarski arkadaşları öldüren ve Lenin'e canice bir suikast düzenleyen Sosyalist-Devrimcilere karşı, Bolşeviklerin üzerine beyaz törerle yürümelerine misilleme olarak, bir kızıl terör açıldı ve bunlar, merkezi Rusya'nın az çok önemli bütün kentlerinde darmadağın edildiler.

Genç Kızıl Ordu, çarpışmalarda olgunlaştı ve çelikleşti.

Kızıl Ordu'da çalışan komünist komiserler, ordunun olgunlaştırılmasında ve çelikleştirilmesinde, politik eğitiminde, savaş yeteneğinin artırılmasında ve disiplinin güçlendirilmesinde belirleyici bir rol oynadılar.

Bolşevik Partisi, Kızıl Ordu'nun sağladığı bu başarıların yetmediğini, bunların henüz ilk başarılar olduğunu biliyordu. Bolşevik Partisi, ilerde yeni, çok daha ciddi çarpışmalar olacağını ve ülkenin, kaybedilen yiyecek-ıcecek, hammadde ve yakıt bölgelerini ancak, düşmanlara karşı yürüteceği sürekli ve amansız çarpışmalarla geri alabileceğini biliyordu. Bunun için, Bolşevikler, bütün cephe gerilerini cephenin hizmetine koymayı kararlaştırdılar ve uzun sürecek bir savaş için yoğun bir hazırlığa giriştiler. Sovyet Hükümeti, *Savaş*

Komünizmi'ni uyguladı. Ordunun ve köyün gereksinimlerini karşılayacak tüketim maddelerini biriktirmek için büyük sanayinin yanısıra orta ve küçük sanayiye de denetimi altına aldı. Köylülerin elindeki bütün yiyecek maddelerinin fazlasını kaydetmek, yedek hububat biriktirmek, orduya ve işçiye ekmek vermek için, hububat ticaretini devlet tekeline aldı: Hububat üzerinde özel alış-verişi yasakladı ve üretim fazlasına el koyma sistemini uyguladı. Ve, bütün sınıflar için genel çalışma yükümlülüğü koydu. Burjuvaziye zorunlu bedensel çalışmaya tabi tutarak ve böylece işçileri cephenin daha önemli öteki görevleri için serbest bırakarak, parti, "Çalışmayan Yemez" ilkesini pratiğe geçirdi.

Ulusal savunmanın olağanüstü ağır koşullarının dayattığı geçici nitelikteki bu önlemlerin tümü bir Savaş Komünizmi'ydi.

Ülke, Sovyet iktidarının iç ve dış düşmanlarına karşı, uzun ve çetin bir İç Savaş'a hazırlanıyordu. Ülkenin 1918'in sonuna doğru, ordunun gücünü üç katma çıkarması ve bu orduya malzeme ve yiyecek-içecek maddeleri biriktirmesi gerekiyordu.

Lenin, o günlerde şöyle diyordu:

"İlkbahara doğru 1 milyonluk bir orduya sahip olmaya karar vermiştik. Şimdi, 3 milyonluk bir orduya gereksinimimiz var. Bunu sağlayabiliriz. Ve, sağlayacağız."

2. ALMANYA'NIN SAVAŞTA UĞRADIĞI YENİLGİ. ALMANYA'DA DEVRİM. ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL'IN KURULUŞU. SEKİZİNCİ PARTİ KONGRESİ.

Sovyet ülkesi, yabancı askeri müdahaleye karşı yeni çarpışmalara hazırlanırken, Batı'da savaş halindeki ülkelerin savaş cephelerinde ve cephe gerilerinde belirleyici nitelikte bazı olaylar oluyordu. Almanya ve Avusturya savaş kısıpacı ve yiyecek bunalımı içinde boğuluyordu. İngiltere, Fransa ve Birleşik Amerika yeni yeni kaynaklar bulup çıkartırken, Almanya'nın ve Avusturya'nın son cılız stokları da tükenmek üzereydi. Durum, son derece bitkinlik içindeki Alman-

ya ve Avusturya'nın yakın yenilgilerinin kaçınılmaz olduğunu gösteriyordu.

Aynı zamanda, Almanya ve Avusturya halkları, kendilerini felaketli ve sonu gelmez bir savaşa, bitkinlik ve açlığa düşürmüş olan emperyalist hükümetlere karşı büyük bir öfke içinde kaynaşıyorlardı. Bunda, Ekim Devrimi'nin büyük devrimci etkisi, bunun yanı sıra, daha Brest-Litovsk barışından önce Sovyet askerlerinin cephede Alman ve Avusturya askerleriyle kaynaşmasının ve bizzat Sovyet Rusya'yla savaşın sona ermesi ve bu ülkeyle barış andlaşması yapılmasının etkisi oldu. Kendi emperyalist hükümetini devirerek bu menfur savaş sona erdirmeyi başaran Rusya halkının verdiği örnekten Almanya ve Avusturya işçilerinin ders almamaları olanaksızdı. Doğu cephesinde Brest-Litovsk andlaşması üzerine Batı cephesine aktarılan Alman askerlerinin, Sovyet askerleriyle nasıl kaynaştıklarını ve Sovyet askerlerinin savaştan nasıl kurtulduklarını anlatmak yoluyla, o cephedeki Alman ordusunun moralini çökertmemeleri olanaksızdı. Avusturya ordusu da aynı nedenlerle daha önce çözülmeye yüz tutmuştu.

Bütün bunlar, Alman askerleri arasında barış isteklerini artırdı; eski savaş güçlerini yitirdiler ve İtilaf devletleri ordularının saldırısı karşısında geri çekilmeye başladılar. Almanya'nın içinde de, 1918 Ekim'inde Vilhelm'i ve hükümetini deviren bir devrim patlak verdi.

Almanya yenilgiyi kabul etmek ve barış istemek zorunda kaldı.

Böylece, birinci derecede bir devlet olan Almanya, yediği darbe sonucu, ikinci derecede bir devlet durumuna düştü.

Bu gelişmenin, Sovyet iktidarının durumu bakımından, kendisine karşı silahlı müdahale düzenlemiş olan İtilâf devletlerini Avrupa'nın ve Asya'nın egemen gücü durumuna getirdiği için ve onlara silahlı müdahalelerini daha etkin hale getirme, Sovyet Rusya'yı kuşatmaya alarak Sovyet iktidarını kuşatan çemberi daha da daraltma olanağını verdiği ölçüde olumsuz etkileri vardı. Nitekim daha sonra göreceğimiz gibi, bu aynen böyle oldu. Ama öte yandan, bu gelişmenin, çok daha ciddi ve Sovyet Rusya'nın durumunu kökten rahatlattan

olumlu bir etkisi vardı. Birincisi, Sovyet Hükümeti, ağır koşullar içeren Brest-Litovsk andlaşmasını artık feshedebilir, savaş tazminatı taksitlerini vermeyebilir ve Alman emperyalizminin baskısı altından Letonya'yı, Estonya'yı, Beyaz Rusya'yı, Litvanya'yı, Ukrayna'yı ve Transkafkasya'yı kurtarmak için askeri ve politik açık bir savaşa girişebilirdi. İkincisi —ve daha da önemlisi— Avrupa'nın ortasında Almanya'da bir cumhuriyetçi rejimin, İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetlerinin varlığı, kaçınılmaz olarak devrimi Avrupa ülkelerine yayabilirdi; gerçekte de öyle oldu ve bunun Rusya'da Sovyet iktidarının durumunu güçlendirmemesi olanaksızdı. Gerçi, Almanya'daki devrim, sosyalist değil, bir burjuva devrimiydi ve oradaki Sovyetler, burjuva parlamentosunun itaatkâr bir aleti durumundaydılar; çünkü, Sovyetler'de, Rus Menşevikleri türünden uzlaşıcılar olan sosyal-demokratlar ağır basıyordu. Zaten, Almanya'daki devrimin zayıflığı da bundan ileri geliyordu. Bu devrimin ne kadar zayıf olduğunun en açık örneği, Rosa Lûxemburg ve Karl Liebknecht gibi seçkin devrimcilerin Alman Beyaz Muhafızları tarafından öldürülmelerini cezasız bırakmış olmasıydı. Ama gene de bu bir devrimdi: Vilhelm devrilmişti, işçiler zincirlerinden kurtulmuştu. Yalnız bu bile, artık Batı'da devrimi taşırayabilir, bütün Avrupa ülkelerinde devrimin zaferine yol açabilirdi.

Ve, Avrupa'da devrim dalgası yükselmeye başladı. Avusturya'da devrim hareketi aldı yürüdü. Macaristan'da bir Sovyet Cumhuriyeti doğdu. Devrimin yükselen dalgasıyla Avrupa komünist partileri su yüzüne çıktılar.

Artık komünist partilerinin birliği için, Üçüncü — Komünist Enternasyonal'de birleşmeleri için gerçek bir temel vardı.

Mart 1919'da, başta Lenin, Bolşeviklerin girişimiyle, çeşitli ülkelerin komünist partilerinin Moskova'da yapılan ilk kongresinde Komünist Enternasyonal kuruldu. Emperyalist kuşatma ve baskı yüzünden, birçok delegelerin Moskova'ya gelememiş olmalarına karşın, Birinci Kongre'de Avrupa'nın ve Amerika'nın en önemli ülkeleri temsil edildiler. Kongreyi Lenin yönetiyordu.

Lenin, burjuva demokrasisi ve proletarya diktatörlüğü üzerine verdiği raporda, emekçi halk için gerçek demokrasi olarak Sovyet sisteminin önemini belirtti. Ve, kongre, dünya proletaryasını, proletarya diktatörlüğü uğrunda ve bütün ülkelerde Sovyetlerin zaferi uğrunda kararlı savaşıma çağıran bir bildiri kabul etti

Kongre, Üçüncü—Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'ni (KEYK) kurdu. Böylece, yeni tipte bir uluslararası devrimci proletarya örgütü —Komünist Enternasyonal— Marksist-Leninist Enternasyonal kurulmuş oldu.

Sekizinci Parti Kongresi, Mart 1919'da, çelişik durumlar taşıyan koşullar içinde —bir yandan, Sovyet iktidarına karşı İtilaf devletlerinin kurduğu gerici blokun daha da güçlenmesi, öte yandan, Avrupa'da, özellikle savaştan yenilgiyle çıkmış olan ülkelerde baş gösteren ve Sovyet Rusya'nın durumunu rahatlatan devrim dalgasının gitgide yükselmesi koşulları içinde— toplandı.

Kongreye, 313 bin 766 parti üyesini temsil eden oy sahibi 301 delege, yalnızca söz hakkı olan 102 delege katıldı.

Lenin, açış konuşmasında, Bolşevik Partisi'nin en yetenekli örgütçülerinden biri olan ve kongre öngününde ölen Y. M. Sverdlov'u saygıyla andı.

Kongrede partinin yeni programı kabul edildi. Bu program, kapitalizmin ve kapitalizmin en yüksek aşaması emperyalizmin bir açıklamasını veriyor, iki devlet sisteminin, yani burjuva-demokratik devlet sistemiyle Sovyet devlet sisteminin bir karşılaştırmasını yapıyor ve partinin sosyalizm uğrundaki savaşının somut görevlerini ayrıntılı olarak gösteriyordu. Bu görevler şunlardı: Burjuvaziyi mülksüzleştirme- nin tamamlanması, ülke ekonomisinin tek bir sosyalist plana göre yönetilmesi, sendikaların ulusal ekonominin örgütlenmesine katılması, sosyalist çalışma disiplini, ulusal ekonomide Sovyet organlarının denetimi altında burjuva uzmanlardan yararlanılması, orta köylülüğün kerte kerte, düzenli olarak, sosyalist kuruluş çalışmalarına çekilmesi.

Kongre, kapitalizmin en yüksek aşaması olarak emperyalizmin tanımının yanı sıra, İkinci Parti Kongresi'nin kabul etmiş olduğu eski programda yer alan sanayi kapitalizmi ve

basit emtia üretimiyle ilgili tanımların da programa alınmasını isteyen Lenin'in önerisini kabul etti. Lenin ekonomik sistemimizin karmaşıklığının göz önünde bulundurulmasını, ülkede orta köylülüğün temsil ettiği küçük emtia üretimi de içinde olmak üzere, farklı ekonomik biçimlenmelerin varlığını programda belirtmeyi zorunlu sayıyordu. Bunun için Lenin, program görüşülürken, kapitalizmle, küçük emtia üretimiyle, orta köylü ekonomisiyle ilgili noktaların programdan çıkarılmasını öneren Buharin'in bolşevizm aleyhtarı görüşlerine şiddetle karşı koydu. Buharin'in görüşleri, Sovyet devletinde orta köylülüğün rolünün menşevikçe, troçkistçe bir yadsıması demekti. Buharin, aynı zamanda köylülüğün küçük meta üretiminden kulakların türeyip geliştiği gerçeğini de görmezlikten geliyordu.

Lenin, Buharin'in ve Piatakov'un ulusal sorundaki bolşevizm aleyhtarı görüşlerini de çürüttü. Onlar, ulusların yazgılarını belirleme hakkıyla, ulusların eşitliğiyle ilgili madde-nin programda yer almasına karşı çıktılar; bu sloganın, proleter devrimin zaferini ve değişik milliyetlerin proleterlerinin birliğini baltalayacağını ileri sürerek, programda yer almasına karşı çıktılar. Lenin, Buharin'in ve Piatakov'un bu son derece zararlı emperyalist ve şoven görüşlerini yerlebir etti.

Sekizinci Kongre çalışmalarında orta köylülük konusunda izlenecek politika sorunu önemli bir yer tuttu. Çıkarılan ünlü Toprak Kararı sonucunda, orta köylülüğün sayısında gitgide artan bir yükseliş olmuştu. Orta köylülük, artık köylü nüfusun çoğunluğunu oluşturuyordu. Burjuvazi ile proletarya arasında bocalayan orta köylülüğün tavrı ve izleyeceği yol, İç Savaş'ın ve sosyalist kuruluşun geleceği bakımından çok büyük önem taşıyordu. İç Savaş'ın sonucu, birçok bakımdan, orta köylülüğün nereye yöneleceğine, proletarya ile burjuvaziden hangisinin orta köylülüğü kendine çekebileceğine bağlı bulunuyordu. 1918 yazında, Volga boyu bölgesinde Sovyet iktidarını deviren Çekoslovaklar, Beyaz Muhafızlar, kulaklar, Sosyalist-Devrimciler ve Menşevikler bunu, kendilerine orta köylülüğün önemli bir kısmının destek olması sayesinde başarmışlardı. Merkezi Rusya'da, kulakların

giriştiği ayaklanmada da aynı durum kendini göstermişti. Ama, 1918 sonbaharından itibaren orta köylü yığınlarının tavrında Sovyet iktidarına doğru bir yaklaşma başladı. Köylüler, Beyazların zaferinin arkasından toprak ağalarının iktidarının yeniden geleceğini, köylünün elinden toprağının geri alınacağını, soygun ve vurgunun, meydan dayağı ve işkencenin alıp yürüyeceğini gördüler. Köylünün tavrındaki değişikliklerde, kulakları tepeleyip ezen Yoksul Köylü Komiteleri'nin çalışmaları da etkili oldu. Bu durum üzerine, Lenin, Kasım 1918'de şu sloganı attı:

"Kulaklara karşı savaşımdan bir an bile vazgeçmeden ve yalnız yoksul köylülüğe tümüyle güvenerek, orta köylülükle anlaşma yolu bulmayı öğrenelim" (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. XXIII., s. 294).

Elbette ki, orta köylülük sallantılı durumundan henüz tümüyle kurtulmuş değildi. Ama Sovyet iktidarına daha çok yaklaştı, Sovyet iktidarını gitgide daha sıkıca desteklemeye başladı. Sekizinci Parti Kongresi'nin orta köylülük sorununda kabul ettiği politika, bunu önemli ölçüde kolaylaştırdı.

Sekizinci Kongre, partinin orta köylülük sorununda yürüttüğü politikada bir dönüm noktası oldu. Lenin'in raporu ve kongrenin kararları, bu sorun üzerinde partinin yeni hareket çizgisini belirledi. Kongre, parti örgütlerinin ve bütün komünistlerin, orta köylülüğü kulaklardan dikkatle ayırt etmelerini ve orta köylülüğün gereksinimlerini dikkatle kollayan bir davranışla onu işçi sınıfından yana kazanmalarını istiyordu. Orta köylülüğün geriliğine karşı, asla zora başvurma yolu değil, kendilerinin benimseyeceği yöntemlerle savaşım yürütmek gerekiyordu. Bunun için kongre, köylük bölgelerde sosyalist önlemlerin uygulanmasında (komünlerin, tarımsal artellerin kurulmasında), asla zor kullanılmaması kararını aldı. Orta köylülüğün canalcı çıkarlarını etkileyen her durumda, onunla pratik anlaşma yolunu bulmak, ona sosyalist değişiklikleri yaşama geçirme yöntemlerine ilişkin ödünlerde bulunmak gerekiyordu. Kongre, bu bağlaşımda, proletaryanın *öncü rolünü* korumak üzere, orta köylülükle *tutarlı bir bağlaşıma* politikası saptadı.

Orta köylülük sorunu üzerinde, Sekizinci Kongre'de Lenin'in ilan ettiği yeni politika, proletaryanın yoksul köylülüğe güvenmesini, orta köylülükle tutarlı bir bağlaşma halinde bulunmasını ve kulaklara karşı savaşım yürütülmesini istiyordu. Parti, Sekizinci Kongre'ye dek genellikle orta köylülüğü *tarafsızlaştırma* politikası güdüyordu. Bu politika partinin, orta köylülüğün kulaklardan yana, genellikle burjuvaziden yana geçmesine engel olmasını sağlamaya çalışması demekti. Ama, bu politika artık yeterli olamazdı. Sekizinci Kongre, Beyaz Muhafızlara karşı, yabancı silahlı müdahaleye karşı savaşmak ve sosyalist kuruluşu başarıyla yürütmek için, orta köylülüğü *tarafsızlaştırma* politikasından, onunla *tutarlı bir bağlaşma* kurma politikasına geçti.

Kongre'nin köylülüğün büyük kısmını oluşturan orta köylülük sorunu üzerinde kabul ettiği politika, yabancı müdahaleye ve onun Beyaz Muhafız uşaklarına karşı yürütülen İç Savaş'ın zaferle sonuçlanmasında belirleyici bir rol oynadı. 1919 sonbaharında, Sovyet iktidarı ile Denikin arasında bir seçme yapmak zorunda kalan köylülük, Sovyetler'i destekledi; ve böylece proletarya diktatörlüğü, düşmanlarından en tehlikelisini yenebildi.

Kızıl Ordu'nun kuruluşu sorunu kongre görüşmelerinde özel bir yer tuttu. Ortaya "*Askeri Muhalefet*" diye bir şey çıktı. Bu muhalefet, artık dağılmış olan "Sol Komünistler"den birçoklarını içine alıyordu. Ama, "Askeri Muhalefet" yenilgiye uğratılmış olan "Sol Komünistler"in temsilcileriyle birlikte, hiçbir zaman muhalefete katılmamış bulunan, ama orduda Troçki'nin yönetiminden hoşnut olmayan bazı parti görevlilerini de içine alıyordu. Askeri delegelerin çoğu Troçki'ye açıkça düşmandı; Troçki'nin İç Savaş'ta açıktan açığa ihanet halinde olan eski Çarlık ordusu askeri uzmanları önünde eğilmesinden ve ordudaki eski Bolşevik kadrolara karşı küstah ve düşmanca davranmasından hoşlanmıyordu. Kongre'de Troçki'nin "uygulamaları"ndan örnekler sayılıp döküldü. Örneğin sırf kendisinin hoşnutsuzluğunu uyandırdıkları için, cephede hizmet gören bir kısım seçkin komünisti kurşuna dizdirmeye kalkıştığı anlatıldı. Doğrudan düşmanın ekmeğine yağ sürmek demek olan bu olayı önle-

menin ve arkadaşların canını kurtarmanın, ancak Merkez Komitesi'nin müdahalesi ve askeri görevlilerin protestolarıyla mümkün olabildiği belirtildi.

Ama gene de, "Askeri Muhalefet", partinin askeri politikasını bozan Troçki'ye karşı savaşım verirken, askeri kuruluşla ilgili bazı sorunlar üzerinde hatalı görüşleri savunuyordu. Orduda çetecilik yönteminin kalıntılarını savunan, düzenli bir Kızıl Ordu yaratılmasını, askeri uzmanlardan yararlanma yoluna gidilmesini ve onsuz hiçbir ordunun gerçek bir ordu olamayacağı o demir disiplini kabul etmeyen "Askeri Muhalefete Lenin ve Stalin şiddetle karşı koydular. Stalin arkadaş, "Askeri Muhalefet"e karşı koyarken en sıkı bir disiplin ruhuyla yetiştirilmiş düzenli bir ordunun yaratılmasını istiyordu. Stalin arkadaş şöyle diyordu:

"Ya sıkı disiplinli, gerçek bir işçi ve köylü ordusu, — esas olarak bir köylü ordusu— yaratırız ve Cumhuriyeti savunuruz, ya da yok oluruz."

Kongre, "Askeri Muhalefet"in birçok önerilerini reddetti; aynı zamanda, askeri merkez kuruluşlarının çalışmaları'nın düzeltilmesini ve orduda komünistlerin rolünün artırılmasını isteyerek Troçki'ye de bir vuruş indirdi.

Kongrede bir Askeri Komisyon kuruldu; bu komisyonun çalışmaları sonucunda, kongre askeri sorun üzerinde oybirliğiyle karar aldı.

Kongrenin askeri sorun üzerindeki kararı Kızıl Ordu'nun güçlendirilmesini ve ilerde onun partiye daha da yakınlaşmasını sağladı.

Kongre daha sonra, parti ve Sovyet kuruluşu, Sovyetler'in çalışmalarında partinin önder rolü sorununu görüştü. Kongre, bu sorun üzerinde, Sovyetler'in çalışmalarında partinin önder rolünü yadsıyan oportünist Saprnov-Osinski grubunun görüşlerini reddetti.

Ve, partiye büyük ölçüde yeni üye akınını göz önünde bulunduran kongre, partinin sosyal bileşimini sağlamlaştıracak önlemleri saptadı ve üyeleri yeni baştan kayıttan geçirme kararı aldı.

Bu karar parti saflarında ilk temizlik hareketinin başlangıcıydı.

3. MÜDAHALENİN GENİŞLEMESİ. SOVYET ÜLKESİNİN KUŞATILMASI. KOLÇAK HAREKÂTI VE YENİLGİSİ. DENİKİN HAREKÂTI VE YENİLGİSİ. ÜÇ AYLIK BİR ARA. DOKUZUNCU PARTİ KONGRESİ.

İtilaf devletleri, Almanya'yı ve Avusturya'yı yenilgiye uğrattıktan sonra, Sovyet ülkesi üzerine büyük askeri kuvvetler göndermeye karar verdiler. Almanya yenildikten ve orduları Ukrayna'dan ve Transkafkasya'dan çekildikten sonra, onun yerini İngilizler ve Fransızlar aldılar; donanmalarını Karadeniz'e yolladılar, Odesa'ya, Transkafkasya'ya asker çıkardılar. İtilaf devletleri müdahale kuvvetleri işgal altına aldıkları bölgelerde hunharca hareket ettiler; yığınla işçiye ve köylüyü gruplar halinde kurşuna dizmekten çekinmediler. Türkistan'ı da işgal ettikten sonra, küstahlığı o dereceye vardirdılar ki, Bakü'nün önde gelen 26 Bolşevik görevlisini —Şaumyan, Fioletov, Caparidze, Malign, Azizbekov, Korganov ve öteki arkadaşları— Hazar Denizi ötesine göturdüler ve orada Sosyalist-Devrimcilerin yardımıyla vahşice kurşuna dizdiler.

Müdahaleciler kısa bir süre içinde Rusya'nın *kuşatıldığı* ilan ettiler. Rusya'nın dış dünyayla olan bütün bağlantıları, bütün denizyolları ve öteki haberleşme hatları kesildi.

Sovyet Rusya hemen hemen dörtbir yandan bir çember içine alındı.

İtilâf devletlerinin esas umudu, Sibirya'da, Omsk kentindeki kuklaları Amiral Kolçak üzerinde toplanmıştı. Kolçak, "Rusya'nın Yüce Başbuğu" ilan edilmişti. Rusya'nın bütün karşı-devrimci kuvvetleri onun komutası altına girmişti.

Böylece, Doğu cephesi, esas cephe oluyordu.

Kolçak, topladığı büyük bir orduyla, 1919 ilkbaharında Volga yakınlarına dek ilerledi. Ona karşı Bolşeviklerin en sağlam kuvvetleri gönderildi. Komünist Gençler Birliği üyeleri ve işçiler seferber edildiler. Kızıl Ordu, Nisan 1919'da Kolçak'ı ciddi bir yenilgiye uğrattı. Ve, çok geçmeden, Kolçak ordusu tüm cephe boyunca geri çekilmeye başladı.

Doğu cephesinde saldırıya geçen Kızıl Ordu hareketinin doruğuna ulaştığı bir sırada, Troçki, hareketi Urallar önünde durdurmak, Kolçak ordularını kovalamayı bırakarak ordularımızı Doğu cephesinden Güney cephesine aktarmak gibi

kuşku uyandıran bir plan ileri sürdü. İngilizlerin ve Japonların yardımıyla, Kolçak'ın İngilizlerden ve Japonlardan göreceği yardımla kendini toparlayıp yeniden ayağa kalkabileceğini, bu yüzden Urallar'ın ve Sibirya'nın Kolçak'ın elinde bırakılmasının doğru olmayacağını iyi bilen Parti Merkez Komitesi, bu planı reddederek saldırının sürdürülmesi direktifi ni verdi. Troçki, bu direktife uymadı ve istifasını verdi. Merkez Komitesi, Troçki'nin istifasını kabul etmemekle birlikte, onu Doğu cephesindeki harekâtın yönetimine katılmaktan hemen uzaklaşmak zorunda bıraktı. Kızıl Ordu'nun Kolçak üzerine saldırısı yeni bir hızla ilerledi; Kolçak'ı yeni birçok yenilgiye uğrattı ve Kızıl Ordu'nun Beyazların cephe gerisindeki güçlü bir partizan hareketiyle desteklendiği Urallar'ı ve Sibirya'yı Beyazlar'ın elinden kurtardı.

1919 yazında, emperyalistler, Kuzey Batı'da (Baltık bölgesinde, Petrograd dolaylarında) karşı-devrimci kuvvetlerin başında bulunan General Yüdeniç'e, Petrograd üzerine saldırıya geçerek Kızıl Ordu'nun dikkatini Doğu cephesinden kaydırma görevini verdiler. Petrograd dolaylarındaki iki kalenin garnizonları, eski subayların karşı-devrimci ajitasyonlarına kapılarak Sovyet iktidarına karşı ayaklandılar. Aynı zamanda, cephe karargâhında karşı-devrimci bir komplo ortaya çıkarıldı. Petrograd düşman tehdidi altındaydı. Ama, ayaklanan kaleler, işçilerin ve denizcilerin yardımıyla Sovyet iktidarınca alınan önlemler sayesinde, Beyazlardan arındırıldı. Yüdeniç orduları yenilgiye uğratıldı ve Estonya'ya püskürtüldü.

Yüdeniç'in Petrograd önünde uğratıldığı yenilgi, Kolçak'a karşı yürütülen savaşı da kolaylaştırdı ve, 1919'un sonuna doğru, Kolçak ordusu tümüyle ezildi. Kolçak yakalandı. Ve, İrkutsk'ta Devrim Komitesi'nin kararıyla kurşuna dizildi.

Kolçak, böyle son buldu.

O sıralarda, Sibiryalılar Kolçak üzerine bir türkü yakmışlardı:

*"Üniforması İngiliz
Fransa'dan apoletleri
Bir de Japon tütünü*

*Kolçak Başbuğdu.
Üniforması yırtıldı
Söküldü apoletleri
Tütünü de tükendi
Kolçak'ın işi bitti."*

Kolçak'a bağlanan umutları boşa çıkan müdahaleciler, Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı saldırı planlarını değiştirdiler.

Odesa'ya çıkardıkları birliklerini de geri çekmeleri gerekiyordu; çünkü, Sovyet Cumhuriyeti'nin askerleriyle temasa gelerek devrimci bir ruh kazanan istilacı askerler, emperyalist efendilerine başkaldırmaya yüz tuttular. Örneğin, Odesa'da Fransız denizcileri Andre Martin'in önderliğinde bir ayaklanmaya giriştiler.

Bu nedenlerle ve artık Kolçak'ın yenilmiş olmasından dolayı, İtilaf devletleri, dikkatlerini Kornilov'un bağlaştığı ve "Gönüllü Ordu"nun örgütleyicisi General Denikin üzerine çevirmiş bulunuyorlardı. Denikin o sıralarda Sovyetler'e karşı Güney'de Koban ırmağı bölgesinde harekât halindeydi. İtilaf devletleri Denikin ordusuna önemli ölçüde silah ve cephaneye vererek onu Kuzey'e, Sovyet iktidarına karşı yönelttiler.

Böylece, bu kez esas cephe, Güney cephesi oluyordu.

Denikin'in Sovyet iktidarına karşı yönelttiği başlıca saldırı 1919 yazında başladı. Troçki'nin Güney cephesini dar-madağın etmiş olması yüzünden, birliklerimiz yenilgiden yenilgiye uğradılar. Ekim ortasına doğru, Beyazlar Ukrayna'nın tümünü ve Orel'i ele geçirmişlerdi ve ordumuza tüfek ve makineli tüfek sağlayan Tula'ya yaklaşıyorlardı. Beyazlar, Moskova'ya doğru ilerliyorlardı. Sovyet Cumhuriyeti'nin durumu son derece ciddiydi. Parti tehlike çanını çaldı ve halkı direnişe çağırırdı. Lenin, "Her Şey Denikin'e Karşı Savaş için" sloganını attı. Bolşeviklerin çağrısına uyan işçiler ve köylüler, düşmanı ezmek için bütün güçlerini seferber ettiler.

Denikin'i yenilgiye uğratmak için, Merkez Komitesi, Stalin, Voroşilov, Orjonikidze ve Budyonni arkadaşları Güney cephesine gönderdi. Troçki, Kızıl Ordu'nun Güney harekâtının yönetiminden uzaklaştırıldı. Stalin arkadaş gelmeden önce, Güney Cephesi Komutanlığı Troçki'yle birlikte, Deni-

kin'e esas vuruşu, Çaritsin'den hareketle Don Step'i üzerinden Novorossiisk yönünde indirmeyi tasarlamıştı; bu bölgede hiç yol yoktu ve Kızıl Ordu o sırada büyük ölçüde Beyaz Muhafızların etkisi altında bulunan Kazakların yaşadığı bölgelerden geçmek zorunda kalacaktı. Stalin arkadaş, bu planı şiddetle eleştirdi ve Denikin'e esas vuruşu Harkov —Doneç havzası—, Rostov üzerinden indirmeyi hedef alan kendi planını Merkez Komitesi'ne önerdi. Bu plan birliklerimizin, halkın açık sevgisine sahip olduğu işçi ve köylü bölgelerinden geçerek, Denikin'e karşı hızla ilerlemesini sağlayacaktı. Ayrıca, bu bölgede yoğun bir demiryolu şebekesi olduğundan, bu plan, birliklerimize zorunlu bütün gereksinimlerinin karşılanması olanağını veriyordu. Sonuç olarak, bu plan, Doneç havzasının kurtarılması, ülkemizin yakıt gereksiniminin karşılanması olanağını veriyordu.

Parti Merkez Komitesi, Stalin arkadaşın planını kabul etti. 1919 Ekim'inin ikinci yarısında, Denikin, çok çetin bir direnişten sonra, Orel önünde ve Voronej bölgesindeki kesin çarpışmalarda Kızıl Ordu tarafından bozguna uğratıldı. Denikin, hızla geri çekilmeye başladı ve birliklerimizin kovalaması üzerine Güney'e kaçtı. 1920'nin başlangıcında Ukrayna'nın tümü ve Kuzey Kafkasya, Beyazların elinden kurtarıldı. Güney cephesinde kesin çarpışmalar sürüp giderken, kuvvetlerimizi Güney'den geri çekertmek ve Denikin kuvvetlerinin durumunu kolaylaştırmak için, emperyalistler Yüdeniç kolordusunu yeniden Petrograd üzerine saldırıya geçirdiler. Beyazlar kentin kapılarına dek yaklaştı. Petrograd'ın kahraman proletaryası, devrimin ilk kentini, göğsünü siper ederek savunmaya geçti. Her zaman olduğu gibi, komünistler ön saflarda çarpıştılar. Çok zorlu çarpışmalar sonucunda Beyazlar yenilgiye uğratıldılar ve yeniden ülke sınırları dışına, Estonya'ya püskürtüldüler.

Ve, Denikin de böyle son buldu.

Kolçak ve Denikin yenilgisini kısa bir soluk alma dönemi izledi

Emperyalistler, Beyaz orduların yenilgiye uğratıldığını, silahlı müdahalenin başarı sağlamadığını, ülkenin tümünde Sovyet iktidarının güçlenmekte olduğunu ve Batı Avrupa'da

da işçilerin Sovyet Cumhuriyeti'ne karşı yürütülen silahlı müdahaleye karşı öfkelerinin arttığını görünce, Sovyet devletine karşı tutumlarını değiştirmeye başladılar. Ve, Ocak 1920'de İngiltere, Fransa ve İtalya, Sovyet Rusya'ya uyguladıkları kuşatmayı kaldırmaya karar verdiler.

Bu, müdahale duvarında önemli bir gediğin açılmasıydı.

Ama elbette ki bu, Sovyet devletinin artık silahlı müdahaleden ve İç Savaş'tan kurtulmuş olduğu anlamına gelmezdi; çünkü, emperyalist Polonya'nın saldırıya geçme tehlikesi vardı. Henüz Uzak Doğu'dan, Transkafkasya'dan ve Kırım'dan yabancı istilacılar tümüyle kovulmuş değillerdi. Ama Sovyet ülkesi geçici bir soluk alma dönemi kazanmıştı, ekonomik kuruluşa daha fazla kuvvet verebilecekti. Parti, ekonomik sorunlara eğilme olanağını buluyordu.

İç Savaş sırasında pek çok usta işçi, fabrikaların kapanmış olması yüzünden sanayi üretimi alanından kopmuştu. Parti, usta işçileri, ustalaştıkları işlerde çalıştırılmak üzere, fabrikalara döndürecek önlemler aldı. Ağır bir duruma düşmüş olan demiryollarının yeniden imarı için, bu alanda birkaç bin komünist görevlendirildi. Bu yapılmadıkça bellibaşlı sanayi kollarının yeniden kurulması yolunda ciddi çalışmalar yürütülemezdi. Yiyecek sağlama işleri geniş ölçüde düzenlendi. Rusya'yı elektriklendirmek için bir plan hazırlığına girişildi. Beş milyona yakın Kızıl asker silah altındaydı, savaş tehlikesi yüzünden terhis edilemiyordu. Bunun için, ekonomik kuruluş alanlarında yararlanılmak üzere Kızıl Ordu'nun bir kesimi *Çalışma Orduları* durumuna getirildi. İşçi ve Köylü Savunma Meclisi, *Çalışma ve Savunma Meclisi* durumuna getirildi ve bunu desteklemek üzere bir *Devlet Planlama Komisyonu* (Gosplan) kuruldu.

Dokuzuncu Parti Kongresi açılırken durum böyleydi.

Kongre, 1920 Mart'ının sonunda toplandı. Kongreye 611 bin 978 parti üyesini temsil eden, oy sahibi 554 delegeyle yalnız söz hakkı olan 162 delege katıldı.

Kongre, ulaşım ve sanayi alanlarında ülkenin önünde duran acil ekonomik görevleri saptadı ve işçi sendikalarının ekonomik kuruluşa katılmaları zorunluluğu üzerinde özellikle durdu.

Kongre, her şeyden önce, ulaşım, yakıt, demir-çelik sanayisinin kalkındırılmasını hedef alan tek bir ekonomik plan sorununa özel bir dikkatle eğildi. Bu planın esası, Lenin'in "gelecek on ya da yirmi yıl için büyük program" olarak ortaya attığı, ülkenin elektrikleştirilmesi projesiydi. Bu proje, Rusya'nın Elektrikleştirilmesi İçin Devlet Komisyonu'nun (GOELRO) öngördüğü ve bugün fazlasıyla gerçekleştirilmiş olan ünlü planın temeli oldu.

Kongre, sanayide tek elden yönetime ve yöneticilerin kişisel sorumluluğuna karşı çıkarak, sanayinin yönetiminde sınırsız bir "grup yönetimi"ni ve kişisel sorumsuzluğu savunan ve kendine "Demokratik-Merkeziyetçi" adını veren parti aleyhtarı grubun önerilerini reddetti. Bu parti aleyhtarı grupta Sapronov, Osinski, V. Smirnov başrolleri oynadılar. Bunları kongrede Rikov ve Tolski destekliyordu.

4. POLONYA SOYLULARININ SOVYET RUSYA'YA SALDIRISI. GENERAL VRANGEL HAREKATI. POLONYA PLANININ BOŞA ÇIKIŞI. VRANGEL'İN YENİLGİSİ. MÜDAHALENİN SONU.

Emperyalistler, Kolçak'ın ve Denikin'in yenilgiye uğratılmasına karşın, Sovyet Cumhuriyeti'nin kuzey topraklarını, Türkistan'ı, Sibirya'yı, Don bölgesini, Ukrayna'yı ve öteki yerleri Beyazlardan ve yabancı silahlı müdahalecilerden kurtararak geri almasına karşın ve İtilaf devletleri'nin Rusya'ya uyguladıkları kuşatmayı kaldırmak zorunda kalmalarına karşın, hâlâ bir türlü Sovyet iktidarının yenilmez bir varlık haline gelmesi ve zafere ulaşmış olduğu gerçeğini kabul etmek istemiyorlardı. Bunun için, Sovyet Rusya'ya karşı yeni bir müdahaleye daha girişmeye karar verdiler. Onlar bu kez, bir yandan karşı-devrimci burjuva milliyetçisi ve Polonya devletinin gerçek başı Pilsudski'den, öte yandan da Kırım'da Denikin ordusunun döküntülerini çevresine toplamış olan ve oradan Doneç havzasını ve Ukrayna'yı tehdit eden General Vrangeli'den yararlanmayı kararlaştırdılar.

Lenin'in dediği gibi, Polonya soyluları ve Vrangeli, Sovyet Rusya'yı boğmaya yeltenen uluslararası emperyalizmin iki koluydu.

Polonyalıların planı, Sovyet Ukrayna'nın Dinyeper ırmağının sağ kıyısındaki kısmını ele geçirmek, Sovyet Beyaz Rusya'yı kapmak, bu bölgelerde Polonya soylularının egemenliğini yeniden kurmak, Polonya devletinin sınırlarını "denizden denize", Danzig'den Odesa'ya dek genişletmek ve Vrangeli'nin kendilerine göstermekte olduğu yardıma karşılık olarak Kızıl Ordu'yu yenmek ve Sovyet Rusya'da toprak ağalarının ve kapitalistlerin egemenliğini yeniden kurmasında Vrangeli'e yardım etmektir.

Bu plan, İtilaf devletlerinin onayından geçti.

Sovyet Hükümeti'nin barışı korumak ve savaşı önlemek için, Polonya'yla görüşmelere girişme uğrındaki çabaları hiçbir sonuç vermedi. Pilsudski barıştan söz edilmesini bile istemiyor, savaş çıkarmak istiyordu; Kolçak ve Denikin'e karşı yapılan çarpışmalarda yorulmuş olan Kızıl askerlerin Polonya ordularının saldırısı karşısında tutunamayacağına güveniyordu.

Kısa soluk alma döneminin sonu gelmişti.

Nisan 1920'de Polonya birlikleri Sovyet Ukrayna topraklarına girdiler ve Kiyev'i ele geçirdiler. Vrangeli, aynı zamanda saldırıya geçti ve Doneç havzasını tehdit etmeye başladı.

Polonya kuvvetlerinin saldırısına karşılık olmak üzere, Kızıl askerler tüm cephe boyunca karşı-saldırıya geçtiler. Kiyev kurtarıldı ve Polonya savaş ağaları Ukrayna ve Beyaz Rusya'dan sökülüp atıldılar. Batı cephesindeki birlikler Varşova'ya yaklaşırlarken, Güney cephesinin Kızıl askerleri hızlı bir ilerleyişle Galiçya'da Lvov kenti kapılarına dayandılar. Polonya orduları kesin yenilginin sınırında bulunuyordu.

Ama Troçki'nin ve onun Kızıl Ordu Genel Karargâhındaki kuşku uyandıran faaliyetleri, Kızıl Ordu'nun başarılarını boşa çıkardı. Troçki'nin ve Tuhaçevski'nin kusurları yüzünden, Batı cephesinde Kızıl Ordu'nun Varşova üzerine saldırısı tam bir karışıklık içinde geçiyordu: Birliklere, ele geçirdiği mevzileri sağlamlaştırma olanakları verilmemiş, öncü kuvvetler çok ilerilere sürülmüş, yedek kuvvetler ve cephe cephe gerilerinde çok uzaklarda bırakılmış, bu yüzden öncü kuvvetler cephanesiz ve yedek kuvvetsiz kalmış,

cephne hattı alabildiğine uzatılmış ve sonuç olarak, cephenin yarılması kolaylaştırılmıştı. Bütün bunlardan dolayı, küçük bir Polonya kuvveti Batı cephemizde bir gedik açınca, cephanesi tükenmiş olan birliklerimiz geri çekilmek zorunda kaldılar. Lvov kenti kapılarına dayanmış olan ve orada Polonya ordularını sıkıştıran Güney cephesi birliklerine gelince, "Devrimci Askeri Konsey"nin "Başkan"ı Troçki, bu birliklere Lvov kentini ele geçirmeyi yasakladı; Lvov'u işgal etmenin, Batı cephesine yapılması mümkün biricik ve en etkin destek olacağını anlamak güç değilken, güya Batı cephesine destek olsun diye, Güney cephesinin başlıca kuvveti olan suvari ordusunu uzaklara, Kuzey Doğuya yöneltme emri verdi. Oysa suvari ordusunun Güney cephesinden çıkarılması ve Lvov'dan uzaklaştırılması, gerçekte birliklerimizin Güney cephesinde de geri çekilmesi demektir. Troçki'nin verdiği bu bozguncu emir, böylece Güney cephesindeki birliklerimizi, anlaşılmayan ve hiçbir esasa dayanmayan, ancak Polonya soylularını sevindiren bir geri çekilmeye zorladı.

Bu, aslında, bizim Batı cephemize değil, doğrudan Polonya soyluları ve İtilaf devletlerine yapılmış bir yardımdır.

Birkaç gün sonra, Polonya ordularının saldırısı durdurulmuştu. Birliklerimiz, Polonyalılara karşı yeni bir karşı-saldırıya geçmeye hazırlanıyorlardı. Ama savaşı sürdürecektir gücü kalmayan ve bir Kızıl karşı-saldırıyı telaşla bekleyen Polonya, Dinyeper'in batısındaki Ukrayna toprakları ve Beyaz Rusya üzerindeki iddialarından vazgeçmek zorunda kaldı; Rusya ile barış yapmaya yanaştı. 20 Ekim 1920'de, Riga'da, Polonya ile barış andlaşması imzalandı. Bu andlaşmaya göre, Galiçya ile Beyaz Rusya'nın bir kısmı Polonya'nın elinde kaldı.

Sovyet Cumhuriyeti, Polonya ile barış yaptıktan sonra Vrangeli'nin işini bitirmeye karar verdi. İngilizler ve Fransızlar Vrangeli'e en yeni silahlar, tüfekler, zırhlı otomobiller, tanklar, uçaklar ve cephaneye vermişlerdi. Vrangeli'nin, esaslı Beyaz subaylardan oluşma taburları vardı. Ama o, Koban ve Don ırmağı kıyılarında karaya çıkarmış olduğu birliklerin çevresinde köylülerden ve Kazaklar'dan önemli hiçbir kuvvet toplayamadı. Buna karşın, Vrangeli, Doneç havzasının

yakınlarına dek gelmişti, kömür bölgemizi tehdit ediyordu. Sovyet iktidarının durumu, Kızıl Ordu'nun o sıralarda pek çok yorgun düşmüş olması yüzünden ayrıca zorlaşmıştı. Kızıl askerler, Vrangeli ordularına karşı eşi görülmemiş çetin koşullar altında saldırıya geçerken, aynı zamanda, Vrangeli destekleyen Mahnocu anarşist çetelerini tepeleyerek ilerlemek zorunda kalıyordu. Ama teknik araç ve malzeme üstünlüğüne sahip olan Vrangeli'e karşılık, elinde tank bile olmasına karşın, Kızıl Ordu, Vrangeli'yi Kırım yarımadasına dek kovalayıp sıkıştırdı. Kasım 1920'de Kızıl birlikler, Prekop müstahkem mevkillerini ele geçirdiler, Kırım'a girdiler ve Vrangeli kuvvetlerini tepeleyip yerlebir ettiler; Kırım'ı Beyaz Muhafızlardan ve müdahaleci kuvvetlerden temizlediler. Kırım, Sovyet toprağı oldu.

Polonya'nın emperyalist planlarının boşa çıkması ve Vrangeli'in yenilgisi üzerine, müdahale dönemi de kapandı.

1920 yılı sonunda, transkafkasya burjuva milliyetçilerinin boyunduruğundan —Azerbaycan, müsavatçılardan; Gürcistan, Menşevik milliyetçilerden ve Ermenistan, Taşnaklardan— kurtarıldı. Sovyet iktidarı Azerbaycan'da, Ermenistan'da ve Gürcistan'da zafere ulaştı.

Bu, gene de yabancı müdahalenin tümüyle son bulması demek değildi. Uzak Doğu'da Japon istilasına ta 1922 yılına dek sürdü. Bu arada, yeni müdahale girişimleri oldu (1921'de Doğu'da Ataman Semyonov ve Baron Ungern harekâtı, Karelya'da Finlandiya Beyazlarının müdahalesi gibi). Ama, Sovyet ülkesinin baş düşmanları, esas müdahale kuvvetleri 1920'nin sonuna doğru darmadağın edilmiş bulunuyorlardı.

Yabancı silahlı müdahalecilerin ve Rus Beyaz Muhafızlarının yürüttükleri savaş, Sovyetler'in zaferiyle sonuçlandı.

Sovyet Cumhuriyeti, bağımsızlığını ve özgürlüğünü korudu.

Bu, yabancı askeri müdahalenin ve İç Savaşın sonuydu.

Bu, Sovyet iktidarının bir tarihsel zaferiydi.

5. İNGİLİZ - FRANSIZ - JAPON - POLONYA MÜDAHALESİ İLE RUSYA'DAKİ BURJUVA - TOPRAK AĞASI - BEYAZ MUHAFAZ KARŞI-DEVİRİM BİRLEŞİK KUVVETLERİNİ SOVYET CUMHURİYETİ NASIL VE NEDEN YENDİ?

Müdahale dönemindeki Avrupa ve Amerika basını incelenecek olursa, ufak bir göz atışla görülebilir ki, tek bir seçkin asker, tek bir sivil yazar, ya da askeri uzman Sovyet iktidarının zafer sağlayabileceğine ihtimal vermiyordu. Tam tersine, bütün seçkin yazarlar, askeri uzmanlar, bütün ülkelerin ve ulusların devrimlerini inceleyen tarihçiler, yani bütün bilim adamı geçinenler, hep bir ağızdan, Sovyet iktidarının günlerinin sayılı olduğunu, yenilgisinin kaçınılmaz olduğunu ilan ediyorlardı.

Bunlar, müdahale kuvvetlerinin zafer sağlayacağı yolundaki kesin yargılarını, daha çok, Sovyet Rusya'nın örgütlü bir ordusu olmamasına, müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların elinde az çok hazır bir ordu olduğu halde, Kızıl Ordu'nun ateş altında yaratılması zorunluluğuna dayandırıyorlardı.

Onlar ayrıca, bu kesin yargılarını, müdahaleciler ve Beyaz Muhafızlar askeri kadrolara sahip olduğu halde, Kızıl Ordu'nun böyle kadrolara sahip olmamasına, kadrolarının büyük çoğunluğunun karşı-devrim kapmına geçmiş olmasına dayandırıyorlardı.

Onlar, bu kesin yargılarını bir de, Rusya'nın savaş sanayisinin geriliği yüzünden Kızıl Ordu'nun silah ve cephane sıkıntısı çekmesi, Rusya'nın dörtbir yandan sınırsız kuşatma altına alınması, bu yüzden dışardan malzeme sağlayamaması ve elde bulunanların düşük kalitede olması durumuna karşılık, müdahalecilerin birinci sınıf silah, cephane ve malzemeyle donatılmış olması ve donatılmaya devam etmesi gerçeğine dayandırıyorlardı.

Son olarak onlar, bu kesin yargılarını bir de, müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusunun Rusya'nın en zengin yiyecek üreten bölgelerini işgal etmiş olmasına karşılık, Kızıl Ordu'nun böyle bölgelere sahip olmaması ve yiyecek sıkıntısı çekmesi gerçeğine dayandırıyorlardı.

Kızıl Ordu'nun bütün bu elverişsiz koşulların ve yetersizliklerin sıkıntısını çektiği bir gerçektir.

Bu bakımdan —ama yalnız bu bakımdan— müdahaleci baylar tümüyle doğruyu söylüyorlardı.

O halde, bu kadar ciddi eksiklikleri olan Kızıl Ordu'nun, böyle eksiklikleri olmayan müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusunu yenmiş olması nasıl açıklanacaktır?

1. Kızıl Ordu zafer sağladı; çünkü uğrunda savaştığı Sovyet Hükümetinin politikası doğru bir politikaydı, halkın çıkarlarına uygun bir politikaydı; çünkü halk, bu politikayı doğru bir politika, kendi öz politikası olarak kavradı, benimsedi, bu politikayı kararlı bir biçimde destekledi.

Bolşevikler biliyorlardı ki, haksız bir politika uğrunda, halkın desteğini kazanmayan bir politika uğrunda savaşan bir ordu zafer kazanamazdı. Müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusu işte böyle bir orduydı. Her şeyi vardı: Deneyimli komutanları, cephaneleri, yiyeceği, giyeceği vardı. Yalnız bir şeyi eksikti: Rusya halklarının sevgi ve desteği. Çünkü Rusya halkları, hiçbir zaman, müdahalecilerin ve Beyaz Muhafız "önder"lerin halk düşmanı politikasını destekleyemezdi, desteklemedi de. İşte bu yüzdendir ki, müdahalecilerin ve Beyaz Muhafızların ordusu yenilgiye uğratıldı.

2. Kızıl Ordu zafer sağladı; çünkü, bu ordu kendi öz halkına tam bir kararlılıkla bağlıydı, tam bir içtenlikle bağlıydı; ve bunun için halk, bu orduyu kendi öz ordusu olarak bağrına bastı, destekledi. Kızıl Ordu halkın çocuğuydu, kendi halkına bir çocuğun anasına bağlılığı gibi bağlı kaldığı için, halkların desteğini kazandı ve bunun için de o, kaçınılmaz olarak, zafer sağlayacaktı. Ama, kendi halkına karşı gelen bir ordu da, kaçınılmaz olarak, yenilgiye uğrayacaktı.

3. Kızıl Ordu zafer sağladı; çünkü, Sovyet Hükümeti, tüm cephe gerisini, ülkenin tümünü cephenin gereksinimlerine göre seferber etmeyi başardı. Sağlam bir cephe gerisi, cepheyi var gücüyle destekleyen bir cephe gerisi olmayan bir ordu yenilgiye mahkûmdur. Bolşevikler bunu bildikleri içindir ki, ülkeyi, cephenin silaha, cephaneye, malzemeye, yiyeceğe, giyeceğe ve yedek kuvvete olan gereksinimlerini sağlayan bir askeri kamp haline getirdi.

4. Kızıl Ordu zafer sağladı; çünkü: a) Kızıl askerler savaşın hedef ve amaçlarını anlamışlardı ve bunların haklı olduğunun bilincindeydiler; b) savaşın hedef ve amaçlarının haklılığının bilincinde olmaları, onların disiplin ve savaş yeteneklerini güçlendirdi ve c) bunun içindir ki, Kızıl Ordu, düşmanla savaşırken daima eşi görülmemiş özverilikler ve bir tüm olarak eşi görülmemiş kahramanlıklar gösterdi.

5. Kızıl Ordu zafer sağladı; çünkü, cephede ve cephe gerisinde onun yönetici çekirdeği olan Bolşevik Partisi, dayanışma ve disiplini sımsıkı, devrimci ruhu sağlam bir parti, ortak dava uğrunda bütün özveriliklere hazır, milyonları örgütleme ve onları en karmaşık koşullar içinde doğru olarak yönetme bakımından eşsiz derecede usta bir partiydi.

Lenin, şöyle diyordu:

"Partinin uyanıklığı ve sağlam disiplini sayesinde ve partinin otoritesinin bütün hükümet dairelerini ve kurumlarını birleştirmesi, Merkez Komitesi'nin attığı sloganları onlarca, yüzlerce, binlerce ve ensonu milyonlarca insanın dayanışık bir biçimde izlemesi ve eşsiz özveriliklerin gösterilmesi sayesinde, ancak bütün bunlar sayesinde, mucize gerçekleşebildi. Ancak bütün bunlar sayesinde, İtilaf devletleri emperyalizminin ve tüm dünya emperyalistlerinin iki kez, üç kez, dört kez yinededikleri seferlere karşın, zafere ulaşma yeteneğini gösterebildik" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusçya baskı, c. XXV., s. 96).

6. Kızıl Ordu zafer sağladı; çünkü: a) safları arasında, Frunze, Voronşilov, Budyonni ve bunlar gibi yeni tipte askeri önderler yetiştirmeyi başardı; b) saflarında Kotovski, Çapaev, Lazo, Şçors, Parhomenko ve bunlar gibi daha birçok yetenekli halk kahramanları savaştı; c) Kızıl Ordu'nun politik eğitiminde Lenin, Stalin, Molotov, Kalinin, Sverdlov, Kaganoviç, Orjonikidze, Kirov, Kuybişev, Mikoyan, Jdanov, Andreycv, Petrovski, Yaroslavski, Jerjinski, Scadenko, Mehliş, Kruşçov, Şvernîk, Şkiryatov ve bunlar gibi kimseler çalıştı; d) Kızıl Ordu, çalışmalarıyla safları pekiştiren, askerlerin disiplin ruhunu ve savaş gücünü geliştiren, bir yandan bazı komutanların hainane faaliyetlerini enerjik bir biçimde, hızla ve yılmadan bastırırken, öte yandan Sovyet iktidarına

bağılıklarını tanıtlamış ve Kızıl birlikleri kararlılıkla yönetme yeteneği göstermiş partili, partisiz komutanların otoritesini ve saygınlığını cesaretle ve kararlı bir biçimde destekleyen ve güçlendiren, üstün örgütleyiciler ve ajitatörler olarak çalışan askeri komiserlere sahipti.

Lenin diyordu ki; "Askeri Komiserler olmasaydı Kızıl Ordumuz da olamazdı."

7. Kızıl Ordu zafer sağladı; çünkü, Beyaz orduların cephe gerisinde, Kolçak, Denikin, Krasnov ve Vrangeli cephelelerinin gerisinde, işçileri ve köylüleri müdahalecilere ve Beyaz Muhafızlara karşı ayaklandıran, Sovyet iktidarının düşmanlarını cephe gerilerinden vuran ve böylece Kızıl Ordu'nun ilerleyişini kolaylaştıran partili, partisiz seçkin Bolşevikler gizli olarak çalıştılar. Ukrayna, Sibirya, Uzak Doğu, Urallar, Beyaz Rusya, Volga boyu partizanlarının, Beyaz Muhafızların ve müdahalecilerin cephe gerilerini altüst ederek Kızıl Ordu'ya eşsiz yararlar sağladıklarını herkes bilir.

8. Kızıl Ordu zafer sağladı; çünkü, Sovyet Cumhuriyeti, Beyaz Muhafız karşı-devrim hareketine ve yabancı müdahaleye karşı savaşımında yalnız değildi; çünkü, Sovyet iktidarının savaşımı ve başarıları bütün ülkelerin proleterlerinin sevgisine ve desteğine sahipti. Emperyalistler, Sovyet Cumhuriyetini müdahale ve kuşatma yoluyla boğmaya uğraşırlarken, emperyalist ülkelerin işçileri Sovyetler'den yana çıktılar ve Sovyetler'i desteklediler. Sovyet Cumhuriyetine düşman devletlerin kapitalistlerine karşı kendi ülkelerindeki işçilerin yürüttükleri bu savaşım, emperyalistleri müdahaleden vazgeçirmekte rol oynadı. İngiltere'nin, Fransa'nın ve müdahaleye katılmış olan öteki ülkelerin işçileri grevlere gittiler, müdahalecilere ve Beyaz Muhafız generallere yardım için gönderilen cephaneyi yüklemeyi reddettiler ve "Rusya'dan Elinizi Çekin!" sloganı altında Eylem Komiteleri kurdular.

Lenin şöyle diyordu:

"Uluslararası burjuvazi bize elini kaldırır kaldırmaz, bu eli kendi işçileri yakalıyor" (*aynı cilt, s. 405*).

K I S A Ö Z E T

Ekim Devrimi'nin alaşağı ettiği toprak ağaları ve kapitalistler, Beyaz Muhafız generallerle birleşerek, Sovyet ülkesine karşı ortak bir saldırıya geçmek ve Sovyet iktidarını devirmek için, kendi ülkelerinin çıkarları zararına, İtilaf ülkelerinin hükümetleriyle anlaştılar. İtilaf devletlerinin askeri müdahalesi ve Beyaz Muhafız ayaklanmaları bu temel üzerinde hazırlandı ve sonuç olarak, Rusya yiyecek ve hammadde kaynaklarından yoksun edildi.

Almanya'nın askeri yenilgisi ve Avrupa'da iki emperyalist koalisyon arasındaki savaşın sona ermesi, İtilaf devletlerinin güçlenmesine ve müdahalenin yoğunlaşmasına yol açtı ve Sovyet Rusya için yeni zorluklar yarattı.

Öte yandan, Almanya'daki devrim ve öteki Avrupa ülkelerinde baş gösteren devrimci hareket, Sovyet iktidarı için uluslararası alanda elverişli koşullar yarattı ve Sovyet Cumhuriyeti'nin durumunu kolaylaştırdı.

Bolşevik Partisi, yabancı istilacılara karşı, burjuvalara ve toprak ağası Beyaz Muhafızlara karşı bir savaş için, *anavatan uğrunda* bir savaş için, işçileri ve köylüleri seferber etti. Sovyet Cumhuriyeti ve onun Kızıl Ordu'su, İtilaf devletlerinin kuklalarını —Kolçak'ı, Yüdeniç'i, Denikin'i, Krasnov'u ve Vrangeli— birbiri ardısıra tepeleyip yerlebir etti. İtilaf devletlerinin bir başka kuklası olan Pilsudski'yi Ukrayna'dan ve Beyaz Rusya'dan sürüp çıkardı, yabancı askeri müdahale kuvvetlerini yendi ve Sovyet ülkesinin sınırları dışına attı.

Ve, böylece, uluslararası sermayenin sosyalizm ülkesine yönelttiği ilk askeri saldırı tam bir fiyaskoyla sonuçlandı.

Müdahale döneminde, devrimin yerlebir ettiği partiler, Sosyalist-Devrimciler, Menşevikler, Anarşistler ve milliyetçiler, Beyaz Muhafız generallerini ve istilacıları desteklediler, Sovyet Cumhuriyetine karşı karşı-devrimci komplolar düzenlediler, Sovyet yöneticilerine karşı teröre başvurdular. Ekim Devrimi'nden önce, işçi sınıfı arasında az çok etkileri olan bu partilerin, İç Savaş döneminde, halk yığınlarının

gözleri önünde, karşı-devrimci partiler olarak tüm içyüzleri ortaya çıktı.

İç Savaş ve müdahale dönemi, bu partilerin politik iflasına ve Sovyet Rusya'da Komünist Partisi'nin kesin zaferine tanık oldu.

DOKUZUNCU BÖLÜM
EKONOMİNİN BARİŞ İÇİNDE
YENİDEN KURULUŞUNA GEÇİŞ DÖNEMİNDE
BOLŞEVİK PARTİSİ
(1921 - 1925)

1. MÜDAHALENİN VE İÇ SAVAŞIN YENİLGİYE UĞRATILMASINDAN SONRA SOVYET CUMHURİYETİ. YENİDEN KURULUŞ DÖNEMİNİN GÜÇLÜKLERİ.

SOVYET Cumhuriyeti, savaşı sona erdirdikten sonra, barış içinde ekonomik kalkınma çalışmalarına girişti. Savaşın açtığı yaraları sarmak gerekiyordu. Sarsılan ülke ekonomisini diriltmek, sanayiye, demiryollarını ve tarımı yeniden düzene koymak gerekiyordu.

Ama, barış içinde kalkınma çalışmaları çok güç koşullar altında ilerledi. İç Savaş'ta zafer kolay elde edilmiş değildi. Ülke dört yıl süren emperyalist savaşın ve arkasından üç yıl süren dış müdahaleye karşı savaşın sonunda bir harabeye dönmüştü.

1920 yılında, tarımdan sağlanan gayrisafi ürün, savaş öncesi Çarlık Rusya'sının yoksul köylük bölgelerinde elde edilen ürünün ancak yarısı kadardı. Üstelik 1920 yılında, birçok ilde iyi ürün alınamadı. Tarım çok kötü bir durumdaydı.

Çökmüş bir halde bulunan sanayinin durumu bundan da kötüydü. 1920 yılında sanayi üretimi, savaş öncesi üretimi-

nin *yedide birinden* biraz fazlaydı. Atelyelerin ve fabrikaların birçoğu çalışamaz haldeydi. Maden ve kömür ocakları çökmüş, sular altında kalmıştı. Özellikle demir ve çelik sanayisinin durumu çok kötüydü. 1921 yılında pik demir üretimi yalnızca 116.3 bin tondur, yani savaş öncesi üretimin yüzde üçü kadardı. Yeterince akaryakıt yoktu. Ulaşım altüst olmuştu. Ülkenin maden ve dokuma stokları hemen hemen tüketilmişti. Ekmek, yağ, et, ayakkabı, giyecek, kibrit, tuz, gazyağı, sabun gibi temel gereksinim maddelerinde müthiş bir kıtlık vardı.

Savaş içinde, halk bu yokluk ve kıtlığa katlanıyor, çoğu kez bunları umursamıyordu bile. Ama şimdi, savaş sona erdikten sonra, halk bu yokluk ve kıtlığın çekilmez olduğunu birdenbire hissetti ve bütün bunların bir an önce giderilmesini istemeye başladı.

Köylüler arasında hoşnutsuzluk baş gösterdi. İç Savaş'ın ateşi işçi sınıfı ve köylülük arasında askeri ve politik bir bağlaşmanın kurulmasına ve bu bağlaşmanın pekişmesine yol açmıştı. Bu bağlaşma, sağlam bir temele dayanıyordu: Sovyet Hükümeti köylüye toprak veriyor ve onu toprak ağalarına ve kulaklara karşı koruyordu; işçiler de, ürün fazlasına el koyma sistemi sayesinde, besin maddesini köylülerden alıyordu.

Ama, bu temel artık yeterli değildi.

Sovyet devleti, ülkenin ulusal savunma gereksinimleri için, köylülerden tüm ürün fazlasını almak zorunda kalmıştı. Ürün fazlasına el koyma sistemi ve Savaş Komünizmi politikası olmasaydı, İç Savaş'tan zaferle çıkmak mümkün olmazdı. Savaş ve dış müdahale, Savaş Komünizmi politikasını zorunlu hale koymuştu. Köylü, savaş boyunca bu sistemi kabullenmişti ve yokluğa aldırımıyordu. Ama savaş sona erip de toprak ağalarının geri dönmesi diye bir tehlike kalmayınca, köylü, bütün ürün fazlalarını verme zorunluluğundan ve bu uygulamadan yakınmaya ve yeterince mal verilmesini istemeye başladı.

Lenin'in belirttiği gibi, tümüyle Savaş Komünizmi sistemi, köylünün çıkarlarıyla çatışmaya başladı.

Hoşnutsuzluk dalgası işçi sınıfını da etkiledi. Proletarya,

Beyaz Muhafızlara ve istilacı sürülere karşı, yıkıma ve açlığa karşı kahramanca, özverilikle savaşılmış. İç Savaş'ın asıl yükünü omuzlarında taşımıştı. En sağlam, en bilinçli, özverili ve disiplinli işçiler sosyalist coşku içindeydi. Ama, derin ekonomik yıkım işçi sınıfını da etkiledi. İşler durumda olan tek tük fabrika ve atelye de sürekli çalışmıyordu. İşçiler, geçimlerini sağlamak için, değişik işlerle uğraşmak, çakmak yapmak, köylere giderek küçük alım-satım işleri yapmak zorunda kalıyorlardı ("Çanta alım-satımı" gibi). Proletarya diktatörlüğünün sınıf temeli zayıflıyordu; işçiler dağılıyor, bir kısmı köylere gidiyor, işçi olmaktan çıkıyor, sınıfından kopuyordu. Bir kısım işçilerde açlık ve yorgunluk yüzünden hoşnutsuzluk belirtileri görülmeye başladı.

Parti, ülkenin ekonomik yaşamını ilgilendiren bütün sorunlarda yeni koşulların üstesinden gelecek yeni bir politik çizgi saptama zorunluluğuyla karşı karşıya geldi.

Ve parti, ekonomik kalkınma sorunlarına ilişkin böyle bir politik çizginin saptanması yolunda çalışmalara koyuldu.

Ama, sınıf düşmanları uyumuyorlardı. Onlar, bu ağır ekonomik durumdan ve köylülerin hoşnutsuzluğundan kendi amaçları için yararlanmak istediler. Sibiry'a'da ve Ukrayna'da Tambov ilinde (Antonov ayaklanması) Beyaz Muhafızların ve Sosyalist-Devrimcilerin düzenlediği kulak ayaklanmaları patlak verdi. Bütün karşı-devrimci öğeler —Menşevikler, Sosyalist-Devrimciler, Anarşistler, Beyaz Muhafızlar, burjuva milliyetçileri— yeniden gemi azıya aldılar. Düşman, Sovyet iktidarına karşı yeni savaşım taktikleri kullanıyordu. Sovyetçi bir kisveye bürünerek iflas etmiş olan eski "Kahrolsun Sovyetler!" sloganını bir yana attılar ve yeni bir sloganla hareket etmeye başladılar: "Sovyetler İçin, Ama Komünistsiz Sovyetler İçin!"

Kronştad'daki karşı-devrimci ayaklanma, sınıf düşmanlarının yeni taktiklerinin açık bir belirtisiydi. Bu ayaklanma, Onuncu Parti Kongresi'nden bir hafta önce, 1921 Mart'ında baş gösterdi. Ayaklanmayı Sosyalist-Devrimciler, Menşevikler ve yabancı devletlerin temsilcileriyle işbirliği halinde olan Beyaz Muhafızlar yönetiyorlardı. Kapitalistlerin ve toprak ağalarının egemenliğini ve mülkiyetini yeniden kurma

uğrındaki çabalarını örtmek için onlar, en başta "Sovyet" adına sığınarak hareket ettiler; karşı-devrimci, sahte Sovyetçi "Komünistsiz Sovyetler!" sloganını yükselterek, küçük-burjuva yığınlarının hoşnutsuzluğundan, Sovyet iktidarını devirmek için yararlanmaya çalıştılar.

Kronştad ayaklanmasının patlak vermesini kolaylaştıran iki neden vardı: Savaş gemilerindeki mürettebatın bileşimindeki bozukluk ve Kronştad'daki Bolşevik örgütünün zayıflığı. Ekim Devrimi'ne katılan eski denizcilerin hemen hemen hepsi cephede, Kızıl Ordu saflarında kahramanca çarpışmışlardı. Yerlerine gelen yeni denizciler de devrim içinde eğitilmiş değillerdi. Bunlar, ürün fazlasına el koyma sistemine karşı köylünün hoşnutsuzluğunu dile getiren, tümüyle bilinçsiz köylü yığınlarından oluşuyordu. O sıradaki Kronştad Bolşevik örgütü de, cepheye gidenler yüzünden bir hayli zayıflamış bulunuyordu. Bütün bu durumlar, Sosyalist-Devrimcilere, Menşeviklere ve Beyaz Muhafızlara Kronştad'a sokulma ve burayı ele geçirme olanağını verdi.

Ayaklananlar, birinci sınıf bir kale, donanma, çok sayıda silah ve cephane ele geçirdiler. Uluslararası karşı-devrim zafer çılgınlıkları attı. Ama, düşmanların bu sevinci uzun sürmedi. Sovyet birlikleri ayaklanmayı çabucak bastırdılar. Parti, Kronştad ayaklanmasına karşı, en seçkin evlatlarını, başta Vorosilov arkadaş olmak üzere, Onuncu Kongre delegelerini gönderdi. Kızıl askerler, Kronştad'a ince bir buz tabakası üzerinden yürüdüler; buz tabakası birçok yerde kırıldı ve birçok Kızıl asker boğularak öldü. Kronştad'ın zor ele geçirilebilir kaleleri ancak güçlü bir saldırıyla alınabilirdi. Devrim bağıllık, cesaret ve Sovyet iktidarı uğrunda canını esirgememe kararlılığı üstün geldi. Saldırıya geçen Kızıl askerler, Kronştad kalesini aldı. Kronştad ayaklanması bastırıldı.

2. PARTİDE SENDİKALAR ÜZERİNE TARTIŞMA. ONUNCU PARTİ KONGRESİ. MUHALEFETİN YENİLGİSİ. YENİ EKONOMİK POLİTİKAYA (NEP'E) GEÇİŞ.

Parti Merkez Komitesi ve onun leninist çoğunluğu, artık savaş sona erdirilerek barış içinde ekonomik kalkınma çalış-

malarına geçildiğine göre, savaşın ve kuşatmanın bir sonucu olan Savaş Komünizmi sistemini sürdürmenin nedeni kalmadığını açıkça görüyordu.

Merkez Komitesi, ürün fazlasına el koyma sistemine artık gereksinim kalmadığı, bu sistemin yerine köylülerin ürün fazlalarının daha büyük bir kısmını istedikleri gibi kullanmalarını sağlayacak bir aynı vergi konulması zamanının geldiği kanısındaydı. Ve, Merkez Komitesi böyle bir önlemin, sanayinin canlanmasına olanak sağlayacağını, tarımın ve sanayinin gelişmesi için zorunlu olan hububat ve sanayi bitkisi üretimini artıracığını, ülke içinde meta dolaşımını canlandıracağını, kentlerin yiyecek gereksinimini sağlama işini düzenlemeye olanak sağlayacağını, işçi-köylü bağlaşmasına yeni, ekonomik bir temel yaratma olanağı kazandıracağını görüyordu.

Merkez Komitesi, gene görüyordu ki, birinci görev sanayinin canlandırılmasıdır. Ama Merkez Komitesi, işçi sınıfının ve işçi sendikalarının desteğini kazanmadan, sanayinin canlandırılmayacağını, işçilerde ekonomik bozukluğun dış müdahale ve kuşatma kadar halk için tehlikeli bir düşman olduğu kanısı uyandırılmadan, onların sanayiye kalkındırma çalışmalarına çekilemeyeceğini, partinin ve işçi sendikalarının, işçi sınıfına öyle cephede olduğu gibi askeri emirlerle değil —cephede emirler gerçek bir zorunluluktur—, inandırma yoluyla hareket ederlerse, bunu gerçekten başarabileceklerini düşünüyordu.

Ama, parti üyelerinin hepsi Merkez Komitesi gibi düşünmüyordu. Küçük muhalefet grupları —troçkistler, "İşçilerin Muhalefeti", "Sol Komünistler", "Demokratik Merkez-yetçiler" vb.— barış içinde ekonomik kalkınmaya geçmenin güçlükleri karşısında sallantılar geçiriyorlardı. Parti içinde, Menşevik, Sosyalist-Devrimci, Bund ve Borotbist[*] partilerinin eski üyeleri ve sınır bölgelerinden her tür yarı-milliyetçi kimseler az değildi. Bunların büyük çoğunluğu şu ya da bu muhalefet grubuyla birleşmiş bulunuyordu. Gerçek

[*] *Borotbistler*: Şoven-milliyetçi bir parti olan Ukrayna Sosyalist-Devrimcilerinin sol kanadı. Bunlar, 1918'e dek *Borotba* adında merkez organı bir gazete çıkarmışlardı — rusça yay.

marksist olmayan, ekonomik gelişmenin yasalarından habersiz, leninist bir parti eğitiminden geçmemiş olan bu kimse-ler, muhalefet gruplarının şaşkınlığını ve yalpalamalarını artır-maktan başka bir şey yapmıyorlardı. Bir kısmı, katı Savaş Komünizmi sistemini gevşetmenin yanlış olacağı, tam tersi-ne "vidaları daha da sıkıştırmak" gerektiği düşüncesindeydi. Bir kısmı da, parti ve devletin ekonominin yeniden-kurulu-şuna karışmaması, bu işin olduğu gibi sendikalara bırakılma-sı gerektiğini düşünüyordu.

Partide bazı gruplar arasında bu tür kargaşalıklar sürüp giderken, anlaşmazlık çıkarma meraklılarının, şu ya da bu muhalefet "liderleri"nin, partiyi bir tartışma açması için zor-lamaya çalışmaları beklenebilirdi.

Nitekim öyle oldu.

O sırada, sendikalar sorunu, parti politikasının başlıca sorunu olmadığı halde, sendikaların rolünün ne olduğu üze-rinde bir tartışma başlatıldı.

Tartışmayı, Lenin'e ve Merkez Komitesi'ndeki leninist çoğunluğa karşı yöneltilen bu savaşıma başlatan Troçki oldu. Durumu gerginleştirmek isteyen Troçki, 1920 Kasım'ının başlarında Beşinci Tüm Rusya Sendikalar Konferansı için yapılan komünist delegelerin toplantısında "vidaları sıkıştırma" ve "sendikaları sarsma" gibi kuşku uyandırıcı sloganlar-la ortaya çıktı. Troçki, sendikaların hemen "hükümet deneti-mi altına alınmasını" ileri sürüyordu. İşçi yığınlarını inandırma yöntemine karşıydı ve sendikalara askeri yöntemlerin ge-tirilmesini savunuyordu. Troçki, sendikalarda demokrasinin genişletilmesine, sendika organlarının seçimle işbaşına gel-mesine karşıydı.

İşçi sınıfı örgütlerini eyleme geçirecek tek yöntem olan inandırma yöntemi yerine, troçkistler yalnızca zorlama ve emretme yöntemi öneriyorlardı. Onlar sendikaların yönetim organlarına girebildikleri her yerde, yürüttükleri bu politi-kayla sendikalar içinde çatışmalara, bölünmelere ve bozgun-culuğa yol açılar, partisiz işçi yığınlarında partiye karşı öf-ke uyandırdılar, işçi sınıfını parçaladılar.

Sendikalar üzerindeki tartışma, gerçekte sendikalar so-runundan çok daha ciddi idi. Sovyetler Birliği Komünist

Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı'nın (17 Ocak 1925) kararında belirtildiği gibi, asıl sorun, "Savaş Komünizmi'ne karşı ayaklanmakta olan köylülere karşı, partisiz işçi yığınlarına karşı izlenecek politika ve genel olarak, İç Savaş'ın sona ermek üzere olduğu bir dönemde, partinin yığınlar karşısında izleyeceği çizginin ne olacağı sorunuydu" (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi [Bolşevikler] Kararları*, rusça baskı, 1. kısım, s. 651).

Troçki'den sonra, parti aleyhtarı öteki gruplar boy gösterdiler: "İşçilerin Muhalefeti" (Şliapnikov, Medvedyev, Kollontay ve ötekiler), "Demokratik-Merkeziyetçiler" (Sapronov, Drobnis, Boguslavski, Osinski, V. Smirnov ve ötekiler), "Sol Komünistler" (Buharin, Preobrajenski).

"İşçilerin Muhalefeti" ulusal ekonominin tüm yönetiminin "Tüm Rusya Üreticileri Kongresi"ne bırakılmasını öneren bir sloganla ortaya çıktı. Bu muhalif grup, partinin rolünü sifıra indiriyor, ekonomik kalkınmada proletarya diktatörlüğünün önemini yadsıyordu. "İşçilerin Muhalefeti", sendikaların çıkarlarının Sovyet devleti ve Komünist Partisi'nin çıkarlarına karşı olduğunu ileri sürüyordu. İşçi sınıfının en yüksek örgüt biçimi olarak, partiyi değil, sendikaları kabul ediyordu. Aslında bu, parti aleyhtarı, anarko-sendikalist bir gruptu.

"Demokratik-Merkeziyetçiler" (Decist'ler) grubu, klikler ve gruplar için tam bir özgürlük istiyordu. Troçkistler gibi bunlar da, Sovyetler ve sendikalar içinde partinin önderlik rolünü sekteye uğratmak ve yoketmek için çalışıyorlardı. Lenin, "Demokratik-Merkeziyetçiler"den "yaygara şampiyonu" bir klik diye söz ediyor, bunların programlarının Sosyalist-Devrimci, Menşevik bir program olduğunu söylüyordu.

Troçki'yi Lenin'e ve partiye karşı yürüttüğü savaşımında Buharin destekliyordu. Buharin, Preobrajenski, Serebriakov ve Sokolnikov'la birlikte bir "tampon" grup kurdu. Bu grup, en azılı klikçiler olan troçkistleri savunarak, onlar için bir kalkan görevini yerine getiriyordu. Lenin, Buharin'in tutumunu "ideolojik çöküntünün en dibinde yer almak" biçiminde niteledi. Ve, buharinciler, çok geçmeden, Lenin'e karşı troçkistlerle açıktan açığa birleştiler.

Lenin ve leninistler, saldırılarının en zorlusunu, parti aleyhtarı grupların ana gücünü oluşturan troçkistlere karşı yönelttiler. Troçkistleri askeri örgütlerle sendikaları birbirine karıştırmakla suçladılar, ve, askeri yöntemlerin sendikalarda uygulanamayacağı konusunda uyardılar. Lenin ve leninistler, muhalefet gruplarının programlarına karşılık olarak kendi öz programlarını saptadılar. Bu programda, sendikalar birer yönetim okulu, birer komünizm okulu olarak tanımlanıyor, sendikaların bütün eylemlerini inandırma yöntemlerine dayandırmaları gerektiği belirtiliyor ve ekonomik bozulğa karşı işçilerin tüm olarak ancak bu yoldan savaşıma yöneltilebileceği, sosyalizmin kuruluşu çalışmalarına işçilerin ancak bu yoldan kazanılabileceği üzerinde duruluyordu.

Muhalefet gruplarına karşı yürütülen savaşımда parti örgütleri Lenin'in çevresinde sıkıca yer aldılar. Savaşım, özellikle Moskova'da keskin bir niteliğe büründü. Muhalefet, Başkent'teki parti örgütlerini ele geçirmek amacıyla başlıca güçlerini burada toplamış bulunuyordu. Ama Moskova Bolşevikleri, klikçilerin çevirdikleri dolaplara karşı kesin bir direnişle karşı koydular. Ukrayna parti örgütlerinde de zorlu bir savaşım kendini gösterdi. O sıralarda Ukrayna Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteri olan Molotov arkadaşın yönetiminde, Ukrayna Bolşevikleri, troçkistler ve şliapnikovcuları yenilgiye uğrattılar. Ukrayna Komünist Partisi, Lenin partisinin kararlı bir desteği olarak kaldı. Bakü'de muhalefeti yenilgiye uğratan savaşımı Orjonikidze arkadaş ve Orta Asya'daki parti aleyhtarı gruplara karşı savaşımı L. Kaganoviç arkadaş yönetiyordu.

Bellibaşlı bütün yerel parti örgütleri leninist platformda yer aldılar.

Onuncu Parti Kongresi 8 Mart 1921'de açıldı. Kongreye oy hakkı olan 694 delege ile yalnızca söz hakkı olan 296 delege katıldı; bunlar 732 bin 521 parti üyesini temsil ediyorlardı.

Kongre, sendikalar üzerindeki tartışmanın bir değerlendirmesini yaptı; ve, ezici bir çoğunlukla Lenin programını onayladı.

Lenin, kongreyi açarken, bu tartışmayı sürdürmenin ba-

ğışlanmaz bir zaman kaybı olacağını söyledi; Komünist Partisi'ni parçalamak isteyen düşmanların, parti içindeki bu di-
dişmeye umut bağlamış olduklarını belirtti.

Klikçi grupların Bolşevik Partisi ve proletarya diktatör-
lüğü için ne kadar büyük bir tehlike olduğunu göz önünde
bulunduran Onuncu Kongre, *parti birliği* sorununa özel bir
dikkatle eğildi. Bu sorun üzerindeki raporu Lenin hazırladı.
Ve, kongre, bütün muhalefet gruplarını suçlayarak bunların
"gerçekte proleter devrimin sınıf düşmanlarına yardım ettik-
lerini" belirtti.

Kongre, bütün klikçi grupların hemen dağıtılmasını ka-
rarlaştırdı ve bütün parti örgütlerine herhangi bir klikçi hare-
kete karşı uyanık olmalarını, kongrenin bu kararma uyma-
yanların kayıtsız şartsız partiden hemen çıkarılacaklarını bil-
dirdi. Kongre, Merkez Komitesi üyeleri arasında parti disip-
linine aykırı hareket edenler, klikçi faaliyetlere karışanlar,
ya da buna göz yumanlar olursa, bunların Merkez Komite-
si'nden ve partiden çıkarılmalarına varıncaya dek, her tür ce-
zaya çarptırılmaları konusunda Merkez Komitesi'ne yetki
verdi.

Bütün bu kararlar Lenin'in önerdiği ve kongrenin kabul
ettiği "Parti Birliği Üzerine" adını taşıyan özel bir kararda
birleştirildi.

Kongre, bu kararda, bütün parti üyelerine, Onuncu Kon-
gre'nin toplandığı bir sırada, birçok nedenler yüzünden ülke-
nin küçük-burjuva yığınları arasında yalpalamaların arttığı
bir sırada, parti saflarında birlik ve dayanışmanın, proletar-
yanın öncü kuvvetinde istenç bütünlüğünün özellikle zorun-
lu olduğunu anımsattı.

Kararda şöyle deniliyordu:

"Her şeye karşın, sendikalar üzerindeki genel parti tar-
tışması başlatılmadan daha önce, parti içinde bazı klikçi-
lik belirtileri görülüyordu; kendi özel programları olan,
kendi grup disiplinlerini gözetmeye ve yaratmaya çalı-
şan bazı gruplar oluşuyordu. Pratikte, ekip çalışmalarını
kaçınılmaz olarak zayıflatan ve aynı zamanda, partiye
iktidar partisi olduğu için sokulmuş olan parti düşmanla-
rının, parti içindeki anlaşmazlığı derinleştirmek ve bu

anlaşmazlığı karşı-devrimci amaçları uğrunda kullanmak için, yoğun ve ardı arkası gelmez çabalarına yol açan her tür klikçiliğin zararlı olduğunu ve bunun önüne geçilmesi gerektiğini bütün bilinçli işçiler açıkça kavramalıdır."

Kongrenin kararında şöyle sürdürülüyordu:

"Kararlı komünist çizgiden herhangi bir sapma olunca, bundan proletarya düşmanlarının nasıl yararlanmaya kalkıştığı Kronştad ayaklanmasında tüm açıklığıyla görüldü; bilindiği gibi, bu ayaklanma sırasında, Rusya'da proletarya diktatörlüğünü devirmek için her çareye başvuran dünyanın bütün ülkelerindeki burjuva karşı-devrimi ve Beyaz Muhafızlar, Sovyet sisteminin sloganlarını bile hemen kabul etmeye hazır olduklarını gösterdiler. Kronştad'da Sosyalist-Devrimciler ve genel olarak burjuva karşı-devrimcileri, görünüşte Sovyet iktidarı yararına, ama gerçekte Sovyet iktidarına karşı bir ayaklanmaya çağıran sloganlara başvurdular. Bütün bu olaylar, Beyaz Muhafızların tek amacının Rusya'da proleter devrimin kalesini zayıflatmak ve çökertmek olduğunu, bunun için kolayca komünist kisvesine bürünmeye, hatta ondan 'daha sol' renklerle görünmeye çaba gösterdiklerini ve bunu becerdiklerini tümüyle kanıtlamıştır. Kronştad ayaklanması öngününde Petrograd'da dağıtılan Menşevik bildirileri de aynı biçimde, Menşeviklerin bir yandan ayaklanmaya karşı olduklarını ve Sovyet iktidarını desteklediklerini söylerken, öte yandan Rusya Komünist Partisi içindeki anlaşmazlıklardan yararlanarak Kronştad asilerini desteklediklerini göstermişti."

Karar, partinin, propaganda çalışmalarında, proletarya diktatörlüğünün başarısı için temel koşul olan parti birliğini ve proletarya öncüsünün amaç birliğini gerçekleştirmede, klikçiliğin zarar ve tehlikelerini bütün ayrıntılarıyla anlatması gerektiğini belirtiyordu.

Kongrenin kararında ayrıca, partinin, propaganda çalışmalarında, Sovyet iktidarının düşmanlarının kullandığı en yeni taktik yöntemlerin *özelliklerini* açıklaması gerektiği belirtiliyordu.

Kararda şöyle deniliyordu:

"Açıktan açığa Beyaz Muhafız bayrağı altında girişilecek bir karşı-devrimden umudu kesen bu düşmanlar, Rusya Komünist Partisi içindeki anlaşmazlıklardan yararlanarak, iktidarı, Sovyet iktidarına güya en yakın olan politik gruplara geçirmek amacıyla karşı-devrimi şu ya da bu biçimde geliştirmek için her tür çareye başvuruyorlar" (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi [Bolşevikler] Kararları*, rusça baskı, 1. Kısım, s. 373-374).

Kararda ayrıca, partinin propaganda çalışmalarında, karşı-devrimcilerin, devrimci diktatörlüğü sarsmak ve devirmek, böylece ilerde kapitalistlerin ve toprak ağalarının nihai zaferine yol açmak için, en devrimci partiye yakın duran küçük-burjuva gruplarını nasıl desteklemiş olduğunu daha önceki devrimlerin deneyimlerinden çıkarılan derslerle aydınlatması gerektiği" belirtiliyordu.

"Partimizde Sendikalist ve Anarşist Sapma" üzerine gene Lenin'in hazırladığı ve kongrenin onayladığı karar da özü bakımından "Parti Birliği Üzerine" kararıyla yakından ilgiliydi. Onuncu Kongre, bu kararda, "İşçilerin Muhalefeti" adındaki muhalefet grubunu suçluyordu. Kongre, anarşist ve sendikalist düşünleri yaymanın, Komünist Partisi üyeliğiyle bağdaşmadığına karar verdi ve bu sapmaya karşı partiyi kesin savaşıma çağırdı.

Onuncu Kongre, ürün fazlasına el koyma sisteminin yerine bir ayni verginin konulması ve *Yeni Ekonomik Politika*'ya (NEP'e) geçilmesi için önemli bir karar aldı.

Savaş Komünizmi'nden Yeni Ekonomik Politika'ya geçiş, Lenin'in politikasının akıllılığının ve ileri görüşlülüğünün parlak bir örneği idi.

Kongrenin kararında, ürün fazlasına el koyma sisteminin yerine bir ayni verginin konulduğu üzerinde durulurken, ayni verginin ürün fazlasına el koyma sisteminin yükünden daha az olacağı belirtiliyordu. Vergi miktarı her yıl ilkbahar ekimlerinden önce açıklanacaktı. Vergi ödeme tarihleri günü gününe önceden kesin olarak saptanacaktı. Vergi tutarını aşan ürün fazlasının tümü köylülere bırakılacak ve köylü ürün fazlasını özgürce alıp satabilecekti. Lenin, raporunda,

ticaret özgürlüğünün, başlangıçta ülkede kapitalizmin bir ölçüde canlanmasına yol açacağını belirtiyordu. Özel ticareti serbest bırakmak ve özel imalatçıların küçük işletmeler açmalarını serbest bırakmak gerekiyordu. Ve, bunun kaygı duyulacak bir yanı yoktu. Lenin, belli ölçüde bir ticaret özgürlüğünün, köylüler için ekonomik bir dürtü olacağını, onları daha fazla üretimde bulunmaya yönelteceğini ve tarımda daha hızlı bir kalkınmaya yol açacağını ve böylece, bu temel üzerinde devlet sanayisinin gelişeceğini, özel sermayenin ortadan kaldırılacağını, güç ve zenginlikler biriktirildikten sonra, sosyalizmin ekonomik temeli olarak güçlü bir sanayinin yaratılabileceğini ve ancak ondan sonra, ülkede kapitalizmin kalıntılarını ortadan kaldırmak üzere, kesin bir saldırıya geçilebileceğini düşünüyordu.

Savaş Komünizmi, kentte ve köyde kapitalist öğelerin kalesini ele geçirmek için bir saldırı, cepheden bir saldırıydı. Bu saldırıda, parti çok ilerilere açılmış, dayanak noktalarını kaybetmek tehlikesine düşmüştü. Şimdi Lenin, güçleri biriktirip yeniden bir saldırıya geçmek için biraz geri çekilmeyi, geçici olarak cephe gerisine çekilmeyi, kaleyi ele geçirmek için saldırıyı sürekli bir kuşatma hareketine dönüştürmeyi öneriyordu.

Troçkistler ve öteki muhalifler, Yeni Ekonomik Politika'nın geriye atılmış bir adımdan *başka bir şey olmadığını* ileri sürdüler. Kendileri kapitalizmi yeniden kurma çizgisi tutturdıkları için, böyle bir yorum onların işine geliyordu. Yeni Ekonomik Politika üzerindeki bu yorum, tümüyle zararlı, anti-leninist bir yorumdu. Gerçekte, Yeni Ekonomik Politika'ya geçildikten ancak bir yıl sonra, Onuncu Parti Kongresi'nde Lenin, *geri çekilmenin sona ermiş olduğunu* açıkladı ve *"Özel Sermayeye Karşı Saldırıya Hazırlanma"* sloganını attı (Lenin, *Toplu Yapılar*, rusça baskı, c. XXVII., s. 213).

Bolşevik politikası sorunlarında, marksizm bilgisi yetersiz birer karacahil olan muhalifler, Yeni Ekonomik Politika'nın ne özünü, ne de bu politikaya geçilirken yapılan geri çekilmenin niteliğini kavrayabildiler. Yeni ekonomik Politika'nın niteliği üzerinde daha önce durulmuştu. Geri çekilmenin niteliğine gelince, geri çekilmeden geri çekilmeye fark

vardır. Öyle anlar olur ki, yenilgiye uğradığı için, partinin ya da ordunun, geri çekilmesi gerekir. Böyle durumlarda parti ya da ordu, yeniden bir saldırıya geçmek üzere varlığını ve kadrolarını korumak için geri çekilir. Yeni Ekonomik Politika'ya geçilirken Lenin, asla böyle bir geri çekilme önermiş değildi. Çünkü parti, yenilgiye ve bozguna uğramak bir yana, tam tersine, İç Savaş'ta müdahale kuvvetlerini ve Beyaz Muhafızları bozguna uğratmış bulunuyordu. Ama öyle anlar da olur ki, muzaffer bir parti ya da ordu, saldırı sırasında, cephe gerisinde kendisi için zorunlu olan koşulları sağlamadan, gereğinden fazla ilerilere açılır. Bu durum, ciddi bir tehlike yaratır. Böyle durumlarda, usta bir parti ya da ordu, dayanak noktalarından kopmamak, cephe gerisindeki dayanak noktalarına daha sağlam bağlanmak, bütün zorunlu gereksinimlerini sağladıktan ve başarıyı güvence altına aldıktan sonra, daha kararlı bir biçimde yeniden saldırıya geçmek için, biraz geri çekilmeyi, cephe gerilerinden uzaklaşmamayı zorunlu bulurlar. Yeni Ekonomik Politika döneminde Lenin, işte bu nitelikte bir geri çekilme hareketi yürütüyordu. Lenin, Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresi'nde, Yeni Ekonomik Politika'ya geçişin nedenlerini açıklayan raporunda, açıkça "ardımızda yeterince sağlam bir üs bırakmadan, ekonomik saldırımızda çok ilerilere gittik" diyordu. Bu yüzdendir ki, cephe gerisindeki üsleri sağlamlaştırmak için geçici bir geri çekilme zorunluluğu vardı.

Muhalefetin başarısızlığının nedeni, Yeni Ekonomik Politika dönemindeki geri çekilmenin niteliğini anlayamamış olması ve hiçbir zaman da anlayamayacak bir cehalet içinde bulunmasıydı.

Onuncu Kongre'nin Yeni Ekonomik Politika üzerindeki kararı, işçi sınıfı ile köylülük arasında, sosyalizmi kurmak için yıkılmaz bir bağlaşmanın yaratılmasını sağladı.

Bu esas hedefe ulaşmakta, kongrenin bir başka kararı, ulusal sorun üzerindeki kararı da yarar sağladı. Ulusal sorun üzerine raporu Stalin arkadaş hazırladı. Stalin arkadaş, ulusal baskıyı ortadan kaldırdığımızı, ama bunun yeterli olmadığını söyledi. Önümüzdeki görev, geçmişin kötü kalıntıları, eskiden ezilen halkların ekonomik, politik ve kültürel ge-

riliğini ortadan kaldırmaktı. Merkezi Rusya'ya ulaşabilmele-ri için bu halklara yardım etmek gerekiyordu.

Stalin arkadaş, ulusal sorun üzerindeki raporunda, parti aleyhtarı iki sapmaya —emperyalist şovenizme (büyük Rus şovenizmine) ve yerel milliyetçiliğe— değindi. Kongre, bu her iki sapmayı, komünizm için ve proleter enternasyonalizmi için zararlı ve tehlikeli olmakla suçladı. Ve aynı zamanda kongre, daha büyük bir tehlikeye, egemen-ulus şovenizmine, yani değişik milliyetlerden halklara karşı takınılan tavrın kalıntılarına, örneğin Çarlık zamanında Rus olmayan halklara karşı Büyük Rus şovenlerinin takındığı türden bir tavrın kalıntılarına asıl vuruşu indirdi.

3. YENİ EKONOMİK POLİTİKA'NIN (NEP'İN) İLK SONUÇLARI. ONBİRİNCİ PARTİ KONGRESİ. SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ'NİN KURULUŞU. LENİN'İN HASTALIĞI. LENİN'İN KOOPERATİF PLANI. ONİKİNCİ PARTİ KONGRESİ.

Yeni Ekonomik Politika'nın (NEP'in) uygulanması parti- de kararsız öğelerin muhalefetiyle karşılaşmıştı. Muhalefet iki merkezden geliyordu. Birincisi, Yeni Ekonomik Politika'nın, Ekim Devrimi'nin elde ettiği kazançlardan vazgeçmek, kapitalizme dönmek ve Sovyet iktidarını yıkmak demek olduğunu "tanıtlayan" "sol" yaygaracılar, Lominadze, Şatskin ve ötekiler tipindeki garip politikacıları. Bu kişiler, politik cehaletleri ve ekonomik gelişme yasalarını bilmemeleri yüzünden, parti politikasını anlamıyorlar, paniğe kapılıyorlar ve çevrelerine kötümserlik ve hoşnutsuzluk yayıyorlardı. İkincisi, ülkemizin sosyalist gelişme olanaklarına inanmayan, kapitalizmin "üstün gücü" önünde eğilen ve Sovyet ülkesinde kapitalizmin durumunu güçlendirmek için gerek yerli gerek yabancı özel sermayeye geniş ayrıcalıklar verilmesini, kapitalistlerin anonim şirketlerde ayrıcalık sahibi olmaları ya da devlete ortak edilmeleri yoluyla, Sovyet iktidarının ekonomik alandaki kilit noktalarından birçoğunun özel sermaye sahiplerine bırakılmasını isteyen Troçki, Radek, Zinoviyev, Sokolnikov, Kamenev, Şliapnikov, Buharin, Rikov ve ötekiler gibi açıktan açığa teslimiyetçilerdi.

Her iki grup da marksizme ve leninizme yabancıydı.

Ödleklerle ve teslimiyetçilere şiddetle karşı duran parti, her ikisini de, içyüzlerini açığa çıkararak, partiden yalıtı.

Parti politikasına karşı yürütölen bu muhalefet, partinin sağlam olmayan ve kararsız öğelerden arındırılması zorunluluğunu bir kez daha ortaya koydu. Bu durum karşısında Merkez Komitesi 1921'de, partinin büyük ölçüde sağlamlaşmasını ve güçlenmesini sağlayan bir temizlik hareketine girişti. Temizlik hareketi, partili olmayanların da katıldığı herkese açık toplantılarda yürütölüyordu. Lenin, partinin "iki-yüzlülerden, bürokratlardan, sahte ve kaypak komünistlerden, 'kılık' değıştiren ama özünde gene Menşevik kalan Menşeviklerden" tümöyle arındırılmasını öğütölüyordu (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXVII., s. 13).

Temizlik hareketi sonunda, yaklaşık olarak 170 bin kişi, yani toplam üye sayısının dörtte biri partiden çıkarıldı.

Temizlik hareketi, partiyi önemli ölçüde sağlamlaştırdı ve güçlendirdi, partinin sosyal bileşimini arıttı, yığınların partiye olan güvenlerini artırdı, partinin saygınlığını yükseltti, parti daha dayanışık ve daha disiplinli bir hale geldi.

Yeni Ekonomik Politika'nın doğru bir politika olduğunu daha ilk yılın sonuçları kanıtladı. Yeni Ekonomik Politika'ya geçiş, işçi-köylü bağlaşmasını yeni bir temel üzerinde büyük ölçüde güçlendirdi. Proletarya diktatörlüğünün gücü ve sağlamlılığı arttı. Kulakların soygunculuğu hemen hemen tümöyle yokedildi. Ürün fazlasına el koyma sisteminin kaldırılmasından sonra orta köylölük, kulakların soygunculuğuna karşı savaşımında Sovyet Hükümetine destek oluyordu. Sovyet Hükümeti, ekonomik alanın bütün kilit noktalarını, ağır sanayi-yi, ulaşım araçlarını, bankaları, toprağı, iç ve dış ticareti denetimi altında bulundurdu. Parti, ekonomi cephesinde kesin bir biçimde daha ileri bir aşamaya yöneldi. Tarım hızla ilerlemeye yüz tuttu. Sanayide ve demiryollarında ilk başarılar sağlandı. Henüz çok yavaş, ama kararlı bir biçimde ilerleyen bir ekonomik kalkınma başladı. İşçiler ve köylüler, partinin doğru bir yol üzerinde olduğunu hissettiler ve gördüler.

Mart 1922'de Onbirinci Parti Kongresi toplandı. Kongreye, 532 bin parti üyesini temsil eden oy hakkına sahip 522

delege ile yalnızca söz hakkına sahip 165 delege katıldı. Delege sayısı, Onuncu Kongre'dekinden daha azdı. Bu azalma, parti saflarında yürütülen temizlik hareketinin sonucuydu.

Parti, kongrede Yeni Ekonomik Politika'nın ilk yıl sonuçlarını gözden geçirdi. Bu sonuçlar, Lenin'e kongrede şu açıklamada bulunma olanağını verdi:

"Bir yıldan bu yana geri çekiliyoruz. Parti adına artık bunu durdurmalıyız. Geri çekilmekte güdülen amaç elde edilmiştir. Bu dönem artık sona ermek üzeredir ya da sona ermiş bulunmaktadır. Şimdi amacımız farklıdır — güçlerimizi yeniden biraraya getirmektir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXVII., s. 238).

Lenin, Yeni Ekonomik Politika'nın kapitalizmle sosyalizm arasında bir ölüm-kalım savaşımı anlamına geldiğini söylüyordu. "Kim kazanacak?" — tüm sorun buydu. Başarı sağlamamız için, işçi sınıfıyla köylülük arasındaki ve sosyalist sanayiyle köylü tarımı arasındaki bağı, kentle köylük bölgeler arasındaki mübadeleyi durmadan geliştirerek sağlamlaştırmamız gerekiyordu. Bunu gerçekleştirmek için de, yönetebilme ve ticaret yapabilme ustalığını kazanmak gerekiyordu.

O dönemde ticaret, partinin önündeki sorunlar zincirinin ana halkasını oluşturuyordu. Bu sorun çözüme kavuşturulmadıkça, kentle köylük bölgeler arasındaki mübadeleyi geliştirmek, işçilerle köylüler arasındaki ekonomik bağlaşmayı sağlamlaştırmak, tarımı geliştirmek ve sanayiye içinde bulunduğu durumdan kurtarmak olanaksızdı.

Sovyet ticareti o sıralarda henüz pek zayıftı. Ticaret mekanizması çok yetersizdi. Komünistler henüz ticaretle ustalık kazanmış değillerdi. Düşmanı, yani Nepman'ları[*] henüz incelememişlerdi, ona karşı nasıl savaşım yürütüleceğini henüz bilmiyorlardı. Tüccarlar ya da Nepman'lar, Sovyet ticaretinin zayıflığından yararlanarak dokuma malların ve öteki malların ticaretini ellerine geçirmiş bulunuyorlardı. Dev-

[*] *Nepman*: Yeni Ekonomik Politika'nın (NEP'in) ilk dönemlerinde ortaya çıkan fabrikatör, tüccar ya da vurguncu.

let ve kooperatif ticaretinin örgütlendirilmesi sorunu büyük bir önem kazandı.

Onbirinci Kongre'den sonra, ekonomik alandaki çalışmalara yeni, daha büyük bir atılımla girişildi. Son hasat kıtlığının sonuçları başarıyla giderildi. Köylü tarımında hızlı bir düzelme görüldü. Demiryolları daha iyi çalışmaya başladı. Yeniden çalışmaya koyulan fabrika ve imalathanelerin sayısı arttı.

Ekim 1922'de Sovyet Cumhuriyeti büyük bir zaferi kutladı: istilacıların elinde kalan son Sovyet toprağı Vladivostok, Kızıl Ordu ve Uzak Doğu partizanları tarafından Japonların elinden kurtarıldı

Sovyet Cumhuriyetinin bütün toprakları müdahalecilerden temizlendikten sonra, Sovyet halkları arasında daha sağlam bir birliğin gerçekleştirilmesi zorunluluğı ve sosyalist kuruluş ve ulusal savunma gereksinimleri, giderek Sovyet Cumhuriyetlerini tek bir federal devlet içerisinde birleştirme görevini ön plana çıkardı. Halkın bütün güçlerini kuruluş çalışmalarına seferber etmek gerekiyordu. Ülkeyi ele geçirilemez bir duruma getirmek gerekiyordu. Ülkemizdeki her milliyetten halkların çok yönlü gelişmelerini sağlayacak koşulların yaratılması gerekiyordu. Bu da, bütün Sovyet milliyetlerinin daha sıkı bir birlik haline getirilmesini gerektiriyordu.

Aralık 1922'de, Sovyetler'in Birinci Birlik Kongresi toplandı. Lenin ve Stalin'in önerisi üzerine bu kongrede, Sovyet milliyetlerinin geçici bir devlet birliğı, yani Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğı (SSCB) kuruldu. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğı'ne ilkin, Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti (RSFSC), Transkafkasya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti (TSFSC), Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (USSC) ve Beyaz Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (BSSC) girdiler. Az sonra da Orta Asya'da üç bağımsız Birlik Sovyet Cumhuriyeti —Özbek, Türkmen ve Tacik Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri— kuruldu. Şimdi bütün bu cumhuriyetler, Sovyet devletleri birliğinden serbestçe ayrılma hakları saklı kalmak üzere, geçici ve eşit bir temel

üzerinde tek bir devlette, —Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde— birleşmiş bulunuyorlar.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kurulması, Sovyet iktidarının sağlamlaştırılması ve ulusal sorunda Bolşevik Partisi'nin leninist-stalinist politikasının büyük bir zaferi demekti.

Kasım 1922'de Lenin, Moskova Sovyeti Genişletilmiş Toplantısı'ndaki konuşmasında, beş yıllık Sovyet yönetiminin değerlendirmesini yaptı ve "Yeni Ekonomik Politika Rusyası'nın Sosyalist Rusya olacağına" inancını belirtti. Bu, Lenin'in ülkeye seslenen son konuşmasıydı. Aynı yılın sonbaharında, parti büyük bir talihsizliğe uğradı: Lenin ağır biçimde hastalandı. Lenin'in hastalığı tüm parti ve tüm çalışan halk üzerinde derin ve kişisel bir üzüntü yarattı. Herkes, sevgili Lenin'in yaşamı için korkuya düştü. Ama Lenin, hastalığı sırasında da çalışmalarını aynı biçimde sürdürdü. Hastalığı bir hayli ilerlediği zaman bile, bir dizi önemli yazılar kaleme aldı. Bu son yazılarında Lenin, o güne dek yürütülen çalışmaları gözden geçirdi ve köylünün sosyalist kuruluş davasına kazanılması yoluyla ülkemizde sosyalizmin kurulması üzerine hazırladığı bir tasarımı özetledi. Bu tasarı, onun sosyalist kuruluş çalışmalarına köylülerin katılmasını sağlamak için hazırladığı Kooperatif Planı'nı da içine alıyordu.

Lenin, küçük bireysel tarımdan geniş çapta üretim birliklerine, ya da kollektif çiftliklere geçiş için genel olarak kooperatif topluluklarını, özel olarak da tarım kooperatifi topluluklarını bir araç olarak, milyonlarca köylünün erişebileceği ve kavrayabileceği bir araç olarak görüyordu. Lenin'in, ülkemizde tarımın gelişmesi için izlenmesi gereken çizginin, kooperatif topluluklar yoluyla köylülerin sosyalist kuruluş çalışmalarına kazanılmasıyla, ilkin tarım ürünlerinin satışı alanında, sonra da bu ürünlerin üretimi alanında uygulanmak üzere, tarıma kollektivizm esaslarını kerte kerte yerleştirmekten geçeceğini belirtiyordu. Lenin, proletarya diktatörlüğü, işçi sınıfıyla köylülüğün bağlaşması, proletaryanın köylülüğe öncülüğü ve sosyalist bir sanayinin varlığı koşullarında milyonlarca köylüyü içine alan örgütlü bir kooperatif

sistemini, ülkemizde tam bir sosyalist toplum kurabilmenin aracı olarak görüyordu.

Nisan 1923'te Onikinci Parti Kongresi toplandı. Bu kongre, Bolşeviklerin iktidarı ele geçirmesinden sonraki dönemde, Lenin'in katılamadığı ilk kongre oldu. Kongreye oy hakkına sahip 408 delege katıldı, bunlar 386 bin parti üyesini, bir önceki kongrenin üye sayısından daha azını temsil ediyorlardı. Üye sayısındaki bu azalış, parti saflarında sürdürülmekte olan temizlik hareketi sonunda üyelerin önemli bir kısmının partiden çıkarılmış olmalarından ileri geliyordu. Kongreye ayrıca, yalnızca söz hakkına sahip 417 delege katıldı.

Onikinci Parti Kongresi, kararlarında, Lenin'in son yazılarında ve mektuplarında gösterdiği bütün noktaları göz önünde bulundurdu.

Kongre, Yeni Ekonomik Politika'yı, sosyalizmden vazgeçme ve kapitalizme teslim olma biçiminde anlayanların ve kapitalizmin boyunduruğuna sürüklenmeyi önerenlerin tümünü ağır bir biçimde suçladı. Kongrede bu tür önerilerin sahipleri Troçki'nin izleyicileri Radek ve Krasin'di. Bunlar Sovyet devleti için son derece canalcı önem taşıyan sanayi kollarının ayrıcalıklarını yabancı kapitalistlere vermemizi, onların merhametine sığınmamızı ve onlara teslim olmamızı istiyorlardı. Bunlar Ekim Devrimi'nin yırtıp attığı Çarlık hükümetinin borç taahhütlerini yerine getirmemizi öneriyorlardı. Parti, bu teslimiyetçi önerileri ihanetlikle mahkûm etti. Parti, ayrıcalık verme politikasını tümünden reddetmiyordu. Ama bu politikayı, yalnızca Sovyet devletinin yararına olan sanayi kollarında ve Sovyet devletinin yararına olduğu ölçüde destekliyordu.

Buharin ve Sokolnikov, daha kongreden önce, dış ticaret üzerindeki devlet tekelinin kaldırılmasını önermişlerdi. Bu öneri de, Yeni Ekonomik Politika'yı kapitalizme teslim olma biçiminde anlayanın bir sonucuydu. Lenin, o zaman Buharin'i vurguncuların, Nepman'ların ve kulakların savunucusu olmakla suçlamıştı. Onikinci Kongre, dış ticaret üzerindeki devlet tekeli kundaklama girişimlerine şiddetle karşı durdu.

Kongre, Troçki'nin köylü için çok kötü sonuçlara yol açabilecek bir politikayı partiye kabul ettirme yönündeki girişimlerini de aynı biçimde reddetti; ve ülkede küçük köylü tarımının egemen olduğunun görmezlikten gelinemeyeceğini belirtti. Ağır sanayi de içinde olmak üzere, sanayideki gelişmenin, köylü yığınlarının çıkarlarına aykırı değil, köylülerle sağlam bir ilişkiye dayanması ve çalışan halkın tümünün çıkarlarına uygun düşmesi gerektiğini belirtti. Bu kararlar, sanayimizi köylüleri sömürerek kurmamızı öneren ve gerçekte proletarya ile köylülüğün bağlaşması politikasını reddeden Troçki'ye yöneltilmişti.

Troçki, aynı zamanda, kâr sağlamadıkları savıyla, ülkenin savunmasında büyük önem taşıyan Putilov, Briansk ve ötekiler gibi büyük fabrikaların kapatılmasını öneriyordu. Kongre Troçki'nin önerilerini şiddetle reddetti.

Onikinci Kongre, Lenin'in kongreye yazılı olarak gönderdiği öneri üzerine, Parti Merkez Denetim Komisyonu'yla İşçi ve Köylü Müfettişliği'ni tek organ halinde birleştirdi. Bu organa, partimizin birliğini koruma, parti disiplini ve genel disiplini güçlendirme ve Sovyet devlet aygıtını her yönüyle sağlamlaştırma görevleri yüklendi.

Kongre, ulusal sorun üzerine büyük bir dikkatle eğildi. Kongrenin gündemindeki önemli bir madde de, Stalin arkadaşın ulusal sorun üzerine hazırladığı rapordu. Stalin arkadaş bu raporunda, ulusal sorundaki politikamızın uluslararası önemini açıkladı. Sovyetler Birliği, ulusal sorunu çözüme bağlamakta ve ulusal baskıyı ortadan kaldırmakta, Doğu'nun ve Batı'nın ezilen halkları için bir örnekti. Stalin, Sovyetler Birliği milliyetleri arasındaki ekonomik ve kültürel eşitsizliği ortadan kaldırmak için enerjik önlemler almanın zorunlu olduğunu belirtti. Ulusal sorundaki sapmalara karşı, Büyük-Rus şovenizmine ve yerel burjuva milliyetçiliğine karşı, partiyi kararlı bir savaşıma çağırdı.

Kongrede, milliyetçi sapmacılar ve bunların ulusal azınlıklara karşı egemen-ulus politikası açığa çıkarıldı. O sıralarda, Gürcü milliyetçi sapmacı Mdivani ve ötekiler partiye karşı çıkıyorlardı. Bunlar, Transkafkasya federasyonunun kurulmasına ve Transkafkasya milliyetleri arasında dostlu-

ğun güçlendirilmesine karşıydılar. Bu sapmacılar, Gürcistan'daki öteki milliyetlerden halklara karşı tam bir egemen-
ulus şoveni gibi davranıyorlardı. Gürcü olmayanları, özellikle Ermenileri Tiflis'ten yığınlar halinde sürüyorlardı; öyle
bir yasa kabul etmişlerdi ki, bu yasa Gürcü olmayanlarla ev-
lenen Gürcü kadınlarının Gürcistan yurttaşlığından çıkarıl-
ması hükmünü taşıyordu. Gürcü milliyetçi sapmacıları Troç-
ki, Radek, Buharin, Skripnik ve Rakovski destekliyorlardı.

Kongreden kısa bir süre sonra, ulusal sorunu tartışmak
üzere milliyetler cumhuriyetlerinden gelen parti görevlileri-
nin katıldığı özel bir konferans toplandı. Bu konferansta, Ta-
tar burjuva milliyetçileri grubunun —Sultan Galiyev ve öte-
kilerin— ve Özbek milliyetçi sapmacı grubun —Feyzullah
Hocayev ve ötekilerin— içyüzleri açığa çıkarıldı.

Onikinci Parti Kongresi, Yeni Ekonomik Politika'nın
son iki yıl içinde ortaya koyduğu sonuçları değerlendirdi.
Umut verici ve nihai zafere olan güveni artıran sonuçlar
alınmıştı.

Stalin arkadaş, kongrede şu açıklamayı yaptı:

"Partimiz, sağlamlığını ve birliğini korumasını bilmiştir;
ölüm-kalım noktasındaki sınavı başarıyla vermiştir; ve
zaferle yol almaktadır."

4. EKONOMİNİN YENİDEN-KURULUŞUNDA KARŞILAŞILAN GÜÇ-
LÜKLERLE SAVAŞIM. LENİN'İN HASTALIĞINI FIRSAT BİLEN
TROÇKİSTLER FAALİYETLERİNİ ARTIRIYORLAR. PARTİDE YENİ
BİR TARTIŞMA. TROÇKİSTLERİN YENİLGİSİ. LENİN'İN ÖLÜMÜ.
LENİN KAYDOLMASI. ONÜÇÜNCÜ PARTİ KONGRESİ.

Milli ekonomiyi yeniden kurma uğrundaki savaşımın
daha ilk yıllarında önemli başarılar elde edildi. 1924 yılında
bütün alanlarda ilerleme oldu. 1921'den itibaren ekim alanla-
rı önemli ölçüde genişlemiş, köylü tarımı gitgide bir gelişme
göstermişti. Sosyalist sanayi büyüyor ve geliyordu. İşçi sı-
nıfı sayıca bir hayli artış göstermişti. Ücretler yükselmişti.
İşçilerin ve köylülerin yaşayışı 1920-1921'e göre iyileşmiş
ve kolaylaşmıştı.

Ama, ekonomik bozukluğun etkileri henüz tümüyle gi-

derilmiş değildi. Sanayi hâlâ savaş öncesi düzeyinin altında bulunuyordu; sanayideki gelişme ülkenin artan gereksinimlerini karşılamaktan çok uzaktı. 1923 yılının sonlarında 1 milyona yakın işsiz vardı; ulusal ekonomi işsizliği gidere-meyecek kadar yavaş ilerliyordu. Ticaretin gelişmesine, Nepman'ların ve ticaret örgütlerimizdeki Nepman öğelerin ülkeye dayattığı yüksek mamul madde fiyatları çelme oluyordu. Bu yüzden Sovyet rublesinin değeri şiddetle dalgalanmaya ve düşmeye başladı. Bu etkenler, işçilerin ve köylülerin durumlarının gelişmesine engel oluyordu.

Sanayi ve ticaret organlarımızın Sovyet fiyat politikasına aykırı hareketleri yüzünden, 1923 sonbaharında ekonomik güçlükler daha da keskinleşti. Mamul maddelerin fiyatlarıyla tarım ürünlerinin fiyatları arasında büyük bir denge-sizlik vardı. Hububat fiyatları düşüktü, buna karşılık, mamul maddelerin fiyatları aşırı derecede yüksekti. Sanayi aşırı ölçüde yüksek maliyetlerle çalışıyor, bu da fiyatların yüksel-mesine yol açıyordu. Köylülerin hububat satışlarından elde ettikleri paranın değeri hızla düşmüştü. Durumu daha da ağırlaştırmak için, o sıralarda Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi'nde bulunan troçkist Pyatakov, güya sanayiye geliştirmek amacıyla, bütün müdür ve yöneticilere, mamul maddelerin satışından mümkün en yüksek kârı elde etmeleri ve fiyatları azamiye çıkarmaları için, canice emirler veriyordu. Gerçekte bu Nepman politikası, ancak sanayinin temelini daraltabilir ve kundaklayabilirdi. Köylüler mamul madde satın almakla hiçbir kazanç elde edemez duruma düştüler ve mamul madde satın almaktan vazgeçtiler. Bu durum, sanayinin zarar gördüğü bir satış buhranı sonucunu doğurdu. Ücretlerin ödenmesinde güçlükler ortaya çıktı. Bu da, işçiler arasında hoşnutsuzluk yarattı. Bazı fabrikalarda geri bilinçli işçiler işlerini terkettiler.

Parti Merkez Komitesi, bu güçlüklerin ve eksikliklerin giderilmesi yollarını saptadı. Satış buhranını ortadan kaldırmak için önlemler alındı. Tüketim mallarının fiyatlarında indirim yapıldı. Parada reform yapılması ve sağlam, istikrarlı bir para biriminin, Çervoneç'in kabul edilmesine karar verildi. Ücretlerin ödenmesi yeniden düzenlendi. Devlet ve koo-

peratif örgütleri yoluyla ticaretin geliştirilmesi, özel tüccar ve vurguncuların ortadan kaldırılması için önlemler saptandı.

Artık istenilen şey, herkesin ortak çabaya katılması, kolları sıvayıp canla-başla çalışmaya koyulmasıydı. Nitekim, partiye bağlı olan herkes böyle düşünüyor ve böyle hareket ediyordu. Ama troçkistler hiç de böyle davranmadılar. Ve, ağır hastalığı yüzünden güçsüz düşen Lenin'in durumunu fırsat bilerek partiye ve parti liderliğine karşı yeni bir saldırıya geçtiler. Onlar, partiyi ezmek ve parti liderliğini devirmek için, zamanın elverişli olduğu kanısındaydılar. 1923 sonbaharında devrimin Almanya'da ve Bulgaristan'da uğradığı yenilgiyi, yurt içindeki ekonomik güçlükleri, Lenin'in hastalığını, mümkün her şeyi partiye karşı bir silah olarak kullandılar. İşte Troçki, Bolşevik Partisi'ne karşı saldırıyı, partinin önderi Lenin'in hasta olduğu ve Sovyet devletinin zorluklar içinde bulunduğu böyle bir anda başlattı. Parti içindeki antileninist bütün öğeleri çevresine toplayarak, partiye karşı, parti liderliğine karşı, parti politikasına karşı bir muhalefet programı düzenledi. Bu programa, Muhalif Kırkaltılar Deklarasyonu adını verdiler. Lenin partisine karşı savaşımında, bütün muhalefet grupları —troçkistler, Demokratik-Merkeziyetçiler, "Sol Komünistler" ve "İşçilerin Muhalefeti" gruplarının kalıntıları— birleştiler. Bunlar deklarasyonlarında ağır bir ekonomik buhranın patlak vereceği ve Sovyet iktidarının mahvolacağı kehanetinde bulunuyorlar ve bunun tek çaresinin, kliklere ve gruplara serbestlik vermek olduğunu öne sürüyorlardı.

Bu, Lenin'in önerisi üzerine Onuncu Parti Kongresi'nin yasakladığı klikçiliğin yeniden canlandırılması yolunda girilen bir savaşımdı.

Troçkistler, sanayinin ya da tarımın geliştirilmesi, emtia dolaşımının geliştirilmesi, ya da emekçi halkın durumunun iyileştirilmesi üzerine belli hiçbir öneride bulunmadılar. Zaten onların bu sorunlarla ilgilendikleri de yoktu. Onları ilgilendiren tek şey, Lenin'in hastalığını fırsat bilerek, parti içinde klikleri yeniden canlandırmak, partinin temellerini ve Parti Merkez Komitesi'ni kundaklamaktı.

Kırkaltılar'ın programını, Troçki'nin parti kadrolarını

aşağılayan ve partiye yeni iftiralar yağdıran bir mektubunun yayınlanması izledi. Bu mektubunda Troçki, partinin daha önce kendisinden birçok kez dinlediği eski Menşevik havalarını çalıyordu.

Troçkistler, ilkin parti aygıtına yüklendiler. Bunlar, sağlam bir parti aygıtı olmadıkça partinin yaşayamayacağını ve çalışamayacağını biliyorlardı. Bu yüzden, muhalifler, parti aygıtını yıkmaya, parti üyelerini parti aleyhine, genç üyeleri partinin eski ve sağlam üyeleri aleyhine kışkırtma yolunda çaba gösteriyorlardı. Troçki, mektubunda, umutlarını öğrencilere, partinin troçkizme karşı savaşımının tarihini bilmeyen genç parti üyelerine bağlıyordu. Öğrencileri kendi safına çekmek için, bu gençlere "partinin en doğru göstergesi" olduklarını söyleyerek dalkavukluk yapıyor ve eski leninist savaşçı kadrolar hakkında, bunların yozlaşmış olduklarını öne sürüyordu. İkinci Enternasyonal'in yozlaşmış önderlerinden söz açarak, eski Bolşevik savaşçıların da aynı yoldan yürüdüklerini alçakça ima ediyordu. Partinin yozlaştığını ileri süren bu yaygarasıyla Troçki, gerçekte kendi parti aleyhtarı niyetlerini gizlemek istiyordu.

Troçkistler, her iki muhalif belgeyi, —Kırkaltılar'ın programını ve Troçki'nin mektubunu— bölgelere ve parti örgütlerine gönderdiler, bu konuda parti üyeleri arasında görüşmeler yapılmasını istediler.

Onlar, partiyi bir tartışma açmaya çağırıyorlardı.

Böylece, tıpkı Onuncu Parti Kongresi'nden önce sendikalar konusundaki anlaşmazlık sırasında olduğu gibi, troçkistler partiyi genel bir tartışma açmaya zorluyorlardı.

Parti, ülkenin ekonomik yaşamına ilişkin çok daha önemli sorunlarla uğraşmakta olmasına karşın, bu çağrıya karşılıklı bulundu ve tartışmayı açtı.

Tartışmaya partinin tümü katıldı. Savaşım, oldukça sert bir nitelik gösterdi. En zorlu savaşım Moskova'da yürütülüyordu. Troçkistler, her şeyden önce Başkent örgütünü ele geçirmek için uğraşıyorlardı. Ama, tartışma troçkistlere hiçbir yarar sağlamadı; yalnızca onların gözden düşmelerine yol açtı. Troçkistler Moskova'da olsun, Sovyetler Birliği'nin öteki yerlerinde olsun tam bir yenilgiye uğradılar. Üniversi-

telerdeki ve devlet kurumlarındaki örgütlerin ancak küçük bir kısmı troçkistlerden yana oy kullandı.

Kasım 1924'te Onüçüncü Parti Konferansı toplandı. Konferansta Stalin arkadaşın, tartışmanın değerlendirmesini yapan bir raporu okundu. Konferans, troçkist muhalefeti, marksizmden bir *küçük-burjuva sapma* olarak mahkûm etti. Konferansın kararları, daha sonra Onüçüncü Parti Kongresi'nde ve Komünist Enternasyonal'in Beşinci Kongresi'nde onaylandı. Uluslararası komünist proletarya, Bolşevik Parti'si'ni, troçkizme karşı savaşımında destekledi.

Ama troçkistler, yıkıcı eylemlerini durdurmadılar. 1924 güzünde Troçki, "Ekim Dersleri" adıyla yayınladığı bir yazıda, leninizmin yerine troçkizmi koymaya yeltendi. Bu yazı, partimize karşı, partinin önderi Lenin'e karşı baştanbaşa bir iftiradan başka bir şey değildi. Komünizmin ve Sovyet iktidarının bütün düşmanları, bu iftira yazısına sarıldılar. Bolşevizmin kahramanlıklarla dolu tarihinin bu alçakça tahrifi tüm partiyi öfkeliendirdi. Stalin arkadaş, Troçki'nin, leninizmin yerine troçkizmi koyma girişiminin içyüzünü açığa çıkardı ve partinin görevinin "ideolojik bir akım olarak troçkizmi mezarına gömmek" olduğunu söyledi.

Stalin arkadaşın, troçkizmin ideolojik yenilgisine ve leninizmin savunmasına önemli bir katkı olan teorik yapıtı *Leninizmin İlkeleri* 1924 yılında yayınlandı. Bu yapıt, leninizmin usta bir açıklaması ve güçlü bir teorik tanıtılmasıdır. Bu yapıt, o zaman olduğu gibi bugün de tüm dünyadaki Bolşeviklerin elinde marksist-leninist teorinin güçlü bir silahıdır.

Stalin arkadaş, troçkizme karşı yürütülen savaşımında, partiyi Merkez Komitesi'nin çevresinde topladı ve ülkemizde sosyalizmin zaferi uğrunda savaşım için seferber etti. Stalin arkadaş, sosyalizme zaferle ilerleyişin sekteye uğramaması için, troçkizmi ideolojik yenilgiye uğratmanın zorunlu bir koşul olduğunu açıklığa kavuşturdu.

Stalin arkadaş, troçkizme karşı savaşımın bu dönemini değerlendirirken şöyle diyordu:

"Troçkizmi yenilgiye uğratmadıkça, Yeni Ekonomik Politika koşulları içinde zafer elde etmek, bugünün Rusya'sını Sosyalist Rusya yapmak olanaksızdır."

Ne var ki, partinin leninist politikasının başarıları, partinin ve işçi sınıfının üzerine çöken büyük bir felaket yüzünden yasa Büründü. 21 Ocak 1924'te, Moskova yakınlarında, Gorki'de, önderimiz ve öğretmenimiz, Bolşevik Partisi'nin yaratıcısı Lenin, öldü. Tüm dünya işçi sınıfı, Lenin'in ölümünü, en acı bir kayıp olarak karşıladı. Lenin'in cenaze töreninin yapıldığı gün uluslararası proletarya, bütün işlerin 5 dakika durdurulmasını ilan etti. Demiryollarında hareket durdu, fabrikalarda, imalathanelerde çalışma durdu. Lenin toprağa verilirken, tüm dünya emekçileri, bir babaya ve öğretmene, en iyi arkadaşlarına ve savunucularına duydukları derin bir üzüntü içinde saygı duruşunda bulundular.

Lenin'in ölümü, Sovyetler Birliği işçi sınıfının leninist partinin çevresinde daha da sağlam bir biçimde toplanmasına yol açtı. O yaşlı günlerde, her bilinçli işçi, Lenin'in emirlerini gerçekleştiren Komünist Partisi'yle olan bağlılığını dile getirdi. Parti Merkez Komitesi'ne, partisiz işçilerden partiye kabul edilmeleri için binlerce dilekçe geldi. Merkez Komitesi bir Lenin Kaydolması ilan ederek, bu harekete kucak açtı ve politik uyanıklığa sahip yığın halinde ileri işçinin partiye alındığını açıkladı. Partiye yeniden onbinlere işçi girdi. Bunlar, partinin davası uğrunda, Lenin'in davası uğrunda canlarını vermeye hazır işçilerdi. Kısa bir süre içinde, Bolşevik Partisi'nin saflarına 240 binden fazla işçi girdi. Bu işçiler, işçi sınıfının en bilinçli, en devrimci, en yiğit ve en disiplinli kesimiydi. Bu, *Lenin Kaydolması*'ydı.

Lenin'in ölümünün yarattığı etki, partimizin işçi yığınlarına ne kadar yakın olduğunu ve leninist partinin işçilerin yüreklerinde ne kadar yüce bir yer tuttuğunu gösterdi.

Stalin arkadaş, yaşlı Lenin günlerinde toplanan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyetleri'nin İkinci Kongresi'nde parti adına and içti:

"Biz komünistler, özel bir mayadan yoğrulmuş kişileriz. Biz özel bir kumaştan dokunmuşuz. Biz büyük proleter stratejistin ordusundanız, Lenin arkadaşın ordusundanız. Bu ordunun üyesi olmaktan daha yüksek bir şeref yoktur. Kurucusu ve önderi Lenin arkadaş olan partiye üye olmaktan daha yüce bir şey yoktur!..

"Lenin arkadaş bizden ayrılırken, parti üyeliği yüce sıfatını yüksek tutmamızı ve saflarımızı korumamızı vasiyet etti. Lenin arkadaş, sana söz veririm ki, bu buyruğunu şerefle yerine getireceğiz!..

"Lenin bizden ayrılırken, partimizin birliğini gözbebeğimiz gibi korumamızı vasiyet etti. Lenin arkadaş, sana söz veririm ki, bu buyruğunu da şerefle yerine getireceğiz!..

"Lenin arkadaş bizden ayrılırken, proletarya diktatörlüğünü korumamızı ve güçlendirmemizi vasiyet etti. Lenin arkadaş, sana söz veririm ki, bu buyruğunu da şerefle yerine getirmek için hiçbir çabayı esirgemeyeceğiz!..

"Lenin arkadaş bizden ayrılırken, işçi-köylü bağlaşmasını var gücümüzle sağlamlaştırıp perçinlememizi vasiyet etti. Lenin arkadaş, sana söz veririm ki, bu buyruğunu da şerefle yerine getireceğiz!..

"Lenin arkadaş, ülkemiz milliyetlerinin gönülden birliğini sağlama zorunluluğu, Cumhuriyetler Birliği çerçevesinde bu milliyetler arasında kardeşçe bir işbirliğinin gerçekleştirilmesi zorunluluğu üzerinde bıkıp usanmadan tekrar tekrar durmuştu. Lenin arkadaş bizden ayrılırken, Cumhuriyetler Birliği'ni güçlendirmemizi ve geliştirmemizi vasiyet etti. Lenin arkadaş, sana söz veririm ki, bu buyruğunu da şerefle yerine getireceğiz!..

"Lenin, Kızıl Ordu'yu güçlendirmenin ve geliştirmenin partimizin en önemli görevlerinden biri olduğunu birçok kez belirtti. ... Arkadaşlar, öyleyse, Kızıl Ordumuzu ve Kızıl Donanmamızı güçlendirmek için hiçbir çabayı esirgemeyeceğimize söz verelim...

"Lenin arkadaş bizden ayrılırken, Komünist Enternasyonal'in ilkelerine bağlı kalmamızı vasiyet etti. Lenin arkadaş, sana söz veririm ki, tüm dünya emekçilerinin birliğini —Komünist Enternasyonal'i— güçlendirmek ve geliştirmek için canımızı esirgemeyeceğiz!"

Bu, Bolşevik Partisi'nin, anısı çağlar boyu yaşayacak önderi Lenin'in önünde içtiği anddı.

1924 Mayıs'ında Onüçüncü Parti Kongresi toplandı.

Kongreye, oy hakkına sahip 748 delege katıldı; bunlar, 735 bin 881 parti üyesini temsil ediyorlardı. Bir önceki kongreye göre parti üye sayısının birdenbire artış göstermesi, Lenin Kaydolması sırasında, parti saflarına 250 bine yakın yeni üyenin girmiş olmasından ileri geliyordu. Kongrede yalnızca söz hakkı olan delege sayısı 416'ydı.

Kongre, troçkist muhalefetin programını oybirliğiyle, marksizmden bir küçük-burjuva sapma, leninizmin revizyonu olarak mahkûm etti ve Onüçüncü Parti Konferansı'nın "Parti Sorunları" ve "Tartışmanın Sonuçları" üzerindeki kararlarını onayladı.

Kongre, kentle köy arasındaki bağı güçlendirme bakımından, sanayiye ve her şeyden önce hafif sanayiye daha da geliştirmenin, bu arada demir ve çelik sanayisini hızla geliştirmenin zorunlu olduğunu belirtti.

Kongre, İç Ticaret Halk Komiserliği'nin kurulmasını onayladı ve ticaretle uğraşan bütün kurumların önüne, pazarı denetimleri altına alma ve ticaret alanından özel sermayeyi kovma görevlerini koydu.

Kongre, köylüye verilen ucuz devlet kredisinin azamiye çıkarılarak ülkedeki tefecilerin ortadan kaldırılması yolunda direktifler verdi.

Kongre, köylük bölgelerde başlıca görev olarak, köylüler arasındaki kooperatif hareketinin azami ölçüde geliştirilmesini sağlamak için çağrıda bulundu.

Ve, son olarak kongre, Lenin Kaydolması'nın büyük önemini belirtti; partinin genç üyelerinin ve özellikle Lenin Kaydoması'yla partiye girenlerin leninizmin ilkelerine uygun olarak eğitilmeleri yolunda daha fazla çaba harcamanın zorunluluğu üzerinde partinin dikkatini çekti.

5. YENİDEN-KURULUŞ DÖNEMİNİN SONUNA DOĞRU SOVYETLER BİRLİĞİ. SOSYALİST KURULUŞ SORUNU VE ÜLKEMİZDE SOSYALİZMİN ZAFERİ. ZİNOVYEV - KAMENEV "YENİ MUHALEFET"İ. ONDÖRDÜNCÜ PARTİ KONGRESİ. ÜLKENİN SOSYALİST SANAYİLEŞME POLİTİKASI.

Bolşevik Partisi'nin ve işçi sınıfının Yeni Ekonomik Po-

litika yolunda giriştikleri çetin çalışma başlayalı dört yıldan daha fazla bir zaman olmuştu. Ulusal ekonomimizi yeniden kurma uğrındaki kahramanca çalışmalar tamamlanmak üzereydi. Sovyetler Birliği'nin ekonomik ve politik gücü gitgide daha fazla artıyordu.

Bu süre içinde, uluslararası durumda bir değişiklik olmuştu. Kapitalizm, emperyalist savaşı izleyen yığınların ilk devrimci saldırıları karşısında tutunabilmişti. Almanya'da, İtalya'da, Bulgaristan'da, Polonya'da ve daha bazı ülkelerde devrim hareketi bastırılmıştı. Burjuvazi bunda, uzlaşıcı sosyal demokrat partilerin önderlerinden destek görmüştü. Devrimin geçici bir geri çekilişi başlamıştı. Batı Avrupa'da kapitalizm, geçici bir istikrara kavuşmuş, durumunda eskisine göre bir sağlamlaşma kendini göstermişti. Ama, kapitalizmin istikrarı, kapitalist toplumu kemiren temel çelişmeleri ortadan kaldırmadı. Tam tersine, kapitalizmin kısmi istikrarı, işçilerle kapitalistler arasındaki, emperyalizmle sömürülen uluslar arasındaki ve çeşitli ülkelerin emperyalist grupları arasındaki çelişmeleri daha da keskinleştirdi. Kapitalizmin istikrarı kapitalist ülkelerdeki gelişmelerde yeni patlamalar ve yeni buhranlar hazırlıyordu.

Sovyetler Birliği de, kapitalizmin istikrarına koşut olarak, istikrarlı bir duruma kavuşmuştu. Ama bu iki durum birbirinden temelden farklıydı. Kapitalist istikrar, kapitalizmin yeni bir buhranını önceden haber veriyordu. Tersine, Sovyetler Birliği'ndeki istikrar, sosyalist ülkenin ekonomik ve politik gücünde yeni bir yükseliş demekti.

Batı'da devrim yenilgiye uğramasına karşın, Sovyetler Birliği'nin uluslararası durumu, ağır adımlarla olmakla birlikte, sağlamlaşmakta devam ediyordu.

Sovyetler Birliği, 1922'de, İtalya'nın Cenova kentinde toplanan uluslararası ekonomik konferansa çağrıldı. Kapitalist ülkelerde devrimin yenilgisinden cesaret almış olan emperyalist hükümetler, Cenova konferansında, Sovyet Cumhuriyeti'ne bu kez diplomatik yoldan yeni bir baskı yapmak istediler. Emperyalistler Sovyet Cumhuriyeti'nden küstahça isteklerde bulundular. Ekim Devrimi'nin millileştirmiş olduğu fabrikaların yabancı kapitalistlere geri verilmesini ve

Çarlık hükümetinin bütün borçlarının ödenmesini istediler. Emperyalist devletler, bu koşullarla Sovyet Hükümeti'ne önemsiz bazı borçlar vaadediyorlardı.

Sovyetler Birliği bu istekleri reddetti.

Ve, Cenova konferansı hiçbir sonuç vermedi.

1923'te, İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un, yeni bir müdahale tehdidi taşıyan ültimatomu da hak ettiği karşılığı aldı.

Kapitalist devletler, Sovyet devletinin gücünü deneyip de, onun istikrara kavuşmuş olduğu kanısına vardıktan sonra, birbiri ardısıra, ülkemizle diplomatik ilişkiler kurmaya başladılar. 1924 yılı içinde İngiltere, Fransa, Japonya ve İtalya ile diplomatik ilişkiler kuruldu.

Açıktı ki, Sovyetler Birliği uzun bir soluk alma dönemi, bir barış dönemi sağlamayı başarmıştı.

Ülkenin iç durumu da değişmiş bulunuyordu. Bolşevik Partisi'nin önderliğindeki işçilerin ve köylülerin canla-başla çalışmaları meyvelerini veriyordu. Ulusal ekonominin hızla ilerleyişi apaçık görülüyordu. 1924 - 1925 mali yılında tarım üretimi savaş öncesi düzeyine hemen hemen yaklaşmış, savaş öncesindeki üretim düzeyinin yüzde 87'sine ulaşmış bulunuyordu. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin büyük sanayi işletmelerinin üretimi, 1925 yılında, savaş öncesi üretim düzeyinin *dörtte üçüne* yaklaşmıştı. 1924 - 1925 mali yılında Sovyetler Birliği, sermaye malları üretimi çalışmalarına 385 milyon ruble yatırabilecek bir düzeye ulaştı. Ülkeyi elektrikleştirme planı başarıyla uygulanıyordu. Ulusal ekonomide, sosyalizmin elinde bulundurduğu kilit noktaları gitgide sağlamlaştırılıyordu. Sanayide ve ticarete, özel sermayeye karşı yürütülen savaşımда başarılar kazanıldı.

Ekonomik ilerleme, işçilerin ve köylülerin durumlarını gittikçe daha fazla iyileştirdi. İşçi sınıfı hızla büyüyordu. Ücretler yükselmiş, işin verimliliği artmıştı. Köylülerin yaşam düzeyleri önemli ölçüde gelişmiş bulunuyordu. 1924-1925 mali yılında İşçilerin ve Köylülerin Devleti, küçük köylülüğe yardım için 290 milyon rubleye yakın bir para ayırabilmeyi başardı. İşçilerin ve köylülerin yaşam düzeylerindeki gelişmeye bağlı olarak yığınların politik eylemleri

daha da yükseldi. Proletarya diktatörlüğü artık daha sağlam bir biçimde yerleşmiş bulunuyordu. Bolşevik Partisi'nin nüfuzu ve saygınlığı daha da artmıştı.

Ulusal ekonomiyi yeniden-kurma çalışmaları tamamlanmak üzereydi. Ama, Sovyetler Birliği için, sosyalist kuruluş halindeki bir ülke için, yalnızca ekonominin yeniden-kuruluşu, yalnızca savaş öncesindeki düzeye ulaşılmış olması yeterli olamazdı. Savaş öncesi düzey, geri bir ülkenin düzeyiydi. Daha ileriye gitmek gerekiyordu. Sovyet devletinin elde ettiği uzun soluk alma dönemi böyle bir gelişme için olanaklar taşıyordu.

Ama bu, tüm ivediliğiyle bir sorunu da yanında getiriyordu: Gelişmemizin ve kuruluşumuzun izleyeceği çizgi ve niteliği ne olacaktı, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmi nasıl bir gelecek bekliyordu? Ekonomik gelişme sosyalizm yönünde mi olacaktı, yoksa başka bir çizgi mi izleyecekti? Sosyalist bir ekonomi sistemi kurmalı mıydık, ya da kurabilir miydik; yoksa biz başka bir ekonomi sistemini, kapitalist ekonomi sistemini doğuracak koşulları mı hazırlıyorduk? Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalist bir ekonomi sistemi kurmak olanaklı mıydı; olanaklıysa, bunun kapitalist ülkelerde devrimin gecikmesi koşullarında, kapitalizmin istikrara kavuştuğu koşullarda gerçekleştirilmesinin olanakları var mıydı? Ülkede sosyalizmin güçlerini her bakımdan güçlendirmekle ve artırmakla birlikte, gene de belli bir ölçüde kapitalizmin gelişmesi olanağını veren Yeni Ekonomik Politika yoluyla bir sosyalist ekonomi sistemi kurabilir miydik? Bir sosyalist ekonomi sistemi nasıl kurulacaktı, bu kuruluş nereden başlanacaktı?

Bütün bu sorunlar, yeniden-kuruluş döneminin sonlarına doğru, partinin karşısına, artık teorik sorunlar olarak değil, pratik sorunlar, ekonomik kuruluşun güncel sorunları olarak dikildi.

Tüm halk gibi, sanayi ve tarımın gelişmesinde uğraşan partimiz üyeleri de sosyalizm yönünde mi, yoksa kapitalizm yönünde mi çalışacaklarını anlayabilmeleri için, bütün bu sorunlar doğru ve açık çözüm yolları bekliyordu.

Bu sorunlara açık çözüm yolları getirmediğe, kuruluşla

ilgili bütün pratik çalışmalarımız, yönü belirsiz, körükörüne bir çalışma olur, emekler boşa giderdi.

Parti, bütün bu sorunlara açık ve kesin çözüm yolları getirdi.

Evet dedi, parti, ülkemizde sosyalist ekonomi kurulabilir, kurulmalıdır; çünkü, sosyalist bir ekonomi sistemini kurmak ve tam bir sosyalist toplum kurmak için zorunlu olan her şeye sahibiz. 1917 Ekim'inde işçi sınıfı, kendi politik diktatörlüğünü kurarak, kapitalizmi *politik bakımdan* yenmişti. O zamandan bu yana, Sovyet Hükümeti, kapitalizmin ekonomik gücünü çökertme ve bir sosyalist ekonomi sistemi kurma uğrunda gerekli koşulları yaratmak için her tür önlemi almıştı. Bu önlemler şunlardı: Kapitalistlerin ve toprak ağalarının mülklerine el konulması; toprakların, fabrikaların, imalathanelerin, demiryollarının ve bankaların kamu mülkü haline getirilmesi; Yeni Ekonomik Politika'nın uygulanması; sosyalist devlet sanayisinin kurulması; Lenin Kooperatif Planı'nın uygulanması. Artık önümüzdeki başlıca görev, tüm ülkede yeni, sosyalist bir ekonomi sistemi kurma yolunda ilerlemek ve böylece kapitalizmi *ekonomik bakımdan* da çökertmekti. Bütün pratik çalışmalarımız, bütün eylemlerimiz bu büyük görevin yerine getirilmesine hizmet etmeliydi. İşçi sınıfı bunu başarabilirdi ve başarması gerekirdi. Bu büyük görevin gerçekleştirilmesi ülkenin sanayileştirilmesiyle başlamalıydı. Ülkede sosyalist sanayinin kurulması zincirin ana halkasını oluşturunuyordu. Sosyalist ekonomi sisteminin kurulmasına buradan başlamak gerekiyordu. Ne Batı'da devrimin gecikmesi, ne de Sovyetler Birliği dışında kalan ülkelerde kapitalizmin bir ölçüde istikrara kavuşması sosyalizme doğru ilerleyişimizi durdurabilirdi. Yeni Ekonomik Politika bunu ancak kolaylaştırabilirdi. Çünkü bu politikanın parti tarafından uygulamaya konulmasının tek amacı, ekonomik sistemimize sosyalist bir temel kazandırmayı kolaylaştırmaktı.

İşte, partinin soruna —ülkemizde sosyalist kuruluş zafere ulaşabilecek mi sorununa— getirdiği çözüm buydu.

Ama parti, *tek* bir ülkede sosyalizmin zaferi davasının bundan ibaret olmadığını biliyordu. Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kuruluşu insanlık tarihinde canalcı bir dönüm

noktası ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği işçi sınıfının ve köylüsünün dünya tarihinde yeni bir çağır açan zaferi olacaktı. Ama gene de bu, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kendi iç sorunuydu ve sosyalizmin zaferi davasının ancak bir yönüydü. Davanın öte yüzü uluslararası yönüydü. Stalin arkadaş, sosyalizmin *tek* bir ülkede zafere ulaşabileceği tezini temellendirirken, bu sorunu iki yönüyle birden, iç ve uluslararası yönleriyle ele almak gerektiğini ısrarla belirtmişti. Soruna, iç yönü açısından, yani ülke içindeki sınıflar arasındaki ilişkiler açısından bakıldığında, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği işçi sınıfı ve köylüsü, kendi burjuvazisini *ekonomik yönden* kesinlikle çökertebilecek ve tam bir sosyalist toplum kurabilecek durumdaydı. Ama sorunun bir de uluslararası yönü, yani dış ilişkiler alanı, Sovyetler Birliği ile kapitalist ülkeler arasındaki ilişkiler alanı, Sovyet sisteminden nefret eden ve Sovyetler Birliği'ne karşı yeni bir silahlı müdahaleye başvurmak, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde kapitalizmi geri getirmek için fırsat kollayan uluslararası burjuvazi ile Sovyet halkı arasındaki ilişkiler alanı vardı. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği şimdilik biricik sosyalist ülke ve öteki ülkeler de kapitalist ülkeler olduğu için, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği kapitalist bir dünya tarafından kuşatılmış bulunuyor ve kapitalist müdahale tehlikesi altında bulunmakta devam ediyordu. Açıkta ki, bu kapitalist kuşatma varolduğu sürece, kapitalist müdahale tehlikesi de varolmakta devam edecekti. Bu dış tehlikeyi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne karşı kapitalist müdahale tehlikesini, Sovyet halkı sırf kendi güçleriyle yokedelebilir miydi? Hayır, yokedemezdi. Yokedemezdi çünkü, kapitalist müdahale tehlikesini yoketmek için kapitalist kuşatmayı yoketmek gerekirdi. Kapitalist kuşatmayı da ancak, hiç değilse, birkaç ülkede proleter devrimin zafere ulaşmasıyla yoketmek mümkündü. Bu, yabancı silahlı müdahale tehlikesi ve kapitalizmi geri getirme girişimleri ortadan kaldırılmadıkça, sosyalist ülke bu tehlikeye karşı bir güvenceye sahip olmadıkça, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde asla kapitalist ekonomi sistemini yıkma ve bir sosyalist ekonomi sistemi kurma anlamında sosya-

lizmin zaferine, *nihai* bir zafere ulaşılmış olunamaz demektir. Yabancı kapitalist müdahale tehlikesini ortadan kaldırmak için kapitalist kuşatmayı ortadan kaldırmak gerekirdi.

Elbette ki, Sovyet halkı ve onun Kızıl Ordu'su, Sovyet Hükümeti doğru bir politika izlediği sürece, nasıl 1918 - 1920 yıllarında ilk kapitalist müdahaleyi geri püskürtmüşse, yeni bir yabancı kapitalist müdahaleyi de layık olduğu biçimde püskürtebilecekti. Ama bu da, yeni bir kapitalist müdahale tehlikesinin ortadan kaldırılmış olacağı anlamına gelemezdi. İlk müdahalenin uğradığı yenilgi, yeni bir müdahale tehlikesini ortadan kaldırmamıştı; çünkü, müdahale tehlikesinin kaynağı —kapitalist kuşatma— devam ediyordu. Kapitalist kuşatma varolduğu sürece, aynı biçimde, yeni bir müdahalenin yenilgiye uğratılması, müdahale tehlikesini ortadan kaldırmayacaktı.

Bundan dolayıdır ki, kapitalist ülkelerde proleter devrimin zaferi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin emekçi halkını çok yakından ilgilendiren canalcı bir sorundu.

İşte, ülkemizde sosyalizmin zafere ulaşması sorunununda partinin çizgisi buydu.

Merkez Komitesi, bu çizginin, yakında toplanacak olan Ondördüncü Parti Konferansı'nda görüşülmesini, bütün üyeleri *bağlayacak* bir biçimde, bir parti direktifi, bir parti yasası olarak onaylanmasını istedi.

Partinin bu çizgisi her şeyden önce, muhalifleri serseme çevirdi; çünkü, parti bu çizgiye belirli ve pratik bir nitelik vermiş, onu ülkenin sosyalist sanayileşmesi için pratik bir planla birleştirmiş ve bu çizginin Ondördüncü Parti Kongresi'nin bir kararı olarak bütün parti üyelerini bağlayacak bir biçimde, bir parti yasası haline getirilmesini istemişti.

Troçkistler, bu parti çizgisine karşı çıktılar; Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalist kuruluşun zafere ulaşabilme olanaklarını yadsıyan ve marksizme hakaret olsun diye adına Marksist teori denilen bir teoriyi, Menşevik "sürekli devrim teorisini" öne sürdüler.

Buharinciler, parti çizgisine karşı açıktan açığa harekete geçmeye cesaret edemediler. Ama parti çizgisine karşı sinsi-

ce, burjuvazinin sosyalizme barış içinde ilerlemesini öngören kendi "teori"lerini öne sürdüler ve bunu "yeni" bir sloganla —"Zenginleşin!" sloganıyla— açıkladılar. Buharincilere göre, sosyalizmin zaferi, burjuvazinin ortadan kaldırılması değil, onun güçlendirilmesi ve zenginleşmesi demektir.

Zinovyev ve Kamenev, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde teknik ve ekonomik gerilik yüzünden, sosyalizmin zaferinin mümkün olmadığı savıyla bir süre ortada göründülerse de, sonunda sinmek zorunda kaldılar.

Ondördüncü Parti Konferansı (Nisan 1925), gizli ve açık muhaliflerin bütün bu teslimiyetçi "teoriler"ini mahkûm etti ve gerekli kararı alarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizmin zaferine ilişkin parti çizgisini onayladı.

Bir köşeye sıkıştırılan Zinovyev ve Kamenev, bu karar lehinde oy kullanmak zorunda kaldılar. Ama parti biliyordu ki, onlar partiye karşı savaşımı yalnızca başka bir zamana bırakmışlar ve Ondördüncü Parti Kongresi'nde "partiye karşı bir meydan muharebesi vermeyi" kararlaştırmışlardı. Onlar, Leningrad'da kendi yandaşlarını topluyorlar ve "Yeni Muhalefet" denilen şeyi örgütlendiriyorlardı.

Ondördüncü Parti Kongresi, Aralık 1925 sonunda açıldı.

Partinin iç durumu çok gergindi. Partinin tarihinde Leningrad gibi önemli bir parti merkezinin bütün delegelerinin, Merkez Komitesi'ne karşı gelmeye hazırlandığını gösteren böyle bir durum hiç görülmemiştir.

Kongreye oy hakkına sahip 665 delege ve yalnızca söz hakkına sahip 641 delege katıldı. Bunlar, 643 bin parti üyesini ve 445 bin üye adayını —bir önceki kongrede temsil edilen üye ve üye aday sayısından biraz eksikliğini— temsil ediyorlardı. Bu durum, parti aleyhtarı öğelerin karışmış olduğu üniversite ve devlet kurumlarındaki parti örgütlerinde yapılan kısmi temizliğin bir sonucuydu.

Merkez Komitesi adına politik raporu Stalin arkadaş sundu. Stalin arkadaş, Sovyetler Birliği'nin politik ve ekonomik gücündeki yükselişin canlı bir tablosunu çizdi. Sovyet ekonomik sisteminin üstünlükleri sayesinde, sanayi ve tarım, oldukça kısa bir süre içinde, yeniden kurulmuştu ve savaş öncesi düzeylerine yaklaşıyorlardı. Ama, bu iyi sonuçla-

ra karşın, Stalin arkadaş, burada durmamak gerektiğini belirtti. Çünkü bütün bu iyi sonuçlar, ülkemizin henüz geri bir tarım ülkesi olmakta devam ettiği gerçeğini ortadan kaldırmış değildi. Ülkenin toplam üretiminin üçte ikisini tarım ve ancak üçte birini sanayi veriyordu. Stalin arkadaş, partinin ülkemizi kapitalist ülkelere ekonomik bağımlılıktan kurtulmuş bir sanayi ülkesi haline getirme göreviyle karşı karşıya olduğunu söyledi. Bu, gerçekleştirilebilirdi ve gerçekleştirilmesi gerekirdi. Ülkenin sosyalist sanayileşmesi uğrunda ve sosyalizmin zaferi uğrunda savaşım, artık partinin başlıca göreviydi.

Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Ülkemizi bir tarım ülkesi olmaktan çıkarıp, gereksindiği makineleri kendi çabalarıyla üretebilen bir sanayi ülkesi haline yükseltmek—genel çizgimizin özü ve temeli budur."

Ülkenin sanayileştirilmesi, ekonomik bağımsızlığı güvence altına alacak, savunma gücünü artıracak ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizmin zaferi için zorunlu koşulları yaratacaktı.

Zinovyevçiler, partinin genel çizgisine karşı harekete geçtiler. Zinovyevci Sokolnikov, Stalin'in sosyalist sanayileşme planına karşı, emperyalist canavarlar arasında rağbet gören bir burjuva planını öne sürdü. Bu plana göre, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, esas olarak, hammadde ve besin maddesi üreten ve ihraç eden, makine üretmeyen, üretmemesi gereken, makine ithal eden bir tarım ülkesi olarak kalmalıydı. 1925 yılı koşulları içinde, bu, sanayice gelişmiş ülkelerin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ni ekonomik tutsaklık altına almaları için ileri sürülmüş bir plandı; kapitalist ülkelerin emperyalist canavarlarının çıkarları yararına, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin sanayice geriliğini sürdürmek için ileri sürülmüş bir plandı.

Bu planın kabul edilmesi, ülkemizi güçsüz düşürmek ve kapitalist dünyanın tarımsal bir uydusu haline getirmek olurdu; kapitalist kuşatma karşısında ülkemizi zayıf ve savunmasız bırakmak ve sonuç olarak, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizm davasını mezara gömmek olurdu.

Kongre, zinovyecilerin ekonomik "plan"ını, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ni tutsaklık altına sokmak için ileri sürülmüş bir plan olarak mahkûm etti.

Devlet sanayimizin sosyalist sanayi olmadığı yolundaki savlar (bu Lenin'e karşı çıkmaktı), ya da orta köylülüğün sosyalist kuruluş çalışmalarında işçi sınıfının bağlaştığı olmayacağı yolundaki beyanlar (bu da Lenin'e karşı çıkmaktı) gibi "Yeni Muhalefet"in öteki saldırıları da aynı biçimde başarısızlığa uğradı.

Kongre, "Yeni Muhalefet"in bu saldırılarını leninizme karşı bir hareket olarak mahkûm etti.

Stalin arkadaş, "Yeni Muhalefet"in troçkist - menşevik niteliğinin içyüzünü açığa çıkardı. Ve, Zinoviyev'le Kamenyev'in bir zamanlar Lenin'in amansız bir savaşım yürüttüğü düşmanların, parti düşmanlarının havasını çalmaktan başka bir şey yapmadıklarını ortaya koydu.

Zinovyecilerin, beceriksizce maskelenmiş troçkistlerden başka bir şey olmadıkları açıldı.

Stalin arkadaş, sosyalizmi kurma davasında işçi sınıfıyla orta köylülük arasındaki sağlam bağlaşmayı sürdürmenin, partinin başlıca görevi olduğunu belirtti. Ve, köylü sorununda bu bağlaşma için tehlike olan iki sapmanın o sırada parti içinde varolduğuna değindi. Birinci sapma, kulak tehlikesini olduğundan az görmek ve küçümsemek, ikincisi de kulak tehlikesi karşısında paniğe kapılmak ve orta köylülüğün rolünü küçümsemektir. Bunlardan hangisinin daha kötü olduğu sorusuna, Stalin arkadaşın verdiği karşılık şuydu: "Biri öteki kadar kötüdür. Bu sapmalar, gelişmelerine izin verilirse, partiyi dağıtabilirler ve yokedebilirler. İyi ki, partimizin içinde her iki sapmayı da söküp atabilecek güçler vardır."

Ve parti, "sol" ve sağ sapmanın her ikisini de tuz buz etti ve bunlardan kendini arındırdı.

Ekonomik gelişme sorunu üzerindeki tartışmaları gözden geçiren Ondördüncü Parti Kongresi, muhaliflerin planlarını oybirliğiyle reddetti ve şu ünlü kararı aldı:

"Kongre, ekonomik gelişme alanında, proletarya diktatörlüğünün ülkesi olan ülkemizde, 'tam bir sosyalist top-

lum kurmak için zorunlu bütün önkoşulların' (*Lenin*) varolduğu görüşündedir. Kongre, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalist kuruluşun zaferi uğrındaki savaşımın partimizin başlıca görevi olduğunu kabul eder."

Ondördüncü Kongre, partinin yeni tüzüğünü onayladı.

Ve, Ondördüncü Parti Kongresi'nden itibaren partimiz Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) —SBKP (B) — adını taşımaya başladı.

Zinovyevciler, kongrede yenilgiye uğramalarına karşın, partiye uymadılar ve Ondördüncü Kongre'nin kararlarına karşı savaşıma geçtiler. Zinovyev kongreden hemen sonra, Komünist Gençler Birliği Leningrad İl Komitesi'ni bir toplantıya çağırdı; bu komitenin yönetici grubu Zinovyev, Zatlutski, Bakayev, Yevdokimov, Kuklin, Safarov ve partinin leninist Merkez Komitesi'nden nefret eden daha başka ikiyüzlülerce destekleniyordu. Leningrad İl Komitesi, bu toplantıda, Komünist Gençler Birliği'nin tarihinde eşi görülmemiş bir karar, Ondördüncü Parti Kongresi'nin kararlarına uymayı reddeden bir karar aldı.

Ama, Leningrad Komünist Gençler Birliği'nin zinovyevci yöneticileri, Leningrad Komünist Gençler Birliği yığınlarının eğilimlerini ve düşüncelerini hiçbir biçimde temsil etmiyorlardı. Bu yüzden, bunlar kolayca yenilgiye uğratıldılar ve Leningrad örgütü, Komünist Gençler Birliği içinde layık olduğu yeri yeniden aldı.

Ondördüncü Kongre'nin sonuna doğru, kongre delegelelerinden bir grup —Molotov, Kirov, Vorosilov, Kalinin, Andreyev ve öteki bazı arkadaşlar— Leningrad parti örgütü üyelerine, sahte davranışlarla kendilerinden yetki alan Leningrad delegasyonunun bolşevizm aleyhtarı, canice niteliğini açıklamak üzere, Leningrad'a gönderildi. Kongre üzerine raporların hazırlandığı toplantılar hayli fırtınalı geçti. Leningrad parti örgütü üyelerinin büyük bir çoğunluğu (yüzde 97'den çoğu), Ondördüncü Parti Kongresi'nin kararlarını tümüyle onayladı ve partiye düşman zinovyevci "Yeni Muhalefet"i mahkûm etti. Zinovyevciler, zaten o sıralarda ordusuz generallerden başka bir şey değillerdi.

Leningrad Bolşevikleri, Lenin-Stalin partisinin ön saflarındaki yerlerini korudular.

Stalin arkadaş, Ondördüncü Parti Kongresi'nin çalışmalarını değerlendirirken şöyle yazıyordu:

"Sovyetler Birliği Komünist Partisi Ondördüncü Kongresi'nin tarihsel önemi, Yeni Muhalefet'in hatalarını köklerine dek açığa vurmuş olabilmesinde, bu muhalefetin kuşkuculuğunu ve sızlanmalarını bastırmasında, sosyalizm uğrunda yürütülecek savaşımın izleyeceği yolu açık-seçik olarak göstermesinde, partiye zafere giden yolu açmasında ve böylece proletaryayı sosyalist kuruluşun zaferine sarsılmaz bir inançla silahlandırmış olmasındadır" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 150).

K I S A Ö Z E T

Ekonominin barış içinde yeniden-kuruluşu çalışmalarına geçiş yılları, Bolşevik Partisi'nin tarihinde en çetin dönemlerden biri oldu. Parti, gergin bir durum içinde, Savaş Komünizmi politikasından Yeni Ekonomik Politika'ya çok güç bir geçişi başarabildi. İşçi-köylü bağlaşmasını yeni bir ekonomik temel üzerinde daha da güçlendirdi. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği kuruldu.

Yeni Ekonomik Politika sayesinde, ülkenin ekonomik yaşamının yeniden-kuruluşunda kesin sonuçlar elde edildi. Sovyetler Birliği, ekonominin yeniden-kuruluşu dönemini başarıyla geride bıraktı ve yeni bir döneme, ülkeyi sanayileştirme dönemine girdi.

İç Savaş'tan barış içinde sosyalist kuruluşa geçiş, özellikle ilk anlarda büyük güçlüklerle karşılaştı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) saflarındaki bolşevizm düşmanları ve parti aleyhtarı öğeler, tüm bu dönem boyunca, leninist partiye karşı zorlu bir savaşım yürüttüler. Bu parti aleyhtarı öğelerin başında Troçki bulunuyordu. Kame-nev, Zinovjev ve Buharin onun yordakçılığını yapıyorlardı.

Muhalifler, Lenin'in ölümünden sonra, Bolşevik Partisi'nin saflarında bozgun yaratma, partiyi parçalama ve partiye, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizmin zafere ulaşamayacağı inancını yayma umuduyla hareket ettiler. Aslında, troçkistler, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde başka bir parti, burjuvazinin yeni politik örgütünü, kapitalizme dönüş partisini kurmaya çalışıyorlardı.

Parti, Lenin'in bayrağı altında, leninist Merkez Komitesi'nin ve Stalin arkadaşın çevresinde sıkıca toplandı, troçkistleri olsun, onların Leningrad'daki yeni dostları Zinovyev ve Kamenev'in Yeni Muhalefet'ini olsun bozguna uğrattı.

Gücünü ve olanaklarını artıran Bolşevik Partisi, ülkeyi tarihinin yeni bir aşamasına —sosyalist sanayileşme aşamasına— getirdi.

ONUNCU BÖLÜM
ÜLKENİN SOSYALİST SANAYİLEŞMESİ
UĞRUNDAKİ SAVAŞIMDA
BOLŞEVİK PARTİSİ
(1926 - 1929)

1. SOSYALİST SANAYİLEŞME DÖNEMİNİN GÜÇLÜKLERİ. BU GÜÇLÜKLERİ YENME SAVAŞIMI. TROÇKİSTLERİN VE ZİNOVYEVÇİLERİN SOVYET ALEYHTARI BLOKUNUN KURULUŞU. BLOKUN SOVYET ALEYHTARI FAALİYETLERİ. BLOKUN YENİLGİYE UĞRATILMASI.

ONDÖRDÜNCÜ KONGRE'DEN sonra parti, Sovyet Hükümeti'nin genel çizgisinin gerçekleştirilmesi —ülkenin *sosyalist sanayileşmesi*— uğrunda çetin bir savaşım başlattı.

Yeniden-kuruluş döneminde görev, her şeyden önce, tarımı canlandırmak, böylece hammadde ve yiyecek maddeleri elde etmek, mevcut atelye ve fabrikaları yeniden kurmak ve işletmek yoluyla sanayiye canlandırmaktı.

Sovyet Hükümeti bu görevi oldukça kolay başardı.

Ama, yeniden-kuruluş döneminde başlıca üç eksiklik vardı:

Birincisi; imalathane ve fabrikalar eskiydi, geri teknikli, aşınmış makinelerle donatılmış bir durumdaydı, kısa süre içinde işlemez bir duruma gelebilirdi. Şimdi görev, bunları baştanbaşa yeni teknikle donatmaktı.

İkincisi; yeniden-kuruluş döneminde, sanayi çok dar bir temel üzerindeydi; ülke için zorunlu olan makine imal eden

fabrikalar yoktu. Bu fabrikalardan yüzlercesini kurmak gerekiyordu, çünkü makine imal eden fabrikalar olmadan ülke gerçekten sanayileşmiş olamazdı. Artık görev, bu fabrikaları kurmak ve bunları en yeni teknikle donatmaktı.

Üçüncüsü; bu dönemde, sanayi daha çok hafif sanayiden ibaretti. Bunlar geliştirilmiş ve işler duruma getirilmişti. Ama, ağır sanayinin zayıflığı, bir noktadan sonra hafif sanayinin gelişmesini de engelliyordu; ayrıca, ülke ancak gelişmiş bir ağır sanayinin karşılayabileceği başka bazı gereksinimler içindeydi. Şimdi görev, terazinin ağır sanayi kefesine ağırlık vermektir.

Bütün bu yeni görevler, sosyalist sanayileşme politikasıyla yerine getirilecekti.

Çarlık Rusyası'nda olmayan sanayi kollarını, sayısız yeni sanayi kolu kurmak —yeni makine araçları, tezgah, otomobil, kimya ve demir çelik fabrikalarını kurmak— makine ve enerji malzemesi üretimini örgütlendirmek, maden cevherini ve kömür madenciliğini artırmak gerekiyordu. Bu, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizmin zaferinin temeliydi.

Yeni bir savaş araçları sanayisi yaratmak, top, bomba, uçak, tank ve makineli tüfek imal eden yeni fabrikalar açmak gerekiyordu. Bu, kapitalist bir dünya tarafından kuşatılmış olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ni savunmanın temeliydi.

Milyonlarca küçük, bireysel köylü işletmelerinden büyük kollektif çiftliklere geçişi sağlayabilmek için, traktör fabrikaları, modern tarım araçları imal eden atelyeler kurmak ve tarımı bu araçlarla donatmak gerekiyordu. Bu, köylük bölgelerde sosyalizmin zaferinin temeliydi.

Bütün bunlar, sanayileşme politikasıyla gerçekleştirilecekti ve ülkenin sosyalist sanayileşmesinin anlamı buydu.

Elbette ki, böylesine büyük ölçüde bir kuruluş çalışması milyarlarca rublelik bir yatırımı gerektiriyordu. Dış borçlara bel bağlanamazdı; çünkü kapitalist ülkeler borç vermeye yanaşmıyorlardı. Kuruluş çalışmalarımızı dışardan yardım görmeksizin, kendi öz kaynaklarımızla yürütmek zorundaydık.

Ama, o dönemde biz yoksul bir ülkeydik.

Başlıca güçlüklerden biri buydu.

Kapitalist ülkeler, kendi ağır sanayilerini, daha çok sömürgelerini yağmalama, savaştan yenik çıkmış uluslardan zorla tazminat koparma, ya da başka ülkelere borç alma yoluyla sağladıkları sermayelerle kuruyorlardı. Sovyetler Birliği, sermaye sağlamak için, ilke olarak, sömürgeleri ya da savaştan yenik çıkmış ulusları yağmalamak gibi alçakça yollara başvurmazdı. Dışardan borç almaya gelince, kapitalist ülkeler herhangi bir şey vermeye yanaşmadıkları için, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne bu yol da kapalıydı. Mali kaynaklar *ülke içerisinde* bulunmalıydı.

Ve, bu kaynaklar bulundu. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde kapitalist devletlerden hiçbirinin bilmediği mali kaynaklar bulundu. Sovyet devleti, Ekim Sosyalist Devrimi'nin kapitalistlerden ve toprak ağalarından ele geçirdiği bütün fabrikaları, toprakları, ulaşım araçlarını, bankalarını, iç ve dış ticareti devralmış bulunuyordu. Devlet fabrikalarının, ulaşım araçlarının, ticaretin, bankaların sağladıkları kârlar, artık asalak kapitalist sınıfın tüketimine gitmiyor, sanayinin daha da gelişmesi için yatırılıyordu.

Sovyet Hükümeti, halkı her yıl sırf faiz olarak yüzmilyonlarca altın ruble ödemek zorunda bırakan Çarlığın dış borçlarını feshetmişti. Sovyet Hükümeti, toprak ağalarının toprak üzerindeki mülkiyetini ortadan kaldırarak, köylüleri, toprak ağalarına toprak kirası olarak her yıl yaklaşık olarak 500 milyon altın ruble ödemekten kurtarmıştı. Bu ağır yüklerden kurtulan köylüler, yeni, güçlü bir sanayinin kurulmasında devlete yardım edecek bir duruma geldiler. Köylüler, canalcı bir gereksinim olarak karşıladıkları traktör ve öteki tarım makinelerini almak için büyük bir istem gösterdiler.

Bütün bu gelir kaynakları, Sovyet devletinin elinde bulunuyordu. Ağır sanayinin kurulması için, bu kaynaklardan milyonlarca, milyarlarca ruble elde edilebilirdi. Yalnızca, pratik bir yaklaşım, sermayenin tam bir tutumlulukla harcanması, sanayinin rasyonelleştirilmesi, üretim masraflarının kısılması, verimsiz harcamalara son verilmesi *vb.* gerekliydi.

Ve, Sovyet Hükümeti böyle bir yol izledi.

gerekli sermaye yıldan yıla arttı. Böylece, Dinyeper Hidro-elektrik Santrali, Türkistan - Sibiryâ Demiryolu, Stalingrad Traktör Fabrikası, bir dizi makine araçları fabrikası, AMO (ZİS) Otomobil Fabrikası gibi dev işletmelerin kuruluşlarına girişmek mümkün oldu.

Sanayi alanına, 1926 - 1927 yıllarında ancak bir milyara yakın ruble yatırılabilmiş olduğu halde, üç yıl sonra 5 milyar rubleye yaklaşan bir yatırım yapmak mümkün oldu.

Sanayileşme hızla ilerliyordu.

Kapitalist ülkeler, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin sosyalist ekonomisinin büyüüp güçlenmesini, kapitalist sistemin varlığı için bir tehlike olarak görüyorlardı. Bu yüzden, emperyalist hükümetler, ülkede bir belirsizlik ve kaygı havası yaratmak, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin sanayileşmesini felce uğratmak, hiç değilse engellemek için, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne ellerinden gelen her tür baskıyı yaptılar. Mayıs 1927'de, o sırada iktidarda olan inatçı İngiliz Muhafazakârları, Arkos'a (İngiltere'deki Sovyet ticaret kuruluşu) karşı provokasyon niteliğinde bir saldırı düzenlediler. İngiliz Muhafazakâr Hükümeti, 26 Mayıs 1927'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'yle diplomatik ve ticari ilişkileri kesti.

7 Temmuz 1927'de, Varşova'da Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Büyükelçisi Voykoy arkadaş, Polonya uyrukluğuna girmiş bir Beyaz Muhafız Rus tarafından öldürüldü.

Gene o sıralarda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde İngiliz casusları ve ajanları, Leningrad'da bir parti kulübündeki toplantıya bomba attılar, birkaçı ağır olmak üzere, 30 kadar kişinin yaralanmasına yol açtılar.

1927 yazında, hemen hemen aynı zaman içinde, Berlin'de, Pekin'de, Şanghay'da ve Tiyençin'de Sovyet elçiliklerine ve ticaret temsilciliklerine saldırılar yapıldı.

Bunlar, Sovyet Hükümeti'nin güçlüklerini daha da artırıyordu.

Ama Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği bu baskılara baş eğmedi ve emperyalistlerle onların ajanlarının provokasyon niteliğindeki saldırılarının kolaylıkla üstesinden geldi.

Troçkistler ve öteki muhaliflerce yürütölen yıkıcı ey-lemelerin partiye ve Sovyet devletine çıkardığı güçlükler daha az değildi. Stalin arkadaş, Sovyet iktidarına karşı "Chamberlain'den Troçki'ye dek uzanan, birleşik cephe gibi bir şey kurulmaktadır" sözünü boşuna söylememişti. Muhallfler, Öndördüncü Parti Kongresi'nin kararlarına ve bu kararlara bağılılık savlarına karşı, silahlarını bırakmadılar. Tam tersine, partiyi kundaklama ve parçalama çabalarında daha da ileri gittiler.

1926 yazında, troçkistler ve zinovyevciler, parti aleyhtarı bir blokta birleştiler; yenilgiye uğratılan muhalefet gruplarının bütün kalıntılarını bu blokta toplayarak, anti-leninist gizli partilerinin temelini attılar; ve böylece, klikçiliği yasaklayan parti tüzüğünü ve parti kongrelerinin kararlarını çiğnediler. Parti Merkez Komitesi, bu parti aleyhtarı —malûm Menşevik Ağustos Bloku'na benzeyen— blokta, dağılmazlarsa sonlarının kötü olacağını ihtar etti. Ama, blok yandaşları dağılmamakta direndiler.

Aynı yılın sonbaharında, Onbeşinci Parti Konferansı'nın öngününde, muhalifler, partide yeni bir tartışma açılmasını sağlamak amacıyla, Moskova, Leningrad ve öteki kentlerin fabrikalarındaki parti toplantılarında harekete geçtiler. Parti üyelerinin tartışmasını sağlamaya çalıştıkları şey, her zamanki troçkist - menşevik anti-leninist programın yinelenmesinden başka bir şey değildi. Parti üyeleri muhaliflere karşı zorlu bir direnişle karşı koydular ve yer yer de onları toplanılardan düpedüz kovdular. Merkez Komitesi, blokun yıkıcı faaliyetlerine artık daha fazla göz yumamayacağını muhaliflere yeniden ihtar etti.

Bunun üzerine muhalefet, Troçki, Zinovyev, Kamenev ve Sokolnikov imzalarıyla Merkez Komitesi'ne bir bildiri sunarak, kendi klikçilik faaliyetlerini kınadı ve bundan böyle doğru hareket edeceğine söz verdi. Bununla birlikte blok, varlığını gene de sürdürdü ve yandaşları parti aleyhtarı gizli faaliyetlerini durdurmadılar. Onlar kendi anti-leninist partilerini oluşturmak istiyorlar, gizli basımevi kuruyorlar, yandaşları arasında üye ödentisi topluyorlar ve programlarını elden ele dolaştırıyorlardı.

Troçkistlerin ve zinovyevcilerin davranışları karşısında Onbeşinci Parti Kongresi'nde (Kasım 1926) ve Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Genişletilmiş Toplantısı'nda (Aralık 1926) troçkistler ve zinovyevciler bloku sorunu görüşüldü ve programları tümüyle menşevik olan bu bloka bağlı olanlar bölücülükle mahkûm edildi.

Ama onlar bundan da ders almadılar. 1927'de, İngiliz Muhafazakârlarının Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'yle diplomatik ve ticari ilişkilerini kesmiş oldukları bir sırada, partiye karşı yeniden zorlu bir saldırıya geçtiler. "Seksenüçler Programı" adı altında yeni bir anti-leninist program düzenlediler ve bunu parti üyeleri arasında yaymaya koyularak Merkez Komitesi'nin yeni bir genel parti tartışması açmasını sağlamaya çalıştılar.

Bu, belki de bütün muhalefet programlarının en yalancı ve ikiye yüzlüsüydü.

Troçkistler ve zinovyevciler programlarında, parti kararlarına hiçbir itirazları olmadığını ve tümüyle partiye bağlılıktan yana olduklarını açıklıyorlar, ama gerçekte partiye ve Parti Merkez Komitesi'ne bağlılıkla alay ediyorlar ve parti kararlarını kabaca çiğniyorlardı.

Onlar, programlarında parti birliğine itirazları olmadığını ve bölünmelere karşı olduklarını açıklıyorlar, ama gerçekte, parti birliğini kabaca çiğniyorlar, partiyi parçalamak için çalışıyorlar ve Sovyet aleyhtarı, karşı-devrimci bir partinin bütün özelliklerini taşıyan gizli, anti-leninist partilerini çoktan kurmuş bulunuyorlardı.

Onlar programlarında, tümüyle sanayileşme politikasından yana olduklarını açıklıyorlar, hatta Merkez Komitesi'ni sanayileşmeyi yeterince hızlı yürütmüyor diye suçluyorlar, ama gerçekte, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizmin zaferine ilişkin parti kararına karşı şiddetli bir dil kullanıyorlar, sosyalist sanayileşme politikasını alaya alıyorlar, bazı imalathanelerin ve fabrikaların işletmesinde yabancılara ayrıcalık verilmesini istiyorlar, bütün umutlarını Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde yabancı kapitalistlere verilecek ayrıcalıklara bağlıyorlardı.

Onlar programlarında, tümüyle kollektif çiftlik hareke-

tinden yana olduklarını söylüyorlar, hatta Merkez Komitesi'ni kollektifleştirme hareketini yeterince hızlı yürütmüyor diye suçluyorlar, ama gerçekte, köylüleri sosyalist kuruluş çalışmalarına kazanma politikasıyla alay ediyorlar, işçi sınıfıyla köylülük arasındaki "çözümü olanaksız çatışmalar"ın kaçınılmazlığını ilan ediyorlar ve bütün umutlarını köylük bölgelerdeki "kültürlü kiracılar"a, yani kulaklara bağlıyorlardı.

Bu, bütün muhalefet programlarının en yalancısı, en ikiyüzlüsüydü.

Ve, partiyi aldatma amacı taşıyordu.

Merkez Komitesi muhalefete, tartışmanın ancak parti tüzüğüne göre, parti kongresinden ancak iki ay önce açılacağını bildirerek, tartışmanın hemen açılması yolundaki isteği reddetti.

Ekim 1927'de, yani Onbeşinci Kongre'den iki ay önce, Parti Merkez Komitesi genel parti tartışmasını ilan ederek savaşımı başlattı. Tartışmanın sonucu troçkistler ve zinovyeciler bloku için gerçekten acıklı oldu: 724 bin parti üyesi Merkez Komitesi'nin politikası lehinde; 4 bin, ya da bir başka deyişle, parti üyelerinin yüzde birinden daha azı troçkistler ve zinovyeciler blokunun lehinde oy kullandı. Parti aleyhtarı blok yerlebir edildi. Parti üyelerinin ezici çoğunluğu blokun programını reddetti.

İşte, muhaliflerin, yargısına kendilerinin başvurdukları partinin açıkça ifadesini bulan istenci buydu.

Ama, blok yandaşları bundan da hiçbir ders almadılar. Partinin istencine uyacakları yerde, onu kırmaya karar verdiler. Daha tartışma sona ermeden kendilerini acıklı bir sonucun beklediğini farkederek, partiye ve Sovyet Hükümetine karşı daha zorlu savaşım biçimlerine girişmeyi, Moskova'da ve Leningrad'da açık bir protesto gösterisi yapmayı kararlaştırdılar. Gösterileri için 7 Kasım gününü, Ekim Devrimi'nin yıldönümünü, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği emekçi halkının her yıl tüm ülkede devrimci halk gösterileri yaptıkları günü seçtiler. Böylece, troçkistler ve zinovyeciler, günün önemi derecesinde başarılı bir gösteri yapacaklarını umuyorlardı.

Ama, beklenildiği gibi, blok yandaşları sokağa ancak bir avuç uşaklarını çıkarabildiler. Bu uşaklar ve efendileri, genel gösteriler karşısında ezildiler, sokaklardan süpürölüp atıldılar.

Troçkistlerin ve zinovyevcilerin Sovyet aleyhtarı olduklarına artık hiç kuşku yoktu. Genel parti tartışması sırasında, Merkez Komitesi'ne karşı partiye başvurmuşlardı, şimdi de acınacak gösterileriyle partiye ve Sovyet devletine karşı düşman sınıflara başvurma yolunu tuttular. Onlar, Bolşevik Partisi'ni yıkmayı hedef almakla, kaçınılmaz olarak, Sovyet devletini yıkma yoluna yuvarlanacaklardı; çünkü Sovyetler Birliği'nde Bolşevik Partisi ile devlet birbirinden ayrılmaz. Bu nedenledir ki, troçkist ve zinovyevci blokun liderleri kendilerini parti içinde yasa dışı kişiler haline getirdiler; çünkü Sovyet aleyhtarı faaliyet bataklığına yuvarlanmış olan kimseler Bolşevik Partisi'nin saflarında artık daha fazla hoşgörülle karşılanamazlardı.

14 Kasım 1927'de Merkez Komitesi ile Merkez Denetim Komisyonu'nun ortak toplantısında Troçki'yle Zinovyev partiden çıkarıldılar.

2. SOSYALİST SANAYİLEŞMENİN İLERLEMESİ. TARIMIN GERİDE KALMASI. ONBEŞİNCİ PARTİ KONGRESİ. TARIMDA KOLLEKTİFLEŞTİRME POLİTİKASI. TROÇKİST VE ZİNOVYEVCI BLOKUN BOZGUNA UÇRATILMASI. POLİTİK İKİYÜZLÜLÜK.

1927 yılının sonuna doğru sosyalist sanayileşme politikasında kesin başarılar elde edildi. Yeni Ekonomik Politika koşullarında sanayileşme kısa bir süre içinde önemli ilerlemeler gösterdi. Sanayi ve tarımda (ormancılık ve balıkçılık da içinde olmak üzere) toplam üretim, savaş öncesi düzeyi de geride bıraktı. Sanayi üretimi savaş öncesi düzeye erişerek, ülkenin toplam üretiminin yüzde 42'sine yükseldi.

Sosyalist sanayi kesimi özel kesimin aleyhine hızla geliyordu; sosyalist kesimin üretimi 1924 - 1925 döneminde toplam üretimin % 81'iyken, 1926 - 1927 döneminde yüzde 86'ya vardı; aynı dönemler içinde özel kesimin üretimi yüzde 19'dan yüzde 14'e düştü.

Bu durum Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sanayileşmenin belirgin bir sosyalist nitelik taşıdığını, sanayinin sosyalist sistemin zaferine giden yolda ilerlediğini ve sanayi alanında "kimin kazanacağı" sorununun sosyalizmin lehine sonuçlandığını gösteriyordu.

Tüccarların ticaret alanından uzaklaştırılması da aynı hızla geliyordu. Perakende satış ticaretinde tüccar payı 1924 - 1925 döneminde yüzde 42'den 1926 - 1927 döneminde yüzde 32'ye, toptan satış ticaretinde de aynı dönemler içinde yüzde 9'dan yüzde 5'e düştü.

Büyük-çapta sosyalist sanayinin gelişme oranı daha da hızlandı; yeniden-kuruluş dönemini *izleyen* ilk yılda, 1927'-de, bu alandaki üretim bir önceki yıla oranla yüzde 18 artış gösterdi. Bu en ileri kapitalist ülkelerin büyük-çapta sanayisinin bile erişemeyeceği rekor bir artışı.

Ama tarımda, özellikle hububat üretiminde durum farklıydı. Her ne kadar, bir tüm olarak tarım üretimi savaş öncesi düzeyi aşmışsa da, en önemli tarım dalında —hububat üretiminde— elde edilen toplam ürün savaş öncesindeki düzeyinin ancak yüzde 91'ini buluyordu; öte yandan, pazara çıkarılan, yani kentlerin gereksinimini karşılamak için satılan hububat miktarı, savaş öncesindeki düzeyinin ancak yüzde 37'sine yaklaşabiliyordu. Üstelik bütün belirtiler, pazara çıkarılacak hububat miktarında daha da düşme olacağı tehlikesini haber veriyordu.

Bu durum, pazar için üretim yapan büyük tarım işletmelerinin küçük işletmelere, küçük işletmelerin de cüce işletmelere bölünmesi sürecinin 1918'den itibaren hâlâ devam ettiğini; bu küçük ve cüce köylü işletmelerinin pratikte doğal ekonomi biçimine geri döndüğünü, dolayısıyla, pazar için çok az miktarda hububat verebildiğini; 1927 döneminde hububat üretimi savaş öncesi döneminin biraz altında olduğu halde, kentlerin gereksinimini karşılamak üzere pazara çıkarılan ürün fazlasının, savaş öncesindeki ürün fazlasının üçte birinden ancak biraz fazla olduğunu gösteriyordu.

Kuşkusuz, hububat tarımında bu durum devam ederse, ordu ve kent nüfusu sürekli bir açlıkla yüz yüze gelecekti.

Hububat tarımındaki buhran, kaçınılmaz olarak hayvancılıkta da kendini gösterecekti.

Bu durumdan ancak, traktör ve öteki tarım makinelerinin kullanılmasını sağlayacak ve hububat tarımında satışa konulacak ürün fazlasını birkaç katına çıkarabilecek büyük-çapta işletmelere geçmekle kurtulmak mümkün olabilirdi. Ülke iki yolun ağzındaydı: ya köylü yığınlarının yıkımına, işçi sınıfıyla köylülük arasındaki bağlaşmanın yokedilmesine, kulakların güçlendirilmesine, köylük bölgelerde sosyalizmin çökmesine yol açacak büyük-çapta *kapitalist* işletmeleri benimseyecekti; ya da, hububat tarımının hızla ilerlemesi ve satışa konulacak ürün fazlasının hızla artması için traktörlerin ve öteki modern makinelerin kullanılmasını sağlayacak büyük *sosyalist* işletmelerde, kollektif çiftliklerde, küçük köylü topraklarını birleştirme yolunu seçecekti.

Açıktı ki, Bolşevik Partisi ve Sovyet devleti, tarımı geliştirmek için ancak ikinci yolu, kollektif çiftçilik yolunu seçebilirdi.

Partiye bu yolda, küçük köylü tarımından büyük-çapta kooperatf ve kollektif tarıma geçmenin gereğini belirten Lenin'in şu uyarıları ışık tutuyordu:

- a) "Küçük tarım işletmelerinin yoksulluktan kurtulması olanaksızdır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXIV., s. 540).
- b) "Özgür topraklar üzerinde özgür yurttaşlar olmakla birlikte, eskisi gibi küçük işletmelerimiz üzerinde kalırsak, kaçınılmaz bir yıkımla karşılaşırız" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XX., s. 417).
- c) "Köylü tarımı daha da geliyecekse, onun bir sonraki aşamaya geçişini de sağlamalıyız; bu da, en yararsız, en geri, küçük, dağınık köylü işletmelerinin kerte kerte bir birleşme süreci izleyerek büyük-çapta kollektif çiftlikler halinde örgütlenmesi aşaması olacaktır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXVI., s. 299).
- d) "Köylülere toprağın ancak ortak, kollektif, kooperatif, artel çiftçiliğinin yararlarını pratikte tanıttayabilirsek, köylülere ancak kooperatif ya da artel tarım yoluyla yardım edebilirsek, devlet iktidarını elinde tutan işçi sınıfı

kendi politikasının doğruluğuna köylüyü gerçekten inandırabilir ve milyonlarca köylünün gerçek ve sağlam desteğini kazanabilir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXIV., s. 579).

Onbeşinci Kongre'den önce durum böyleydi.

Onbeşinci Parti Kongresi 2 Aralık 1927'de açıldı. Kongreye oy hakkı olan 898 delegeyle yalnızca söz hakkı olan 771 delege katıldı. Bunlar, 887 bin 233 parti üyesini ve 348 bin 957 üye adayını temsil ediyorlardı.

Stalin arkadaş, Merkez Komitesi adına sunduğu raporunda, sanayileşmenin iyi sonuçlarına ve sosyalist sanayinin gösterdiği hızlı gelişmeye değindi ve partinin önüne şu görevi koydu:

"Kentteki ve köylük bölgelerdeki bütün ekonomi dallarında sosyalist kilit noktalarını yaymak ve sağlamlaştırmak ve ulusal ekonomiden kapitalist öğeleri silmek."

Tarımla sanayinin karşılaştırmasını yaparken, modern makinelerin kullanılmasına olanak vermeyen dağınık durumun bir sonucu olarak, tarımın geriliğine ve özellikle hububat üretimindeki geriliğe değinen Stalin arkadaş, tarımın bu kötü durumunun tüm ulusal ekonomi için bir tehlike olduğunu belirtti.

Stalin arkadaş, "çıkarcı yol nedir?" diye soruyor ve şu karşılığı veriyordu:

"Çıkarıcı yol, toprağın ortaklaşa işlenmesi temeli üzerinde, küçük ve dağınık köylü işletmelerinin geniş, birleşik çiftliklere dönüştürülerek, yeni ve daha ileri bir teknikle kollektif bir biçimde işlenmesini sağlamaktır. Çıkarıcı yol, küçük ve cüce köylü işletmelerini kerte kerte, ama güvenli adımlarla, baskıyla değil, örnekler vererek, inandırma yoluyla, toprağın kooperatif ve kollektif bir biçimde işlenmesi temeline dayanan ve tarım araçlarının, traktörlerin ve verimliliği artırıcı bilimsel yöntemlerin kullanıldığı geniş çiftlikler içerisinde birleştirmektir. Başka çıkarıcı yol yoktur."

Onbeşinci Kongre, tarımda *kollektifleşmenin* azami ölçüde geliştirilmesi için çağrıda bulunan bir karar aldı. Kongre-

re kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin yaygınlaştırılması ve sağlamlaştırılması için bir plan kabul etti; tarımın kollektifleştirilmesi yolunda kullanılacak yöntemler üzerine açık direktifler verdi.

Ayrıca kongre şu direktifleri verdi:

"Kulaklara karşı saldırıyı geliştirmek ve kapitalizmin köylük bölgelerde gelişmesini engelleyecek ve köylü tarımını sosyalizme götürecek bir dizi yeni önlemler almak" (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi [Bolşevikler] Kararları*, Kısım II., s. 260).

Ve son olarak, kongre, ekonomik planlamanın yerleştiği gerçeğini göz önünde bulundurarak, ekonominin bütün alanlarında sosyalizmin kapitalist ögelere karşı sistemli bir saldırısını düzenlemek amacıyla, ulusal ekonominin geliştirilmesi için, ilgili kuruluşlara *Birinci Beş-Yıllık Plan*'ın hazırlanması yolunda direktif verdi.

Onbeşinci Parti Kongresi, sosyalist kuruluş sorunlarını çözüme bağladıktan sonra, troçkist - zinovyevci blokun ortadan kaldırılması sorununu ele aldı.

Kongre, "muhafeletin leninizmden ideolojik bağları kopardığını, yozlaşarak Menşevik bir grup niteliğine büründüğünü, burjuvazinin yurt içi ve uluslararası güçlerine teslimiyet yolunu seçtiğini ve nesnel olarak, proletarya diktatörlüğü rejimine karşı karşı-devrimin bir aleti haline geldiğini" kabul etti (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi. [Bolşevikler] Kararları*, Kısım II., s. 232).

Kongre, parti ile muhafeet arasındaki ayrılıkların program ayrılıkları haline dönüştüğünü, troçkist muhafeetin Sovyet iktidarına karşı savaşım yolunu seçtiğini saptadı. Ve bu yüzden kongre, troçkist muhafeette yer almanın ve onun görüşlerini yaymanın Bolşevik Partisi üyeliğiyle bağdaşmadığını açıkladı.

Kongre, Troçki'nin ve Zinovyev'in partiden çıkarılması için Merkez Komitesi'nin ve Merkez Denetim Komisyonu'nun ortak toplantısında alınan kararı onayladı; ve Radek, Preobrajenski, Rakovski, Piatakov, Serebriakov, İ. Smirnov, Kamenev, Sarkis, Safarov, Lifşits, Mdivani, Similga gibi troçkist - zinovyevci blokun bütün elebaşlarını ve "Demokratik

Merkeziyetçiler" grubu üyelerinin tümünü (Sapronov, V. Smirnov, Boguslavski, Drobnis ve ötekiler) partiden çıkarmayı kararlaştırdı.

İdeoloji alanında yenilgiye uğratılan ve örgüt bakımından yerlebir edilen troçkist-zinovyevci blok yandaşları, halk üzerindeki etkilerinin son kırıntılarını da kaybettiler.

Partiden çıkarılan anti-leninistler, Onbeşinci Parti Kongresi'nden hemen sonra, troçkizmden vazgeçtiklerini açıklayan ve yeniden partiye alınmalarını isteyen dilekçeler vermeye başladılar. Elbette ki, parti o sıralarda Troçki'nin, Rakovski, Radek, Krestinski, Sokolnikov ve ötekilerin çoktandır yabancı casusluk servislerinin hizmetine giren casuslar olduklarını, halk düşmanları olduklarını; Kamenev'in, Zinovyev, Piatakov ve ötekilerin, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kapitalist ülkelerdeki düşmanlarıyla, Sovyet halkına karşı "işbirliği" yapmak üzere, ilişkiler kurduklarını bilemezdi. Ama geçirdiği deneyimler partiye, en güç anlarda, Lenin'e ve leninist partiye karşı sık sık harekete geçen bu insanlardan her tür alçaklığın beklenilebileceğini öğretmişti. Bu yüzden, parti onların yeniden partiye kabul edilmeleri için verdikleri dilekçelerdeki sözlerini güvensizlikle karşıladı. Ve, içtenliklerini yoklamak için, şu koşullarla partiye alınabileceklerini açıkladı:

a) Troçkizmin bolşevizm aleyhtarı ve Sovyet aleyhtarı bir ideoloji olduğunu açıkça ilan etmeleri;

b) Parti politikasının biricik doğru politika olduğunu açıkça ilan etmeleri;

c) Partinin ve parti organlarının kararlarına kayıtsız şartsız uymaları;

d) Partinin onları sınavacağı bir deneme süresinden geçmeleri; bu sürenin sonunda partinin, sınavın sonuçlarına bakarak partiden çıkarılmış olanların herbirinin ayrı ayrı partiye kabul edilmeleri sorununu ele alacağı.

Parti bunu yaparken, partiden çıkarılanların bu koşulları herkesin önünde açıkça kabul etmelerinin partinin yararına olacağını düşündü, çünkü bu troçkist - zinovyevci safların birliğini dağıtacak, maneviyatını çökertecek, partinin haklılığını ve gücünü bir kez daha ortaya koyacak ve partiye yeniden ka-

bul edilmek isteyenler içten kimselerse, parti eski üyelerini yeniden saflarına kazanma olanağını bulacak, içten kimseler değillerse, halkın gözünde artık yanlış yola saptırılmış kimse-ler olarak değil, ahlâksız kariyeristler olarak, işçi sınıfının al-datıcıları ve tedavisi olanaksız ikiyüzlüler olarak, onların tüm içyüzlerini açığa çıkarma olanağını elde edecekti.

Partiden çıkarılanların çoğunluğu, partinin bildirdiği ye-niden partiye alınma koşullarını kabul ettiler ve bunu basın-da ilan ettiler.

Onlara kucak açmak isteyen, onları yeniden partinin ve işçi sınıfının üyeleri olma olanağından yoksun bırakmak is-temeyen parti, onlara parti üyeliği haklarını geri verdi.

Ancak, zaman, ufak bir kısmı dışında, troçkist - zinov-yevci blokun "lider takımı"nın, yeniden partiye kabul edil-meleri için dilekçe verirlerken, tümünden sahte ve ikiyüzlü ha-reket etmiş olduklarını gösterdi.

Bu bayların, daha dilekçelerini vermeden önce, görüşle-rini halk önünde savunmaya hazır politik bir akımın temsil-cileri olmaktan çıktıkları; kendi görüşlerinin son kalıntılarını da herkesin gözü önünde ayakları altına alıp çiğnemeye, kendilerine yabancı olan parti görüşlerini herkesin gözü önünde övmeye, parti içinde ve işçi sınıfı saflarında kalarak işçi sınıfına ve onun partisine alçakça zarar verme fırsatına sahip olabilmek için bukalemun gibi her renge girmeye ha-zır ahlâksız kariyeristler sürüsü haline geldikleri anlaşıldı.

Troçkist - zinovyevci blokun "lider takımı"nın birer poli-tik sahtekâr ve ikiyüzlü kimseler olarak maskeleri düştü.

Politik sahtekârlar genel olarak, yalanla-dolanla işe baş-larlar; halkı, işçi sınıfını ve onun partisini aldatarak, kendi alçakça sonlarını hazırlarlar. Ama politik sahtekârlar, yalnız-ca birer ikiyüzlü ve dolandırıcı değildirler. Politik sahtekârlar, halkın güvenini çoktan kaybetmiş olan ve politik mevki-lerini yeniden kazanabilmek için aldatma ve bukalemun gibi daima renk değiştirme yoluyla hileye ve her yola başvurarak, halkın yeniden güvenini kazanmaya çalışan ahlâksız ka-riyeristler sürüsünü oluştururlar. Politik sahtekârlar, "uygun" bir anda yeniden politika sahnesinde görünmek ve "yöneti-ci" sıfatıyla halkın ensesine oturmak için, caniler olsun, top-

lumun tortusu öğeler olsun, halkın azılı düşmanları olsun, herkesten destek aramaya hazır olan ilkesiz kariyeristler sü-rüsünü oluştururlar.

Troçkist - zinovyevci blokun "lider takımı" bu tanıma tı-patıp uyan politik sahtekâları oluşturuyordu.

3. KULAKLARA KARŞI SALDIRI. PARTİ ALEYHTARI BUHARİN - Rİ-KOV GRUBU. BİRİNCİ BEŞ-YILLIK PLANIN KABUL EDİLMESİ. SOSYALİST YARIŞMA. KOLLEKTİF TARIMA YÖNELMİŞ YIĞIN İİA-REKETİNİN BAŞLAMASI.

Troçkist - Zinovyevci blokunun parti politikasına, sosya-lizmin kurulmasına ve kollektifleştirmeye karşı yürüttüğü ajitasyon ve kollektif çiftliklerin hiçbir yararı olmayacağı, kendiliklerinden "sosyalizme geçecekleri" için kulakların ser-best bırakılması gerektiği ve burjuvazinin zenginleşmesinin sosyalizm için bir tehlike olmayacağı yolunda buharincilerin yürüttükleri ajitasyon, ülkedeki kapitalist öğeler arasında, özellikle kulaklar arasında büyük ilgi gördü. Artık kulaklar basında yer alan beyanlardan anlıyorlardı ki, kendileri yalnız değildirler; Troçki, Zinovyev, Kamenev, Buharin, Rikov ve ötekiler kendilerini savunmakta ve korumaktadırlar. Elbette bu durum, kulakların Sovyet Hükümeti'nin politikasına karşı direnme eğilimini körüklemekten geri kalamazdı. Gerçekten de, kulakların direnişi gitgide daha fazla şiddetlenmeye yüz tuttu. Çok miktarda biriktirmiş oldukları hububat fazlalarını Sovyet devletine satmayı yığınlar halinde reddetmeye başla-dılar. Köylük bölgelerde kollektif çiftçilere, parti görevlileri-ne ve hükümet memurlarına karşı terör hareketlerine, kollektif çiftlikleri ve devlet hububat ambarlarını ateşe vermeye giriştiler.

Parti, kulakların direnişi kırılmadıkça, kulaklar köylü-nün gözü önünde açık savaşımila bozguna uğratılmadıkça, iş-çi sınıfıyla Kızıl Ordu'nun besin sıkıntısı çekeceğini ve köy-lüler arasında kollektifleşme hareketinin bir yığın hareketi niteliği kazanamayacağını biliyordu.

Onbeşinci Parti Kongresi'nin direktiflerini izleyen parti, kulaklara karşı kesin bir saldırıya geçti; saldırı, yoksul köy-

lölüğe sağlam bir biçimde dayanma, orta köylülükle bağlaşmayı güçlendirme ve kulaklara karşı amansız bir savaşım yürütme sloganı altında yürütüldü. Kulakların, hububat fazlalarını devlete belirlenmiş fiyatlarla satmayı reddetmeleri karşısında, parti ve hükümet, kulaklara karşı bir dizi olağanüstü önlemler aldılar; kulakların ve vurguncuların hububat fazlalarını devlete belirlenmiş fiyatlarla satmak istememeleri halinde, bunların elinde mevcut hububat fazlalarına mahkeme yoluyla el konulmasına yetki veren Ceza Yasası'nın 107. maddesini uyguladılar; yoksul köylüler için, kulaklardan el koyma yoluyla alınan hububatın yüzde 25'inin verilmesini de kapsayan bir dizi ayrıcalıklar tanıdılar.

Alınan olağanüstü önlemler etkilerini gösterdi: yoksul köylüler ve orta köylüler, kulaklara karşı yürütülen kesin savaşım içinde yer aldılar; kulaklar yalıtıldı; kulakların ve vurguncuların direnişleri kırıldı. 1928 yılının sonuna doğru Sovyet devletinin elinde artık yeterince hububat stoku bulunuyordu. Kollektifleştirme hareketi daha da güvenli adımlarla ilerlemeye başladı.

Aynı yıl içinde Doneç havzasının Şahti yöresinde, burjuva uzmanlardan oluşma büyük bir sabotajcı örgüt ortaya çıkarıldı. Şahti sabotajcılarının, işletmelerin eski sahipleriyle —Rus ve yabancı kapitalistlerle— ve yabancı askeri casusluk servisiyle sıkı ilişki halinde oldukları anlaşıldı. Amaçlarının, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalist sanayinin gelişmesini kösteklemek ve kapitalizmin geri getirilmesini kolaylaştırmak olduğu saptandı. Sabotajcılar, kömür üretimini düşürmek için ocakları bile bile kötü yönetmişler, makineleri ve havalandırma mekanizmasını kırıp parçalamışlar, maden ocaklarının çökmesine yol açmışlar, kömürleri, maden ocaklarını, fabrikaları ve elektrik santrallerini ateşe vermişlerdi. İşçilerin maddi durumlarının gelişmesini bile bile engellemişler ve Sovyet emeğini koruma yasalarını çiğnemişlerdi.

Sabotajcılar, mahkemeye verildiler ve gerekli cezalara çarptırıldılar.

Parti Merkez Komitesi, bütün parti örgütlerine Şahti olayından ders alınmasını bildirdi. Stalin arkadaş, ekonomiyi

yöneten Bolşeviklerin, eski burjuva uzmanlar arasındaki kundakçılar tarafından aldatılmamaları için, bundan böyle üretim tekniğinde kendilerinin uzmanlaşmaları gerektiğini ve işçi sınıfı saflarından gelen yeni teknik personelin eğitime hız vermek gerektiğini belirtti.

Merkez Komitesi'nin bir kararı uyarınca, teknik okullarda genç uzmanlar yetiştirme çalışmaları geliştirildi. Binlerce parti üyesi, Komünist Gençler Birliği üyesi ve işçi sınıfı davasına kendini adanmış parti üyesi olmayan kişiler öğrenim için seferber edildiler.

Parti, kulaklara karşı saldırıya geçmeden önce, troçkist - zinovyevci blokun ortadan kaldırılmasıyla uğraştığı sıralarda, Buharin - Rikov grubu az çok sessiz duruyor, yedek bir parti aleyhtarı güç olarak bekliyor, troçkistleri açıktan açığa desteklemeyi göze alamıyor, bazan partinin yanında troçkistlere karşı harekete bile geçtiği oluyordu. Ama ne zaman ki parti, kulaklara karşı saldırıya geçti ve kulaklara karşı olağanüstü önlemler uygulamaya başladı, Buharin - Rikov grubu maskesini sıyırdı ve parti politikasına karşı açıktan açığa harekete geçti. Kulaklardan daha kulak ruhlu olduğunu ortaya koyan Buharin - Rikov grubu, artık kulakları açıktan açığa savunmaya başladı. Bunlar, uygulanan olağanüstü önlemlerin kaldırılmasını istiyorlar, yoksa tarımın bir "çöküşe" doğru gideceğini, hatta bu sürecin başlamış olduğunu ileri sürerek saf insanları korkutmaya çalışıyorlardı. Tarımsal örgütlenmenin yüksek biçimleri olan kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin gelişmesini görmezlikten gelen ve kulak tarımının gerilediğini sezen bu kişiler, kulak tarımının çöküşünü tarımın çöküşü olarak sunuyorlardı. Kendilerine teorik bir dayanak sağlamak için bunlar, "sınıf savaşımının yatışması teorisi" diye saçma bir şey ortaya attılar; bu teoriye dayanarak, sosyalizmin kapitalist ögelere karşı sağladığı her zaferle sınıf savaşımının gittikçe yatışacağını, sınıf savaşımının kısa sürede tümden ortadan kalkacağını ve sınıf düşmanının savaşmaksızın bütün mevzilerini terkedeceğini, bundan dolayı da kulaklara karşı saldırının gerekli olmadığını ileri sürüyorlardı. Böylece, kulakların barışçı yoldan sosyalizmle kaynaşacağını öne süren eski burjuva teorilerini canlandırmaya ça-

lışıyorlar ve leninizmin ünlü, sosyalizmin gelişmesi sınıf düşmanının dayanak noktalarını ne kadar fazla çökertmişse sınıf düşmanının direnişinin de o derecede keskin biçimlere bürüneceğini ve sınıf savaşımının ancak sınıf düşmanının ortadan kaldırılmasından sonra "söneceğini" belirten tezini ayaklar altına alıyorlardı.

Kolaylıkla görülüyor ki, parti, Buharin - Rikov grubunun kişiliğinde sağ oportünist bir grupla karşılaşmıştı; bu grup, troçkistlerle zinovyevciler blokundan yalnızca biçim bakımından farklılık gösteriyordu; teslimiyetçi troçkistlerle zinovyevciler gerçek niteliklerini "sürekli devrim"e ilişkin "sol", şatafatlı devrimci çığlıklarla maskeleyebilmek gibi bazı olanaklara sahip oldukları halde, kulaklara karşı saldırıya geçtiği için partiye karşı çıkan Buharin - Rikov grubunun kendi teslimiyetçi niteliğini maskeleyebilecek hiçbir olanağı yoktu ve gerici güçleri açıktan açığa savunmak zorundaydı.

Parti, Buharin - Rikov grubunun, partiye karşı ortak savaşım yürütmek için, er geç troçkist - zinovyevci blokun kalıntılarıyla birleşeceğini biliyordu.

Buharin ve Rikov grubu, politik beyanlarının yanı sıra, yandaşlarını biraraya getirmek üzere örgütlenme "çalışmaları" da yürütüyordu. Buharin yoluyla onlar, Slepkov, Maretski, Eichenwald, Goldenberg gibi genç burjuva öğeleri; Tomski yoluyla yüksek kademedeki sendika bürokratlarını (Melniçanski, Dogadov ve ötekiler); Rikov yoluyla bozguncu yüksek Sovyet memurlarını (A. Smirnov, Eismont, V. Schmidt ve ötekiler) biraraya getirdiler. Bu grup, politik bakımdan yozlaşmış ve teslimiyetçi duygularını gizlemeyen kimseler için çok çekici geliyordu.

O sıralarda, Buharin - Rikov grubu, Moskova parti örgütünün başında bulunanlardan (Uglanov, Kotov, Uhanov, Riutin, Yagoda, Polonski ve ötekiler) destek gördü. Sağların bir kısmı, partinin politik çizgisine karşı açıkça harekete geçmeyi göze alamayarak kendilerini gizliyorlardı. Moskova parti basınında ve parti toplantılarında, kulaklara ayrıcalıklar verilmesi gerektiği, kulaklara ağır vergiler yüklemenin doğru olmadığı, sanayileşmenin halkın belini bükteği ve ağır sanayiye kurmanın zamansız olduğu yolunda propaganda yü-

rütölüyordu. Uglanov, mali kaynakların ağır sanayiden hafif sanayiye yöneltilmesini istiyor, Dinyeper Hidroelektrik projesine karşı çıkıyordu. Uglanov ve öteki teslimiyetçiler, Moskova'nın bir dokumacılık kenti olduğunu ve öyle kalacağını, burada makine imal eden sanayi kurmanın gereği olmadığını ileri sürüyorlardı.

Moskova parti örgütü, Uglanov'un ve yandaşlarının iç-yüzlerini açığa çıkardı ve onlara son bir ihtarda bulunarak Parti Merkez Komitesi'nin çevresinde her zamankinden daha sıkı bir biçimde yerini aldı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi'nin 1928'de yapılan genel bir toplantısında, Stalin arkadaş, savaşın iki cephede yürütülmesi gerektiğini ve ateşi sağ sapma üzerinde yoğunlaştırmanın zorunlu olduğunu belirtti. Stalin arkadaş, sağların parti içinde kulak ajanları olduklarını söylüyordu.

Stalin arkadaş şöyle diyordu:

"Partimizde sağ sapmanın zaferi, kapitalizm güçlerinin halatlarını kopartacak, proletaryanın devrimci mevzilerini sarsıp yıkacak ve ülkemizde kapitalizmin geri gelmesi koşullarını artıracaktır" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 234).

1921 yılı başlarında, sağ teslimiyetçiler grubunun verdiği yetki üzerine, Buharin'in Kamenev yoluyla troçkistlerle ilişki kurduğu, partiye karşı ortak savaşım yürütmek için görüşmeler yaptığı öğrenildi. Merkez Komitesi, sağ teslimiyetçilerin bu canice faaliyetlerini açığa çıkardı ve bu durumun Buharin, Rikov, Tolski ve ötekiler için acı bir biçimde sonuçlanacağını bildirerek onları uyardı. Ama, sağ teslimiyetçiler bildiklerinden şaşmadılar. Ve, Merkez Komitesi'nin bir toplantısında bildiri biçiminde, Merkez Komitesi'nce mahkûm edilen parti aleyhtarı yeni bir program ileri sürdüler. Merkez Komitesi, troçkist - zinovyevci blokun sonunu anımsatarak, kendilerini tekrar uyardı. Buna karşın Buharin - Rikov grubu parti aleyhtarı faaliyetlerini gene de sürdürdü. Buharin, Rikov ve Tolski, Merkez Komitesi'ne istifalarını verdiler; onlar böylece partiyi yıldıracaklarını umuyorlardı. Merkez Komitesi, kundaklama amacı taşıyan bu istifa politikasını mahkûm etti. Ve en sonunda, Kasım 1929'da yapılan

Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı, sağ oportünist görüşleri yaymanın parti üyeliğiyle bağdaşmadığını açıkladı; sağ teslimiyetçilerin tahrikçisi ve önderi Buharin'in, Merkez Komitesi Politik Bürosu'ndan çıkarılmasına karar verdi; Rikov'a, Tomski'ye ve sağ muhalefetin öteki üyelerine ağır bir uyarıda bulundu.

Durumun kötüye gittiğini sezen sağ teslimiyetçilerin elebaşları hatalarını kabul ettiklerini ve parti çizgisinin doğru olduğunu anlatan dilekçeler sundular.

Sağ teslimiyetçiler, saflarını dağılmaktan kurtarmak için geçici olarak geri çekilmeye karar vermişlerdi.

Böylece, partinin, sağ teslimiyetçilere karşı açtığı savaşının birinci aşaması sona erdi.

Parti içindeki yeni sapmalar, Sovyetler Birliği'nin dış düşmanlarının dikkatinden kaçmadı. Parti içindeki "yeni anlaşmazlıklar"ın partinin güçsüzlüğünün bir belirtisi olduğu-nu düşünen bu düşmanlar, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ni savaşa sürüklemek, henüz rayına oturtulamamış olan sanayileşme çalışmalarını kösteklemek için yeni bir girişimde bulundular. 1929 yazında, emperyalistler Çin'le Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında bir çatışma çıkarttılar. Çin militaristlerini (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne ait) Çin Doğu Demiryolu'nu ele geçirmeleri için kışkırttılar; ve Çinli karşı-devrimcilerin birliklerini yurdu-muzun Uzak Doğu sınırlarını ele geçirmeleri için saldırıya kaldırdılar. Ama, Çinli militaristlerin bu saldırısı çabucak önlendi; militaristler Kızıl Ordu tarafından yenilgiye uğratılarak geri çekildiler; Mancurya'yla bir barış andlaşması yapı-larak çatışma sona erdirildi.

Dış düşmanların bütün engelleme girişimlerine ve parti içindeki "anlaşmazlıklar"a karşın, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin barış politikası bir kez daha zafer sağladı.

Ve, çok geçmeden, İngiliz Muhafazakârları tarafından kesilmiş olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ile İngiltere arasındaki diplomatik ve ticari ilişkiler yeniden kuruldu.

Parti, iç ve dış düşmanların saldırılarını başarıyla püs-kürtürken, ağır sanayiye geliştirme, sosyalist yarışmayı ör-

gütleme, kollektif çiftlikleri ve devlet çiftliklerini kurma ve sonuç olarak, ulusal ekonominin gelişmesi için Birinci Beş - Yıllık Plan'ın kabul edilmesi ve gerçekleştirilmesi koşullarını hazırlama uğrunda bir seferberliğe geçmiş bulunuyordu.

Nisan 1929'da, esas gündem maddesi olarak Birinci Beş - Yıllık Plan'ı görüşmek üzere, Onaltıncı Parti Konferansı toplandı; konferans, sağ teslimiyetçilerin savunduğu Beş - Yıllık Plan'ın "dar" biçimini reddetti ve bütün koşullarda geçerli olmak üzere "geniş" biçimini benimsedi.

Böylece parti, sosyalizmin kurulması için ünlü Birinci Beş - Yıllık Plan'ı kabul etti.

Beş - Yıllık Plan'da 1928 - 1933 dönemi için ulusal ekonomiye sermaye yatırımı hacmi 64.6 milyar ruble olarak saptandı. Bunun 19.5 milyar rublesi sanayi ve elektrik enerjisinin geliştirilmesine, 10 milyar rublesi ulaştırmanın geliştirilmesine ve 23.2 milyar rublesi de tarıma yatırılacaktı.

Bu, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin sanayi ve tarımını modern teknikle donatma uğrunda dev bir plandı.

Stalin arkadaş şöyle diyordu:

"Beş - Yıllık Plan'ın başlıca hedefi, ülkemizde yalnızca sanayiye değil, ulaştırmayı ve tarımı da —sosyalizm temeli üzerinde— yeniden donatabilecek ve yeniden örgütleyebilecek güçte bir sanayi yaratmaktır" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 485).

Tüm devasallığına karşın bu plan, Bolşevikler için beklenmeyen ya da şaşırtıcı bir şey değildi. Bu planın hazırlığı, sanayileşmenin ve kollektifleşmenin bütün gelişmesi boyunca sağlanmış bulunuyordu; işçileri ve köylüleri içine alan ve *Sosyalist yarışmada* anlatımını bulan bir çalışma coşkunuyla sağlanmış bulunuyordu.

Onaltıncı Parti Kongresi, sosyalist yarışmanın daha da geliştirilmesi için tüm çalışan halka seslenen bir çağrı kabul etti.

Sosyalist yarışma, örnek bir çalışma ve yeni bir çalışma tavrının birçok örneğini otaya koydu. Birçok sanayi işletmelerinde, kollektif çiftliklerde ve devlet çiftliklerinde, işçiler ve kollektif çiftçiler, devlet planlarının üretim hedefinden

daha fazlasını elde etmek üzere karşı-planlar hazırladılar. Çalışma alanında kahramanlıklar gösterdiler. Yalnızca parti ve hükümet tarafından hazırlanan sosyalist kalkınma planlarını gerçekleştirmekle kalmadılar, plan hedeflerini de aştılar. Çalışma karşısındaki tavır değişti. Kapitalizm koşullarında isteksizce yapılan ve hapis cezası gibi görülen çalışma, artık "bir şeref sorunu, bir ün sorunu, bir yiğitlik ve kahramanlık sorunu" halini almaya başladı (*Stalin*).

Tüm ülkede baştanbaşa dev ölçüde yeni sanayi tesisleri yapımı geliyordu. Dinyeper Hidroelektrik projesi tüm hızıyla ilerliyordu. Kramatorsk ve Gorlovka demirçelik fabrikalarının yapım çalışmalarına ve Doneç Havzası'nda Lugansk lokomotif fabrikasının yeniden yapım çalışmalarına girildi. Yeni kömür madeni ocakları ve maden ocakları açılıyordu. Urallar'da, Urallar Makina Yapım Fabrikası, Berezniki ve Solikamsk kimya fabrikaları kuruluyordu. Magnitogorsk'ta demir-çelik fabrikasının yapım çalışmalarına başlandı. Moskova'da ve Gorki'de büyük otomobil fabrikalarının yapım çalışmaları hızla ilerliyordu. Rostov-na Donu kentinde de dev traktör fabrikalarının, biçer-döver fabrikasının ve dev bir tarım araçları fabrikasının yapım çalışmaları aynı hızla ilerliyordu. Sovyetler Birliği'nin ikinci kömür yatağı olan Kuznetsk kömür madenleri genişletiliyordu. Stalingrad yakınlarındaki bozkırda onbir ay içinde görkemli bir traktör fabrikası yükseltildi. Dinyeper Hidroelektrik Santralinin ve Stalingrad traktör fabrikasının yapım çalışmalarında işçiler, emek verimliliği alanında dünya rekorları kırdılar.

Tarih, böylesine dev ölçüde yeni sanayi kuruluşunu, kalkınma uğrunda böylesine coşkunluğu, işçi sınıfının milyonlarca geniş yığınlarının böylesine kahramanca çalışmasını hiçbir zaman görmemişti.

Bu, sosyalist yarışmanın ortaya koyduğu ve harekete getirdiği gerçek bir çalışma coşkunluğuydu

Köylüler bu kez işçilerden geride kalmadılar. Çalışma coşkusu köylük bölgelerde kendi kollektif çiftliklerini kuran köylü yığınları arasında da yayılmaya başladı. Köylü yığınları, kesin olarak kollektif çiftçiliğe yönelmeye başladılar. Devlet çiftlikleriyle makine ve traktör istasyonları bunda bü-

yük rol oynadı. Devlet çiftliklerini, makine ve traktör istasyonlarını büyük kalabalıklar halinde görmeye gelen köylüler, buralarda traktörlerin ve öteki tarım makinelerinin işleyişini inceliyorlar, bu makinelere hayranlık duyuyorlar ve hemen "kollektif çiftliğe katılalım" kararına varıyorlardı. Herbiri kendi başına işlediği küçük, cüce işletmesinde, bölünmüş ve dağılmış, işe yarar herhangi bir aletten ve çekme gücünden yoksun, işlenmemiş geniş toprakları ekip-biçme olanağı olmayan; işletmelerinde hiçbir gelişme umudu görülmeyen, yoksulluk içinde ezilen, yalıtılmış ve kendi yazgılarıyla başbaşa bırakılmış olan köylüler, en sonunda, kurtuluş yolunu, daha iyi bir yaşama giden yolu, kendi küçük işletmelerini kooperatif işletmeler ve kollektif çiftlikler halinde birleştirmekte; her türlü "sert toprağı", işlenmemiş her türlü toprağı işleyebilen traktörlerde; araç, para, insan ve yol gösterme biçiminde devletin sağladığı yardımlarda; ve Sovyet Hükümeti'nin kısa bir süre önce kulaklara karşı kazandığı ve milyonlarca köylüyü sevindiren zaferi sayesinde kulakların boyunduruğundan kurtulmakta buldular.

Daha sonra hızla gelişen, özellikle 1929'un sonuna doğru eşi görülmemiş bir hızla, sosyalist sanayimizde bile rastlanmamış bir hızla ilerleyen kollektif tarıma yönelmiş yığın hareketi, bu temel üzerinde başladı.

Kollektif çiftliklerin toplam ekim alanı 1928'de 1 milyon 390 bin hektar, 1929'da 4 milyon 262 bin hektardı; 1930'da da kollektif çiftliklerin planladığı ekim alanı 15 milyon hektardı.

Stalin arkadaş, "Büyük Değişmeler Yılı" adlı yazısında (1929) kollektif çiftliklerin gelişme hızına değinirken şöyle diyordu:

"Kabul edilmelidir ki, böylesine görkemli bir gelişme hızı, genel olarak olağanüstü kalkınma hızıyla ün salan sosyalleştirilmiş büyük-çapta sanayimizde bile görülmemiştir."

Bu, kollektif çiftlik hareketinin gelişmesinde bir dönüm noktasıydı.

Bu, kollektif tarıma yönelmiş yığın hareketinin başlangıcıydı.

Stalin arkadaş, "Büyük Değişmeler Yılı" adlı yazısında "bugünkü kollektif çiftlik hareketinin *yeni* niteliği nedir?" diye soruyor ve şu karşılığı veriyordu:

"Bugünkü kollektif çiftlik hareketinin yeni ve belirleyici niteliği, köylülerin kollektif çiftliklere, eskiden olduğu gibi ayrı ayrı gruplar halinde değil, köyler halinde, Volost'lar (köy grupları - bucaklar) halinde, ilçeler halinde ve hatta bölgeler halinde girmeleridir. Bu ne demektir? Bu *kollektif çiftlik hareketine orta köylünün sükün ettiğini* gösterir. Ve, tarımın gelişmesinde Sovyet Hükümetinin en önemli başarısı olan köklü değişmenin temeli de budur..."

Bu, köklü kollektifleştirme temeli üzerinde kulakların bir sınıf olarak ortadan kaldırılması için zamanın olgunlaşmakta olduğunu, ya da artık olgunlaşmış olduğunu gösteriyordu.

K I S A Ö Z E T

Parti, 1926 - 1929 dönemi boyunca, ülkenin sosyalist sanayileşmesi uğrunda yürüttüğü savaşım içinde, iç ve dış cepelerde büyük güçlüklerle uğraştı ve bu güçlüklerin üstesinden geldi. Partinin ve işçi sınıfının çabaları, sosyalist sanayileşme politikasını zafere götürdü.

Sanayileşmenin en çetin sorunlarından biri, yani ağır sanayinin kurulması için sermaye birikimini sağlama sorunu, esas olarak çözüldü. Tüm ulusal ekonomiyi yeni baştan donatabilecek güçte bir ağır sanayinin temelleri atıldı.

Sosyalist kuruluşun Birinci Beş-Yıllık Plan'ı kabul edildi. Yeni fabrikalar, devlet çiftlikleri ve kollektif çiftlikler kurma alanında geniş ölçüde çalışmalara girişildi.

Sosyalizm yolundaki bu ilerleyişe koşut olarak, ülkedeki sınıf savaşımı ve parti içindeki savaşım da keskinleşti. Kulakların direnişinin yerlebir edilmesi, troçkist ve zinovyevci teslimiyetçiler blokunun Sovyet aleyhtarı bir blok olarak açığa çıkarılması, sağ teslimiyetçilerin kulakların ajanları

olarak maskelerinin düşürülmesi, troçkistlerin partiden çıkarılması, troçistlerin ve sağ oportünistlerin görüşlerinin Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) üyeliğiyle bağdaşmadığının açıklanması, bu savaşımın başlıca sonuçlarıdır.

İdeoloji alanında Bolşevik Partisi tarafından yenilgiye uğratılan ve işçi sınıfı arasında bütün desteğini kaybeden troçkistler, politik bir akımın temsilcileri olmaktan çıkarak ilkesiz, kariyerist bir politik düzenbazlar kliği, bir politik ikiye bölünmüşler sürüsü haline geldiler.

Parti, ağır sanayinin temellerini attıktan sonra, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizmin yeniden-kuruluşunu sağlayacak Birinci Beş-Yıllık Plan'ın gerçekleştirilmesi uğrunda işçi sınıfını ve köylüleri seferber etti. Tüm ülkede, çalışan halkın milyonlarcası arasında gelişen sosyalist yarışma görkemli bir kalkınma coşkunu ortaya koydu ve yeni bir çalışma disiplini yarattı.

Bu dönem, büyük bir değişimler yılıyla, sanayi alanında sosyalizmin zaferiyle, tarım alanında ilk önemli başarılarla, kollektif çiftliklere orta köylünün sökün etmesiyle ve kollektif tarıma yönelmiş yığın hareketinin başlamasıyla sona erdi.

ONBİRİNCİ BÖLÜM
TARIMIN KOLLEKTİFLEŞTİRİLMESİ
UĞRUNDA YÜRÜTÜLEN SAVAŞIMDA
BOLŞEVİK PARTİSİ
(1930 - 1934)

1. 1930 - 1934'DE ULUSLARARASI DURUM. KAPİTALİST ÜLKELERDE EKONOMİK BUHRAN. JAPONYA'NIN MANÇURYA'YI ELE GEÇİRMESİ. ALMANYA'DA FAŞİZMİN İKTİDARA GELMESİ. İKİ SAVAŞ MERKEZİ.

SOVYET Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği ülkeyi sosyalist sanayileştirme alanında önemli başarılar elde ederek sanayi-yi hızlı adımlarla geliştirirken, kapitalist ülkelerde 1929 sonunda, o güne dek eşi görülmemiş derecede yıkıcı bir dünya ekonomik buhranı baş gösterdi. Ve bunu izleyen üç yıl içinde gitgide daha da derinleşti. Sanayi buhranının bir tarım buhranıyla birleşmesi, durumu kapitalist ülkeler için daha da kötüleştirdi.

Ekonomik buhranın üç yılı içinde (1930 - 1933), Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sanayi üretimi iki katından daha fazla artmış, 1929 yılı üretim düzeyine göre 1933'te yüzde 201'i bulduğu halde, 1929'daki üretim düzeylerine oranla 1933 yılı sonunda Amerika Birleşik Devletleri'nin sanayi üretimi yüzde 65'e, İngiltere'ninki yüzde 86'ya, Almanya'ninki yüzde 66'ya ve Fransa'ninki yüzde 77'ye düştü.

Bu, sosyalist ekonomi sisteminin kapitalist ekonomi sistemine üstün olduğunun bir başka kanıtıydı. Ve, dünya üzerinde ekonomik buhranın etkilemediği tek ülkenin sosyalist ülke olduğunu gösteriyordu.

Dünya ekonomik buhranı, 24 milyon işsizi açlığa, yoksulluğa, sefalete mahkûm etti. Tarım buhranı onmilyonlarca köylüyü sefalete sürükledi.

Dünya ekonomik buhranı, emperyalist devletler arasındaki, savaştan zaferle çıkmış ülkelerle yenik çıkmış ülkeler arasındaki, emperyalist devletlerle sömürgeler ve bağımlı ülkeler arasındaki, işçilerle kapitalistler arasındaki, köylülerle toprak ağaları arasındaki çelişmeleri daha da keskinleştirdi.

Onaltıncı Parti Kongresi'ne Merkez Komitesi adına sunduğu raporunda Stalin arkadaş, burjuvazinin ekonomik buhrandan bir kurtuluş yolu bulmak için, bir yandan kapitalizmin en gerici, en şoven, en emperyalist öğelerinin diktatörlüğü olan faşist diktatörlüğü kurmak suretiyle işçi sınıfını ezerken, öte yandan savunması zayıf ülkelerin zararına sömürgelerin ve nüfuz bölgelerinin yeniden bölüşülmesi uğrunda savaş kışkırtıcılığı yapacağını belirtti.

Ve, olaylar aynen böyle gelişti.

1932'de Japonya savaş çıkarma tehdidini artırdı. Ekonomik buhran yüzünden Avrupa devletlerinin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin tümüyle kendi iç sorunlarıyla uğraştıklarını gören Japon emperyalistleri, bu fırsattan yararlanarak, savunması zayıf olan Çin'e baskı yapmaya, Çin'i boyundurukları altına almaya ve ezmeye karar verdiler. Kendilerinin kışkırttıkları "yerel olayları" hayasızca sömüren Japon emperyalistleri, Çin'e savaş ilan etmeden haydutlar gibi birliklerini Mançurya'ya soktular. Japon birlikleri, Kuzey Çin'i ele geçirmeye ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne karşı saldırıya geçmeye uygun bir mevzi elde etmek için Mançurya'yı baştanbaşa işgal ettiler. Japonya, serbestçe hareket edebilmek için Milletler Cemiyeti'nden çekildi ve korkunç bir hızla silahlanmaya koyuldu.

Bu durum, Amerika Birleşik Devletleri'ni, İngiltere'yi ve Fransa'yı Uzak Doğu'daki donanmalarını güçlendirmeye yöneltti. Japonya'nın Çin'i boyunduruk altına alma, Avrupa'nın

ve Amerika'nın emperyalist güçlerini bu ülkeden atma amacı güttüğü açıktı. Buna karşılık, onlar da silahlanmaya hız verdiler.

Ama, Japonya'nın, Sovyet Uzak Doğu'su'nu ele geçirmek gibi bir başka amacı daha vardı. Elbette ki, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği böyle bir tehlikeyi görmezlikten gelemezdi; ve Uzak Doğu topraklarının savunmasını yoğun bir biçimde güçlendirmeye koyuldu.

Böylece, Uzak Doğu'da, Japon faşist emperyalistleri yüzünden, savaşın ilk merkezi ortaya çıktı.

Ama, ekonomik buhran, kapitalizmin çelişmelerini yalnızca Uzak Doğu'da keskinleştirmiş değildi. Bu çelişmeler Avrupa'da da keskinleşti. Sanayi ve tarım alanında uzayıp giden buhran, büyük ölçüde işsizlik ve yoksul sınıfların daha da yoksullaşması, işçilerin ve köylülerin hoşnutsuzluklarını daha da artırdı. İşçi sınıfının hoşnutsuzluğu, büyüyerek, devrimci muhalefete dönüşüyordu. Bu hoşnutsuzluk özellikle savaş yüzünden, savaştan zaferle çıkan İngilizlere ve Fransızlara ödenen savaş tazminatı ve ekonomik buhran yüzünden ekonomisi çökmüş olan, işçi sınıfı yerli burjuvazinin ve yabancı İngiliz ve Fransız burjuvazisinin çifte boyunduruğu altında ezilen Almanya'da görülüyordu. Faşistlerin iktidara gelmelerinden kısa bir süre önce yapılan son Reichstag seçimlerinde Alman Komünist Partisi'ne altı milyon oy verilmiş olması bu hoşnutsuzluğun ne kadar derin olduğunu apaçık gösteriyordu. Alman burjuvazisi, Almanya'da burjuva-demokratik özgürlükler ayakta kalırsa, bunun kendisine kötü bir oyun oynayacağını, işçi sınıfının bu özgürlüklerden devrimci hareketi yaymak için yararlanacağını görüyordu. Bu yüzden, burjuvazi, Almanya'da burjuvazinin iktidarını sürdürebilmek için burjuva özgürlüklerini ortadan kaldırmanın, Reichstag'ın (Parlamento) rolünü sığır indirmenin ve işçi sınıfını sindirebilecek ve Almanya'nın savaştaki yenilgisinin öcünü almak isteyen küçük-burjuva yığınlarının desteğini sağlayabilecek terörcü bir burjuva milliyetçi diktatörlüğü kurmanın tek çıkar yol olduğuna karar verdi. Ve, böylece, burjuvazi, faşist partiyi —halkı aldatmak için kendisine Milliyetçi *Sosyalist* Parti adını veren partiyi— iktidara çağır-

dı; çünkü iyi biliyordu ki, faşist parti, bir kez emperyalist burjuvazinin en gerici kesimini, işçi sınıfının en koyu düşmanı olan kesimini temsil ediyordu; ikinci olarak da, milliyetçi düşünler taşıyan küçük-burjuvazinin milyonlarca geniş yığınlarını aldatma hünerine sahip biricik partiydi. Burjuvaziye bu işte, işçi sınıfına ihanet eden, uzlaşıcılık politikalarıyla faşizme yol açan Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin liderleri yardım ettiler.

1933'te Alman faşistlerinin iktidara gelmesini hazırlayan koşullar işte bunlardı.

Onyedinci Parti Kongresi'ne sunduğu raporunda Almanya'daki olayların çözümlemesini yaparken, Stalin arkadaş şöyle diyordu:

"Almanya'da faşizmin zaferi, yalnızca, işçi sınıfının zayıflığının bir belirtisi ve faşizme yol açan Sosyal Demokrat Parti'nin işçi sınıfına ihanetinin bir sonucu olarak görülmemelidir; bunu, burjuvazinin zayıflığının bir belirtisi, burjuvazinin artık eskisi gibi parlamentarizm ve burjuva demokrasisi yöntemleriyle egemenliğini sürdüremediğinin, dolayısıyla iç politikada terörist iktidar yöntemlerine başvurmak zorunda kaldığının bir belirtisi olarak da değerlendirmek gerekir" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 545).

Alman faşistleri, iç politikalarını, Reichstag'ı yakarak, işçi sınıfını gaddarca ezerek, işçi sınıfı örgütlerini yok ederek, burjuva-demokratik örgütlerini ortadan kaldırarak başlattılar. Dış politikalarını da, Milletler Cemiyeti'nden çekilerek ve Avrupa devletlerinin sınırlarını Almanya lehine değiştirme uğrunda açıktan açığa savaş hazırlığı yaparak başlattılar.

Böylece, Alman faşistleri yüzünden, Avrupa'nın göbeğinde ikinci bir savaş merkezi ortaya çıktı.

Elbette ki, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği böylesine ciddi bir olguyu görmezlikten gelemezdi; Batı'daki olayların gelişmesini dikkatle izlemeye ve Batı sınırlarının savunmasını güçlendirmeye koyuldu

2. KULAK ÖĞELERİ KISITLAMA POLİTİKASINDAN KULAKLARI SINIF OLARAK ORTADAN KALDIRMA POLİTİKASINA GEÇİŞ. KOLLEKTİF ÇİFTLİK HAREKETİNDE PARTİ POLİTİKASININ TAHRİF EDİLMESİNE KARŞI SAVAŞIM. BÜTÜN CEPHELERDE KAPİTALİST ÖĞELERE KARŞI SALDIRI. ONALTINCI PARTİ KONGRESİ.

1929 ve 1930 yıllarında köylülerin yığınlar halinde kollektif çiftliklere katılmaları, parti ve hükümetin önceki çalışmalarının tümünün bir sonucuydu. Tarım için geniş ölçüde traktör ve makine imal etmeye başlayan sosyalist sanayinin gelişmesi; 1928 ve 1929 yıllarında, hububat satın alma kampanyası sırasında, kulaklara karşı uygulanan olağanüstü önlemler; köylüyü kerte kerte kollektif çiftliklere alıştıran kooperatif tarım birliklerinin yayılması, ilk kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin ortaya koyduğu başarılı sonuçlar—bütün bunlar, köylülerin köyler halinde, köy grupları halinde ve bölgeler halinde kollektif çiftliklere katılmalarıyla gerçekleşen tam kollektifleştirmenin yolunu hazırlamış bulunuyordu.

Tam kollektifleştirme —köylülerin muazzam çoğunluğunun kollektif çiftliklere hemen katılmaları biçiminde—barışçı bir süreçle değil, köylü yığınlarının kulaklara karşı yürüttükleri savaşımlarla gerçekleşti. Tam kollektifleştirme, kollektif çiftlik kurulacak köyün yöresindeki bütün toprakların kollektif çiftlikte birleştirilmesi demekti. Ama bu toprakların önemli bir kısmı kulakların elindeydi. Bu yüzden, köylülerin bu topraklara el koyması, kulakları kovması, hayvanlarını, makinelerini ellerinden çekip alması ve Sovyet yetkililerinden kulakların tutuklanmasını ve bölgeden uzaklaştırılmasını istemesi gerekiyordu.

Dolayısıyla tam kollektifleştirme kulakların ortadan kaldırılması demekti.

Bu, tam kollektifleştirme temeli üzerinde, kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikasıydı.

Kulakların işini bitirmek, direnişlerini kırmak ve onları sınıf olarak ortadan kaldırmak ve kulak çiftliklerinin yerine kollektif çiftlikleri ve devlet çiftliklerini geçirmek için, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde artık yeterince maddi temel yaratılmış bulunuyordu.

Daha 1927'de kulaklar 600 milyon puddan fazla hububat

üretimi yapmışlardı. Bunun yaklaşık olarak 130 milyon pud kadarı satışa çıkarılmıştı. Aynı yıl içinde kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri ancak 35 milyon pud hububat satışa koyabılmışlardı. 1929'da, Bolşevik Partisi'nin devlet çiftliklerini ve kollektif çiftlikleri geliştirme yolunda izlediği sıkı politika ve köylük bölgelerde traktör ve öteki tarım makinelerini sağlayan sosyalist sanayinin ilerlemesi sayesinde, kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri önemli bir etken durumuna geldi. Daha o yıl içinde, kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri en az 400 milyon pud hububat ürettiler. Bunun 130 milyon puddan fazlası satışa kondu. Bu, 1927'de kulakların satışa çıkardığı hububat miktarından daha fazlaydı. Ve 1930'da, kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin satış için 400 milyon puddan fazla hububat —1927'de kulakların satışa çıkardığı miktardan çok daha fazlasını— üretmeleri gerekiyordu; gerçekte de öyle oldu.

Böylece, ülkenin ekonomik yaşamında değişen sınıf güçleri dengesi ve hububat üretiminde kulak çiftlikleri yerine kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin geçirilmesi için gerekli maddi temelin varlığı sayesinde, Bolşevik Partisi, kulakları *kısıtlama* politikasından, yeni bir politikaya, tam kollektifleştirme temeli üzerinde, kulakları *sınıf olarak ortadan kaldırma* politikasına geçebildi.

1929'a dek Sovyet iktidarı, kulakları kısıtlayıcı bir politika izlemişti. Kulaklara ağır vergiler koymuş; onları, hububatı devlete değişmez fiyatlarla satmak zorunda bırakmış; toprak kiralama yasasıyla kulakların işleyebileceği toprağı belli bir ölçüde kısıtlamış; özel işletmelerde ücret karşılığında işçi çalıştırmaya ilişkin yasayla kulak çiftliklerinin büyüklüğünü sınırlandırmıştı. Ama henüz kulakları ortadan kaldırma politikası izlemiyordu; toprak kiralama ve işçi çalıştırmaya ilişkin yasalarla kulakların varlığına izin vermek ve mallarının ele geçirilmesini yasaklamak yoluyla onları belli bir güvence altında bulunduruyordu. Bu politikanın uygulanması, kulak sınıfının büyümesini durduruyor, kısıtlamalara dayanamayan bazı kesimlerinin safdışı edilmesine ve mahvına yol açıyordu. Ama bu politika, kulakların sınıf olarak dayandığı ekonomik temelleri yıkamazdı, onları hiçbir

zaman ortadan kaldıramazdı. Bu, kulakları ortadan kaldırma politikası değil, bir kısıtlama politikasıydı. Ve, belli bir zamana dek, kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri zayıf olduğu ve üretimleri kulakların hububat üretiminin yerini dolduramadığı sürece, zorunlu bir politikaydı.

1929'un sonunda, kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin gelişmesiyle, Sovyet iktidarı, kesin bir dönüşle, bu politikadan, kulakları ortadan kaldırma, onları sınıf olarak yoketme politikasına geçti. Toprak kiralamaya ve işçi çalıştırmaya ilişkin yasaları kaldırdı; böylece, kulakları hem topraktan, hem de işçi çalıştırmaktan yoksun bıraktı. Kulakların mallarının ele geçirilmesi konusundaki yasağı kaldırdı. Köylülerin kulakların hayvanlarını, makinelerini ve öteki çiftlik mallarını kollektif çiftlikler yararına ele geçirmelerine izin verdi. Kulakların mallarına el kondu. Tıpkı, 1918'de sanayi alanında kapitalistlerin mallarına el konması gibi, kulakların mallarına da el kondu; aradaki fark, kulakların üretim araçlarının devletin değil, kollektif çiftliklerde birleşmiş köylülerin eline geçmiş olmasıydı.

Bu, köklü bir devrimdi, toplumun eski bir nitel durumdan yeni bir nitel duruma sıçramasıydı; ve sonuçları bakımından 1917 Ekim Devrimi'ne eşitti.

Bu devrimin ayırt edici özelliği, *yukarıdan* devletin girişkenliğiyle yapılmış olması ve *tabandan* kulakların boyunurdurduğundan kurtulma ve kollektif çiftliklerde özgürlük içinde yaşama savaşımı veren milyonlarca köylü tarafından desteklenmiş olmasıydı.

Bu devrim, sosyalist kuruluşun üç temel davasını bir atılımda çözüme kavuşturdu:

a) Ülkemizde en kalabalık olan sömürücü sınıfı, kapitalizmin geri getirilmesine destek olan kulaklar sınıfını ortadan kaldırdı.

b) Ülkemizde en kalabalık olan emekçi sınıfı, köylü sınıfını, kapitalizmi doğuran bireysel tarım yolundan, kooperatif, kollektif, sosyalist tarım yoluna yöneltti.

c) Ulusal ekonominin en yaygın, en canalcı önem taşıyan, ama en geri olan alanında, tarımda, sosyalist sistem için sosyalist bir temel yarattı.

Böylece, ülke içerisinde, kapitalizmi geri getirebilecek son dayanaklar da çökertilmiş oldu ve aynı zamanda, sosyalist bir ekonomi sisteminin kurulması için yeni, belirleyici koşullar yaratıldı.

Stalin arkadaş, kulakları bir sınıf olarak ortadan kaldırma politikasının nedenleri ve köylülerin tam kolektifleşmeye yönelmiş yığın hareketinin sonuçları üzerinde dururken şöyle yazıyordu:

"Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne 'özel mülkiyetin kutsal ilkesini' geri getirme düşünde olan bütün ülkelerin kapitalistlerinin son umudu da yıkılıyor, yok oluyor. Kapitalizmin gelişmesini besleyen bir madde olarak gördükleri köylüler, göklere çıkarılan 'özel mülkiyet' bayrağını yığınlar halinde terk ediyorlar, kolektifleşme yoluna, sosyalizm yoluna giriyorlar. Kapitalizmi geri getirme uğrunda son umut da yıkılıp gidiyor" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 296).

Kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikası, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi'nin 5 Ocak 1930'da kabul etmiş olduğu "Kollektifleştirme Hızı ve Kollektif Çiftliklerin Gelişmesi İçin Devlet Önlemleri" konusundaki tarihsel kararında kesinleştirildi. Bu kararda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin çeşitli bölgelerinde koşulların değişik olduğu ve her bölgenin değişik derecelerde kolektifleşmeye hazır olduğu tümüyle göz önünde bulunduruluyordu.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin bölgelerini üç gruba ayırdı ve herbiri için ayrı kolektifleştirme hızı saptadı.

Birinci gruba, başlıca hububat bölgeleri, Kuzey Kafkasya (Kuban, Don, Terek), Orta Volga ve Aşağı Volga bölgeleri giriyordu. Traktör ve devlet çiftlikleri en çok bu bölgelerde olduğu için ve köylüleri hububat satışı kampanyalarında kulaklara karşı savaşında daha çok deneyim kazanmış oldukları için bunlar kolektifleştirmeye en hazır durumda olan bölgelerdi. Merkez Komitesi, hububat yetiştiren bu böl-

gelerde kollektifleştirmenin esas olarak, 1931 ilkbaharına dek tamamlanmasını öneriyordu.

İkinci gruba giren hububat bölgeleri, Ukrayna, Merkezi Kara-Toprak Bölgesi, Sibiry, Urallar, Kazakistan ve öteki bölgeler, kollektifleştirmeyi esas olarak 1932 ilkbaharına dek tamamlayacaklardı.

Öteki bölgeler, iller ve cumhuriyetler (Moskova bölgesi, Transkafkasya, Orta Asya Cumhuriyetleri vb.) kollektifleştirme sürelerini Beş-Yıllık Plan'ın sonuna dek, yani 1933 yılına dek uzatabileceklerdi.

Kollektifleştirmenin artan hızını göz önünde bulunduran Parti Merkez Komitesi, traktör, biçer-döver, traktör römorku vb. imal eden fabrikalar kurma çalışmalarının da hızlandırılmasını zorunlu görüyordu. Merkez Komitesi aynı zamanda "kollektif çiftlik hareketinin bugünkü aşamasında atın çekme gücünü önemsememe eğilimini, atları düşüncesizce elden çıkarma ve satma eğilimini kesinlikle önleme" çağrısında bulundu.

1929 - 1930 yılı içinde kollektif çiftliklere verilen devlet borçları iki katına (500 milyon rubleye) çıkarıldı.

Kollektif çiftlik topraklarının ölçülmesi ve sınırlarının belirlenmesi için gerekli masrafları devlet yükleniyordu.

Kararda, bugünkü aşamada kollektif çiftlik hareketinin *başlıca biçiminin, ilke olarak yalnızca temel üretim araçlarının kollektifleştirildiği* tarımsal artel olacağını belirten çok önemli bir hüküm yer alıyordu.

Merkez Komitesi, parti örgütlerini, "kollektif çiftlik hareketini yukarıdan emirlerle zorlama biçiminde herhangi bir çabanın gösterilmemesi gerektiğini, bu çabaların kollektif çiftliklerin örgütlenmesinde gerçek sosyalist yarışma yerine sahte kollektifleştirmeye yol açma tehlikesi taşıdığını" bildirerek önemle uyardı (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi [Bolşevikler] Kararları* 2. Kısım, s. 662).

Merkez Komitesi partinin yeni politikasının köylük bölgelerde nasıl uygulanacağını bu kararlar açıklığa kavuşturdu.

Kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma ve tam kollektifleştirme politikası güçlü bir kollektif tarım hareketine yol

açtı. Köylüler, köyler halinde, bölgeler halinde kollektif çiftliklere giriyorlar, yolları üstündeki kulakları süpürüp atıyorlar, kulakların boyunduruğundan kurtuluyorlardı.

Ama kollektif çiftliklerin gösterdiği görkemli ilerlemenin yanı sıra, çok geçmeden, parti görevlilerinin bazı hataları, kollektif çiftliklerin gelişmesine ilişkin parti politikasını tahrif hareketleri kendini gösterdi. Merkez Komitesi parti görevlilerini, kollektifleştirmenin başarılarına kapılıp doğru yoldan çıkmamaları için uyardıysa da, birçoğu yer ve zaman koşullarını, köylülerin kollektif çiftliklere katılmaya hazır olma durumlarını göz önünde tutmadan, kollektifleştirme hızını zorlamaya başladılar.

Kollektif çiftliklerin kuruluşunda, kollektif çiftliğe *kendi isteğiyle katılma* ilkesinin bozulmakta olduğu, bazı bölgelerde kendi isteğiyle kollektif çiftliğe katılma ilkesini uygulamak bir yana, köylülerin mal ve mülklerine el konacağı, tercih haklarının alınacağı ve benzeri tehditlerle kollektif çiftliklere katılmaya *zorlandıkları* ortaya çıktı.

Bazı bölgelerde, hazırlık çalışmalarının ve kollektifleştirmeye ilişkin parti politikasının ilkelerini sabırla anlatmanın yerini, kollektif çiftliklerin kuruluşunu tepeden inme bürokratik emirlerle abartılmış, doğru olmayan rakamlarla, kollektifleştirme yüzdesinin gerçeğe aykırı olarak şişirilmesi durumu almaya başladı.

Merkez Komitesi'nin kollektif çiftlik hareketinin başlıca biçiminin *ilke olarak* yalnızca temel üretim aletlerinin kollektifleştirildiği tarımsal artel olması gerektiğini belirten kararına karşın, bazı yerlerde, artel biçimini atlayıp hemen kömün biçimine geçmek için aptalca çabalara girişiliyordu; konutlar, pazara çıkarılması gerekmeyen sağmal inekler, küçükbaş çiftlik hayvanları, kümes hayvanları vb. de kollektifleştirmeye bağımlı tutuluyordu.

Bazı bölgelerde otoriteyi elinde bulunduran görevliler, kollektifleştirmenin ilk zamanlardaki başarılarına kapılarak Merkez Komitesi'nin bölgelere göre kollektifleştirme hızını belirleyen açık direktiflerine karşı çıktılar. Moskova bölgesi yöneticileri, önlerinde en aşağı üç yıllık (1932'nin sonuna dek) bir süre olduğu halde, şişirme rakamlar elde etmek için

emrindekilerden 1930 sonbaharında kollektifleşmeyi bitirmelerini istediler. Transkafkasya'da ve Orta Asya'da direktiflere karşı çıkma durumu daha da büyük ölçüde kendini gösterdi.

Kulaklar ve onların yordakçıları, bu sapıtmaları kendi amaçları için bir provokasyon olarak kullanıyorlar, tarımsal arteller yerine komünler kurulmasını, konutların, küçükbaş çiftlik hayvanlarının ve kümes hayvanlarının hemen kollektifleştirilmesini savunuyorlardı. Kulaklar, aynı zamanda, köylüleri, "nasıl olsa ellerinden alınacağını" ileri sürdükleri hayvanlarını kollektif çiftliklere katılmadan önce kesmeleri için kışkırtıyorlardı. Sınıf düşmanları, kollektifleştirme sürecinde yerel örgütlerin yaptığı hatalar ve sapıtmalar sonucu köylülerin gazaba geleceğini ve Sovyet iktidarına karşı ayaklanacağını hesap ediyorlardı.

Parti örgütlerinin yaptığı hatalar ve sınıf düşmanının açıktan açığa yürüttüğü kışkırtıcı hareketler sonucu, kollektifleştirme genel olarak kuşkuyla yer bırakmaz bir biçimde başarılı olduğu halde, 1930 Şubat'ının sonlarında, bazı bölgelerde, köylülerde ciddi bir hoşnutsuzluğun tehlikeli belirtileri kendini gösterdi. Bazı yerlerde kulaklar ve onların ajanları köylüleri açıkça Sovyet aleyhtarı hareketlere bile itmeyi başardılar.

Parti Merkez Komitesi, parti çizgisinden kollektifleştirmeyi tehlikeye sokacak bir biçimde baş gösteren sapıtmalar karşısında, durumu hemen düzeltmeye koyuldu; parti görevlilerine hataların en büyük bir hızla düzeltilmesi görevini verdi. 2 Mart 1930'da, Merkez Komitesi'nin kararıyla, Stalin arkadaşın "Başarılardan Başdönmesi" adlı yazısı yayınlandı. Bu yazı, kollektifleştirmenin başarılarına kapılarak büyük hatalar işleyen, parti çizgisinden sapan, köylüleri kollektif çiftliklere zorla sokmaya çalışan herkes için bir uyarıydı. Yazıda, kollektif çiftliklerin kuruluşunda, kendi isteğiyle kollektif çiftliklere katılma ilkesi, kollektifleştirmenin hız ve yöntemlerinin saptanmasında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin değişik bölgelerindeki değişik koşulların göz önünde bulundurulması gibi sorunlar üzerinde önemle duruluyordu. Stalin arkadaş, tarımsal artellerin kollektif çiftlik

hareketinin başlıca biçimi olduğunu, bu artellerde yalnızca temel üretim araçlarının ve daha çok hububat üretiminde kullanılan temel üretim araçlarının kollektifleştirilmesi gerektiğini; konutların ve konutların çevresindeki toprakların, sağmal ineklerin bir kısmının, küçükbaş çiftlik hayvanlarının, kümes hayvanlarının vb. kollektifleştirilmemesi gerektiğini belirtti.

Stalin arkadaşın yazısı, politik bakımdan son derece büyük önem taşıyordu. Bu yazı, parti örgütlerine hataların giderilmesinde yardımcı oldu; parti politikasının tahrif edilmesinden yararlanarak köylüleri Sovyet iktidarına karşı harekete geçirmeyi uman Sovyet iktidarı düşmanlarına ağır bir vuruş indirdi. Geniş köylü yığınları artık gördüler ki, Bolşevik Partisi'nin izlediği çizgiyle yerel makamlar tarafından yapılan bunun aptalca "sol" tahrifleri arasında hiçbir ilişki yoktur. Yazı, köylülere bir iç rahatlığı getirdi.

Tahrifleri ve hataları düzeltme uğrunda Stalin arkadaşın yazısıyla başlanan çalışmaları tamamlamak için Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi 15 Mart 1930'da "Kollektif Çiftlik Hareketi Konusundaki Parti Çizgisinin Tahrif Edilmesine Karşı Savaşım Önlemleri" üzerine yayınladığı bir kararla, bu hatalara ağır bir vuruş daha indirdi.

Bu kararda, hataların ayrıntılı bir çözümlemesi yapılıyor, bunların partinin leninist-stalinist çizgisinden sapmanın, parti direktiflerini açıkça çiğnemenin bir sonucu olarak ortaya çıktığı belirtiliyordu.

Merkez Komitesi, bu "sol" tahriflerin doğrudan doğruya sınıf düşmanına hizmet ettiğini belirtti.

Merkez Komitesi, "parti çizgisinin tahriflerine karşı savaşım vermesini bilmeyenlerin ya da istemeyenlerin görevlerinden *el çektilirilmesi* ve yerlerine başkalarının *getirilmesi*" direktifini verdi (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi [Bolşevikler] Kararları*, 2. Kısım, s. 663).

Merkez Komitesi bazı bölge ve illerdeki (Moskova bölgesi, Transkafkasya) parti öğütlerinin politik hatalar işlemiş ve hatalarını düzeltemeyeceği anlaşılmış olan yöneticilerini değiştirdi.

3 Nisan 1930'da Stalin arkadaşın, köylü sorunu üzerinde yapılan hataların *temel nedenini*, kollektif çiftlik hareketinde yapılan başlıca hataları, *örneğin* orta köylüye karşı hatalı tutumu, kollektif çiftliklerin kuruluşunda kollektif çiftliklere kendi isteğiyle katılmaya ilişkin leninist ilkenin tahrif edilmesini, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin değişik bölgelerindeki değişik koşulları göz önünde bulundurmaya ilişkin leninist ilkenin tahrif edilmesini ve artel biçimini atlayıp komüne geçme çabalarını açıklayan "Kollektif Çiftliklerde Görevli Arkadaşlara Yanıt" adlı yazısı yayınlandı.

Bütün bu önlemler sonucu, parti bazı bölgelerde yerel parti görevlilerinin parti politikasını tahriflerini gidermeyi başardı.

Başarıların seline kapılarak parti çizgisinden hızla ayrılan çok sayıdaki parti üyesini tam vaktinde doğru yola yöneltebilmek için, Merkez Komitesi'nin çok sıkı davranması ve *akıntıya karşı* gidebilmesi gerekiyordu.

Parti, kollektif çiftlik hareketi konusundaki parti çizgisinin tahriflerini gidermeyi başardı.

Bu temel üzerinde, kollektif çiftlik hareketinin başarılarını güvence altına almak mümkün oldu.

Aynı zamanda, bu temel üzerinde, kollektif çiftlik hareketinin yeni ve güçlü bir ilerleme göstermesi mümkün oldu.

Partinin, kulakları sınıf olarak ortadan kaldırma politikasını kabul etmesinden önce, kapitalist ögelerin ortadan kaldırılması için bunlara karşı etkin saldırılar, esas olarak kentlerde ve sanayi cephesinde yürütülüyordu. O güne dek köylük bölgeler ve tarım, kentlerden ve sanayiden geride bulunuyordu. Bu yüzden, saldırı kapsamlı, tam ve genel bir nitelik taşımıyordu. Ama, artık köylük bölgelerin geriliğinin geçmişe karışmaya yüz tuttuğu, artık köylülerin kulak sınıfını ortadan kaldırma uğrunda yürüttükleri savaşımın açık bir biçime büründüğü ve partinin kulak sınıfını ortadan kaldırma politikasını kabul ettiği koşullarda, kapitalist ögelere karşı yürütülen saldırı genel bir nitelik kazandı; kısmi saldırı, bütün cephelerde bir saldırı haline dönüştü. Onaltıncı Parti Kongresi'ne doğru gidilerken kapitalist ögelere karşı yürütülen genel saldırı bütün cephelerde ilerliyordu.

Onaltıncı Parti Kongresi 26 Haziran 1930'da toplandı. Kongreye, 1 milyon 260 bin 874 parti üyesini ve 711 bin 609 üye adayını temsil eden oy hakkına sahip 1268 delegayle yalnızca söz hakkına sahip 891 delege katıldı.

Onaltıncı Parti Kongresi, "sosyalizmin *bütün cephelerde* yürüttüğü geniş saldırısını, kulakların sınıf olarak ortadan kaldırılmasını ve tam kollektifleştirmenin gerçekleştirilmesini partinin tarihine geçiren kongre olarak bilinir" (*Stalin*).

Merkez Komitesi'nin politik raporunu sunarken, Stalin arkadaş, sosyalist saldırıyı geliştirme alanında ne büyük zaferlerin kazanılmış olduğunu gösterdi.

Sosyalist sanayileşme o kadar ilerlemiş bulunuyordu ki, ülkenin toplam üretiminde, tarıma göre sanayinin daha fazla katkısı sağlanmıştı. 1929 - 1930 mali yılında ülkenin toplam üretiminde tarımın payı yüzde 47 olduğu halde, sanayinin payı yüzde 53'e yükselmişti.

1926 - 1927 mali yılında, Onbeşinci Parti Kongresi zamanında, sanayinin toplam üretimi savaştan önceki düzeyinin ancak yüzde 102.5'i kadardı; 1929 - 1930 mali yılında, Onaltıncı Parti Kongresi zamanında, bu oran yüzde 180'e ulaştı.

Ağır sanayi —üretim araçları üretimi, makine imalatı— gittikçe güçleniyordu.

Stalin arkadaşın "...ülkemizin bir *tarım* ülkesi olmaktan çıkıp bir *sanayi* ülkesi olma durumuna geçmesinin eşliğinde bulunuyoruz" sözleri, kongrenin yürekten alkışlarıyla karşılandı.

Stalin arkadaş, sanayinin artan gelişme *hızını*, sanayinin gelişme *düzeyiyle* karıştırmamak gerektiğini de anlattı. Sosyalist sanayinin görülmemiş bir hızla gelişmesine karşın, sanayinin gelişme düzeyi bakımından ileri kapitalist ülkelerin *düzeyinden* çok *geride* bulunuyorduk. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde elektrikleşmenin gösterdiği görkemli ilerlemeye karşın, elektrik enerjisi üretiminde durum böyleydi. Maden üretiminde durum böyleydi. 1929 - 1930 yılında, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde 5 milyon 500 bin ton pik demir üretimi planlanmış olduğu halde, 1929'da Almanya'da pik demir üretimi 13.4 milyon ton,

Fransa'da 10.45 milyon tondur. Teknik ve ekonomik alanlardaki geriliğimizi en kısa zamanda ortadan kaldırmak için, sanayimizin gelişme hızını daha da hızlandırmak, sosyalist sanayinin gelişme hızını düşürmeye çalışan oportünistlere karşı kararlı bir savaşım yürütmek gerekiyordu.

Stalin arkadaşı, "... sanayimizin gelişme hızını *düşürmenin* gerekli olduğunu söyleyenler, sosyalizmin düşmanlarıdır, sınıf düşmanlarımızın ajanlarıdır" diyordu (*Lenin'in Sorunları*, rusça baskı, s. 369).

Birinci Beş-Yıllık Plan'ın ilk yılının programı başarıyla gerçekleştirildikten ve hatta fazlasıyla gerçekleştirildikten sonra, yığınlar arasında bir slogan — "*Beş - Yıllık Planı Dört Yılda Tamamlama*" sloganı— doğdu. Bazı sanayi kollarında (petrol, yer kömürü [turba] üretiminde, genel makine imalatında, tarım makineleri ve elektrik malzemesi imalatında) planı gerçekleştirme çalışmaları o kadar başarıyla ilerliyordu ki, bu sanayi kollarında Beş-Yıllık Plan'ın programı 2,5 ya da 3 yıl içinde tamamlanabilirdi. Bu durum, "Beş-Yıllık Plan'ı Dört Yılda Tamamlama" sloganının gerçekten mümkün olduğunu doğruluyor ve böylece, bundan kuşkusu olanların oportünizmini gözler önüne seriyordu.

Onaltıncı Parti Kongresi, "sosyalist kuruluşta *canlı Bolşevik adımlarının* sürdürülmesini ve *Beş-Yıllık Plan'ın Dört Yılda Tamamlanmasını*" sağlaması için Parti Merkez Komitesi'ne direktif verdi.

Onaltıncı Parti Kongresi zamanında, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde, tarımın gelişmesinde görkemli bir değişiklik olmuştu. Geniş köylü yığınları sosyalizme doğru yönelmişlerdi. Kollektifleştirme, 1 Mayıs 1930'da, başlıca hububat üreten bölgelerde köylü ailelerinin yüzde 40-50'sini içine alıyordu (oysa 1928 ilkbaharında bu oran ancak yüzde 2-3 kadardı). Kollektif çiftliklerin ekim alanı 36 milyon hektara ulaşmıştı.

Böylece, Merkez Komitesi'nin 5 Ocak 1930 tarihli kararında saptanan genişletilmiş program (30 milyon hektar) fazlasıyla tamamlanmıştı. Ve, kollektif çiftliklerin geliştirilmesine ilişkin beş-yıllık program, iki yıllık süre içinde bir buçuk katının üzerinde bir hızla gerçekleştirilmişti.

Üç yıl içinde kollektif çiftliklerin satışa çıkardığı ürün miktarı kırk katından fazla artmıştı. Daha 1930'da ülkede satışa çıkarılan hububatın yarısından çoğu, devlet çiftliklerinin ürettiği hububattan ayrı olarak, tümüyle kollektif çiftliklerden geliyordu.

Bu, tarımın yazgısını artık tek tek köylü işletmelerinin değil, kollektif çiftliklerin ve devlet çiftliklerinin belirleyeceğine gösteriyordu.

Köylülerin yığınlar halinde kollektif çiftliklere katılma-
larından önce, esas olarak sosyalist sanayiye dayanan Sov-
yet iktidarı artık tarımın hızla genişleyen sosyalist kesimine
—kollektif çiftliklere ve devlet çiftliklerine— de dayanmaya
başladı.

Onaltıncı Parti Kongresi'nin bir kararında belirtildiği gi-
bi, kollektif çiftlik köylüsü "Sovyet iktidarının gerçek ve
sağlam bir dayanağı" haline geldi.

3. ULUSAL EKONOMİNİN BÜTÜN DALLARINI YENİDEN KURMA PO-
LİTİKASI. TEKİNİN ÖNEMİ. KOLLEKTİF ÇİFTLİK HAREKETİNİN
DAHA İLERİYE GÖTÜRÜLMESİ. MAKİNE VE TRAKTÖR İSTASYON-
LARININ POLİTİK KISIMLARI. BEŞ-YILLIK PLANI DÖRT YILDA
TAMAMLAMANIN ORTAYA KOYDUĞU SONUÇLAR. SOSYALİZ-
MİN BÜTÜN CEPHELERDE ZAFERİ. ONYEDİNCİ PARTİ KONGRESİ.

Ağır sanayinin, özellikle makine imal eden sanayinin,
kurulmasından ve güçlendirilmesinden ve bu sanayinin hızlı
bir gelişme göstermesinden sonra, parti, ulusal ekonominin
bütün dallarını modern bir biçimde yeniden kurma göreviyle
karşı karşıya geldi. Yakıt sanayisini, demir-çelik sanayisini,
hafif sanayiye, besin sanayisini, orman sanayisini, savaş sa-
nayisini, ulaştırma sistemini ve tarımı modern teknikle, mo-
dern makinelerle donatmak gerekiyordu. Tarım ürünlerine
ve mamul maddelere duyulan gereksinimin büyük ölçüde
artması nedeniyle bütün üretim dallarında üretimi iki katına,
üç katına çıkarmak gerekiyordu. Ama, fabrikaları, atelyeleri,
devlet çiftliklerini ve kollektif çiftlikleri yeterli ölçüde mo-
dern aletlerle donatmadıkça, bu artan gereksinimi eski alet-
lerle karşılamak olanaksızdı.

Ulusal ekonominin başlıca dallarını yeniden kurmadan, ülkenin ve ekonomik sistemin yeni ve gitgide artan gereksinimlerini karşılamak olanaksızdı.

Kentteki ve köylük bölgelerdeki kapitalist öğelerle savaşmak ve onları yenmek, yalnızca emeğin ve mülkiyetin yeniden örgütlenmesine değil, aynı zamanda, yeni bir tekniğe ve teknik üstünlüğe de bağlı olduğu için, bu yeniden-kurma davasını gerçekleştirmeksizin, sosyalizmin bütün cephelerde saldırılarını zafere ulaştırmak olanaksızdı.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, sanayinin gelişme hızı bakımından kapitalist ülkeleri geçmiş olmasına karşın, sanayinin gelişme düzeyi ve üretim kapsamı bakımından bu ülkelerden hayli geride bulunduğu için, bu yeniden-kurma davasını gerçekleştirmeksizin, teknik ve ekonomik bakımdan kapitalist ülkelere yetişmek ve onları geçmek olanaksızdı.

Onlara yetişebilmemiz için bütün üretim dallarının yeni teknikle donatılması, en modern bir temel üzerinde yeniden kurulması gerekiyordu.

Böylece, teknik sorun kesin önem kazanıyordu.

Bu işte, modern makine ve makine aletlerinin yetersizliğinden çok —çünkü makine imal eden sanayimiz modern aletler imal edecek durumdaydı— yöneticilerin teknik karşısındaki yanlış tutumları, yeniden-kurma döneminde tekniğin önemini azımsamaları ve küçümsemeleri başlıca engeldi. Onların anlayışına göre, teknik sorunlar "uzmanlar"ın işiydi, ikinci derecede önemli bir işti, "burjuva uzmanlar"ın yönetimine bırakılması gereken bir işti; komünist yöneticiler üretimin teknik yönüne karışmamalı, daha önemli bir işle, yani sanayinin "genel" yönetimiyle uğraşmalıydılar.

Böylece, komünist yöneticiler, kendilerine "genel" yönetim işini, kâğıtları imzalamayı uygun bularak, burjuva "uzmanlar"a üretim işlerinde istedikleri gibi çalışma serbestliği veriyorlardı.

Böyle bir tutumla, "genel" yönetimin, yozlaşarak bir yöneticilik oyununa, kâğıtlar imzalamaktan, kâğıtlarla uğraşmaktan ibaret dar bir alana dönüşmesi kaçınılmazdı.

Açıktı ki, komünist yöneticilerin tekniği küçümseyen bu tutumlarını sürdürmeleri halinde, ileri kapitalist ülkeleri geçmemiz bir yana, onlara yetişmemiz bile hiçbir zaman mümkün olamazdı. Bu, özellikle yeniden-kurma döneminde, ülkemizi geriliğe mahkûm edecek ve gelişme hızımızı düşürecek bir tutumdur. Gerçekte, teknik sorunlar karşısındaki bu tutum, bir kısım komünist yöneticilerin, üretimin sorumluluğunu "uzmanlar"a bırakarak "rahat etme" ve sanayinin gelişme hızını düşürme yönündeki gizli isteklerini örten, maskeleyen bir tutumdur.

Komünist yöneticilerin dikkatlerini teknik sorunlara çevirmelerini, tekniğe hevesle sarılmalarını sağlamak gerekiyordu; Bolşevik yöneticilerin modern tekniği iyice öğrenmelerinin canalcı önem taşıdığını, yoksa ülkemizin geriliğe, durgunluğa mahkûm olma tehlikesiyle yüz yüze geleceğini bu yöneticilere göstermek gerekiyordu.

Bu sorunu çözmeksizin daha ileriye gitmek olanaksızdı.

1931 Şubat'ında, Sanayi Yöneticileri Birinci Konferansı'nda, Stalin arkadaşın bu sorun üzerinde duran konuşması büyük bir önem taşıyordu.

Stalin arkadaş şöyle diyordu:

"Bazan, hızı biraz düşürmek, hareketi biraz yavaşlatmak olanaksız mı, diye soruyorlar. Hayır arkadaşlar, olanaksızdır! Hız düşürülmemelidir! Hızı düşürmek geride kalmak demektir. Ve, geride kalanlar yenilirler. Ama biz yenilmek istemiyoruz. Hayır, biz yenilmeyi kabul etmiyoruz!

"Eski Rusya'nın tarihi, geriliğin ve geriliğin yol açtığı eşsiz yenilgilerin tarihidir. O, Moğol hanlarına yenildi. Türk beylerine yenildi. İsveç'in feodal ağalarına yenildi. Polonya ve Litvanya soylularına yenildi. İngiliz ve Fransız kapitalistlerine yenildi. Japon baronlarına yenildi. Onu herkes yendi — çünkü geriydi.

"İleri ülkelerden elli ya da yüz yıl gerideyiz. Bu mesafeyi 10 yıl içinde kapatmamız gerekiyor. Ya bu mesafeyi kapatırız, ya da bizi ezerler...

"Bizi ileri kapitalist ülkelerin gerisinde bulunduran bu

mesafeyi en fazla on yıl içinde kapatmamız gerekiyor. Bunun için gerekli olan bütün nesnel olanaklara sahibiz. Tek eksiğimiz, bu olanakları değerlendirme yeteneğidir. Bu da, bizim elimizdedir. *Ancak* bizim! Bu olanaklardan yararlanmasını bilmenin zamanı gelmiştir. Üretimle ilgilenmemek gibi çürük bir politikaya son vermenin zamanı gelmiştir. Yeni bir politikayı, zamana uygun bir politikayı —her şeyle ilgilenme politikasını— benimsemenin zamanı gelmiştir. Bir fabrika yöneticisiyseniz, fabrikanın bütün işleriyle ilgileniniz, her şeyiyle ilgileniniz, hiçbir şeyi gözden kaçırmayınız, öğreniniz ve yine öğreniniz. Bolşevikler tekniği iyice öğrenmelidirler. Bolşeviklerin kendilerinin uzman olmaları zamanı gelmiştir. *Sanayiye yeniden kurma döneminde her şeyi teknik belirler*" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 444-446).

Stalin arkadaşın yaptığı konuşmanın, komünist yöneticilerin tekniği küçümseyen tutumlarına son vermiş, teknik sorunlara eğilmelerini sağlamış, Bolşeviklerin kendilerinin tekniği iyice öğrenme savaşımalarında yeni bir çıkış açmış ve böylece ekonomiyi yeniden-kurma çalışmalarının ilerlemesini kolaylaştırmış olmasından dolayı büyük bir tarihsel önemi vardı.

Artık teknik bilgi, burjuva "uzmanlar"ın tekeline çıktı, Bolşevik yöneticiler için canalcı önemde bir sorun haline aldı; "uzman" sözü küçültücü bir sıfat olmaktan çıktı, tekniği öğrenen Bolşeviklerin şerefli bir ünvanı haline geldi.

Artık, tekniği kullanmada ustalaşmış ve sanayiye yönetme yeteneğine sahip müfrezeler yetişebilirdi, binlerce ve binlerce Kızıl uzman yetişebilirdi—gerçekten de böyle oldu.

Bu, işçi sınıfından ve köylülerden gelen yeni bir aydın kesimiydi, yeni bir Sovyet teknik aydınları kesimiydi ve sanayinin yönetiminde başlıca gücü oluşturunuyordu.

Bütün bunlar, elbette ki, ekonomiyi yeniden-kurma çalışmalarının gelişmesini kolaylaştıracaktı ve gerçekten de böyle oldu.

Yeniden-kurma çalışmaları yalnızca sanayi ve ulaştırma alanlarında yürütülmüyordu. Tarım alanında daha da hızla

ilerliyordu. Bunun nedeni açıktı: Tarım, ekonominin öteki dallarına göre daha az makineleşmiş durumdaydı ve bu alanda modern makinelere daha fazla gereksinim duyuluyordu. Kollektif çiftlik sayısının aydan aya, haftadan haftaya artması, dolayısıyla traktör ve öteki tarım makinelerine duyulan gereksinimin sürekli olarak artması yüzünden, modern tarım makineleri üretiminin artırılması acil bir zorunluluk haline geldi.

1931 yılı, kollektif çiftlik hareketinin daha da ilerlediği bir yıl oldu. Başlıca hububat bölgelerinde köylü işletmelerinin yüzde 80'inden fazlası kollektif çiftliklerde birleşmiş bulunuyorlardı. Bu bölgelerde tam kollektifleşme esas olarak tamamlanmıştı. Daha az önemdeki hububat bölgelerinde ve sanayi ürünleri yetiştiren bölgelerde köylü işletmelerinin yüzde 50'sinden fazlası kollektif çiftliklerde birleşmiş bulunuyorlardı. Artık 200 bin kollektif çiftlik ve 4 bin devlet çiftliği vardı; bunlar ülkenin toplam ekim alanının üçte ikisini, bireysel çalışan köylülerse ancak üçte birini işliyorlardı.

Bu, köylük bölgelerde sosyalizmin büyük bir zaferiydi.

Ama kollektif çiftlik hareketi henüz derinliğine değil, genişliğine ilerliyordu: Kollektif çiftlikler sayıca artıyor, bütün bölgelere yayılıyordu; ama kollektif çiftliklerin çalışmasında, ya da buralarda çalışanların yeteneklerinde bu gelişmeye uygun bir ilerleme görülüyordu. Bunun nedeni de, kollektif çiftliklerin yönetici kadrolarının ve eğitilmiş personelin sayısındaki artışın, bu çiftliklerin sayıca artışının gerisinde kalmış olmasıydı. Bu yüzden, yeni kollektif çiftliklerde yeterli bir çalışma her zaman yürütülemiyor ve kollektif çiftlikler zayıf kalıyordu. Köylük bölgelerde çiftlikler için zorunlu olan bilgili kimselerin (muhasibeciler, ambar memurları, yazıcılar vb.) eksikliği ve büyük ölçüdeki kollektif çiftliklerin yönetiminde köylülerin deneyimsiz oluşu da kollektif çiftliklerin gelişmesini engelliyordu. Kollektif çiftçiler dünün bireysel çalışan köylüleriydi; küçük toprak çiftçiliğinde deneyimleri vardı, ama büyük işletmeleri, kollektif çiftlikleri yönetmekte hiç deneyimleri yoktu. Bu deneyim bir günde kazanılamazdı.

Bu yüzden, kollektif çiftlik çalışmalarının ilk aşamala-

rında önemli kusurlar görülüyordu. Kollektif çiftliklerde çalışma hâlâ kötü örgütlenmiş durumdaydı; çalışma disiplini gevşekti. Kollektif çiftliklerin birçoğunda gelir, çalışma günü esasına göre değil, ailede beslenmesi gerekenlerin sayısına göre paylaşılıyordu. Çoğu kez, tembelce çalışanların çok çalışan bilinçli kollektif çiftçilerden daha büyük pay aldıkları oluyordu. Kollektif çiftliklerin yönetimindeki bu kusurlar yüzünden, üyelerin çalışma şevki kırılıyordu. Çoğu kez, üyelerin işin en yoğun olduğu sırada çiftliğe gelmedikleri, hasadı kaldırma işinin kış karlarına dek geciktiği oluyor, ekinin dikkatsizce biçilmesi yüzünden çok miktarda hububat ziyan ediliyordu. Makineler ve atlar için, genel olarak da çalışmanın tümü için kişisel sorumluluk duygusunun yokluğu, kollektif çiftlikleri zayıflatıyor, gelirlerini azaltıyordu.

Eski kulakların ve bunların yordakçılarının kollektif çiftliklere sızabildikleri ve önemli görevler alabildikleri yerlerde durum daha da kötüydü. Çoğu kez, eski kulakların, tanınmadıkları bölgelere giderek, çalışmaları kundaklamak ve zarar vermek amacıyla, kasıtlı olarak kollektif çiftliklere girdikleri görülüyordu. Bazan, parti görevlilerinin ve Sovyet memurlarının yeterince uyanık davranmamış olmalarından yararlanan kulakların, kendi bölgelerindeki kollektif çiftliklere bile girdikleri görülüyordu. Eski kulakların kollektif çiftliklere sızabilmelerinin nedeni, taktiklerini kökten değiştirmiş olmalarıydı. Eskiden kulaklar kollektif çiftliklere karşı açıktan açığa savaşım yürütüyorlar, kollektif çiftliklerin yönetici kadrolarına ve önde gelen kollektif çiftçilere zulmediyorlar, onları pusuya düşürerek alçakça öldürüyorlar, evlerini, ambarlarını ateşe veriyorlardı. Onlar bu yöntemlerle köylü yığınlarını yıldıracaklarını, kollektif çiftliklere katılmalarına engel olacaklarını sanıyorlardı. Kollektif çiftliklere karşı yürüttükleri açık savaşımından başarısızlığa uğradığını gören kulaklar, artık taktiklerini değiştirmiş bulunuyorlardı. Etkisiz hale getirilen silahlarını bir yana saklamışlar, sineği bile incitmeyen, suçsuz, zararsız insanlar tavrına bürünmüşlerdi. Sadık Sovyet yandaşı gibi görünüyorlar, kollektif çiftliklere girince de, kundaklama faaliyetlerini gizlice sürdürüyorlardı. Kollektif çiftliklerin düzenini içerden bozmaya, ça-

lişma disiplinini felce uğratmaya, ürün hesaplarında ve yapılan işlerin kayıtlarında karışıklık yaratmaya çalışıyorlardı. Kollektif çiftliklerin atlarını öldürmek için, kasıtlı olarak atlara sakağı, uyuz ve öteki hastalıkları aşılama, ihmalcilik ve başka yöntemlerle atları sakatlamak, onların aşığılık planları içine giriyordu ve bunda başarılı da oluyorlardı. Traktörlere ve tarım makinelerine zarar veriyorlardı.

Kulakların kollektif çiftçileri sık sık aldatabilmeleri ve hiçbir ceza görmeksizin kundaklama faaliyetlerinde bulunabilmeleri, kollektif çiftliklerin henüz zayıf olmalarından ve kollektif çiftliklerde çalışanların deneyim kazanmamış olmalarından ileri geliyordu.

Kollektif çiftliklerde kulakların kundaklama faaliyetlerine son vermek ve kollektif çiftliklerin güçlendirilmeleri yönündeki çalışmaları kolaylaştırmak için, kollektif çiftliklere eleman, düşün ve önderlik bakımından ivedi ve etkili yardımlarda bulunmak gerekiyordu.

Bu yardımı Bolşevik Partisi yapacaktı.

Ocak 1933'te, Parti Merkez Komitesi, kollektif çiftliklere makine ve traktör sağlayan istasyonlarda *politik kısımlar* kurma kararı aldı. Bu politik kısımlarda görev almak ve kollektif çiftliklere yardım etmek için, 17 bin kadar parti üyesi köylük bölgelere gönderildi.

Bu yardım çok etkili oldu.

Makine ve traktör istasyonlarının politik kısımları, iki yıl içinde (1933 ve 1934), kollektif çiftlik çalışmalarındaki kusurları gidermek, etkin kollektif çiftçi yığınları oluşturmak, kollektif çiftlikleri sağlamlaştırmak, onları kulakların düşmanlıklarından ve yıkıcı öğelerden temizlemek gibi büyük bir iş gördüler.

Politik kısımlar, üzerlerine düşen görevi başarıyla yerine getirdiler: örgütlenme ve etkinlik bakımından kollektif çiftlikleri güçlendirdiler, usta personel yetiştirdiler; yönetimi düzene koydular ve kollektif çiftçilerin politik bilinç düzeylerini yükselttiler.

Kollektif Çiftlik Öncü İşçileri Birinci Birlik Kongresi (Şubat 1933) ve Stalin arkadaşın bu kongrede yaptığı konuş-

ma, kollektif çiftlikleri güçlendirme çalışmalarına kollektif çiftçileri dürtü yönünde büyük önem taşıyordu.

Stalin arkadaş köylük bölgelerde, eski, kollektifleşme öncesi sistemle, yeni, kollektif çiftlik sistemini karşılaştırırken, şöyle diyordu:

"Eski sistemde köylüler, birbirinden ayrı, dedelerinden kalma eski yöntemlerle, eski aletlerle çalışıyorlardı; toprak ağaları, kapitalistler, kulaklar ve vurguncular için çalışıyorlardı; yoksulluk içinde başkalarını zenginleştiriyorlardı. Yeni, kollektif çiftlik sisteminde köylüler, hep birlikte, ortaklaşa çalışıyorlar; traktör ve tarım makineleri gibi modern aletler yardımıyla, kendileri için, kendi kollektif çiftlikleri için çalışıyorlar; ve kapitalistsiz, beysiz, ağasız yaşıyorlar; kulaklar ve vurguncular olmaksızın yaşıyorlar; kendi maddi ve kültürel düzeylerini günden güne yükseltmek için çalışıyorlar" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 528).

Stalin arkadaş, bu konuşmasında, köylülerin kollektif çiftlik yolunu seçtikten sonra neler elde ettiklerini gösterdi. Bolşevik Partisi, milyonlarca yoksul köylüye, kollektif çiftliklere katılmaları ve kulakların boyunduruğundan kurtulmaları için yardım etmişti. Kollektif çiftliklere katılarak ve en iyi topraklara, en yeni aletlere kavuşan milyonlarca yoksul köylü, yoksulluktan kurtulmuş, kollektif çiftçiler olarak orta köylüler düzeyine yükselmiş ve maddi güvenliğe kavuşmuştu.

Kollektif çiftliklerin gelişmesi yolunda, bu bir ilk adım, ilk başarıydı.

Stalin arkadaş, bunu kollektif çiftçilerin —eski yoksul köylüler olsun eski orta köylüler olsun, bütün kollektif çiftçilerin— yaşam düzeylerini daha da yükseltme, bütün kollektif çiftçileri bolluğa kavuşturma ve bütün kollektif çiftçileri bolşevikleştirme adımının izleyeceğini söylüyordu.

Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Kollektif çiftçilerin bolluğa kavuşmaları için artık tek bir şey gereklidir; o da, kollektif çiftliklerde bilinçli bir biçimde çalışmak, traktörleri, makineleri ve koşum hayvanlarını verimli bir biçimde kullanmak, toprağı verim-

li bir biçimde işlemek ve kollektif çiftlik mallarına iyi bakmaktır" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 532-533).

Stalin arkadaşın yaptığı konuşma, milyonlarca kollektif çiftçiyi derinden etkiledi ve kollektif çiftliklerin pratik bir eylem programı oldu.

1934 yılı sonuna doğru, kollektif çiftlikler sağlam ve yenilmez bir güç haline geldiler. Kollektif çiftlikler artık Sovyetler Birliği'ndeki tüm köylü ailelerinin dörtte üçüne yakın bir kısmını ve tüm ekim alanlarının yaklaşık olarak yüzde 90'ını içine alıyordu.

1934'te, Sovyetler Birliği'nin köylük bölgelerinde artık 281 bin traktör ve 32 bin biçer-döver kullanılıyordu. O yıl ilkbahar ekim çalışmaları, 1933 yılına göre 15-20 gün, 1932 yılına göre de 30-40 gün önceden tamamlandı. Ve, devlete hububat teslim etme planı 1932'ye göre 3 ay önceden tamamlandı.

Bu durum, partinin, işçi ve köylü devletinin büyük yardımları sonucu, iki yıl içinde, kollektif çiftliklerin nasıl daha sağlam bir biçimde yerleştiğini gösteriyordu.

Kollektif çiftlik sisteminin bu kesin zaferi ve buna uygun olarak tarımdaki gelişme, Sovyet Hükümeti'ne, ekmek ve bütün öteki besin maddelerinin vesikayla satışını kaldırma ve besin maddelerinin kısıtlanmaksızın satışına izin verme olanağını sağladı.

Makine ve traktör istasyonlarının politik kısımları geçici amaçlarını gerçekleştirmiş oldukları için, Merkez Komitesi bunları bulundukları yerlerin parti komiteleriyle birleştirerek olağan parti organları haline çevirmeye karar verdi.

Tarım alanında olsun sanayi alanında olsun, bütün bu zaferler Beş-Yıllık Plan'ın tümüyle gerçekleştirilmesiyle elde edildi.

1933 yılının başlarında, Birinci Beş-Yıllık Plan'ın, zamanından önce, dört yıl üç ay içinde gerçekleştirilmiş olduğu görüldü.

Bu, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği işçi sınıfının ve köylülerinin çığır açan görkemli bir zaferiydi.

Ocak 1933'te, Merkez Komitesi'yle Parti Merkez Denetim Komisyonu'nun bütün üyelerini biraraya getiren bir toplantıya verdiği raporunda Stalin arkadaş, Birinci Beş-Yıllık Plan'ın bir değerlendirmesini yaptı. Raporda, Birinci Beş-Yıllık Plan'ın gerçekleştirildiği dönemde partinin ve Sovyet Hükümeti'nin şu sonuçları sağladığı açıklanıyordu:

a) Ülkenin tüm üretiminde sanayi üretimi oranı yüzde 70'e ulaşmıştı ve böylelikle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği bir tarım ülkesi olmaktan çıkmış, bir sanayi ülkesi olmuştu.

b) Sosyalist ekonomi sistemi, sanayi alanında kapitalist öğeleri ortadan kaldırmış ve sanayide tek ekonomi sistemi haline gelmişti.

c) Sosyalist ekonomi sistemi, tarım alanında kulakları sınıf olarak ortadan kaldırmış, tarımda egemen bir güç haline gelmişti.

d) Kollektif çiftlik sistemi, köylük bölgelerde yoksulluğa ve kıtlığa son vermiş, onmilyonlarca yoksul köylü maddi güvenliğe kavuşmuştu.

e) Sosyalist sistem, sanayide işsizliği ortadan kaldırmış, bazı sanayi kollarında 8 saatlik işgününü sürdürmüş, işletmelerin büyük çoğunluğunda 7 saatlik işgünü uygulamış ve sağlığa zararlı işletmelere de 6 saatlik işgününü getirmişti.

f) Ulusal ekonominin bütün alanlarında sosyalizmin zaferi, insanın insanı sömürmesine son vermişti.

İşçilerin ve köylülerin sömürülmekten tümenden kurtulmuş olmaları ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ndeki *TÜM* emekçilere bolluk ve kültür yolunun açılmış olması, Birinci Beş-Yıllık Plan'ın başarılarının bir toplamını ve özünü oluşturuyordu.

Ocak 1934'te, Onyedinci Parti Kongresi toplandı. Kongreye, 1 milyon 874 bin 488 parti üyesini ve 935 bin 298 üye adayını temsil eden, oy hakkına sahip 1225 delegeyle yalnızca söz hakkına sahip 736 delege katıldı

Kongre, partinin bir önceki kongreden bu yana yaptığı çalışmaları gözden geçirdi. Ekonomi ve kültür yaşamının bütün dallarında sosyalizmin elde ettiği kesin sonuçlar belir-

tilerek parti genel çizgisinin bütün cephelerde zafere ulaştığı açıklandı.

Onyedinci Parti Kongresi, tarihte "Zafer Kongresi" olarak bilinir.

Merkez Komitesi'nin çalışmaları üzerine verdiği raporda Stalin arkadaş, gözden geçirilen dönem içinde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde oluşan temel değişiklikleri belirtti.

Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Bu dönemde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği köklü bir biçimde değişmiş, gerilik ve ortaçağ kabuğunu üstünden atmıştır. Bir tarım ülkesi olmaktan çıkmış, bir sanayi ülkesi durumuna gelmiştir. Bir küçük bireysel tarım ülkesi olmaktan çıkmış, kolektifleştirilmiş, geniş ölçüde makineleştirilmiş bir tarım ülkesi haline gelmiştir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, cahil, okur-yazarlık bilmeyen, kültürsüz bir ülke olmaktan çıkmış, bütün milliyetlerin kendi dillerinde eğitim gördüğü, yüksek, orta ve ilkokullar ağının baştanbaşa kapladığı, okur-yazarlık bilen, kültürlü bir ülke haline gelmiştir—ya da gelmektedir" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça, baskı, s. 553).

Ülke sanayisinin yüzde 99'u artık sosyalist sanayiydi. Sosyalist tarım —kolektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri— ülkenin bütün ekim alanlarının yüzde 99'unu içine alıyordu. Ticaret alanında kapitalist öğeler tümüyle ortadan kaldırılmıştı.

Yeni Ekonomik Politika'nın kabul edildiği sırada, Lenin, ülkemizde beş sosyal-ekonomik kuruluşun öğelerinin varolduğunu söylemişti. Bunlardan birincisi, geniş ölçüde bir doğal ekonomi biçimi olan ticaretin hemen hemen hiç bulunmadığı ataerkil ekonomiydi. İkincisi, tarım ürünlerini satışa çıkaran ve köylünün çoğunluğunu içine alan tarım işletmeleriyle zanaatçıların temsil ettiği küçük meta üretimiydi. Yeni Ekonomik Politika'nın ilk yıllarında bu kuruluş halkın çoğunluğunu içine alıyordu. Üçüncü kuruluş, Yeni Ekonomik Politika'nın ilk yıllarında canlanmaya başlayan özel kapitalizmdi. Dördüncüsü, esas olarak ayrıcalıklar biçiminde görü-

len ve önemli bir gelişme göstermeyen devlet kapitalizmiydi. Beşinci kuruluş da sosyalizmdi; bu kuruluşta, hâlâ güçsüz olan sosyalist sanayi, Yeni Ekonomik Politika'nın ilk yıllarında ekonomik bakımdan fazla önem taşımayan devlet çiftlikleri ve kollektif çiftlikler ile yine güçsüz olan kooperatifler ve devlet eliyle yürütülen ticaret giriyordu.

Lenin, bütün bu kuruluşlardan sosyalist kuruluşun üstünlüğü ele alması gerektiğini söylüyordu.

Yeni Ekonomik Politika, sosyalist ekonomi biçimlerinin tam zaferini sağlamak amacıyla uygulanmıştı.

Ve, Onyedinci Parti Kongresi'nin toplanacağı zamana doğru bu amaç artık gerçekleştirilmiş bulunuyordu.

Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Birinci, üçüncü ve dördüncü sosyal-ekonomik kuruluşların artık mevcut olmadıklarını söyleyebiliriz. İkinci sosyal-ekonomik kuruluşta gelince; bu, ikincil bir duruma itilmiştir. Beşinci sosyal-ekonomik kuruluş, yani sosyalist kuruluş, bugün rakibi olmayan bir üstünlük kazanmıştır ve tüm ulusal ekonomiye kumanda eden biricik güç haline gelmiştir" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 555).

Stalin arkadaşın raporunda, ideolojik ve politik önderlik sorunu önemli bir yer tutuyordu. Stalin arkadaş, partiyi, düşmanlarının, her türden oportünistlerin ve her türden milliyetçi sapmacıların yenilgiye uğratılmış olmalarına karşın, bunların ideolojik kalıntılarının parti üyelerinde hâlâ izlerine rastlandığı ve sık sık su yüzüne çıktığı konusunda uyarıyordu. Kapitalizmin ekonomi yaşamında ve insanların zihinlerinde devam eden kalıntıları, yenilgiye uğratılan anti-leninist grupların ideolojilerinin canlanmasına verimli bir ortam oluşturunuyordu. —İnsanların düşüncelerinin gelişimi, içinde yaşadıkları ekonomik durumun gerisinde kalır—. Bu yüzden, ekonomik alanda kapitalizm yokedilmiş olduğu halde, insanların zihinlerinde burjuva düşüncelerinin kalıntıları hâlâ sürüp gidiyordu ve daha da sürüp gidecekti. Aynı zamanda, kendisine karşı daima tetikte olmamız gereken kapitalist dünyanın, kapitalizmin kalıntılarını canlandırmak ve beslemek için uğraştığını da hesaba katmak gerekiyordu.

Stalin arkadaş, insanların zihinlerindeki kapitalizm kalıntılarının, öteki birçok sorunlar arasında, özellikle ulusal sorunda canlı kaldığını belirtti. Bolşevik Partisi, Büyük Rus şovenizmi sapmasına karşı ve yerel milliyetçilik sapmalarına karşı her iki cephede birden savaşım yürütüyordu. Bazı cumhuriyetlerde (Ukrayna, Beyaz Rusya vb.), parti örgütleri yerel milliyetçiliğe karşı savaşımı gevşetmişler ve bunun düşman kuvvetlerle, dış müdahale kuvvetleriyle birleşerek, devlet için bir tehlike oluşturacak ölçüde güçlenmesine yol açmışlardı. Ulusal sorunda hangi sapmanın esas tehlike olduğu sorusunu yanıtlarken, Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Kendisine karşı savaşım yürütmekten vazgeçtiğimiz ve böylece onun devlet için bir tehlike oluşturacak kadar güçlenmesine yol açtığımız sapma, esas tehlikeyi oluştur" (*aynı eser*, s. 587).

Stalin arkadaş, partiyi ideolojik ve politik çalışmalarda daha etkin olmaya, düşman sınıfların ve leninizme düşman akımların ideolojilerini ve ideolojik kalıntılarını sistemli bir biçimde açığa çıkarmaya çağırıyordu.

O, raporunda ayrıca, doğru kararlar almanın, başarı sağlamada tek başına yeterli olmayacağını belirtiyordu. Başarı sağlamak için, yönetici organların kararlarını yaşama geçirebilecek ve bu kararların yerine getirilmesini denetleyebilecek nitelikte doğru insanları doğru yerlere yerleştirmek gerekiyordu. Bu örgütsel önlemler alınmazsa, kararların, pratik yaşamdan kopuk olarak kâğıt üzerinde kalmaları tehlikesi vardı. Stalin arkadaş, bu konuda, örgütsel çalışmalarda en önemli noktanın kişilerin seçimi ve kararların yerine getirilmesinin denetlenmesi olduğunu söyleyen Lenin'in ünlü ilkesini anımsatıyordu. Stalin arkadaş, alınan kararlarla örgütlerin bu kararları yaşama geçirme ve kararların yerine getirilmesini denetleme çalışmaları arasındaki uyumsuzluğun, pratik çalışmalarımızda başlıca kusur olduğunu söylüyordu.

Onyedinci Parti Kongresi, parti ve hükümet kararlarının yerine getirilmesini denetleme çalışmalarının daha iyi yürütülmesini sağlamak amacıyla, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi'ne bağlı bir Parti Denetleme Komisyonu ve bir Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri

Birliğı Halk Komiserleri Konseyi'ne bağı Sovyet Denetleme Komisyonu kurdu; bunlar, Onikinci Parti Kongresi'nce kurulan ve artık görevlerini tamamlamış bulunan Merkez Denetleme Komisyonu ile onunla birlikte çalışan İşçi ve Köylü Müfettişliğı'nin yerini alıyordu.

Stalin arkadaş, partinin yeni aşamadaki örgütsel görevlerini şöyle formüle ediyordu:

1) Örgütsel çalışmamız partinin politik çizgisinin gereklerine uygun olmalıdır.

2) Örgütsel önderlik politik önderlik düzeyine yükseltilmelidir.

3) Örgütsel önderlik, partinin politik sloganlarını ve kararlarını gerçekleştirme görevlerini tam olarak yerine getirecek güçte olmalıdır.

Stalin arkadaş, konuşmasının sonunda, sosyalizmin haklı olarak övünebileceğimiz büyük başarılar kazandığını, ama bu başarıların başımızı döndürmemesi, bizi "sarhoş" etmemesi, uyuşturmaması gerektiğini belirterek, partiyi uyardı.

Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Partiyi uyuşukluğa kaptırmak değil, tersine uyanıklığını artırmalıyız; partiyi uykuyla uyuşturmak değil, tersine harekete hazır halde tutmalıyız; partiyi silahsızlandırmak değil, tersine silahlandırmalıyız; partiyi seferber halde olmaktan çıkarmak değil, tersine İkinci Beş-Yıllık Plan'ın gerçekleştirilmesi için daima seferber halde bulundurmamız" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 596).

Onyedinci Parti Kongresi, ulusal ekonominin gelişmesi için İkinci Beş-Yıllık Plan üzerine Molotov ve Kuybişev arkadaşların raporlarını dinledi. İkinci Beş-Yıllık Plan'ın programı, Birinci Beş-Yıllık Plan'ın programından daha genişti. İkinci Beş-Yıllık Plan döneminin sonunda, 1937'de, sanayi üretimi savaş öncesi düzeyinin aşağı yukarı sekiz katına çıkarılacaktı. Sanayi kollarının tümünde, sermaye geliştirme yatırımları, Birinci Beş-Yıllık Plan dönemindeki 64 milyar rubleyi biraz aşan yatırıma karşılık, İkinci Beş-Yıllık Plan döneminde 133 milyar ruble olacaktı.

Bu dev ölçüdeki yeni sermaye kuruluşu [sermaye geliştirme kuruluşu] çalışmaları, ulusal ekonomi dallarının tümünün teknik bakımdan tümüyle yenilenmesini sağlayacaktı.

İkinci Beş-Yıllık Plan döneminde tarım, esas olarak makineleştirilmiş olacaktı. Toplam traktör gücü, 1932'deki 2.25 milyon beygir gücünden 1937'de 8 milyon beygir gücünün üstüne çıkarılacaktı. Plan, bilimsel tarım yöntemlerinin (ekimlerin doğru bir sıra izlemesi, iyi tohum kullanılması, toprağın sonbahar döneminde nadaslanması vb.) geniş ölçüde uygulanmasını öngörüyordu.

Ulaştırma ve haberleşme araçlarının teknik bakımdan yeniden kurulmasını sağlamak için dev bir plan hazırlandı.

İkinci Beş-Yıllık Plan, işçilerin ve köylülerin maddi ve kültürel düzeylerinin daha da yükseltilmesini sağlayacak olan geniş ölçüde bir programı da içine alıyordu.

Onyedinci Kongre, örgütlenme sorunlarına büyük bir dikkatle eğildi ve Kaganoviç tarafından verilen bir rapora dayanarak parti ve sovyetlerin çalışmaları üzerine kararlar aldı. Parti politikası milyonlarca işçi ve köylünün deneyleriyle doğrulanmış, parti genel çizgisi zafere ulaşmış olduğu için, artık örgütlenme sorunu daha da büyük önem kazanıyordu. İkinci Beş-Yıllık Plan'ın yeni ve karmaşık görevleri, bütün alanlarda çalışmaların daha yüksek bir düzeyde yürütülmesini gerektiriyordu.

Kongrenin örgütsel sorunlar üzerindeki bir kararında, şöyle deniliyordu.

"İkinci Beş-Yıllık Plan'ın görevleri —örneğin, kapitalist öğeleri tümüyle ortadan kaldırma, ekonomik yaşamdaki ve insanların zihinlerindeki kapitalizm kalıntılarını yoketme, ulusal ekonominin tümünü modern teknikle yeniden-kurma çalışmalarını tamamlama, yeni işletmeleri ve yeni teknik aletleri kullanmayı öğrenme, tarımı makineleştirme ve verimini artırma görevleri— bizi, *bütün alanlarda ve her şeyden önce pratiğe ilişkin örgütsel önderlik alanında çalışma düzeyinin yükseltilmesi* sorunuyla ciddi ve acil olarak karşı karşıya getirmiştir" (*Sovyetler Birliği Komünist Partisi [Bolşevikler] Kararları*, 2. Kısım, s. 591).

Onyedinci Kongre, yeni parti tüzüğünü kabul etti; yeni tüzüğün eskisinden farklı olan ilk noktası, buna bir giriş kısmı eklenmiş olmasıydı. Bu giriş kısmında, Komünist Partisi'nin kısa bir tanımı yapılıyor, partinin proletaryanın savaşımındaki önemi ve proletarya diktatörlüğü aygıtındaki yeri belirtiliyordu. Yeni tüzük parti üyelerinin görevlerini ayrıntılı bir biçimde sıralıyordu. Yeni üye kabulü için daha sıkı kurallar ve sempatizan gruplarına ilişkin bir madde getiriyordu. Tüzükte, partinin örgütsel yapısı daha ayrıntılı bir biçimde açıklanıyor, Onyedinci Parti Kongresi'nden itibaren temel örgütler olarak anılan parti hücrelerine ilişkin maddeleri yeniden formüle ediliyordu. Aynı biçimde, parti içi demokrasi ve parti disiplinine ilişkin maddeler de yeniden formüle ediliyordu.

4. BUHARINCİLERİN POLİTİK SAHTEKÂRLAR HALİNE GELMELERİ. TROÇKİST SAHTEKÂRLARIN KATİLLERDEN VE CASUSLARDAN OLUŞAN BİR KARŞI-DEVRİMCİLER SÜRÜSÜ HALİNE GELMELERİ. S. M. KİROV'UN ALÇAKÇA ÖLDÜRÜLMESİ. BOLŞEVİK UYANIKLIĞIN ARTIRILMASI İÇİN PARTİNİN ALDIĞI ÖNLEMLER.

Sosyalizmin ülkemizdeki başarıları, yalnızca parti için değil, yalnızca işçiler ve kollektif çiftçiler için değil, aynı zamanda aydınlarımız için ve Sovyetler Birliği'nin bütün namuslu vatandaşları için bir kıvanç kaynağıydı.

Ama bu başarılar, yenilgiye uğramış sömürücü sınıfların kalıntılarını sevindirmiyor, tersine onları gitgide daha da öfkeliyordu.

Bu başarılar, yenilgiye uğramış sınıfların yordakçılarını da —buharincilerin ve troçkistlerin cılız kalıntıları da— aynı biçimde öfkeliyordu.

Bu beyler, işçilerin ve kollektif çiftçilerin başarılarına, bütün bu başarıları yürekten destekleyen halkın çıkarları açısından değil, yaşamın gerçekleriyle bütün bağlarını koparmış kendi alçak ve kokuşmuş kliklerinin çıkarları açısından bakıyorlardı. Parti politikasının zaferini ve kendi politikalarının iflasını gösteren sosyalizmin ülkemizdeki başarıları karşısında bu beyler, açık gerçekleri kabul ederek ortak davaya katı-

lacakları yerde, işçilerin ve kollektif çiftçilerin başarılarını boşa çıkarmak için, kendi başarısızlıklarının ve iflaslarının acısını partiden ve halktan çıkarmaya koyuldular; işçilerin ve kollektif çiftçilerin davasını kundaklamaya, kirli işler çevirmeye, kömür ocaklarını uçurmaya, fabrikaları ateşe vermeye, kollektif çiftliklerde ve devlet çiftliklerinde tahribat yapmaya başladılar. Gerçekte bunlar, işçilere ve köylülere karşı gizli yıkıcı faaliyetlerini sürdürürlerken, bu faaliyetlerini gizleyerek, kendi küçük gruplarını açığa çıkarmaktan ve yıkılmaktan korumak amacıyla, partiye bağlıymışlar gibi görünüyorlar, partiyi durmadan övüyorlar, partiye yaltaklanıyorlardı.

Buharin, Rikov ve Tomski, Onyedinci Parti Kongresi'nde pişman olduklarını ifade eden, partiyi öven ve partinin başarılarını göklere çıkaran konuşmalar yaptılar. Ama kongre, bunların sözlerinde bir içtensizlik ve ikiyüzlülük olduğunu seziyordu; çünkü parti, üyelerinden partinin başarıları üzerine övgüler ve heyecanlı konuşmalar değil, sosyalist cephede namuslu çalışmalarını bekler. Uzun zamandır buharincilerde böyle bir çalışmanın hiçbir belirtisi göze çarpmıyordu. Parti, bu beylerin bu boş konuşmaları gerçekte, kongre dışındaki yandaşları için, onlara ikiyüzlülük konusunda ders vermek ve silahlarını bırakmamaları çağrısında bulunmak için yaptıklarını görüyordu.

Onyedinci Kongre'de troçkist Zinovyev ve Kamenev de, aynı biçimde, kusurlarından dolayı kendilerini suçlayan konuşmalar yaptılar. Ve partiyi büyük laflarla övdüler. Ama kongre, kendilerini iğrenç biçimde yermelerinde olsun partiyi iç bulandırıcı biçimde övmelerinde olsun, onların rahatsız ve kirli vicdanlarını örtme çabalarını görüyordu. Her nasılsa, parti, bu beylerin, kongrede biktırıcı konuşmalar yaparlarken, S. M. Kirov'u alçakça öldürme hazırlıkları içinde olduklarını henüz bilmiyordu, henüz böyle bir şeyden kuşulanmıyordu.

1 Aralık 1934'te, Leningrad'da, Smolni'de S. M. Kirov, bir tabanca kurşunuyla alçakça öldürüldü.

Suçüstü yakalanan katilin Leningrad'daki Sovyet aleyhtarı zinovyevcilerden oluşan gizli bir karşı-devrimciler grubunun üyesi olduğu ortaya çıktı.

Partinin ve işçi sınıfının sevdiği S. M. Kirov'un öldürülmesi halkı çok etkiledi, ülkede derin bir üzüntü ve öfke yarattı.

Yapılan soruşturma sonucu, 1933-1934 yıllarında Leningrad'da gizli bir karşı-devrimci terörist grubun kurulduğu, Zinovyev muhalefетinin eski üyelerinin bu gruba katıldıkları ve başlarında mahut "Leningrad Merkezi"nin bulunduğu öğrenildi. Bu grubun amacı, Komünist Partisi'nin liderlerini öldürmektir. İlk hedef olarak da S. M. Kirov seçilmişti. Bu karşı-devrimci grubun, üyelerinin verdikleri ifadelerden anlaşıldığına göre, yabancı kapitalist ülkelerin temsilcileriyle bağlar kurduğu, onlardan para aldığı ortaya çıktı.

Bu grubun açığa çıkarılan üyeleri, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Mahkemesi Askeri Kurulunca en ağır cezaya, kurşuna dizilme cezasına mahkûm edildiler.

Çok geçmeden, "Moskova Merkezi" adında gizli bir karşı-devrimci örgütün varlığı ortaya çıkarıldı. Yapılan ilk soruşturma ve yargılama sırasında, Zinovyev'le Kamenev'in ve Yevdokimov'un ve bu örgütün öteki liderlerinin, yandaşlarına terörist düşünceyi aşılama, Parti Merkez Komitesi ve Sovyet Hükümeti üyelerini öldürme tertiplerinde alçakça rol oynadıkları açığa çıktı.

Bu insanların ikiyüzlülükleri ve alçaklıkları o dereceye varmıştı ki, S. M. Kirov'un öldürülmesini tertipleyenlerden ve kışkırtıcılardan biri olan ve katili cinayetini daha çabuk işlemesi için sıkıştıran Zinovyev, Kirov'un öldürülmesi üzerine ondan övgüyle söz eden bir ağıt yazısı yazdı ve bunun yayınlanması için belirtti.

Mahkemede kendilerini vicdan azabı çekiyorlarmış gibi gösteren zinovyevciler, gerçekte o anda bile ikiyüzlülüklerini sürdürüyorlardı. Onlar, Troçki'yle aralarındaki ilişkiyi gizlediler. Kendilerini troçkistlerle birlikte faşist casusluk servislerine sattıklarını gizlediler. Casusluklarını ve yıkıcı faaliyetlerini gizlediler. Buharincilerle ilişkilerini ve faşist kiralık adamlardan kurulu bir birleşik Troçki-Buharin çetesi-nin varlığını gizlediler.

Sonradan anlaşıldığına göre, Kirov arkadaşın öldürülmesi bu birleşik Troçki-Buharin çetesinin işiydi.

Daha o zamandan, 1935'te, belli oldu ki, Zinovyev grubu örtülü bir karşı-devrim örgütüydü ve üyelerinin karşı-devrimciler gibi işlem görmeleri gerekiyordu.

Bir yıl sonra, Kirov'un, doğrudan ve fiilen Troçki, Zinovyev, Kamenev ve bunların suç ortaklarının bir tertibi sonucu olarak öldürüldüğü anlaşıldı. Bu kişiler, Merkez Komitesi'nin öteki üyelerinin de öldürülmesi için hazırlık yapmış bulunuyorlardı. Zinovyev, Kamenev, Bakayev, Yevdokimov, Pikel, İ. N. Smirnov, Mraçkovski, Ter-Vaganyan, Reingold ve ötekiler mahkemeye verildiler. Bunlar, açık kanıtlarla karşı karşıya bırakılınca, yalnızca Kirov'un öldürülmesini tertiplemek değil, parti ve hükümetin bütün öteki yöneticilerinin de öldürülmesi için hazırlık yaptıklarını mahkemede herkesin önünde itiraf etmek zorunda kaldılar. Bu alçakların, daha sonraki duruşmalarda, casusluk faaliyetlerinde bulundukları ve saptırma faaliyetleri örgütledikleri açığa çıkarıldı. Bu adamların, partiye bağlılıklarını anlatırlarken büyük bir ikiyüzlülükle gizledikleri korkunç ahlâk düşüklükleri, politik alçaklıkları, iğrenç ihanetleri 1936'da Moskova'da yapılan bir duruşmada ortaya çıktı.

Bu katiller ve casuslar çetesinin şefi ve tahrikçisi Hain Troçki'ydi. Troçki'nin yardımcılığını ve ajanlığını yapanlar ve onun karşı-devrimci direktiflerini yerine getirenler, Zinovyev, Kamenev ve bunların troçkist kuyrukçularıydı. Onlar, emperyalist ülkelerin saldırıları halinde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin yenilgisini sağlamak için çalışıyorlardı; onlar işçilerin ve köylülerin devletinin gözünde savaş bozguncuları haline gelmişlerdi; Alman ve Japon faşistlerinin aşağılık uşakları ve ajanları haline gelmişlerdi.

Parti örgütlerinin, S. M. Kirov'un alçakça öldürülmesi tertibine karışan kimselerin mahkemesinden, esas olarak, politik körlüklerine ve politik kaygısızlıklarına son vermek, uyanıklıklarını ve tüm parti üyelerinin uyanıklığını artırmak zorunda oldukları dersini çıkarmaları gerekiyordu.

S. M. Kirov'un alçakça öldürülmesi üzerine, Parti Merkez Komitesi'nin parti örgütlerine gönderdiği bir genelgede, şöyle deniliyordu:

a) "Biz güçlendikçe düşmanımızın yatışacağı ve zararsız

hale geleceği yollu akıl almaz bir düşünceden ileri gelen oportünist kaygısızlığa son vemeliyiz. Bu düşünce tam bir safsatadır; düşmanlarımızın yavaş yavaş, emekleye emekleye sosyalizme sürükleneceklerine ve sonunda gerçek sosyalist haline geleceklerine tüm dünyayı inandırmaya çalışan sağ sapmanın yeni bir belirtisidir. Bolşevikler, kazandıkları başarılarla yetinemezler, nöbette uyumazlar. Bizim rahatlığa değil, uyanıklığa, gerçek Bolşevik devrimci uyanıklığa gereksinimimiz vardır. Unutmamalı ki, düşmanlarımız ne kadar umutsuz bir hale gelirlerse, Sovyet iktidarına karşı savaşımında yerlebir olmaya mahkûm olanların son çare olarak başvurageldikleri 'aşırı yöntemler'e o kadar sıkı sarılacaklardır. Bunu unutmayalım ve uyanık olalım.

b) "Parti üyelerinin parti tarihini öğrenmelerine, partimizin tarihindeki bütün parti aleyhtarı grupların, onların parti çizgisine karşı savaşım yöntemlerinin, taktiklerinin ve —daha da önemlisi— parti aleyhtarı gruplara karşı savaşımında partimizin kullandığı ve bu grupların yenilmesini, yokedilmesini sağlayan taktiklerin ve yöntemlerin incelenmesine gereken önemi vermeliyiz. Parti üyeleri, partinin, yalnızca Anayasacı Demokratlara, Sosyalist-Devrimcilere, Menşeviklere, Anarşistlere karşı nasıl savaşım verdiğini ve bunları nasıl yendiğini değil, aynı zamanda, troçkistlere, Demokratik-Merkeziyetçilere, 'İşçilerin Muhalefeti'ne, zinovyecilere, sağ sapmacılara, sağ-solcu ucubelere ve benzerlerine karşı da nasıl savaşım verdiğini ve bunları nasıl yendiğini bilmelidirler. Parti üyelerinin devrimci uyanıklığını tam olarak sağlamanın en önemli ve zorunlu yolunun, parti tarihinin bilinmesi ve kavranması olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır."

Bu dönemde, 1933'ten itibaren, parti saflarını, partiye sokulmuş olanlardan ve yabancı öğelerden arındırmak, özellikle S.M. Kirov'un alçakça öldürülmesinden sonra parti kayıtlarını dikkatle gözden geçirmek ve eski parti kartlarını yenileriyle değiştirmek çok büyük bir önem taşıyordu.

Parti üye kayıtlarının yoklamadan geçirilmesinden önce,

partinin birçok örgütünde parti kartları konusunda bir sormusuzluk ve düzensizlik hüküm sürüyordu. Bazı örgütlerde, *komiünistlerin kaydedilmesinde* dayanılmaz ölçüde bir *kargaşa* ortaya çıkmıştı. Düşmanlar bu durumdan kendi hain amaçları için yararlanıyorlar, ellerindeki parti üyeliği kartlarını casusluk, yıkıcılık vb. için bir maske olarak kullanıyorlardı. Parti örgütlerinin birçok yöneticileri, yeni üye kaydetme ve parti kartı verme işlemlerini önemsiz yerlerdeki kişilere ve çoğu kez göreve layık olup olmadıkları henüz hiç denmemiş parti üyelerine bırakmışlardı.

Parti Merkez Komitesi, partiye üye kaydetme, üye kartı verme ve kartları koruma konusunda, partinin bütün örgütlere yolladığı 13 Mayıs 1935 günlü bir genelgede, bütün örgütlere parti kayıtlarının çok sıkı bir yoklamadan geçirilmesi ve "kendi evimiz olan partide Bolşevik düzeninin yerleştirilmesi" direktifini verdi.

Parti üye kayıtlarını yoklamadan geçirmenin büyük bir politik önemi vardı. 25 Aralık 1935'te yapılan Parti Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı'nda, parti üye kayıtlarını yoklamadan geçirmenin ortaya koyduğu sonuçlar üzerine hazırlanan rapora dayanılarak alınan kararda, bu yoklamanın, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler)'in saflarını sağlamlaştırmak yolunda çok büyük önemi olan politik ve örgütsel bir önlem olduğu belirtiliyordu.

Parti üye kayıtlarının yoklamadan geçirilmesinden ve üye kartlarının değiştirilmesinden sonra partiye yeni üye alınmaya başlandı. Bu konuda Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi, yeni üyelerin partiye, toptan değil, "öncelikle işçilerden ve ayrıca sosyalizm savaşımının çeşitli cephelerinde sınavdan geçmiş köylülerden ve etkin aydınlar arasından olmak üzere, gerçekten ileri ve işçi sınıfının davasına gerçekten bağlı insanların, ülkemizin en seçkin insanların" kesinlikle teker teker alınmalarını istedi.

Merkez Komitesi, partiye yeni üye kaydına izin verirken, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) saflarına ilerde de düşman öğelerin sızmaya çalışacaklarını unutmamaları için parti örgütlerini bir direktifle uyardı. Direktifte, sonuç olarak şöyle deniliyordu:

"Bolşevik uyanıklığını en yüksek derecesine çıkarmak, leninist partinin bayrağını yükseklerde dalgalandırmak ve parti saflarını yabancı, düşman ve rastgele öğelerin sızmasına karşı korumak partinin bütün örgütlerinin görevidir" (Sovyetler Birliği Komünist Partisi [Bolşevikler] Merkez Komitesi'nin 29 Eylül 1936 günlü kararı, *Pravda*, sayı 270).

Bolşevik partisi, saflarını arıtmak, sağlamlaştırmak yoluyla, parti düşmanlarını yoketmek ve parti çizgisinin bozulmasına karşı amansız bir savaşım yürütmek yoluyla, Parti Merkez Komitesi'nin çevresinde her zamankinden daha sıkı bir biçimde toplandı. Merkez Komitesi'nin önderliğinde parti ve Sovyet ülkesi, artık yeni bir aşamaya, sınıfsız sosyalist toplumun kuruluşunu tamamlama aşamasına giriyordu.

K I S A Ö Z E T

1930 - 1934 döneminde Bolşevik Partisi, iktidarı ele geçirme savaşımından sonraki proleter devrimin en çetin tarihsel sorununu, milyonlarca küçük mülk sahibi köylüye kolektif çiftlik yolunu, sosyalizm yolunu benimsetme sorununu çözdü.

En kalabalık sömürücü sınıf olan kulakların ortadan kaldırılması ve köylülerin çoğunluğunun kolektif tarımı benimsemeleri sonucunda, kapitalizmin ülkedeki son kökleri de yokedildi, tarım alanında sosyalizm nihai zafere ulaştı, köylük bölgelerde Sovyet iktidarı iyice sağlamlaştı.

Kollektif çiftlikler, örgütsel nitelikteki bazı güçlükleri yenildikten sonra, kararlı bir sağlamlık kazandılar ve bolluk yoluna girdiler.

Birinci Beş-Yıllık Plan'ın başarılmaması sonucunda, ülkemizde, birinci sınıf sosyalist ağır sanayi ve makineleşmiş kolektif tarım olmak üzere, sosyalist bir ekonomi sisteminin sarsılmaz temelleri atıldı, işsizlik yokedildi, insanın insanı sömürmesine son verildi ve çalışan halkımızın maddi ve kültürel düzeylerinin sürekli olarak yükseltilmesini sağlayacak koşullar yaratıldı.

Bu görkemli başarıları, parti ve hükümetin cesur, devrimci ve akıllı politikası sayesinde, işçi sınıfı, kollektif çiftçiler ve genel olarak ülkemizin çalışan halkı kazandı.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin gücünü kundaklamak ve kırmak için çaba gösteren çevremizdeki kapitalist dünya, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği içerisinde katil, yıkıcı ve casus çeteleri örgütlemekte iki kat bir enerjiyle çalıştı. Almanya'da, Japonya'da faşizmin iktidara gelmesi üzerine, kapitalist kuşatmanın bu düşmanca faaliyetleri daha da yoğunlaştı. Faşizm, troçkistlerin ve zinovyevcilerin kişiliğinde, kapitalizmi diriltme uğrunda casusluk, kundaklama, terör ve saptırma faaliyetleri yürütmeye ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin yenilgisi için çalışmaya hazır, sadık hizmetkârlar buldu.

Sovyet Hükümeti, bu halk düşmanlarına ve vatan hainlerine karşı amansız davrandı ve bu yozlaşmış kimseleri demir yumrukla ezdi.

ONİKİNCİ BÖLÜM
SOSYALİST TOPLUMUN
KURULUŞUNU TAMAMLAMA SAVAŞIMINDA
BOLŞEVİK PARTİSİ. YENİ ANAYASA
NIN
KABUL EDİLMESİ
(1935 - 1937)

1. 1935 - 1937 DÖNEMİNDE ULUSLARARASI DURUM. EKONOMİK BUHRANIN GEÇİCİ OLARAK HAFİFLEMESİ. YENİ BİR EKONOMİK BUHRANIN BAŞLAMASI. İTALYA'NIN HABEŞİSTAN'I ELE GEÇİRMESİ. İSPANYA'DA ALMAN VE İTALYAN MÜDAHALESİ. JAPONYA'NIN MERKEZİ ÇİN'I İSTİLA ETMESİ. İKİNCİ EMPERYALİST SAVAŞIN BAŞLAMASI.

KAPİTALİST ülkelerde 1929 yılının ikinci yarısında patlak veren ekonomik buhran 1933 yılının sonuna dek sürmüştü. Bundan sonra sanayideki gerileme durmuş, buhran bir durgunluk dönemine girmiş ve arkasından bunu belirli bir canlanma ve bir yükseliş izlemişti. Ama, bu yükseliş yeni ve daha yüksek düzeyde bir sanayi gelişmesine yol açacak nitelikte değildi. Dünya kapitalist sanayisi 1929 yılı düzeyine bile ulaşamadı; 1937 yılının ortasına doğru bu düzeyin ancak yüzde 95-96'sını bulabildi ve hemen 1937 yılının ikinci yarısında yeni bir ekonomik buhran başladı ve ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'ni tümüyle etkisi altına aldı. 1937 yılının sonuna doğru, Amerika Birleşik Devletleri'nde işsiz sayısı yine 10 milyonu buldu. İngiltere'de de işsiz sayısı hızla artmaya başladı.

Kapitalist ülkeler, böylece henüz bir öncekinin tahriba-

tından belini doğrultmaya zaman bulamadan, yeni bir ekonomik buhranla yüz yüze geldiler.

Bu durum, emperyalist ülkeler arasındaki çelişmelerin ve aynı zamanda, burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişmelerin daha da keskinleşmesi sonucunu doğurdu. Dolayısıyla, saldırgan devletler iç bünyelerinde karşılaştıkları ekonomik buhranın doğurduğu kayıpları, savunması zayıf olan öteki ülkelerin sırtından çıkarma yolundaki çabalarını bir kat daha artırdılar. Bu kez, iki ünlü saldırgan devlete, Almanya ve Japonya'ya, bir üçüncüsü —İtalya— katıldı

1935'te faşist İtalya, Habeşistan'a saldırdı ve onu boyun-duruğu altına aldı. Bunu hiçbir neden ya da "devletler huku-ku"na uygun bir gerekçe göstermeksizin yaptı; Habeşistan'a faşistler arasında artık moda olduğu üzere, savaş ilan etmeksizin haydutlar gibi saldırdı. Bu, yalnızca Habeşistan'a değil, aynı zamanda, İngiltere'ye, İngiltere'nin Avrupa'dan Hindistan'a, Asya'ya giden deniz yollarına indirilmiş bir vuruştur. İtalya'nın Habeşistan'a yerleşmesine engel olmak için İngiltere'nin harcadığı çabalar hiçbir sonuç vermedi. İtalya daha sonra, elini-kolunu bağlayan bağlardan kurtulmak için Milletler Cemiyeti'nden çekildi ve yoğun bir silahlanmaya koyuldu.

Böylece, Avrupa'yı Asya'ya birleştiren en kısa deniz yolları üzerinde yeni bir savaş düğümü atılmış oldu.

Faşist Almanya tek yanlı bir tasarrufla Versay barış anlaşmasını yırttı ve Avrupa haritasının *zorla* değiştirilmesi için bir plan kabul etti. Alman faşistleri, komşu devletleri boyundurukları altına alma, ya da en azından bu devletlerin Almanlarla yerleşik bölgelerini ele geçirme amaçlarını gizlemiyorlardı. Buna uygun olarak, onlar ilkin Avusturya'yı ele geçirmeyi, sonra Çekoslovakya'ya bir vuruş indirmeyi, daha sonra belki —Almanya'ya komşu ve baştanbaşa Almanlarla yerleşik bir bölgeye sahip olan— Polonya'ya saldırımayı planladılar; ve sonra... eh, sonra "bakalım ne olur."

1936 yazında, Almanya ile İtalya, İspanya Cumhuriyeti-ne karşı askeri müdahaleye giriştiler. İspanyol faşistlerine yardım bahanesiyle, İspanyol topraklarına, Fransa'nın gerisine, sinsice asker çıkarma ve donanmalarını İspanyol sularına

—güneyde Balear adalarına ve Cebelitarık çevresine, batıda Atlantik Okyanusu'na, kuzeyde de Biskay körfezine— sokma olanağını buldular. 1938'in başında, Alman faşistleri Avusturya'yı ele geçirdiler, böylelikle Tuna'nın ortalarına yerleştiler ve Avrupa'nın güneyinde Adriyatik denizine doğru yayıldılar.

Alman ve İtalyan faşistleri, İspanya'da askeri müdahalelerini genişlettiler ve aynı zamanda, dünyaya İspanyol "Kızılar"ına karşı savaştıklarını ve başka bir niyetleri olmadığını ilan ettiler. Ama bu, safdilleri aldatmak için hazırlanmış kaba ve beceriksizce bir tertipten başka bir şey değildi. Aslında onlar, İngiltere'nin ve Fransa'nın Asya'daki, Afrika'daki geniş sömürgeleriyle deniz bağlantılarını keserek, bu ülkelere vuruşlar indiriyorlardı.

Avusturya'nın ele geçirilmesine gelince; bu hiç değilse artık, Almanya'nın birinci Emperyalist Savaş'ta kaybettiği toprakları geri almak yoluyla "ulusal" çıkarlarını koruma çabasının bir parçası, Versay andlaşmasına karşı giriştiği bir savaşım olarak gösterilemezdi. Avusturya, savaştan ne önce ne de sonra Almanya'nın bir parçası olmuştu. Avusturya'nın *zorla* ilhakı, başkasının toprağına emperyalist el koymanın kaba bir örneğiydi. Bu olay, faşist Almanya'nın Avrupa kıtasının batısında egemen duruma gelme planını açıkça ortaya koyuyordu.

Bu, her şeyden önce, Fransa'nın ve İngiltere'nin çıkarlarına indirilmiş bir vuruştur.

Böylece, Avrupa'nın güneyinde, Avusturya ve Adriyatik bölgelerinde ve Avrupa'nın batı ucunda İspanya bölgesinde ve kıyı sularında yeni savaş düğümleri atılmış oluyordu.

1937'de, Japon faşist militaristleri Pekin'i ele geçirdiler, Merkezi Çin'e daldılar ve Şanghay'ı işgal ettiler. Birkaç yıl önce Mançurya'nın Japonya tarafından ele geçirilmesi gibi, Merkezi Çin'in istilasını da malûm Japon yöntemiyle, haydutlukla, kendilerinin tezgahladıkları çeşitli "yerel olaylar"ı alçakça sömürme yoluyla ve bütün "uluslararası kurallar"ın, andlaşmaların, sözleşmelerin *v.b.* çiğnenmesi yoluyla gerçekleştirildi. Tiyençin'in ve Şanghay'ın ele geçirilmesi, muazzam Çin pazarının anahtarlarını Japonya'nın eline verdi. Bu,

Japonya, Şanghay'ı ve Tiyençin'i elinde bulundurduğu süreçte, Merkezi Çin'de geniş yatırımları bulunan İngiltere'yi ve Amerika Birleşik Devletleri'ni istediği an buradan atabilir, demekti.

Elbette ki, Çin halkının ve ordusunun Japon istilacılarına karşı kahramanca savaşımı, Çin'deki büyük ulusal canlanış, Çin'in tükenmez insan gücü kaynakları ve uçsuz bucaksız toprakları ve Çin Ulusal Hükümeti'nin Çin kurtuluş savaşını sonuna dek, istilacılar Çin topraklarından tümenden sökülüp atılincaya dek sürdürme kararlılığı, bütün bunlar, Çin'de Japon emperyalistleri için bir gelecek olmadığını ve hiçbir zaman da olamayacağını hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde gösterir.

Ama, bugün için, Japonya'nın Çin ticaretinin anahtarlarını elinde bulundurduğu ve Çin'de yürüttüğü savaşın İngiltere'nin ve Amerika Birleşik Devletleri'nin çıkarlarına indirilmiş çok ağır bir vuruş oduğu da bir gerçektir.

Böylece, Pasifik'te, Çin bölgesinde, bir savaş düğümü daha atılmış oluyordu.

Bütün bu olgular, ikinci bir emperyalist savaşın artık fiilen başlamış olduğunu gösterir. Bu savaş sinsice, savaş ilan edilmeksizin başlamıştır. Devletler ve uluslar, hemen hiç sezmeksizin ikinci bir emperyalist savaşın yörüngesine sürüklenmiş bulunuyorlar. Dünyanın çeşitli yerlerinde savaş, üç saldırgan devletin, Almanya, İtalya ve Japonya'nın faşist egemen çevreleri başlattılar. Savaş, Cebelitarık'tan Şanghay'a dek uzanan muazzam bir alan üzerinde oluyor. Savaş, daha şimdiden beşyüz milyondan fazla insanı yörüngesine çekmiş bulunuyor. Sonuç olarak, savaş, İngiltere'nin, Fransa'nın ve Amerika Birleşik Devletleri'nin kapitalist çıkarlarına karşı yürütülmektedir; çünkü amacı, dünyanın ve nüfuz bölgelerinin, saldırgan devletler lehine ve "demokratik" diye adlandırılan devletler aleyhine olarak yeniden paylaşılmasıdır.

İkinci emperyalist savaşın bir başka ayırt edici niteliği, şu ana dek, savaşın saldırgan devletlerce yürütülmesi ve genişletilmesi karşısında, savaşın asıl hedefi olan öteki devletlerin, "demokratik" devletlerin, savaş kendilerini ilgilendir-

miyormuş gibi davranmaları, savaşa karışmak istememeleri, geride durmaları, barışseverlikleriyle övünmeleri, faşist saldırganlara ağır sözler yöneltmeleri ve... direnişe hazırlandıklarını ileri sürerlerken, mevzilerini adım adım saldırganlara teslim etmeleridir.

Bu savaş, görüldüğü gibi, tek yanlı ve oldukça garip bir nitelik taşımaktadır. Ama bu durum, savaşın Habeşistan, İspanya ve Çin halkları aleyhine yürütülen hunharca bir saldırı savaşı olma niteliğini ortadan kaldırmamaktadır.

Savaşın böyle tek yanlı bir nitelikte olmasını, "demokratik" devletlerin askeri ya da ekonomik zayıflıklarıyla açıklamak yanlış olur. Kuşkusuz, "demokratik" devletler, faşist devletlerden güçlüdürler. Gelişen dünya savaşının bu tek yanlı niteliği, faşist devletlere karşı "demokratik" devletlerin bir birleşik cephesinin olmayışından ileri gelmektedir. Elbette, "demokratik" diye adlandırılan bu devletler, faşist devletlerin "aşırılık"ını hoş görmemektedirler ve onların güçlenmelerinden korkmaktadırlar. Ama onlar, Avrupa'daki işçi sınıfı hareketinden ve Asya'daki ulusal kurtuluş hareketinden daha fazla korkmaktadırlar ve bütün bu "tehlikeli" hareketlere karşı faşizmi "en iyi bir panzehir" olarak görmektedirler. Bu yüzden, "demokratik" devletlerin egemen çevreleri, özellikle İngiltere'nin egemen tutucu çevreleri, gemi aزیya almış olan faşist çevrelere "iş o kadar ileri götürmemeleri"ni öğütme politikasıyla yetinirlerken, onların işçi sınıfı hareketine ve ulusal kurtuluş hareketine karşı yürüttükleri gerici baskı politikalarını "tümüyle anladıkları"ni ve bunu esas olarak desteklediklerini hissettirme politikasına kendilerini hapsedmektedirler. İngiltere'nin egemen çevreleri, bu sorunda, aşağı yukarı Çarlık yönetimi sırasında, Çarlık politikasının "aşırılık"ından korkmakla birlikte, halktan daha fazla korkan ve bu yüzen Çara yalvarma, dolayısıyla halka karşı Çarla *gizli ittifak kurma* politikasına sarılan Rus liberal-monarşist burjuvalarının politikasına benzer bir politika izlemektedirler. Bilindiği gibi, Rusya'nın liberal-monarşist burjuvazisi bu ikili politikanın cezasını çekti. Tarihin, İngiltere'nin egemen çevrelerini ve onların Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki dostlarını da cezalandıracağı söylenebilir.

Açıktır ki, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, uluslararası durumdaki böylesine bir değişikliğe gözünü kapayamazdı. Saldırganlarca başlatılan herhangi bir savaş, ne kadar küçük olursa olsun, barışsever ülkeler için bir tehdittir. Böylesine "hissettirmeden" ulusları ve beşyüz milyondan fazla insanı sarmış olan ikinci emperyalist savaş, kaçınılmaz olarak, bütün uluslar için, özellikle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği için en ciddi bir tehlikedir. Almanya, İtaya ve Japonya arasında kurulan "Anti-Komünist Blok" bunu apaçık göstermektedir. Bu yüzden, ülkemiz, izlediği barış politikasını sürdürürken, sınırlarının savunmasını güçlendirme ve Kızıl Ordu ve Kızıl Donanma'nın savaş gücünü artırma çalışmalarına girmiştir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, 1934 yılının sonlarına doğru Milletler Cemiyeti'ne katılmıştı. Biliyordu ki, Cemiyet, tüm eksikliğine karşın, gene de saldırganların sergilenebileceği bir yer olabilirdi ve ne kadar zayıf olursa olsun, gene de savaşın kopmasını frenlemeye yarayabilecek bir barış aracı olabilirdi. Sovyetler Birliği, böyle zamanlarda Milletler Cemiyeti gibi güçsüz bir uluslararası kuruluşun bile savsaklanmaması gerektiğini düşünüyordu. Mayıs 1935'te saldırganların olası bir saldırısına karşı Fransa ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği arasında bir yardımlaşma andlaşması imzalandı. Aynı sıralarda, Sovyetler Birliği ile Çekoslovakya arasında da böyle bir andlaşma yapıldı. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, Mart 1936'da Moğolistan Halk Cumhuriyeti ile bir yardımlaşma andlaşması ve Ağustos 1937'de de Çin Cumhuriyeti ile bir saldırmazlık andlaşması imzaladı.

2. SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ'NDE SANAYİNİN VE TARIMIN DAHA DA GELİŞMESİ. İKİNCİ BEŞ YILLIK PLAN'IN ZAMANINDAN ÖNCE GERÇEKLEŞTİRİLMESİ. TARIMI YENİDEN KURMA VE KOLLEKTİFLEŞTİRME ÇALIŞMALARININ TAMAMLANMASI. KADROLARIN ÖNEMİ. STAHANOV HAREKETİ. REFAH DÜZEYİNİN YÜKSELMESİ. YÜKSELEN KÜLTÜR DÜZEYİ. SOVYET DEVRİMİNİN GÜCÜ.

1930 - 1933 dönemindeki ekonomik buhrandan 3 yıl sonra kapitalist ülkelerde yeni bir ekonomik buhran patlak ver-

diği halde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde *bu dönemin tümü boyunca*, sanayide sürekli bir gelişme oldu. Dünya kapitalist sanayisi, bir tüm olarak 1937 yılı ortalarında 1929 yılı düzeyinin ancak yüzde 95 - 96'sına erişebildiği ve 1937 yılının ikinci yarısında yeni bir ekonomik buhranın nöbetine tutulduğu halde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği sanayisi bütün alanlarda gelişmesini sürdürerek, 1937 yılının sonunda 1927 yılı üretiminin yüzde 428'ine, bir başka deyişle, savaş öncesi üretiminin yüzde 700'üne ulaştı.

Bu başarılar, doğrudan doğruya, parti ve hükümetin tam bir kararlılıkla izlediği yeniden-kurma politikasının ortaya koyduğu bir sonuçtu.

Bu başarıların bir sonucu olarak, İkinci Beş-Yıllık Plan, zamanından önce —1 Nisan 1937'de, dört yıl üç ay içinde— gerçekleştirildi.

Bu, sosyalizm uğrunda dev bir zaferdi.

Tarımdaki ilerleme de aşağı yukarı aynıydı. Toplam ekim alanı 1913'te (savaş öncesinde) 105 milyon hektar olduğu halde 1937'de 135 milyon hektarı buldu. Hububat üretimi 1913'te 4 milyar 800 milyon pud olduğu halde 1937'de 6 milyar 800 milyon puda, koza pamuk üretimi 44 milyon pud olduğu halde 154 milyon puda, keten üretimi (elyaf olarak) 19 milyon pud olduğu halde 31 milyon puda, şeker pancarı üretimi 654 milyon pud olduğu halde 1 milyar 311 milyon puda ve yağlı tohum üretimi 129 milyon pud olduğu halde 306 milyon puda yükseldi.

1937'de (devlet çiftlikleri dışında) yalnızca kolektif çiftliklerin pazara 1 milyar puddan fazla hububat koyduklarını, yani 1913'te büyük toprak sahiplerinin, kulakların ve köylülerin pazara koydukları toplam hububatın en az 400 milyon puddan daha fazlasını pazara koyduklarını belirtmek gerekir.

Bir tek tarım kolu —hayvancılık— savaş öncesi üretim düzeyinin gerisinde kaldı ve daha yavaş bir ilerleme gösterdi.

Tarımın kolektifleştirilmesine artık tamamlanmış gözüyle bakılabilirdi. 1937'ye dek, kolektif çiftliklere 18 milyon 500 bin köylü ailesi katılmış bulunuyordu ki, bu, toplam

köylü ailelerinin yüzde 93'ünü oluşturunuyordu. Kollektif çiftliklerin hububat için ayırdıkları ekim alanı, köylülerin hububat ekimi yaptıkları bütün toprakların yüzde 99'unu buluyordu.

Tarımı yeniden-kurmakta ve tarımda geniş ölçüde traktör ve makine kullanmakta güdülen amaç artık meyvelerini veriyordu.

Sanayi ve tarımı yeniden-kurmayı tamamlamanın bir sonucu olarak, ulusal ekonomi artık bol miktarda birinci sınıf tekniğe kavuşmuş bulunuyordu. Sanayi, tarım, ulaştırma sistemi ve ordu bol miktarlarda modern tekniğin ürünlerine — makinelere ve tezgahlara, traktörlere ve tarım makinelerine, lokomotiflere ve buharlı gemilere, tanklara ve toplara, uçaklara ve savaş gemilerine— kavuşmuş bulunuyordu. Bütün bu teknik araçları kullanabilmek ve bunlardan mümkün en büyük yararı sağlayabilmek için yüzbinlerce eğitim görmüş elemana gereksinim vardı. Bu gereksinim karşılanmaksızın, teknik alanda ustalaşmış yeterli sayıda insan olmaksızın, teknik araçların ölü, işe yaramaz bir demir ve çelik yığını haline gelmesi tehlikesiyle yüz yüze gelebilirdik. Bu, teknikten yararlanabilecek, tekniği tam olarak kullanabilecek kadroların sayısındaki artışın, tekniğin ilerlemesine *ayak uyduramamasından* ve *geride kalmasından* ileri gelen ciddi bir tehlikeydi. Sanayi yöneticilerimizin büyük bir kısmının bu tehlikeyi göremeyişleri ve tekniğin işini "kendi kendine" yoluna koyacağına inanınları, sorunu daha da çetin bir hale koyuyordu. Önceleri, tekniğe gereken değeri vermeyen ve tekniği küçümseyen aynı kimseler, artık tersine, ona aşırı derecede önem vermeye ve onu bir fetiş haline getirmeye başladılar. Bunlar, tekniği kullanan kimseler olmaksızın, tekniğin ölü bir halde kalacağını anlamıyorlardı. Tekniği yüksek derecede üretken hale getirebilmek için, tekniği kullanmasını bilen insanlara gereksinim olduğunu anlamıyorlardı.

Böylece, tekniği kullanmasını bilen kadrolar sorunu, acil bir önem kazanmıştı.

Kendilerini aşırı derecede tekniğe kaptıran, dolayısıyla eğitilmiş insanların, kadroların önemini azımsayan sanayi

yöneticilerinin dikkatlerini, tekniğin öğrenilmesi, tekniği kullanabilecek ve ondan azami ölçüde verim sağlayabilecek yetenekte çok sayıda kadroların yetiştirilmesi için mümkün her şeyin yapılması zorunluluğuna yöneltmek gerekiyordu.

Önceleri, yeniden-kurma döneminin başlarında, ülkemiz teknik olanakların kıtlığını çekerken, parti, "her şeyi teknik belirler" sloganını atmıştı; artık, teknik olanakların bollığı, yeniden-kurma döneminin esas olarak tamamlandığı ve ülkenin büyük bir kadro sıkıntısı çektiği sırada, partinin, dikkatleri, teknikten çok, insanlara, tekniği tam bir yetenekle kullanabilecek kadrolara yöneltecek yeni bir slogan atmaması zorunlu hale gelmişti.

Bu bakımdan, Stalin arkadaşın Mayıs 1935'te, Kızıl Ordu Akademilerini bitirenlere hitaben yaptığı konuşma büyük önem taşıyordu.

Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Daha önceleri 'her şeyi teknik belirler' diyorduk. Bu slogan, teknik olanak kıtlığını sona erdirmemize, halkımızın birinci sınıf teknik olanaklarla donanması için bütün faaliyet alanlarında geniş bir teknik temel yaratmamıza yardım etmiştir. Bu çok iyi olmuştur. Ama yeterli değildir, yeterli olmaktan çok uzaktır. Tekniği harekete geçirmek ve ondan tam olarak yararlanmak için, tekniği kullanmasını bilen insanlara ve bu teknikten sanatın bütün kurallarına uygun olarak yararlanmasını bilen kadrolara gereksinimimiz vardır. Tekniği kullanmasını bilen insanlar yoksa, teknik ölüdür. Tekniği kullanmasını bilen insanların kumandasında, teknik, mucizeler yaratabilir ve yaratması gerekir. Birinci sınıf fabrikalarımızda ve atelyelerimizde, devlet çiftliklerimizde ve kollektif çiftliklerimizde, ulaştırma sistemimizde ve Kızıl Ordu'muzda, tekniğe kumanda edebilen kadrolara yeterince sahip olsaydık, ülkemiz şimdikinden üç kat, dört kat daha iyi sonuçlar alabilirdi. Bu nedenle şimdi, insanlara, kadrolara, tekniği kullanmasını bilen işçilere ağırlık verilmesi zorunludur. Geride bıraktığımız bir dönemi, teknik olanakların kıtlığını çektiğimiz bir dönemi yansıtan, 'her şeyi teknik belirler' sloganının yerini, artık yeni bir

sloganın, '*her şeyi kadrolar belirler*' sloganının alması zorunludur. Şimdi, başlıca sorun budur...

"Dünyanın sahip olduğu bütün zenginliklerin en değerlisinin, en belirleyicisinin insanlar, kadrolar olduğunu anlamamanın zamanı gelmiştir. Anlaşılmalıdır ki, günümüzün koşullarında '*her şeyi kadrolar belirler*'. Sanayide, tarımda, ulaştırmada ve orduda iyi ve çok sayıda kadrolara sahip olursak—ülkemiz yenilmez olacaktır. Böyle kadrolara sahip olamazsak—her iki ayağı üzerinde aksayan bir topal oluruz" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 523).

Böylece, artık, teknik kadrolar yetiştirmeye hız vermek ve emeğin verimliliğini sürekli olarak yükseltmek amacıyla, yeni tekniği kullanmakta hızla ustalaşmak en önde gelen bir görev oluyordu.

Stahanov hareketi, bu kadroların artmasının, halkımızın yeni tekniği kullanmakta ustalaşmasının ve emeğin üretkenliğindeki sürekli artışın en belirgin örneği oldu. Bu hareket, Doneç havzasında, kömür sanayisinde başlamış, gelişmiş ve öteki sanayi kollarına, demiryollarına, daha sonra da tarıma yayılmıştır. Bu harekete Merkezi İrmino kömür ocağında (Doneç havzasında), kömür işçisi Aleksey Stahanov'un adına izafeten Stahanov hareketi denilmiştir. Daha önce Nikita İzotov, kömür çıkarma işinde o zamana dek görülmemiş rekorlar kırmıştı. Stahanov, 31 Ağustos 1935'te, tek bir vardiyada 102 ton kömür çıkararak standart üretimin ondört katını aştı. Bu örnek, işçilerin ve kollektif çiftçilerin emeğin üretkenliğinde yeni bir ilerleme sağlamak için, üretim standartlarını yükseltme yolunda bir yığın hareketine girişmelerine yol açtı. Otomobil sanayisinde Busigin, ayakkabı sanayisinde Smetanın, demiryollarında Krivonos, orman sanayisinde Musinski, dokuma sanayisinde Yevdokya Vinogradova ve Maria Vinogradova, tarımda Maria Demçenko, Maria Gnatenko, P. Angeline, Polagutin, Kolesov, Kovardak ve Borin—bunlar, Stahanov hareketinin ilk öncüleri idi.

Bunları, emeğin üretkenliğinde daha önceki öncüleri aşan müfrezeler izledi.

Stahanov hareketinin hızlandırılmasında, Kasım 1935'te, Kremlin'de toplanan İlk Stahanovcular Genel Konferansı ve bu konferansta Stalin arkadaşın yaptığı konuşma büyük bir rol oynadı.

Bu konuşmasında Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Stahanov hareketi, sosyalist yarışmada yeni bir dalganın, sosyalist yarışmanın yeni, daha yüksek bir aşamasının anlatımıdır... Eskiden, üç yıl kadar önce, sosyalist yarışmanın ilk aşaması döneminde, sosyalist yarışma modern teknikle zorunlu bir bağlantı halinde değildi. Gerçekte o zamanlar, modern tekniğimiz hemen hemen hiç yoktu. Oysa, sosyalist yarışmanın şimdiki aşaması, Stahanov hareketi, modern teknikle zorunlu bir bağlantı halindedir. Yeni, daha yüksek bir teknik olmadan Stahanov hareketi düşünülemezdi. Şimdi, Stahanov, Busigin, Smetanın, Krivonos, Pronin, Vinogradova'lar ve öteki arkadaşlar gibi yeni insanlarımız, işlerinin gerektirdiği teknikte iyice ustalaşmış, tekniğe kumanda etmesini bilen ve onu ilerleten kadın ve erkek işçilerimiz var. Üç yıl kadar önce böyle insanlarımız yoktu, ya da hiç denecek kadar azdı... Stahanov hareketinin önemi, bu hareketin, yetersiz olan eski teknik standartları yıkmış, birçok durumda başlıca kapitalist ülkelerdeki emeğin üretkenliğini aşmış ve böylece, ülkemizde sosyalizmin daha da güçlenmesinin pratik temelini, ülkemizi bütün ülkelerin en müreffehi haline getirme koşullarını yaratmış olmasındadır" (*aynı eser*, s. 526-27).

Stalin arkadaş, stahanovcuların çalışma yöntemlerini anlatarak ve ülkemizin geleceği açısından Stahanov hareketinin büyük önemini belirterek, sözlerini şöyle sürdürüyordu:

"Arkadaşlarımıza, stahanovculara, daha yakından bakınız. Onlar ne tip insanlardır? Onlar çoğunlukla, genç ya da orta yaşlı kadın ve erkek işçilerdir; kültürlü ve teknik bilgiye sahip, çalışmalarında dikkat ve özen örnekleri veren, çalışma sırasında zaman ögesinin değerini bilen, yalnızca dakikaları değil, saniyeleri de hesaba katmasını

bilen insanlardır. Çoğunluğu, teknik alanda asgari[*] eğitim görmüştür ve teknik eğitimleri devam etmektedir. Bunlar, bir kısım mühendislerde, teknisyenlerde ve sanayi yöneticilerinde görülen tutuculuktan ve ataletten kurtulmuşlardır; eskimiş teknik standartları aşarak, yeni ve daha yüksek standartlar ortaya koyarak, cesaretle ilerliyorlar; sanayimizi yönetenlerin hazırladıkları projelerde ve ekonomik plarlarda verimliliği artırıcı değişiklikler yapıyorlar; mühendislerin ve teknisyenlerin söylediklerini sık sık tamamlıyorlar ve düzeltiyorlar, onlara öğretiyorlar ve onları ileri itiyorlar; çünkü bunlar, yaptıkları işin tekniğinde iyice ustalaşmış ve teknikten azami ölçüde yarar sağlayabilen insanlardır. Bugün stahanovcular sayıca azdır, ama yarın sayılarının bunun on katına çıkacağından kim kuşku duyabilir? Stahanovcuların sanayimize yenilik getirdikleri, Stahanov hareketinin sanayimizin geleceğini temsil ettiği, bu hareketin, işçi sınıfının kültür ve teknik düzeyinin sürekli yükselişinin tohumunu taşıdığı, bize sosyalizmden komünizme geçiş ve kafa emeğiyle kol emeği arasındaki ayrımın ortadan kaldırılması için zorunlu olan yüksek emek üretkenliğini sağlayacak biricik yolu açtığı apaçık ortada değil mi?" (aynı eser, s. 529).

Stahanov hareketinin yaygınlaşması ve İkinci Beş-Yıllık Plan'ın zamanından önce tamamlanmış olması, çalışan halkın refah ve kültür düzeylerinde yeni bir yükseliş için gerekli koşulları yarattı.

İkinci Beş-Yıllık Plan dönemi içinde, işçilerin ve devlet memurlarının gerçek ücretleri iki katından fazla arttı. Ödenen toplam ücret, 1933'te 34 milyar ruble olduğu halde, 1937'de 81 milyara çıktı. Aynı dönem içinde, devlet sosyal sigorta fonu 4 milyar 600 milyon rubleden 5 milyar 600 milyon rubleye çıktı. İşçilerin ve memurların devlet sigortasına, yaşam koşullarının düzeltilmesine ve kültürel gereksinimlerinin karşılanmasına, sanatoryumlara, sağlık yurtlarına, dinlenme evlerine ve sağlık hizmetlerine yalnızca 1937 yılında, yaklaşık olarak 10 milyar ruble harcandı.

[*]Teknik alanda asgari: Sosyalist sanayi işçilerinden istenen teknik bilginin asgarisi. — ç.

Köylük bölgelerde kollektif çiftlik sistemi kesin olarak sağlamlaşmış bulunuyordu. 1935 Şubat'ında, Kollektif Çiftlik Örnek İşçileri Kongresi'nde kabul edilen *Tarımsal Artel-ler Yönetmeliği* ve kollektif çiftliklere işledikleri toprakların *süresiz zilyetliği*'nin verilmesi bunda büyük rol oynadı. Kollektif çiftlik sisteminin sağlamlaştırılması sayesinde, köylük bölgelerde yoksulluk ve güvensizlik son buldu. Eskiden, üç yıl kadar önce, kollektif çiftçiler işgünü başına bir ya da iki kilogram hububat aldıkları halde, artık, hububat yetiştiren bölgelerde kollektif çiftçilerin çoğunluğu işgünü başına, öteki bazı ürünler ve para geliri dışında, beş ila oniki kilogram ve birçoğu da 20 kilogram alıyorlardı. Artık hububat yetiştiren bölgelerde, yılda 500 ila 1500 pud hububat alan; ve pamuk, şeker pancarı, keten, büyükbaş hayvan, üzüm, narenciye, meyve ve sebze yetiştiren bölgelerde yıllık geliri onbinlerce rubleyi bulan milyonlarca kollektif çiftçi ailesi vardı. Kollektif çiftlikler bolluğa kavuşmuşlardı. Artık, az miktardaki yıllık ürünler için kullanılan eski kilerler ailenin gereksinimlerinin onda birini bile karşılayamaz olduğu için, yeni ambarlar ve depolar yapmak kollektif çiftçi ailelerinin en önemli sorunu haline gelmişti.

1936'da, halkın refah düzeyinin yükselmesi üzerine, hükümet çocuk düşürmeyi yasaklayan bir yasa çıkardı ve aynı zamanda, doğumevleri, kreşler, süt merkezleri ve ana okulları kurmak için geniş bir inşa programı kabul etti. Bu işler için, 1935'te harcanan 875 milyon rubleye karşılık 1936'da 2 milyar 174 milyon ruble ayrıldı. Çok çocuklu ailelere önemli miktarda karşılıksız yardım yapılması için bir yasa çıkarıldı. Bu yasa uyarınca, yalnızca 1937 yılında toplam 1 milyar rubleyi aşan yardım yapıldı.

Genel ve zorunlu eğitimin kabul edilmesi ve yeni okulların yapılması halkın hızlı bir kültürel ilerleme göstermesine yol açtı. Ülkede baştan başa çok sayıda okul yapıldı. İlk ve orta okullardaki öğrencilerin sayısı, 1914 yılındaki 8 milyona karşılık, 1936 - 1937 öğrenim yılında 28 milyona vardı. Üniversite öğrencilerinin sayısı, aynı dönem içinde 112 binden 542 bine yükseldi.

Bu, gerçek bir kültür devrimiydi.

Yığınların refah ve kültür düzeylerindeki yükselme, Sovyet devrimimizin gücünün ve yenilmezliğinin bir yansımasıydı. Geçmişteki devrimler yenilgiye uğradılar; çünkü, halka özgürlük verirken, halkın maddi ve kültürel durumunda ciddi bir düzelme sağlayamadılar. Başlıca eksiklikleri işte buradaydı. Bizim devrimimizin bütün öteki devrimlerden farkı, halkı yalnız Çarlıktan ve kapitalizmden kurtarmakla kalmayarak, halkın refah ve kültür durumunda da köklü bir ilerleme sağlamış olmasıdır. Onun gücü ve yenilmezliği işte buradadır.

Stalin arkadaş, İlk Stahanovcular Genel Konferansı'nda yaptığı konuşmada, şöyle diyordu:

"Bizim proleter devrimimiz, dünyada, halka yalnızca politik sonuçlarını değil, maddi sonuçlarını da gösterebilmiş biricik devrimdir. [Tarihte] bütün işçi devrimleri içinde, iktidarı ele geçirmeyi başarmış tek bir devrim tanıyoruz. Bu Paris Komünü'dür. Ama uzun sürmedi. Gerçi, kapitalizmin zincirlerini kırmaya çalıştı, ama bu zincirleri kırmak için yeterince zaman bulamadı; halka devrimin maddi sonuçlarını göstermek fırsatını hiç bulamadı. Bizim devrimimiz, kapitalizmin zincirlerini kırmakla ve halka özgürlük getirmekle kalmayarak halka bolluk içinde bir yaşamın maddi koşullarını da yaratan biricik devrimdir. Devrimimizin gücü ve yenilmezliği işte buradadır" (*aynı eser*, s. 532).

3. SOVYETLERİN SEKİZİNCİ KONGRESİ. YENİ SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ ANAYASASININ KABUL EDİLMESİ.

1935 Şubat'ında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyetlerinin Yedinci Kongresi, 1924'te kabul edilmiş olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasası'nın değiştirilmesi için bir karar aldı. Anayasa değişikliğini, 1924'te kabul edilmiş olan ilk Sovyetler Birliği Anayasası'ndan bu yana Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin yaşamında oluşan büyük değişimler, bir zorunluluk haline getirmişti.

Bu dönem içinde ülkedeki sınıf güçleri ilişkisi tümenden

değişmişti; yeni bir sosyalist sanayi kurulmuş, kulaklar yerlebir edilmiş, kollektif çiftlik sistemi zafere ulaşmış ve Sovyet toplumunun temeli olarak ulusal ekonominin her dalında üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyet kurulmuş, yerleşmişti. Sosyalizmin zaferi, seçim sistemini daha da demokratikleştirme, genel, eşit, gizli oya dayanan tek dereceli seçim sistemine geçme olanağını sağladı.

Yeni Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasası tasarısı, Stalin arkadaşın başkanlığında kurulan bir Anayasa Komisyonu'nca hazırlandı. Tasarı, beşbuçuk ay boyunca halk önünde iyice tartışıldı. Sonra da, Sovyetler'in Sekizinci Kongresi'ne sunuldu.

Sovyetler'in Sekizinci Kongresi, Kasım 1936'da, yeni Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasası tasarısını kabul ya da reddetmek üzere toplandı.

Stalin arkadaş, yeni anayasa tasarısı üzerinde, Sovyetler'in Sekizinci Kongresi'nde yaptığı konuşmada, 1924 Anayasasının kabulünden bu yana, Sovyetler Birliği'nde oluşan temel değişiklikleri anlattı.

1924 Anayasası, Yeni Ekonomik Politika döneminin başlarında hazırlanmıştı. O sırada, Sovyet Hükümeti henüz, sosyalizmin gelişmesinin yanısıra kapitalizmin gelişmesine de izin veriyordu. Ve, Sovyet Hükümeti, iki sistem arasındaki —sosyalist sistemle kapitalist sistem arasındaki— yarışın gidişinde, sosyalizmin ekonomik alanda kapitalizme zaferini örgütlemeyi ve sağlamayı planlıyordu. "Kim kazanacak?" sorusu henüz çözüme kavuşturulmuş değildi. Eski ve zayıf tekniğe dayanan sanayi, henüz savaştan önceki düzeyini bile bulmamıştı. Tarım daha da kötü bir durumdaydı. Devlet çiftlikleri ve kollektif çiftlikler, uçsuz bucaksız bireysel köylü işletmeleri okyanusunda, birer küçük ada gibiydiler. Sorun, kulakların ortadan kaldırılması değil, kısıtlanması sorunuydu. Sosyalist kesim, ülke ticaretinin yaklaşık olarak ancak yüzde ellisini içine alıyordu.

1936'da Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği tümüyle farklı bir görünümdeydi. Ülkenin ekonomik yaşamı tümüyle değişmişti. Kapitalist öğeler tümüyle ortadan kaldırılmış ve sosyalist sistem ekonomik yaşamın bütün alanlarında

zafere ulaşmıştı. Artık, üretimi savaş öncesi düzeyinin yedi katına çıkarmış, özel sanayiye tümüyle süpürüp atmış güçlü bir sosyalist sanayi vardı. Tarımda kollektif çiftlikler ve devlet çiftlikleri biçimindeki modern makinelerle donatılmış ve dünyada en büyük ölçüde tarım üretiminin yapıldığı sosyalist çiftçilik, zafer sağlamıştı. 1936 yılına doğru kulaklar, sınıf olarak tümüyle ortadan kaldırılmış ve bireysel köylü işletmeleri ülkenin ekonomik yaşamında artık önemli bir rol oynayamaz duruma gelmişti. Ticaret tümüyle devletin ve kooperatiflerin elinde toplanmıştı. İnsanın insanı sömürmesine bir daha geri dönmek üzere son verilmişti. Üretim araçları üzerinde kamu mülkiyeti, sosyalist mülkiyet, ekonomik yaşamın bütün dallarında, yeni, sosyalist sistemin sarsılmaz temeli olarak, sağlam bir biçimde yerleşmişti. Yeni, sosyalist toplumda buhranlar, yoksulluk, işsizlik ve kıtlık bir daha geri dönmek üzere ortadan kalkmıştı. Sovyet toplumunun bütün üyelerine bolluk içinde ve kültürlü bir yaşamın koşulları yaratılmıştı.

Stalin arkadaş, raporunda, bu duruma uygun olarak, Sovyetler Birliği nüfusunun sınıf bileşiminin de değişmiş olduğunu belirtiyordu. Toprak ağaları sınıfı ve eski büyük emperyalist burjuvazi daha İç Savaş döneminde ortadan kaldırılmıştı. Sosyalist kuruluş yılları sırasında, bütün sömürücü ögeler —kapitalistler, tüccarlar, kulaklar ve vurguncular— ortadan kaldırılmışlardı. Yalnızca, ortadan kaldırılmış olan sömürücü sınıfların önemsiz kalıntıları devam ediyordu; bunların tümünden ortadan kaldırılması da en yakın geleceğin bir sorunuydu.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin çalışan halkı —işçiler, köylüler ve aydınlar— sosyalist kuruluş döneminde çok derin bir değişiklik geçirmişti.

İşçi sınıfı kapitalizmde olduğu gibi üretim araçlarından yoksun bir sınıf, sömürülen bir sınıf olmaktan çıkmıştı. İşçi sınıfı, kapitalizme son vermiş, üretim araçlarını kapitalistlerden çekip almış, kamu mülkü haline getirmişti. Artık, eski dar anlamıyla proletarya olmaktan çıkmıştı. Devlet iktidarını elinde bulunduran Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği proletaryası, tümüyle yeni bir sınıf haline gelmişti. Sömürü-

den kurtulmuş, kapitalist ekonomi sistemini ortadan kaldırmış ve üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyeti kurmuş bir işçi sınıfı haline gelmişti. Bu yüzden, insanlık tarihinin daha önce benzerini hiç bilmediği bir işçi sınıfıydı.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği köylülerinin durumunda oluşan değişiklik daha az derin değildi. Eskiden ilkel teknik araç kullanan ve küçük toprakları üzerinde yalıtılmış ve dağınık, küçük ve orta, 20 milyondan fazla köylü ailesi vardı. Bunlar, toprak ağaları, kulaklar, tüccarlar, vurguncular, tefeciler vb. tarafından sömürülüyorlardı. Artık, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde tümüyle yeni bir köylülük oluşmuştu. Köylüleri sömüren toprak ağaları, kulaklar, tüccarlar, tefeciler artık yoktu. Köylü ailelerinin büyük çoğunluğu, özel mülkiyete değil, kollektif çalışmanın ortaya koyduğu üretim araçları üzerinde, kollektif mülkiyet temeline dayanan kollektif çiftliklere katılmış bulunuyordu. Bu, yeni tip bir köylülüktü; bütün sömürü biçimlerinden kurtulmuş bir köylülüktü. İnsanlık tarihinin daha önce benzerini hiç bilmediği bir köylülüktü.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde aydınlar da bir değişiklik geçirmişlerdi. Büyük çoğunluğuyla, tamamen yeni tip aydınlar haline gelmişlerdi. Çoğunluğu işçilerin ve köylülerin saflarından geliyordu. Eski aydınlar gibi kapitalizme değil, sosyalizme hizmet ediyorlardı. Sosyalist toplumun eşit üyeleri haline gelmişlerdi. İşçilerle ve köylülerle birlikte, yeni, sosyalist bir toplum kuruyorlardı. Bunlar, halkın hizmetinde, sömürünün bütün biçimlerinden kurtulmuş yeni tip aydınlardı. Bunlar, insanlık tarihinin daha önce benzerini hiç bilmediği aydınlardı.

Böylece, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin çalışan halkı arasında sınıf sınırları siliniyor, eski sınıf ayrımları ortadan kalkıyordu. İşçiler, köylüler ve aydınlar arasındaki ekonomik ve politik çelişmeler gitgide azalıyor ve siliniyordu. Toplumun manevi ve politik birliğinin temeli yaratılmıştı.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin yaşamındaki bu derin değişiklikler, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Bir-

liği'nde sosyalizmin bu kesin başarıları, yeni anayasada anlatımını buldu.

Yeni anayasaya göre, Sovyet toplumu, aralarında henüz sınıf ayrımları devam eden iki dost sınıftan —işçilerden ve köylülerden— oluşmaktadır. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, işçilerin ve köylülerin sosyalist devletidir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin politik temelini, toprak ağalarının ve kapitalistlerin iktidarının devrilmesi ve proletarya diktatörlüğünün kurulması sonucunda gelişmiş ve güçlenmiş olan Çalışan Halk Temsilcileri Sovyetleri oluşturur.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde tüm iktidar, Çalışan Halk Temsilcileri Sovyetleri'nce temsil edilen kent ve köyün çalışan halkının elindedir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği devlet iktidarının en yüksek organı, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti'dir.

Eşit haklara sahip iki meclisten, Birlik Sovyeti ile Milliyetler Sovyeti'nden oluşan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin bütün yurttaşlarının genel, eşit, tek dereceli ve gizli oyuna dayanan seçimlerle dört yıl için seçilir.

Çalışan Halk Temsilcileri Sovyetleri için olduğu gibi, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti için yapılan seçimler de *geneldir*. Bu, akıl hastaları ve mahkemece kamu haklarından yoksun bırakılma cezasına çarptırılmış olanlar dışında, ırk ya da milliyeti, dini, öğrenim derecesi, doğum yeri, toplumsal kökeni, mülkiyet durumu, ya da geçmişteki eylemleri ne olursa olsun, onsekiz yaşını doldurmuş olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin bütün yurttaşlarının temsilci seçimlerinde oy kullanma ve seçimlerde aday olma hakkına sahip olmaları demektir.

Temsilci seçimleri *eşittir*. Bu, her yurttaşın tek bir oya sahip olması ve bütün yurttaşların seçimlere eşit haklarla katılmaları demektir.

Temsilci seçimleri *tek derecelidir*. Bu, kent ve köy Çalışan Halk Temsilcileri Sovyetleri'nden Sovyet Sosyalist Cum-

huriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti'ne dek bütün Çalışan Halk Temsilcileri Sovyetleri'nin, yurttaşlarca tek dereceli seçimlerle seçilmeleri demektir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti, her iki meclisi biraraya getiren ortak toplantıda Yüksek Sovyet Prezidyumu'nu ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserleri Konseyi'ni seçer.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin ekonomik temeli, sosyalist ekonomi sistemi ve üretim araçları üzerindeki sosyalist mülkiyettir. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde, sosyalizmin, "herkesten yeteneğine göre, herkeşe çalışmasına göre" ilkesi gerçekleştirilmiştir.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin bütün yurttaşlarına çalışma hakkı, dinlenme ve tatil hakkı, eğitim görme hakkı, yaşlılık, hastalık ve sakatlık durumunda bakım hakkı sağlanmıştır.

Yaşamın bütün alanlarında kadınlar, erkeklerle eşit haklara sahiptirler.

İrk ve milliyeti ne olursa olsun, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği yurttaşlarının eşitliği, değiştirilemez bir yasadır.

Bütün yurttaşlara inanç özgürlüğü ve dine karşı propaganda özgürlüğü tanınmıştır.

Anayasa, sosyalist toplumu güçlendirmek amacıyla, söz, basın, toplantı ve miting özgürlüklerini, halk örgütlerinde birleşme hakkını, kişi dokunulmazlığı, konut dokunulmazlığı ve haberleşme gizliliği haklarını, çalışan halkın çıkarlarını savundukları için ya da bilimsel çalışmaları yüzünden ya da ulusal kurtuluş savaşmaları yüzünden baskıya uğrayan yabancı devlet yurttaşlarına sığınma hakkını güvence altına almıştır.

Yeni anayasa, aynı zamanda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin bütün yurttaşlarına ciddi görevler yükler: yasalara uyma, çalışma disiplini koruma, kamu görevlerini doğrulukla yerine getirme, sosyalist toplum kurallarına uyma, sosyalist, kamu mülkiyetini koruma ve güçlendirme ve sosyalist anayurdu savunma görevleri.

"Anayurdu savunmak, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin her yurttaşı için kutsal bir görevdir."

Anayasa'nın yurttaşların çeşitli derneklerde birleşme hakkına ilişkin bir maddesinde, şöyle denilmektedir:

"İşçi sınıfının ve çalışan halk tabakalarının saflarındaki en etkin ve en yüksek politik bilince sahip yurttaşlar, sosyalist sistemi güçlendirme ve geliştirme savaşımında çalışan halkın öncüsü olan ve kamu örgütü olsun devlet örgütü olsun, çalışan halkın bütün örgütlerinin yönetici çekirdeği olan Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) de birleşirler."

Sovyetler'in Sekizinci Kongresi, yeni Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasası tasarısını oybirliğiyle onayladı ve kabul etti.

Böylece, Sovyet ülkesi, yeni bir anayasaya, sosyalizmin zaferini, işçi ve köylü demokrasisinin zaferini somutlaştıran bir anayasaya sahip oldu.

Bu yolla anayasa, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin yeni bir gelişme aşamasına, sosyalist toplum kuruluşunun tamamlanması ve "herkesten yeteneğine göre, herkese gereksindiği kadar" biçimindeki komünist ilkenin toplum yaşamının yol gösterici ilkesi olacağı komünist topluma kerte kerte geçiş aşamasına girmiş olduğunu gösteriyor ve yeni bir çağ açan bir olguya yasal bir nitelik veriyordu.

4. BUHARİN - TROÇKİ CASUSLAR, YIKICILAR VE VATAN HAINLERİ ÇETESİNİN KALINTILARINI TEMİZLEME. SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ YÜKSEK SOVYETİ SEÇİMLERİNE HAZIRLIK. PARTİNİN İZLEYECEĞİ YOL OLARAK GENİŞ PARTİ İÇİ DEMOKRASİ. SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ YÜKSEK SOVYETİ SEÇİMLERİ.

1937'de Buharin - Troçki çetesinin canice suçlarıyla ilgili yeni gerçekler gün ışığına çıktı. Piatakov, Radek ve ötekilerin mahkemesi, Tuhaçevski, Yakir ve ötekilerin mahkemesi ve ensonu Buharin, Rikov, Krestinski, Rozengolts ve ötekilerin mahkemesi, bütün bu mahkemeler, buharincilerle troçkistlerin çoktandır "Sağcılar ve Troçkistler Bloku" olarak bir

halk düşmanları çetesi halinde birleşmiş olduklarını gösterdi.

Mahkemeler, bu insan süprüntülerinin, halk düşmanları Troçki, Zinovyev ve Kamenev'le birlikte, Ekim Sosyalist Devrimi'nin ilk günlerinden bu yana, Lenin'e karşı, partiye karşı, Sovyet Devleti'ne karşı gizli faaliyetler yürütmüş olduklarını gösterdi. 1918'in başlarında, Brest-Litovsk barışı aleyhine girişilen gizli faaliyetler; Lenin'e karşı düzenlenen suikast ve 1918 ilkbaharında Lenin'in, Stalin'in ve Sverdlov'un tutuklanmaları ve öldürülmeleri için "Sol" Sosyalist-Devrimciler'le yapılan gizli bağlaşma; 1918 yazında Lenin'i yaralayan hain kurşun; 1918 yazında "Sol" Sosyalist-Devrimcilerin ayaklanması; Lenin'in liderliğini baltalamak ve yıkmak amacıyla 1921'de parti içindeki anlaşmazlıkların kasıtlı olarak derinleştirilmesi; Lenin'in hastalığı sırasında ve ölümünden sonra parti liderliğini devirme girişimleri; devlet sırlarının ifşa edilmesi ve yabancı casusluk örgütlerine bilgi verilmesi; Kirov'un alçakça öldürülmesi; yıkıcılık, saptırma faaliyetleri ve baltalama hareketleri; Menjinski'nin, Kuybişev'in ve Gorki'nin alçakça öldürülmeleri —bütün bunların, yirmi yıldan fızla bir zamandır yapılan benzeri hainliklerin, burjuva devletlerinin casusluk örgütlerinin emirlerini ve işaretlelerini yerine getirmek üzere, Troçki, Zinovyev, Kamenev, Buharin, Rikov ve uşaklarının katılmasıyla, ya da doğrudan bunların yönetimi altında işlendikleri ortaya çıktı.

Mahkemeler, Troçki-Buharin canilerinin, efendilerinin —yabancı casusluk örgütlerinin— isteklerine uygun olarak, partiyi ve Sovyet devletini yıkmak, ülkenin savunma gücünü kundaklamak, yabancı askeri müdahaleye yardım etmek, Kızıl Ordu'nun yenilgisini hazırlamak, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ni parçalamak, Sovyet Kıyı Bölgesi'ni Japonlara, Sovyet Beyaz Rusyası'nı Polonyalılara, Sovyet Ukraynası'nı Almanlara vermek, işçilerin ve kollektif çiftçilerin kazançlarını yoketmek ve Sovyetler Birliği'nde kapitalist köleliği geri getirmek için çalıştıklarını açığa çıkardı.

Bu Beyaz Muhafız cüceler, bir sineğinkinden daha fazla olmayan güçleriyle, akıllarısıra ülkenin efendileri olduklarını sanıyorlar ve gerçekten Ukrayna'yı, Beyaz Rusya'yı ve

Kıyı Bölgesi'ni satabilecek ya da verebilecek güçte oldukları kuruntusuyla böbürleniyorlardı.

Bu Beyaz Muhafız haşarat unuttuyordu ki, Sovyet ülkesinin gerçek efendisi Sovyet halkıdır; Rikovlar, Buharinler, Zinovyevler, Kamenevler devletin ancak geçici görevlisidirler ve bu devlet istediği anda onları görevlerinden bir paçavra gibi kaldırıp atabilecek güçtedir.

Faşistlerin bu aşağılık uşakları unuttuyorlardı ki, Sovyet halkı tek bir parmağını kıpırdatmaya görsün, kendilerinin izi bile kalmaz.

Sovyet mahkemesi, buharinci -troçkist canilerini kurşuna dizilme cezasına mahkûm etti.

Ve, İçişleri Halk Komiserliği hükümleri uyguladı.

Sovyet halkı, buharinci -troçkist sürüsünün yok edilmesi ni onayladı ve önündeki işe koyuldu.

Öndeki iş, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti seçimlerine hazırlanmak ve bu seçimleri örgütlü bir biçimde yapmaktır.

Seçim hazırlıklarında, parti tüm gücünü ortaya koydu. Parti, yeni Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasa'sının yürürlüğe girmesini, ülkenin politik yaşamında bir dönüm noktası sayıyordu. Bu dönüm noktası, seçim sisteminin tam demokratikleştirilmesi, kısıtlı oy hakkından genel oy hakkına, tam eşit olmayan oy hakkından eşit oy hakkına, dolaylı [kademeli] seçimlerden tek dereceli seçimlere ve açık oy esasından gizli oy esasına geçilmiş olmasıydı.

Yeni anayasa yürürlüğe girmeden önce, din adamlarının, eski Beyaz Muhafızların, eski kulakların ve topluma yararlı bir çalışma içinde olmayan kimselerin oy hakları kısıtlıydı. Yeni anayasa, temsilci seçimlerini genelleştirme yoluyla bu kategoriye giren vatandaşlar için bütün kısıtlamaları kaldırdı.

Eskiden, kentli ve köylü nüfusun temsil esaslarındaki ayrımlar yüzünden, temsilci seçimleri eşit değildi. Ama artık, eşit oy hakkını kısıtlama zorunluluğu tümüyle ortadan kalkmış ve bütün yurttaşlara eşitlik esası üzerinde seçimlere katılma hakkı tanınmış bulunuyordu.

Eskiden, Sovyet iktidarının orta ve yüksek derecedeki organlarının seçimleri kademeli olarak yapılıyordu. Ama artık, yeni anayasaya göre, kent ve köy Sovyetlerinden Yüksek Sovyet'e dek bütün Sovyetler yurттаşlarca tek dereceli seçimlerle seçileceklerdi.

Eskiden, Sovyetlere açık oyla, adaylara değil, aday listelerine oy verme yoluyla temsilci seçiliyordu. Ama artık, temsilciler gizli oyla seçileceklerdi ve her seçim bölgesinde aday listelerine değil, herbir aday için ayrı ayrı oy verilecekti.

Bu, ülkenin politik yaşamında kesin bir dönüm noktasıydı.

Yeni seçim sistemi, kaçınılmaz olarak, yığınların politik faaliyetlerinin yükselmesi, Sovyet iktidar organları üzerinde yığınların denetiminin güçlenmesi ve Sovyet iktidar organlarının halka karşı sorumluluklarının artması sonucunu ortaya koyacaktı ve gerçekte de böyle oldu.

Bu dönüm noktasına tam olarak hazırlıklı olabilmek için, itici gücün parti olması ve seçimlerde partinin önder rolünün tam olarak sağlanması gerekiyordu. Ama, bu ancak, parti örgütlerinin kendilerinin her günkü çalışmalarında tam olarak demokratikleşmeleriyle; ancak, parti tüzüğünün emrettiği gibi, kendi parti içi yaşamlarında demokratik merkezîyetçilik ilkesine tam olarak uymalarıyla; ancak, partinin bütün organlarının seçimlerle işbaşına gelmeleriyle; ancak, eleştiri ve özeleştirin partide tam olarak geliştirilmesiyle; ancak, parti organlarının parti üyelerine karşı sorumluluklarının tam olmasıyla; ve parti üyelerinin kendilerinin tam etkin olabilmeleriyle gerçekleşebilirdi.

1937 Şubat'ının sonunda toplanan Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı'nda, parti örgütlerinin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti seçimlerine hazırlanmaları konusunda Jdanov arkadaşın verdiği bir rapor, bazı parti örgütlerinin, günlük çalışmalarında, seçimler yerine içerden atama yöntemini uygulamak, herbir aday için ayrı ayrı oy vermek yerine aday listelerine oy vermek, gizli oy yerine açık oy yöntemine başvurmak yoluyla parti tüzüğünü ve demokratik merkezîyetçilik ilkelerini sistemli bir biçimde

çığnediklerini ortaya koydu. Elbette ki, bu tür uygulama içindeki örgütler, Yüksek Sovyet seçimlerinde görevlerini tam olarak yerine getiremezlerdi. Bu nedenle, her şeyden önce, parti örgütlerinde böylesine anti-demokratik uygulamalara bir son vermek ve parti çalışmasını geniş demokratik esaslar üzerinde yeniden örgütlemek gerekiyordu.

Bunun için, Merkez Komitesi Genişletilmiş Toplantısı, Jdanov arkadaşın raporunu dinledikten sonra şu kararı aldı:

"a) Parti çalışmalarını, parti tüzüğünün öngördüğü parti içi demokrasi ilkelerinin tam ve kesin olarak uygulanması temeli üzerinde yeniden örgütlemek.

"b) Parti komitelerine içerden atama yöntemine bir son vermek ve parti tüzüğünün öngördüğü gibi, parti örgütlerinin yönetici organlarının seçim yoluyla işbaşına gelmeleri ilkesine dönmek.

"c) Parti organlarının seçiminde aday listelerine oy vermeyi yasaklamak; seçimlerde her bir adaya ayrı ayrı oy verme, bütün parti üyelerinin adayları eleştirme ve onlara her konuda soru sorma haklarını sınırsız tutmak.

"d) Parti organlarının seçiminde gizli oy esasını kabul etmek.

"e) Partinin alt örgütlerindeki parti komitelerinden eyalet komitelerine, bölge komitelerine ve milliyetler komünist partilerinin merkez komitelerine dek bütün parti örgütlerinde, parti organlarının seçimlerini yapmak ve seçimleri en geç 20 Mayıs'a dek tamamlamak.

"f) Partinin bütün örgütlerini parti organlarının hizmet süreleri bakımından parti tüzüğünün öngördüğü kurallara sıkı sıkıya uydurmak; yani, partinin alt örgütlerinde yılda bir; mntaka ve kent örgütlerinde yine yılda bir; bölge, eyalet ve cumhuriyet örgütlerinde onsekiz ayda bir seçim yapmak.

"g) Partinin alt örgütlerinde, parti komitelerinin genel fabrika toplantılarında seçilmesi sistemine sıkı sıkıya uymak ve bu toplantıların yerine delege konferanslarının konmasına izin vermemek.

"h) Partinin bazı alt örgütlerinde genel toplantıları kaldı-

rı, onun yerine atelye toplantıları ve delege konferansları koyma biçimindeki uygulamaya bir son vermek."

Parti, yaklaşan seçim hazırlıklarına böyle başladı.

Merkez Komitesi'nin bu kararı son derece büyük bir politik önem taşıyordu. Bu kararın önemi, yalnızca Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti seçimleri için partinin açtığı seçim kampanyasını başlatmış olmasında değil, aynı zamanda ve her şeyden önce, parti örgütlerinin çalışmalarını yeniden örgütlemelerine, parti içi demokrasi ilkelerini uygulamalarına ve Yüksek Sovyet seçimlerine tam olarak hazırlanmalarına yardım etmiş olmasındadır.

Parti, seçim kampanyasını geliştirme konusunda, komünistlerle partili olmayan yığınlar arasında bir seçim cephesinin kurulması düşününü politikasına esas almaya karar verdi. Ve, seçim bölgelerinde partili olmayan yığınlarla ortak adaylar gösterme kararı alarak, partili olmayan yığınlarla bağlaşma halinde, bir blok halinde seçimlere girdi. Bu, burjuva ülkelerinde yapılan seçimlerde görülmemiş ve tümüyle olanaksız bir şeydi. Ama, birbirine düşman sınıfların artık varolmadıkları ve halkın bütün kesimlerinin manevi ve politik birliğinin tartışılmaz bir gerçek olduğu ülkemizde, komünistlerle partili olmayan yığınlar arasında kurulan bu blok tümüyle doğal bir şeydi.

7 Aralık 1937'de, Parti Merkez Komitesi, seçmenlere seslenen bir bildiri yayınladı.

Bildiride şöyle deniliyordu:

"12 Aralık 1937'de Sovyetler Birliği'nin çalışan halkı, sosyalist anayasamız gereğince, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti'ne temsilciler seçecektir. Bolşevik Partisi, seçimlere partili olmayan işçilerle, köylülerle, memurlarla ve aydınlarla bir *blok* halinde, bir *bağlaşma* halinde girmektedir. ... Bolşevik Partisi, kendisini partili olmayan halktan ayrı tutmuyor, tam tersine, seçimlere partili olmayan yığınlarla bir blok halinde, bağlaşma halinde, işçi ve memur sendikalarıyla, Komünist Gençler Birliği'yle ve partili olmayan öteki örgüt ve kuruluşlarla bir blok halinde giriyor. Dolayısıyla, adaylar, komünistlerin ve partili olmayan yığınların

ortak adayları olacaktır ve nasıl her komünist temsilci partili olmayan yığınların da temsilcisi olacaksa, her partili olmayan temsilci de aynı zamanda komünistlerin temsilcisi olacaktır."

Merkez Komitesi'nin bildirisi, seçmenlere yapılan şu çağrıyla son buluyordu:

"Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi, bütün komünistleri ve sempatizanları, partili olmayan adaylara, tıpkı komünist adaylara olduğu gibi, oybirliğiyle oy vermeye çağırır.

"Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi, partili olmayan bütün seçmenleri, komünist adaylara, tıpkı partili olmayan adaylara olduğu gibi, oybirliğiyle oy vermeye çağırır.

"Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) Merkez Komitesi, bütün seçmenleri, Birlik Sovyeti'ne ve Milliyetler Sovyeti'ne temsilciler seçmek üzere 12 Aralık 1937'de tek bir kişi gibi sandık başlarına gitmeye çağırır.

"Sovyet devletinin yüksek organına temsilci seçme şerefini ve hakkını kullanmayan tek bir seçmen kalmamalıdır.

"Yüksek Sovyet seçimlerine istisnasız bütün seçmenlerin katılmalarını sağlamayı görev bilmeyen tek bir etkin yurttaş kalmamalıdır.

"12 Aralık 1937, Lenin'in ve Stalin'in muzaffer bayrağının çevresinde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin bütün milliyetlerinin çalışan halklarının birliğini kutlayan büyük bir bayram günü olmalıdır."

11 Aralık 1937'de, seçimlerin öngününde, Stalin arkadaş, aday gösterildiği bölgenin seçmenlerine seslenen konuşmasında, halkın seçeceği kimselerin, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti'ne seçilecek temsilcilerin, nasıl olmaları gerektiğini anlattı.

Stalin arkadaş, şöyle diyordu:

"Seçmenler, halk temsilcilerinin görevlerini yerine getirecek yetenekte olmalarını; çalışmalarında politik dar görüşlülüğe düşmemelerini; politik görevlerinde Lenin'i

örnek almalarını; kamu görevlerinde Lenin gibi açık ve kesin olmalarını; Lenin gibi savaşta korkusuz ve halk düşmanlarına karşı amansız olmalarını; ortalık karışmaya yüz tutunca ve ufukta herhangi bir tehlike belirdiğinde, Lenin gibi hiçbir paniğe ve hiçbir panik belirtisine kapılmamalarını; lehte ve aleyhte bütün öğelerin kapsamlı bir biçimde saptanıp tartılmasını gerektiren karmaşık sorunlar üzerinde karar almada Lenin gibi akıllı ve kesin davranmalarını; Lenin gibi namuslu ve dürüst olmalarını; halklarını Lenin gibi sevmelerini istemelidirler."

12 Aralık günü yapılan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyeti seçimleri büyük bir coşkunluk içinde geçti. Bu, seçim olayının ötesinde bir şeydi; Sovyet halkının zaferini kutlayan büyük bir bayramdı. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği halkları arasındaki büyük dostluğu ortaya koyan bir olaydı.

94 milyon seçmenin 91 milyondan fazlası, yani seçmenlerin yüzde 96.8'i seçimlere katıldı. Bunun 89 milyon 844 bini, yani yüzde 98.6'sı komünistlerle partili olmayan yığınlar blokunun adaylarına oy kullandı. Komünistlerle partili olmayan yığınlar blokunun adaylarına karşı oy kullanan yalnızca 632 bin kişiydi. Komünistlerle partili olmayan yığınlar blokunun istisnasız bütün adayları seçildiler.

Böylece, 90 milyon kişi, oybirliğiyle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde sosyalizmin zaferini onayladı.

Bu, komünistlerle partili olmayan yığınlar blokunun önemli bir zaferiydi.

Bu, Bolşevik Partisi'nin bir zaferiydi.

Bu, Ekim Devrimi'nin 20. yıldönümünde yaptığı tarihsel konuşmada Molotov arkadaşın sözünü ettiği, Sovyet halkının manevi ve politik birliğinin parlak bir kanıtıydı.

BOLŞEVİK PARTİSİ'nin katettiği tarihsel yoldan çıkarılacak başlıca sonuçlar nedir?

Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevikler) tarihi bize ne öğretir?

1) Partinin tarihi, bize her şeyden önce, proletaryanın devrimci bir partisi olmaksızın, oportünizmden arınmış, uzlaşıcılara ve teslimiyetçilere karşı ödünsüz, burjuvaziye ve onun devlet iktidarına karşı devrimci bir parti olmaksızın, proletarya devrimi zaferinin, proletarya diktatörlüğü zaferinin olanaksız olduğunu öğretiyor.

Partinin tarihi, bize, proletaryayı böyle bir partiden yoksun bırakmanın, onu devrimci öncülükten yoksun bırakmak olduğunu, proletaryayı devrimci öncülükten yoksun bırakmanın da proletarya devrimi davasını yıkmak olduğunu öğretiyor.

Partinin tarihi, bize, iç barış koşullarında geliştirilmiş, oportünistlerin kuyruğunda sürüklenen, "sosyal reformlar" düşüyle yaşayan ve sosyal devrimden korkan Batı Avrupa tipi, sıradan bir sosyal demokrat partinin, böyle bir partinin yerini tutamayacağını öğretiyor.

Partinin tarihi, bize, ancak, yeni tip bir partinin, mark-sist-leninist bir partinin, bir sosyal devrim partisinin, proletaryayı burjuvaziye karşı kesin savaşlara hazırlayabilecek ve proletarya devriminin zaferini örgütleyebilecek bir partinin böyle bir parti olabileceğini öğretiyor.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ndeki Bolşevik partisi böyle bir partidir.

Stalin arkadaş, şöyle der:

"Devrim öncesi dönemde, az çok barışçı gelişmenin olduğu dönemde, İkinci Enternasyonal partilerinin işçi sınıfı hareketinde egemen güç oldukları ve parlemanter savaşım biçiminin başlıca savaşım biçimi olarak görüldüğü dönemde, parti daha sonraları açık devrimci savaş koşullarında kazandığı büyük ve belirleyici öneme sahip değildi ve sahip olamazdı da. İkinci Enternasyonal'i saldırılara karşı savunmak için Kautsky, İkinci Enternasyonal partilerinin savaş değil, barış araçları olduğunu ve işte özellikle bu yüzden, savaş döneminde, proletaryanın devrimci hareketlere geçtiğı dönemde, bu partilerin ciddi herhangi bir adım atma gücünü gösteremediklerini söylemiştir. Bu, tümüyle doğrudur. Ama, ne anlama gelir? Bu, İkinci Enternasyonal partilerinin proletaryanın devrimci savaşımına uygun olmadıkları, işçileri iktidara götüren savaşçı proletarya partileri olmadıkları, yalnızca parlemanter seçimlere ve parlemanter savaşıma uygun seçim makineleri oldukları anlamına gelir. Bu da, İkinci Enternasyonal oportünistlerinin egemen oldukları günlerde, proletaryanın başlıca politik örgütünün, neden parti değil de, parlamento grubunun olduğunu açıklar. Çok iyi bilindiğı gibi, o tarihlerde parti gerçekte parlamento grubunun bir uzantısı ve yardımcısıydı. Bu koşullar altında ve böyle bir partinin yönetiminde, proletaryayı devrime hazırlamak gibi bir sorunun olamayacağını söylemek bile gereksizdir.

"Ama, yeni bir dönemin başlamasıyla, işler temelden değişmiştir. Yeni dönem, açık sınıf savaşları, proletaryanın devrimci hareketleri ve proletarya devrimi dönemidir; emperyalizmin yerlebir edilmesi ve proletaryanın iktida-

rı ele geçirmesi için doğrudan güç biriktirdiği bir dönemdir. Bu dönemde, proletaryayı, bütün parti çalışmalarını yeni, devrimci bir çizgide yeniden örgütleme; işçileri devrimci iktidar savaşımı ruhu içinde eğitme; yedek güçleri yetiştirme ve ileri sürme; komşu ülkelerin proletaryalarıyla bağlaşma kurma; sömürgelerdeki ve bağımlı ülkelerdeki kurtuluş hareketleriyle sağlam bağlar kurma gibi görevler beklemektedir. Bu yeni görevleri, barışçı parlamentarizm koşullarında gelişmiş olan eski sosyal demokrat partilerin başarabileceğini sanmak, umutsuz bir karamsarlığa ve kaçınılmaz bir yenilgiye mahkûm olmaktır. Proletarya, yüklenecek böyle görevleri olduğu halde, eski partilerin önderliği altında kalmayı sürdürmüş olsaydı, tümüyle silahsız ve savunmasız kalırdı. Proletaryanın böyle bir duruma razı olamayacağını söylemek bile gereksizdir.

"Yeni bir partiye, iktidar savaşımında proletaryaya önderlik edecek kadar cesur, devrimci bir durumun karmaşık koşullarında yönünü şaşırmayacak kadar deneyime ve hedefine giden yolda suyun altında kalan kayalardan sakınabilecek kadar esnekliğe sahip bir partiye, savaşçı, devrimci bir partiye işte bu yüzden gereksinim vardır.

"Böyle bir parti olmaksızın, emperyalizmi devirmeyi ve proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirmeyi düşünmek bile gereksizdir.

"Bu yeni parti, leninizmin partisidir" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 62-63).

2) Partinin tarihi, bize ayrıca, işçi sınıfı partisinin, işçi sınıfı hareketinin ileri teorisine, marksist-leninist teoriye iyice hakim olmadıkça, işçi sınıfının önder rolünü, proletarya devriminin örgütleyicisi ve önder rolünü yerine getiremeyeceğini öğretiyor.

Marksist-leninist teorinin gücü, bu teorinin, partiye her durumda doğru yönü bulma, olayların iç bağlantılarını anlama, olayların akış yönünü önceden görme ve yalnızca bugün nasıl ve hangi yönde geliştiklerini değil, gelecekte de nasıl ve hangi yönde gelişeceklerini görme olanağını sağlamasındadır.

Ancak, marksist-leninist teoriye iyice hakim olan bir parti, güvenli adımlarla yürüyebilir ve işçi sınıfını ileri götürebilir.

Tersine, marksist-leninist teoriye iyice hakim olmayan bir parti karanlıkta el yordamıyla yürümek zorunda kalır, hareketlerinde güvensiz hale düşer ve işçi sınıfını ileri götüremez.

Marksist-leninist teoriye iyice hakim olmak için, Marx'ın, Engels'in ve Lenin'in yapıtlarından soyutlanmış sonuçları ve tezleri dikkatle ezberlemenin, yeri geldikçe bunları aktarmayı öğrenmenin ve böylece, ezberlenmiş olan sonuçların ve tezlerin her yerde geçerli olacağını umarak bunlarla yetinmenin yeterli olacağı sanılabilir. Ama, marksist-leninist teoriye böyle bir yaklaşım tümünden yanlıştır. Marksist-leninist teoriyi bir dogmalar yığını, bir hazır yanıtlar listesi, bir inanç simgesi olarak ve marksistleri de birer basmakalıp bilgiçler, dogmacılar olarak görmemelidir. Marksist-leninist teori, sosyal gelişmenin, işçi sınıfı hareketinin, proletarya devriminin, komünist toplum kuruluşunun bilimidir. Ve, bir bilim olarak, olduğu yerde sayamaz, olduğu yerde sayması olanaksızdır; tersine, gelişir ve kendini yetkinleştirir. Açıktır ki, gelişmesi içinde, kaçınılmaz olarak, yeni deneyimlerle ve yeni bilgilerle zenginleşir; tezlerinden ve sonuçlarından bir kısmı zamanla kaçınılmaz olarak değişir, bunların yerini, kaçınılmaz olarak, yeni tarihsel koşullara karşılık düşen yeni tezler, yeni sonuçlar alır.

Marksist-leninist teoriye hakim olmak, asla onun bütün formüllerini ve tezlerini ezberlemek ve her sözcüğüne bağlanıp kalmak demek değildir. Marksist-leninist teoriye hakim olmak için, öncelikle, onun sözcük örgüsüyle özünü birbirinden ayırt etmeyi öğrenmeliyiz.

Marksist-leninist teoriye hakim olmak, bu teoriyi *özümlemek* ve onu proletaryanın sınıf savaşımının değişen koşulları içinde devrimci hareketin pratik sorunlarının çözümü için kullanmayı bilmek demektir.

Marksist-leninist teoriye hakim olmak, bu teoriyi devrimci hareketin yeni deneyimleriyle, yeni tezleri ve sonuçlarıyla zenginleştirmek demektir; eskimiş tezlerini ve sonuçlarını yeni tarihsel koşullara karşılık düşen yenileriyle değiş-

tirmekte hiç duraksamadan, *onu* —özünden hareket ederek— *geliştirmek ve ilerletmek* demektir.

Marksist-leninist teori, bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur.

İkinci Rus devriminden (Şubat 1917) önce bütün ülkelerin marksistleri, kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde, parlamenter demokrasiye dayanan cumhuriyetin, toplum için en uygun politik örgütlenme biçimi olduğunu düşünüyorlardı. Gerçi, geçen yüzyılın yetmişlerinde, Marx, proletarya diktatörlüğü için en elverişli biçimin, parlamenter cumhuriyet değil, Paris Komünü tipinde bir politik örgütlenme olduğuna parmak basmıştı. Ama ne yazık ki Marx, yazılarında bu tezi fazla geliştirmemişti ve bu tez unutulmuştu. Üstelik, Engels'in, 1891'de Erfurt Programı taslağının eleştirisinde, "demokratik cumhuriyet ... proletarya diktatörlüğünün özgül biçimidir" diyen kesin beyanı, marksistlerin, demokratik cumhuriyeti proletarya diktatörlüğünün politik biçimi olarak kabul etmekte devam ettikleri konusunda hiçbir kuşkuyla yer bırakmıyordu. Engels'in bu tezi, daha sonra, Lenin de içinde olmak üzere, bütün marksistler için bir kılavuz ilke haline gelmişti. Ne var ki, 1905 Rus Devrimi ve özellikle 1917 Şubat Devrimi, toplumun politik örgütlenmesinin yeni bir biçimini —İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri'ni— ortaya koydu. İki Rus devriminin deneyimlerini inceleyen Lenin, marksist teorisinin ışığında, proletarya diktatörlüğü için en elverişli politik biçimin, parlamenter demokrasiye dayanan bir cumhuriyet değil, bir Sovyetler cumhuriyeti olduğu sonucuna vardı. Lenin, buna dayanarak, Nisan 1917'de, burjuva devriminden sosyalist devrime geçiş dönemi sırasında, proletarya diktatörlüğünün en iyi politik biçimi olarak Sovyetler Cumhuriyeti sloganını attı. Bütün ülkelerin oportünistleri, parlamenter cumhuriyete sarıldılar ve Lenin'i marksizmden ayrılmak ve demokrasiyi yıkmakla suçladılar. Ama, elbette ki, marksizmin teorisini derinliğine kavramış olan gerçek marksist, oportünistler değil, Lenin'di; çünkü, Lenin, marksist teoriyi yeni deneyimlerle zenginleştirerek ilerletiyordu; oysa, oportünistler marksizmi geriye itiyorlardı ve onun tezlerinden birini bir dogma haline getiriyorlardı.

Lenin marksizmin sözcük örgüsüne bağlanıp kalsaydı ve marksizmin Engels tarafından formüle edilmiş olan eski tezlerinden birini yeni tarihsel koşullara karşılık düşen Sovyetler Cumhuriyetine ilişkin teziyle değiştirmeyi göze almasaydı, partimizin, devrimimizin durumu, marksizmin durumu ne olurdu? Parti karanlıkta el yordamıyla yürümek zorunda kalır, Sovyetler dağılırdı; bir Sovyet iktidarına sahip olamazdık ve marksist teori ciddi bir terslikle karşılaşırdu. Proletarya kaybeder ve proletaryanın düşmanları kazandırdı.

Emperyalizm-öncesi kapitalizmin incelenmesi sonunda, Engels ve Marx, sosyalist devrimin tek bir ülkede zafere ulaşamayacağı, ancak uygar ülkelerin hepsinde ya da çoğunda aynı zamanda indirilecek bir vuruşla zafere ulaşabileceği sonucuna varmışlardı. Bu, Ondokuzuncu Yüzyılın ortasında ulaşılmış bir sonuçtu. Ve, daha sonra, bütün marksistler için bir kılavuz ilke haline gelmişti. Ne var ki, Yirminci Yüzyılın başında, emperyalizm-öncesi kapitalizm, gelişerek, emperyalist kapitalizm, yükselen kapitalizm, çürüyen kapitalizm haline dönüşmüştü. Emperyalist kapitalizmin incelenmesi sonunda, Lenin, marksist teoriye dayanarak, Engels ve Marx'ın ortaya koydukları eski formülün yeni tarihsel koşullara artık uymadığı ve sosyalist devrimin tek bir ülkede zafere ulaşmasının mümkün olduğu sonucuna vardı. Bütün ülkelerin oportünistleri Engels ve Marx'ın ortaya koydukları eski fomüle sarıldılar ve Lenin'i marksizmden ayrılmakla suçladılar. Ama, elbette ki, marksist teoriyi derinlemesine kavramış olan, oportünistler değil, Lenin'di; çünkü Lenin, marksizmin teorisini yeni deneyimlerle zenginleştirerek ilerletiyordu; oysa, oportünistler, marksizmi geriye itiyorlardı ve onu mumyalıyorlardı.

Lenin, marksizmin sözcük örgüsüne bağlanıp kalsaydı ve marksizmin eski sonuçlarından birini, sosyalizmin tek bir ülkede zafere ulaşmasının mümkün olduğunu gösteren yeni bir sonuçla, yeni tarihsel koşullara karşılık düşen bir sonuçla değiştirmeyi göze almamış olsaydı, partinin, devrimimizin durumu, marksizmin durumu ne olurdu? Parti karanlıkta el yordamıyla yürümek zorunda kalır, proletarya devrimi ön-

derlikten yoksun kalır ve marksist teori çürümeye yüz tutardı. Proletarya kaybeder, proletaryanın düşmanları kazanırdı.

Oportünizm, her zaman, marksist teorinin, ya da onun tezlerinden ve sonuçlarından herhangi birinin doğrudan yadsınması demek değildir. Oportünizm, bazan, marksizmin eskimiş bazı tezlerine sıkıca sarılarak, onun gelişmesini durdurmak ve böylece proletaryanın devrimci hareketini durdurmak için bunları dogma haline getirme girişimi biçiminde kendisini gösterir.

Abartmaya düşmekten çekinmeksizin denebilir ki, Engels'in ölümünden sonra, yalnızca, usta teorisyen Lenin ve Lenin'den sonra onun öğrencileri Stalin ve ötekiler, marksist teoriyi ilerleten ve onu proletaryanın sınıf savaşımının yeni koşullarında yeni deneyimlerle zenginleştiren marksistler olmuşlardır.

Ve, işte, Lenin ve leninistler marksist teoriyi ilerletmiş oldukları içindir ki, leninizm, marksizmin daha ileri bir düzeye çıkarılmasıdır: leninizm, proletaryanın sınıf savaşımının yeni koşullarının marksizmidir, emperyalizm ve proletarya devrimleri çağının marksizmidir, sosyalizmin dünyanın altıda birinde zafere ulaştığı çağın marksizmidir.

Bolşevik Partisi, onun önde gelen kişileri marksizmin teorisine hakim olmasalardı, onlar bu teoriye bir eylem kılavuzu olarak bakmayı bilmeselerdi, marksist teoriyi proletaryanın sınıf savaşımının yeni deneyimleriyle zenginleştirerek ilerletmeyi bilmeselerdi, Ekim 1917'de zafere ulaşamazdı.

Amerikan işçi sınıfı hareketinin yönetimini üzerlerine alan Amerika'daki Alman marksistlerini eleştirirken, Engels, şöyle yazıyordu:

"Almanlar, ellerindeki teoriyi, Amerikan yığınlarını harekete geçirebilecek bir kaldıraç olarak nasıl kullanacaklarını bilmiyorlar. Çoğu hallerde, teoriyi kendileri anlamıyorlar ve onu doktriner ve dogmatik bir biçimde, ezberlenmesi gereken, ezberleyince de bütün gereksinimleri karşılayacak bir şey olarak ele alıyorlar. Onlar için teori, bir eylem kılavuzu değil, bir dogmadır" (*Marx ve Engels*, rusça baskı, c. XXVII., s. 606).

Lenin, Nisan 1917'de, devrimci hareketin ilerlediği ve sosyalist devrime geçişi zorladığı bir sırada, hâlâ, proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğüne ilişkin eski formüle sıkışıkya sarılan Kamenev'i ve bazı eski Bolşevikleri eleştirirken, şöyle yazıyordu:

"Marx ve Engels, bizim doktrinimiz bir dogma değil bir eylem kılavuzudur, sözünü sık sık kullanırlar ve haklı olarak, tarihsel sürecin herbir aşamasının somut ekonomik ve politik koşullarınca zorunlu olarak değişikliğe uğratılan *genel* görevleri olsa olsa ancak saptayabilen 'formüller'nin ezberlenmesi ve anlamadan papağan gibi yinelenmesiyle alay ederlerdi. ... Şu reddedilemez doğruyu iyice kavramak zorunludur ki, bir marksist, gerçek yaşamı, somut *gerçekleri* dikkate almalı ve dünyanın bir teorisine takılıp kalmamalıdır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XX., s. 100-101)

3) Partinin tarihi, bize ayrıca, işçi sınıfı safları içinde faaliyet gösteren ve işçi sınıfının geri tabakalarını burjuvazinin kucağına iten ve böylece işçi sınıfının birliğini baltalayan küçük-burjuva partileri tepelenmedikçe, proletarya devrimini zafere götürmenin olanaksız olduğunu öğretiyor.

Partimizin tarihi, küçük-burjuva partilerine karşı — Sosyalist-Devrimcilere, Menşeviklere, Anarşistlere ve milliyetçilere karşı— savaşımın ve bu partilerin kesin olarak yenilgiye uğratılmalarının tarihidir. Bu partiler tepelenmemiş ve işçi sınıfı saflarından sürülüp atılmamış olsalardı, işçi sınıfının birliği sağlanamazdı; işçi sınıfının birliğinin sağlanmamış olması halinde de, proletarya devriminin zaferini sağlamak olanaksız olurdu.

İlkin kapitalizmin korunması, Ekim Devrimi'nden sonra da kapitalizmin geri getirilmesi cephesinde yer alan bu partiler, kesin olarak yenilgiye uğratılmamış olsalardı, proletarya diktatörlüğünü korumak, silahlı yabancı müdahalenin üstesinden gelmek ve sosyalizmi kurmak olanaksız olurdu.

Halkı aldatmak için kendilerine "devrimci" ve "sosyalist" süsü veren bütün bu küçük-burjuva partilerinin — Sosyalist-Devrimcilerin, Menşeviklerin, Anarşistlerin ve milliyetçilerin— Ekim Sosyalist Devrimi'nden önce de karşı-dev-

rimci partiler haline gelmelerine ve daha sonra yabancı burjuva casusluk servislerinin ajanları haline dönüşmelerine, bir casuslar, yıkıcılar, saptırmacılar, katiller ve vatan hainleri çetesi haline dönüşmelerine bir rastlantı olarak bakılamaz.

Lenin şöyle der:

"Sosyal devrim çağında, proletaryanın birliği, ancak marksizmin tam devrimci partisi tarafından ve ancak bütün öteki partilere karşı amansız bir savaşım yoluyla gerçekleştirilebilir" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXVI., s. 50).

4) Partinin tarihi, bize ayrıca, işçi sınıfı partisinin, kendi safları içindeki oportünistlere karşı ödünsüz bir savaşım yürütmedikçe, kendi içindeki teslimiyetçileri tepelemedikçe, saflarında birliği ve disiplini koruyamayacağını, ne proletarya devriminin örgütleyicisi ve önderi rolünü, ne de yeni, sosyalist toplumun kurucusu rolünü yerine getirmesinin mümkün olacağını öğretiyor.

Partimizin iç yaşamının gelişme tarihi, parti içindeki oportünist gruplara —"Ekonomistler"e, Menşeviklere, troçkistlere, buharincilere, milliyetçi sapmacılara— karşı savaşımın ve bu grupların kesin olarak yenilgiye uğratılmalarının tarihidir.

Partinin tarihi, bize, bütün bu teslimiyetçi grupların gerçekte, partimizin içinde menşevizmin ajanları, menşevizmin siperleri, tortuları ve menşevizmi sürdürenler olduklarını öğretiyor. Bunlar, Menşevikler gibi, işçi sınıfı arasında ve parti içinde burjuva nüfuzunun araçları olarak rol oynuyorlardı. Bunun için, parti içinde bu grupların temizlenmesi uğrunda yürütülen savaşım, menşevizmin temizlenmesi uğrunda yürütülen savaşımın bir uzantısıydı.

"Ekonomistler"i ve Menşevikleri yenilgiye uğratmamış olsaydık, partiyi kuramaz, işçi sınıfını proletarya devrimine götüremezdik.

Troçkistleri ve buharincileri yenilgiye uğratmamış olsaydık, sosyalizmin kuruluşu için zorunlu olan koşulları hazırlayamazdık.

Her türden ve her renkten milliyetçi sapmacıları yenilgiye uğratmamış olsaydık, halkı enternasyonalizm ruhunda

eğitemezdik, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin ulusları arasındaki büyük dostluğun bayrağını koruyamazdık ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ni kuramazdık.

Belki bazılarına, Bolşevikler parti içindeki oportünist ögelere karşı verdikleri bu savaşım da çok fazla zaman kaybetmişlerdir, onları gereğinden fazla önemsemişlerdir gibi görünebilir. Ama bu, tümünden yanlıştır. Oportünizm, aramızda, sağlıklı bir organizmadaki ülser gibidir ve hoşgörüyü karşılanmamalıdır. Parti, işçi sınıfının öncü müfrezesi, ileri kalesi ve genel kurmayıdır. İşçi sınıfının yönetici kurmayında kuşkucular, oportünistler, teslimiyetçiler ve hainler hoşgörüyü karşılanamaz. İşçi sınıfı, burjuvaziye karşı bir ölüm-kalım savaşı verirken, kendi kurmayında, kendi kalesi içinde teslimiyetçiler ve hainler varsa, cepheden ve geriden, iki ateş arasında kalacaktır. Açıktır ki, böyle bir savaşım ancak yenilgiyle sonuçlanabilir. Bir kaleyi ele geçirmenin en kolay yolu, onu içerden teslim almaktır. Zafer kazanmak için, işçi sınıfının partisini, işçi sınıfının yönetici kurmayını, işçi sınıfının kalesini, öncelikle teslimiyetçilerden, kaçaklardan, bozgunculardan ve hainlerden arındırmak gerekir.

Lenin'e ve partiye karşı savaşım yürüten troçkistlerin, buharincilerin, milliyetçi sapmacıların, sonunda tıpkı Menşevik ve Sosyalist-Devrimci partiler gibi faşist casusluk servislerinin ajanları haline gelmelerine, casuslar, yıkıcılar, katiller, saptırmacılar ve vatan hainleri haline dönüşmelerine bir rastlantı olarak bakılamaz.

Lenin, şöyle der:

"Saflarımızda reformistler, Menşevikler varolduğu sürece, proletarya devriminde zafer sağlamak *olanaksızdır*, onu korumanın *olanağı yoktur*. Bu, apaçık bir ilke sorudur; ve Rusya'nın deneyimleriyle olsun, Macaristan'ın deneyimleriyle olsun, kesinlikle doğrulanmıştır. ... Menşevikler, reformistler ve küçük-burjuva demokratları partimizde kalmış olsalardı, Rusya'da *birçok kez* ortaya çıkan güç durumlar, *kaçınılmaz olarak*. Sovyet rejiminin devrilmesiyle sonuçlanırdı" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXV., s. 462-463).

Stalin arkadaşı, şöyle der:

"Partimiz, bir iç birlik ve safları arasında eşsiz bir dayanışma yaratmayı başaramıyorsa, bu her şeyden önce, kendini tam zamanında oportünizmin pisliklerinden arındırabilmiş olması yüzündendir; likidatörleri, Menşevikleri saflarından atabilmiş olması yüzündendir. Proletarya partileri, kendilerini oportünistlerden, reformistlerden, sosyal-empyrialistlerden, sosyal-şovenlerden, sosyal-milliyetçilerden ve sosyal-pasifistlerden arındırarak gelişirler ve güçlenirler. Parti, kendini oportünist öğelerden arındırarak güçlenir" (Stalin, *Leninizmin Sorunları*, rusça baskı, s. 72).

5) Partinin tarihi, bize ayrıca, başarılarından başı dönen, kendini beğenen, çalışmasındaki eksiklikleri göremez hale gelen ve hatalarını kabul ederek bunları içtenlikle ve dürüstlikle zamanında düzeltmekten korkan bir partinin, işçi sınıfının önderi olarak rolünü yerine getiremeyeceğini öğretiyor.

Eleştiri ve özeleştiriye korkmayan, çalışmasındaki eksiklikleri ve hataları örtbas etmeyen, parti çalışmasındaki hatalardan dersler çıkararak kadrolarını eğiten, eğiten ve hatalarını tam zamanında düzeltmeyi bilen bir parti, yenilmez olur.

Hatalarını gizleyen, çözümü güç sorunları örtbas eden, her şey yolundaymış gibi davranarak eksikliklerinin üstünü örten, eleştiri ve özeleştiriye dayanmayan, kendini beğenen, böbürlenene ve ilk başarısıyla yetinen bir parti, mahvolur.

Lenin, şöyle der:

"Bir politik partinin, hataları karşısındaki tavrı, bu partinin ciddiyet derecesi, *sınıfı* ve ezilen *yığınlar* karşısındaki yükümlülüklerini *pratikte* nasıl yerine getirdiği konusunda yargıya varmanın en önemli ve güvenilir yönlerinden biridir. Bir hatayı içtenlikle kabul etmek, onun nedenlerini araştırmak, ona yol açan koşulları çözümlemek ve onu gidermenin yollarını dikkatle incelemek —ciddi bir partinin özelliği budur; görevlerini yerine getirmenin yolu budur, *sınıfı* ve giderek *yığınları* eğitmenin ve yetiştirmenin yolu budur" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXV., s. 200).

Lenin, daha ilerde şöyle der:

"Bugüne dek bütün devrimci partiler, kendilerini *beğenmişlikleri*, güçlerinin nerede olduğunu göremeyişleri ve *eksikliklerini ortaya koymaktan korkmaları* yüzünden yıkılıp gitmişlerdir. Ama biz yıkılmayacağız; çünkü, biz eksikliklerimizi ortaya koymaktan korkmuyoruz ve onları yenmeyi öğreneceğiz" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXVII., s. 260-261).

6) Ve, partinin tarihi, bize, yığınlarla geniş bağlara sahip olmayan, bu bağları sürekli olarak güçlendirmeyen, yığınların sesine kulak vermeyi ve acil gereksinimlerini kavramayı bilmeyen, yalnızca yığınlara öğretmeye değil, yığınlardan öğrenmeye de hazır olmayan bir işçi sınıfı partisinin, işçi sınıfının milyonlarına ve bütün emekçi halka önderlik etme yeteneğine sahip, gerçek bir yığın partisi olamayacağını öğretiyor.

Lenin'in dediği gibi, "ezilenlerin en geniş yığınlarıyla —esas olarak proletaryayla, ama aynı zamanda proleter olmayan ezilen yığınlarla da— bağlar kurmayı, onlarla yakınlaşmayı ve bir ölçüde kaynaşmayı" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, rusça baskı, c. XXV., s. 174) başarabilen bir parti, yenilmez olur.

Kendi dar parti kabuğuna çekilen, kendini yığınlardan uzak tutan, kendini bürokratik paslanmaya terkeden bir parti, mahv olur.

Stalin arkadaş, şöyle der:

"Bir kural olarak kabul edebiliriz ki, Bolşevikler, geniş halk yığınlarıyla bağlarını korudukları sürece, yenilmez olacaklardır. Ve tersine, Bolşevikler, yığınlardan uzaklaştıkları ve yığınlarla olan bağlarını yitirdikleri an, bürokratik pasla örtüldükleri an, bütün güçlerini kaybedeceklerdir, kof bir biçimden ibaret hale geleceklerdir.

"Eski Yunan mitolojisinde ünlü bir kahraman olan Anteus, efsaneye göre, denizler tanrısı Posiden'in ve yeryüzü tanrıçası Gea'nın oğluydu. Anteus, kendisini doğuran, emziren, yetiştiren anasına pek çok bağlıydı. Bu Anteus'un yenmediği tek kahraman yoktu. O yenilmez bir kahraman olarak kabul ediliyordu. Onun gücü nerede

yatıyordu? Onun gücü, dövüş sırasında ne zaman hasını tarafından sıkıştırılsa, toprağa, kendisini doğurup besleyen anaya dokunmasında ve bunun ona yeni güç katmasında yatıyordu. Ne var ki, onun bir zayıf yanı —şu ya da bu biçimde yerle bağının koparılması tehlikesi— vardı. Düşmanları onun bu eksikliğinin farkındaydılar ve fırsat kolluyorlardı. Bir gün bu eksikliğinden yararlanan bir düşman çıktı ve Anteus'u yendi. Bu Herkül'dü. Herkül, Anteus'u nasıl yendi? Onun yerden ayağını kesti, kaldırdı, havada tuttu, toprağa dokunmasına olanak vermedi ve sonunda onu boğdu.

"Sanıyorum ki, Bolşevikler, Yunan mitolojisinin kahramanı Anteus'u andırıyorlar. Anteus gibi, onlar da kendilerini doğuran, emziren ve yetiştiren analarıyla, yığınlarla bağlarını korudukları için güçlüdürler. Ve, analarıyla, halkla bağlarını korudukları sürece, yenilmez olarak kalmak için her olanağa sahiptirler.

"Bolşevik önderliğinin yenilmezliğinin can damarı budur" (Stalin, *Parti Çalışmasında Eksiklikler*).

Bolşevik Partisi'nin katettiği tarihsel yoldan çıkarılan başlıca dersler böyledir.

bilim ve sosyalizm yayınları

J. Stalin

DİYALEKTİK VE TARİHSEL MATERYALİZM

P. Togliatti

FAŞİZM ÜZERİNE DERSLER

V. İ. Lenin

DEVLET VE İHTİLAL

V. İ. Lenin

PROLETER DEVRİM VE DÖNEK KAUTSKY

G. P. Horwath

DÜN KÖLEYDİK BUGÜN HALKIZ

Lin Piao

YAŞASIN HALK SAVAŞININ ZAFERİ

V. İ. Lenin

ÜTOPIK VE BİLİMSEL SOSYALİZM

V. İ. Lenin

KARL MARX VE DOKTRİNİ

J. T. Murphy

STALİN

M. Cornforth

KOMÜNİZM VE İNSANLIK DEĞERLERİ

J. Eaton
EKONOMİ POLİTİK

(Belgeler)
BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİNİZ

(Belgeler)
PEKİN MOSKOVA ÇATIŞMASI

Y. Davidov
ÖZGÜRLÜK VE YABANCILAŞMA

Boguslavsky, Karpuşin, Rakitov, Çertikin, Ezrin
DİYALEKTİK VE TARİHSEL MATERİYALİZMİN ALFABESİ

J. D. Bernal
MARX VE BİLİM

S. Ege
KİTABIN ATEŞLE DANSI

J. Stalin
BOLŞEVİK PARTİSİ TARİHİ

F. Engels
TARİHSEL MATERİYALİZM ÜZERİNE MEKTUPLAR

V. İ. Lenin
SOSYALİZM VE DİN

V. N. Giap
VİETNAM HALK SAVAŞI

E. A. Grineviç
KÜBA: DEVRİMİN GEÇTİĞİ YOL

K. Marx, F. Engels
KOMÜNİST MANİFESTO

G. Cogniot
ÇAĞDAŞIMIZ KARL MARX

G. Besse, J. Milhau, M. Simon
LENİN, FELSEFE VE KÜLTÜR

Emile Bottigelli
BİLİMSEL SOSYALİZMİN DOĞUŞU

V. İ. Lenin
KAPİTALİZMİN SON AŞAMASI EMPERYALİZM

V. İ. Lenin

ULUSAL SİYASET VE PROLETER ENTERNASYONALİZM

F. Engels

ÜTOPİK SOSYALİZMDEN BİLİMSEL SOSYALİZME

Marx, Engels, Lenin

MARKSİZM, KADIN VE AİLE

K. Marx

ÜCRETLİ EMEK VE SERMAYE

K. Marx

ÜCRET, FİYAT VE KÂR

F. Engels

KOMÜNİZMİN İLKELERİ

bilim ve sosyalizm yayınları

Bu kitap 1938 yılında yazılmıştır; Bolşevik Partisi'nin 1938'e kadar olan tarihini anlatmaktadır. Kapsadığı dönem açısından kitap bir bakıma *Büyük Ekim Sosyalist Devrimi*'nin tarihidir: Bolşevik Partisi'nin önderliğinde insanlık tarihinin en büyük devrimlerinden birinin — devrimin koşullarını hazırlayan tarihsel gelişmelerin, devrimin zaferinin ve devrimden sonra onu boğmak için üst üste girilen dış müdahalelerin, iç savaşın ve emperyalist kuşatma altında sosyalist kuruluşun büyük atılımlarının yer aldığı bir dönemin tarihi...

Kitabın yazıldığı günden Bolşevik Partisi'nin (Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin) resmen sona erdirilmesine (1992) kadar yarım yüzyıldan daha fazla bir zaman geçmiştir. Bu nedenle kitap Parti'nin belli bir döneminin, devrim yıllarının tarihi olarak kalmıştır. Ama Bolşevik Partisi'nin 1938'den sonrasını anlatan bir tarih de yazılmadı. Bu konuda sonradan yazılan "tarih"ler, *Lenin*'in partisinin ve *Büyük Ekim Sosyalist Devrimi*'nin ilkelerinin terkedilmeye başlandığı 1956'dan sonraki gelişmelerin, özellikle 1961'de 22. Kongre'de kabul edilen programla Bolşevik Partisi'ni *fiilen* sona erdiren ve sosyalist sistemi yıkıma götüren revizyonizmin türeimidir.

Son kırk yılın tarihinden çıkarılan dersler, *J. Stalin*'in bu yapıtını şimdi (1995) çok daha büyük bir önemle değerlendirmeye hak kazandırmış bulunuyor.

Bilim ve Sosyalizm Yayınları, okurlarına *Bolşevik Partisi Tarihi*'nin yeni bir baskısını bu düşüncelerle sunmaktadır.

ISBN 975-8589-05-9